

TOMVS II.

11

EPICTETI STO-
ICI PHILOSOPHI EN-

CHIRIDION, HOC EST PV-

gio, siue Ars humanæ vitæ corre-

ctrix:

Cum eruditissimis

SIMPLICII SCHO.

LIIS,

HIERONYMO VVOLFIO

Interprete.

Accesserunt & alia eiusdem argumenti, non
incommoda studiosis futura:

*Vna cum Rerum & verborum Indice
copioso.*

Cum gratia & priuilegio Cæs. Maiest.

COLONIAE,

In Officina Birckmannica, Sumtibus Arnoldi Mylij.

Anno, M. D. XCV.

TOMAS M.
EPICETI STO
ET PHILOSOPHIA

EMPIRICAL SCIENCE
AND
NARRATIVE HISTORY

Printed by J. B. Smith
LONDON
M. D. C. C. C.

SIMPLICII COM-
MENTARII IN EPICTE-

ti Enchiridion, Hieronymo Vuol-
fio interprete.

PROEMIUM SIMPLICII,
quo Epictetea doctrina fundamenta
iaciuntur.

ARRIANVS vitam & obitum E-
picteti prolixis libris est persecu-
tus. Vnde cognosci potest, qui vir
ille fuerit. Idem Arrianus & hunc
libellum, quod Enchiridion in-
scribitur, composuit, delectis ex
Epicteti disputationibus philo-

*Arrianus
scriptorum
auctor, qua
Epicteti no-
mine circū-
feruntur.*

sophiz locis maxime necessariis, & animos vehe-
mentissime permouentibus: vt ipse testatur in epi-
stola ad Malsalenum, cui Opus ipsum dedicauit, vt
& amicitissimo suo, & maximo Epicteti admiratori.
Finis autem libelli est (modo sint qui obtemperant. *Enchiridii
scopus.*
quique his cognoscendis non contenti, præceptis
ipsis afficiantur: eoque cum infixerint animis, vita
quoque & moribus expriment) animum nostrum
in eam asserere libertatē, in qua a parente & aucto-
re Deo productus fuit: vt neq; formidet quicquam,
neque vlla re doleat, neque vlli deteriori naturæ
feruiat. Enchiridion porro inscribitur, quod vt pu-
gio militibus, ita hic libellus iis, qui recte viuere stu-
dent, paratus atque in promptu perpetuo esse debe-
at. Genus orationis est neruosum & acre, vt qui o-
mnino mortui non sunt, eo veluti stimulo quodam
pungantur, & suas affectiones tum intelligant, tum
ad eas corrigendas excitentur, alii plus alii minus.

*Epicteti di-
ctio.*

Stoica doctrinae fundamentum: Corpus esse instrumentum animi.

Vita beata etiam in terra.

Animorum immortalitas.

Præceptionum consensio.

Qui vero his disputationibus non afficitur: is non nili apud inferiorum tribunalia corrigetur. Omnis autem doctrina hæc, Naturæ humanæ fundamentum innititur, quæ polita sit in ratione & mente quæque corpore ita ut artifex instrumento quoque utatur. Qua de causa coniugium & procreationem liberum, cæterarumque rerum expetendarum fructum homini concedit. Sic tamen, ut mentis vim & a corpore & a brutis affectibus ubique inuictam præstare, eorumque usum ad suum bonum referre iubeat. Externarum igitur rerum, quæ in bonis habentur, quæque cum vero bono consentire possunt, fructum, ut dixi, concedit, sed moderatum. Quæ vero ab illo dissentiant, ea plane reiicienda esse monet. Illud autem in his disputationibus mireris, quod eos qui obtemperant, & præcepta in vita obseruant, felices & beatos efficiunt, nec tamen necesse habent remunerationem virtutis post obitum polliceri, quamuis & hæc omnino secutura sit. Quod enim corpore, brutisque affectibus pro instrumentis utitur: id ea procul dubio natura est, quæ ab illis separetur, & post eorum permaneat interitum, ea nimirum perfectione præditum, quæ sit naturæ suæ consentanea. Et ut animam una cum corpore interire statuas: tamen qui præcepta hæc obseruat, is perfectionem suam consecutus, suoque perfruens bono, vere felix est & beatus: sicut & corpus humanum naturalem suam perfectionem consecutum, suo bono potitur, nec quicquam præterea desiderat. Dicitio concisa est, & sententiosa, qualis præceptionum quas *ἁπλοῦν* Pythagorei dicunt, esse consuevit. Atque etiam certo quodam ordine hæc consentiunt, & inter sese ubique sere coherent, ut longius progressis apparebit. Quamuis enim capita distincta sint: ad vnam tamen artem omnia vitæ humanæ correctricem referuntur, & ad vnum finem sermones tendunt, ut rationis particeps animus ad suæ dignitatis conseruationem & suarum actionum naturalem usum excitetur. Et si autem

oratio

oratio clara est: nihil tamen fortasse nocuerit, eam *Commentarii scopus.*
pro virili explicare. Nam & ipse scriptor ea magis

afficietur, eiusque veritatem rectius perspiciet: & studiosis disputationibus huiusmodi minus assuetis, hæc interpretatio indicis loco erit, eosque veluti manu ducet. Illud vero quod dixi, in primis declarandum est, eum quo homines sermones isti habeantur, & ad cuius humanæ vitæ virtutem perducant eum qui obtemperarit. Neque igitur ad eum pertinet, qui repugare vitæ suam studet (is enim, quantum licet, a corpore corporisque affectionibus refugit, & veluti totus in seipso vertitur) multoque minus ad eum, qui contemplationi rerum est deditus. Is enim vitæ rationi consentanea non contentus, quantum est, Deorum esse collega studet. Sed illis conueniunt, qui vitam rationi consentaneam sectantes, corpore pro instrumento virtutis, qui que nec corpus animi, neque animum corporis esse partem, neque hominem duabus constare partibus animo & corpore, censent. Talis enim est vulgaris homo, demersus in materiæ sordibus, ab eaque oppressus, nihilo magis rationis particeps animal quam brutum, ac verbo potius homo quam re ipsa. Qui autem verus homo esse studet, & nobilitatem suam recuperare cupit, quam Deus, magna cum excellentia reliquorum animalium, ipsi donauit: is in eo elaborat, vt in viuendi ratione suum animum, prout eius natura capax rationis fert, ita sequatur, vt corpori mens imperet, & super id sese effingat: eoque non vt cohærente parte, sed pro instrumento vtatur. Huic enim & doctrina morum, & gubernandæ tam Reipublicæ quam familiæ ratio potissimum traditur: ad quas res hæc disputationes pertinent. Vetum autem hominem eum esse, cuius natura in animo rationis capaci consistat, in primis ostendit Platonis Socrates, cum Alcibiade suo disputans: qui hoc argumentum tractaturus docet, quæ vitæ ratione, quibus actionibus, ij qui si bi paruerint, talem hominem perficere queant. Vt

Quatuor vitæ genera.

α. ὁ καθ' ἑαυτὸν
κῶς δὲ ζωῆς
ζῷον.

β. ὁ περιεργῶς.

γ. ὁ τοῦ σώματος
ἕως ὅρατος
ζῷον.

δ. ὁ πολὺς
αἰσθητικῶς.

Veri hominis officium.

Corpus animi esse instrumentum, auctoris a se Socratis probatur.

enim corpus naturalibus motionibus intendendis exercetur & corroboratur: ita etiam animus, per naturales actiones naturam suam ad habitum naturæ congruentem perducit. Sed nihil fortassis horum sermonum explicationi obstat, ac potius necessarium est, id quod Epictetus pro concessio sumit: hominem vere esse animum rationis capacem, qui corpore ut instrumento quodam utatur: antequam singulas partes explicemus, in primis declarare ac demonstrare. Epictetus enim tali homini convenientibus & propriis actionibus ob oculos positis, hortatur & exstimulat sectatores suos ad eas cognoscendas & exsequendas, ut quod diximus, naturam nostram perficiamus. Cæterum eum esse verum hominem, non demonstrat: sed pro concessio, ut dictum est, sumit. Socrates igitur exemplis rerum in oculos incurrentium vsus, hominem ut scalpello, ita manu etiam ad opus yti: deinde illo adiuncto, alium esse utentem, & aliud id quo is utatur ut instrumento: colligit, hominem esse, qui corpore pro instrumento utatur. Vti autem corpore pro instrumento cum in artibus, tum aliis actionibus, non aliud nisi animum ratione præditum * [qui corpore pro instrumēto utatur] Deinde ex his concludit: id quod corpore utatur, omnino imperare ei quo utatur: idque hac diuisione proponit, hominem necessario vel animum esse, vel corpus, vel vtrumque. Quod si homo corpore imperet, ipsum vero corpus sibi non imperet: hominem corpus non esse, constare: ac ne vtrumque quidem simul, eadem de causa. nam si homo est, inquit, corpore qui imperet, corpus autem sibi ipsum non imperet: nullo modo vtrumque simul imperabit. Denique si corpus per sese immobile ac mortuum est, animus vero est qui moueat: & quoniam in artibus videmus artificem esse qui moueat, instrumenta vero artis quæ moueantur: perspicuum est, instrumenti vice esse corpus, animi respectu. Is igitur est homo: & qui hominem curare voluerit, animum curet oportet.

Animus fabro, corpus malleo comparatur.

** hac vedum dare videtur.*

Fabri est imparium, instrumenti seruus iur.

oportebit ratione præditum, & in propriis eius bonis versetur. nam qui corpus curat, non hominem, nec ea quæ sunt hominis curat, sed inst. umentum. Qui vero pecuniæ & id genus aliis rebus studet, nec hominem curat, nec hominis instrumentum: sed ea quæ ipsi instrumento seruiunt.

Animus potius curandus quam corpus: corpus magis quam pecunia.

IN EPICTETI ENCHIRIDII PRIMVM CAPVT,

Simplicii Commentariis, Hieronymo Vnolgio interprete.

EPICTETVS,

ES quædam in potestate nostra sunt: quædam non sunt. In nostra potestate est, opinio, appetitus, desiderium, auersatio: & vs: vno complectar verbo, qualibet nostra

actiones.

SIMPLICIVS.

In nostra potestate ea esse dicit, quæ nec ab alio habemus, nec ab vlllo alio impediri possunt: cuiusmodi sunt, motus animorum, qui intrinsecus seorsum iudicio & arbitrato cidentur. Voluntas enim extrinsecus induci non potest. Quamuis enim id quod appetitur, extrinsecus sit: ipse tamen motus ad illud, intrinsecus est: veluti hoc illo modo, sentire de rebus, vt diuitias, aut mortem, aut aliud eius generis, vel bonum, vel malum, vel neutrum esse. Cum igitur sic aut aliter quæpiam de re sentimus, siue nostra sponte, siue edocti ab aliis: non picas & psittacos imitabimur, qui id quod docentur garrunt, nec intelligunt quid dicant. Neque enim vt psittacus dicit, se conditum bibiturum: ita & nos dicimus, hæc opinio atque persuasio noster motus est, aliquando extrinsecus excitatus, & prouocatus ab aliquo docente, non tamen ab eodem infectus.

In nostra potestate esse.

si auersus in sternus motus est.

Sic alicuius rei appetitio intrinsecus & ipsa oritur, etsi res quæ appetitur, extrinsecus est. Vt enim appetitioni occasionem illa præbeat, ipsa tamen appetitio tota est intrinsecus. Neque enim vt ii, qui per impulsione[m] alieno[m] mouentur motu, extrinsecus suam motionem habent, ita hic quoque fit: sed potius vt in iis, qui suis viribus excitantur. Talis est & appetitio, cum sit animi velut extensio quædam ad id quod appetitur, & declinatio appetitioni contraria, quæ est auersio & fuga ab eo quod declinatur.

ἡ ἀπὸ τῆς ἰσχύος ἢ ἐκκλίσεως, ὁρεξίς ἢ ἡ ἐκκλίσις ὁρμηὴ ἢ ἀφορμὴ sequitur.

Constat autem opinionem, quæ est cognitio quædam a ratione gubernata, digna homine, antecedere. Quæ cum in eorum aliquo versatur, quod nobis bonum malumue est, aut esse videtur: omnino propensio aut auersio commouetur, appetitio sequitur. Prius enim quam appetas rem desideratam, & amplectaris, aut eam quam declines, quæ est rei desideratæ contraria, auerseris: animo propendeas aut abhorreas oportet. Ac Stoici quidem appetitionem & auersationem, tum desiderio, tum declinationi præponebant, iis animorum motibus, qui desiderium & declinationem præcederent, consideratis. Cæterum brutæ appetitiones iræ & cupiditatis, contiguæ corporibus, & vita quædam corporum, adeo vt ex eorum temperie quasi efflorescere videantur: multum habent alieni motus, nec plane sui iuris sunt: neque proprie in eorum qui aliquid desiderant, potestate sunt, quamuis intrinsecus & ipsæ ciantur. Atque etiam ipse particeps rationis animus, cum sese corpori dediderit, & brutis corporeisque motibus: veluti neruis quibusdam trahitur atque impellitur, neque iam motus suos habet ita expeditos & solutos. Cum vero idem sic agit, vt eius naturali actioni conuenit: tum libere & sua sponte, intrinsecus a semetipso cietur. Ac in tali animo, quidnam in nostra potestate sit, citra controuersiam cernitur. Quod vt accuratius cognoscatur, quidnam & quibus in rebus sit, vtque radicem hominibus id esse ac principium bene b

Ira & cupiditas e temperie corporum orta, non plane sunt in potestate hominis.

Animus corpori vel seruire vel imperare potest.

teque

reque aut contra viuendi intelligatur, rem paulo
 altius repetamus. Omnium rerum fons & princi-
 pium est bonum. Quod enim ab omnibus appeti-
 tur, & ad quod omnia referuntur: id omnium re-
 rum est & principium & finis, & id quod bonum est,
 omnia producit, tam media quam prima & postre-
 ma. Verum prima quidem, sibi que contigua, simi-
 lia sibi ipsi producit, vna bonitas multas bonitates,
 & vna simplicitas atque vnitates (liceat enim nobis
 declaranda rei causa & hisce & aliis id genus vti vo-
 cabulis) quæ omnes alias superat, multas vnitates,
 vnumque principium multa principia. Idem enim
 est vnum, principium, bonum, & Deus. Deus enim
 princeps est & causa rerum omnium, primum au-
 tem etiam simplicissimum esse necesse est. Nam
 quicquid compositum est, vtcunque compositum
 sit & multiplicatum, id est vno posterius, estq; mul-
 titudo: & ea quæ bona non sunt, bonum appetunt,
 vt se ipsis excellentius, quodque ipsum principium
 non est, omnino a principio ortum est. Id princi-
 pium vires habere summas atque vniuersas necesse
 est. Amplitudo autem virium & quasi abundantia
 in eo sita est, vt cum omnia producat a seipso: simi-
 lia producat prius quam dissimilia. Quapropter
 multa principia vnum principium, multas simpli-
 citates, multas bonitates continenter a se ipso pro-
 ducit. Res enim omnes cum inter sese differant, su-
 isque differentiis compleantur, ad vnum singulæ
 suum principium reducuntur. Veluti, pulchra omnia,
 quæcunque & vbi cunque sunt, siue in corporibus
 siue in animis, ad vnum reducuntur pulchritudinis
 fontem: sic etiam moderata, sic vera omnia, itemq;
 principia omnia, cum primo principio coherent,
 quatenus principia & fontes & bonitates sunt, cum
 ea qua decet diminutione & proportionem. Quam
 autem rationem habet vnum illud principium ad
 res omnes, eandem habet vnumquodque princi-
 pium ad eam multitudinem quæ sub ipsius proprie-
 tate continetur. Neque enim aliter fieri poterat,

*Deus fons om-
 nis boni,
 rebus condi-
 tis bonitatē
 suam non ex
 aquo com-
 municat.*

*Synonyma,
 Vnum, prin-
 cipium Bo-
 num Deus.*

*Vnus est, in
 quo, & ex
 quo, & per
 quæ omnia.*

quin vnaquæque multitudo, discrimine aliquo separata, ad suum illud principium contenderet, a quo omnibus vna & eadem forma affulgeret. Omnè enim multitudinem vnum antecedit, & omnis quæ in multis rebus est proprietas, ab vno ad multa porrigitur. Omnia igitur singulariæ principia in toto consistunt, ab eoq; cientur, non ratione interualli, neq; loci: sed vt in toto partes, & vt in vno multitudo, & in vnitatem numerus. Illud enim est omnia, ante omnia: & in vno principio multa principia multiplicantur, & in vna bonitate multæ bonitates sunt collocatæ. Atque illud non est principium, & vnumquodq; reliquorum, aliud pulcri, aliud veritatis, aliud congruentiæ, aut alterius alicuius rei, sed simpliciter eorū quæ sunt principium, sed principium principiorum. Oportet enim principii proprietatem non a multitudine incipere, sed in vnam vnitatem colligi principium principiorum. Ac prima illa quæ a primo bono producuntur, quia cum hoc cohærent: a bonitate non recesserunt, cum immobilia & immutabilia sint, & in eadem semper beatitate collocata, non indiga boni: quia per se bonitates sunt. Cætera vero omnia, ab vno bono & multis bonitatibus producta, cum remota sint ab eo vt per se bona sint, & immobiliter in essentia diuinæ bonitatis collocata: participatione habent bonum. Verum extrema, & quæ aliunde mouentur, veluti corpora, sicut & essentiam & motum aliunde habent, nec ipsa cõhibere sese possunt: propterea quod diuisionem admittunt, & instabilia sunt, nec tota per totum sibi ipsis ita consentiunt, vt vnumquodque totū sui totius sit causa: nec sese mouere possunt, quia per sese mortua sunt & expertia spiritus: ita & bonum suum extrinsecus habet. Media vero infra naturam immobilem, quæ semper sui similis est, eodemq; modo se habet, subsistentia, sed extremis quæ aliunde mouentur præstantiora: mouentur illa quidē, sed a semetipsis mouentur, & non extrinsecus ab aliis quibusdam, vt corpora. Huiusmodi

Beati spiritus immutabiles.

Animi participes bonitatis.

Extrema, hoc est, corpora cientur aliunde.

Animi per sese mouentur, & corpora mouentur.

modi sunt animi, qui & seipfos & corpora mouent: eoque corpora, quæ intrinsecus mouentur, animata dicimus: quæ vero extrinsecus tantum, inanima, etum scilicet animus, qui a seipso mouetur, etiam corpora mouet. Qui si corpus ita moueret, vt ipse ab alio quopiam extrinsecus moueretur: ipsum corpus ab eo proprie moueretur, quod animum moueret.

Ea igitur natura quæ a seipsa cietur, vt inferior im-

*Medii ani-
mi bonum
appetunt.*

mobili, quæque participatione bona redditur, mouetur illa quidem ad bonum: sed a se ipsa mouetur, & non ab alio: illudque & desiderat & vehementer appetit, eiusque propriæ motiones sunt hæ: sollicitudo, appetitio, desiderium & delectus, quæ a Græcis dicuntur *ἐπιθυμία* & *ἀρετή* & *ἐπιθυμία* & *ἀρετή*. Ac principes quidem animi, vt ab iis quæ per sese bona sunt continenter producti, etsi non nihil illis inferiores, quia bonitates non sunt, sed bonum appetunt: tamen vt illi cognati, arctissime & indiulse illud appetunt, & voluntatem (*ἀρετή*) vniformiter ad illud intentam habent, nunquam ad deterius declinantes. Quod si capiendi consilii deliberatio (sic enim *ἀρετή* hic vertere liceat) alia aliis antepo-

*Animi prin-
cipes, indi-
uulsi a bono,
ἀρετήν
non habent.*

nit, & aut e duobus alterum, aut vnum aliquid e pluribus amplectitur: nulla fortassis in hosce animos cadit deliberatio, ni quis ipsam eo *ἀρετήν* vocet, quod prima bona amplectatur. Animi vero

*Humani ani-
mi, corpora
addicti
desideriis,
libertatem
suam amittunt.*

hominum, quorum illa ratio est, vt ea coniungant, & inter sese quasi deuinciant, quæ perpetuo supra perpetuoque infra manent, ea præditi natura, vt & ad hæc & ad illa se conuertant: si ad superna illa toti inclinarint, simplices habebunt & aduersario carentes appetitiones suas, suumque delectum.

Cum vero ad superna conuerti nequeunt, eo quod etiam secundum conuersionem ad inferiora agere volunt, quæ & ipsa ideo eis insita est, vt animent & moueant ea corpora quæ per sese & inanima sunt, & aliunde ciuntur: vtque gubernent ea, quorum illa ratio est vt alieno motu aliquid boni consequantur, quique suo motu ea mouent quæ aliud-

*Voluptatū
simulacris
inescanti ani-
mi, tum ve-
ro bono ex-
cidunt, tum
in errata,
peccata, ca-
lamitates
incidunt.*

*Plus aloes
quam mellis
habet fucosa
voluptas.*

*Virtus La-
tine a viro.
Græce ἀρετή
dicitur,
quod expe-
tenda sit.*

de cientur: tum igitur cum sunt iis affixi rebus atque dediti, quæ res oriuntur atque intereunt, & ad boni priuationem prolabuntur, voluntas eorum (ἀρετή) aduersario carere desinit: semper tamen ad res expetendas & bonas fertur, siue illæ vere bonæ sint, siue ob adiunctas voluptatis illecebras falsa boni specie blandiantur. Nam quia cum vero bono semper & vera voluptas est coniuncta, ubicunque animus adumbratum aliquod voluptatis simulacrum animaduernerit, non considerans verane ea sit, veroque bono cognata, an vero fallax & adulterina boni umbra, tanquam ad bonum accurrit: nec illud expendit, multo plus inesse molestiæ tam consequentis quam antecedentis. Neque enim esu delectatur quisquam, nisi prius famis molestiam senserit: neque potu qui non sitierit, molestia denique cum voluptate cohæret. Proinde si voluptatem que bibendo percipitur, inhibueris, sitim adhuc inesse videbis: voluptasque durat, quandiu molestia ei adhæret. Nam ubi fames, sitis, alior, aut simile aliquid sedatum fuerit: suauia illa esse desinunt, ac potius aduersa fiunt, & fastidium cient. Omnino certe molestia eos comitatur, qui voluptatis impulsu illecebris, excedunt modum, & e iucundi boni studio peccata nostra omnia oriuntur, sicut e studio veri boni recte facta. Ac propter ἀρετήν & ἀειρετήν & bonum & contrarium consequimur. Nam cum voluntas soluta puraque & in ipsius rationis potestate fuerit, a qua natura nostra pendet: tum ad res vere expetendas & ad veritatem fertur. Quare proprium animi bonum virtus, a Græcis δέσμη dicitur, quod proprie sit optabilis, & vera optione comparatur. Sin brutorum affectuum cupiditates secuta fuerit, & id quod horum est, suum duxerit: falsum tum habet delectum. In nostra enim potestate est ἀρετήν & ἀειρετήν nostra. Nam opinio, appetitio, desiderium & declinatio ad ἀρετήν & ἀειρετήν referuntur, quæ omnes sunt internæ animorum motiones, & non externæ impulsiones. Quapropter & his

& his dominatur: eaque de causa & Deus & leges & homines prudentes consilium & voluntatem in-
 tuentes, vt quæ in nostra potestate sint, peccata re-
 deque facta discernunt, non autem ipsas actiones
 quæ in nostra potestate non sunt, quæque consiliis
 ac voluntatibus discernuntur. Nam cædi non vo-
 luntariæ, vt quæ non consulto neq; arbitrato nostro
 facta sit, quæq; in nostra potestate non fuerit, venia
 datur. Qui vero iure meritoque aliquem occiderit,
 etiam laudatur. Ita non ipsæ actiones laudæ aut vi-
 ruperationem in sese continent: sed consilio & vo-
 luntate, quæ in nobis sitæ sunt, distinguuntur. Re-
 cte igitur Epictetus ab his suæ institutionis exordi-
 um sumit: & nos, vt hinc omnia nostra consilia re-
 feramus, monet, vt qui ex his & bona & mala conse-
 quamur. Cum vero dicit res alias in nostra potestate
 esse, alias non esse: non totam rerum naturam par-
 titur, sed eas tantum res complectitur quæ in nobis
 sunt, & coniunctæ nobiscum. neque enim vllam
 habet adæquationem contentio, quæ diuisiones
 decet, si quis diuisioni eorum, quæ in nostra potesta-
 te sunt, opponat omnia quæ & in mundo & supra
 mundum sunt. Sed quoniam sunt qui negent quic-
 quam esse in potestate nostra, nonnullique omnes
 actiones nostras omnesq; casus necessario fieri exi-
 stimant: alii vero casu, fortuito & temere, quasi nos
 cylindri instar agitemur: satis quidem essent ea quæ
 iam diximus de ordine eorum quæ in nostra pote-
 state sunt, deque delectu & voluntate, quibusque
 declarauimus non posse fieri quin ita se res habeat:
 nihil tamen fortasse prohibet, seorsim etiam, & ex
 professo verba contra istos facere, qui voluntatis li-
 bertatem tollunt. Ac casus quidem, & negatio li-
 bertatis, & fortuitum, si ita dicuntur, quasi nos sine
 aliquo præcipuo fine agamus: neque vera est ea
 oratio: & vera vt esset, non in omnibus actionibus
 nostris vera esset. Etenim artes & naturæ omnes
 metam quandam & finem sibi proponunt, ad quem
 ab initio ad extremum vsque actiones suas omnes

*Consiliū &
 volūtas po-
 tēti spectā-
 tur, quā sa-
 piēti euentū.*

*Epictetū re-
 rum diuisio,
 nō ad natu-
 ram vniuers-
 sam, sed ad
 hominē re-
 fertur.*

*Fatiū ē For-
 tunā libera-
 ti voluntā-
 ti opponuntur.*

*i. Nihil for-
 tuito gari,
 sed ad certū
 finem refer-
 ri omnia.*

*Earū quoque
rarum qua
fieri neque-
unt, quaeque
nocent, ap-
petitio, hu-
mani est ar-
bitrii.*

*2. Neque, ino-
pia, neque, ob-
iectū, neque
habitu cogi
appetitionē.*

1. Inopia.

2. Obiectū.

*3. Habitus,
affectio, seu
consuetudo.*

referant. Atque adeo omnis omnium animanti-
um motus & actio, boni alicuius gratia suscipitur
sive id vere bonum sit, sive tale esse videatur. Nam
& mali fuga tanquam utilis, fit propter bonum,
Sin aliquis fortuitum sic accipiat, quasi id quod de-
sideretur, aut fieri nequeat, aut non expediat (sicut
temere & fortuito medicinam aliquem propinasse
dicimus, quæ aut prodesse nequit, aut aliquando
etiam obest) ne is quidem voluntatis nostræ liber-
tatem sustulerit. Non enim eorum modo quæ
fieri possunt, quæque profunt, appetitionem & fu-
gam penes nos esse dicimus: sed eorum etiam
quæ fieri nequeunt, quæque nocent. Quare non
ea modo quæ recte, sed & ea quæ perperam fiunt,
in nostra esse potestate dicimus. Qui autem opini-
onem & appetitionem, coactam, non liberam, nec
in potestate nostra esse dicunt, atque adeo nec de-
lectum nec consilium, ut quæ aliunde moueantur,
& non intrinsecus a nobis progrediantur: hi par-
tim inopiam causantur (quis enim esuriens aut si-
tiens aut algens, velit nolit, cibum, potum, calorem
non appetit? Quis ægrotans non desiderat sanita-
tem?) partim illud ipsum quod opineris, quod ap-
petas, quod fugias, volentem nolentem ad se at-
trahere dicunt. Quis enim, qui vel minimam a-
rithmeticæ partem didicerit, bis duo esse quatuor
non existimet? Quo pacto igitur tui arbitrii sit sic
existimare, ac non potius hoc ipsa rei natura cogat?
Quis vero bono & pulcro rebusue contrariis ani-
maduersis, non & illa expetat, & has declinet, iis
ipsis impellentibus? Nam & præstantissimi qui-
que naturæ rerum indagatores, id quod appetatur
primam mouendi vim habere dicunt. Id vero
quod aliunde necessario plane moueatur, quo pa-
cto adhuc in nostra esse potestate queat? partim
eius qui appetat affectionem causantur, ut quæ ne-
cessario moueatur ad id quod ipsius natura ferat
cum aliter facere non possit, quin hoc modo appe-
tati. Nam temperantiæ habitu præditus, tempe-
rata

tata facta & studia desiderat: intemperans, intemperantia: nec in alterius virtus potestate est, quamuis velit, non sic appetere. Nonnulli certe quidem, quamuis appetitiones suas moleste ferant, easque fieri nolent: tamen ab habitu & consuetudine impelluntur ad res a sese desideratas, ab iisque alieno motu pertrahuntur, plane quasi in ipsis situm non sit facere aliter. Ac de rebus qui gnarus earum est, vere, indoctus, male sentit: neque aliter fieri potest. Neque enim vlllo modo sciens falsum opinari potest neque rudis verum. Nam penes rudem quidem est, opinari falsa: non falsa, penes scientem. Neque enim rudis falsum amplecteretur, si penes ipsum id esset, & doctus, si penes ipsum esset opinari vera: falsum etiam opinari posset, si quis id eum velle largiretur. Vt enim sensilibus in rebus fieri nequit vt sensus integri & vigentes fallantur: ita se res in iis etiam habet, quæ ratione percipiuntur. Atque hæc sunt, quæ dicere ii queant, qui libertatem voluntatis tollunt. Mortales autem plurimi, fatalem cœli conuersionem, vt cæterorum omnium, sic & appetitionum nostrarum, itemque opinionis & delectus statuunt esse causam, astrologorum subnixi testimoniis, qui e positu astrorum in genesi pronunciant, alium fore voluptuariū, alium auarum, alium Musarum & sapientiæ amatorem: & appetitiones prædicant, sese per ætatem ostensuras. Qui vera si dicant, omnino necesse esse existere appetitiones fato insitas, nec situm in nobis esse vt alias proferamus. Quomodo igitur penes nos erit, hoc aut illo modo appetere, si omnino necesse nobis est, nolentibus volentibus vniformiter ad hoc illud desiderium incitari? Hæc & id genus alia contra libertatem voluntatis afferri queunt, quibus id effici videatur, vt neque appetitiones, neque declinationes, neque consilia nostra in nostra potestate esse videantur.

II I. Fatalem cœli conuersionem non tollere libertatem voluntatis.

REFVTATIO OPINIONVM
 quæ Epicteti diuisioni repugnare
 videntur.

Egestas, inopia siue penuria, non inferit aut cogit, sed mouet & excitat appetitionem.

Animi humani triplex vita & appetitio.

I. Aduersus rationem de egestate, dicendum est: eam non inferere appetitionem. Multa enim prorsus inanima, vt stirpes, qualitate aliqua egestia, velut humiditate aut siccitate, aut caliditate aut frigiditate: tamen eam non appetunt, quia vi appetendi carent. Nam quæ appetunt, eadem etiam sentire id quod appetitur, necesse est, & ad id moueri. Nec tamen appetitum inferit egestas: sed id quod appetendi vim habet, aliqua re egesta, ad egestatem propulsandam, appetitum prouocat. Neque vero pruritus nobis manus inferit, sed manus pruritus sedant. Neque etiam a vitæ necessitatibus artes inferuntur, sed animus ad eas necessitates subleuandas excogitat & opponit artes. Omnis enim appetitio, motus internus est animi appetentis, ab eo ipso progressa, non extrinsecus inserta. Ac brutorum animantium vita, quæ corporea est, neque fere quicquam habet quod supra corpora velut emineat: in egestate corporis, tanquam sibi propria, uniformes habet appetitiones. Vnde hæc coactæ videntur, & non liberæ. At hominis animus rationis particeps, eo quod in medio situs est, triplici ratione præditus, vna qua ad deterius, corporeum illud & brutum, altera qua ad seipsum: tertia qua ad id quod præstantius est, mouetur: triplicem quoque vitam & appetitionem habet: Ac quando corpori, & brutæ corporis vitæ sese dediderit: tunc illius egestatem, suam esse ratus, necessario vna cum illo appetit. Et hæc est appetitio illius, quæ libertatem controuersam habeat. Cum vero suam vitam viuit, aut præstantiorem: tum & appetitionem habet ei vitæ contentantem: cuiusque bonum desiderantem. Huius igitur animi vere est ea autoritas, vt hæc aut illa desideret: vt qui appetitionum plura genera a natura insita

Inſita proferre poſſit, alia deteriora, alia præſtantio-
ra, quorum illis vitioſis redditur, his virtute auge-
tur. Nam is delectus qui præſtantiora amplectitur,
verus delectus eſt. Vnde & ſæpe fit, vt corpore egen-
te, eſuriente & cibum appetente, animus ieiunium
vltro deſideret, vel ob legem aliquam ita iubentem,
vel propter corporis ſuiue ipſius eura. Perſpicuum
autem eſt, licuiſſe illi tum vna eum corpore ap-
petere, id quod plerique animi faciunt. Sed maioris
boni deſiderio, appetitionem aliam proferet. Animi
igitur ratione præditi reſpectu, Epictetus hoc aliove
modo appetere, in noſtra eſſe poteſtate affirmavit.

Qui vero appetitionem a rebus appetendis excita-
ri dicunt: verum illi quidem ex parte dicunt, ſed
non quantum ipſi putant. Hæ enim animum ad
appetendum non ita mouent, quaſi is aliunde cieatur,
cum ſuggerunt ſuſceptionem ſui, idoneam ad
prouocandum id quod eas amplecti natura ſolet.
Vt enim res ſubiecta ſenſui, ſentienti ſenſum non
inferit, neque id, quaſi aliunde moueatur, ad ſe at-
trahere ſolet, ſed ſeſe offert idoneam quæ eum co-
coniungatur, cuius natura coniunctionem illam
admittit: ſic & res appetenda ſuam conuenienti-
am proponens, prouocat animi ad ſeſe deſiderium,
qui ad illud aptus eſt. Quamobrem rebus appeten-
dis propoſitis, alii eas appetunt, alii non. At ſi res
appetenda eam naturam haberet, vt appetentem
eogeret, & motus ab ea inderetur, necelle omnino
eſſet eam appeti ab iis quæ appetendi vim haberent:
quamuis alia magis, alia minus. Ac ne appetitio
quidem illa eſſet, ſed impuſio aut attrahctio violen-
ta, qualem in corporibus eernimus. Nam appetitio
extenſio quædam eſt, manente eo quod appetit, &
non recedente: quemadmodum manus extendi-
mus, quamuis loco non moueamur. Eſt igitur ap-
petitio motus quidam noſter intrinſecus: itemque
opinio, & ſimilia. Verum is motus alias conuenienter
ad rei appetitæ & opinatæ naturam fit, alias ab
ea recedit, cum nos ad aliquid appetendum ferri pu-

Verus delectus.

*Appetitio
quomodo a
rebus appe-
tendis exci-
tetur.*

*Decipimur
ſpaciè recti-
quo, boniq.*

tam: cui plus inest quod auerfari debeamus: quod-
 que aliquid appetendum ostentat eliciendi appeti-
 tus causa, sed fugiendum aliquid in sese occultat,
 quod propter perplexitatem adumbrati boni, inesse
 non animaduertitur. Nam qui furatur, dum ad o-
 pulentiæ simulacrum, vt rem appetendam fertur,
 rem fugiendam tali opulentiæ adhaerentem, quæ
 animum cum primis iniurium facit, neque nouit,
 neque veretur. Captiuitatem porro & supplicium,
 quam solam in hac appetitione calamitatem cen-
 set, ob feruorem cupiditatis reiicit: illud vero am-
 plectitur, multos qui talia faciant, non deprehendi.
 Possumus igitur rem quæ appetitur, examinare, sit
 ne reuera talis, an simulacrum duntaxat appetendæ
 rei adumbratum habeat: vt modo de opulentiâ
 dicebamus. Atque illud magis etiam in nostra po-
 testate est, vt nostram appetitionem erudiamus &
 doceamus, ea quæ proprie appetenda sunt, appetere,
 & simulacris non falli. Aduersus eos autem qui di-
 cunt, quoniam appetitus appetentis, & opinio opi-
 nantis, suapte natura ad suum appetibile & opina-
 bile feratur, non penes ipsum esse, vt sic contraue
 feratur: sicut neque penes glebam sit deorsum ferri.
 nam alioqui sursum etiam ferri posset. Aduersus
 hos igitur dicendum, duplicem esse necessitatem:
 vnam libertati voluntatis oppositam, alteram cum
 eadem coniunctam. Externa itaque libertatem tol-
 lit (nemo enim qui extrinsecus aliquid facere cogi-
 tur, aut non facere, libere agere dicitur) Interna vero
 cogens omnia pro sua natura agere, hæc magis li-
 bertatem confirmat. Quod enim per se mouetur,
 pro natura sua moueri a sese necesse est: neq; pro-
 pterea ab alio mouetur. Neque enim extrinsecus
 necessitas ea prouenit, sed cum eius quod per se mo-
 uetur natura coniuncta est: eamque conseruat & ad
 suas actiones producit. Quod si habitus etiam
 melioris & deterioris sibi ipse causa est animus,
 propter obedientiam & contumaciam: actionum
 etiam causa, quæ ab habitu oriuntur, illi erit a scri-
 benda.

*Exemplum
furis.*

*Res qua ap-
petitur, exa-
minanda.*

*Appetitio
coerceri po-
test.*

*Necessitas
externa.*

Interna.

*Habitus in
potestate
hominis.*

benda. Neque tamen in omnibus libertas & potestas nostra eo metienda est, quod etiam contraria facere possit. Nam animi, bono semper affixi, bonumque amplectentes, liberum etiam delectum habent: (neque enim is delectus coactus est) & bono suo semper inhaerent, neque ad contrarium unquam abstrahuntur. Nostri vero animi dum quidem boni sunt, bona appetunt: cum vero mali sunt, mala. Itemque a vitio transeunt ad virtutem, si curentur: & a virtute ad vitium, si negligentur: atque utrumque faciunt arbitrato suo, nullaque necessitate coacti. Quare nullius vitii causa in Deum conferri potest. Etenim fecit animum qui malus fieri possit, eo quod non prima illa tantum condidit, sed media etiam & postrema: ut ita omnia perfecta redderentur, & prima vere manerent prima, non autem extrema sterilia, imbecilla euaderent, materiae permiscerentur. Fecit igitur animum qui malus fieri posset, Deus qui bonus est, ob diuitias suae bonitatis. Nec tamen aliter eum fieri malum passus est, nisi ipse voluisset. Aduersus eos autem qui dicunt fatali conuersione non actiones modo nostras, sed & appetitiones cogi, nec quicquam liberum nobis relinquere, nec libertatem aliud nisi nomen inane esse, dicendum est: siquidem rationis particeps animus, ortus atque interitus expers sit (quod nunc ut concessum sumatur, demonstrandum alibi licet Stoici aliter de eo sentiant) si igitur ortus atque interitus expers sit rationis capax animus, ipse a mobilibus causis effici atque affici dici non potest. Sed instrumentum eius, hoc est animal, quod est corpus vitae particeps, hoc inde commutatur. Mobiles enim causae pro diuersa ad terrena habitudine, alias alia efficiunt: instrumentum vero producit aptum animo, qui eo est vsurus. Vrgitur e discrimine instrumentorum artis, vsuros eis artifices cognoscere licet, haec esse fabii lignarii, illa edificatoris, illa fabri aetarii: neque sic in genere tantum, sed & habitus utentium eis artificum, &

Libertas non in contrariis tantum, sed etiam in eodem ceruistur.

CUR DEVS ancipiti animo fecerit hominem.

Animus ortus & interitus expers, a sideribus cogi nequit.

Corpus animo cuius pro meritis attribuitur a striis est obnoxium.

*Ex instru-
mentis con-
iectura fit
de artifice.*

artis actiones atque opera dignosci possunt (nam qui in artibus excellunt, etiam instrumentis melioribus utuntur) sic astrorum periti, instrumenti naturam & causarum discrimine perspicientes, etiam de habitu eius qui instrumento sit usus, coniecturam capiunt, ac frequenter scopum attingunt. Nam plerique animi, in corruptis præsertim rebus publicis, in quas onerati vitiis, amissa pristina dignitate contrahuntur, cum sese instrumentis effusius dediderunt, iis non iam ut instrumentis suis, sed ut sui partibus utuntur: itaque suas appetitiones proferunt corporibus accommodatas. Ad hæc, fatalis conuersio consentanea est productioni animorum, qua conuersione animi corporibus inferuntur, non ita quidem ut ea cogat animos hæc aut illa appetere, sed ut cum eorum appetitionibus consentiat. Quemadmodum igitur in urbibus sacra tempora & loca religiosiores homines eodem congregant: ad populares vero voluptates idonea, eos qui peius viuunt & petulantius, contrahunt: atque ita e locis & temporibus etiam de appetitione & habitu eorum qui conueniunt, capi coniectura potest: sic etiam e temporibus & locis fatalis conuersionis, de animis qui ei conuenienter generantur, pronuntiare licet. Cum enim pro vltice diuinæ bonitatis forma habitudo fati congruens huic loco fuerit: tum in eum locum animi, qui supplicio egent, demittuntur. In omnibus enim vim congregandi similitudo & necessitudo habet. Fatum igitur, cum appetitiones animorum non cogat, neque libertatem tollat, sed ipsi animi nunc cum hoc, nunc cum alio fato consentiant, & pro sua dignitate paratis instrumentis, quod modo dicebam, conformentur: non mirum est, quas appetitiones habituri sint, e fatali conuersione cognosci. Ac vitæ quidem genus amplectuntur animi pro suæ prioris vitæ dignitate & habitu. Vita autem bene aut male utendi facultatem in semetipsis habent. Vnde fit, ut nonnulli mercatoriam amplexi vitam, bene viuunt: & qui philosophiæ

*Vita genus
necessariū,
sed ratio vi-
ta ac morū
libera.*

phix studium præ se ferunt, turpiter se gerant: quod vitæ quidem genus ipsum, veluti rusticum aut mercatorium aut Musicum, tum ipsi animi fortiuntur, tum locum eis pro dignitate assignat Deus: vitæ autem qualitatem, animi suo arbitratu adiungunt. Proinde & laudem inueniunt, & reprehensionem incurrunt, pro diuersa vitæ ratione. Ac ne improbum quidem quicquam a fato inseritur, vt quidam affirmari non dubitant: eo quod callidi, puerorum amatores atque adulteri nascantur. Et si enim quidam astrologi vere hæc prædicunt: id eo accidit, quod nos talem proprietatem inde ortam, vel moderate vel immoderate suscipimus. Etenim mentis deprauatio & calliditatem & fœdam libidinem gignit. Nam qui siderum impressionem moderate suscipiunt, adoleſcentiam tuentur: deque ea bene merentur. qui vero immoderate, pestes eius & corruptores euadunt. Nam & qui solares radios oculis non conuenientibus intuetur, obscurato visu occæcatur: quamuis Sol largitor sit luminis, auctorque videndi omnibus. Cum igitur astrologi alicunde cognoscunt, qui moderate, qui immoderate vim illam suscepturi sint: alios prudentes, alios callidos fore dicunt: si modo fieri potest, vt harum rerum certæ notæ, e figurarum illis delineationibus cognoscantur. Alia certe quidem perspicua sunt omnibus: cuius modi illud est, quod sole Cancrum peragrante, immoderato calore afficimur. alia obscura & ignota iis qui artem ignorant astrologicam. Nam ea quæ semper naturam suam sequuntur, & vim ab opifice inditam tuentur, summaque potentia prædita sunt: omnino voluntatem etiam habere bonam, & nullius mali esse causam, constat. Omnis enim malitia ex imbecillitate oritur: siquidem vires bonum quiddam sunt. Veruntamen bonorum etiam sæpe affluentia & copia iusto maior, nocere solet. Atque hæc iis responsa sint, qui propter fatum voluntatis libertatem collere conantur. Nunc aduersus omnes dicatur, eos qui

*Siderū vim
per se bonā,
imbecillitate
ac visio-
naria cor-
rumpi.*

*Absurda
qua fatalē
necessita-
tem conse-
quuntur.*

*Animi mo-
tio.*

*Animi vi-
res.*

*Discrimen
virtutum
& vitiorū.*

*Premia &
pœna.*

*πρωτότης,
id est, volun-
tas coacta,
non tollit li-
bertatem.*

*Qui sine af-
sensu agit,
non agit, sed
agitur.*

id quod in nostra potestate est, & animi libertatem tollant, naturam animi & ignorare, & tollere. Nam illius motum per sese, tollunt: in quo natura eius inprimis consistit. Siue enim per sese mouetur, intrinsicus e semetipso excitatur ad appetitiones & cupiditates: nec extrinsecus alicunde trahitur aut impellitur, vt corpora: siue extrinsecus mouetur, per sese non mouetur. Deinde vitalem animi vim, & assensionem & negationem non considerant ij, qui voluntatis libertatem tollunt. Quis enim in seipso non animaduertit, se velle & nolle? amplecti & declinare? assentiri & refragari? quæ omnia interni sunt ipsius animi motus, non externæ quædam impulsiones & tractationes, vt in rebus inanimis. Hoc enim viua corpora differunt ab inanimis, quod intrinsicus mouentur. Quod si verum est, id a quibus illa mouentur, per se & non aliunde mouetur. Nam si extrinsecus illud moueretur: etiam corpus primum ab eo moueretur, quod extrinsecus, vt ante dictum est, & non intrinsicus moueret. At si extrinsecus moueretur: consimili modo, vt reliqua inanima, & ipsum esset animæ expertus. Præterea qui libertatem tollunt, qui velle & nolle, qui delectum (*αίσιον*) & consilium (*εὐσείπρον*) qui appetitionem & declinationem similesque animorum motus tollunt, simul discrimen etiam virtutis & vitii tollunt, nec laudationē aut vituperationem iustam relinquunt, atque etiam bonas leges hisce de rebus latas euertunt. His vero sublatis, vita cuiusmodi est futura? Quid ab immanitate beluarum distabit? At dicat aliquis: nonne sæpe a tyrannis aut nostris affectibus, amore atque odio coacti, alia atque alia suscipimus, aut admittimus, non volentes? Quo pacto ergo tum potestas nostra & libertas cernetur? Respondeo, tum etiam delectum sui iuris esse. Quamuis enim principaliter id optabile non sit, ad quod necessitate ferimur: tamen deteriori collatum optabile videtur, itaque id amplectimur, neque fieri potest, quicquam vt agas, nisi pri-

us assensus te facturum esse. Nam qui non consulto aliquid facere videtur, vt qui nolens in foueam incidit impulsus ab alio: is inanimæ rei instar id facit, ac pari quam agere verius dicitur. Quare licet inuiti agamus: tamen sic agere volumus. Proinde eadem necessitate propolita, alii maioris mali metu id suscipiunt, quod imperatur: alii non suscipiunt, quod maius malum existimant id facere quod iubeantur, quam pœnas contumacibus propolitas subire. Sic in iis etiam qui inuiti aliquid agere videntur, potestas & libertas nostra manet. Nec enim idem est voluntarium, & id quod in nostra potestate est: sed voluntarium id est, quod præcipue expetitur. In nostra vero potestate, quod amplecti possumus, siue propter se, siue ob mali grauioris fugam. Fit etiam interdum, vt voluntarium cum inuito misceatur: cum res expetenda, non plane expetenda fuerit, sed & eius particeps quod auersetur. Hanc quasi misturam voluntarii & inuiti probe descripsit Homerus, cum ait: Volens, inuito pectore quamuis. Hæc copiosius exponere volui, quod omnis fere propositus sermo ab eorum diuisione pendet, quæ in nostra potestate sunt, & non sunt. Nam cum is ad institutionem animi pertineat: bene statim inuito, vbi nostrum bonum & malum sit collocandum, exponit. Et quia nostra sponte moueamur, id in actionibus nostris habere nos docet. Nam quæ aliunde mouentur, vt naturam, sic & bonum suum & malum aliunde habent, pro ea affectione quæ extrinsecus eis accidit. Quæ vero intrinsecus mouentur, cum sui motus & actionis sint causæ: bonum quoque suum & malum in iis habent, eorumque propriæ actiones sunt, in cognitione opiniones de rebus, in facultate vitali & appetendi vi appetitiones, declinationes & desideria. Quare cum recte opinamur, cum ita vti decet appetimus & declinamus, & bonum nostrum & naturæ conuenientem perfectionem habemus: si minus, contraria. Peculiariora vero nostra sunt

τὸ ἐκείνου
αὐτὸ ἐξουσία
ἀποφύγει.

Mistura neces-
sitate vo-
luntatis.

Hæc si lon-
gior videbi-
tur oratio,
cum magni-
tudine viti-
lisatis com-
paretur.

Homo bonum
suum in se-
metipso po-
situm habet.

Animi functiones externa adiuumenta non desiderant.

opera hæc, vt quæ a nobis solis arbitrato nostro perficiantur. Nam rerum externarum actiones siue artium, siue necessitatum vitæ, doctrinæ item & disciplinæ, & si quid his est præstantius, multis egent adiuuentis. Opinari autem & persequi, nostra propria sunt opera, & in potestate nostra sita. Quare in nobis ipsis bonum & malum nostrum situm est. Nemo enim ea præstare cogitur, quæ in sua potestate non habet.

E P I C T E T V S.

In nostra potestate non sunt, corpus, possessio, gloria, principatus, quæcunque denique nostra opera non sunt.

S I M P L I C I V S.

Animus ad res fortuitas multum cõfert, sed non omnia.

Corporis robur unde.

Opes.

HÆC in nostra potestate esse negat, non quin animus ad hæc quoque & horum contraria aliquid conferat (nam & corpus, & res familiaris, animo procurante, pulchrius gubernantur: destitute, peius: idemque animus suo studio & gloriam & principatum parat. imo ne magistratum quidem gereret quisquam, in his præsertim rebus publicis, animo non assentiente) sed quod his rebus non solus ille dominetur, & ad ea consequenda multis aliis adiuuentis eget. Nam corpus firmum a primo sui ortu semen, & sanam coagmentationem flagitat: flagitat & bonum victum, & exercitationes, salubriaque loca, salubrem aerem, & aquas bonas. Quæ si omnia suppetant, fortius id ad cuiusvis muneris functionem efficere licebit. Neque vero quicquam horum nostri arbitrii est, vt ea omnino vel consequamur omnia, vel propulsemus. Hostibus certe ingruentibus fortioribus, nos a nemine conspici: ægrotantes, subito conualescere vellemus. Neutrum tamen horum nobis datur. Eadem est & opum ratio: ad quas parandas vt multorum auxiliis est opus, sic eadem a multis potentioribus imminui

nui possunt. Existimatio quoque de nobis, non sita est in nobis, quamuis occasiones quaedam ei præbeamus ipsi, sed in iis qui de nobis existimant. Penes eos enim est, existimare quicquid velint. Itaque sæpe cum numen impie violent: & sibi ipsi & aliis religiosi videntur. Contraque alii, qui honestius & magnificentius de numine sentiunt, & humana quædam & imperfecta de eo profiteri recusant, a nonnullis impii existimantur, & frugi homines quidam bardos existimant. Ita nec gloria nostri arbitri est, sed illorum quibus hoc aut illo modo sentire de nobis libuit. Iam magistratus sine populo qui pareat, & ministris qui opem præstent, constare non potest. In quibus vero ciuitatibus vanales sunt magistratus, nulloque auro addicuntur: inops pecuniæ nullos ad magistratus habebit aditus, quantumuis eos appetat. Sic ista omnia non in potestate nostra sita sunt, quia non sunt actiones nostræ. Primo autem loco in diuisione recenset corporis, quod propter id iis egere cœpimus, quæ in nostra potestate non essent. Omnium enim bellorum pecunia causa est, quam ob victum & cultum corporis asciscere cogimur.

Fama.

Magistratus.

Corpus egrotans, egrotans bellorum causa.

EPICTETVS.

*A*C ea quidem qua nobis parent, libera sunt natura sua, nec prohiberi ab ullo, nec impediri possunt. In qua autem ius ipsi nullum habemus: ea infirma, obnoxia seruituti, obnoxia impedimentis, aliena.

SIMPLICIVS.

Postquam dixit, quæ nostra, quæ aliena sint: nunc cuiusmodi vtraque sint, declarat. Nostra esse libera, quod neque vt fiant, cogi ab aliis: nec quominus fiant, prohiberi possunt, neque alius iis vtendi potestatem habet. Talis enim est libertas, quæ sui iuris est, & potestatem habet sui vsus. Aliena

Libertas.

vero, iis obnoxia, qui ea vel præbere vel prohibere possunt, dominos illos habent, iisque seruiunt. Ac ea quæ seipsis contenta sunt, robusta & firma sunt. Quæ vero alienam opem desiderant, imbecilla & egena. Illa prohiberi nequeunt, cum sui iuris sint. Quis enim nos prohibebit hoc aut illo modo opinari, appetere, auersari? Aliena vero, quæ ab aliis & conferri & auferri solent: sæpe quoque prohibentur, cum vel non tribuuntur, vel adimuntur. Constat igitur ea quæ in nostra potestate sunt, ut sunt nostræ actiones, nobis esse propria. Quæ vero penes nos non sunt, in aliorum sita potestate: ea esse aliena. Quare bona & mala, quæ in nostra potestate sunt, ut recte sentire, aut male, recte appetere vel perperam, nostra bona sunt aut mala. Quæ vero in nostra potestate non sunt, nostra non sunt: sed partim corporis, instrumenti nostri: partim pecuniæ aut gloriolæ, remotiora etiam a nobis.

E P I C T E T V S.

Proinde memento, si ea qua natura seruiunt, libera puraria, & aliena pro tuis habueris: fore ut impediaris, lugeas, perturberis, & Deos & homines accuses. Sini id solum tuum existimaris, quod tuum est: aliena vero, ut sunt, aliena: nemo te coget unquam, nemo impediet, neminem accusabis, neminem criminaberis, nihil quicquam inuitus ages, a nemino laderis, inimicum non habebis. Neque enim quicquam capies detrimenti.

S I M P L I C I V S.

Postquam exposuit quæ in nobis sita sint, quæ non sint, & cuiusmodi utraque sint, & quam nobiscum collata rationem habeant: & quæ in nostra potestate sint, ea esse nostra: quæ non, aliena: deinceps monet, ut ea administremus, quemadmodum natura eorum fert, & non alio modo. Nam hæ nobis felicitatis & miserix causæ sunt. Bonis potiri,
& in

& in nullum malum incidere, beatos facit. Bonis & vtilibus rebus excidere, aut in noxias incidere, infelices. Quod si bonum nostrum in eo situm est, vt naturæ conuenienter appetamus & declinemus: hæc vero in rebus nostri arbitrii sita sunt, in his bonum est quærendum, vt omnino consequamur id quod quærimus, (propterea quod eius adeptio penes nos est, siquidem appetitio & declinatio penes nos est) & nostrum bonum consequamur. Si ea quæ penes nos sunt appetuerimus, & in iis bonum quæsiuerimus: bisariam nos frustrari necesse erit: vno modo omnifariam, quod, etsi ea consecuti fuerimus, non nostra tamen bona consecuti sumus: altero, quod plerunque frustrari necesse est eum, qui aliena tanquam sua quærit, quique ea desiderat quorum potestas in aliis sita est. Accidit igitur, vt in his etiam appetitiones impediuntur, & turbentur, non recta via progredientes cum dolore vtrique & luctu. Vt enim rerum expetendarum facti com potes, & euitatis contrariis delectamur: sic rebus expetendis frustratos, aut in auersandas delapsos, dolere necesse est, & queri de autoibus earum rerum, alias de hominibus, alias de iis qui vniuersitatem administrant. Aliud quodque malum nobis accidit. Nam cum ea nobis eripiuntur quæ nostri iuris non sunt, dum iis afficimur, ea etiam amittimus quæ in nostra potestate sunt, quæque nobis eripere nemo potest: rectum appetitum, & rectam declinationem. Expositis igitur malis quæ hanc peruersionem sequuntur: nunc ait, si recte nostra & aliena tractauerimus, & non aliena, sed nostra bona, & in nostra sita potestate amplexi fuerimus: hoc est, si operam dederimus, vt secundum naturam appetamus & declinemus: fore vt nemo prorsus nos eogat aut impediatur sic appetere & declinare, siquidem id nostri arbitrii est. Quod si ita est: nunquam etiam dolebimus. Nihil enim aliud nobis est molestum nisi duo hæc: frustratio eorum quæ volumus, & eorum quæ nolimus perperissio.

*Beatitudo.
Misericordia.*

*Molestia.
Frustratio.
Perperissio.*

*Formida-
biles.*

Inimici.

*Voluptas.,
Dolor.*

lis autem intenti rebus, quæ penes nos sunt, neque vlla re frustrabimur quam desideramus: neque in vllam incidemus quam declinamus. Itaque neminem vnquam timebimus: si quidem eos timemus, qui aut nobis nocent, aut commoda nostra interuertunt. Neque vero quisquam adeo robustus est, vt appetitiones & declinationes, in quibus bonum & malum situm est, eius qui rationi congruenter viuit, cogat. Quare nec inimicum quenquam habebimus. Inimicus enim iudicatur, qui nocet. Nemo vero ei nocet, cui ab alio noceri non potest. Talis igitur neque exoptulabit cum quoquam, neque accusabit quemquam: atque etiam nihil vnquam faciet inuitus. Hilaris igitur, secunda, libera & vere beata erit talis hominis vita, perturbationis experta, plena voluptatis. Obseruabis igitur, quemadmodum ostendat, viri boni & sapientis vitam non modo vtiliorem esse quam aliorum, sed etiam iucundiores. Nam Platone auctore, Omne animal natura & voluptate ducitur, & molestias auersatur. Res autem iucundæ partim cum bonis & vtilitatibus nostris coniunctæ sunt, partim cum malis & damnis. Proinde hic vigilandum, vt voluptates vtilis deligamus, & hisce assuescamus. Modestiam enim bono viro suauiore videri, quam luxuriam improbo, illud ostendit, quod multi improbi modesti fiunt. Qui vero ratione & cõsilio modesti sunt, nunquam luxum amplectuntur. Eaimvero nisi talis vita modestis insigniter iucunda esset: non eam vltro amplecterentur, nec in ea suauiter acquiescerent. Vitam igitur viri boni & sapientis iucundiores etiam esse, demonstrat e vitæ ratione eorum voluntaria, impediendi & iniuriarum experte, qui bonum & malum in iis rebus solis, quæ in nostra potestate sunt, collocant.

E P I C T E T V S.

*C*um igitur tantas res appetas, sic eas suscipiendas esse memento, vt sis non mediocriter incitatus: *sed alia*

sed alia prorsus relinquitur, alia in aliud tempus differunt. Quod si & hac (philosophicam animi tranquillitatem) & magistratus atque opes etiam appetieris, fortasse nec hac consequeris ob priorum illorum (felicitatis in animo sita) desiderium: illis certe quidem omnino excides, per qua sola libertas & felicitas comparatur.

S I M P L I C I V S.

Postquam ostendit quibus in rebus bonum sit positum, in iis nimirum quæ in nostra potestate sunt: & qualis eorum vita sit futura, qui id bonum inde petant, non autem a rebus externis & alienis: & in adeptione boni eam nullo modo impediri posse & prohiberi, nulloque damno esse violabilem, ut quæ nullis noxiis rebus aditum præbeat: quæque non vilis tantum, sed & iucunda sit: cuius nec appetitio impediatur, nec declinatio in aliquid aduersum incidat, sed ab omni parte mali perpetuo expers & beata: nunc studium & alacritatem auditoris excitat, monetque tantas res non modo non obiter tractandas esse, sed dum iis occupatus sis, nihil aliud vel obiter agendum. Quapropter plane relinquit iubet ea, quæ cum animi ratione præditi *Relinquenda.* vita, naturæ consentanea, non consentiunt: cuiusmodi sunt, sordidæ diuitiæ, principatus, imperia, delitiæ & voluptates corporis, quod fieri non possit, ut idem & his rebus occupetur, & animo excolendo studeat. differri vero eas res externas iubet, *Differenda.* quæ prudenter tractatæ, bonis animi non officiunt: cuiusmodi sunt, parare domum & seruitium, legitimæ nuptiæ, ingenuorum liberorum procreatio, iustus magistratus, aliquando etiam rerum necessariorum curatio. Hæc omnia, & id genus alia, in præsentia esse differenda, monet studiosos, idque merito: quod nullis omnino rebus eos distrahi oporteat, & a studio virtutis atque exercitatione abstrahi, qui eam perfecte consequi cupiunt. Ac cum quæ res externas non populatiter, sed more viri boni ad-

ministrare voluerit: ea prudentia esse præditum oportebit, qua res vtilis & noxias discernat, & brutas appetitiones rationi obedientes præbear, vt nec insurgere illas aduersus hanc patiatur, nec moueri sinat, nisi ob eas res appetendas quas ipsa iusserit, & quando, & quatenus: & ad illas res excitari, intra præfixum ipsis modum. Peccata enim existunt aut ratione quid fieri debeat, non desistente, ob prudentiæ penuriam: aut ea quidem quamuis languide, tamen perspiciente quid facto sit opus, sed brutis appetitionibus, ob neglectam institutionem, tyrannice aduersus languidum rationis iudicium insurgentibus. Talem tragœdia Medeam depingit:

Ouidii Medea:

Aliudq; cupido.

Mens aliud suadet. Video meliora, probosq; deteriora sequor.

*Scio nefas quod, & quod in scelus ruam:
Sed ira mentis omne iudicium premit.*

Ad verum igitur externarum rerum vsum & ingenio doctrina exulto, & appetitu moderato atque subactio est opus. Sic hisce veluti firmis armis munitus, par tempus tales res suscipere poterit.

Quapropter studiosos homines monet, vt res externas quæ cum virtute congruere possint, in aliud tempus differant, donec virtutem vtendi eis, continenti exercitatione compararint. Neque enim ad bellum inermem abire decet: neque res gerendas absque prudentia & moderatione animi susci-

Nemo simul & veritati & vanitati seruire possit.

pere. Epictetus vero non modo inutile, sed inane etiam esse coram qui adhuc erudiuntur, rerum externarum studium pronuntiat. Animi enim moderatione & appetitionibus ac declinationibus ratione moderatis, per quas solas hominibus libertas & felicitas pariuntur, exidere omnino necesse est eos, qui & appetunt & declinant ea quæ non sita sunt in potestate nostra. Necesse enim est seruire brutis cupiditatibus, tanquam agrestibus & furiosis dominis. Seruiendum item est hominibus, qui talia desideria & explere & prohibere possunt, ne prohibeant: iis item, qui in res fugiendas conicere possunt. Adhæc, subtrahendo curandi nostras res otio, rerum externarum occupatio omnino in causa est,

sa est,

hæc est, ut nostris bonis excidamus. Nam qui utraque expetunt, & utriusque student: nec discernunt bona & mala, neque iustam curam suis bonis impendunt, nec legitimo studio non adhibito iis potiri poterunt. Fit etiam sere, ut externis quoque bonis frustrentur, non iis solis occupati scilicet, sed aliquo modo sua etiam bona desiderantes: neque toto pectore quidvis & facere & perpeti, propter addeptionem eorum volentes, tetrahente verecundia quadam. Et si autem talis vita minus prava est,

*Miseria dicitur
in his studiis
distrahi
animi.*

quam eius qui vnicerebus externis incumbit: laboriosior illa tamen, atque insuavior est, & dum abhorrentia nexum, connectere studet, secum ipsa pugnat, crebro poenitet, frustratur utriusque dum utraque consecratur, molestia utriusque & avertenda. Est autem observatione dignum, cui Epictetus deinceps crebro utatur verbo **MEMENTO**, quo rationis compotem animum compellat, qui rationes rerum semper coniunctas secum habet, earumque innatam veritatem: sed aliquando velut deficiente acie ob distractionem natalitæ eius facultatis, in oblivionem tuit, quæ ipsi malorum omnium causa est. ideoque flagitat, ut **MEMENTO** crebro ei inculcetur. Cum non mediocriter incitatum esse oportere dicit, eum qui tantas res appetat, non hoc vult, non supra modum atque immodice, sed non infra modum, non minus quam par sit, incitatum esse oportere. Nam si periculum est, ne suis bonis excidat: periculum certe (ut ait Pindarus) ignavum vitium non admittit.

MEMENTO.

Non mediocriter.

*ἀρῶν αὐτῶν
κινῆσθαι
λασκάδων.*

EPICTETVS.

Praide viso cuius aspero sic occurrere statim assuescero: visum id esse, nec plane id quod esse videatur. Post in inquirendo & probando eam adhibere regulas, quas habes, eamque in primis & maxime. Vtrum id visum versetur in rebus nostra potestati subiectis, an alienis? Quod si in alienis, illud in prorsus sit, nihil id ad te attinere.

Postquam monuit, cum qui suis potiri bonis, & propriam sibi felicitatem comparare velit, non distrahi oportere rebus externis, cum iis etiam qui sua curant, visa quædam occurrant, quibus impulsæ aut rem aliquam externam appetant, aut ea declinent quæ alieni iuris sunt: docet, quemadmodum his utendum sit, ne ea nobis noceant. Aspera vero visa appellat appetitiones & auersationes rerum externarum, ut quæ brutæ sint & væcordes, quæque immoderatis & perturbatis commotionibus vere exasperent vitam. Quod autem in iis quæ sequuntur apertius monet, ne statim sequamur quod visum, siue appetens siue declinans: idem nunt quoque dicit, statim ei ubi commotum fuerit, esse resistendum, eiusque impetum inhibendum, cogitando, visum id esse. Visa porro modos veras, veræque viles & iucundas repræsentant, modo inania simulacra ceu somnia comminiscuntur. Hac ipsa igitur cogitatione visi contentio laxatur, cum statim opponimus, rem non esse talem, qualis esse videatur: nec rationis iudicium impedit, quod iudicium, cum primum visi tempestas remiserit, asperitate imminuta, ad rem illam cõsiderandam monet esse adhibendum. Regulæ autem visa iudicandi sunt multæ, quæ sumuntur aut a natura visorum: an scilicet ad animi, corporis, fortunæue bona pertineant? item, ad utilitatemne, an ad voluptatem referantur? si cerne possint, an secus? aut a Dei cum primis & prudentium hominum auctoritate, aliquid probantium aut improbantium, magnificientium aut negligentium. Quicquid enim Deo & cordatis hominibus probatur: in eo utique est suæ salutis studioso elaborandum. Nemo autem adeo est aut amens, aut suarum cupiditatum amans, ut existimet luxuriam aut iniuriam placere Deo. Cum autem multæ sint regulæ, quibus visorum discernimina diiudicentur: vna est hominum, quatenus homines

Visa.

*Regula visa
iudicandi.*

*Luxuria &
iniuria Deo
non placent.*

homines sunt, propria, qua nobis communiter in omnibus est vtendum; illam dico, quæ pendet a diuisione rerum nostrarum & alienarum. Nam si vitium rei quæ nobis offertur, siue appetendæ, siue declinandæ, non in nostra potestate est, rectum est intelligere, & statim dicere eam nihil ad nos attingere. Nam cum nostri arbitrii non sit, neq; bonum neq; malum nostrum esse potest, ob libertatem voluntatis, quæ propria est naturæ humanæ prærogatiua. Omnino enim cum talis natura in natura rerum existisset: aliter fieri non potuit, quin penes ipsam & bonum eius & malum esset.

*Libertas
voluntati*

EPICTETVS.

Appetitionis cum finem esse memento; ut id quod appetis, consequare: auersationis, ne in id incidas, quod declines. Is porro quem appetitio frustratur, infortunatus homo est: qui vero in id incidit, quod auersatur, calamitosus. Itaque, si ea solum auersere, qua naturæ rerum tua potestati subiectarum repugnant: in eorum qua auersari nihil incidis. At si morbum auersari, aut mortem, aut inopiam: calamitatem subibis. Auersationem igitur ab iis rebus amonebis omnibus, qua in nobis sita non sunt: appetitionem autem hoc tempore prorsus auersio. Nam si ea qua nostri arbitrii non sunt, concupieris: frustrari necesse eris. Ea vero qua nobis parent, quatenus honeste possint expeti, nondum es affecturus. Sed eo tantum motu animi utitor, quo vel ad eas res accedas, vel ab iisdem recedas: verum leuiter, & cum exceptione, & remisse.

SIMPLICIVS.

Hoc quoque cum eo quod antecessit, cohæret: quo demonstrat, ea quæ appetenda videantur, facere nos votorum compotes & beatos, adhibita regula rerum quæ nostri aut alieni iuris sunt. Sin minus: voti impotes & calamitosos. Ac primum explicat, quolaam voti compotes & fortunatos di-

camus, quos infortunatos & calamitosos. Item declinationis promissum & finem esse, non incidere in id quod declinet: idque fortunatum esse. Sicut infortunatum, id quod desideres non consequi, propterea quod consecutus non sis. Calamitosum vero, fortunato contrarium, est incidere in id quod fugias. Nam affecutus quidem es aliquid, sed malum es affecutus His probe distinctis, subiicit ordine: si ea sola declines, quæ repugnent eorum naturæ quæ in tua potestate sunt, cuiusmodi est intemperantia, iniuria, & id genus alia, quæ vitare tui arbitrii sit, fore ut in nihil eorum incidas. Itaque neque calamitosus unquam eris. Morbum autem, aut paupertatem, aut aliquid aliud quod nostri arbitrii non est, si declines, quia penes te non sit ista effugere: necesse esse, te aliquando in ea incidere & infelicem fieri. Eodemque modo si ea desideres, quæ tui arbitrii non sunt: necesse esse sæpe frustrari, non potitur eo quod desideres. Si vero appetitio & declinatio in iis versetur quæ in nobis sita sint: nunquam frustratum iri nos, nunquam calamitatem subituros, sed semper infortunatos fore, votorumque compotes. Oratio porro sic inter sese cohæret. Qui in rebus in nostra potestate non sitis, petitionem & declinationem collocat: is & rebus desideratis sæpe frustratur, & in eas incidit quas declinat, propterea quod ea in aliorum potestate sunt. Talem autem infortunatum, calamitosum, ærumnosum, infelicem esse constat. Vide autem quam Socratica hæc ratio sit, & ad captum auditorum accommodata, qua petitiones nostræ ad res meliores & pulchiores traducuntur. Nam omnes, tam mali quam boni, felicitatem in eo collocant, si & optatis suis fruantur, & ea quæ oderunt effugiant. In eo autem differunt, quod viri boni vera & sincera bona atque commoda expetunt, & vera mala atque incommoda auerfantur. Nam ratio est, quæ in eis iudicet, & brutæ petitiones eorum assuefactæ sunt ut rationi pareant, iucundaque existiment ea quæ

Omnibus in terris qua sunt a Gadiibus usque Antioram & Gangæ, pauci discernere possunt. Quæ sunt vera bona, atque illis diuersa, remota Erroris nebula.

quæ ratio probarit. Vultus autem hominum, quod & rationem neglectam habet, & brutas appetitiones ob continentem motum exercitatas, voluptate res appetendas metitur, non vtilitate & in voluptates incidit sæpe molestiis non adeo dissimiles. Ac ne voluptates quidem illæ proprie sunt, sed velut vmbrae quædam voluptatum & simulacra. Omnes tamen, vt dixi, felicitatem & successus in adeptione desideratarum rerum ponunt, & in euitatione fugiendarum. Præceptio igitur hæc etiam improbis demonstrat, si neque appetendo frustrari, neque declinando impingere velint: vt in rebus quæ nostri arbitrii sunt, vtilia desideria, & noxias auersationes collocent. Nam si ea quæ nobis non parent, desiderarint aut declinarint, & frustrari eos necesse erit, & subire calamitatem: quod & ipsi fugiendum esse censeant. Aufer igitur declinationem ab omnibus iis quæ in nobis sita non sunt, & in ea transfer, quæ eorum naturæ quæ in nobis sita sunt, repugnant. Nam morbum quidem aut paupertatem si declines, quia non plane penes nos est effugere talia (etsi enim facultatem quandam habemus, quæ ad ea effugienda non nunquam aliquid confert: tamen ea neque semper valet, nec satis virium habet) ideo necesse erit nos calamitatem subire, incidentes in ea quæ declinamus. Sin Epicæto paruerimus, declinationem in ea transferemus, quæ eorum naturæ quæ nostri arbitrii sunt repugnant, vt declinemus falsas de rebus opinioniones, & ea quæ vitam naturæ ac rationi consentaneam impediunt: quia penes nos est, effugere talia. Quare sola declinatione egemus, quæ penes nos est. Sed hæc perspicua sunt. Quomodo autem iubet omnem appetitum in præsentia tolli? Nam appetitus rerum quæ nostri arbitrii non sunt, sublatio, euidentem habet vtilitatem: quia eas non consecuti, votorum impotes erimus, & moleste viuemus: & vt aliquando eas consequamur, neque vile nobis, neque proprium bonum consequemur. Cæterum auctor

*Appetitus
sironum per-
iculosus.*

* *Vide An-
notationes.*

*Appetiti-
onis vehe-
mentia mo-
deranda.*

*Modus est
pulcerrim-
a virtus.*

noster secus : bonorum quæ in nostra potestate sita sunt appetitione quamobrem interdicit? Quia, inquit, quatenus hæc recte appetantur, nondum didicisti. * Quis vero bono potiatur, nisi id appetat? Quod si bonum nostrum non in actionibus, sed in appetitionibus & declinationibus naturæ consentaneis situm est, qua ratione hortatur, ut in præsentia plane tollamus appetitum? Fieri qui potest, ut homo sine appetitionibus viuat? Præterea pugnae videtur hoc cum eo, quod paulo ante dictum est, cum diceret: In tantarum igitur appetitione rerum, memento te non mediocriter incitatum aggredi eas oportere. Neque enim de motu corporis loquebatur, sed de cupiditate & appetitione. Iam quo pacto rem prosequi possumus, sine appetitione? Nam prius quam rem prosequamur, eam appetamus necesse est. Quid vero si ad tyrones & nouitios discipulos hæc verba pertinent, quibus appetere minime tutum est, priusquam didicerint, quæ sint appetenda: sed prosequi rem & ab ea abhorrere satis est, pro ea propensione, quæ appetitionem & declinationem antecedit. Neque omnem fortassis appetitum rerum in nobis sitarum tollit, ut dicere videtur, quamuis discipulos alloquens: sed appetitus vehementiam improbat, ut & auersionis, quam permittit. Nam prosequi rem, & abhorrere a re leuiter & remisse iubet. Constat autem nos prosequi rem, ubi desiderauerimus: abhorrere a re, declinando. Nam propensionem antecedit appetitio, auersionem declinatio. Et cum prius diceret: In tantarum appetitione rerum memento, non mediocriter incitatum eas aggredi oportere: non vehementem appetitum suauit, sed ea quæ ipse ordine subiungit, quædam prorsus esse relinquenda, quædam in aliud tempus differenda. Recte cauet igitur, ne ii qui erudiuntur, vehementi propensione & auersione, appetitione item & declinatione, præ alacritate modum excedendo, & quasi septa transiliendo, vires eneruent. Hoc enim in plerisque & animi

& animi vigorem heberat, & corpora ante tempus consumit. Ac multis hoc iam accidit, qui importuna & immodica alacritate sunt exercitationem aggressi. Nam paucæ tum corporum tum ingeniorum naturæ sunt, quæ subito a deterioribus ad meliora transire possint. Id quod Diogeni, Crateti, Zenoni, & similibus contigit. Plerique autem & labi paulatim, & erigi paulatim solemus, tam animis quam corporibus. Via enim media constantior & tutior animi vim & alacritatem cohibet, tætuert, paulatimque auget. Quare propendere & abhorreere leuiter & remisse iubet, *ἡρεσθησθε ὀπισηπείρωτες*: hoc est, sic, vt non nihil laxetur, & non ad summum extendatur appetitus & declinatio, propensio & auersio. Nam qui a petulantia vita ad frugalitatem traducitur: non statim ad summam tenuitatem & ieiunium proficere debet, sed paulatim a priore victu subducere sese: & vt Aureorum carminum auctor monet,

Cedendo molire fugam, ne talia vincant.

In cognitione quoque ii qui erudiuntur, visa non statim pro decretis amplecti debent: vt si mutanda sit forte sententia, non grauate id faciant. At vero si vtrisque leuiter & remisse affici studiosis prodest: cur declinationem in ea quæ naturæ eorum, quæ in nostra potestate sita sunt, repugnant, transferri iubet? Appetitum vero in hoc tempore prorsus tolli? Eo ne, quod ij qui a praua consuetudine ad meliorem vitæ rationem transire incipiunt, primum euomere debent malæ vitæ venenum & dum demum bonæ vitæ cibis ali. Nam quod Hippocrates de impuris corporibus ait, quo magis alantur, eo magis ea lædi: id de animis multo magis est verum. Nam prius inhaerens improbitas bona oblata corrumpit & auersatur, alias vt molesta, alias vt noxia, alias vt inutilia & supra vires. Simulque augetur, vt iudicio cõtemnere meliora videri velit, & sit insanabilis: vt denique meliores rationes & actiones, etsi facile posset, non admittat. Peinde ac si quis in morbo regio mel amarum ratus, post etiam id gustare re-

Lente festinandum.

ὁ ἡρεσθησθε ὀπισηπείρωτες

Repurgandus prius animus, quã alendus.

*Metiri se
quemq, suo
modulo ac
pede verum
est.*

cuset. Itaque ordo postulat, vt recta disciplina admittatur. Nihilominus tamen hæc oratio eos etiam qui erudiri incipiunt, ad hilaritatem, securitatem & libertatem præparat, vt suauem agant vitam, quam omne animal natura cum primis confectatur. Etsi autem vacuitatem a perturbationibus omnibus appetere præclarum est, & vitam naturæ ac rationi consentaneam: incipientibus tamen satis sit, moderari perturbationes, & cadere interdum atque resurgere. Tales igitur, ea quæ recte appetuntur consequi nequeunt. Hoc enim verba volunt: Nondum es consecutus. Si ea desideraris, quæ supra vires tuas sunt: & dolere te & frustrari necesse erit, interdum etiam remollescere & animum despondere. Nam qui maiora suis viribus desiderant: hi modis omnibus sibi apta contemnunt, eaque comparatione maiorum respuunt. Neque vero magnis ante parua potiri licet: neque ante ea quæ commoderata nobis sunt, ad maiora penetrare.

E P I C T E T V S.

*S*ingulas res quæ vel delectant, vel vsui seruiunt, vel diliguntur, memento considerare cuiusmodi sint: exorsus a minutissimis. Si ollam agitas, te ollam agitare: ea contracta, non perturbaberis. Si filiolum aut vxorculam diligis, te hominem diligere: eo enim mortuo, non perturbaberis.

S I M P L I C I V S.

Postquam ea diuisit quæ in nostra potestate sunt, aut non sunt, quorum illa propria, hæc aliena putanda: & quo pacto tractanda sint, edocuit: declinanda scilicet repugnantia naturæ, appetitionem vero in hoc tempore cohibendam, ob eas fortasse causas quas dixi: nunc cum iis etiam quæ in potestate nostra non sunt, sæpe vtendum sit, quomodo ea, quamuis aliena, sine tumultu & molestia tractanda sint, docet: trifariam partitus ea quæ in nostra

nostra potestate non sita sunt. In ea quæ nudâ voluptatem præbent absque vtilitate. talia enim sunt, quæ oblectant animum. In res vtilis & fructuosas: & in ea quæ ob necessitudinem & affectionem diliguntur, etsi neque vtilia neque fructuosa sunt. Nam hæc tria, voluptas, vtilitas & naturæ necessaria caritas mortalibus difficultatibus affigunt animum.

Delectantur autem alii aliis, nonnulli tragœdiis & comediis: nonnulli pugilum certaminibus, aut ludis Circensibus, rebusque similibus: alii saltatoribus, præstigiatoribus, mimis, ridiculis: alii spectaculis iucundis: hisque vel naturalibus, ut qui pavonum & aularum elegantiam, pratorumque viriditate, aut nemorum amoenitatem admirantur: vel artificiosis, ut qui picturis, statuis, ædificiis, aut aliarum artium pulcritudine obstupescunt. Sunt & qui aurum dediti voluptatibus, pulcris vocibus & Musicorum instrumentorum sonis capiuntur: & vero maiorem huius voluptatem capiunt, qui historiis & fabulosis narrationibus (id quod a puero nobis insitum est) deliniri solent. Sunt & res vtilis ac necessariæ non vnius generis. Quædam enim sunt animis vtilia: ut magistri, boni sodales, libri eruditi, & si-

1. *Iucunda.*
2. *Vtilia & necessaria.*

Quædam corporibus: ut cibi, vestes, exercitationes. Alia sunt rerum exteriorum: ut principatus, prædia, pecunia, & id genus alia. Gara vero sunt: ob naturalem coniunctionem, etsi nullum præbeant usum: liberi, uxores, cognati, ciues. Horum igitur omnium, inquit, recordare, & in promptu habere naturam qualis ea sit: nempe mortalis, ereptu facilis, non arbitrii nostri. Nam perpetua naturæ

3. *Gara.*
Vitæ meditationis & consuetudinis.

recordatio, ereptionis eorum est meditatio: quæ ubi assueueris, te, cum illa inciderit, perturbari non sinet: sicut & alia consueta, quantumuis graua, & corporibus & animis tolerabilia sunt. Restat autem & hic & in iis quæ sequuntur monet, a paruis, atque adeo minimis esse incipiendum, ne, ut prouerbio dicitur, figlinam a dolio auspicemur. Nam qui maiora initio suscipit, facile succumbit,

Ab iis qui bene summas petas, noueris esse viam.

*Sexum prae-
ua consuetu-
do corrigenda.*

Olla.

Filius.

*Sinistra cō-
stanter tenu-
erimus: alie-
nis etiā im-
perabimus.*

*Voluptas
contemnen-
da.*

frustratur, fractis viribus fit imbecillior, desperat. Qui vero a minimis incipit, semel utiq; fit aliquan-
to robustior, fidentior & melior quam ante fuit: uti-
iam & paria facile superet, & paulo maiora tutius
aggrediatur. Nam qui eodem die quater edere con-
suevit, si totū ieiunare diem statim conatus fuerit:
& corpus mutatione subita turbabit, & ipse ærum-
nose molesteque viuet. Itaque talis progressio & pe-
riculosa, & inconstans esse consuevit. Sin a quater-
nario ad ternarium descenderit, eique assueuerit:
facile assuecet bis, & multo facilius, atq; etiam tu-
tius & constantius semel tantum edere consuecet,
Eadem est eorum quoque ratio quæ propter vsum
diliguntur, si quis in paruis & parui momenti re-
bus assueuerit naturam eorum in promptu habere,
quamque facile possint eripi cogitare. Cuiusmodi
est olla, ob vsum cara, eam esse fragilem. Quid ve-
ro est olla vilis? Ita paulatim progrediendo, & vi-
res acquirendo, tandem etiam inter osculandum
filium, non verbo tantum dicere, aut animo sibi
fingere, sed per omnem ætatem ita sentire poterit,
se hominem osculari, rem fragilem & caducam. Ita
vero sentiens, ita consuefactus: si is ereptus fuerit,
non perturbabitur. Obseruabis autem, ut prudens
& artificiosa sit tractatio rerum: utque ijs, quorum
potestas in nobis sita non est, per ea quæ penes nos
sunt, quasi nostri arbitrii essent, sit vsus. Nam arbi-
trii nostri non est, ne filius moriatur. Sed naturam
eius in promptu habere, eoque cogitare, mori eum
posse non minus quam viuere: non perturbari eo
mortuo, & sic affectos esse, quasi mortuus non esset:
illud, ne is moriatur, quod in nobis situm non est,
efficit, ut in nobis situm sit. Talis enim dicere po-
test? Mihi vero filius non est mortuus: aut, quod
verius est, ut mortuus sit, ego animo ita sum tran-
quillo quasi mortuus non esset. Recte autem re-
rum vilium & cararum exempla posuit: tan-
tum non digito demonstrans, eos qui omnino
progredi cœpissent, plane aspernari oportere illa,
quæ

quæ nonnullis folius delectationis causa studio
sunt.

EPICTETVS.

Opus aliquod aggressurus: ipse tibi subiicito, cuiusmodi sit illud opus. Si lauatum abieris, ea tibi qua in balneo sunt, proponito: alios perfundi, alios loco pelli, alios conuiciari, alios furari. Sic tutius rem aggredieris, si ipsa tibi dixeris: Et statim lauabo, & institutum meum natura congruens conseruabo. Idem hoc in quouis negotio faciendum. Sic enim, si quid impedimento lauatiōi tua fueris: in promptu erit: Equidem non hoc solum volui, sed & institutum meum natura consentaneum tueri. Neque vero tuebor, si ea qua sunt, agre tulerō.

SIMPLICIVS.

Postquam docuit, quomodo in rebus extra nos positis, quibus studemus, vt sunt, iucundæ, vtiles & caræ, affecti esse debeamus: nunc quæ præparatio in nostris actionibus adhibenda sit, præcipit, quarum euentibus casus & fortuna sæpe dominantur. Esse igitur harum quoque naturam præmeditandam: & cogitandum, qualia vna incidere soleant, posse illa tibi quoque euenire: vt si quid grauius acciderit, animo non sit nouum. Cæterum si res necessaria non erit, eam ne suscipiet quidem. Nam Cato maior & hoc vnum e suis erratis fuisse dicebat, quod aliquando nauigasset, cum iter terra conficere potuisset. Vt autem nihil grauius accidat, si tamen ea negotii natura sit vt sequi possit & soleat: tam suscipere id cum necesse non est, quam cum tutiore via insiliter liceret, periculosiorem ingredi, quod & eam incolumes multi conficiant, peccatum erit. Si vero necessitas urgeat omnino, vt aut in insulam nauigandum sit, aut ex insula: vt patri & amico ferendæ suppetiæ, vt pugnandum pro patria: ipsum quidem opus reformidandum non est, sed natura eius præmeditanda, & ea quæ consequi

Actionibus nostris Fortuna sæpe dominatur.

Nō necessaria non occupati omnibus sper sedendum.

Necessaria forsiter agredienda, & euentus anceps equo ferendus animo.

solent: vt præmeditatione ad illa assuefacti, cum ad-
 uenerint, non perturbemur. Nam qui ita se parat, is
 & cum non acciderint illa, gaudebit, vt euitatis iis
 quæ meditatione ipsius iam quasi acciderant: &
 cum acciderint aliquando, eo tranquillius & tutius
 ea suscipiet, quod exspectauit. At dices: primum fo-
 re timidos & ignauos, qui aduersos rerum exitus
 subinde cogitarint. Deinde, molestam esse omni-
 no fixam tristium euentuum cogitationem, quæ
 quidem diuturnitate temporis augeatur, si nego-
 tium prorogetur. Itaque Demosthenicum illud
 magis laudabis, qui suadet, semper omnes res hone-
 stas suscipiendas esse cum bona spe: & quemcunque
 Deus euentum dederit, magno animo ferendum.
 Sed heus tu, si Demosthenes eam spem bonam di-
 cit, quæ conatu bonarum rerum nititur, qualiscun-
 que sit exitus, cum Epicteto plane consentit, nisi
 quod methodum non adiicit, quã magno animo
 ferenda sint quæcunq; Deus dederit, etiamsi asper-
 rima fuerint. Epictetus autem ferendi rationem
 tradit, præmeditanda natura rei quæ & nos deceat,
 & nonnunquam molestiis & difficultatibus impli-
 cata sit. Quæ utroque modo tolerabilia fiunt: tum
 propter rei & dignitatẽ & utilitatem, cum qua mo-
 lestiæ nonnunquam sunt coniunctæ: tum quia præ-
 meditatæ sunt, neq; præter spem acciderunt. Sed si
 Demosthenes eam spem bonam appellat, qua & sa-
 lus conseruetur, & periculum euitetur: vix, ac ne vix
 quidem fieri potest, vt is qui spem salutis atque suc-
 cessum perpetuo foueat, ingruentes calamitates mo-
 derato & æquo animo ferat. Neq; enim corpus ne-
 que animus subitas mutationes sine perturbatione
 fert: cum & anni tempora (licet eorũ mutatio pau-
 latim fiat) morbos plerumque gignant. Neq; vero
 timidos, ignauos, mœstos, ista difficultatum & pe-
 riculorum præmeditatio efficiet. Nam si actionem
 & bonam & vtilem esse animo (hoc est homini) ra-
 tio monstrarit, tamen si non absque periculo, vt boni
 desiderium & fidentes & actiuos facit: sic periculi
 cogitati-

*Sententia De
 mosthenica
 explicatio.*

*Improuisa
 tela grauius
 terrens.*

*Rei honestas
 cū euentus
 molestia cõ-
 paranda.*

cogitationem id consolatur, quod rectæ rationi paruerint, quæ præceperit, expetendum illud opus etiam cum periculo fuisse. Nam periculum & damnū cum ad corpus & res externas pertinent, non proprie mala sunt nostra, nostrarumue rerum, si modo sapimus. Vtilitas vero rei honestæ, vel cum periculo suscipiendæ, cum sit animi, hoc est bonorum nostrorum: multis doloribus, damnis, exiliis & ignominiiis æquari, ac potius præponderare potest, & excellentia boni consolari. Omnis enim homo bonum maius cum minore malo coniunctum amplectitur, præsertim si bonum esse nostrum, malum vero alienum esse videatur. Cæterum non verbis tantum & labiis ista leui quodam impulsu animi, sed vere & ex animo dicenda sunt, vt discrimen illud in vita & moribus appareat. nam tum quo pacto adhuc tristis & anxius, difficultates honestis conatibus interdum obiici solitas expectabit? Nam illud ipsum ijs qui nature congruenter viuunt, maximo solatio est, quod non citra ærumnam, sed cum periculis, vitæque discrimine id quod bonum est, amplectuntur. Declarat hoc Menæceus, & alii qui se pro patriæ salute Dijs Manibus deuouerunt. Etsi autem Epicætes id quod vult, exemplo vilissimæ rei docet: tamen simul orationem suam per ea quæ multis & sæpe accidunt, clariorem facit, & memoriam atque assensum auditorum excitat: simul (id quod ipse statim subiicit) tirones in minoribus primum exercendos esse monet, ob eas causas quas ante diximus. Sed possunt hæc etiam ad maiora transferri, quæ cum maioribus sæpe periculis coniuncta sunt, & in ijs rei natura nobis digne consideranda, vna cum euentibus eam non raro consequentibus, vt quisque secum constituat, se ea quoque, si inciderint, moderate latatum esse. Sic enim naturæ suæ statum tuebitur, si & bonæ actionis fructum capiet, & euentibus non perturbabitur. Nam si perturbatus fuerit, seque in malis esse putauerit: aut initio non recte iudicauit suscipiendam

Menæceus.

Nota & cetera exempla efficacia sunt.

Fructu bona conscientia latandum: euentu non dolendum.

id esse: aut, si tum recte, nunc effoeminatum in modum & timide perturbatur, mutatque sententiam quæ vtraque contra naturam sunt

E P I C T E T V S.

Homines perturbantur non rebus, sed iis quas de rebus habent opinionibus, verbi causa: Mors non est malum. Alioqui enim & Socrati ita visum esset. Sed opinio de morte est, qua malum eam faciat. Cum igitur impedimur, aut distrabimur: non alios culpamus, sed nosmetipsos, hoc est, nostras opiniones.

S I M P L I C I V S.

Qui mortē contemnit, cetera omnia minoris facit.

Hactenus exposuit, quo pacto fieri possit, ne difficultatibus, quæ comitantur actiones, perturbemur. Cogitandum enim, fore ut eæ sequantur: & statuendum, rem esse nihilo minus suscipiendam, animo præmeditatione confirmato. Nunc aliam rationem tradit, ab ipsarum rerum natura sumtam, quæ difficiles esse videntur, nosque perturbant: exemplo hic usus non paruo, sed morte, eorum quæ nos perturbant maximo. Nam eo quod propositum est, per eam demonstrato: multo magis in iis quæ minus atrocia videntur, demonstratum erit. Ait igitur, res quæ nobis videantur acerbæ accidere, idoque nos turbent, ut in periculo constitutos, neque acerbæ esse per sese, neque veras nostræ perturbationis causas. Sed opinionem de earum acerbitate conceptam esse, quæ nos perturbet: atque ostendit, mortem immaturam humana vi illatam, quæ omnium atrocium rerum atrocissima videatur, non esse atrocem. Ostendit autem paucis ille quidem, sed accurate & efficaciter, hac argumentatione. Quæ natura terribilia sunt, omnibus terribilia videntur: ut natura calida, frigida, pulcra, & alia id genus, omnibus talia videntur, iis præsertim quorum natura integrior est, & prudentia maior. Mors non omnibus videtur terribilis, nam Socrati terribilis visa non

Naturalia sunt uniuersalia.

vifa non est, qui cum eam effugere posset, suslinuit tamen: totumque illum diem apud amicos immortalitatem animorum declarauit, & qualis sit gepurgatrix plilosophorum vita edocuit. Conclusio quoque ex ijs quæ posita sunt perspicua est, mortem suapte natura non esse formidabilem. Itaque mors ipsa nos non peturbar: sed opinio de mortis atrocitate, ea est quæ nos perturbet, neque mel amarum est: sed isterici affectio id amarum videri facit, ob redundantem in eo amarum humorem. Is humor expurgandus est, vt naturales rerum qualitates percipiamus. Ita hic etiam opiniones de rebus corrigendæ sunt, adhibita regula nostrarum & alienarum rerum, quæque in potestate nostra sunt aut non sunt, qua bonum & malum nostrum iudicemus. Quod si mors in nostra potestate sita non est: mala non erit. Quæ si non animi, sed corporis malum est: nostrum malum non erit. Plato autem, & Platonis Socrates, eam etiam bonam esse, & meliorem vita corporea pronuntiant: nec his quidem bonam, illis vero malam, sed in vniuersum bonam omnibus. Nam Socrates in Phædone dicit: Fortassis hoc tibi mirabile videtur, si hoc solum cæterarum rerum sit simplex, neq; vnquam homini malum accidat, vt reliqua omnia. Vnde etiam præsterit esse mortuum quam viuere. In Legibus autem, Plato suis verbis idem affirmat, hoc modo: Coniunctio corporis & animi non est præstantior separatione, si id quod sentio, dicendum est. At Epicætetus mortem vt hominum opinione maxime formidabilem, instituti sui probandi causa adhibuit. Sed quia vnusquisque nostrum quamuis calamitatem morte grauiorem ducit (etenim aliquando dolore non modo vehementi vrgente, statim mortem optamus: cum paupertate vrgemur, paupertatem morte grauiorem ducimus) licet in his etiam eadem vi demonstratione, qua Epicætetus de morte vsus est. Nam vehementissimos cruciatu in morbis, etiam plebei homines vltro admittunt, eum se,

Socrates & Plato mortem vitam præferunt.

Dolores posse ferri.

Catapotia. Sectiones. Visiones.

*Laconica
verbera.*

*Paupertatē
non esse ma-
lum.*

*Rerum ad-
versarū per-
fessio exor-
nat animū.*

mercede etiam medicis numerata, secandos & vren-
dos præbent. Etsi enim hoc vitæ causa faciunt,
mortemque maius malum iudicant: at ferri posse
dolores, si expedire videatur, hoc ipso declarant. At
Lacedæmoniorum adolescentes, terribilem illam
flagellationem vltro gloriolæ tantum causa susti-
nebant, tolerantia pene ad necem vsque declarata,
idque eos æquis animis & alacres fecisse constat. A-
lioqui enim vltro in tale certamen non descendis-
sent. Sic autem erga illos cruciatus affecti erant,
non quin cruciarentur, etsi fortasse minus quam in-
exercitati & delicati: sed quod persuasum haberent,
cruciatus esse ornamenta potius & commoda viri-
liter eos tolerantibus & sine perturbatione, quam
malum. Ne in paupertate quidem mali esse quic-
quam dixerit Epictetus. Alioqui enim & Crateti
Thebano ita visum esset, qui bona sua reipublicæ
concessit, cum dixisset:

Crates Cratetem priuat hac pecunia. ac tum
demum se in libertatem assertum putauit, cum di-
uitias paupertate commutasset. A deo neutrum ho-
rum natura tam est graue atq; intolerabile, vt nobis
videtur: sed & contrariis suis aliquando vtilius, cū
ad nosmetipsos, hoc est, nostrum rationis compo-
tem animum eorum vsum retulimus. Opus igitur
est, vt qui se a talibus perturbari nolit, rectas de ijs
habeat opiniones. Quod cum in nostra potestate
sit, illud etiam in nostra potestate erit, ne perturbe-
mur, & magnum ad id nobis afferet adiuuentum,
vt ijs etiam, quæ in nostra potestate non sunt, ita
vtamur, quali in nostra potestate sita essent. Etsi
enim an ignominia afficiar, an pecunia spolier, an
vapulem, arbitrii mei non est: at recte de his sentire,
non ea esse mala, sed sæpe vtilia, penes me est. Tale
autem decretum satis est ad illud, vt huiusmodi ne
accidere quidem videantur: aut si acciderint, noxia
non iudicentur, sed interdum conducibilia. Quiuis
enim, vt ego quidem existimo, pulcrius nobis, hoc
est, animo existimet, in rebus asperis vacare pertur-
batione,

batione, quam non incidere in res aduersas: eoque pulcrius, quo res aduersæ grâuiores asperioresque fuerint. Vt enim corpora vehementissimis quibusque motionibus quæ quidem ex ferre queunt, maxime exercentur, tam ad valetudinem quam ad vires & celeritatem: ita & animi, vt vbi opus est, aliquid quâ facillime & tranquillissime feratur. Quod duabus hisce rebus consequemur: vna, vt recte de ijs sentiamus, altera, vt præparati ad ea simus, cum tractatione corporis asperiore, quæ ad omnia opportuna est, quaque fit vt multi improbi homines verbera, & ea quæ dolorifica censentur, contemnant: tum præmeditatione & expectatione, quæ omnia in nobis sita sunt. Quod si neque mors, nec huiusmodi quicquam terribile est, constat, neque ipsa, neque eos qui illa inferunt, perturbationis nobis esse causam, sed nosmetipsos, nostrasque opiniones. Nunquam igitur causa perturbationis nostræ alteri ascribenda est, siue is dolor sit, siue metus, siue quid aliud eius generis: sed nobismetipsis, & nostris opinionibus.

*Persuasio.
Præparatio.*

EPICTETVS.

*A*lios accusare ob calamitatem suam, hominis est ineruditi: seipsum, eius qui erudiri cepit. Nec se, nec alium, erudisti.

SIMPLICIVS.

Cohæret hoc cum superiore, sique coniunctio-
ne addita legeretur: Nam ineruditi munus est, alios accusare ob suam calamitatem: causa recte exponeretur, cur alii nō accusandi essent ob ea propter quæ nos perturbamur, timemus, dolemus, aut in malis esse nos existimamus. Hoc enim ex inscitia nobis vsuuenit. Deinde ineruditi affectioni recte annexit eius habitū, qui erudiri incipit, & qui iam est eruditus. Hic enim, vt naturæ congruenter vi-

uens, nec vnquam suis desideriis frustrandus, nec in ea quæ declinat incidens: neque in vlllo se malo esse putat, neq; vllum accusat vt auctorem suæ calamitatis. Sed is qui erudiri incipit, interdum frustratur suis desideriis, & in ea quæ vitat incidit: quia tuia in agendo brutas etiam affectiones adhibet. Sed diuisione rerum, quæ in nostra potestate sitæ sunt, aut non sunt, occupatus, nouit seipsum sibi auctorem esse & frustrationis & calamitatis: non autem alium, si quando bonum aut malum suum in rebus alieni iuris collocarit. Cur autem dixerit aliquis, is qui erudiri cœpit, cum in se bonum & malum suum positum esse norit (nisi enim id sciret, seipsum non accusaret) peccat, vt seipsum accuset? An eo fit, quod cognitio bonorum & malorum antecedit, vt quæ rationis nostræ sit actio, sed non statim in omnibus brutæ affectiones se accommodant, conformant & subiiciunt rectæ rationi: præsertim vero cum ob socordiam & dissolutionem rationis, & continentem brutæ partis motionem corroboratæ perturbationes quasi tyrannidem occuparint. Sic affecta fuit ea quæ in Tragedia dicit:

” Sciam licet quod aggredi parem nefas,

” Tamen ira mentis omne consilium premit.

Quamobrem ad tempus boni consulendum est, si ratio partim cogendo, partim veluti magico carmine deliniendo, affectus in suam sententiam pertraxerit. Nam tum rationis etiam cognitio fit euidentior, & scientifica, & omnis dubitationis expers. Non mirum igitur, eos qui erudiri cœperunt, peccare interdum, affectibus nondum plane subactis, & ratione nondum secundum scientiam agente: se ipsos autem accusare, & non alios, ob diuisionem illam rerum nostri & alieni iuris vt cunq; admissam. Profus ineruditi autem sæpe & multum peccant, quod & ob affectionum commotionem, & ob rationis ignorationem verum bonum & malum nondum diiudicarunt, neque se a bruta natura vel nuda cogitatione remouerunt. Quam dico bru-

*Non statim
exsequimur
ea, quæ vera
& recta esse
intelligim?*

*Gens indo-
cta ruit per
vetitum ne-
fas.*

tam naturā? Quod nos ipsos naturamque nostram esse corpus opinamur, auari autem a diuitiis pendēt. Peccamus igitur cum ineruditi sumus, propterea quod bonum & malum nostrum in rebus externis collocantes, quoddam verum bonum & malum nostrū sit, & vnde sit profus ignorantes: eos nobis malorum auctores esse putam^{us}, qui aut aliquid nobis adimunt nostra opinione bonum, & appetendum in rebus externis, aut in ea coniciunt, quæ a nobis declinantur. Neque vero externa ista, quæ vel in bonis vel in malis habentur, omnino talia sunt, sed interdum vtraque rationem contrariam habent.

Quapropter ineruditi adolescentes, pædagogos, ut a quibus male tractentur, oderunt: eos vero a quibus ad voluptates inuitantur, diligunt. Epictetus autem paucis ille quidem, sed notas evidentes nobis exposuit, quibus eruditi ab ineruditis & tironibus discernantur. Nam eruditi ab omni errore & peccato remoti, ob rationis perfectionem, & brutæ partem cum ea consensionem & obediētiā, neminem vnquam accusant ut vllius sibi mali auctorem, neque enim in vllum suum malum vel ipsi sese coniciunt, vel ab alio coniciuntur, siquidem eruditi sunt. Quia si eruditi sunt, non in rebus externis malum collocant. Ineruditi autem vtraque de causa errant & peccant, eorum & ratione & bruta parte male affecta: atque aliis suum vitium imputant, quasi id in rebus externis inesse cernerent. Est autem & facile & iucundum, & indoctis omnino dignum, culpam eorum quæ ipsi deliquerint, in alios conferre. Qui vero erudiri incipiunt, & principia luti habent: etiamsi peccarint, & in malum ali- quod inciderint, tamen vbi sit malum, & vnde nascatur, sciunt, & quæ sit ortus illius causa, ideoque suam accusant. Neque quisquam opinor, his iudicandi velut instrumentis vtens, vnquam erabit in diiudicando statu eruditi, ineruditi & tironis. Nam ea proprie est eruditio, cum puer qui in nobis est, a pædago- go, qui & ipse in nobis est, castigatur. Puer

τίσι μισοῦ-
νοί καὶ φιλο-
πύλακτι.

Eruditi.

Ineruditi.

Tirones.

*Puer & pa-
dagogus in
nobis.*

*Vtilitas.
Voluptas.*

autem in nobis est bruta illa pars, quæ cum vtile videat, in solum iucundum est intenta, vt pueri. Pædagogus vero est ratio, quæ componit & moderatur brutas in nobis appetitiones, easque ad vtilitatem dirigit. Itaque ineruditi, qui puerilem in modum appetitum in vita inconsiderate sequuntur, multum peccant, quamuis signari ob incuriam, nec semetipsum accusant. Qui vero erudiri incipiunt, hi pædagogum alacrem & excitatum iam habent, & puerum obedire incipientem. Quamobrem etiam si peccant, tamen quis peccati sit auctor sentiunt, eumque & non alium accusant. Eruditi autem & pædagogum habent sobrium, & puero iam imperantem, & puerum castigatum, & ad suam perfectionem iam perductum: eo quod pædagogo pareat, cum coque consentit. Hæc enim pueri virtus est.

E P I C T E T V S.

OB nullam alienam præstantiam efferaris animo. Si equus semet iactans diceret, sum pulcher: ferendum esset. Tu vero cum insolenter gloriaris, te pulcrum equum habere: scito, equo te bono superbire. Quid igitur est tuum? vsus visorum. Quapropter cum in vsu visorum ita moratus fueris, quemadmodum natura postulat, tum efferaris. tum enim aliquo tuo bono lataberis.

S I M P L I C I V S.

Docuit quemadmodum fieri possit, vt in calamitatibus aliunde ingruentibus tranquilli, securi & alacres simus. Nunc, quales nos in externis rebus, quæ expetendæ videantur, præbere debeamus, tradit. Vocat autem eas aliena bona, ea ratione quam primum instituit, cum diceret, ea quæ in nobis sita non essent, infirma, serua, impedita esse, & aliena, nosque vetat vllius externi boni specie efferri. *ἔνταρος* autem, hoc est elatio, hic illi non leuitatem, sublimes spiritus aut arrogantiam significat, vt in mala

*ἔνταρος.
Elatio.*

lam sæpe partem ea voce uti solemus (alioquin non suaderet ut nostris & veris bonis efferremur) sed (ut mihi quidem videtur) ἴππεος hic ei significat opinionem incrementi alicuius, & quasi granditatis, ob alicuius boni accessionem. Non igitur, inquit, alienis bonis augeti nos atque excellere putandum est. Nam vnumquodque bonum, eius bonum est in quo est: & eius quod naturæ congruenter afficit, non autem alterius. Quod igitur in equo bonum est: id ipsius equi est bonum, non nostrum. Sive enim animosus, sive celer, sive tractabilis est, equi virtutē habet: quæ nostra virtus non est, eoq; nec bonum nostrum, neq; auget nos aut perficit. At dicat aliquis, nonne rerum & instrumentorum virtus ad possessores, & eos qui his vtuntur, referri solet? Solet illa quidem. Verum ascia virtus fabri bonum non facit, nisi ante fuerit. Quoniam ascia, ratione aciei & figuræ alia virtus est, alia fabri, ratione artis. Ipsius ascia bonum est acies, & elegantia formæ: eaque ad ministerium facit, atq; ad opus quod per eam perficitur. hæc enim instrumenti virtus est. Ad fabri autem perfectionem nihil confert. nam illius peculiare bonum in artis rationibus situm est, etiamsi opus externum peius confectum fuerit, siue ob materiam, siue ob instrumenta, siue ob aliquod aliud impedimentum. Quodnam igitur, inquit, nostrum bonum est, quo sic affici debemus, quasi nostro incremento & perfectione? Prius rectam opinionem in primis, nunc vsum opinionum naturæ consentaneum id esse dixit: & quod illic ἰσοψησίου opinionem, hæc φαινησιον vsum appellauit. Videntur enim atque existimantur a nobis res tales, aut tales, alias recte, alias perperam. Atque illud etiam visis naturæ congruenter uti fuerit, si res tales nobis esse videantur, quales ipse sunt: neque commisceantur inter sese & immutentur, ut luxuriam bonum, temperantiam malum existimemus. Rectissime autem is visorum vsum naturæ consentaneum dicitur, cum appetuntur bona, & declinantur

Alia instrumenti virtus est, artificis alia.

Bonum hominis, verū iudicium de rebus.

Visorū vsum natura consentaneum.

mala : non autem cum tantum intelligimus hoc esse bonum, illud malum : sed cum & id quod bonum visum est, appetimus, & malum declinamus. Neque enim agendi potestas nostra est, sed appetendi secundum naturam, & declinandi. Quid vero si per usum visorum naturæ consentaneum, etiam illud innuit, opera quoque nostra consentire oportere cum rectis opinionibus & appetitionibus? Ne temperantiam bonum tantummodo iudicemus, sed & temperanter vivamus: & iis muneribus fungamur, quæ naturæ, quæ rectis opinionibus & appetitionibus congruant? Ne iustitiam bonum quidem iudicemus, & utcumque experamus, eo quod omne bonum experendum videatur, interim vero iniurii simus: id quod incontinentibus accidit, cum voluptatis appetitus boni appetitionem vincit. Nam ratio obscure illa quidem, sed tamen cernit quid deceat, & aliquantisper pro eo pugnat, excitationis etiam appetitionibus & declinationibus rectis, licet obscuris: sed brutis affectibus eam vincuntibus & distrahentibus, & suis cupiditatibus ut servuiat cogentibus Huius ea conditio est, ut ante dixi, quæ in Tragoedia describitur:

Sciam licet quod aggredi parem nefas.

Tamen ira mentis omne consilium premis.

Non igitur recte tantum sentiendum, & appetendum & declinandum est, sed etiam officia consentanea rectis opinionibus præstanda. Atque in his situs est visorum usus naturæ consentaneus, quem nostrum esse bonum iudicandum est, nihil autem rerum externarum. Sicut enim fabri, quatenus faber, bonum est, artis rationibus congruens actio, quæ in rebus externis cernitur: ita philosophi actio in cogitationibus vertitur.

E P I C T E T V S.

Quemadmodum in navigando in portum subducto navigio, si aquatum exieris, obiter fortassis etiam cochleolam colliges aut bulbum: animo autem in navigi-

Aliudq; cupido, Mēs aliud suadet: video meliora, probaq; Deteriora sequor.

in nauigium intento esse oportet, ac continenter sollicito, ne gubernator vocet: ac tum illa omnia relinquere, ut ne vincitius tanquam oues in nauem coniciatis: ita etiam in vita, si tibi vice cochlea aut bulbi, detur uxorcula & puer, nihil impediet. At si gubernator vocarit, curres ad nauim, relicti illis omnibus, neq; respicies. Quod si senex es, caue unquam a nauē recedas longius: ne quando vocatus deficias.

S I M P L I C I V S.

Breuiter & argute nos a specie bonorum externorum auocauit, cum ostendisset omnia illa esse aliena, & nullum eorum nostrum esse bonum. Ne quis autem existimet, cum nos profus & nuptiis & procreatione liberorum & omnibus possessionibus atque usu rerum externarum prohibere: nunc ordine tradit, quibusnam ex illis, & quomodo uti liceat. Præcipit enim ea nos omnia ad Dei rerum maiorem gubernatoris curam referre oportere: & sic his uti modeste, ut ab illo pendeamus, ac primum necessaria necessariis, sine quibus uiui non potest, quæ aquatione significauit, cuiusmodi est victus, amictus, domicilium, quæ & quatenus homini frugi sunt satis. His igitur aliquid curæ secundo loco tribuendum. Quæ vero necessaria non sunt, sed ad vitam agendam opportuna, ut vxor, liberi, res familiaris, & similia: quæ obiter inquit ac tertio loco dantur a gubernatore vniuersi, cum per tempus dederit, accipienda sunt, animo semper in id quod principaliter appetendum est, intento. Delicias vero, diuitias, principatus, & id genus alias rerum alienarum occupationes, ut quæ cum vita rationi consentanea coniungi nequeant, ne obiter quidem admitti sinit. Hæc enim ea sunt, quæ supra penitus esse relinquenda monuit. Coniugium autem, procreationem liberorū, & similia, iis qui modo erudiri cœperint, in aliud differendi tempus auctor fuit, ut doctrinæ initia confirmarentur. Iis vero qui iam aliquantum profecerunt, ut his absque noxa uti

Mens addita Deo.

Necessaria.

Commoda.

Супернативна.

queant: obiter his etiam frui concedit. Ac mihi quidem exemplo peropportuno videtur esse usus. Nam mare ob profunditatem fluctuationem crebraque & varias mutationes, & quia suffocat eas qui id intrant, veteres etiam fabulatores generationis symbolum esse dixerunt. Nauigium autem fuerit, quod animos ad ortum perducit, siue id fatum, siue fors, siue quid aliud est dicendum. Nauis gubernator Deus, qui & vniuersa, & animorum reditum ad ortum, sua prouidentia eo quo decet, & pro dignitate cuiusque, dirigit & gubernat. Nauis subductio, est animorum in suum locum, nationem & familiam perductio: qua fit, vt alii in aliis locis, nationibus, familiis, & e diuersis parentibus nascantur. Exitus ad aquandum, est rerum necessariarum occupatio, siue quibus propagari vita non potest. Quid est enim aqua iis qui orti sunt, ad victum & potum magis necessarium? Obiter autem cochleam aut bulbum tollere quid sit, ipse concinne explicauit: esse vxorem, & rem familiarem. Ac talia si a rectore vniuersitatis dentur, accipienda illa quidem esse, sed non quasi aut præcipua, aut nostra bona. Nam principale nostrum bonum est, contentio & conuersio ad nauis gubernatorem. Imo in his nec vt necessariis est elaborandum, sed vt reuera accessiones, & degendæ vitæ commoditates accipienda sunt. Quod si gubernator ad nauem reuocet, hoc est, ad sese & veram patriam vnde venimus: Curre, inquit, ad nauem, his omnibus, quæ ad generationem pertinent relictis, vocantem sequens, & minime respiciens, ne ab ipsa natura solutus, tu opte studio & voluntate ibi hæreas. Nisi enim vltro atque alacer, inquit, secutus fueris, istis rebus omnibus relictis, vinctus in nauem pecudum instar conicietis: hoc est, inuitus, & tum te ipsum, tum eos qui adsunt deplorans, vitam relinques, vt homines amentes & ouina præditi stoliditate solent. Eum autem qui obiter coniugio & procreationi liberum, rebusque similibus operam daturus est: tempestiue id facere decet,

debet, vt modo conuenienti rebus hisce fatiatus sine vlla mora hinc recedat, & alacriter gubernatorem vocantem sequatur. Si vero senex fueris, & prope *Seni mors* igam a sine ablueris: nulló tali vinculo constringi- *potius quã* tor, sed totus in reditum & discessum ex hac vita in- *vita medi-* tentus esto: ne cum tempus discedendi adfuerit, *tanda.* vocatus sarcinis onustus deprehendaris, & a vinculis retraharis, ac recens ductam vxorem & infantes liberos lamereris. Atque adeo senem, discessum ex hac vita, quam diuturnam in ea mansionem, magis spectare & curare decet.

EPICTETVS.

NE postules ea qua sũt, ita fieri vt tu vis: sed vt sũt, ita velis ea fieri. Sic omnia secunda tibi accident.

SIMPLICIVS.

Quæ res externæ relinquendæ, quæ percipiendæ nobis sint, disseruit: ac necessariis vtendum necessario, cæteris vero obiter: sed harum nullam præcipue expetendam, concesso ad hunc modum rerû externarum vsu. Nunc regulas tradit, quibus obseruatis, rebus externis, citra noxã & perturbationem, atque etiam cum delectatione queas perfrui. Vt autem sine molestia viamus, nec ea quæ sunt improbemus: aut rerum naturam se ad voluntatem nostram accommodare, aut nos ea quæ rerum natura nobis decreuerit, oninia probare necesse est. Aliter enim fieri nequit, vt bene agi nobiscum arbitremur. Neque vero aut fieri potest, aut semper nobis expedit, vt rerum vniuersitas omnibus optatis nostris respondeat. Multa enim nobis placent, quæ ipsi etiam nobis sunt inutilia: siue quod eorum naturam ignoramus, siue quod brutis affectibus interdum indulgemus. Nos igitur, si beati esse volumus, assuescere, vt iis quæ ab vniuersitate sunt, *Multa sũt,* acquiescamus necesse est. Verum hoc præceptum *qua viri bo-* nonnullis durum, atque adeo ne fieri quidem posse *ni esse non* videbitur, vt quisquam velit ea quæ sunt, ita fieri vt *videatur,* *approbare.*

Communia mala. communia mala, quæ ab vniuerso oriuntur: vt terræ motus, diluuiâ, incendia, pestem, famem, interitum omnis generis animantium & frugum? vel ea quæ nefarie ab hominibus in homines perpetrantur: vrbiu excidia, captiuitates, cædes iniustas, latrocinia, direptiones, libidines, & tyrannicam violentiam vsque ad impietatem adigentem, & ab eruditione & philosophia repellentem, omnisque virtutis & amicitix & mutux fidei, & tam scientiarum, quæ vix multis ætatibus inuentæ confirmatæque sunt, tantam euersionem vt earum sola nomina memorentur, quam artium multarum, quæ diuinitus iuuandi nostri causâ datæ sunt, vt medicinæ, vt fabrilibus, vt architecturæ ac similibus eam deprauationem, vt earum vmbre tantum & simulacra sint reliqua? Hæc igitur & id genus alia, quæ in nostram ætatem redundarunt, non dico videre, eorumque particeps esse, eaque fieri, sed vel audire quis velit,

Hominum scelera.

Dubitatiões tollenda.

Non esse vere mala, quæ nos in malis habemus.

nisi homo maleuolus & omnis honestatis inimicus? Huiusmodi dubitationes non hominum vulgo duntaxat, sed & eruditioribus obstrepentes, dissoluendæ sunt, si & Epicteti orationi sua debebit constare auctoritas, & rerum auctoris Dei reprehensione carere gubernatio. Vbi enim vtilitatem, ibidem etiam pietatem collocamus: vt paulo post nos ipse docebit Epictetus. Aio igitur, si vere mala ea sunt, quæ modo tragicis verbis dubitatrix prædicauit oratio, & talia mala, qualia nobis videntur: nec vir bonus is fuerit, qui delectetur malis: neque eum qui hæc gubernat, non esse causam malorum, obtineri potest: aut si malorum auctor credatur, vt eum honoremus, aut amemus, aut colamus, fieri nequit, etiamsi infinitæ rationes in medium afferantur. Quoduis enim animal (vt ipse dicturus est) noxias res earumque causas fugit & auersatur, vtilis vero earumque causas consecratur & admiratur. Sin hæc non esse mala quæ fiunt, vt putamus, sed bona potius, vt quæ ad magna bona conducant, eorumque causâ fiant, demonstratum fuerit: & si quid

quid omnino mali in sit iis quæ sunt, id non in ipsis inesse rebus, sed in appetitionibus & affectionibus nostris: neque is malus erit, qui ea quæ sunt, ita fieri voluerit ut sunt, neque gubernator harum rerum videbitur malorum auctor. Ista igitur in quibus ea sunt, quæ mala videntur, in ortu & interitus loco constituta, partim corpora sunt, partim animæ brutæ, affixæ corporibus, nec fere quicquam sciunctum ab iis habentes, cum sint tantum vita corporum, & secundum illa vnaque cum illis mouentur. Rationis vero participes per se mouentur, seu iudicæ a corporibus, & sui iuris voluntate appetituque præditæ sunt, harum corpora motu prorsus alieno agitata, omnemque naturam extrinsecus habentia, præcipue quidem a cæli conuersionibus oriuntur, intercidunt, variasque mutationum vires subeunt. Sin propiora & ipsam materiam spectes, a se inuicem afficiuntur. Id enim est consequens, ea quæ nascuntur & pereunt, ab æternis constitui: & ab iis quæ per se mouentur, ea quæ ciuntur alunde: & ab iis quæ continent, ea quæ continentur. Estque hic ordo, hoc ius vniuersi, ut hæc illa consequantur, cum in se non habeant principium motionis, aut defectus: nec appetitio in eorū sita sit potestate: neque discrimen dignitatis eorum libera voluntate oriatur, sed e suis causis pendeat: sicut nec vmbra corporum suo arbitratu hoc aut illo modo conuertuntur aut afficiuntur, sed causarum suarum statum sequuntur, * semper eadem præditæ dignitate. Ac ne ipsis quidem quæ mutantur corporibus, siue compositis siue simplicibus, malum est illa mutatio: primum quod eorum natura est talis, nec fieri potest ut aliter se habeant. Etenim nec rationis capacibus animis malum esset ignorantia, & brutis appetitionibus vita consentanea, nisi ita nati essent ut & verum cognoscerent, & brutis appetitionibus imperarent, supraque illas velut eminent. Deinde quod composita rebus contrariis consistunt, & inter se pugnantibus quæ

Terra locum ortu & interitus.

Corpora. Anima bruta.

Animi hominum.

Corpora a cælo & elementis afficiuntur.

Corporum mutatio & dissolutio nil habet mali.

in alienis collocatæ locis per morbos sibi mutuo sunt infestæ atque iniuriæ: alias igitur ea quæ in ipsis corrumpuntur excernentia, confirmantur: alias ad interitum tendentia, ipsa quidem a labore & ærumna & redundantia contrariorum, quæ eis inest, liberantur, & singula quæ in eis insunt simplicia, suis totis restituuntur, vt quasi repubescant, & ab innata eis ex contrariis imbecillitate recreentur. Eorum enim quodlibet agens aliquid in contrarium, vtique vicissim aliquid etiam ab eo patitur. Cum vero simplicia, contrariarum mutatione qualitatum in se mutuo conuertuntur: id fiunt denuo, quod ante fuerunt. Nam aqua in aerem mutatur, vnde prius facta erat: & aer in ignem, vnde fuerat ortus. Neque in his scilicet quicquam est mali, etiam si inde vel diluua, vel conflagrationes, vel aliæ vehementiores mutationes efficiantur, ob elementorum vniuersitæ quationem: siue etiam pestilentia aut terræmotus composita corpora diremerint. Quod si hæc etiam conducunt ob infinitam eius quod ortum habet reuolutionem, eo quod vnius interitus ortus est alterius: qui fieri potest, vt partis interitus sit malum, si toti conducit? Nam in singulis etiam cernitur animantibus ipsa natura cõtemnere partem propter totum, cum fluxiones a partibus communibus corde, ventre, hepate & cerebro, in extremos pedes relegat, & manus, & ad cutem per tubera, lichenes, & eius generis alia depellit, & abscessus perniciosos in membris facit ob incolumitatem totius. Atque etiam ars medica naturæ in hoc imitatrix, apostemata putrefacit, secat, vitit, & intendit atque amputat partes totius ergo conseruandi. Neque quisquam tamen est, qui male ista fieri arguat. Itaque si per se sola essent corpora, nec eorum quæ his accidunt quicquam ad humanos animos pertineret: nihil profecto in eorum mutationibus inesse mali crederetur. Sed quia etiam animæ corporibus insunt: omnis ex eo querela nascitur. Quarum tamen brutæ cum corporibus cohæ-

ἐκ πρώτης
καὶ ἀλλο-
μοί, ἐπιδή-
μιαι, σφοδρῶς.

Partem suo
toti seruire
est æquum.

Bruta ani-
ma naturæ
corporis se-
quuntur.

rent, eisq; vitam impertiunt, atq; in illis & cum illis suam & naturam & vim & efficaciam habet. Rationis vero particeps, & natura sciuntæ, ac plane separabiles a corporibus, tum per se mouentur, tum liberam voluntatem habent, & appetitiones atque affectus suo arbitratu moderantur, vt supra ostensum est. Brutas autem contra, (siquidem ne vestigium quidem proprii sui motus, nec internam appetitionem, aut qualemcunque motionem habent, sed plane eorum vita sunt) perspicuum est, suam quoque naturam vna cum corporibus fato attributam, & dignitatem pro earum ratione & cum illis assignatam, quæ vna cum eorum motionibus afficiatur, habere, vt antea de vmbra est dictum.

Quod si stirpium vitæ magis conuenit, quæ eo ra-
dices deorsum egerunt, ac sensu carent & motu, cum appetitione & concitatione animi coniuncto, quæ res brutis etiam contigerunt: pcedum animæ, inter animas stirpium corporibus inhærentium, & eas quæ secundum naturam absolutæ ac per se mobiles sunt mediæ, aliquod vestigium habent appetitionis & concitationis, intrinsecus in ipsis excitatæ, quæ alias pro natura sui generis moueatur, vt cum leo moderatam in suo genere habet iram, alias effereuecat aut deficiat. Itaque dignitatem quoque imparem, & vitam dissimilimam a fato attributam: quæ sic obtinent, vt aliunde moueatur. Debent enim ea quæ inter aliqua interiecta sunt, cum vtriusque extremis quandam habere affinitatem. Cæterû particeps rationis animus per se mobilis, & appetitionis atq; affectionis suæ plane dominus, ea etiam est dignitate quam a libera voluntate consequitur: corpore autem vititur, & affectus habet, qui ad ipsum referantur. Is, cum naturæ congruenter viuens, pro instrumento vititur corpore, sciunctus ab eo, & supra id eminens: tum noxæ corporis impediunt animi actiones quæ per corpus fiunt, nullis tamen ipsum animum afficiunt malis. Nam dolorem in pede manere, diuinus

Animas brutorum inter stirpium & hominum animas interiecta.

Humani animi dignitas a libertate voluntatis pendet.

Seruitium corporis.

*Sodalitium
corporis.*

Socrates assererat. Si vero maiore quam par est necessitudine cum corpore contracta, id non iam vt instrumentum, sed vt sui partem, ac potius vt semetipsum amplexatus: tum cum eo & per id affectibus agitatus & obbrutescens, & iracundiæ atq; cupiditatis appetitiones, suas esse ratus, illisque inferuiens, rationesque subiiciens quibus illa desideria expleantur: & prorsus corrumpitur, & morbis animi laborat, egetque medicina qua illis liberetur.

*Morbi & ca
lamitates
alta, sunt &
pœna & me-
dicina ani-
morum.*

Solent autem contraria curari contrariis. Debet igitur animus appetitu voluptatis & suauitatis, atq; amore corporum, opum, honorum, potentiæ, similitumque rerum vitiatus. earundem rerum frustratione & puniri & sanari, in primis vero corporis doloribus, quod est animo propinquius, cuiusque cruciatus magis sentiuntur. Cum enim animus & Deum & seipsum deseruerit, seque totum corpori & rebus externis dederit, eaq; seipsum esse putarit, & suum bonum in illis quæsierit, eaque ratione deprauatus ægrotarit: quoniam alio modo ista aspernaretur & ad seipsum & Deum conuerteretur, & in his bonum suum quæreret, nisi præter noxam ista etiam molesta experiretur. Nam quia propter voluptatem ad ea vergit, spe in eis & cum eis illa potiundi: dum illa voluptate fruitur, affixus illis deliquescit. Nullus enim clauus est, qui ita fortiter affigat & agglutinet animos, vt voluptas, & illecebræ voluptatis Bonus igitur ille medicus, ea quibus inhiat animus cum molestiis offerendo, eadem vt auerferat facit: quemadmodum nutrices infantes ablactaturæ, aliqua re amara papillas inungunt.

*Clauus for-
tissimus vo-
luptatis.*

Animi ergo initio duobus propositis malis, dolori corporis, mortem & discessum a corpore anteponunt: nunquam id facturi vigente & florente corpore, vnaq; consuecunt odisse & auerfari voluptatem, quæ hic percipitur maioris doloris formidine inde excitandi: sicut & pueri primum a rebus noxiis metu retrahuntur. atque aliquis noxio quopiam cibo aut potione impense gaudens, sæpe doloribus

*Initio conse-
cuturi dolo-
ris metu re-
trahimur a
voluptate.*

inde

inde affectus, magnæ molestiæ fuga & metu is ab-
 stinet. Etenim quis rebus iucundis sine molestia
 perfruens, quamvis noxiis, ex animo ab his abhor-
 sceat? Atque ista voluptatum timore doloris maio-
 ris abstinentia, permutatio quædam potius est affe-
 ctus, quam liberatio. Nam suauitate quæ inest in
 vacuitate a molestiis, fructum suauitatis permuta-
 mus, & affectus alium sibi affectum adiungit. Expe-
 dit autem hoc initio nobis, ob pueriles & stultos
 affectus nostros, vt ea suspecta habeamus & inuisa, *Tandem vl-
 tro & per se, meliora amplecti-*
 quibus vehementer afficimur: posteaque naturam
 eorum considerantes, ea præterquam quod noxia
 sint, multo etiam plus habere molesti quam iucun-
 di, & in nos ipsos descendentes. & bonum in nobis
 situm esse deprehendentes: non autem in corpore,
 aut rebus externis, atq; similitudinem nostri quan-
 dam cum Deo sentientes, eamque honorantes: iam
 non metu, sed scientia & virtute vitam naturæ con-
 sentaneam amplectamur. Nam & pueri quæ prius
 declinabant & prosequabantur metu, post aucta
 prudentia vltro faciunt. Et hunc scopum proposi-
 tum habet curator noster Deus & rationis particeps
 animus neque adhærescat corpori & rebus exter-
 nis, neque his metu, sed iudicio abstineat: tanquam
 bono & malo nostro in appetitione & declinatione
 sitis. & ad hunc finem prouidentia medicina con-
 tendit, vt reducat animum ad amplectendam vit-
 am naturæ consentaneam: quemadmodum etiam
 optimus quisque medicus sectionibus & vitionibus
 naturalem habitum corporibus restituit, vt natu-
 ralibus actionibus fungantur: estque improbita-
 tis medicina poena: & cum vsum habent mala, vt
 habentur quæ nobis eueniunt. Vt autem medicis
 succensemus, vstiones & sectiones & molesta reme-
 dia adhibentibus: sic homines vacordes & puerili
 sententia, hæc moleste ferunt. Et qui huiusmodi
 casibus & seipsum & alios obseruarit, atque affecti-
 ones animorum animaduertit: is facile nimirum
 intelliget, molesta ista velut ansam præbere animo

*Qua nocet,
 docent.*

Demus & sanat agrotos, & sanos exercet.

corporis & rerum externarum, aut (vt Epicleti nostri more loquamur) eorum quæ in nostra potestate sita non sunt, contemtionem. Vt autem corporum medicina duplex est, & eius vna pars ægrota corpora curat & per contraria corrigit: altera victus ratione & exercitationibus sanitatem tuetur, confirmat, auget: quædamque exercitationes sunt valde laboriosæ, nec nisi viris fortibus & constantibus tolerabiles: Sic & animorum auxiliator, non ægrota tantum vitæ difficultatibus curat, sed & sanos exercet, ac saniores & fortiores facit, eorumque virtutem ad imitationem aliorum illustriorem reddit. Nam etiam sanos hominum animos, vt & valentia corpora, indigere exercitationibus, in promptu est. Motio enim confirmat, ignauia vero labefacit, vt inquit Hippocrates. Cur? Quia ea quæ suam perfectionem semper obtinent, & naturæ suæ convenientes actiones: easdem paratas semper atque in promptu habent. Quæ vero nihil agunt, exercitatione egent ad imitationem perpetuæ motionis: ne per ignauiam actionis oblita & velut emortua, cum tempus necessitasque postularit, suo muneri desint. Quod enim alias actuosum, alias otiosum est, idque ob imbecillitatem, actione confirmandum est. Omnis autem exercitatio iisdem rebus perficitur, per quas principalis actio ad quam exercemur. Nam excitatio ad luctam, iugi luctatione fit. ad cæstum, crebro dimicando & verberibus assuescendo. Sic etiam ad bellum exercebere si collusor hostem imitetur: quoque ii qui vna tirocinium faciunt maiores robustioresque fuerint, eo magis exercitatio metam suam attinget. Itaque si quis ad id etiam exerceatur, vt voluptatem contemnat: eum rebus iucundis tractandis ad earum contemptum assuescere necesse erit. Si ad ferendum molestiam, opus est vt molestiarum sit particeps. Si ad timorem, vt in res timendas coniciatur. Si ad cruciatum, vt nobilium Lacedæmone adolescentum flagellationis certamen æmuletur, & omnes eas exercitationes doloris

Exercitatio cum genere certaminis cognitionē habet.

doloris plenas, quæ ad id cerramen referuntur: aut Salustium qui nostra ætate, in viuum carbonem *Salustii pro-
na.* femori impositum sufflando periculum faciebat, quam diu ardorem illum tolerare posset. Nam

exercitationes a principalibus actionibus ipso genere non differunt, sed paulo maiore facilitate & desinendi, cum nobis visum fuerit facultate. Quoniam igitur qui humanos animos nascendi causa demittit Deus, vires etiam eis addidit, quibus instructi absque noxa uti rebus terrenis tam allicientibus quam terrentibus, easque superare possent: eas vires exercens idem Deus, ne per ignauiam laxiores & remissiores fierent, neque usum earum tempore postulante cessarent, certamina multa proponit animis. Neque Hercules aut Theseus aut Diogenes aut Socrates in tales viros euasisent, nec humanæ virtutis magnitudo quo usque progredi posset eluxisset, nisi & illos cum bestius immanioribus & sceleratis hominibus cominisset, & hos summa victus tenuitate ad vitam naturæ consentaneam compulisset. Illud quoque attentis non est

obscurum, eos qui res aduersas generose pertulerint, fortiores euadere in posterum. Si enim rerum maxime formidabilium horrorem assuetudo ludum & iocum facit, ut in eiusmodi certamen nonnulli ob exiguam stipem vltro descendant: quo pacto fieri potest, quin rerum leuiorum exercitatio efficiat, ut ea contemnantur, quæ in exercitatis permolesta videantur? Quæ igitur difficultates & ærumnæ habentur, hæc quia siue ut curationes ægrotantium, siue ut valentium exercitationes animis adhibentur, malæ eis esse non possunt. Alioqui eodem modo & medicamenta & gymnasia corporibus grauiam, mala diceremus. Cum autem pro dignitate tum naturæ tum voluntatis fiant: mala non erunt. Quod enim pro dignitate fit, iustum est: quod iustum, bonum. Ac ne corporibus quidem super apte natura sensus expertibus, malum est secari aut

*Periculis &
arumnis gli-
scunt animi*

*Natura &
voluntatis
dignitas.*

VII. Nam composito, in sua simplicia resolutio non

*Compositi
resolutio nõ
est malum.*

*Medicina
Dei saluta-
ris & clemẽ-
tissima.*

*Medicina
quæ faciunt
dolorem, ut
bona haberi
sunt, tamen
ad parandũ
bonum sunt
necessaria.*

Epilogus.

est malum. Quod si corporum medicinam exercen-
tem, vrentem, intendentem, membra refecantem,
& plane sæuos carnifices imitantem, malum non
dicimus, sed bonum: si medicis cum gratiam habemus,
tum mercedem numeramus: cur in medicina
Dei non acquiescimus? Neque enim iracunde, nec
vindictæ cupiditate, nec præter meritum, neque noc-
cendi causa quicquam horum facit Deus: sed instar
medici & curatoris & parentis, & ad maximam uti-
litatem nostram, & (quo vno verbo rem complecti
totam licet) pro sua diuina bonitate. Multiformis
autem est Dei medicina, ut qui alios morbis, inopia,
ignominia: alios pestilentia, fame, terræmotu, in-
undatione, naufragio, bello: alios pœnis humani-
tus infligitis, medicetur. Neque vero mala hæc sunt,
sed bona: siquidem medicari bonum est. Si quis
autem est qui hæc dicenda esse bona haud censeat,
quod non præcipue sint expetenda: qualia ea quæ
proprie bona sunt, esse oportet: non statim ea mala
vocet, sed ad verum bonum acquirendum necessa-
ria, quam ad rem ea necessario requirimus, & pro-
pter illa amplectimur. Nam & sectiones & vstiones
medicæ, & id genus alia nemo præcipue spectat:
sed desiderio sanitatis illa admittimus, quam per ea
consequi necesse habemus. Ac recte illa necessaria
vocarunt sapientes: quæ omnia necesse est adhibe-
ri, si bono potiri studeamus: quæ quidem & ipsa
bona sunt, siquidem ad bonum conducunt, partim
ad valetudinem corporis, partim ad animi sanita-
tem, inferiora tamen principalibus bonis: cum qui-
bus ea vulgo conferentes, mala existimant, male
vtique sentientes: siquidem per hæc consequi ea
quæ bona sunt, est necesse. Si igitur propositæ di-
bitationes profligatæ sunt, & ea quæ fiunt omnia,
pro dignitate partim naturæ, partim voluntatis
fiunt, & quidem vtilitatis causa fiunt a Deo: dubio
procul quiuis cordatus homo & volet ea fieri quæ
fiunt (nisi inuideat iis quibus ius suum tribuitur,
aut medicina adhibetur) & talem medicum coler,
venera-

venerabitur, sincereque diliget, & bene mereri statuet. Ac eas quæ obiiciuntur hominibus difficultates, quasdam esse medicinas: & eam medicationem eorum qui hac egent, & corporibus & animis prodesse, qui uis, ut opinor, concesserit. Ipsam vero seu animi seu corporis ægrotationem, & medicationis tam molestæ & dolorificæ necessitatem: quis bonum, & non malum: atque eius auctorem, mali auctorem non existimet? An vero iterandum eadem ista mihi? corporis morbum nec ipsi corpori esse malum, cum & tali natura sit præditum, & ad compositi spectet dissolutionem, & restitutionem simplicium suis totis, eorumque discessum & liberationem ab habitatione alieno in loco & pugna contrariorum: nec animo, siquidem eum medicationem illius esse demonstratum est *, & multifariam euidenter apparet. Quod si morbus vni corpori esset noxius, eiusque interitus: sed animo utentis cum, & compagi vniuersi, & quæ in eo sunt elementorum & irrequietæ generationis circulo per hoc in infinitum progredienti, eo quod vnius interitus ortus est alterius, expedire constaret: optimus ille administrator eius quod corrumpi solet naturam, & partis deteriorisque in rerum, ob præstantius & totum & perpetuam generationis seriem contemserit. At morbidi animi ortus, neque ipsi prodest neque vniuersitati quicquam confert. Eius igitur auctor, mali alicuius est auctor: & qui cum deprauari & ægrotare vult, malus fuerit? Sic eadem manere dubitatio videbitur. Quæ ergo morbi & malitiæ causa sit animo, ex his quæ prius de rebus nostri & alieni iuris dicta sunt, recordemur: animi bonum in eo situm esse, ut secundum naturam appetat & declinet, malum in eo quod contra naturam. Appetitionem autem & declinationem in nobis sitas esse, demonstratum arbitratur. Quare ipsi nobis & virtutis causa & vitii sumus. Vnde fit, ut & boni laudentur, ut qui bonum ipsum suapte vi sitat consecuti, vnde virtus ipsa nomen ha-

Repetitio loci de natura corporum, & animorum culpa.

De auctore morbi. Deterius ob salutem præstantioris negligentium.

Animus suapte culpa visiosus.

*Animi Vir-
tia & Vir-
tutem illu-
strant, & a
cœlicolis di-
stinguūt, &
ad bonum
aliquid re-
feruntur.*

bere videtur: & reprehenduntur improbi, vt qui non tales esse possent, & ex socordia improbi euaserint. Nam si hæc extrinsecus inferebantur: voluntas bona aut mala esse desineret, in eiusque locum casus & necessitas succederet. Deus igitur ne hic quidem vilius auctor mali reperiretur. Quid vero, si nec ipsius morbus animi, quod vitium dicitur, omnino malum est, sed & ipsum habet aliquid ad humanæ virtutis constitutionem necessarium? Vt enim sanitas horum corporum, sanitas non esset, nisi natura eorum magis etiam ferret vt ægrotarent, sed esset habitudo quædam perennis, nec morbis opponeretur, cuiusmodi cœlicolarum est: sic etiam humanorum virtutes animorum, modestia, iustitia, prudentia, & omnis ille reliquus earum cœtus non exstaret, nisi animorum ea natura esset, vt deprauari possent. Alioqui virtutibus præditi essent angelicis, ac potius diuinis, non humanis: quæ quidem tales sunt, vt etiam ad vitium detorqueantur. Si igitur bonæ sunt humanæ virtutes, & valetudo prospera corporis, nec prima tantum & inaspectabilia bona promanare a fonte boni oportebat, sed & media & vltima: eorum quoque bonorum quæ deprauarētur, deprauationem existere necesse erat. Neque enim essentiam principalē habent, sed iis quæ erant, accessionis vice adiuncta fuerunt. Consideranda hoc loco est diuinæ bonitatis excellentia, quæ & corporis interitum, quod vmbrae instar, vt dixi, vna cum causarum motu necessario circumagitur, bonum effecerit: tum ipsis ægris caducisque corporibus, ratione coniunctionis cum integris elementis & renouationis: tum animis, quorum instrumenta sunt corpora, qui per eum sanentur: tum quod vniuerso illi genito, ad infinitam, vt dictum est, distributionem seruiant: & seipsum ab animi vitio, quod solum vncunque vitium videretur, liberarit. Primum quod id vt ad bonum necessarium, & non vt malum concessione quadam rebus adiunctum sit. Deinde quod hoc ipsum voluntatem animi sequi

omnino

omnino iusserit, nec vnquam in rerum naturam penetrare, nisi ille vellet. Quamobrem non voluntaria, vt quæ mala non sint, tam a Deo quam a legibus ignoscuntur, & malum quodam modo non inest animo voluntarium. Neque enim animus vnquam malum tanquam malum amplectitur, sed vt bona quædam, alias pecuniam, alias voluptatem corporis, aut potentiam aut honorem appetit: noxam vero his adiunctam aut plane non videt, aut negligit, cupiditate ad amaram rerum subactus. Sic vnde cunque eiectum est e rerum natura perfecte malum. Ac facilius concedi possit, esse id quod nullo modo sit, quam perfectum & arbitrarium ali- quod humani animi malum existisse. Si quis vero Deum mali auctorem existimet, vt animi conditorem cuius animi frustratio & lapsus malum sit: si- quidem per se mobilis & libera natura animorum malum est, mali dicere auctorem necesse est huius conditorem. Sin bonum est, & multo iis quæ in mundo sunt bonū maius & honorabilius: qui mali auctor esse queat is, bonum qui condiderit? Cum igitur id quod naturæ congruit, & optabile & expectandum sit: quis mortalium (qui quidem humanā virtutem intellexerit) stirps aut quodlibet brutum animal quam homo esse malit? Quamuis enim & stirpes & brutas animantes bona esse dicamus, certo tamen boni ordine, & inferiora bonis cæteris condita, & ad certos vsus a Deo sunt destinata. Iam si illud etiam in nobis situm est, vt vel boni vel mali simus, eiusque rei potestas nostra est, neque quicquam est quod nostram vel voluntatē vel declinationem vlla ex parte vel cogere vel prohibere possit: hæc natura & vis libertatis (meo quidem iudicio) præclara est, & magnifica, & principalis, atque illius auctor bonus & potens. Sin ipse animus per sese aberrarit, cum ne aberraret penes ipsum esset: quis æquus aberrationis illius auctor dicatur, quam ipse animus, qui principium & causa est tam boni quam auctoris a bono, quique a se ipso principium ha-

*non auctorem,
suis suis.*

*Decipimur
specie boni.*

*Libertas vo-
luntaria ex-
cellens Dei
donum.*

*Homo quæ
quidvis ali-
ud esse ma-
lit.*

*Animus hu-
manus in
medio situs,
vel ad cœli
ascendere,
vel ad infe-
ros descen-
dere potest.*

*Epictetus de
enëribus for-
tuitis loqui-
tur.*

beat auersionis? Nam ea causa quæ initio eum fecit, non simpliciter talem fecit qui auerteretur: sed eum qui, si ipsi vellet, nihime auerti posset. Si ergo voluntas est ipsius animi motus internus, ipse sibi causa erit auersionis. Ac obserua Dei solertiâ. Nam cum in medio eorum quæ semper sursum semperq; deorsum sunt, quædam existere media, quæ alias iupernis, alias infernis assimilarentur, & extrema cum vniuersi perfectione deuincirent, nutus vero & propensio ad inferiota suborta vim habet eam quæ auerti a recto queat: tantam mediis hisce vim impertiit, vt quoad ipsa vellent, inconcussa manerent, & ipse vnde cunq; nullius auctor mali conuinceretur. Atq; hæc prolixius tractata, non ad ea solum pertinent, quæ nunc ab Epicteto dicuntur: sed ad ea quoq; declaranda, quæ de mali ortu & causa paulo post idem docebit. Nam in præsentia quidem hoc vtiq; satis est, cum dicit Epictetus. Velis ea quæ fiunt, ita fieri vt fiunt: cum non loqui de animi improbitate (neque enim ille dixerit, bene agi cum illis, qui & sua & aliorum improbitate delectantur) sed de iis quæ corpori & rebus externis accidant, quibus homo eruditus cuiuscunq; fuerint modi recte vti possit, & quo duriora fuerint, eo fructum ex his capere vberiore. Nam illa sunt ea quæ fiunt, quæ nos, dum ineruditi sumus, nostris appetitionibus & declinationibus congruere volumus: non autem ipsæ appetitiones & declinationes, in quibus bonum & malum nostrum est situm. Hæ enim penes nos sunt, nostrique arbitrii. Quæ autem nostri iuris non sunt, ea suadet ne studeamus fieri vt volumus, quod id nec penes nos sit, nec perpetuo nobis expediat: qui sæpe ea quibus delectamur, quamuis pernitiōsa, fieri cupiamus: asperiora vero licet medicinæ loco adhibeantur, recusemus.

E P I C T E T V S.

MOrbus est corporis impedimentum: instituti non item, nisi ipse velis. Claudicatio pedis est impedimentum.

*dimentur institui non item Quod si singula in rebus
qua incidunt, considerari: inuenies eas alterius cu-
iustiam, et, non tui, esse impedimentum.*

SIMPLICIUS.

Qui res secundas sibi esse velit, non id operam dare oportere dixit, ut ea quæ sunt, ita fiant ut ipse velit, sed ut ita fiant ut fiant. Quibus verbis simul id quod nunc propositum est, iudicat, externarum rerum difficultates ferendas esse modice: simul, ut opinor, quiddam quod obici possit dissoluit. Ac probatio huiusmodi fere mihi esse videtur. Siquidem nostri iuris essent externæ difficultates: vel sic, quia nobis expedirent, æquis animis, licet acerbiores fuerint perferendæ. Si vero nostri iuris non sunt, sed earum quælibet alterius cuiusdam: quid moleste ferimus aliena? Morbus corporis est impedimentum. Et recte impedimentum dixit, non malum. Neque enim corpori malum est morbus aut interitus, ut prius est demonstratum: sed impedimentum actionum illius est claudicatio, qua ipse præditus fuit Epictetus. Quare verba eius non ex ore, sed ex animo depromuntur. Claudicatio igitur pedis est impedimentum: paupertas impensæ, non voluntatis nisi ipsa velit. Quod si corpus essemus, aut pes, aut pecunia, nostrum ista essent impedimentum. Quia vero nihil horum sumus, sed animus rationis particeps, corpore pro instrumento utens & rebus externis ad ministerium: & quia bonum & malum in voluntate situm, ab istis non impeditur: ne nos quidem impediri constat, neque nostrum esse impedimentum quicquid extrinsecus acciderit, sed singula alterius alicuius, quorum nos nihil sumus: eoque ob illa non succensendum, quasi nostra essent. Ita enim fit, ut voluntas ob res alienas suo labore malo, ægritudine. Et sic id quod propositum est, demonstratum esse arbitror. Solut enim id quod ab vili obici queat, ut Rhetores dicunt. Dixit enim aliquis ægrotare aut egere, non esse

*Corporis est
fortunarium
incommoda
non pertinere
ad animam,
nec eius esse
mala.*

*Et ægrotum
& pauperem
officio posse
suungi.*

utile. Quis enim ægotans muneribus naturæ fungi potest? Quis in extrema inopia quærendo victui inuigilare non cogitur? Hoc igitur argumentum soluit, quod morbus, paupertas & id genus incommoda, non sint impedimenta voluntatis, a qua tum natura hominis, tum bonum & malum pendeat. Quis enim verat ægotantem naturæ suæ amplecti consentanea, declinare contraria? Extrema vero inopia, quomodo impellet suscipere aliquid bono viro indignum? An non & Diogenes & Crates & Zeno tum germane philosophati sunt, vitamque naturæ humanæ consentaneam & tenuitatis diuitias, oculatis quidem hominibus tum vel maxime demonstrarunt, copiis & opibus cum extrema inopia commutatis? Quis vero talem virum æquo animo non alat? Quis non accipere se potius quam dare beneficium existimet? Atque adeo, quid alia exempla requirimus, cum is ipse qui hoc dicit Epictetus, & seruus fuerit, & infirmo corpore, & ab incunte ætate claudus, & extremæ paupertatis ita studiosus, ut eius domuncula Romæ nullis vnquam claustris egerit? ut in qua nihil esset præter lectulum & culcitram in quibus dormiret. Et is est qui dicit, Claudicationem pedi esse impedimento, non voluntati: nisi ipsa voluerit, oratione e vita sua deprompta, nec in eo laborat, ut illa proferat quæ vulgo laudantur, id quod plerique facimus. Quare huius viri sermones felicium animorum specimen germanum exhibent.

*Diogenes.
Crates.
Zeno.
Epictetus.*

EPICTETVS.

Quicquid inciderit, in eo memento, ad te conuersus, inquirere, qua facultate sis ad usum eius instructus? Si quem formosum formosamue videris: ad eam rem temperantia facultas in promptu erit. Si labor obiectus fuerit, tolerantiam reperies. Si conuicium, patientiam inuenies. Quod si te ita consuefaceris, visis non obtemperabis.

SIMPLICIVS.

Magna quædam proposuit, quæque multis non posse fieri videntur: cuiusmodi est, morbum corporis vt alienū malum esse despiciendum: velle quemque debere, vt ea quæ fiunt, ita fiant vt fiunt: item nec externarum rerum suauitatibus nos demulceri, neque molestiis affligi oportere. Merito igitur nunc ostendere instituit, fieri ista posse, nec negata esse naturæ humanæ quæ præstare iubeamur. Ostendit autem hoc modo: Humanum animum sic esse conditum, vt non semper supra maneat, vt angelicæ, & præ his diuinæ mentes: sed vt & ad ortum aliquando descendat, & huiusmodi rebus conflictetur. Datas igitur vnicuique vires & facultates, quibus permanere incolumis, illasque res vincere & superare possit: aduersus opinionem rerum iucundarum, continentiam (Dixit autem continentiam, & non temperantiam, quia cum iis qui adhuc erudiuntur sermo institutus est) in quibus commouentur quidem affectus, & cum ratione certant: sed vincuntur, si ratio efficax fuerit. Atque hoc est continens vitæ genus, quemadmodum cum non vincit affectum ratio, sed ipsa vincitur: is habitus inecontingens dicitur. In iis vero qui perfecte sunt eruditi, affectiones, quæ puerile quiddam in nobis sunt, perfecte & citra controuersiam rationi parent, vt ab iis tantum moueantur quæ ratio iusserit, & quauo & quateuus: estque temperantia incolumitas & dominatus rationis nostræ. * Diuiditur enim hæc, cum ab affectibus subigitur, ab eisque discerpitur: viua vero manet & integra, cum affectiones superat. Ad res porro laboriosas & molestas eruditus fortitudo præsto est, quæ dolorem ne ad vestibulum quidem animi accedere patiat, sed omnia aspera tanquam exercitationis ergo sibi obiecta, sine molestia & afflictatione perferat. Iis autem qui erudiuntur tolerantia succurrit, abiectis molestiis generosè resistens, atque efficiens ne animus con-

*Ea posse fieri
qua ab Episto
teto præci
piuntur.*

*is peritior
em perioris.*

*Tanquam
puer a pado
gogo, sic as
fectus a ra
tione cob
bendi.*

uipria.

καρτεία.

cidat, sed pugnet & propulset doloris ictus. Nam acris tolerantiae aduersatio victoriam rationi confert, perturbationi cladem. Quæ si sæpe adhibita cum prudentia fuerit, perturbatio assuescit parere rationi, & non aduertari: quippe iam erudita. Neque iam opus est, ut cum molestia toleretur aliquid. Neque enim qui talis est, adhuc dolet. Neque enim appetit quicquam, neque frustratur vlla re, neque declinat quicquam in quod incidit. Omnis autem dolor hinc de causis excitatur. Ad conuictum porro propulsandum patientia præsto erit. Neque enim laborem, neque afflictationem suapte natura conuictum iis qui id audiunt infert, sed decretum quod in nobis est sine vanum, siue iracundum. Illud quidem tantum facit ut improbet conuictiorem. Ne igitur ex affectu nostro improbatio illa fiat: cognoscenda quidem est conuictoris improbitas (aut enim falso conuictiatur, aut ob simultatem aliquam) ipsum vero conuictum ferendum, cum nihil nobis noceat. Quid vero si conuictoris improbitas vel hac de causa, quod is ipse læditur, ferenda est, qui voluntatē suam, hoc est, qui seipsum contaminarit? E conuictio autem etiam fructus aliquis est capiendus, isque haud dubius, si falsum id fuerit. Atque adeo etiam si verum fuerit, quod malum aliquod nostrum reteggit, aut nobis ignotum, aut ut notum sit: eiusmodi tamen, quod latere alios putemus, magnam enim hoc vim habet ad tirones eruditionis cohibendos, quī nondum propter solum bonum, sed & ex ambitione sordidiores affectus moderantur. Vtilis enim est ad affectuum qui in nobis vigent, correctionem ambitio. Vnde extrema tunica perturbationum ambitio dicitur, quod reliquis perturbationibus ipsa adiutrice exutus animus, hanc postremam exiit, ut tandem ad ipsum bonum nudus perueniat. Non debemus igitur (inquit) a quolibet externo casu nos ad res externas trahente, statim assentiri viso eius, quo id quod accidit bonum malumve dicitur, neque appetitionem aut

*Frustratio.
Perpessio.*

ambiguitas.

*Calumniator seipsum
lædit.*

*E conuictis
fructum capere licet.*

*Fabius:
Licet ipsa
vitium sit
Ambitio,
frequenter
tamen causa
virtutum est.*

aut declinationem statim commouere: sed iis auxiliis, quæ intra nos habemus, accitis & adhibitis, quicquid incident propulsare.

EPICTETVS.

NVnquam te quicquam perdisisse dicit, sed rediisse. Falsolus obiit? Redditus est. Pradium est ereptum? An non id quoq; est redditum? At improbus est qui eripuit? Quid id tua refert, per quem is qui dederat, abs te repetierit? Sed quantum concesserit, ita quam alienum, id curato, ut cauponam viator.

SIMPLICIVS.

De rebus externis vsurpandis, deq; rerum quarundam euentu locutus, & vt rebus oblati tam suauibus quam molestis vtendum sit: nunc quemadmodum iis amissis affecti esse debeamus, docet. Vt autem is qui sua se retur amittere, non doleat, & ereptorem accusat, fieri nequit. Qui vero aliena reddit, nisi plane sit iniurius, neque dolet, neque succenset sua repenti. Res externæ porro nostræ non sunt, eo que nec in potestate nostræ sitæ: sed sola hæc nostra sunt, desiderium, appetitio & declinatio, in quibus bonum & malum nostrum situm est. Quæ cum ita sint, plane persuasum atque in promptu habere debemus, res omnes externas nobis esse alienas. Erit autem in promptu, si non verbotenus duntaxat pro alienis ea habuerimus, sed nos ad rem ipsam consueuerimus. Qui igitur filio mortuo plorat, eo que se priuatum queritur: enim apparet sic affectum esse, quasi cum prius suum fuisse sensisset, eaque de causa anissionem vocat restitutionem, eamque moleste fert: nec obscurum est, talem, si posset, vlturum esse ereptorem. Qui vero se alienum restituisse putat, nec seipsum affligit, nec eum accusat qui repetit id quod dederat. Obseruabis autem quid nobis per hæc ostendat Epictetus: quod non inodo cogitatio suam affectionem orationi quæ ab ea profertur imprimat, sed etiam verbis ex-

Aliena reddimus.

Nostra retinemus.

Vt ab animi affectionibus sermo proficiscitur: sic affectiones animi sermone excitantur.

citentur cogitationes, atque afficiantur. Sunt igitur (inquit) res externæ alienæ appellandæ, ut ipsis nominibus admoniti alienas eas iudicemus, hisque tanquam alienis utamur, & hoc ipsum semper de eis sentiamus. Et quoniam earum cura & studium.

Res externa amorem etiam erga illas auget: hæ quoque ut *ita curanda* bus alienis adhibendæ sunt, curandæ sunt illæ *quibus* nobis, ut *videm*, non negligendæ: sed non ita curandæ, quasi *propria* atori *diuersorium* propriæ, quæque eripi nequeant: sed ut diuersoriorum viatores, qui & alienum id esse norunt, seque statim id relicturos cogitant. Dum vero adsunt, commoditatis eius pro virilirationem habent. Præclare autem

Quod quis
utendum de
dit, quous
modo repe-
sendi pote-
statè habet.

QVAE DEDERIT inquit, ut in promptu sit, ab alio esse data, eadem erepturo. Quia vero sunt, qui etiam ereptionis modos ad augendum molestiam exaggerent: Quare mihi sic, aut illo modo eripuit? Cur sic periit puer, aut vxor? Facile ferrem, si febre, non conuulsione decessisset? Perinde est (inquit) istud, ac si moleste feras, quod is qui dederat, per hunc illud, non autem per alium eripuerit. Enimvero eum qui suo arbitratu dedit, etiam suo arbitratu repetere decet. Exempli autem loco protulit Epictetus ea quæ maximam commiserationem mouent, liberos, vxorem: cum quibus reliqua comparata, vel a quibuslibet contemnuntur. Sed quod ipse prius dixit, quodque post repetet, a paruis auspicandum est. Furatus est aliquis pecuniam: ademit seruulum aut ædes, atque etiam rem familiarem publicauit, ne dicas ea te perdidisse, sed reddidisse.

E P I C T E T V S.

SI proficere studes, istiusmodi cogitationes missas facito: si mea neglexero, non erit unde viuam. Nisi puerum castigare, malus eris. Præstat enim perire fame, timoris ac molestia expertem: quam copis omnium rerum circumfluentem, animo viuere perturbato. Et puerum malum esse præstat, quam te infelicem. A paruis igitur auspicare. Oleum effunditur? *uillum*

Uillum surripitur? Subiice tibi: Tanti uanis tranquillitas, tanti constantia: gratis autem nihil acquiritur. Cum uero puerum uocas, fieri posse cogita, ut praesto non sis: Et, ut sis, nihil agat ex animi tui sententia. Neq; uero ei tam bene sit, ut tuarum perturbationum habeat ille potestatem.

SIMPLICIVS.

Res externas pro alienis curandas esse, & ut diuersorum a praetereuntibus, praecipit. Audit autem dicere quosdam: Si mea neglexero, non erit uide uiuam. Nisi castigaro seruum, improbus erit. His respondet, primum sermonis institutum obseruans, quo bonum & malum nostrum in rebus quae in nostra potestate sitae sunt collocatur, non autem in corpore, neque in rebus externis. Pertinet autem ad eos oratio qui adhuc erudiuntur, necdum eo peruenerunt, ut simul & seiplos & res externas citra noxam curare possint. Hoc enim eruditorum est qui in tuto collocati, brutam sui partem rationi obedientem praebuerunt: neque iam verentur, ne forte foras prominentes, a brutis appetitionibus ad res externas pertrahantur, earumque confusionem & perturbationem admittant. Hi enim cum intra sese maneant, res etiam externas suo ordine moderantur. In quibus autem appetitus adhuc seruet, iis periculum est, si ad externa conuertantur. Nam brutae appetitiones illis cognatae sunt, nec dum moderatae aut rationi subiectae, eam detrahunt & demergunt in res externas, nondum sua gubernacula tenentem. Quid ergo faciendum est, ne is qui eruditur, rebus necessariis egeat? Duci quidem potuisset, eius qui instituatui frugalitatem detrimentis rei familiaris ab incuria ortis facile posse opponi, cum eum paucis contentum esse in primis conueniat. Si uero ne haec quidem suppetant, non desore qui & paucis contentum, & ob sui ipsius curam rei familiaris contemptorem alere uelint. Licuisset igitur, ut dixi, talibus uerbis respondere, ac uere.

*Auditorum
discrimina
consideranda.*

*Roi familiaris
detrimenti
opponenda
frugalitas,
& alienum
auxilium.*

At is talibus rationibus tanquam mollibus, & nervos virtutis incidentibus, eiusque puritatem contaminantibus, si omnibus modis externarum rerum accessionem & adiumenta desideret prætermittis, ad summum ipsius comparationis ascendit: præstare fame emori doloris & timoris expertem, suamque perfectionem consecutum, quam animo perturbato copiis omnium rerum circumfluere.

*Natura cõ-
suetenter
venienti ma-
gna opes in-
utiles.*

*Nosmet ipsos
curemus po-
tius quam
famulos.*

*Eobanis:
Ab imis quo
bene summa
peras. nove-
ris esse via.*

*Rara exem-
pla pericu-
losa.*

Quæ enim copiarum rerum externarum utilitas ei est, qui naturæ congruenter viuit, cum potius illis lædatur? Quis vltus est sumtuosarum & variarum epularum, ei qui per valetudinem citra noxam illis frui nequit? Illud etiam præstat, corrumpi puerum, quam te fieri infelicem. Nam si fieri posset, ut simul & te ipsum conservares, & puerum curares: nihil esset hoc pulchrius. Sin id fieri nequit, duabus de causis tum quod ipse ineruditus alium erudire nequit, tum quod sine vltro fructu pueri ipse maxima detrimenta capit: reliquum est, ut illum improbitati suæ relinquamus, & nosmet ipsos curemus. Sic eum qui eruditur ad summa perductum cogit, ut fame perire malit, quam ob externarum rerum curam manere ineruditus. Est igitur & pueri improbitas negligenda potius, quam mihi calamitas accipienda. In ipsa vero comparatione monet, a parvis incipiendum Nam & ipsius rei naturam, & tironis vires acute considerat. Moderata enim, & accommodata viribus exercitatio, ut tuta, ita etiam efficax est. Si quis autem moderata tanquam peruulgata aspernatus, in effusione olei & vini furto exerceri se noluerit, ac subito ad immoderata pertraherit: is neque hæc tenere poterit, ut qui præter scalas ad ea ascenderit, neque per illa plus proficere quæ contemserit. Finge aliquem in parvis non exercitatum imitari Cratetem, & suam rem uniuersam subito abiicere: fieri ne potest quin eum facti poeniteat, neque priorem opulentiam perpetuo requirat? Etsi enim Crates, Diogenes, Zeno, aut quivis alius subito summam frugali-

frugalitatem arripuit, vitamque naturæ consentaneam: rarum tamen hoc est, & non tutum, cum eo quod raro fit, aliquem qui non & ipse rarus quispiam, sed vnus homo de multis fuerit, comparare. Cum autem dixerit, quemadmodum inuito a paruis factis exercendi simus, ad contemptum imminutæ possessionis & pecuniæ, quo magis proficiamus: subiungit, quomodo in famulis etiam, a paruis aspiciari, exercendi simus, ad contemnendam & negligendam eorum nostri incuriam & contumaciam. Ea enini est animo nostro asserenda opinio: puerum vocatum aut non præsto fore: aut vt præsto sit, imperata non facturum, et sic in formandus animus, ne tam bene cum illo agatur, vt illius causa perturbari me velim. Nam quæ subita & improuisa tironibus honestæ disciplinæ obiciuntur: ea vehementer illos perturbant, & velut de gradu deiectos eo redigunt, vt instituti sui obliuiscantur. Præmeditatio vero sobrios & memores facit, atque ipsa assuetudine ad ea præparat quæ visis & ipse aspera sunt. Quantum autem inter sit præparatum aut imparatum aliquid excipere: cuius est perspicuum. Neq; enim res acerbæ tantum, sed & iucundæ præter spem oblatæ, animos perturbare solent. Nam molesta quidem subito obturant & contrahunt visionem, vnaq; cum ea & corporis & spiritus temperamentum. Iucunda vero subito dissipant & diuellunt, ac dissipant robur animorum. Hinc fit, vt similes casus vtraq; horum quantumuis inter se contraria sequantur, vt animorum deliquia, vt rigores & exanimationes, ac ipsa prope mors. Atq; hæc quidem perspicua sunt. Cæterum Epictetus in aliam rerum imminutione monet subiciendum esse: Tanti venditur vacuitas a perturbationib; tanti constantia & animi tranquillitas, gratis vero nihil acquiritur. In seruis autem, si quis vocet famulum, in priuis esse cogitandum, omnino fore, vt aut præsto non sit, aut vt præsto sit, imperata non facturum. Præclarum igitur fuerit, vt unque præceptum

*Abfit vt ob
vilitissimos
homuncio-
nes pertur-
bemur.*

*Præuisa tela
minus feri-
unt.*

*Et præpara-
tio diligens,
et vtilium
rerum cum
animi tran-
quillitate
comiungenda.*

vtrobique coniungere, & ad eandem rem accommodare. Nam & rei familiaris diminutio ante sibi velut ob oculos ponenda, & animo concipienda est, & seruus siue vocatus non audiat, siue quod iussus fuerit non faciat, subiiciendum: tanti venditur va-cuitas ab angoribus, & animi tranquillitas & constantia, gratuito vero nihil contingit. Ipse autem fortassis in effusione olei, aut vini furto, vt rebus vilioribus præparatione nihil opus esse censuit, sed satis esse ea verba, vbi tale quid acciderit subiungere. In rebus etiam minorib. comparatio hæc satis habet virium ad mouendos animos: siquidem vilium rerum olei & vini iactura eo quemuis adducere potest, vt eas cum vacuitate a perturbationibus, & animi tranquillitate & cōstantia permutet, nec ad tempus duntaxat, sed constanter & perpetuo, si quis in hac quasi mercatura solertem nauarit operam. *Quis enim, vt Homericus Diomedes, aureis ærea non permutet? Quis vero maxima animi bona, rerū externarum iactura non redimat? Etsi aliquando ipsa etiam iactura vitari potest: & ipsa præparatio satis est, vt iacturam illam tua nihil interesse putes.*

E P I C T E T V S.

S *proficere vis: ne recusa, quo minus ob rerum externarum neglectum, amens & fatuus habearis.*

S I M P L I C I V S.

In honesto proposito nõ reformidanda cauillationes imperitorum.

Multi rebus externis studemus, non modo pro-uentus ergo rerum necessariarum, sed & ob vitandam apud alios ignauitæ & amentitæ opinionem. Vt igitur istam quoque visionem reprimat, tironem monet proficiendi cupidum, ne propter eam rebus externis se dedat, internis neglectis. Nam quæ ista ratio est, permanere amentem, ne ab amentibus amens iudicaris? Ac ipsa illa assuesfactio, ne amentium in degenda vita iudicium sequi velis, eosque nihil cures, vt cunq; de te tentiant, sed in rectam rationem

rationem intuens, & iudicium eorum qui rationi
conuenienter viuunt, sequens res tuas administres,
ad vitam naturæ hominis, qui est rationis particeps
animal, parandam, plurimum confert.

EPICTETVS.

NEquid scire videri velis. Quod si quis alius esse
vide aris: ipse tibi diffidit. Sciso enim facile
non esse, institutum suum in eo statu, qui est natura
consentaneus, conseruare, & res externas amplecti:
sed aliter non posse fieri, quin is alterum qui curas, al-
terum negligat.

SIMPLICIUS.

IN eo vehementer elaborat Epictetus, vt tironis *Ostentatio*
animâ, tempore institutionis præsertim, ad seipsum *doctrina &*
conuertat. Quoniam igitur non rei modo familia- *vana glori-*
ris cura mentē ad res externas pertrahit, sed etiam, *ola studium*
& quidem *multo magis*, vanæ gloriolæ admiratio: *fugiendum.*
policioribus etiam hominibus, & iam aliquo vsque
progressu obstrepat: hanc quoque radicibus extir-
pare iubet. Nihil, inquit, scire videri velis: non quod
scientiæ desiderium impediatur, sed vt ostentatio-
nis reprimat cupiditatem. Hæc enim cum inflat
animum, & ad externa trahit, eoque redigit vt ad
vulgi opinionem non suo iudicio vitam instituat:
tum ea opinione vulgi contentum ad veram scien-
tiam contendere non sint. Recte autem non dixit,
Nihil videre, scire: sed, Ne videri velis scire aliquid,
Nam existimatio de nobis, non est nostra, nec in po-
testate nostra sita: velle aut, nostrum est opus. Quo-
niam igitur sæpe aliquibus aliquid videmur, etiam
inuiti: tum ipse, Tibi, inquit, diffide. Id enim adiu-
mēto est, ne quis populari se celsitæ submittat, caue
contentus discendo exercendoq; se longius nō pro-
grediatur. Sibi autē non multū placere nec magni-
ficē de sese sentire, ad eos qui erudiuntur pertinere
constat. Nam ei qui scientiæ cōpos, de seipso tuto &

vere iudicare potest, non opus est sibi ipsi diffidere. Opinio porro in animis existit, non scientiæ tantum, sed & modestiæ, aut iustitiæ, aut fortitudinis, aut prudentiæ, aut cuiuscunque virtutis aut ciuilibus facultatis, aut dignitatis humana conditione superioris. Hæc, & id genus alia omnia, minuta particula Aliquis, complexus est, cum diceret: Ac tamen si aliquis aliquibus videbere. Mox communem conclusionem subiicit tam his quæ nunc, quam iis quæ antea dicta sunt, de rerum internarum cura, non esse facile tironi & voluntatem naturæ consentaneã tueri, & res externas appetere, siue pecuniam, siue gloriam. Voluntatis enim gubernatio, naturæ consentanea, complectitur earum rerum, quarum in nobis sita est potestas, studium: & earum quæ nostri iuris non sunt, contemtionem. Contentio vero de rebus externis contrariũ confectatur. Quare in vtroq; elaborare tironi difficile est. Cautè autem non dixit, non posse fieri, sed non esse facile, ob rara ingenia & raros motus excellentium ingeniorum. Sed necesse est, inquit, vnum vtrum rectè administrare volueris, prorsus negligere alterum.

E P I C T E T V S.

S i in id studes, vt liberi tui, vxor, amici, perpetuo viuant & floreant: stultus es. Nam qua in tua potestate non sunt, ea in potestate tua esse vis, & aliena esse tua. Sic etiam, si puerum peccare non vis, stultus es. Id enim postulas, vt vitium non sit vitium: sed quiddam aliud. At si eo quod appetis, frustrari non vis, hoc quidem potes.

S I M P L I C I V S.

*Expetenda
& studio
digna.*

Studio digna sunt, quæ & rite confici possunt (nam qui in rebus irritis elaborat, desipit) & quæ decent illum qui id studium suscipit. Aliena enim curare, superuacaneum est. Præterea studio dignum est, si res propositæ habeant aliquod operæ pretium, firmitatem

firmitatem & constantiam. Quis enim cordatus homo in rebus vilibus, vacillantibus & studio indignis, suam studium consumat. Tironem igitur a studio rerum externarum auocaturus, diuisione rerum nostri & alieni arbitrii initio proposita: externa quæ sint, aliena etiam esse declarat. Neque enim penes nos sunt aliena, vt demonstratum est. Qui igitur liberos, qui vxorem & amicos viuere vult, aliquid vult & expetere eorum quæ in nostra potestate sita non sunt: eaque de causa nostri arbitrii non est, eo potiri. Quarum enim rerum potestas nostra non est, ea plane consequi non possumus: sed eorum est illa dare, quorum est potestas. Præterea res externæ suapte natura sunt viles, caducæ, infirmæ, incertæ. Mortalia enim, instante fato, mori necesse est. Item, qui postulat vt famulus seipso inter sit melior (id quod nobis sæpe accidit, qui peccata seruulorum ægie ferimus) stultus est, cum ea desideret, quæ fieri nequeunt. Nec eam fieri potest, quin animus brutam sui partem in degenda vita sequens (siquidem animi vitiū est, perperam agere) vitiose agat. Necesse igitur est earum rerum studiosum, quæ nec fieri possunt, & alienæ caducæque sunt, & facile amittuntur, frustrari iis, frustratumque dolere & plorare. Si ergo frustrari nolumus: in rebus quæ nostri sunt arbitrii, elaborandum erit. Nostri autem arbitrii est, ea expetere, quæ secundum naturam nobis conueniunt. In eo igitur, & non in rebus externis studium nostrum consumamus.

Hæc postulant, vt seruis suis meliores.

EPICTETVS.

Cuiusq; dominus is est, qui ea qua ille vult, aut non vult, potestatem habet vel conseruandi, vel eripiendi. Quisquis igitur liber esse vult, neque cupiat quicquam, neq; auerſetur, eorum qua penes alios sunt. Sin minus, seruire necesse erit.

SIMPLICIVS.

Et hoc rerum externarum criminationem conti-

Duram ser- net, & animorum ad eas propensionis, ob quam
uitutem ser- non modo frustrati iis quæ appetimus, & oppressi
uiuit, qui res iis quæ declinamus, dolemus & ploramus: sed et-
externas de- iam seruire, nec vni solum, sed multis, interdum
siderant. etiam acerbis dominis cogimur. Cuiusque enim,

inquit, herus & dominus est is, qui potestatem habet, ea quæ ille vult, & desiderat, aut conferendi, aut auferendi. Nam iis qui nostra desideria explere possunt, nos submittemus, paremus, & seruile in modum ministramus, vt nobis morem gerant. Et iis qui ea quæ habemus, eripere possunt, cum timore adulamur: tremimus, & demulcemus cum vt dominum, qui ea quæ nos declinamus nobis inferre potest, ne inferat: & qui eripere potest, ne eripiat. Constat autē & externa & nobis aliena esse ea, quorum alii potestatem habent vel conferendi, vel auferendi. Nostrarum enim rerū nos domini sumus, & in nostra potestate illæ sunt. Quod si bonum est libertas: si liberi non autem serui esse volumus: nec appetamus quicquam quod penes alios est, eademque non declinemus. Alioqui multifariam seruire necesse erit, vt res desideratas & consequamur & retineamus: vt declinemus res fugiendas, nec in eas incidamus. Vide autem, vt quauis in re binos dominos habeamus: alterū intus, alterum foris. Brutus enim appetitus ratione commota, hoc est, nobis ipsis, quorum natura pendet a ratione, & capta, iam vna cum illa seruit externo domino: vt non modo serui, sed seruorum serui simus. Ac alii quidem serui saltem in somnis ab heris suis discedunt, & aliquid vacationis ab eis impetrant. Nos vero etiam in somnis petulantibus, iniuriis, & monstrous edictis immitium istorum dominorum paremus: nec, vbi iugum eorum subierimus, vllam vacationem habemus: sed alias factis, alias verbis, alias imaginibus & visis ab eis exagitamur. & (quod peius est) cordatiores serui absurda heroum mandata inuiti exequuntur: nos vero & lætamur, & rationes comminiscimur, quibus ea vel consequamur, vel deci-

ncemus

*Bini domi-
 ni, alter in-
 ternus, alter
 externus.*

nemus quæ illi imperant, nunquam sine damno & detrimento.

EPICTETVS.

Memento sic in vita esse versandum, tanquam in conuiuio. Si quid circumferēdo ad te peruenerit, porrecta manu partem modeste capito. Præteris? Ne desine. Nondum adest? Ne longe appetitū extendito, sed expecta dum ad te perlatum fuerit. Sic erga liberos, sic erga coniugē, sic erga magistratus, sic erga diuitias sibi affectus fueris, aliquando dignus eris conuiuio deorū. At vero si oblata etiam non acceperis, sed despexeris: non conuiuia deorum modo, sed & Imperii consors eris. Sic enim cū facerent Diogenes, Heraclitus, & similes, merito diuini, ut erant, ita & dicebantur.

SIMPLICIVS.

Tironum ad res externas propensione multifariam refrenata: ne prorsus ab eis dehortari videatur, quænam ex eis, & quomodo percipiendæ sint, docet. Supra dixit, necessariis aut alioqui vitæ utilibus rebus obiter esse utendum, ad nauem animo semper intento. Nunc vero monet, quæ ex his dentur, modeste esse accipienda: ut uxorem, liberos, principatum, diuitias, & id genus alia, sed appetitum ad ea non extendendum esse. Sed si data auferantur (hoc enim verbum præterire significat opinor) non esse retinenda vi: sed eorum ereptionem ægre non ferendam. Sin nondum adsunt, ne appete eas, neque totus in desideriis & visis istis esto, & tui ipsius & profectus tui oblitus. Atque etiam si data fuerint, ne lætabundus & auidus in illa totus incumbas: sed sobrie, modeste, & summis (quod aiunt) digitis eas attingito, ut iis & imperare, & ut oportet frui queas, supra eas eminens, & non demersus in iis. Conuentum autem hunc eorum qui eodem in loco a Deo tanquam conuiuatore congregantur, conuiuio comparat, in quo quisque sibi attributis epulis, congruenter appetitionibus suis fruatur, alius modestè, & pro natura sua, & ex sententia conuiuatoris:

Vita conuiuio similis.

*Compoteres
& collega
deorum.*

alius inepte & petulanter, tam sibi inutiliter, quam contra voluntatem conuicatoris. Quod si quid, inquit, eorum quæ vulgus maximi facit, datum non acceperis, sed despexeris, vt Crates & Diogenes fecerunt, qui rogatus ab Alexandro quid vellet? Recede, inquit, e sole: nam apicabatur. Itaque miratus Alexander magnitudinem animi eius, oprauit, si fieri posset, vt Diogenis similis euaderet. Siminus: vt maneret Alexander. Qui igitur, inquit, ea etiam cum dantur, non accipit, sed alpernatur, & ad eam vitæ excellentiam contendit, quæ a generatione & ortu seiungitur, non compotore modo Deorum, sed & collega in imperio euadit. Nam prouidentia Deorum in ortu hominum curando, contubernales sibi facit eos, qui ex eorum sententia vitam degunt. Si vero seiungantur, & super omnia eminent (Nam quod pro auctoritate imperat seiunctum est ab eo quod patet) hæc eisdem imitatores sui animos ad imperii societatem vocat. Nam tum in sublimi versantes, vniuersitatem rerū tanquam ab ea exempti & liberi, vna administrant. Quare (inquit) ij qui hæc despexerunt, Heraclitus & Diogenes, diuini & erant, & iure appellabantur. Diuini, n. sunt, qui secundum id quod in ipsis summum & seiunctū est a contagio corporis, ætatē exigunt. Quod enim ab omni parte summum, diuinum est. Omnium enim rerum summum fastigium est Deus.

E P I C T E T V S.

*C*um eiulantem quempiam videris in luctu, siue peregre profecto filio, siue rebus amissis: causa ne te visum illud moueat, vt existimes, versari eum in malis ob externa: sed statim ipse tecum distinguo, sitq; in promptu, vt dicas, Istum affigit non casus ille (alium enim non affligit) sed concepta de eo opinio. Ac oratione quidem tua eius perturbationi subservire, ne dubita: atque adeo, si res ita tuleris, congemiscere. Cauebis autem, ne intrinsecus etiam congemiscas.

SIMPLICIVS.

Sicut in iis rebus externis quæ expetendæ videntur, non præproperum esse, nec eas auide arripere oportet, reputantem, cuiuscunq; sint modi, bonum nostrum in iis non esse collocatum: ita in iis etiam externis rebus, quæ fugiendæ videantur, constantem esse decet, quod nec mala nostra in rebus externis sita sint. Cum igitur ciulantem, inquit, aliquem videris, siue filio mortuo aut peregre agente, siue re aliqua sua perdita: ne te visum id impellat, vt cum ob res externas in malis esse existimes. Neq; enim in rebus externis mala nostra sunt, sicut ne bona quidem. Cur ergo iste plorans, tanquam malus sit is euentus, affligitur? Necis enim sua natura talis est. Alioqui omnes affligeret eos quibus euenisset. Sicut id quod natura calet, omnes eos a quibus attingitur, calefacit. At vero Anaxagoras audito filii sui obitu, placido simul & magno animo: Noram, inquit, me eum genuisse mortalem. Quid ergo affligit istum? Quod opinatur sibi aliquid accidisse mali, id est quod eum affligit. Opinio autem nostra est. Itaque verum malum eum affligit: verum id non in rebus externis positum est, sed in iis quarum potestas in nobis sita est, vt hoc illoue modo res æliteminus. Quid ergo? Vir bonus non afficitur eorum dolore, qui affliguntur, & improbata eorum opinione ipsos negliget? Nequaquam. Sed tempori seruiendum, & quadantenus assentiendum illis, cum oratione dolorem præferente: tum, si opus sit, vna gemendo, idq; non simulate (nec enim bonum virum decet simulatio) sed illud gemendum est, tantam esse hominum imbecillitatem, vt istiusmodi res gemitu dignetur. Est autem animaduersione dignum, quatenus ista progredi affectio debeat, ne eo veniatur, vt ipse etiam ex animo propter casum illum ingemiscas. Neque enim opem ei ferre iam poteris qui lamentatur: cui affectui mederi qui vult, eum vt & aliquatenus ab eo affectu

Anaxagoras
ras.

Aliorum
stultitia dolenda.

Qui ipse a-
grotat, me-
deri alteri
non potest.

retrahat, & aliquo modo eidem subseruiat oportet, ipsum in tuto collocatum. Neque enim is qui omnino in suo statu permanserit, retrahet eum qui ab flumine abripitur, nec si totus cum eo abripiatur. Qui enim rebus humanis plane exemptus est, cum immisericors videatur, nihil valet apud eum qui angitur. Ei vero qui eodem affectu vincitur: ipsi consolatione est opus.

E P I C T E T V S.

Actorem esse fabula talis, qualis magistro probata fuerit, te memento: si brevis, brevis, si longa, longa. si medicum agere te voluerit: fac eam quoque personam ingeniose repraesentans. Ita si claudum, si principem, si plebeium. Hoc enim tuum est, datam personam bene effingere: eam autem eligere, alterius.

S I M P L I C I V S.

Prius conuiuio vitam hanc, & externarum rerum usum comparauit: & qui eas largitur Deum, conuiuatori, qui liberum nobis fecerit oblata vel accipere vel repudiare eaque de causa nostram appetitionem instar paedagogi informauit, ac docuit, quem admodum res externae tam praesentes, quam praeteritae & futurae sint amplectendae. Nam in conuiuio suo quisque arbitrato vel abstinet appositis, vel fruitur. Nunc eandem scenam similem facit, & eos qui in ea versantur ut fabulae actores, Deum vero ut aedilem & magistrum describit: in qua eam personam quae assignetur vel accipere vel repudiare, non sit nostrum. Omnino enim necesse est eam accipere, qualia multa sunt quae a fato dependent. Etsi enim penes nos est, aspernari diuitias: paupertatem tamen aut morbum vitare, non omnino penes nos est. Etsi nobis licet non esse dominis aut magistratibus: at quo minus seruiamus aut pareamus, non est nostri iuris. Quare in his nostri arbitrii est usus, & bonum aut malum nostrum quod ad hoc attinet,

Vita quid est aliud nisi scena? Aut ludere disce, Curis sepositis, aut cruciari miser,

attinet. non in accipiendo, aut non accipiendo, vt ante dictum est, sed in appetitu & vsu est situm: qui nostri iuris est, vtea vel bene vel male tractemus. Nam bene morbum aut paupertatem ferre, & iis vti quæ vel vitro vel coactus acceperis, in tua potestate est: vt & in scena, vbi singulis histrionibus aptam fabulæ personam imponere, siue regis, siue serui, siue iasani, qualis est Orestis, eius est qui fabulam edit, quiq; tam personarum quæ in ea sunt, quam histrionum ingenia perspecta habet. Sed impositam personam belle repræsentare designati histrionis erit. Quare sæpe seruus, aut mendicus, aut furiosus probatur in fabula: diues autem, aut imperator, aut rex improbatur, cum illi datam personam belle exprimunt, hi vero suam male, prout vtrique in eo elaborarunt. Sic etiam fit in vita. Quot enim regibus, diuitibus, robustis, seruus pauper & claudus Epictetus, tam a chorago & magistro Deo, quam ab huius vitæ spectatoribus est prælati, qui personam sibi impositam bene & ex magistri sententiâ egit, & quod in ipso fuit, probe administruit? in quo bonum & malum hominis situm est, & id quod a cordatis hominibus vel laudetur, vel vituperetur.

*Epictetus,
regius hi-
strion.*

EPICTETVS.

Si coruus inauspicatum crocitaris, ne te visum illud moueat: sed ipse tecum diuide statim, & dic: Nihil istorum mihi protenditur, sed aut corpusculo meo, aut recula mea, aut existimationi, aut libris, aut uxori. Mihi autem fausta omnia portenduntur, si ego uolero. Quicquid enim istorum acciderit, ex eo penes me est, fructum ut capiam.

SIMPLICIUS.

Caput hoc, mea quidem opinione, si præpositum superiori fuisset, suum locum tenuisset, post id quod præcedit, cuius initium est: Cum euulntem quempiam videris in luctu. Nam ibi cum dixisset,

non affici oportere eorum dolore qui ob externæ alicuius rei iacturam in malo sibi esse videantur: neque assentiri, talem in malo esse. Siquidem nostri boni & mali vis ac summa in iis sit, quæ in nostrâ potestate sita sunt. Nunc, siue augurium, siue omen, siue diuinationo mali aliquid portendere tibi videatur: ne sic quidem, inquit, assentiaris: sed sepositis corporeis & externis rebus cogites, bonum & malum tuum penes te esse. Si igitur ipse in malo esse nolueris, ista quæ portenduntur mala, non tibi portendentur, sed aut corpori tuo, aut famæ, aut opibus, aut liberis, aut vxori. Tibi vero prospera omnia significantur, si ipse vis, quia penes te est bonum & malum tuum. Atque adeo fieri potest, vt mala quæ videntur in rebus externis, tibi profint: & tanto magis profint: quanto maiora videntur, si recte ea tractaris. Atqui si ea tua mala essent, nocerent, non iuarent. Quoniam igitur ijs & iuari potes, nec tibi quicquam accidet mali nisi ipse velis: etiam ea quæ portendi mala videntur, si volueris, non tua mala erunt, sed eorum alicuius quæ extra te & a te seiuncta sunt.

E P I C T E T V S.

I Nuisus esse potes, si in nullum certamen descendas, quod vincere tui arbitrii non est.

S I M P L I C I V S.

Quod dixit, nihil tibi portendi mali, nisi ipse volueris, vt in tua potestate sit, non esse in malo: eius subobscurè, vt opinor, his verbis causam & rationem affert. Nam penes te est, nunquam cum externis rebus congruere & certare, siue appetendo siue declinando: in quibus aliquando vinci necesse est, aut frustratum rebus desideratis, aut circumuentum declinatis: penes te est in ijs solis versari, quibus ne vnquam frustrare siue appetendo siue declinando, tui est arbitrii. Id vero non aliud est, quam si dixisset:

set: vt nunquam succumbas, sed perpetuo sis inuidus, penes te esse. Quod si hoc, illud etiam penes te est dubio procul, ne vnquam sis in malo. Nam qui in malo est, a malo vincitur. Sin penes te est ne vnquam in malum incidas: illud etiam penes te erit, ne quid vnquam tibi mali porrendatur. Recte igitur dictum, Nihil tibi porrendi mali nisi ipse velis: hoc est, nisi in certamen descendas, cuius victoria penes te non sit: hoc est, nisi in rebus externis bonum tuum & malum tuum collocaris.

EPICTETVS.

*S*iquem igitur eximii honoribus affectum, aut ampla potestate pradisum, aut aliqui florentem videris: vide ne quando beatus illum pradicis, visorum impetum secutus. Nam si in rebus nostra potestati subiecti via tranquillitatu constiteris, nec inuidia nec amulatio locum habebit: tuq, ipse non Imperator, non Senator, non Consul esse voles, sed liber. Ad eam autem rem via unica est, eorum qua in potestate nostra non sunt contemptio.

SIMPLICIVS.

Cum inuidum esse dixisset cum qui nullum de rebus alienis certamen susciperet, exempla vero eorum quibus hæc prospere euenisse videntur, & amulatio aduersus eos & inuidia vel in primis eo attrahunt: compendio demonstrat, eorum neminem qui bonum humanum quaerunt, vnquam inuidere aut amulari. Nam si bonum humanum in rebus nostræ potestati subiectis situm est: qui vero populari honore, potentia, gloria præcellunt, nihil eorum habent, quæ in nostra potestate sita sunt: huiusmodi homines, ne bonum quidem habere homini conueniens constat. Quid ergo loci aduersus istos habeat inuidia, aut amulatio? Nam & inuidia dolor est, ob alienum bonum ortus: & amulatio

Inuidia.
Amulatio.

quod bonum habetur. Nascuntur autem hæ perturbationes ex eo, quod quivis homo ipsius naturæ impulsu honoris est appetens, nec paribus de dignitate vult concedere. Itaque si qui sunt infirmioribus ingeniis, qui ipsi nihil proficere possunt, proximum quæcunque deprimendo æquare illum aut etiam superare contendunt, & successibus aliorum dolent, quæ est invidia. Nam ad eum qui cum bene agitur, vel agi videtur, invidia velut atrepat, in primis vel genere, vel studio, vel fortuna parem. Nemo enim vel profusus eminenti vel omnino inferiori invidet, neque cum talibus certat quisquam. In quibus vero aliquid animi & neruorum est, hi inflammati auiditate feruntur, vt illos strenue progrediendo vel æquent, vel superent, cum quibus sibi certamen instituerunt. Quare invidia semper est vitiosus affectus: æmulatio vero cum virtutem spectat, bona est, & cognata boni amoris: cum autem res externas, mala, nec invidia melior. Si ergo & invidia & æmulatio opinione boni excitantur, honos vero & potentia & celebritas nominis, quæ vulgo in bonis habentur, bona non sunt, cum bonum in rebus nostræ potestati subiectis sit collocatum, constat, in iis invidiam & æmulationem nihil habere loci, si quidem veritas spectetur. Non decet igitur, cum qui eruditur, inuidendo vel æmulando eos, quibus ista ad voluntatem fluere videntur, in eis bonum collocare, Libertas enim ei expetenda est a suis temerariis affectibus, nihil autem rerum externarum. Vna vero, inquit, ad libertatem via ducit, rerum quæ in nobis sitæ non sunt, despiciendia: quæ nos & libertate priuant, & victoria. In his enim & frustrari, est iis quæ appetimus, & in ea quæ fugimus, incidere. In his versantur brutorum nostrorum affectuum appetitus, & tyrannus eorum, quam in nos exercent. Quamobrem rebus externis despiciendis, etiam cognatas cum eis appetitiones, veluti sociis destitutas, rationi præbemus obediētes.

Inuidus.

Æmulatores.

Via libertatis.

EPICTETVS.

Memento, non eum qui conuiciatur aut verberet, multoorem esse contumelia: sed opinionem de eis tanquam contumeliosam conceptam. Cum igitur te quisquam iritarit, opinione tua te iratum esse festo. Quapropter in primis operam dato, ne visa tibi assensum extorqueant. Nam si semel tempus & moram impetraris, facilius ipse tibi imperabis. Mors & exilium, & omnia quæ in malis habentur, ob oculos tibi quotidie versentur: omnium vero maxime mors. Sic nihil unquam humile cogitabis, nec impensa cupies quicquam.

SIMPLICIVS.

Rursus eleuatis iis quæ in rebus externis habentur bona, & via unica ad libertatem demonstrata, rerum quæ nostri arbitrii non sunt, contentione; quæ contra hæc afferri possunt vel oratione, vel titonum tacita cogitatione, dissoluit, ipse eruditionis principis inuitens. Occurritur autem ei hoc modo: Si res externas despexerimus, eaque de causa viles & inopes permanferimus multas potentiorum iniurias perferemus, cum & nullis muniti præsidis sumus, & eis adulari recusemus. Nam & conuiciantur & verberant, & variis nos contumeliis afficiunt, & quæ habemus eripiunt, & relegant, interdum denique nos occidunt. Ipse vero ad hæc respondet: nihil esse in istis graue, quod alioqui omnibus graui viderentur: sed opinionem quæ ea graui faciat, esse grauem. Quare non istos, cum talia faciant, contumelia nos afflicere: sed quæ in nobis sit opinionem, qua nos affici contumelia putemus, eam esse quæ contumelia nos afficiat. Opinionem autem & exultationem de ea, nostrum opus esse. Nos igitur a nobis ipsis affici contumelia. Neque vero grauem rem esse, aut indignatione dignam contumeliam, inde constat. Aut enim verum est crimen, aut falsum. Si verum: cur moleste ferimus

Pauper vbiq; inces.

Crimen seu verū seu falsum, aquo ferendum animo.

veritatem? cur facere non piget, audire piget? Sin falsum: ille qui mentitur: læditur. Quid igitur agendum? Ne tibi assensionem extorqueat visum contumeliæ, vt vocifereris, & lamereris, te in malo esse existimans: sed spatium ipse tibi præbeas rei considerandæ, cuiusnam modi sit. Nam si temporis aliquid & moræ impetraris, repentinum obiectum te non commouebit, sed simul interim tranquillus eris: simul spatium habebis principia doctrinæ promendi, & distinguendi, vtrum ille casus in nostra potestate sit, an non? Quod si in nostra potestate non esse eum inueneris: adiunges, neque bonum neque malum nostrum esse: & penes te esse eo pro bono vti, & fructum inde capere, magno animo cum despiciendo. Ne autem assentiare, plurimum tibi conferet tacendi consuetudo: si quid tale acciderit, donec æstum animi deferbuisse intellexeris, & canem tuum internum latrare desuisse. Fertur enim & Socrates, si quando commotus esset vehementius, prorsus tacuisse. Cum his, mea sententia, statim reliqua sunt connectenda, coniunctione subintellecta, vt dicas: Mors vero, exilium, cæteraque omnia, quæ in malis habentur, quotidie tibi sint ob oculos, &c. Cum enim communi sermone de omnibus externis casibus, & rebus, vt habentur, formidabilibus disseruisset, nullam earum neque terribilem, neque contumeliosam, neque noxiam esse, sed opinionem de iis concepitam esse, quæ damno aut contumelia nos afficiat: id adiumentum ne visis assentiaris, aduersus conuicia & verbera subiecit, ne iriteris ab eis, aut concidas. Aduersus exilium autem & mortem, & id genus alia grauiora, aliud remedium excogitauit, ne illa putemus nunquam ad nos peruentura: sed continenter expectemus, vt quæ aliquando eueniant. Nam si ratio demonstrarit, res externas neque bonas esse, neque malas, & consuetudo nobis eam quasi naturam attulerit, vt aduersus ea vt vsitata & quotidiana affecti simus: nec ijs quæ molesta habentur, de-

primæ-

Canis interior.

Silentium Socratis.

Diversorum morborum diuersa remedia.

primemur: nec suauium rerum imagine vltra modum alliciemur.

EPICTETVS.

Sapientia studium suscipere cupis? Statim te para, quasi futurum sis: ut deridearis, ut multi te sub sament: ut dicant, te subito philosophum existisse: ut regens, unde supercilium istud? Tu autem supercilium ne habeto: ea vero qua optima tibi videbuntur, sic teneto, quasi a Deo sis in ea statione collocatus. Caterum memento, te, si in eodem statu permanseris, iis tandem admirationi fore, qui te prius deriserunt. Sin eis succubneris, dupliciter fore deridendum.

SIMPLICIVS.

Tot præceptis omnes homines, quatenus homines sunt, hortatus, ut rebus externis earumque admiratione, ut alienarum, relicta, in semetipsis bonum & malum quærant, id quod libera voluntate, appetitione ac delectu præditos animantes deceat: iam velut cum ijs qui aliquantum profecerint, & philosophiam ament, loquitur pleraque, & huius desiderii principium statim præmunit, ea quæ initio talibus euenire soleant prædicens, ne de improviso obiecta perturbent, & destruant institutum. Nam plerique mortales, eos qui a consueta viuendi ratione recedere volunt, moleste ferre consueuerunt: & alias ne peius cum ipsis agi videatur, familiares præsertim derident & subfannant: alias, quasi præter meritum insolescentes, opprobriis petunt, iratque simul & invidentes, alacritatem eorum retundere student. Itaque multi hoc derisu, his fannis, hisce opprobriis victi, desertis ordinibus ad pristinae vitæ consuetudinem redierunt. Neque vero vultu & gestu tantum ridentur, subfannantur, conuiciis exagitantur omnes: sed nonnulli cum ipsi, tum qui eorum institutionis adiutores sunt, capitis & fortu-

*Philosophi
derisui ex-
positi.*

narum discrimen adeunt, partim a cognatis ex amore, quod existimant eos vitæ inutiles fore: partim ab alienis, qui tum excellentiæ vitæ elegantioris inuident, tum ob sui suæque vitæ contemptum irascuntur. Fit autem omnino, ut aliqui philosophiam & bene viuendi rationem auspicati, ingenii quadam bonitate & singulari felicitate, nondum tamen profus ab ea occupati, sed spe quadam & nuda imagine eius excellentiæ præ reliquis vitæ generibus imbuti, eo sese efferant, quia nondum eo peruenerunt. Nihil enim æque a philosophia & re-cta viuendi ratione alienum est, ac elatum supercilium, & inanis ista elatio, diuinum illud de seipso cognoscendo præceptum non reputans: quod & principium & finis est philosophiæ totius, & omnis recte viuendi rationis. Statim igitur his indigni videntur, qui se efferunt. Nec enim ab animi magnitudine ista oritur elatio, sed est tumor inanis & præter naturam, ad exteriora se diffundens, auulsus ab interioribus. Nam salubris magnanimitatis ea ratio est, quæ corporis. Id enim naturalem affectionem interiorum partium sequitur, totumque solum æquabiliter, perpetuam temperiem & proportionem exteriorum ad interiora conseruat. Monet igitur philosophiæ cupidus, ut eum quidem affectum caueant, ut & hominibus inuisum, & causam cur iis penes quos est & facile & iure struantur insidiarum. Sin purus ab eo fueris, ne risus, sannas & probra cures: sed diligenter cogites, quid sit homo, & quid tali naturæ conueniat: constanterque in secta vitæ melioris, velut e Deo incitatus, permanes. Nihil enim maius deorum immortalium munere hominibus datum est philosophia. Atque adeo ipsi derisores ostendunt se magnifice de philosophia sentire: nos autem ut ea indignos deridere, cum dicunt, iste nobis subito philosophus est reuerfus. Multo autem magis, si mansuetis & moderatis moribus institutum nostrum ad finem vsque tenuerimus, admirabuntur: cum ipsius philosophiæ pulchritudinem

Elatio animi vanitatis argumentum.

ἡ ἀνὴρ ἰσχυρῶς.

Philosophia excellentia.

Risus in admirationem vertendus.

critudinem & grauitatem in eo perspexerint, qui pridem contemnebatur. Si vero, inquit, de risu eorū victus, ab instituto recesseris, & ad prioris vitæ consuetudinem redieris: conduplicato risu excipieris. Nam primus ille risus, te proficiente & deridentium admirationem consecuto, nihil ad te pertinebat, sed in eos ipsos retorquebatur. Sin eis cessetis: tum & illo risu dignus eris, qui clauam post cothurnum arripere institueris: & vitæ ratione vili & feugis suscepta, ad philosophiã accesseris: & alterum risum ipse vltro merito elicueris, deserta acie in qua collocatus fueras, risu & sannis aliisque nugis hostium adeo nequam ab ea depulsus. Merito igitur dupliciter deridebitur, qui & amentium risu nihil ad se attinente, si institutum suum tenuisset, victus fuerit, & iustum iam ac prudentem sui derisum attraxerit. Hæc magnas vires habent ad iuuandum animum profus eneuatum, vt pulcherrima quæque consilia vbique persequatur. Sociam enim ei honestarum quoque rerum gloriam facit, iustos nervos addentem rationi, eaque se repurgantem, quod honorem non per se omnino, & propter honorantes amplectamur, & extrinsecus locemus bonum: sed quod eo argumēto colligamus, nos habere aliquid boni, & honore digni. Quare non cuiusuis honor est admittendus, sed prudētum tantum modo, quorum testimoniis tuto credi potest.

Risus ob leuitatē conduplicandus.

Gloria testimonium virtutis.

EPICTETVS.

Si quando acciderit, vt foras promineas, & alicui placere cupias: te de statione tua deiectum esse scito. Quare in omnibus rebus illud tibi satia sit, te esse philosophum. Sin alicui etiam videri philosophus cupis, tibi videre: idq; tibi satia esto.

SIMPLICIVS.

Dixit ea quæ optima videntur sic tenenda esse nobis, quasi a Deo mandata sint: & si recta consilia

persequamur, fore ut ii nos admirentur, qui antea deriserunt. Sin cesserimus, conduplicatum nos derisum lucrifacturos. Nunc in genere his subiungit, si a te ipso ad externa conuertaris, ut alicui placeas, institutum philosophi destrui, quod ad eum ipsum & ad Deum sit conuertendum. Eo, igitur, inquit semper contentus esto, quod sis philosophus. hoc est, vir bonus. Sin eo non contentus, etiam elucere bonum tuum cupis (nam vera bona & pulchra celari nequeunt) quo magis credere possis te esse bonum, si tua bonitas conspiciatur: tum quoque, inquit, aciem tuam non in res externas & populum intendito, qui talium rerum iudex esse nequit, sed tibi ipsi te videri est satis. Cum enim iam philosopheris (cum eo enim sermo habetur) simul & tuum institutum tenebis, ad te ipsum conuersus, simulque te ipsum tui ipsius iudicem habebis populo potiorum. Obseruabis autem discrimen eius quod ante illi dictum est, qui etudiri incipit, & huius quod nunc appetenti philosophiæ dicitur. Ibi enim dicebat, nihil prorsus scire videri velis. Quia is utique populo doctus videri volebat, & illa gloriola attonitus, iudex sui ipsius idoneus nondum erat. Hic vero, quia paratior est auditor ad conuersionem ad semetipsum, conspicique se vult, ut testimonium habeat suæ bonitatis: ideo re ipsa contentus esse iubetur. Sin etiam videri vis, & iam tuus esse iudex potes: tibi ipsi videre, inquit, atque id satis erit. Quid vero si aliam quoque utilitatem caput hoc affert? Nam mihi quidem videtur admirabilis hic vir, caute loquens, si quid dixerit quod perperam accipi queat, statim errorem illum corrigere. Cum igitur prius dixerit: Si in iisdem perseueraueris, qui te dudum deridebant, admirabuntur. Sin ab eis victus fueris, conduplicatum risum lucrifacies: itaque videretur ab externo iudicio suspendere auditorem; hac admonitione a rebus externis eundem reuocat, & ab aliorum opinione foras trahente animum & contaminante, ad seipsum reuocat: qui est purissimus.

*Discrimen
auditorum.*

Epictetus cauet, ne sua dicta perperam accipiantur.

mus: & cum ab omni vanitate sit alienus, vsum aliquem præbet. Nam cordatis iudicibus videri bonum, firmum certe argumentum est bonitatis. Hoc igitur, vt opinor, cum spectaret, dixit: Tibi ipsi videre, idque satis erit.

EPICTETVS.

Ista cogitationes ne te crucient, fore vt sine honore viuas, & nullo sis loco. Nam si honore carere malum est: nihil magis per alium in malo esse potes, quàm in vitio. Nunquid igitur tui muneris est, imperio potiri? aut ad conuiuium adhiberi? Nequaquam. Qui igitur ea iam erit ignominia? Qui nullo vsquam loco eris. Quem in iis solis aliquem esse oportet, qua penes te sunt, in quibus vel summo loco esse potes? At nihil opis amicus feras? Quo pacto istud accipis? Non argentum abs te habituri sunt? nec eos in Romanam ciuitatem adscribes? Et quis tibi dixit, ea penes nos esse, & non aliena munera? Quis vero id alteri præstet, quo ipse careat? Parato ergo, niuis, vt & nos habeamus. Si parare queo, conseruata verecundia & fide & animi magnitudine, vespq; eius rei viam ostenderitis, parabo. Sin id postulatis, vt bona ego mea perdam, quo vos ea qua in bonis non sunt, acquiratis: videte ipsi quam iniqui sitis, & temerarii. Virum vero praoptatis? pecuniamne, an amicum verecundum & sincerum? Ad hoc igitur adiumento mihi este: non autem postulate, vt ea faciã per qua illa sim amissurus. At enim, patria per me nihil affertur adiumenti. Cuiusmodi queso adiumentum? Porticus per te non habitura est, non balnea. Istuc vero quid est? Neq; enim calceos habet per fabrum ferrarium, neq; arma per sutorem. Satis autem fuerit, suo quemq; fungi munere. At si quem alium ei ciuem instruares integrum & verecundum: nihilne eam iuuaret? imo vero. Proinde ne tu quidem patria fueris inutilis. Quem ergo losum, inquis, habebo in vrbe? Quem poteris integritate & verecundia conseruata. Sin illi profuturus,

hac abieceris: quis ei fuerit usus tui, qui impudens & perfidus eunseris?

S I M P L I C I V S.

Philosophaturus aut inopia, aut derisum, aut contemptum sui timent.

Homines in animi sui curam intenti, alii aliis rebus distrahuntur: eoque fit ut quædam & sibi metipsis, & iis qui ipsos ad meliora hortantur, opponant. Ac ij quidem qui modo cœperunt erudiri, ut humiles & abiecti adhuc, dicunt: Si mea neglexero, non erit vnde viuam: Ni famulum castigaro, euadet improbus. Qui vero iam profecerunt, hæc ut parua despiciunt: itaque sibi fidunt, ut quod ad quoduis munus obeundum sint idonei, se fame non perituros credant. Sed quo pacto fungantur officio, quod & bonum sit & honorabile anguntur. Nam verissimum honorem hi expetunt, & ignominiam fugiunt, & amicis ac patriæ succurrere volunt. Hinc igitur argumenta petunt, quæ nunc ordine omnia & præclare confutat Epictetus. Ac primum commune illud ponit, ab ignominia sumtum: Si a rebus externis foroque recessero,

Quod solet exornare viros, illustribus ait.

vt Homerus ait: sine honore viuam, nulloque numero ero. Hoc argumentum hac ratiocinatione soluit: Ignominia malum est: Malum in nobis situm est, ut & bonum. Quod vero in nobis situm est, id nobis nec ab alio, nec per alium accidit. alioqui .n. haud situm in nobis esse iam diceretur. Ignominia igitur quoties adfuerit, in nobis sita, & in nobis ipsis inest: siue nos alii nullo, siue aliquo honore dignentur. Non igitur ignominia aliorum est pertimescenda, ac ne ignominia quidē iudicanda: siquidem ignominia, si malum sit in nobis erit. Sed iam etiam propositiones videamus, quam vere sint adhibitæ. Ignominia, inquit, malum est. Nam si bonū honorabile est, in quo consentimus omnes, ignominiosum & ipsa ignominia malum erit. Nam si bonum esset, honorabile esset, & non ignominiosum. Ad hæc, bonum est honos, quia bonis omnibus con-

Penes nos est, ne in honorati sumus.

in ipso malum.

uenit. Nam & Deo, & geniis, & bonis hominibus conuenit honos. Qua de causa cum bonus sit, carere honore malum esse constabit. * Nam si contra-ria vna existunt, vna etiam tollentur. Contrarium autem est honori, carere honore: vt bono malum. Bonum vero nostrum, qui libera voluntate præditi sumus, & malum in nobis & nostra opinione esse situm, neq; contra voluntatem nostram vllum vel bonum vel malum nobis accidere: prius vtique demonstratum est, nec repetenda sunt eadem. Si ergo ignominia in nobis sita est, & in nobis ipsis inest, cum adest: non honore carebinus, quamuis res externas plane despexerimus. Nam si in nobis situm non est, ad ipsi magistratum, aut in cõsiliu adhiberi, aut inuitari ad conuiuium: non consequi hæc, malum nostrum haud fuerit. Itaque ne ignominia quidem nostra, siquidem ignominia malum est. Sed quid illud sibi vult? Non potes in malo esse per alium, non magis quã in turpitudine. Nam sententia hæc duriuscula esse videtur. * Illud autem, non posse quenquã in malo esse per alium: euidens esse videtur. Nam quia bono euidentiùs est honestum, *Нonestum.* corrigit hoc eius occulta copulatione. Vt enim bonum. *Бонум.* no honestum, quod Græci τὸ καλὸν eo vocant, quod demulcet, delinit, ad se vocat, & amorem omnibus conuertendi se ad ipsum ingenerat: sic & turpe malo clarius & euidentiùs est. Turpe autem dicitur, ob prauum vsum voluptatum. Hoc vero consilio fit, & non per alium. Si quis ergo per alium in turpitudine esse nequit, nec in malo magis esse potest per alium quam in turpitudine, cum ne in malo quidem per alium esse constat. Siquidem nihil est causæ, cur magis in malo sit quã in turpitudine. Malum enim æque in nobis situm est, atq; turpitudine. Fortassis autem euidentiùs erit oratio, negandi particula transposita, * vt sit, magis sic quam in turpi, & dicit: non posse te in malo esse per alium, vt ex particula magis, orationis confirmatio sumatur. Habe. autem veri aliquid oratio, si cogitemus,

Rhetorū sen- tentia, honestū & turpe Rhetores honestum & turpe laudabili & vituperabili definire, & vulgi iudicio subiicere. Vtile vero atque inutile, siue conducibile & noxium (quod per opinionem, bonum & malum, non instituitur aliquo aut hominum iudicio, sed natura esse, affirmare. Quantum igitur ad hanc quidem causam at-
num & malum natura constat.

Vel primum dignitatis gradum tenet, qui naturam ducē sequitur.

Amicos adiuvandi honesta cupiditas.

tinetur, quo turpitudinis iudicium reprehensoribus non permittitur, ait: Non fieri potest, ut magis in malo per alium sis, quam in turpitudine. Si ergo fieri nequit, ut propter alium in turpitudine sis, ut ante dictum est: multo minus fieri potest, ut in malo sis per alium, quam in turpitudine scilicet. Omnino ergo fieri nequit, ut sis in malo per alium. Quomodo autem, inquit, nullo vsquam loco eris, si Reipub. gubernandæ potestate careas? Num oblitus es, non hunc esse locum, in quo bonum & malum humanum situm est? Sed id situm esse in appetitione, declinatione, iis denique rebus quæ tibi parent, in quibus tibi quantiuis pretii esse licebit, si eas naturæ congruenter tractare volueris? Cum igitur & boni locum in te ipso habeas, & in eo quantiuis pretii esse possis, cur te nullo vsquam esse loco dicis? Eo nimirum, quod hæctenus bonum in rebus externis collocas, quas germanus philosophus contemnere necesse habet. At ut ego, etsi tacuero, in me ipso magni esse pretii possim: amici tamen, inquit, nihil a me iuvabuntur. Hæc eius est oratio, qui aliquantum profecit. Is enim, quod ad sese attinet, sæpe res externas contemnit: sed amicis opem ferre cupit, quod id bonum iudicat honestumque esse: eaque de causa nonnunquam & opes & potestatem civilem desiderat, ne suis amicis sit inutilis. Soluit igitur & hoc, argumento ab iis, quæ in nostra potestate sunt, petito: & comparatione, quod sit utilior amicus is qui bona fide colat amicitiam, illo qui pecuniam & potentiam conferat. Ab iis quæ in nostra potestate sunt: quod pecunia, civiles potestates, honores, in nostra potestate non sint. Quæ si quis philosophorum habeat, alacriter elargiatur, seo ac

sequere accipere potius ea re quam dare beneficium existimet. Sin is careat: nullam amicitiae faciat iniuriam. Quis enim alteri det, quod ipse non habet?

Parato igitur, inquit amici, ut & nos ea habeamus. Equidem si ita parare possum, ut & vir bonus permancam, & vobis fidelis amicus, neque quicquam admittam philosopho indecorum: parabo, vos viam ostendite. Ac videtur hic vir concedere, interdum parare opes propter amicos, & adipisci magistratus, si ista sic parari tenerique possint, ut ne quid admittatur ea vita indignum, quae naturae instituto viro sapienti conveniat. Sin hoc maxima ex parte fieri nequit, et eum qui haece consequi velit, necesse est institutum proprii sui boni perdere: illud utique, Parato ut & nos habeamus, nihil aliud est, nisi perere ut meum bonum amittam: hoc est, animi ratione praediti bonum, quo homo homo est. * Alia obiecta sunt aliarum appetitionum. Ingrati, vaeordes hi & iniqui sunt. Iniqui, ut desertores amicitiae. Nam & Pythagoreis auctoribus, amicitia est aequalitas: & iniquum est, amicum extrema calamitate velle afficere, brutae tuae cupiditatis explendae causa. Ingrati & vaeordes, qui amico illorum commodis ex animo inservienti, talia mandent: nec quantum intersit videant, inter id quod amicus illis obsequens perdit, & id quod ipsi consequuntur. Nam is quidem boni maximi iacturam facit: ipsi vero non tantum non suum bonum, sed interdum etiam malum adipiscuntur. Ingratos autem eos amantes foras appellat, ob id quod sequitur, quod pecuniam fideli amico & verecundo anteponant. Atque per id evidentius etiam ostendit talem amicis non fore inutilem, sed iis qui pecuniam suppeditent utiliore. Nam si serus quoque fideles & verecundi, artificiosus & operosus praestant, plurisque sunt a dominis: quanto magis tales amici pluris erunt cordatis hominibus, quam ii qui nummulus donant? Nam & ad iucundam vitae consuetudinem, & ad consilium dandum, & ad tuendas res ca-

Propter amicos, & divitias & potestatem parare licet.

Iniqui flagitatores.

Fidus amicus pecunioso praefarendus.

rissimas ac pretiosissimas, & in periculis & morbis, & post obitū: fideles amicos utiliores esse constat, nulla in re a familiaribus & amicis discrepantes. Si ergo veri amici sunt, in eo iuuabunt amicū, vt fidelis & verecundus permaneat, etiam priuati sui commodi respectu: neq; id ab eo postulabunt, per quod eo redigatur, vt nec fidelis amicus neque utilis esse possit. Atque etiam fieri potest, vt per eadem hæc, illud quoque argumentum refutetur: Eorum quæ in te sita sunt, dominus es. Quis vero tibi dixit, In te situm esse, vt patriæ porticus & balnea construas? Quis vero alteri dare id potest, quod ipse non habet? Quod si audierit, Parato igitur, vt & patria habeat: priora illa respondebit. Verum hæc, vt communia, nobis consideranda reliquit, magisque propriam & cognatam multa cum euidencia & vehementia responsionem aduersus patriam attulit.

Felix ciuitas, in qua suo quisque munere fungitur, de alieno haud sollicitus.

Doctrina et exemplo patriam iuuat philosophus.

Quid ad te, inquit, si per te patria porticus & balnea non habebit. Neque enim calceos per fabrum ferrarium habet, sed per sutorem: neque arma per sutorem, sed per armorum fabrum. Omnis enim res, tum sibi ipsi utiliter & iuste administratur, cū quisque ciuis & incola suo intentus operi, aliena non curat: Si & faber ærarius, & quiuis alius opifex curat, vt suum opus rei publicæ proficit. At dicat philosophiæ studiosus: Ego vero qua re utilis ero rei publicæ? Cui vicissim egregie respondet: Si efficeres vt alium ciuem fidelem & verecundum haberet, nonne utilius ei aliquid quam faber ærarius præstares? Maxime igitur eam adiuuabis, cum aliis ad hunc modum instituendis, monendo docendoque, tum vita & moribus honesti & boni ciuis munus obeundo, exemploq; tuo longe maiores quam reliqui sunt operibus afferes ad rem publicam utilitates. Quem igitur, inquis, in republica tenebo locum? Nam cæterorum quisque suo quopiam munere fungitur, alius magistratum gerendo, alius propugnando, alius, aliquid ad degendam vitam utile suppeditando. Auctor igitur comuniter ad hæc respondet: Quem cuncæ

cunque locum in ciuitate tenere poteris, conseruata fide & verecūdia eum teneto. Si vero dum pecunia, balneis, porticibus, eam iuuare studes, fidem & verecundiam amiseris: fortasse ne illis quidem rebus eam iuueris, semel perfidus & impudens factus. Vtrum vero magis eam ornant? fideles & verecundi ciues? an porticus & balnea? Verum querendum est, quem locum in republica philosophus tenere debeat? Annon eius potissimum, qui hominēs faciat, & fidelium ac bene moratorum ciuium quasi opifex quidam sit? Nee enim aliud eius munus erit, quam & sese & alios ita repurgare, vt vitam naturæ humanæ conuenientem agant, omniumque communis pater erit & pædagogus, & corrector & consiliarius, seque curatorem præbebit omnium, & adiutor erit omnis boni. Congratulabitur iis quibus res secundæ sunt, vicē dolebit calamitosorum, eosque consolabitur. Denique ea faciet, quæ is qui persuasum haber, peculiare suum munus esse, & in republica locum & curarionem, qua omnibus hominib. pro virili sua bene faciat. Sin eum ad vnum aliquod in republica munus seorsum destinatum videre volueris, in bene constitutis ciuitatibus vtrique principatus ei deferetur, vt cæteris antecellenti, ea ratione qua ouibus opilio. Erit & senator prudens, & imperator, si disciplinæ militaris peritus fuerit, vt & consilio & animi robore superior cæteris. Nam Socrates quoque in prælio ad Delium commisso, fortissime pugnauit: & per hostile agmen se recipientem, vnum eum nemo, vt aiunt, persequi ausus fuit magnitudine animi eius perterritis omnibus. Quin & Xenophon decem illis Græcorum milibus conseruatis, * Olympico præconio est ornatus. Cæterum sciendum est, malas respublicas omnino tum animis esse perniciosas, tum diuinam illustrationem repellere, tum honesta instituta conspurcare, tum exempla recte viuendi abolere. Quapropter ad veræ institutionis initia plane impediunt animos, & ad doctrinæ confirmationem.

*Philosophi
locus & a-
nimus in re-
publica.*

*Socratis for-
titudo.*

Xenophon.

*Mala respub-
blica perni-
cious.*

Si quistamen in tali republica repertus fuerit animus, singulari quodam fato corroboratus, is durioribus exercitationibus ad maiorem virtutis perfectionem acuetur. Verum igitur illud est, omnem fortunam, omnem euentum, siue molliorem, siue asperiore, fructus aliquid atque vtilitatis afferre ei qui prudenti delectu, quod in quaque re inest boni, amplectitur.

E P I C T E T V S.

Est tibi pralatus aliquis in conuiuio, aut salutatio-
ne, aut dandi consilii officio. Siquidem ista bona sunt, gratulari debes illi, cui ea contigerunt. Sin mala, ne doleas te in ea non incidisse: sed memento, cum ea non agas quibus illa parantur, qua in nostra potestate non sunt, fieri non posse ut eadem tibi tribuantur. Nam qui valebit tantum is, qui fores non frequentat, atq; is qui frequentat? qui non affectatur, atq; is qui affectatur? qui non laudat, atq; is qui laudat? Iniustus igitur eris & inexplebilis, si non numerato eo pretio, quo illa vaneunt, gratis ea consequi te postules. Age quanti vaneunt lactuca? Ponamus obolo. Si quis igitur obolo numerato lactucas acceperit, tu autem pretio non numerato non acceperis: ne te deteriore conditione esse putes eo qui accepit. Ut enim lactucas habet ille, sic tu obolum non dedisti. Ad eundem quoq; modum & hic se res habet. Non inuitatus es ad conuiuium alicuius? Nec dedisti quanti venit conuiuium. Vendit autem id conuiuator laudatione, vendit obsequio. Dato igitur pretium quanti vanis, sic re tua est. Quod si nec illa vis prestare, & hac accipere: auarus es & vacors. Nihil igitur cæna vice habes? Imo habes: non laudasti quem noluisti: non tolerasti eius insolentiam in ingressu.

S I M P L I C I V S.

Etiam hæc oratio pars esse videtur superioris, reliquis argumentis occurrens, quæ ab iis obicitur.

tur qui eodem modo sunt affecti. Nam qui ad sese conuertitur, & aliis res externas relinquit, culturam que diuitem & potentem despicit, sine honore videtur ætatem degere: cum ei complures & in salutatione, & conuiuio, & petendo consilio præponantur. Ac potuisset ille quidem rursus etiam sic ab eo quod in nostra potestate situm est, aut non est, argumentum hoc refellere. Nam si bona nostra in nobis sita sunt, ista vero in nobis sita non sunt, ista nostra bona non erunt. Verum auctor hac dissoluedi ratione prætermisssa, tanquam communi & iam tractata, vtitur alia huic loco magis propria, quæ recte vtentibus subindiceret, quo pacto maiorem etiam ex huiusmodi rebus fructum capere possint. Ait autem ea in quibus alii honestioris vitæ studiosis præferantur, aut bona esse, aut mala. Sed explendæ causâ diuisionis adiiciatur etiam, aut indifferentia. Multa enim talia quoque sunt. Quod si indifferentia, nihilo plus honoris quam ignominie habent. Quare hanc diuisionis partem alpernatus est Episcopus. Restat igitur, aut bona esse, aut mala. Si bona sunt, gaudere (inquit) debes, alium ijs esse potitum. Hoc enim * tuæ facultatis est, quæ bene cupit omnibus, & gratulatur ijs qui bonis rebus potiuntur. Vide queso quantum boni in ista, vt habetur, ignominia delitescens, elucescat? Hæc. n. proprie est similitudo eum Deo, qua ijs quæ inferiora, & posteriora Deo sunt, nullum maius bonum contingere potest. Deus enim facultate potentissima præditus, & omnis facultatis auctor, voluntate etiam optima, bona omnia, malum vero nihil esse voluit, quatenus fieri posset. Cum autem par sit eius & potentia & voluntas: omnia bona facit, quatenus vnum quodque bonitatem ipsius capere potest. Humanus vero animus facultate summa esse præditus non potest, multis etiã Deo posterioribus potentia inferior. Sed voluntatem accepit a Deo liberam, cuius ea natura esset, vt bene cuperet omnibus, modo ipsa id deceuisset. Merito igitur ista ra-

*Argumentū
dicitur quod in
iis accom-
modari po-
test ad omni-
um exter-
narum rerū
despicien-
tiam.*

*Qui omni-
bus bene cu-
pit, Deo si-
milis.*

tione potissimum fit Deo similis, cum ex ista voluntate agit: & quamuis omnia bona reddere vt Deus nequeat, ea tamen bona reddit quæ potest: & quantum in ipso est, omnia bona reddit, nō autem quæcunq; vult. Tum enim voluntas vere voluntas est, & perfecta voluntas, cum ei facultas omnis eius qui vult, nauat operam. Eorum enim quæ in nobis sita sunt, domini sumus. Cum autem bene velle omnibus, in nobis sitū sit: cupit bonus homo omnibus hominibus benefacere, nec eis tantum, sed & brutis animantibus & stirpibus, eiusque voluntas vsque ad inanima porrigitur. Verum non potest, vt vult, bene mereri de omnibus, quod voluntas quidem in nobis sita est, ista vero facultas non item, cū aliarum plurium causarum adiumenta desideret, earumque præstantiorum nobis. Quare nostrum bonum in voluntate est, quod idem in nobis quoq; situm est. Et hoc quidem ita se habet. Si vero ea de quibus hic agitur, suapte natura mala sunt: rursus ne moleste ferto, sed gaude potius ea tibi nō accidisse. Sic bonus homo sui despectum non interpretabitur, non potiri istis: sed seu bona fuerint, eo quod iis alius potitus fuerit, seu mala, quod ipse ijs careat, lætabitur. Ad hunc modum loco ab vtili, ægritudinem istam non potiundi ijs quæ dicta sunt, profligauit. Siue enim ea bona sunt, maius illi esse bonū ostendit, carere eis, qui Dei similitudinem expetat: siue mala, bonum esse in ea non incidisse. Deinceps a loco facultatis, & mox a iusto argumentatur. A facultate: Non posse fieri, vt a conuiuatore tribuantur eadem non colenti, quæ colentibus ipsum tribuantur. Cultura vero est, frequentare fores eius, affectari in foro, omnia eius & dicta & facta laudare. Vt igitur tu, qui, vt philosophus ista non facias, eadem consequare, quæ qui faciunt, non modo fieri non potest: sed iniquitatis etiam est, & inexplibilis auaritiæ, non dāntem ea quibus ille cœnam vendit, velle eam accipere. Iniquum enim est, aliena concupiscere. Deinde te cœnæ illius expertem, non eTe
deteri

Cultura potestis amici.

deteriore conditione eo qui cœnet: euidenter lactu-
cæ docet exemplo. Nam cum ille cœnam habeat, tu
habet aliquid cœna præstantius, libertatem tuam,
non laudandi eum quem nolis, non perferendi ea
quæ in eius vestibulo feruntur. Si vero & hæc & cœ-
nam habere vis: & iniquus es, & insatiabilis, & talis
cum sis minus bonus. Neque enim erit quo sis in
comparatione melior.

EPICTETVS.

Natura propositum ex iis rebus: de quibus nul-
la inter nos controuersia est, cognosci potest. Ex-
empli gratia: Si vicini puer poculum aut quid aliud
confregerit, in promptu illud statim est, ita fieri solere.
Scito igitur, si & tuum confractum fuerit, eundem esse
te oportere, qui fueris, cum frangeretur alienum. Sic
transfer ista ad maiora. Filius alterius obiit, aut u-
xor? nemo est quin dicat, humanum id esse. Sin ipsi
alicui id acciderit: statim, Hei mihi, inquit, o me mi-
serum. Meminisse autem oportebat, ut affecti simus,
cum tale quippiam de aliis audierimus.

SIMPLICIUS.

Communes hominum de rerum natura notio-
nes, in quibus non aliud, sed idem sentimus omnes:
veluti, Bonum esse utile, & utile bonum: & Bonum ab
omnib. appeti: &, Equale nec superare, nec supera-
ri: &, Bis duo esse quatuor. hæc igitur notiones, & id
genus aliarum recta ratione in nobis constitutæ, longoq;
tempore exploratæ, veræ sunt, & cum rerum natura
congruentes. Peculiares vero singulorum notiones
sæpe hallucinantur, alias a sensu decepto acceptæ,
cuiusmodi est, Lunam eiusdem esse cum sole magni-
tudinis: alias a bruto appetitu, & ea est quæ omnem
voluptatem esse bonum affirmat: alias a ratione
non satis explorata, cuiusmodi est eorum qui duo
rerum omnium principia, animumque corpus esse,
statuunt. hæc igitur & similes de quib. dissentimus,

Notiones
Communes
& Peculia-
res.

non omnino veræ sunt, sed interdum eæ quæ sunt hisce contrariæ: neque tutum nobis est ex his rerum naturam æstimare, quam auctor, naturæ propositum aut voluntatem appellat. Euidens autem illud argumentum est, cum leuitatis peculiarium tum constantiæ communium notionum, quod idem homo eundem casum aliter si ipsi acciderit, grauius scilicet & imprudentius fert: aliter, si alteri cum accidisse viderit. tum enim tranquillius eum & verius intuetur, magisque cum cæteris hominibus consentit, quibus tale nihil accidit, quique non ex affectu, sed ratione iudicant. Et hoc rei vilis, contracti poculi, exemplo declarat. Nam cum alterius puer poculum confregerit, in promptu nobis est, cæterisque sine affectu iudicantibus, vt dicamus, Ita fieri solere, vt puer aliquando lapsus allidat vitreum poculum, aut vt id delapsum atq; allisum confringatur. Cum vero nostrum contractum fuerit, indignamur, quasi noui aliquid nobis accidisset. At qui tum quoq; cogitandum erat, ita solere fieri. Hæc igitur, inquit, transfer etiam ad maiora. Si filius alterius mortuus est, aut vxor: nemo est quin dicat, humanum esse illum casum, factio iudicio secundum communes notiones, naturæq; congruentes. Nam emori hominem, humanum esse, naturæque hominis mortalis conueniens. Sed cum suus alicui filius moritur, statim auditur, Hei mihi: Me miserum: ploratus, tragædiæ: quasi nobis solis contra naturam aliquid accidisset. Meminisse autem oportebat, quomodo alio plorante affecti simus: cogitare nos tum, vt rectum est, non re ipsa, quæ naturalis sit & necessario eueniat, illum turbari, sed suo, quem de re conceperit, affectu. Is vero conduplicatus est, tum quod præter rationem & supra quam decet, rationis particeps animus mortale corpus diligit, quod moriturum esse consentaneum est: tum quod ita vitam instituit, quasi perpetua eius consuetudine frui possit. Maxime autem percellit & perturbat, quod inexpectatum accidit. Nam si quid

Inexpectati casus grauiores.

quidem id meditatum & cogitando quasi familia-
re factum fuisset, non ita perturbaret atque doleret.
Cuius rei illud evidens est vtiq; argumentum,
quod si etiam, qui casum aliquem acerbissime fe-
runt, paulo post ob assuetudinem, quasi nihil tale
accidisset, leniuntur, & tum notiones naturæ con-
sentaneas promunt: humanum esse, mortale mori
necesse: nobis etiam fatum breui impendere. Iam
si post euentum, ob seiunctionis consuetudinem,
eam tam facile ferimus: etiam ante euentum, sei-
licet expectatione seiunctionis, ob assuetudinem,
non adeo perturbatis animis excipimus. Cuius
perturbationis illa in primis causa est, quod talia
non continenter ob oculos habemus, nec illis as-
suescimus: & quod rebus presentibus complurimum
hominum animi conformes fiunt, vt & in rebus
secundis eandem semper fortunam expectent, &
aliqua molestia obiecta, nunquam ea se liberatum
iricredant. Altera est, & ea quidem hac non leuior,
nimius & immodicus talium rerum amor. vnde
vel cogitatio seiunctionis, illis est molestissima.
Nemo enim volens rebus molestis immoratur. A-
mor igitur in primis moderandus est; vereque iu-
dicandum, qui sis qui ames: quid sit quod ames?
Rem esse alienam, & ipsam consuetudinem talium
quoque rerum afferre satietatem. Missum igitur
faciendum, quicquid sit immodicum: & verbis ab-
stinendum, quæ affectionem illam augeant, factis-
que multo magis.

EPICTETVS.

*Q*uemadmodum aberrandi causa meta non poni-
tur: sic nec mali natura in mundo existit.

SIMPLICIUS.

Disputatio de natura atque ortu malorum, non
bene explicata tum impietatis erga Deum causa
existit, tum morum honestæque disciplinæ princi-
pale debet.

Disputatio

de natura

malorum ex

plicatissima

esse debet.

*Vnum esse
principium.*

pia perturbavit: tum multis, iisque inexplicabilibus dubitationibus inuoluit eos, qui causas illius non veras reddiderunt. nam siue quis malum a Deo conditum, siue principium esse dicat, vt duo sint principia rerum, bonum & malum: multæ magnæque absurditates sequuntur. Nam principale istud pronuntiatum si sit vnum, & communiter vtrisque insit, iisque inter se contrariis, quo pacto eis conueniet, si ab vna causa ad vtrunque pertinetur continetur? Qui deniq; contraria erunt ista, ni sub vno communi genere collocentur? Neque enim diuersa plane contraria sunt. neque enim quisquam dixerit, album contrarium esse calido aut frigido: sed quæ vno communi genere comprehensa, plurimū inter sese differunt, ea contraria sunt. vt album nigro, quorum commune genus est color, nam vtrunque ex æquo color est: & calidum frigido, quorum genus est eodem modo tactilis qualitas. Quamobrem vt contraria principia sint, fieri nequit: quia necesse est ante ea esse commune genus, atque etiam quia necesse est vnum esse ante multitudinem: quod vnumquodque multorum, aut vnum esse necesse est ob participationem vnus, aut nihil esse profus. Præterea necesse est ante omnem proprietatem esse principalem vnitatem, vnde omnis proprietates inter multa distributa oriatur. Nam a diuino & principali pulcro pulchra omnia prodeunt, & a prima diuina veritate omnis veritas. Necesse igitur est multa principia ad vnum referri principium, quod non ex parte principium quoddam sit, sicut reliqua singula: sed quod sit principiorū omnium principium & eximium, omniaq; cætera in sese contrahat, & omnibus a sese principii dignitatem continenter proximeq; impertiat, cum ea quæ par est remissione & diminutione. Ac ita quidem absurdum est, duo, aut omnino plura vno principia prima statuere. Qui autem duo rerum omnium principia, BONVM & MALVM esse dicunt: eum quoque Deum quem ipsi bonum appellant, omnium auctorem

*Absurda
Manichea
opinionis de
duobus prin-
cipiis.*

rem negare, neque vt omnipotentem celebrare, nec summam & omnem ei potentiam tribuere, atque adeo totius potētiae vix semissem, neq; credere cum qui fons bonitatis & lucis dicitur, bonitatem & lucem impertiri omnibus, necesse habent. Quae autem & quanta diuinę maiestatis probra eorum orationem consequuntur? Nam & timidum eum inducunt, MALVM ipsius finibus appropinquans metuentem, ne in ipsos quoque penetret: ob eumque timorem iniuste atque inutiliter, animos, cum nihil ante peccassent, vt aiunt, sui partes & membra obiiicientem MALO, vt bonorum reliquias tueatur, instar Imperatoris, qui hostibus ingruentibus partem sui exercitus obiiiciat, vt reliquum conferuet. Hic. n. sensus eorū est, etsi fortasse verbis iisdem non vtuntur. Qui vero, vt ipsi auctores sunt, animas proiecit, proiicite iussit, aut oblitus est, aut nō cogitauit, quę perpetienda essent animis MALO traditis: quippe quę & vrantur, & in sartagine torreatur, & modis omnibus excrucietur, vt aiunt: idq; cum nihil antea peccarint, & Dei partes sint. Postremo illud addunt, si quę earum impię euaserint (tales autem apud eos sunt, nō cædibus, non adulteriis, non aliis corruptę vitę sceleribus pollutz, sed quę duo rerum esse principia bonum & malum negent) eas igitur ad bonum nō reuerti amplius, sed MALO adglutinatas permanere. Itaque & imperfectus ille manet, partibus suis amissis, iisdemque auctoribus (neque enim hoc a me dictum esto) amens & vācor, qui nec quid sibi expediret, reputare potuerit, neque MALI naturam intelligat. Nam quo pacto BONI quasi prouinciam intraret MALVM, cum limites eorum ab omni æternitate determinati separatiq; fuerint, vt aiunt, & pro sua natura segregati? A quo autem? Casu nimirum, & fortuito. Sic illis casus principium vtiq; fuerit, aut ab aliquo vtroq; illorum superiore. * Quo autem pacto illud se habebit, quod id apud eos ante mundum factum est? Et quod velut in terra partitionem faciunt? Nam

*Sortitio prouinciarum
Boni &
Mali.*

Orientalis, Occidentales & Septentrionales partes
 BONO tribuunt, Meridionales MALO. Nam &
 quinque MALI conclauias, velut antra quædam com-
 miniscuntur: ibique arbores fingunt, & animalia
 terrestria & aquatica, perpetuo inter sese pugnan-
 tia: quæ quamuis immortalia dicantur esse omnia,
 tamen ab eorum QVINQVEFORMI deuorentur.
 Cum autem ab initio loca natura distincta fue-
 rint: fieri qui potuit, ut in BONI partem MALVM
 penetraret? Quomodo & contrarium fieri potuit?
 Sic enim album, quamuis album maneat, nigrum
 erit: & lux, cum maneat lux, tenebras admittet.
 Quæ si fieri nequeunt, nonne cum ignauia & ini-
 quitatis, cum vero amentia fuerit, DVM animam
 obicere MALO, & ab eo tempore in hunc usque di-
 em esse occupatum, ut aiunt, cum eam plane reuo-
 care non possit vnquam, eo quod nonnullæ animæ,
 ut ante memini, æuo infinito inaneant in MALO?
 Idque cum præscire negant: quamuis MALVM di-
 cant præscire quid ad se mittendum sit, & machinas
 eius rei causa præparare. Quanto autem pulcrius
 fuisset, ut BONVM in se ipso MALVM comminui
 sineret: quam ut immisceret se malo, quod vincere
 non posset? Nam ortus & interitus MALVM æque
 atque BONVM experts statuunt. Quin & illud in
 eis reprehendas, quod æque hæc in MALO atque in
 BONO inesse statuunt, & ortu & interitu & prin-
 cipio & fine carere vtrunque. Quibus rebus quid es-
 se queat excellentius? Iam de Mundi conditione
 quæ dicunt? Esse columnas quasdam, non illas
 Quæ cælos terraque ferunt immobile pondus:
 (neque enim fabulose horum quicquam accipi
 volunt) sed eiusmodi, quales eas gregalium ipso-
 rum quidam prodidit, quæ solido & impolito lapi-
 de constent: adduntque duodenas fenestras, qua-
 rum singulis horis vna aperiat. Eæ porro causæ
 quas defectus luminum afferunt, admirabilem quan-
 dam & excellentem sapientiam præ se ferunt. A-
 iunt enim, cum in ortu Mundi colligata mala, suis

ἰ Πιστὶς μορ-
 φῶς.

Manichæo-
 rum ἡγεμῶ-
 νος.

ἐπιλήψεις.

commotionibus turbas atque cumultus eicant: lumina sibi vela quædam obducere, vt ab illa perturbatione sint immunia: nec Solis & Lunæ defectus quicquam esse aliud, nisi occultationes sub illis velis. Quid? Cuius insolentiæ illud est, quod sola totius cœli duo lumina honorant, & in **BONO** parte numerant: cætera vero, vt quæ ad **MALVM** pertinent, contemnunt? Quid quod Lunæ lumen non a Sole esse existimant: sed animas esse censent, quas illa ab interlunio vsque ad plenilunium à terra attrahens, a plenilunio rursus vsque ad interlunium ad Solem transmittat? Quid multis moror? Nam cum monstra confingant, quæ ne fabularum quidem nomine digna sunt, pro fabulis eâ haberi, aut per ambages aliud significare nolunt, sed vera credi volunt, **MALVM** **QUINQUEFORME** commenti, quod constat ex leone, pisce, aquila, & nescio quibus aliis duobus, & huius monstri impetum formidât. Tantus in sermonibus hisce contentus numeris atque impietas, & quod mireris, hæc omnia confixerunt, quasi religiosa (si Diis placet) & Dei reuerentiam præ se ferentia. Quem cum auctorem mali dicere nollent: peculiare **MALI** principium statuerunt pari & dignitate & potentia cum **BONO**, ac potius eo valētius. Siquidem hætenus in omnibus suis conatibus **MALVM** existisse superius apparet, quod quidem vbique amplectatur **BONVM**, & quiduis moliatur, ne illud amittat: cum **BONVM** vltro sese cum **MALO** commiseuerit, seque & timide & iniuste & amenter (si illis credimus) gesserit. Itaque dum mali causam dicere Deum recusant, ab omni parte malum describunt: & vt prouerbio dicitur, fumum fugientes in ignem inciderunt. Ideo igitur & impia aduersus Deum est ista ratio, & naturalis disciplinæ, quantum in ipsa est, principia corrumpit, & voluntatis libertatem reuera tollit. Nam **MALI** principium & ortus & interitus expers & robustum introducit, volentes animos in **MALVM** impellens, vt iam nõ penes nos sit peccare aut non

*Vis Necessi-
tatis impel-
lens animos,
MALI prin-
cipiū euer-
sit.*

*Nec DEVM
esse mali
principium.*

*Quid sit
Malum.*

peccare: quippe cum tanta vis sit necessitatis, ut ne a Deo quidem vinci possit. Enimvero cogitandum erat, si ab aliquo robustiore coactæ animæ cædem fecerint, aut adulterarint aut id gen^o aliquid aliud perpetrarint, eas illa malorum quæ dicitur impulsione, & non sponte delinquere. Nam quæ vi & ab iniur-
tis fiunt, & a Deo & a legibus ignoscuntur, nec iam vllum peccatum relinquitur. Neque enim quisquã id malum statuet, nos a robustioribus causis coactos talia designare. Quod si talium facinorum ut malorum causam inquirentes, MALI principium statuerunt: eoque statuto, & quidem vim inferente, malum nullũ relinquitur: festiue suo ipsi (quod aiunt) gladio iugulantur. Nam inde colligitur: si MALI principium sit, nullum omnino esse malum. Si vero malum non est, ne principium quidem MALI fuerit. Itaque si est principium MALI, ut aiunt, nec malum erit, nec mali principium. Hoc igitur fundamento tam euidenter labefactato, si quis eiusdem plagæ vitandæ causa, Deum ipsum mali auctorem esse asserere non dubitet, æque atque boni: maiore compendio is quoque & impietatis erga Deum & mendacii reus peragetur. Nam quo modo vera erit oratio, maiestatis Dei læsæ rea, omnis veri auctoris? Ac primo, quo pacto Deus summa & immutabili præditus bonitate, malum a semetipso produceret? Si enim contrarium est bono malum, ut aduersarii existimant: quomodo contrarium a contratio produceretur? Præterea, qui aliquid a seipso producit, eique ut sit causa est, & causam illius habens, & ab ea causa stans, id producit: si causam spectes, id ipse est, quod id quod producitur, ipsius natura considerata. Itaque imprudens ista ratio, præter euidentem in Deum impietatem, & mali principium, & princeps malum, ut & prior illa, Deum constituit. Quod si neque principium habet malum, neque auctor mali Deus est: malum vnde existit? Neque enim fieri potest, ut ortum habeat absque causa. An vero in primis quid id sit quod malum dicitur, explican-

dum, ac tum demum quærendum est vnde sit? Qui enim quid quæque res sit ignorat, ne causam quidem illius reperire potest. Dicendum igitur est, hoc malum, quod si qui principium mali statuunt, ple-
 rosq; dubitantium de eo sentire principalem quan-
 dam & præcipuam habere substantiam & naturam,
 sicut bonum: & potentiam bono æqualem, ex æ-
 quo contrariam, atque id ipsum malum essentiam
 habere, quæ suapte natura cum eius contrario bono
 permisceri nequeat: quæ ratio nigri est cum albo,
 & calidi cum frigido. Enimvero tale malum pro-
 fus non est in natura rerum. Nam si principalis ali-
 qua esset essentia, vt exempli gratia, homo & equus:
 haberet vtrique suapte natura perfectionem ali-
 quam & formam, qua id esset, quod esset. Omnis
 autem forma perfectione suæ naturæ conueniente
 prædita, bona est, & non mala. Quapropter boni ma-
 lum illud & appetens & particeps esse, & fructū ex
 eo capere, & amare participatiōnem, & omnia face-
 re ne eam perdat, affirmant. Hoc igitur quo pacto,
 vt omnino malum, cogitari potest? Quod vero ma-
 lum est, quo mali dicimur, & peccatores, & vt mali
 pleamur: id vero accidens est, & nō est essentia. Si-
 quidem & accedit & recedit absq; subiecti interitu,
 & per se non subsistit. Quid enim erit malū, nisi ali-
 cuius malum fuerit? Itemq; bonum huic oppositū
 & ipsum est accidēs. Verum bonum id est, quod cu-
 iusq; naturæ conuenit, quoque id suam habet per-
 fectionem. Malum vero affectio contra naturam est
 eius, penes quod est: qua caret, eo quod eius naturæ
 conuenit, ipsoq; bono. Nam si malum affectio esset
 naturæ consentanea, & perfectio eius formæ in qua
 inesset: ipsum quoque bonum esset, nec iam ma-
 lum diceretur. Quare non est principalis aliqua na-
 tura & substantia mali, cuiusmodi est boni: sed est ac-
 cessio boni, cuius est frustratio atque priuatio. Sic
 enim sese & morbus habet aduersus ianitatem, &
 improbitas animi aduersus virtutem: & sicut recte
 incedere principalis quædam actio est animantis,

*Mali nulla
essentia.*

*Malum pec-
cati est ac-
cidens.*

quam propositam habet, & ad quam contendit: titubare vero & claudicare ingrediendo, ex frustratione principalis actionis contingit, & eius accessio est, cum sit motio præter naturam: ita se habet p[ro]p[ri]e malum aduersus bonum ipsi oppositum, neq[ue] possunt hæc vel e[qu]e principalia dici, vel paris inter sese momenti, vt album & nigrum. Nam si æque vtraque hæc, & non alterum altero magis aut minus naturalem habet perfectionem, ne priuatio quidem est alterius alterum. Nam priuatio, aberratio & frustratio formæ est, vt claudicatio incessus. Horum vero vtrunq[ue] synceram habet suam formam, nec altero minus. Illic autem cum alterum secundum naturam sit, alterum contra naturam est, & accedit ad id quod secundum naturam est id quod est contra naturam, videlicet malum ad bonum. Neque enim bonum ad malum. Sicut nemo dixerit, ad aberrationem a scopo accedere adaptionem scopi, sicut neque morbo sanitatem: sed ad adaptionem, aberrationem, & ad sanitatem morbum. Nam principalis sagittarii finis est, attingere scopum, eaq[ue] de causa iaculatur: & naturæ principalis finis est sanitas, quæ ad conseruationem animantis pertinet. Denique finis est, ad quem actio refertur. Accedit autem ad propositum adaptionis aberratio, cū actio scopum non attigerit, nec eum consecuta finem fuerit, ob quem suscepta fuit, sed illius loco frustrationem. Quod vero obiter accedit ad principalem finem, merito accessio finis dicetur: non autem principalis finis, ei quod nolenti obiter accedit. Si ergo bonum appetunt omnia, & quicquid agit, ad ipiscendi boni causa agit, siue id vere bonum sit, siue ipsi esse videatur, omnis actionis præcipuum esse finem boni adaptionem constat: malum vero interdum obiter incidere in actionem, cum non verum bonum desideratur, sed quod videtur esse bonum, & cui coniunctum est bonum. Nam aliquis voluptatem & opes appetens, furatur, & in mari grassatur, principaliter id quod ipsi bonum videtur appetens,

*Omnis actio
ad bonum
aliquod re-
fertur.*

appetens, & eius adipiscendi causa agens, sed vna cum illo id malum etiam quod cum eo cōiunctum est, accipere cogitur. Nemo enim adulterium ob ipsum adulterium appetit; aut furtū ob ipsum furtū, aut malū aliud eo quod malum est: quia malum, quatenus malum est, non appetitur. Nam si principium & causa esset eorum quæ ab ipso oriuntur: finis etiam eorum esset & eis appetendum scilicet bonum. Si vero ita se haberet, bonum esset, & non malum. Quod enim expetendum est, bonum: & quod bonum, est expetendum. Omnia igitur utilitatem appetunt, siue veram, siue imaginariam, sed eam quoque tamen vt veram. Nemo enim volens decipitur, vt mendacium pro veritate amplectatur, & simulacrum pro archetypo. Sed præ stupore & admiratione apparentis boni, alias non perspiciamus coherens cum eo malum: alias quamuis perspexerimus, ipsi nos fallimus, quasi bonum maius sit, malum vero cum eo coniunctum minus. Sæpe etiam maius bonum admittimus cum minore malo: sicut sectiones & vstiones toleramus, malo quod eis inest maius bonum sanitatem iudicantes, quæ per eas acquiritur. Bonum vero appeti ab omnibus, vel ex eo constat, quod ipsum malum si esset, & aliquid ageret: id suæ utilitatis causa ageret, hoc est, boni sui causa, quod idem valet. Proinde qui malum aliquid agere statuerunt: quicquid agat, ob adeptionem boni & conseruationem agere, eiusque iacturam cauere dicunt. Quod si nihil appetit malum, non est eius principalis substantia. Sed quia omnino est, & fit eo quo dictum est modo: merito accessisse, & non natura existisse dicitur. Verum, Esto dicat aliquis, & accidens malum, & frustratio boni, & accessio eius: quamuis tale sit, quid erit? Causa enim hic queritur, cum omne quod fit, ab aliqua causa fiat. Sin minus: vnde aditus qualicumque malo paruit in ea quæ sunt? cum Deus (Deum autem cum dico rerum omnium principium dico) sit bonus? Esti autem hac de re prius etiam dictum est, cum in

*Qua sit cum
in malo?*

*Ordo rerum
a Deo con-
ditarum :*

*In loco mor-
tali locum
habes auer-
sio a bono.*

disputatione de libertate voluntatis, tum in expli-
catione verborum, quibus iubemur ea quæ fiunt ita
velle fieri vt fiunt: tamen etiam nunc breuius eam
perstringemus. Deus fons & principium omnis bo-
nitatis, non prima bona tantum produxit, quæ per
se bona sunt, nec media sola cum his quæ in bono
æternum permanent, sed extrema etiam, quorum
natura fert, vt ab eo quod secundum naturam est
auerti queant, ad id quod malum dicimus. Etenim
post æterna corpora, quæ suam naturam perpetuo
tuentur, & in bono infixæ sunt: ea quoque exstite-
runt, quæ oriuntur atque intereunt, & post animas
bono semper infixas, animæ quæ ab eo auertuntur,
exstiterunt, vt simul & immensa bonitas auctoris
rerum omnia bona conderet, quæ exsistere possent:
simulque vt mundo sua perfectio constaret, nõ pri-
ma tantum & media habenti, sed extrema quoque,
id quod est proprium perfectionis: simul vt ne pri-
ma & media, cum plane bona essent, extrema & ho-
noris expertia relinquerentur, atque infirma, si ex-
trema quæ orirentur atque occiderent, non exstis-
sent. Talia enim extrema esse necesse est. Ad hæc
fieri non poterat, cum talia essent prima & media,
partim & natura & actionibus immutabilia: par-
tim natura quidem immutabilia, sed loci mutatio-
nem suis partibus admittentia: exsistere etiam extre-
ma sublunaria, quæ a cœlestium corporum conuer-
sione, etiam natura mutarentur & contra naturam
suam afficerentur. Ob hæc igitur rationes & his du-
bio procul multo grauiores, sublunaria exstiterunt,
& mortalis locus, in quo locum haberet a bono auer-
sio. Nam & infimum bonum exsistere oportebat:
& infimi ea natura est, vt peruerti possit. Propterea-
que supra locum hunc nullum est malum, quod
mali natura quæ est auersio ab extremo bono, quod
natura solet peruerti, ibi est, vbi & bonum infimū.
Idcirco etiam anima, natura generosiore & immu-
tabili prædita: cum quidem sola est, nullius est ma-
li particeps. Sed cum natura in eo esse loco quadam
conue-

conuenientia. & cum huius loci corporibus coniungi possit (prouidentia patris & opificis vniuersitatis factum id est, qui tales etiam animas produxit, vt extremam cum primis, insolubilibus vitalis complexionis vinculis, deuincirentur) eius mali quod hic est, secundum earum affectionem naturæ contrariam, in morbis & corruptionibus, continentem sibi capere partem videtur, cum id scilicet malum non sit, ac potius bonum, ea quæ se inuicem complexa, in alienis locis ærumnas tolerant, dissolui, ærumnaque liberari, & simplicia potius, pugnaeque expertia iacere, suisque locis & suis totis restitui, renouationis ergo. Atque etiam si aliud in aliud mutatur, ne in eo quidem quicquā inest mali. Fit enim vnum quoque id, quod ante fuerat. Nam aqua in aërem mutata, rursus ex aëre fit aqua. Illud vero maximum est, quod & compositorum dissolutio, & simplicium mutua commutatio rebus vniuersis cōducit si modo alterius interitus ortus est alterius: eaque causa est, cur earum rerum quæ oriuntur, circulus nunquam cesset. Ad hæc sæpe videmus & naturam & artem (vt ante diximus) partes propter totum contemnere: naturam, quæ fluxiones & abscessus e principalibus locis ad extrema depellit: artem, quæ & secat & vrit, & sæpe refecat partē, conseruanditortius causa. Quæ igitur corporibus accidunt, in bonis potius quam in malis sunt habenda: eorumque causa bonorum causa est, & non malorum. Etenim simplicia corpora quæ sub Luna sunt, nihil habent mali, cum & ipsa sint æterna. Quod vero in partibus videtur esse mali: in ipsis etiam suis partibus, vt dictum est, tam simplicibus quam compositis, plus boni habet quam mali. Quod si ad vniuersum bonum referatur, plane fiet bonum: proptereaque malum non fuerit corporum contra naturam affectio. Si quis vero contendit, vt ante a me dictum est, non vocandum id esse bonum, quod sit aliquid a natura abhorrens: is ne statim appellet malum propter notionem quam de malo habemus indistinctā adhuc,

1478
Separationē
contrariorū
non esse ma-
lam.

Alterius in
alterum mu-
tationem nō
esse malam.

Pars ob sa-
lutem totius
negligitur.

Quod si
per sese non
expetenda, nō
ideo tamen
mala sunt.

quasi id bono sit prorsus contrarium: sed necesse potius est, ut per se non sit expetendum: multum tamen conferre ad id, quod per sese est expetendum. Nam si simpliciter malū esset, nihil ad bonum conferret. Necessaria porro, etsi per sese non expetenda sunt: tamen quoniam ad bonum referuntur, bona & ipsa fiunt: ac bona quidem sunt & ipsa, si ut cunque sunt expetenda. Nam & sectiones & vstiones amplectimur, ac mercedem pro iis soluimus, & gratias medicis agimus: haud utique facturi, si eas res malas iudicaremus. Verum est bonum hoc remissius, & ex secundaria classe boni, ut nō principaliter, sed secundaria quadam ratione sit bonum. Quamobrem & eius auctor nequaquam mali auctor vllius fuerit, sed aut boni aut necessarii, quod & ipsum est secundarium quoddam bonum. Nec immerito: quippe quod & ipsum ex eodem fonte bonitatis, sed cum remissione quadam, promanet. Ac ea quæ de malo corporum eiusque causa diximus, in præsentia sufficiant. Quia vero mala & peccata potissimum habentur humani animi errata, etsi de his quoque supra dictum est, nihil tamen vetat, quo minus etiam nunc naturam & causam eorum indagemus. Dicendum igitur, eorum animas qui nobis præstantiores sunt, semper in sublimi versantes, & in bono æternum infixas, nihil vnquam habere mali. Brutarum autem animarum animas, quæ mediæ sunt humanarum animarum, & earum, quæ in stirpibus affixæ radicibus hærent: quatenus formam corporis referant, idem habere malum quod corpora. Quatenus vero appetitum habeant quendam & impetum, quod in eis malum sit, humanorum animorum malo esse simile: & ex eo quod de illo dicetur, ipsum quoque cognoscetur. Humana autem anima in medio collocata earū quæ semper in sublimi manent, cum ob animalis essentia celsitudinem, tum propter mentis communionem, & earum quæ semper humi sunt, ob brutæ vitæ cum corpore cognationem, quæq; vitale quoddam vinculum

*Animarum
discrimina.*

Genii.

Bruta.

Homines.

culum est superiorum & inferiorum: propter liberæ voluntatis affectionem, alias his alias illis sit similis. Nā cum in sublimi manet, omnis mali prorsus est expers, infixā bono. Sin aliquando ne uiac vires illi defuerint ad beatā illam vitam amplectendam, & arcana illa synceraque spectacula intueda, propterea quod eius natura fert, vt aliquando etiam ad inferiora declinet, si voluerit: ipsa principium habet cuiuscunque malitiæ descensum voluntarium in hunc mortalem locum. Quamuis enim naturam sortita est ancipitem, non tamen coacta vel ascendit vel descendit: sed ita condita est, vt vbi ipsa voluerit, & ascendat & descendat. Et quis hoc in anima, natura per se mobili admiretur: cum & brutæ animantes, quæ amphibia dicuntur, ea quidem natura sint, vt & in aqua & in terra habitare possint: sed tamen pro naturali suo appetitu vtroque se conferant coactæ a nemine, sed cum ipsis lubet? Anima vero descendens ob affectionem & habitudinem suam ad mortalem hunc locum, & cum mortali corpore coniungenda, & vnum mortale animal cum eo confectura, vitam brutam agit, partim cognitionis, in qua sunt sensus & visa, partim appetitionis, cuius generis est iracundia & cupiditas. Per quas mortale animal & cognitionem haberet suæ naturæ congruentem, qua & brutæ pecudes sunt præditæ: & quod decederet, cibo & potu perpetuo suppleret: & procreatione sui similium æternitati sui generis consuleret: & velut armis muniretur, quibus ea quæ nocitura essent, propulsaret: quæ mortali animanti non contigissent, nisi brutis hisce facultatibus expletum fuisset. Quis enim, præsertim elegantior, tanto tempore edere & excernere vellet, brutæ pecudis instar, nisi a bruto appetitu incitaretur? Quis vero tantam agitationem tanto tempore toleraret, nisi insana ista cupiditas generisq; propagatio stimularet? Verum ea quæ & iam & ante diximus, satis sunt ad declarandum, boni causa, & propter absolutionem animalis, brutas ap-

Animi humani voluntarium uicium ad hanc inferioriorem a mali.

Hominis bruta uita.

*Humana
hominis vi-
sa.*

*Auersio mē-
tis a Deo, &
seipsa, causa
mali.*

petitiones esse datas, atque ita nullum apparet ma-
lum. At vero rationis particeps animus, natura sua,
corpore brutaque vita præstantior, & dominatum
in hæc sortitus: cum suum aduersus ea statum tue-
tur, & seiunctus ab eis, & pro instrumentis illis ve-
tens, & bonum ministerii illorum ad suum bonum
referens: tum omnia bona sunt, neque vsquam
malum vllum exoritur. Sin similitudinis, quam
cum Deo habet, oblitus animus, imperii sceptrum
adiecerit, neglecta principatus auctoritate, totusq;
ad corpus & brutam eius vitam inclinabit (id quod
ei potissimum accidit, cum vehementiam & impe-
tum voluptatis brutarumque appetitionum, puri-
tati & suauitati rationis anteponit, totamque se
brutæ parti dedit, vt eam se ipsum esse opinetur)
tum, cum animus contra suam naturam absque ra-
tione agit, & contra suam dignitatem principatu &
dominatu pollentem, seruire ac parere mauult:
tum vero malum existit, quod nec in eo quod per
se melius est, locum habet: neque in deteriore, si id
suo loco maneat. Cæterum cum animus qui est
præstantior, corpori deteriori implicatus, vltra mo-
dum similitudinem deterioris amplexus fuerit,
eamq; similitudinem præstantioris prætulerit, hoc
est, cum pecudæ & bestię, quam genio aut Deo simi-
lis esse maluerit: id vero facit non coactus ab vlllo,
sed ipse arbitrato suo, ob libertatem suæ voluntatis,
& potestatem. Optio enim in nostra potestate est,
cum noster motus sit internus. Hic tu mihi atten-
de animum, ne ipse deceptus, te quoq; in errorem,
Lector inducam. Nam delectum & voluntatem,
internam esse animi motionem, & a re nulla exter-
na cogi, perspicuum esse arbitror: prius certe qui-
dem & explicatum id est, & demonstratum. Illud
item, animum delectu & voluntate sua nunc præ-
stantius eligere, nunc deterius præferre præstantio-
ri: aperte opinor ex eo est ostensum, quod & Deus
& bonæ leges & homines cordati bonas & malas
hominum actiones non factis & euentu metiun-
tur,

Epilogus.

1

2

tur, sed consilio & voluntate: quodque & honorem habent, & pœnas irrogant, & laudant & vituperât, solum consilium & voluntatem intuentes, quæ nostri iuris nostrique arbitrii sunt. his autem quæ a coactis sunt. quamvis grauiſſima sint, ignoscunt: & peccatum non agenti, sed cogenti tribuunt: quod hic sua voluntate nolentem coegerit, ille autem contra suam voluntatem coactus egerit. Si ergo 3 mali causa est voluntas, quæ integra est animi actio, non autem violenta impulsio: quid aliud mali causam dicamus nisi animum, ac ne ipsum quidem tanquam mali? Nihil enim est quod malum, quatenus malum est, amplectatur: sed quia id quod boni speciem habet, malum simul occultat, id quoque vna capere necesse est. Est & hac de re prius dictum. Peruestigata igitur mali causa, elata voce clamam⁹, nullius mali causam esse Deū, propterea quod malum facit animus libere atque vltro, non autem Deus. Nam si malum animus faceret coactus, fortassis aliquis accusaret Deū, qui eum sine causa cogi permisisset: ac ne malum quidem esset quicquam ab inuito factum. Sed qui vltro & consulto aliquid susceperit, ipse merito in causa esse videatur. Nam si quis dicat, ne permittere quidem illi debuisse Deū, vt malum amplecteretur: duorum alterum dicit: aut, cum eius natura sit, vt alias bonū, alias malum amplectatur cogendum fuisse ne vnquam malum amplecteretur: aut ita fuisse condendum, ne eius natura vnquam ferret vt malum amplecteretur. Verum prius illud aperte absurdum est. Frustra enim delectus, qui nostrum opus est, fuisse factus, si illi nunquam licuisset in vtravis agere partem. Imo ne delectus quidem relinqueretur, adiuncta necessitate. Pugnant enim inter sese delectus & necessitas. Quod autem ad alterum attinet, cogitandum est, nullum vnquam esse malum optabile aut expetendum. Deinde suadere ista ratio videtur, liberam hanc animi naturam, quæ suapte voluntate & absque coactione, alias verum bonum am-

Correctio.

*Libertate
voluntatis
nihil homini
datum a
Deo excellentius.*

Delectum.

Necessitas.

*Sublata li-
berate, vir-
tus tollitur.*

*Auersionē
a bono, qua
tenus huma-
nam formā
constituat,
non esset
malum.*

*Diuina vin-
dicta medi-
ca similis.*

plectitur, alias imaginariū, e natura rerum esse tol-
lendā, aut vt non bonum, aut vt magnum malū:
neque reputat, quot rebus quæ in emundo bonæ
habētur, & maius & honorabilius bonum sit liber-
tas voluntatis. Omnibus enim hæc quæ sub Lunā
sunt antecellit, nec quisquā est, qui aut brutum pe-
cus aut stirps esse mallet quam homo. Cum igitur
minora bona Deus suppeditasset, an non & id quod
illis maius est, suppeditandum erat? Deinde et si &
hoc supra dictum est (sublata e rerum natura pro-
pensione animorum in vtramque partem: ornatif-
simas etiam hominū virtutes vna tolli est necesse,
& totam formam humanam. Neque enim iustitia
& temperantia humana restabit, nisi etiam peruer-
ti animus possit. Quod ni ita esset, angelicus esset, aut
diuinus, nec iam humanus. Hac itaq; ratione ostend-
ditur, auersionem a bono, & quod secundum eam
malum dicitur, esse necessariam: quod absq; iis nec
humanæ virtutes, nec ipsa etiam hominis forma
in rerum natura exstitisset. Quapropter etiamsi ali-
quis a Deo productam dixerit auersionem istam a
bono, quatenus ad tot bona quæ natura peruer-
tunt, constituenda necessaria est: mali auctorem
dicere Deum iure non putabitur. Nam & medicum
abscessus putrefacientem, & corpus vrentem & se-
cantem, & partes abscindentem, nemo auctorem
morbi, sed sanitatis potius quisque auctorem dicit,
quod sine his illi homines curari non potuissent.
Atque etiam diuina VINDICTA, vltice iustitiæ
sux parte, quæ & permittit & auget aliquantisper
affectus, eatenus progreditur, quatenus aliter curari
non poterant, nisi prius interdum, aut sæpius etiam
insaniæ appetitioni morem gessissent. Quæ causa
est, cur etiam boni pædagogi non omnibus puero-
rum cupiditatibus aduerlentur, sed sæpe connue-
ant, interdum etiam obsequantur: quasi animus
ille, huiusmodi affectus non plane possit euomere,
nisi aliquando iis obsecutus fuerit, & ipsa actione
saturatus. Neq; vero pædagogum vel diuinam vin-
dictam

dictam mali dicimus esse causam, sed boni, quod boni causa ista fiant. Etenim quæ studia ad modestiam pertinent, modesta: & quæ ad sanitatem, salubria dicemus. Omnis porro actio sine, cuius causa suscepta fuit, informatur atque perficitur. Itaque Deus si necessariæ auersionis a bono aliqua ex parte causa esset: merito causa esse mali dici non posset. Quomodo autem ipsius necessariæ auersionis a bono sit auctor, considerandum est. Neque enim ipse auersionem facit (absit hoc) sed liberæ voluntariæ facultatem dedit, ut & hoc genus in vniuersitate rerum locum haberet: & tot bona efficerentur, quæ sine auersione ista effici non possent. Proprie autem auctor est liberæ istius naturæ, cum bona sit, & multis mundi bonis pretiosior. Cuius actio passiva est auersio, volentis, & non coactæ. Bonam autem esse liberam istam naturam, etsi aliquando etiam perueri potest, constare opinor: & qui mali principium statuunt, eo ipso Deum MALI auctorem negare affirmant. Hi enim eum non modo conditum a Deo dicunt, sed etiam partem eum aut membrum esse Dei iactitent: talem tamen eum esse perhibent, qui malus fieri possit, & consulto malus fiat. Sic enim eos dicere par est, qui in nobis situm esse dicunt, aut vincere malum, aut ab eo vinci, proptereaque & victum poenis & victorem præmiis affici. Quæ eum dicunt, non expendunt, cum his externam animi ad malum impulsione coherere non posse. Omnino igitur siue consulto perueri animum dicunt siue externa impulsione: eo utique malus fit, quia natura eius hoc ferebat. Quod si ita fuisset, non malus euasisset. Proinde neque primum bonum deprauari dicunt, quod id eius natura prorsus respuat: neque cætera bona cum illo proxime coniuncta, ut quam matrem vitæ vocant, & opificem, & illius loci secula. Quam obrem etiam hi qui animum a Deo talem esse conditum perhibent, ut perueri posset: quia talis natura non mala, sed bona sit: non dicunt mali causam esse Deum. Sed hæc

*Manichæos
sibi parum
constare.*

*ἢ μὴ τὸν τῆς
ζωῆς. ἢ ἀπὸ
ἀετοῦ. ἢ ἀπὸ
αἰῶνος.*

*Verborum
Epicæti de-
claratio.*

*Natura ma-
li mirabi-
lis.*

*Malum est
aberratio a
scopo.*

hactenus, de natura & ortu malorum. Reliquum est vt Epicæti verba consideremus, & videamus, quemadmodum is ea quæ nos fufe persecuti sumus, compendio perstrinxerit. Cum enim disciplina morum in amplectendis bonis & declinādis malis verferetur, necesse fuit ostendere, naturam mali esse mirabilem. Nam aliquo modo & est & non est, cum accessio quædam rei sit, non ipsa res: eaque de causa prorsus fugienda est, quod principalem essentiam non habet, proptereaque a nemine expetitur, nec vllius actionis finis est. Nam eius qui domum construit, scopus & finis est domus, ob quam ædificat: & fabro ianua, propter quam fabricat. Mali autem causa nihil geritur. Est igitur Epicæti ratiocinatio breuiter huiusmodi: Malum, aberratio a scopo est. Quod enim principaliter in mundo fit, scopus est eius qui facit: & finis, illius adeptio. Quod cum fit, attingit scopum is qui facit. Si igitur id quod præcipue spectatur, & secundum naturam in mundo fit, non est aberratio a scopo (nam adeptio potius est) malum vero est aberratio a scopo: malum non præcipue spectari, consultoque in mundo fieri constat. Malum autem esse aberrationem a scopo, ex iis quæ de eo diximus, clarum est. Nam si quis sibi voluptatem tanquam metam & bonum proposuit, sagittas eo collimat, tanquam ad bonum: hoc est, sagitta otius ad eam, animi certe quidē impulsione fertur. Qui si bono potitus non fuerit, sed ab eo frustratus aberrarit: vtique is qui scopum nō attingit, fit malus. Ea porro quæ in mundo præcipue spectantur, scopū esse eius qui facit, & finem, eorū adeptionem: ex iis constat, quæ de ædificatore dixi, & fabro. Id. n. omne quod fit, scopus est eius qui facit: quem intuens, tanquam sagittas ita suas actiones dirigit, cumque sibi finem proponit, vt scopum attingat. Cum autem sic dixerit, Nec mali natura in mūdo sit: naturæ nomine id intelligit, quod secundum naturam existit, præcipueque spectatur. Quod si quis sic acceperit ratiocinationem hanc, vt minor propositio sit: Quemad-

Quem admodum scopus aberrandi causa nō ponitur (hoc enim significat, malum esse aberrationem a scopo) prætermiſſa maiore, qua negatur, quod in mundo præcipue ſpectatur, eſſe aberrationem a ſcopo (adeptio cum ſit) conſuſionem ſubiungat: malum non præcipue ſpectari, neque hanc fieri ſecundum naturam in mundo. Poſteſt etiam vt connexū efferri hæc propoſitio, hoc modo: Si ſcopus aberrandi cauſa non ponitur, mali natura in mundo non exiſtit. Nam ſi exiſteteret, ſcopus eſſet faciētis, quem intuens faceret. Sed ſcopus eſt vt id fugiatur. Fugendum enim eſt malum. Quare non attingendi, ſed aberrandi cauſa poneretur. Si igitur ſcopus aberrandi ab eo cauſa non ponitur, nec mali natura in mundo exiſtit.

EPICTETVS.

SI corpus quidem tuum aliquis obuiſo cuiq; permittat: indignaberis. Tu vero, qui animum tuum cuiſlibet permittas, vt ſi conuicia tibi dixerit, perturbetur & mæreat: non erubeſcis?

SIMPLICIVS.

Comparatio iſta alterius permittentis, cum eo qui ipſe permittit, & corporis cum animo: rem valde illuſtrat. Deterius enim eſt ſe metipſo lædi, quã ab alio. Nam ſi amicis offenſi magis lucent ſemus quam aliis, cum ob cogitationem familiaritatis, tum quod præter exſpectationem id nobis accidit: multo abſurdius erit ſe metipſo lædi. Si corporis læſionem ægre ferimus: multo moleſtius ferendæ erant animi læſiones. Iam, ſi noſtri arbitrii non eſt, an aliſus aliquis corpus noſtrum cuius obuiſo permittat nec ue, hoc vero in nobis ſitū eſt, an permittamus nec ne cuius animum noſtrū, vt, ſi ille conuicium aut contumeliam fecerit, perturbetur & confundatur: vt unq; pudendum eſt, & id ægre ferre quod neque in noſtra poteſtate, neque noſtrum malum eſt: & id malum in noſ admittere, quod

vitare ac propulsare licuisset. Recte autem verbo succensendi abstinuit. Succensem enim & indignamur ob ea mala, quæ nobis alii faciunt: eorum vero nos pudet, quæ in alios ipsi admittimus. Magis vero erubescendum si nos ipsos violamus: eoque magis, si id cauere nobis licuisset. Erubescit autem is, qui turpitudine suorum peccatorum, quæ ultro fecit, agnoscit. * Quid vero turpius, quam non posse propositæ illustris comparationis huius discrimina perspicere?

E P I C T E T V S.

Quamobrem cuiusque rei antecessionibus & consecutionibus consideratis, sic eam aggredere. Alioqui primum alacriter eam suscipies, eorum nullo qua consequuntur expenso: post autem, turpitudine aliqua exorta, verecundaberis. Vis Olympia vincere? Et ego medius fidius, praclarum enim habetur. Sed considera quid antecedere, quid sequi soleat: atque ita rem gerendam suscipito. Oportebit te conseruare ordinem, edere ingratis, abstinere bellariis, exerceri necessario & certo tempore, in aestu, in frigore: non frigidam bibere, non vinum nisi prafinito. Ad summam, tanquam medico, sic lanista te tradas oportet: deinde in certamen descendere, aliquando manum ledere, talum disitorquere, multum pulueris deglutire, interdum flagris cadi, & vinci post hac omnia. His omnibus consideratis, pugilum certamen suscipe, si lubet adhuc. Sin minus, ut pueri resilies: qui nunc pugiles ludunt, nunc tibicines, nunc gladiatores: iam tuba canunt, iam tragœdium repræsentant. Tu quoque, sic, nunc pugil, mox gladiator, postea orator, demum philosophus: toto autem animo nihil. Sed ut simius, quicquid spectaueris, imitabere, atque aliud ex alio adamabis. Nec enim suscepta cogitatione quicquam es aggressus, aut explorasti prius: sed temere, appetitus leuiter a te secutus. Sic aliqui philosopho spectato, & audito aliquo dicente sic: Quam recte dicit Socrates, enimvero quis ita differere potest,

potest, ut ille? ipsi etiam philosophari volunt. Homo, primum considera, cuiusmodi sit res: deinde natura quoque tua. eamne ferre queat, explora. Quinquercio esse vis, aut palastrita? brachia tua intueri, femora & lumbos considera. nam aliud alio natura pertinet. Putasne te hac aggressum aque posse edere, aque bibere, aque fastidire? Vigilandum est, laborandum, a tuis recedendum: a puero contemni, in omnibus deteriore conditione esse, in honore, in magistratu, in iudicio, in negotio quolibet oportebit. Hac considera: tecumque statue, an his rebus redimere velis animi tranquillitatem, libertatem, constantiam? Sin minus, vide ne ut pueri, nunc philosophus, mox publicanus, post orator, denique, Caesaris procurator sis. Ista non consentiunt: unum te oportet hominem, eumque, vel bonum vel malum esse? aut exercenda tibi ratio & mens est, aut res externa excolenda: aut in internis elaborandum, aut in externis: hoc est, aut philosophi tuendus locus, aut hominis plebei.

EPICTETVS.

OMnia officia in uniuersum, mutuis affectionibus sunt metienda. Pater est? precipitur, curam eius agendam, cedendum ei in omnibus: si conuicietur, si verberet, ferendum esse. At pater malus est? Nunquid igitur natura cum bono patre coniunctus es? non, sed cum parte. Tu igitur munus tuum erga ipsum tuere, nec quid ille agat considera: sed quibus rebus agendis, tuum institutum natura futurum sit consentaneum. Te enim alius non laedit, nisi ipse velis. Tum autem laesus eris, cum te laedi existimaris. Sic igitur vicini, sic ciuis, sic Imperatoris officium inuenies, si mutuas affectiones spectare consueueris.

SIMPLICIUS.

Officia sunt ea quae fiunt, ut decet & conuenit, & quae quoque digna sunt: & haec eius iustitiae mune-

ra sunt quæ omnem virtutem continet. Est enim iustitia, quæ ab aliis virtutibus distinguitur.

Est & quæ reliquas in se complectitur omnes.

Nam iustitiæ est, suum cuique tribuere. Quare & disciplina morum, & civilis facultas in officiis versatur. Iustitia, cum est animi gubernatrix, cuique animi parti suum officium præscribit. Iustitia civitatis moderatrix, & ipsa cuius reipublicæ parti id tribuit, quo quæque digna est. Cum igitur superioribus præceptis, quæ & ipsa ad officia pertinent, auditorem erudierit: hic ei nunc artem tractandi officii & reperiendi & præstandi tradit. Quæque alii prolixis voluminibus tractarunt, cuiusmodi sunt libri de Officiis, & de interiore pulcritudine, quale opus Nicolaus Damascenus edidit: ea hic paucis verbis ita grauius & luculente, ut motum animis afferat, perstrinxit. Officia porro, ut in vniuersas partes tribuantur, partim sunt aduersus homines & similes, partim aduersus præstantiores, partim aduersus deteriores, partim etiam fortassis aduersus nosmetipsos. Et horum quodlibet multa habet discrimina: quorum præcipua & ipse persequitur, ab officiis erga homines exorsus. Ac præclare initio docet, quomodo reperienda sint officia: nec eadem tribuenda esse patri & filio, ciui & hospiti, bene merito & ei qui læserit, alia denique aliis: pro ratione affectionis & necessitudinis, quæ cum quolibet intercedit. Alia ratio est aduersus patrem, qui post Deum ortus nostri & totius naturæ nostræ est auctor & benefactor. Alia erga filium, cuius ipsi causa sumus, & qui nostri quædam pars est. Sed in primis quid sit *ἡσῆς*, quam Latine vel necessitudinem, vel affectionem, vel habitum, vel respectum, vel relationem (si cui forte voces hæc placeant) dicere possumus, declarandum est prius, quam eorum varietatem persequamur. Est igitur *ἡσῆς*, ut in genere dicamus, ordo quorundam inter sese, ac mutuus respectus: isque vel a natura institutus, vel voluntate susceptus, similitum aut dissimilitum, quo

*Nicolaus
Damascenus.*

*Officiorum
diuisio.*

ἡσῆς quid.

quo illi coniunguntur, hi dissociantur. Mutua quædam enim inter illos affectio est, qua alii alios complectuntur: & quamuis dirempti aliquæ facti fuerint, tamen non profus diuelluntur: sed ita manent, vt alter sit alterius, & ea quorum est affectio, inter se conferuntur. Est autem ordo naturalis similes contrahens, coniunctio fraterna. Quare alterum eorum quæ inuicem affecta sunt, altero definitur. nam frater fratris est frater, & pater patris par, & cognatus cognato cognatus, & cuius ciuitatis cuius.

*1. NATURA.
FRATERNAM
CONIUNCTIO.*

Est item ordo naturalis dissocians aliena ratione generis. Nā & hic est ordo naturalis, & * similitudine constat. Quapropter ratione similitudinis inter se conferuntur. Nam alienus alieni est alienus: sed ordo hic dissocians est. Nam alienum separat familias, sicut cognatio coniungit. Verum propter similitudinem siue ea confocians, siue dissocians sit, officia eadem sunt in vtroque aduersus alterum. Naturalis vero ordo dissimiles coniungens inter se, est patris & filii. est enim coniunctio naturalis, sed dissimilium: quia non alter per alterum definitur, vt fit in fratribus. Ibi enim dicebamus, frater fratris est frater: hic vero, pater filii est pater, & filius patris filius. Est igitur hic ordo naturalis dissimilium coniungens. Sed dissimilitudo ea est, quæ est inter causam, & id quod a causa proficiscitur.

*ALIENORUM
DISSOCIATIO.*

*DISSIMILIIUM
CONIUNCTIO.*

Est & alius ordo naturalis dissimilium coniungens, vt contrariorum, cuiusmodi est dextrum & sinistrum. Nam hæc cum dissimilia sint, necessitudinem quidem in se quandam habent, sed ratione contrarii loci. Est & ordo naturalis dissimilium disiungens: vt est, anno superiore, & hoc anno. est enim & hæc affectio temporum discernens. Ordo voluntate susceptus & similibus coniungens, est ratio amicorum: dissimilium vero disiungens, ratio inimicorum. Nam & inimicorum idem est ordo secundum affectionem, voluntatibus dissimilium. Quare alter per alterum definitur, vt inimicus est inimici inimicus, sicut amicus amici. Disiun-

*CONTRARIORUM
CONIUNCTIO.*

*DISSIMILIIUM
DISIUNCTIO.*

2. VOLUNTATE.

*CONIUNCTIO
AMICORUM
& INIMICORUM.*

- gens autem est inimicorum ordo, sicut amicorum coniungens. Est & ordo voluntarius dissimilium coniungens, ratio docentis & discantis: ut causæ, & eius quod oritur a causa. Ratio vero vendentis & emmentis, ut contrariorum. Est & ordo voluntarius ratione dissimilitudinis disiungens, ratio persequentis & fugientis. Persequens enim fugientem persequitur * coniuncte quidem ratione voluntariæ affectionis dissimiliter, sed seiungendo coniuncta.
- Docentis & discantis.*
- Vendentis & emmentis.*
- Persequētis & fugientis.*
- Mariti & vxoris.*
- Vicinorum inter sese.*
- Magistratus & populi.*
- Naturalis affectiones aterna sunt: voluntaria, mutabiles.*
- Necessitudo paterna.*
- Mariti autem & vxoris affectio media quodam modo esse videtur inter naturales & voluntarias, ut & vtrarumque particeps, & dissimilitudine definienda. Nam maritus vxoris est maritus, & vxor mariti vxor. Mediam & vicini habent affectionem, cum similitudine definiantur. imperans vero & obediens partim naturale est (imperat enim semper præstantius deteriori in vniuerso:) partim voluntariū cum pactioe quadam diuites imperant, pauperes vero obtemperant: partim mistum, cum publice decretum fuerit, ut imperent prudentiores. Cum igitur (ut paucis complectar) tot sint affectiones: quacunque harum cum aliquo coniuncti simus, ab ipsa affectionis forma officium aduersus eum & reperiemus & conseruabimus: siue id ille conseruet, siue non, in naturalibus officiis præsertim. Nam voluntariam affectionem etiam alter, bona malaue voluntate dirimere potest, amicitiam mala, inimicitias bona. Etenim voluntas eam affectionem constituit: naturalem vero non voluntas, sed natura. Quamobrem si amicus noster ob prauam voluntatem fit inimicus: soluit affectionem nostram, nec iam ei debemus amicitiae officia, qui amicus esse destitit, & inimicus esse voluit. Verum si pater improba voluntate fuerit, patris affectionem non soluit voluntas. Ea enim naturalis est, & non voluntaria: & talis affectio est erga patrem, non vti que erga bonum patrem. Et si igitur malus fuerit pater, tamen officia quæ patri debentur, ei præstanda sunt. Omnibus itaque modis est obseruandus & curandus, ut &

vt & vitæ nostræ post Deum auctor, & quod eius cura & caritate muniti huc vsque processimus. Est & cura parentibus reddenda, vt quam ab illis mutam acceperimus, gratis animis atque vberiore mensura: eorumque mandata alacriter exsequenda omnia, iis exceptis quæ animi vitia prouocant. Hæc enim citra eorum offensam, quantum fieri potest recusanda sunt, vt quæ patri animorum displiceant: cedendumque illis est cæteris rebus omnibus, tam externis, quam ipso corpore. Nam si fortuitis dominis, argento numerato & corpora & peculia seruorum parent: quanto magis parebunt eadem illis, qui naturales ortus nostri auctores fuerunt? Quare & vt vera patrum æquioribus animis ferenda sunt filiis, quam seruis dominorum: multoque magis conuicium aut contumelia. Itaque veteres Romanorum leges, tum excellentia naturæ consderata, tum laboribus quos filiorum causa parentes capiunt expensis, tum eo etiam consilio, vt liberos omnino patriæ potestati subiicerent (fretæ scilicet naturali parentum erga liberos pietate, & vendendi illos, si vellent, potestatem dedere parentibus, & impune occidendi. His vero antiquiores ita veneratæ sunt parentes, vt Deos appellare eos non dubitarent. Sed quamuis in hoc diuinam excellentiam reueriti, patres appellare deos sit desitum: fratres tamen patrum Græci adhuc *θεοί*, quasi diuinos, nõ (vt Romani) patruos appellant, vt demonstrent, quam rationem parentum aduersus liberos esse existimant. Sunt autem officia aduersus parentes, tum quod æqua sunt, præstanda potissimum, vt ea ratione voluntatem nostram naturæ consentaneam conferuamus: tum diuinæ vindictæ ratio est habenda, quod consentaneum est fore vt tales liberorũ erga nos animos experiamur, quales nos aduersus parentes nostros præbuerimus. Quod si frater te læserit, tu aduersus fratrem naturalem affectionis ordinem conferua, & pacationem vniuersitate rerum tute & arbitra initam, quæ tibi hos, & non alios pa-

*Qua animo
rum patri
displicent,
recusanda.*

*Patria potestas apud
Romanos.*

θεοί θεοί.

*Qualis tu in
patrem fueris,
tales ipse
liberos tuos
experieris.*

Officia fraternæ.

rentes fratres atq; cognatos destinauit. Illud etiam considera, vt ille te vel æque vel inique tractet, non esse penes te: tuum vero munus esse penes te. Quare non esse considerandum, quomodo is te tractet: sed quid tu facias, vt naturæ congruenter viuas. Neque enim illius dominus es, sed illud vt tui officii munus exsequare. In eo enim & detrimentum tuum, & emolumentum situm est. Nam ille quidem vt cunque se gesserit, te non lædet, si vtilitatem & damnum in te ipso quaesieris. Sin ista in externis rebus collocaris, id damnum non frater, sed tu ipse tibi dederis. Atque etiam considerandum, si lenitate & caritate tua fratrem amicum tibi feceris: binas affectiones permixtas, mirabilem effecturas esse coniunctionem. Officia porro erga bonarum artium doctores eadem sunt, quæ erga parentes, & fortasse cum aliquo cumulo: quod hi altores & curatores non corporis nostri, sed nostri ipsorum sunt: idq; nec naturali necessitate, vt parentes tum apud brutas animantes, tum apud homines, sed bona voluntate, diuinam bonitatem imitante, quæ animas in ortum delapsas eo vnde venerunt, reducere conatur. Illud etiam præterea habent officia aduersus magistratos, quod omnibus eorum præceptis, tanquam diuinis edictis, est obtemperandum. Earum enim rerum doctor, quæ secundum naturam nobis conueniunt nihil præcipiet, nisi quod ad hunc finem referatur. Si vero parentes nostri bonarum etiam artium doctores fuerint: tum binis affectionibus coniunctis, etiam officia vtrisque debita præstanda erunt, ipsique vt diuina quædam imago adorandi, quod & vt essemus, & vt bene essemus, hi non secus ac Deus auctores fuerint. Iam amicitia officia, quæ & honorabilia, & vtilia sunt, quam breuissime percurramus. In his primum est delectus: alterum, tractatio, & optima tractatione conseruatio amicorum, vnde vniuersum amicitia bonum existit. Ac delectus quidem agendus est, morum similitudine considerata. Dissimilia enim non facile in amicitiam coalescunt,

Officia discipulorum.

Aristoteles:
 τῶν γονίων οἱ
 πατρὸς δὲ πατρὸς
 ἐπιμύθηται
 αἰσὶ τῶν ἡθῶν
 αὐτῶν μὲν
 νοῦ. οἱ μὲν γὰρ
 τὸ ζῆλον, οἱ δὲ
 τὸ καλῶς ζῆλον
 παρὶ τῶν.
Amicorum officia.

1. *Delectus.*

lescunt, quamuis vtraq; bona esse videantur. Mores enim frigidiore & stabiliore, non cōueniunt cum agriorib. & feruidioribus. Deinde videndū, quem ad modum veteres suos amicos tractarit is, cuius amicitia expetimus. Tertiū est, ac potius & primum & medium & vltimum, vtrum brutis cupiditatibus pareat, an vtcunq; in eo ratio dominetur. Huic consequens est, vt appetitiones spectentur, vtrum hæ ad res honestas & probatas bonis ferantur, an vero ad iucundas & sædas, & hominum vulgo placitas: prætereaq; num moderatæ tractabilesq; sint appetitiones & declinationes. rectæq; rationi facile parcant, an vehementes & effrænæ, & ad id quod ipsis placet arripiendum semper incitatæ? Tales enim omnia suo arbitratu cogentes, nō sunt idoneæ ad amicitia coniunctionem. Atq; ea etiam ingenia, quæ summū bonum in rebus externis collocāt, vt in opibus, aut corporib. aut ciuili auctoritate & gloria, ne ipsa quidem apta sunt ad amicitiam. Nam cum hæc diuidi possint, qui ea vellemētius appetit, plus capit, & minus relinquat vtiq; vt amicus paria nō obtineat. Ac in pecunia & corporibus id quidem clarum est. Sed & gloriolæ captator vnus scilicet, vult florere gloria. Animi vero bona, quæ indiuisa ii habēt penes quos sunt, vt virtutes, vt scientiæ, si alter eorum sit particeps, in altero adeo non minuuntur, vt augeantur etiam. Simul enim excitantur & inflammantur hæc in animis eruditorum & bonorum virorum, & aliis communicata multiplicantur, & velut filicis & calybis attritu lux vna veritatis & honestæ vitæ inde emicat. Præterea amici in verum bonum intenti, & ad rectæ rationis normam res suas dirigentes, vna regula vtuntur diiudicandæ vtilitatis. Nam vtrifque & bonū commune est, & vna recta ratio. Cum autem in amicorum animis regula sit communis, quæ vtilia & noxia diiudicet, itemque iucunda & molesta: coniungi eos inter sese est necesse, omnemque dissensionem & tumultum tolli e medio. Sia vna communi regula rectæ rationis non vsi ambo

si ad opibus
in rebus
in opibus
aut corporibus
aut ciuili auctoritate
aut gloria

2
3
4

Anni, amb
bitiosi, volu
ptariis, non
apti ad a
micitiam.

Amici veri,
virtutis &
sapientia
studiosi.

*Tractatio
& conser-
uatio ami-
corum.*

fuerint, diuelli eos est necesse. Ac delectus quidem amicorum est talis. Tractatio autem & conseruatio, vno verbo vt dicam, id quod rectum est, tenebit. Sic igitur vtendum est amicis, vt eos vti nobis volumus. Ac beneficia quæ a nobis in illos proficiunt, extenuanda sunt cogitatione nostra: contraque amplificanda, quæ in nos illi contulerint. In delictis autem contrarium faciendum est: illorumque extenuanda sunt, nostra exaggereanda & improbanda. Proprium vero nihil existimandum est, quin idem nostris etiam amicis magis conueniat: & principatu libenter illis est cedendum, quasi nobis ipsis cederemus. Siquidem amicus, veteri pro- uerbio, alter ipse est. Quia vero fieri nõ potest quin homines aliquando delinquamus, & alii alios offendamus: amicitia institutum totis viribus est tuendum, delictumque leniter castigandum, vt vere aureo illi præcepto pareatur,

” *Crimen ob exiguum tibi ne suat hostis amicus,*
” *Quod liceat:*

& reditus in gratiam firmus & fidelis tam verbis quam re ipsa declarandus, ne peccati conscientia ei qui peccauit, de reliquo suspectam faciat amicitiam, non credenti eum qui offensus sit, eandem retinere voluntatem. Illud vero perspicuum est non amico tantum, sed & eius necessariis beneuolentiam & officia præstanda esse, vt eorum coniunctio nobiscum non minor quam cum illis ducatur: nec absens minus, ac potius magis est curandus quam præsens, quod mihi de meo quodam amico constat. Vt autem paucis complectar, si verus delectus agatur, & quasi fundamenta amicitia rite iaciantur, iam ipse ille cordatus amor eam ad conuenientem usum perducit, & amicitia officia facile perdocet. Vltro enim amicus sic amicum tractans, vt seipsum, omni fungetur officio. Quantum vero in amicitia insit boni, & quod ea bonorum sit causa: prolixam id quidem desiderat commemorationem, sed tamen pauca dicantur quæ in mentem veniunt. Ac
primum,

*Amicitia
commenda-
tio.*

primum, vterque amicus duos habebit animos, totidemque corpora: nec dubium, quin externa etiam quæ dicuntur bona communia. Quod si plures tales amici fuerint, vnusquisq; multis augetur & animis & corporibus & fortunis. Igitur & in rerum naturæ inquisitione magna lux veritatis ita iunctis animis illucescit: & in virtutis vsu, si ea quæ in singulis excellunt, in commune conferantur & vsurpentur, vna quædam integra & perfecta virtus cum publice omnibus, tum separatim singulis facile contingit, quæ & a numine illustretur ob perfectionem. Accedunt tuta cõsilia dubiis temporibus, & actiones constantes, prudentia simul & potentia corroboratæ: iam peregre profectus amicus suis per amicum adest, bonoque animo est: non tantum viuens, sed & moriens, quasi vna cum iis ætatem degeret. Quanta vero in hac re suauitas inest? Quid enim iucundius amici conspectu, sermone, actionibus? Fides vero atque fiducia nec ob cognationem tanta esse potest, nec ob principatum, nec ob pecuniæ magnitudinem, quanta propter synceros amicos. Alexander certe interrogatus vbi thesauros suos haberet, amicos suos demonstrauit. Est & pædagogus optimus, amicus. Nam a nemine quisquam ob delictum minore cum offensa quam ab amico arguitur: neque veremur quenquam sic, neglecto officio aliquo, vt amicum. Res lætas & secundas auget amici præsentia, euras & sollicitudines nemo æque leuat & consolatur: tutaque est ad optimam hominum tractationem exercitatio. Nam & princeps locus amico libenter conceditur, & eius delictis facile ignoscitur, & quæ sentias citra fucum & vere amico dixeris. Pro acceptis autem beneficiis & beneuolentia gratiam alacriter animo referre studeas: nec humanitas & bonitas erga quenquam pari liberalitate & benignitate, atque aduersus amicum declaratur: nec periculi socius æque promptus, vel cum periculo capitis, atque amicus reperietur. Quod si exercitum ex amicis conscribere liceret:

*Vbi amici,
ibi opes.*

multo pauciores, facile plures hostes profligarent. Si quis ergo se erga amicos hisce rebus solerter exercuerit, & ob amicitiae caritatem citra molestiam consueverit: facile cum tempus postularit, iisdem aduersus alios etiam homines utetur, eadem officii ratione seruata. Est & illud animaduersione dignum, amicitiam naturalibus etiam affectionibus conferre desiderium, caritatem, & praestandi officii alacritatem. Nam & fratres, & liberi, & maritus & vxor, nisi amici inter sese fuerint, quamuis Epicteto obtemperantes, naturali affectioni tribuerint quod decet, tamen id nec alacriter, nec hilariter, nec vltro denique, sed veluti coacti facient, tanquam necessarium aliquod & vrgens munus obituri: non autem singulari studio incitati, nec eas res vt praecipua bona amplexi: sed ideo aggressi, ne officio suo defuisse videantur. Cur autem amicitiae affectio tantam vim habeat, illud in causa est, quod consilio & voluntate suscepta est. Nam quae a voluntate non pendent, ea naturali sunt affectione deuincta. Voluntaria vero arctiore vinculo sunt astricta, quod rationis & voluntatis facultas, animae natura superior est: & vni, omnia ad vnum redigenti, propinquior. Etsi autem ea quoque magna & admirabilia bona sunt amicitiae quae exposuimus: pleraque tamen humana sunt. Quod vero in ea maximum est, maximeque diuinum, ignoratur: quod sincera amicitia mentes amicorum in vnum contrahens, meditatio pulcherrima est diuinæ coniunctionis. Neque enim fieri potest, vt ad genitorum & Dei coniunctionem perueniatur, nisi ea quae est inter cognatos animos antecesserit. Recte igitur Pythagorei praeter aliis virtutibus amicitiam coluerunt, eamque vinculum omnium virtutum esse pronuntiarunt. Nam si vna quaevis abfuerit virtus, ad seferere refusat amicitia. Quis enim iniustus, aut intemperans, aut timidus, ac magis etiam vacors, boni quod est in amicitia expax esse queat? Debet igitur, qui amicus esse vult, semetipsum repurgare, quantum

Isocrates:

ὡς ἰταυ
εἰαν ποικί
κρείττων φύ
σις νόμου, καὶ
πρὸς τὸ γέ
νους, ἔπειθαι
πρὸς αὐτὸν
κῆς.

D. Iohannes:

ὁ μὴ ἀγαπᾷ
τὸν ἀδελφὸν
ἑαυτοῦ, ὅν ἰω
εργος: τὸν γε
ον, ὅν ἔχει
εργος, πῶς
διώκεται ἀ
γαπᾷ.

*Amicitia
vinculum
virtutum
omnium.*

quantum fieri potest, a brutis affectibus, ac tum sui simile quærere: idque inuentum amplecti, quasi dimidio animæ suæ alteraue corporis sui parte reperia, secundum fabulam Aristophanis. Atque hæc amicitia desiderio tributa sint, quam vel in paucis cernere optabile est, nostra ætate propemodum penitus e vita mortalium profligatam. Sed eo redeundum est, vnde discessimus, & affectiones reliquæ persequendæ, quarum meminit Epictetus. Cum enim ex affectionum discrimine officiorum discrimen reperiendum esse dixisset: Sic, inquit, & ab affectione ciuis, officium erga illum est reperiendum. Est autem quædam ea quoque cognatio. Nam si communis mater est ciuitas, & patrem simul ac matrem repræsentat: ea ratione quasi fratres quosdam esse ciues, constat. Est & illud in promptu, inter omnes germanos ciues (de inquilinis enim non loquor) etsi longinquam cognationem, tamen quandam intercedere, quamquam cognatio eiusdem originis, necessitudo satis ampla est. Magna enim est ingeniorum similitudo, non in iisdem modo ciuitatibus, sed etiam nationibus iisdem. Ciues igitur sic tractandi sunt, vt cognati: dandaque opera, ne qua re necessaria egeant: & disciplina eorum pro virili curanda, vt is quoque fructus ex eis capiatur, vt & apud bonos viros habites, nec in victu & cultu corporis tuendi causa quicquam desideres, & in periculis auxilio non destituaris. Pupillis quidem & viduis parentis loco esse debes. Potest enim alius pecunia, alius pro auctoritate magistratus, alius per amicos, alius bono consilio, alius opera corporis, alius denique (vt cætera deficient omnia) animi saltem propensione, & æque prope dolendo ciui suo subuenire. Ciuis autem, si etiam vicinus fuerit, aliquanto arctiore deuincitur necessitudinis vinculo. Vt enim urbem eandem, & familiam eandem, non temere neque fortuito consequimur: sic etiam eundem visis locum communi quadam ratione formimur. Maior igitur beneuolentia & familiaritas

Ciuis officia.

Et quacumque potes arte inuare, inuua.

Vicini officia.

vicino debetur quam ciui: quæq; de ciuē dicta sunt, vberius & cumulatius in vicino obseruantur, eique & communicantur & accepta referuntur quæ possunt omnia. Rebus eorum secundis gratulandum, aduersis ingemiscendum, ægrotantes tanquam domesticici curandi: & in omnibus aliorum congressibus declarandum te vicino in re nulla iusta defuturum, pro virili adiutando. Denique turpe habendū & erubescendum est, vicinum ei in re ab aliis adiutum fuisse, qua adiuuari a nobis potuisset. Est etiam affectio quædam aduersus peregrinos, qui ad nos veniunt, ab hospitem curatore Deo conciliata. Est igitur & his suumtribuendum tum ob curatorem eorum Deum, tum propter incrementum humanitatis nostræ, quæ non solum necessitudinis & cognationis rationem habere, sed ad vniuersum hominum genus porrigi debet: tum vero, vt & nos cum fiducia supplicemus Hospitali Deo, diuinaque prouidentia & ipsi ea consequamur, quæ hospitibus tribuimus. Tenendum enim est, quemque suam rectam voluntatem & bonas actiones mutare Deo, eademque magna cum usura, & vberiore quam homines solent mensura ab eo rependi. Nullo autem modo violandus est hospes: sed si ab aliis violetur, summa vi defendendus. Eum enim ope humana destitutum, curator hospitem Deus magis & respicit & vlciscitur. Est & in eo negotio cuius conficiendi causa venit, adiuuandus ab eo qui potest, & victus egenti præbendus pro facultatibus: & in morbo iuuandus est hospes, quantum licet, & in reditu ad suos quoad possis. Atque etiam militis, officium, inquit, ex affectione erga Imperatorem est reperiendum. Conuenit autem & iubenti aliquid statim parere, ob subitas bellicæ rei conuersiones: & fortiter pugnare cum iusserit Imperator, quasi in ipso posita sit victoria exercitus: & pro eius salute discrimen capitis adire, quod vno milite cæso parum in bello ei parti nocetur: duce autem interfecto, vel victores eius milites statim & animis concidunt,

Hospitem officia.

Virgilius: In piter, hospitibus nam te dare iura loquuntur.

Militum officia.

dunt, & non secus atque oues opilione carentes, lupis in uadentibus alii alio diffugiunt, ut non castra tantum, sed ipsa etiam patria, duce in bello caelo periclitetur. Idque declarant ea quæ Cyri mortem, ut a Xenophonte scribitur, consecuta sunt. Populi etiam cum principibus ciuitaris quandam esse affectionem, perspicuum est, & officia illi affectioni congruentia. Legimus autem & germanis principibus parere in omnibus populus debet, & alacriter obtemperare, & venerari eos, ut qui proxime & secundum Deum maxima in rempublicam beneficia conferant. Veri enim principes ab animo suæ curationis munus auspicantur, & hominis partes per uagantur: & quod de medicis dixit Hippocrates, in principibus copiosius videre licet. Nam ob alienos, & casus priuatis non quidem doloribus afficiuntur, si Episteto pareant: sed curas & labores subeunt, rem familiarem negligunt, occupationibus detinentur, quibus & a suis & rerum meliorum cura abstrahuntur. Neque uero magistratibus obsequi tantum, sed & operam qui possunt nauare debent, atque existimare in iis niti salutem ciuitatis. Sin autem uerbo tantum principes erunt, & magistratus officia negligent: improbandi illi quidem erunt, ut sunt improbi: sed quod magistratui conuenit, eis præstabitur, ut & principatum eis deferamus, & iis in rebus pareamus, quibus animus non laeditur. Sed ad reliqua Episteti capita conuertatur oratio, ne cum eius declarationem mihi proposuerim, imprudens officiorum doctrinam uerbose persequare.

Populi officia.

Magistratus officia.

Falsi principes.

EPICETVS.

Religionis erga Deos immortales præcipuum illud esse scio: rectas de eis habere opiniones: ut sentias, & esse eos, & bene iustque administrare uniuersa: parendum esse eis, & in omnibus iis quaerant acquiescendum, & sequenda uero, ut qua a mente præstau-

tissima regantur. Sic enim nec incusabis eos unquam, nec ab eis negligi te conquereris. Aliter autem id fieri nequit, quam si iis qua in potestate nostra non sunt, relictis, tam bona quã mala in iis qua in nobis sita sunt collocaris. Nam si quid illorum senseris esse bonum aut malum, aliter certe fieri non poteris, quin aut iis frustratus qua velles, aut in ea qua nolles delapsus, & culpes & oderis illarum rerum auctores. Illud enim natura est insitum omni animantium generi, ut ea qua nocitura videantur, eorumq; causas, fugiant & auerferentur: contra, utilia & causas eorum persequantur & admirentur. Nulla igitur ratio est, ut is qui noceri sibi putat, eo latetur quod nocere videatur: unde etiam ipso damno ut gaudeatur, fieri nequit. Hinc fit, ut & patri filius conuicietur, cum ea qua in bonis habentur, filio non impertierit: & illud est quod inter Eteoclem & Polynicem bellum concitarit, quod bonum existimabant imperium. Hac de causa Deos execratur agricola, ob hoc nauis, ob hoc mercator, ob hoc is, qui liberos & uxores amittunt. Nam ubi utilitas, ibi etiã est pietas. Quamobrem qui id dat operam, ut sic & appetat & auerferat quemadmodum decet: is eundem opera & pietati dat operam. Libandũ autem & sacrificandum, & offerenda primitia sunt unicuique, ritu patrio: caste, non luxuriose, nec indiligenter, nec sordide, nec supra facultates.

S I M P L I C I V S.

Expositis officiis aduersus eos qui eiusdem conditionis sunt, hoc est, homines: nunc ad præstantiores nobis transit. Est enim a proximis incoandum, & sic ad superiora in officiis etiam ascendendum. Enimvero hæc quoque ex affectione reperit, quæ cum eis est tanquam primis causis & excellentibus. Cum autem tales sint, obscurum non est nihil eos nostris rebus indigere. Quare officia nostra aduersus illos sunt, quæ nos illis concilient atque subiciant. Hac enim ratione affectionem atque ordinem naturalem ea quæ ex causis orta sunt, aduersus pri-

*Non deus
nolte, sed
Deo nos ego-
mur.*

sus primas & eximias causas tuentur. Honorandi
 sunt igitur, & pie colendi, eorumque actionibus ob-
 temperandum: libenterque illis cedendum. & in his
 acquiescendum, vt quæ & optimo consilio, & sum-
 ma prouidentia administrantur. Ea vero tum nobis
 contingent, cum & cognitio nostra vera fuerit, & vi-
 ta naturæ conuenienter instituta. Recte autem de
 iis sentiemus, si iudicauerimus & esse eos primas
 rerum causas & res conditas gubernare, & consulere
 vniuersis, eaq; recte & iuste administrare. Siue quis
 enim Deos esse non censet: siue cum sint, non con-
 sulere rebus humanis: siue cum & sint, & rebus hu-
 manis consulant, id tamen & iniuste & impruden-
 ter facere opinatur, is neq; colet & venerabitur eos,
 neque illorum actionibus subscribet ac parebit, vt
 ab optimo consilio profectis. Vita porro bene &
 sancte institui, vt eorum quæ fiunt, cum vniuersa ab
 optima mente administrantur, nec reprehendas
 quicquam, neque auctores accuses, non potest, nisi
 bonum & malum in rebus nostri iuris queramus:
 vt in his & appetitiones nostræ & declinationes ver-
 sentur, vtq; nunquam appetendo frustremur, nun-
 quam incidamus in id quod declinamus. Siue enim
 res externas vt bonas appetimus, & quosdã earum
 vt malas auersamur: sæpe & frustrari desiderii, & in
 ea quæ fugias incidere necesse erit. Cum autem iis
 frustramur quæ desideramus, & in ea quæ fugimus
 incidimus: fieri non potest quin culpemus & ode-
 rimus auctores harum rerum: aut eos qui cum pos-
 sent, eas non auertant, sed conuiueant. Omnes
 enim animantes, atque adeo res omnes bonum ap-
 petunt, eademque ratione mala secundum naturam
 declinant: eoque mala quæ aut sunt aut esse viden-
 tur, eorumque causas auersantur. Itemque vtilia seu
 vera seu falsa, eorumque causas amplectuntur & per-
 sequuntur, & vt magna admirantur. Nullo igitur
 modo fieri potest, vt qui noceri sibi putat, eo dele-
 ctetur quod nocere videatur: sicut fieri nequit, ipso
 vti damno gaudeatur. Sic .n. quisque aduersus dan-

*Vera de Deo
sententia.*

*Vita bene
instituta.*

*Quos nocero
nobis putamus, odi-
mus: quos
prodesse, dili-
gimus.*

tem damnatum affectus est, ut aduersus ipsum damnatum. Damnatum enim malum est: malum fugiendum, & odio dignum, sicut bonum optabile & amplectendum. Eum autem, qui rei alicuius quæ mala habetur, causa putatur, odium & conuicia vitare non posse: ex eo constat, quod nec naturalis necessitudo & coniunctio satis virium habet ad odium eorum profligandum, qui nos aut bonis quæ habentur priuant, aut in ea quæ mala videntur conuiciunt. Nam propterea & pater inuisus a filio conuiciis afficitur, si bona filio neget, aut quod malum habetur insipat, siue id verberando fiat, siue ad continentiam assuefaciendo. Nam & Polynicem & Eteoclem Oedipodis filios, hoc quamuis fratres, ad duellum & cædem mutuam adegit, quod imperium bonum iudicabant, & alter eo se ab altero spoliari putabat. Iam agricola si post sationem non pluit, aut aliquando plus pluit, aut aliquid aliud quod bonum aut malum habetur fit, aut non fit: auctores aut impiis verbis lacessit, aut certe cogitatione. Naturæ quoque moleste ferunt, cum ventus eis secundus non spirat, quamuis sæpe alius Austro, alius Aquilone egeat. neque cogitant, fieri non posse ut simul contrarii spirent: sed tantum auctori ventorum succensent, quod nec suum habeant, & contrarium experiantur. Mercatores, cum emunt, mercium copiam esse volunt: & cum vendunt, penuriam: & utrum horum factum non fuerit, gubernatores vniuersitatis huius accusant, neque cogitant se ea concupiscere quæ fieri non possint. Qui uxores, qui liberos, qui denique carissima quæque amittunt, ut frustrati iis quæ appetunt, & in ea prolapsi quæ declinant, gubernatores accusant. Qui enim id quod bonum habetur: præbent eos & colere & venerari solemus. Nam ratione vtilitatis statim veneratio excitatur, aduersus eos qui vtilitatem præbent: sicut ob inutile, odium & auersatio auctorum. Quare qui operam dat ut quemadmodum decet, appetat & declinet, nec ad externa porrigit appetitum & declina-

*Iupiter neq;
pluuies, neq;
serenus, placere omni-
bus potest.*

declinationem: is eadem opera & pietati dat operam. Semper enim ea quæ desiderat adipiscitur, nec in ea incidit quæ declinat, quia hæc penes nos sunt. Acquiescit igitur in iis quæ fiunt, & convenientem cultum auctoribus eorum tribuit. Qui autem res externas desiderat, easque declinat: nisi etiam voluntates hominum ad suam opinionem conuersas habeat, & diuitias & paupertatem, & valetudinem & morbum, & vitam & mortem, & victorias & clades, atque etiam ventos, & pluias, & grandinem, & omnia quæ in sublimi fiunt, & fatum vniuersum: quoniam in has appetitiones & declinationes pro lapsus est necessario, multis appetitionibus frustratur, & in multa aduersa incidit. Proinde etiam moleste fert omnia, & culpatur auctores, & vitam agit eum molestam & ærumnosam, tum inreligiosam & impiam aduersus Deum, vt omnibus modis sit infelix. Traditis autem pietatis aduersus deos præcipuis causis, & certissima de eis scientia, vt vltro pareamus & cedamus eorum actionibus, & acquiescamus in iis, vt quæ ab optimo consilio proficiantur: & demonstrato, non posse hoc eos facere, qui bonum & malum in voluntate nostra non collocent, sed in rebus externis: ordine subiungit honores, qui ob res externas Deo tribuntur, quorum legitimos & vsu receptos Deus vtique hominibus ostendit, vt historiarum declarant: vt & nos per eos necessitudine cum eis coniungamur, & externæ res per oblationes fruendo illustratione diuinæ, & vberes nascantur, & nostris vsibus accommodatæ. Vt enim animum, cuius is auctor est, ei dedicamus & consecramus, repurgando illum, tum vera de illo cogitatione, tum vita naturæ consentanea: sic post eam, corpus etiam ab ipso datum decet ei consecrari, a maculis tam conspicuis quam latentibus repurgatum. Animus autem his quas dixi rationibus repurgatus, repurgato instrumento, vestimentis etiam quam purissimis viis, externarum quoque rerum, quas Deus dederit, primitias offerro. Nam ius fasque postulat, iis offerri

Aut Deum esse te, aut Dei decretis parere, aut ringi est necesse.

1. Ceremoniarum causa.

Omnia nostra Deo consecranda.

*Sacrorum
miracula.*

*Vtopia lex:
No sua cui-
quam reli-
gio fraudi
sit.*

*Varietas ut
locorum &
temporum,
sic etiam re-
ligionum.*

primitias, qui dederunt: non quod his egeat Deus (neque enim probitate nostra eget, neque reclus de se opinionibus) sed nos per hæc, pro ea mensura que nobis conuenit, illustrationis diuinæ facti capaces, Deum suscipimus, si digni simus Sic externæ res, iam oblatae & dedicatae, ex vitæ ratione pura, conuenienti modo illustrationis diuinæ fiunt & ipsi participes, ita vt diuina cõspiciatur efficacitas. Nam & epilepsia se quispiam horum munere liberatum ostendit, perq; hæc & fluctus maris sedauit: quique ea sancte offerunt, ob affectionem quam erga illos habent, ipsi quoque diuinæ fiunt illustrationis participes, præterquam quod & iusti & grati animi fungitur munere is, qui illa iis qui dederunt, offert & consecrat. Quod vero dixi, per exiguas istas primitias totum genus illud dedicatur & cõsecratur Deo, & conuenientem ipsius Dei opem consequitur. Hæc vero, inquit, patrio ritu fieri debent a singulis: nam Deus simul & vbique præsto est semper, cum omnibus suis diuinis copiis. Cũ autem multa sint a Deo producta, nos qui vna distincta specie constemus humana, & pro humana forma, vnum genus vitæ nunc, & vnã ætatis degendæ rationem sortiti, & in exigua parte vniuersi & terræ adeo ipsius collocati simus: alius alio Dei beneficio fruimur, aliisque temporibus & locis. Vides enim, cum aliis dies est, aliis esse nocte: cum alibi hiems, alibi æstatem: hic alias nasci & stirpes & animantes. in aliis locis alias: cum & terra, & quæ in ea sunt, diuina beneficia diuersis percipiunt modis. Singuli igitur partim diuina patefactione, partim experientia edocti, diuersis vt locis & vitæ generibus, sic etiam temporibus & modis, victimarum item & oblationum varietate numen placant. Ac cum diuina festa rite celebrantur, statis diebus euidentis efficaciam diuinæ illustrationis conspicitur: quod alias nullo modo fit. Nam & ægroti curantur, & vtilia quædam prædicuntur. Tanti interest discrimen temporum ad diuinam necessitudinem, itemque locorum & dictionum, factorumq;

etorumque & oblationum accommodatio. Iubet autem omnia, quæ ad diuinum cultum pertineant, & pure facere, & non sordide. Nam ab impuro pura attingi nefas est: purumque & sincerum, si quid ei adulterinum admisceatur, eo pollui solet. Neque igitur sordide quicquam faciendum, neque negligenter & per ignauiam, quicquam factu necessarium aut prætermittendum, aut confundendum, aut permutandum. Sicut enim, si elementa sermoni subtrahas aut immutes, non manet eadem forma sermonis: sic etiam diuinorum operum & sermonum, si quid aut deest, aut immutatum est, aut perturbatum, illustratio diuina tollitur, & eorum quæ geruntur vim euandam reddit eius qui illa gerit, locordia: sicut ad complementum & perfectionem cæterorum excitata cum scientia alacritas, multum valet. Qui vero se in Dei cultu negligentem & socordem præbet, qua in re sit ad officium fungendum excitatus? At neque irreligiose, inquit, est accedendum: hoc est absque ueneratione. Quanto enim religiosiores & sanctiores res diuinæ habentur: tanto magis eas, & quidem tales, percipimus. Nam & ipsi cultui uiminis pro virili nos submittimus, & in eo veluti grandescimus. Cum autem dixisset, non esse negligenter faciendum: veritus videtur, ne quis dicere se putaret, etiam supra vires ista esse facienda. Vbi vero modus esset optimus, si diuinis in rebus non esset: quæ omnia moderantur, optimisque terminis definiunt? Deinde nihil æque diuina continent opera, quàm si in iis perennis æqualitas conseruetur: & quoad eius fieri potest, neque dicto, neque facto quicquam immutetur. Neque vero fieri potest, ut supra vires sæpe facias. Videntur autem illi qui in res diuinas profusi sunt simul & Deum corruptelæ cõdemnare, & ignorare quem usum ista in diuino cultu habeant, cum primitiæ sint eorum quæ diuinitus acceperimus. Ego igitur mirabilem hunc virum secutus, pro virili hunc quoque sermonem declaravi. Sed quia capituli huius initio, tres de Diis quæstiones com-

*Moderatio
diuini cul-
tus.*

Veneratio.

*Modus re-
bus diuinis
in primis ad
hibendus.*

Demonstrationes de Deo.

Esse Deum, cōsensu humani generis confirmat.

Acrothoista.

Dei providentiam rerum humanarum confusio tollere videtur.

„ *Deos non esse, dicere an non audeam,*
 „ *Res improborum tam secundas intuens ?*

Felicitas in animo sita inuiolabilis.

1. Etymologia Dei.

2. Definitio Dei.

pendio perstrinxit, quæ ante omnem legum rationem, morumque disciplinam certæ compertæque habendæ sunt, Deos & esse, & providere, & bene, iusteque administrare omnia: nihil vetat ob importunos quosdam homines, demonstrationes subicere quæstionibus. Natura enim non homines modo, sed & brutæ animantes & stirpes & lapides, ea denique omnia quæ sunt, pro sua quodque virili, ad numen respiciunt. Homines vero præter id, a parentibus etiam statim a puero ad pietatem assueverunt, & communes hominum sequuntur notiones. Omnes enim homines, tam Barbari quam Græci, tum infinito superiori tempore, tum nunc, quamvis alii aliis rationibus, Deū esse censent, Acrothoistis exceptis: quos narrat Theophrastus, cum nullū colerent numen, subito vniuersos a terra absorptos esse: & si quis forte alius vnus atque alter, ab omni ævo, talis fuisse perhibetur. Fit autem, ut quidam eo quod absque demonstratione credunt, & quia bonos viros esse miseros, beatos & felices improbos vident, parum curent insitas a natura ipsa notiones, & non aduersentur Tragœdiæ dicenti,

Rectum igitur fuerit, hos vel Epicæto obtemperantes, non in rebus externis, sed in nostra potestate sitis, bona & mala nostra collocare. Sic enim neque cum bono viro vnquam male agetur, neque vnus improbus erit beatus. Nos quoque nudas illas de Deo notiones demonstratione firmare pro virili conabimur. Est aut considerationis huius initium, ut quid Dei nomen significet videamus. Sciendum igitur, Græcis θεός, quos Latini literis non nihil immutatis Deos vocant quæ in cælo circumaguntur, stellas, a cursu & motu celestitate (θεός enim currere significat) appellasse. Post autem ad incorporeas quoque naturas, rerum causas, & ad vnicum omnium principium & causam, id nomen transtulisse, ut id signi-

id significet principium rerum, & causam mente comprehendendam, primam omnium atque principem. Quæ enim fiunt, aut casu atq; fortuito fiunt omnia, aut ex antegressis causis oriuntur. Enimvero quod casu & fortuito sit, neque causam effectricem definitam, neque certum finem propositum habet, quo referatur. Nam alioqui non casu, sed ex antegressâ causâ existisset, atque ad finem aliquem referretur. Neque vero eorum quæ temere ac fortuito fiunt ortus, certum ordinem & consecutionem perpetuam seruat. Ea vero quæ natura & consilio geruntur, & ordinem seruant, & ad finem certum referuntur. Agricola certe quidem & serit & plantat eo fine, vt aliquid nascatur, & animantium congressus procreationem sobolis spectat: & certa series, certus ordo ab initio ad finem vsque procreationis seruetur, aliis in initio, aliis medio, aliis in fine pari ordine consequentibus. Nam in plantis quidem semen in terram cõiectum & irrigatum aqua, radices agit & germina primum, mox culmuni profert, aut ramos alit, cæteraque ordine vsque ad fructum & maturitatem. In animalibus autem semen menstruo sanguine perfusum extenditur & infor-
matur, dum foetus fiat, qui eo vsque alitur & perficitur, donec suo tempore in lucem edatur. Atq; hic ortus ordo atque progressio perpetuo conseruatur. Quod si ea quæ natura consilioque fiunt, & causam definitam habent, & eorum auctor certum sibi finem proponit, & progressionem atq; ordine eodem perpetuo res absoluuntur: utiq; colligitur, ea quæ natura consilioque in mundo fiunt, ac præcipue spectentur, non casu & temere fieri, sed causis antegressis. Oportet igitur causas eorum quæ oriuntur, antegressas esse. Quæ si ortæ sunt, necesse est eorum etiã alias esse causas priores, donec ad eas peruentum fuerit, quæ nullum habeant ortum: quæ non iam sint ex eorum numero quæ oriuntur, sed quæ res subsistentes dicuntur rectius, cum omni prorsus ortu careant, quippe quæ causam cur sint, nõ aliunde,

3. *Casus & Fortuna referuntur.*

Rerum nascentium rectus ordo.

Ad unam tandem primam causam veniendum.

A mobilib.

*Et mouenti-
bus ad im-
mobile ascē-
dendum.*

*Id quod pri-
mū mouet,
per se mobi-
le est.*

Mobilis.

*Motionis
principium
non esse posse
corporeum.*

sed in semetipsis habeant. Itaque primæ causæ, or-
tusq; expertes, aut per se subsistunt, aut his sunt præ-
stantiores: vt in progressu orationis ostendetur. De-
inde etiam a motione ascendendo, primas mouen-
tes causas inueniemus aut per se mobiles esse, au-
t immobiles. Quod enim suo motu non cietur, ab
alio quoque cietur, atque id ipsum rursus ab alio:
fitque sic progressio infinita, quam rerum natura
respuit. Nihil enim ista ratione futurum est, quod
vel moueat vel moueatur, nisi sit principium mouens.
Aut necesse est, id quod primum alieno cietur mo-
tu, ab eo cieri quod vel per sese mouetur, vel quod
est immobile. At vero quod ab omni motu alienum
est, magis sistit & compingit, & singulis rebus id
confert, vt in eodem statu permaneant, nec immu-
tentur. Necesse igitur est, per se mobile id esse, quod
primū mouet ea quæ aliunde cientur. Ea vero sunt,
quæ oriuntur & occidunt, quæ augentur & minu-
untur, quæ mutantur qualitatibus, quæ ab aliis locis
in alia loca trahuntur. Neque enim id quod ori-
tur, oriri a se ipso potest (sic enim esset, antequam
esset) neque id quod augetur, a se ipso augetur, sed
accessione aliqua facta. neque quod fit aliud a se ipso
fit aliud, neque etiam locum sua sponte mutat. Cum
enim ea quæ his, quos exposui, modis mutantur,
corpora sint; ea per se non posse moueri constabit.
Oportet igitur proximas iis, quæ oriuntur & aliunde
mouentur causas, per se esse mobiles. Nam si vni-
uersa stare fingas, non aliunde oietur mobile,
nisi a per sese mobili. Nam quod immobile est, eod-
em semper modo se habet: & quod aliunde mou-
etur, mouentis exspectat facultatem. Præterea
principia simplicia quoque esse oportet. Composita
enim e simplicibus constant: itaque ab ipsa natura
comparatum est, vt simplicia compositis antecē-
dant. Videamus igitur inferne ascendendo, & a vi-
cinis auspicando, vt quærat, an corpora principia
esse, & talia esse possint, qualia prima principia esse
oportere statuimus: an vero per sese neque subsi-
stere,

Aere, neque moueri possint, mobilia ista corpora.
 Quod enim est per se mobile, aut parte mouēs, par- *αὐτοκίνητα.*
 te mouendum, dicitur per se mobile, aut totum
 seipsum mouens, & a seipso mobile. Verum si par-
 te mouet, parte mouetur: de mouente parte rursus
 idem est querendum, vtrum per se mobilis ea sit:
 an cum aliunde moueatur, moueat? Quod si hoc:
 aut in infinitum progrediemur, aut per se mobile
 statuemus primum illud, vt quod totum & moue-
 at & moueatur. Eadem & de his dicenda sunt, quæ *αὐτοκίνητα.*
 per sese subsistunt. Necessè enim est primum illud
 & proprie per sese subsistens, eiusmodi esse, quod to-
 tum & subsistere faciat, & subsistat. Quod vero eius-
 modi est, in id mox etiam necessè est neque partiti-
 onem neque disunctionem cadere. Nam si diuidi
 & conungi queat, nō potest totum secum ipso con-
 iungi, vt totum sit mouens. Idemq; totum id quod
 mouetur, aut totum id quod cōstituat, & totum id
 quod constituatur. Sed ne simplicia quidē esse pos-
 sunt corpora, quæ subiecto aliquo consistāt, & forma, *σφαιρῶν*
 & multis quibus compleantur rebus, magnitudine,
 figura, colore & similibus, quæ nō sunt primæ & ef-
 ficientes species, sed participationes earum specierū
 in subiecto aliquo informi, quod participat, existētēs.
 Vbi enim primogeniæ formæ sunt: vnum quodq; id
 ipsum est quod est, nec eget societate informis alicui-
 us. Vbi vero participatio est a primogeniis, omnino
 aliud esse oportet quod participat, cū per se informe
 sit. Igitur si principia incorporea & indiuisa sunt &
 simplicia, & per se efficacia & per se mobilia & subsistē-
 tia, aut aliquid his præstantius corpora vero talia
 esse non possunt, corpora principia non esse constat. *Animam esse primum mouens.*
 Quid ergo est per se mobile, quod esse corporū dici-
 mus, quæ alieno cientur motu, atq; principii habere
 cum iis collata rationem? An hoc id est quod intrinse-
 cus mouet? At si & ipsum ab alio moueretur, nō id
 per se moueri diceremus, sed extrinsecus, veluti cor-
 pora. Nam proprie mouens est primū mouēs: veluti
 si manu & baculo moueam lapidē, ego sum proprie

is qui mouet. Quid ergo est quod corpora intrinsecus moueat? Quid aliud, nisi id quod animam dicimus? Nam quod est animatum, intrinsecus mouetur: & quod intrinsecus mouetur, animatum dicimus. Quod si anima est quæ intrinsecus mouet corpora, quod vero corpora intrinsecus mouet per se mobile est: anima per se mobilis, erit principium & causa eorum quæ oriuntur & mouentur, horumque rationes in sese continens secundum quas ea fiunt quæ fiunt, & mouentur quæ mouentur. Nisi enim primaria sunt in corporibus formæ, sed ex eo quod per se mobile est, proxime constituuntur: nimirum cuiusque speciei corporum, atque adeo eorum quæ orta sunt, primum principium anima est, atque illa sunt sinceriora & puriora. Vt enim vno rem exemplo declaremus, pulcritudo corporum in carnibus sita est, & iis quibus expletur corpus atque absoluitur, si ita cadat, animalium: quæ & illa quantum fieri potest exornet, & ipsam deformitatis eorum partem capiat, & in eam demergatur. Animi vero pulcritudo his soluta omnibus, neq; iam imago pulcritudinis, sed ipsa pulcritudo, ratio pura est, non alibi quidem pulcra, alibi vero non pulcra, sed tota & penitus pulcra. Quare etiam cum anima vel suam, vel alterius animæ pulcritudinem perspexerit, pulcritudinem corporis aspernatur & despicit, ad illam alteram inclinata. Sic etiam aliarum formarum quælibet primaria & sincera est in anima. Constat autem, vt corpora, sic etiam animas diuidi, quæ sua corpora mouent: aliæque sunt cœlestium, aliæ sublunarium. Absurdum enim est, cum deteriora corpora sint animata & viuant: præstantiora carere anima atque vita. Est etiam animarum ratio quædam inter sese, quemadmodum & corporum. Cœlestes enim animæ earum causæ sunt quæ infra lunam sunt: ac reuera magnificum quiddam & pretiosum est anima, præsertim cœlestis, & ad principii rationem accommodata, neq; tamen primi. Quod .n. per se & mouetur & subsistit, quamuis iis quæ

Pulcritudo corporis & animi.

Anima cœlestes, sublunares.

Anima cœlestis principium quidē, sed non primum.

iis quæ alieno motu cientur, & aliunde existunt priora, duplicem tamen rationem habent, mouentis & mobilis, efficientis & effecti. Oportet autem simplex antecedere composito, & vnum prius esse nobis. Præterea quod per se mobile est, a se ipso movetur, sed movetur tamen & mutatur, licet non essentia ratione, sed secundum actiones: ac non corporeis movetur motionibus (nam quod ad illas atinet, immobile est) sed animalibus: quarum nomina sunt, considerare, deliberare, cogitare, opinari: quibus ipsa cum moueatur, corpora mouet corporeis motionibus. Omnino autem ante id quod utcumque mutatur, esse oportet id quod nullo modo mutetur, vt & id quod mutatur, mutabile maneat. Motio enim atque mutatio & cælestibus & sublunariibus inanimatis præsto est, mouente anima prima. Quod vero semper eadem ratione, eodemque modo, & circa eadem, & vna ratione vnoque ordine sunt, cælestibus vt de contingit? Vnde autem sublunariibus etiam contingit, ab eisdem perpetuis ad eadem veluti in orbem reditus? Elementorum vero & animantium & stirpium, etiamsi numero non permanent, eadem in orbem redeuntia tanquam cælestia: specie tamen in eadem restituntur. Nam ex igne aer, & ex aere aqua, & rursus ignis: post ver, æstas, & autumnus, & hyems, rursusque ver: & e frumento culmus, & herba, & spica, & rursus frumentum: & ab homine semen & menstruum, & rursus homo. Vnde igitur ista ad idem reuersio? Nā ipse motus discrimen diuersitatemque efficit. Non dubium quin ab immobili aliqua & prorsus immutabili causa, cuius vna eademque ratio perpetuo est. Nam ei quod alias celeriter cogitat aut facit, alias diuturnas habet actiones, id antecedere necesse est, quod vno eodemque modo perpetuo se habeat, & æquo diuisionis & motionis experte agat omnia. Quanto enim eo quod per sese mouetur sit præstantius illud, cuius non essentia modo est immutabilis, sed & potentia & actio, clarum est. Quod vero præ-

*Constantiã
motionum
& mutatio-
num ab im-
mobili esse
causa, Deo.*

*Nihil Dei
maiestate
vel dici vel
cogitari di-
gnum po-
tess.*

*In vno Deo
principia
omnia spe-
standa.*

stantius, idem etiam essentia ratione prius esse necesse est deterioribus: estque ad principia ascendendo quaerendum, possit ne aliquid eo esse principio praestantius quod statuimus? Quod si repertum fuerit: rursus in illo quaerendum, donec ad supremas cogitationes peruenerimus, quibus nihil restet excellentius, nec prius ab ascensu desistendum. Neque enim verendum, ne inanis sit nostra progressio, maiora quaedam, quaeque prima principia excedant, de iis cogitando. Neque enim fieri potest, ut tantum saltum faciamus cogitatione nostra, ut aequemus primorum principiorum dignitatem, ne dicam superemus. Vna enim haec quae ad Deum fit contentio, est optima. & omnis, quantum fieri potest, erroris experta. Cui cum eorum bonorum quae cogitatione persequimur, honestissima & sanctissima, & primaria tam nomina quam res tribuimus: illud persuasissimum habendum, nihil nos illi dignum ipso tribuisse. Sed ad veniam impetrandam illud nobis satis est: quod nihil superius illis habeamus. Oratione igitur a se mobili ad immobilem progressa, & omnibus modis immutabilem causam, quae vno eodemque modo semper se habet, tam essentia quam viribus & actionibus, & in aeternitate collocata, quae tempus cum iis quae mouentur produxit: multorum quoque principiorum, quae sunt in se mobili magis principales causas in immobili spectemus immobiles, aeternas, perfectas & inter se copulatas, ut vnaquaeque contineat vniuersas ob coniunctionem, ea discretione, quae animo & mente fit, impermissa manente. Vnde enim est formatum, quae in mundo sunt diiudicatio, si mundi opifex Deus pro causis in ipso distinctis eas non produxit? Neque tamen illic talis est principiorum formarum singenda diiudicatio, qualis est hic imaginum: neque animalium rationum discretio talis est, qualis corporum. Sed eiusmodi qualis est octo caelorum, quorum quodlibet, & quae in eis infixae haerent siderum, totius caeli pars est, & quidem pars

pars absoluta & integra, atque essentia integra prædita, suisque peculiaribus prædita facultatibus & actionibus. Neque vero cœlestes tantum, sed sublunares etiam formæ quælibet perpetuæ sunt: ut hominis, & equi, ut ficus & vitis. Integra sunt enim eorum singula, etsi non in indiuiduis, ut corpora cœlestia: at ratione formarum, quæ suis differentiis compleant mundum. Eodemque modo simpliciorum etiam generum quodlibet formas constituentium: veluti essentia, motio, statio, & ea quam Græcos imitatis identitatem dicere liceat, quæ illis *ἰσότης* est, diuersitas, pulchritudo, veritas, concinnitas, cæteraque omnia quæ sunt in mundo corporeo, in suo quodque genere totum & perfectum est, multasque habet differentias in seipso. Multo vero magis in anima vniuersi integrum vnumquodque in primis est, principium & causâ corporearum rerum, quæ hic sunt, per se mobilis, earum differentias copulate in se complectens, & ad illam ut perfectiorem & sinceriolem & euidentiorem res terrenæ sunt effectæ, multoque magis horum primogeniæ formæ intelligentes & diuinæ. Ob vniõnem enim quæ in illis, ut dixi, est, nõ contactu aut continuitate aut temperamento corporeo, sed inseparabilium & indiuisibilium formarum copulatione & vniõne, ita suam quodque perfectionem habet, ut impermissa maneat discretio: & vnum quodque principium est, & primaria effectio suæ formæ usque ad extremas. Multa vero illa principia rerum omnium ab vno principio sortita sunt principii dignitatem. Nam ante multa illa, causam, ob quam & multorum quodlibet vnum est, non tamen tale quale id est, quod multis antecedit, esse necesse est. Nam vnũ de multis pars est multorum, vicissimque simplicitatem vnus suscipit. Id vero vnum, quod multis antecedit, multorumque causa est, multa in seipso iam continet, cū vna communione sit omnia ante omnia, causa causarum, & principii principiorum, & Deus deorum, sicut ab omnibus naturæ ipsius

*Forma seu
species eadem
earum etiam
rerum sunt
æterna.*

instinctu celebratur. Est & bonitas bonitatum. nam primam in singulis proprietatibus causam, appetunt omnia quæ post eam sunt. Quod vero appetunt omnia, bonum est. Principium autem principiorum, bonitas est bonitatum, itemque facultatum. Quodlibet enim principium summam habet in suo genere facultatem: principium vero principiorum, summam super omnes facultates habere facultatem, quin & cogitatione præditam esse summa necesse est, neque enim quicquam a se creatum ignorauerit. Omnia porro ab ipso facile producta sunt. Quare necesse est, quemadmodum oratio demonstrandi ratione a partibus ad totum ascendit (nec enim cognouissemus quantum esset totum, & quale esset, nisi partes fuisset ante contemplati. Sæpe enim fit, ut partem aliquam ipsum totum esse iudicemus) sic etiam honos & cultus per partes ad totum est referendus, sicut & quodlibet principium est principium, eaque ratione agnatum toti, ut & nominis eiusdem particeps. Neque enim nomen tantum est commune: sed & ipsa principalis dignitas & excellentia principiorum, qua a se orta id superat, ab vno & toto multis illis & singularibus est concessa. Si quis vero non committendum putat, ut eodem appellentur nomine singularia principia, quo totum: is primum recte omnino putat, cum principalis illa dignitas communis esse videatur. Deinde cætera quidem principia vocet, illud autem principium principiorum. Et si enim & singularium quodlibet, principium principiorum, cum alia angustiora principia complectatur (aliud est enim naturalis pulcritudinis principium, & aliud corporeæ, & commune quodam modo vtrisque pulcritudinis ut pulcritudinis principium) tamen id quod est proprie principium principiorum. illud est, quo nullum est superius principium, itemque causa causarum, & Deus deorum, & bonitas bonitatum. Præterea considerandum accuratius est, causæ omnium, quæ super ea omnia est quæ sunt nullum esse peculiare nomen.

*Nullum Dei
nomen pro-
prium.*

men. Omne enim nomen distinctam aliquam motionem complectitur: sed ex iis nominibus, quæ rebus ipso posterioribus indita sunt, honoratissima quæque nos illi tribuere. Atque adeo ipsum Dei nomen ut dictum est, a cœlestibus corporibus est translatum, quæ celeriter moueantur & eurrant. Pium etiam cum vocamus, & humanum & bonum, & dominum & fortem, nec eorum nos pudet quæ multis hominibus tribuere solemus. Sed hæc hæcenus de prima trium quæstionum, qua propositum fuit demonstrare esse prima rerum principia, & auctorem omnium rerum esse Deum, etsi gradus quidam ad summum fastigium ascendendi, & absolutissimam perfectionem, desunt. Scio enim & horum nonnulla visum iri superflua quibusdam, quod quidem ad principale scripti scopum pertineat, qui is est, ut Epicæti enchiridion declaretur. Altera erit, Deum curare & administrare vniuersa: quod etsi & ipsum, nisi fallor, copiose in superioribus est demonstratum, tamen ex professo etiam tractari profuerit. Sunt enim qui existiment esse numina, & quidem talia, qualia sunt exposita, bona, & summa potentia prædita, perfectissimaque cognitione: sed ea res humanas contemnere tanquam viles, & suæ curatione indignas. In hanc vero sententiam deueniunt ex humanarum rerum perturbatione, cum homines improbos vident imperiis, opibus, valetudine florere, & vsque ad obitum secundis rebus uti, easque interdum liberis suis quasi per manus tradere: bonos autem viros ab eis immaniter excarnificari, nulla sequente (ut putant) vltione. His enim de causis, alii (ut prius dictum est) esse Deum negare non dubitant: alii, quamuis & esse Deum, & talem esse propter communes notiones fateantur: tamen res humanas ab eo curari non credunt, præsertim priuatis calamitatibus consistari. Neque enim tantam fore perturbationem, neque tam improbos impunitos, quam bonos viros inultos permanisuros, diuina prouidentia mundum procurante. Est

II. *Quæstio,*
Deum curare & administrare vniuersa.

Aduersariorum argumenta.

Argumentū igitur de his etiam in vniuersum dicendum, & diuisione explicanda hæc quæstio. Nā si dii cum sint, non consulunt rebus humanis: aut quod ignorant iis esse consulendum, non consulunt. Quod si est, aut quia non possunt, non prouident: aut quia nolunt. Iam si quia non possunt, id fit, aut propter magnitudinem rerum humanarum, Dei potentiam excedentium: aut ob paruitatem & vilitatem, prouidentiam effugientium. Sin cum possit, non vult: aut ob delicias & ignauiam eas negligit: aut rursus quod ob paruitatem & vtilitatem, quamuis possit, eas aspernatur. Cum autem generalis diuisio sit huiusmodi: interim ad omnes eius sectiones sic dicendum: Cum tale sit numen, quale descriptum est, cognitione præditum exquisitissima, & potentia firmissima, & voluntate optima & omnes res a se ipso producat: nec ignorat res a se conditas esse curandas (qui stupor ne in stupidissimas quidem pecudes cadit: nam illæ quoque suos curant foetus) nec ob magnitudinem relinquit (qui enim maior erit res condita suo conditore?) neque ut viliores, quam quæ curentur, aspernatur. nam si tales erant, cur omnino condebantur? At nec voluntas eius est accusanda, quasi ob delicias & socordiam eas negligat. hominum enim isti affectus sunt, nec omnium, sed non proborum: cum ne pecudes quidem ita vel delicatæ vel ignauæ sint, ut foetus suos negligant. Neque vero tanquam viles eas contemnit, quas condere non est dedignatus. Sic nullo modo fieri potest, quin Deus consulat rebus a se conditis. Sequitur, ut seorsim iis respondeamus, qui quod diuinam magnitudinem intelligunt, ac potius intel-
*Generalis
 responsio.*

1. *Res humanas ob vilitatē a Deo haud negligi.*

ligere sibi videntur, res humanas extenuant, & diuina prouidentia indignas ducunt. Esse hominem & res humanas non ex vilissimis vniuersi rebus. Nam & animans est homo, & anima præditus maximi pretii, & rationis capaci: nec est vllum animalium genus, quæ quidem nasci soleant, magis pium, & religiosius, Quare homo nec inhonorata, neque vilis

vilis est Dei possessio: neque etiam res humana, quas
 animus rationis particeps administrat. Quod si quis
 vel exiguam rem statuat esse hominem, eo facilio-
 rem eius esse curationem fateatur. Sicut enim sensus

Quo minores, eo curantur facilius.

iora facilius apprehendunt, minoraque difficil-
 us (nam quo quæque minora sunt, eo difficilius
 & videntur & audiuntur) ita vires & facultates mi-
 nora cum facilius ferunt, tum magis retinent illa
 quam maiora. Facilius enim gestatur mina quam
 talentum, medium iugerum facilius aratur & fodi-
 tur quam integrum. Quo quis igitur minorem ho-

minem statuerit, eo faciliorem eius esse curationem
 assentietur. Iam si totum mundum curat Deus, mun-
 di etiam partes eum curare est necesse, ut & artifices
 faciunt. Nam medicus, cura totius corporis susce-
 pta, ne partes quidem negliget: neque imperator,
 neque pater familias, neque rei publicæ gubernator.
 Partibus enim neglectis, totum ipsum peius affici
 est necesse. Absit igitur ut Deus in sua curatione ho-

Deus totum mundum curat. Ergo & homines, mundi partem.

minum diligentia vincatur, qui vna eademque arte
 & partes & totum curant, cum ipsarum partium cau-
 sa, tum vero propter totum. Nos vero euentus quos-
 dam (ut dictum est) ægre ferimus, ignorantibus qua-
 tenus ista quoque conducant vniuerso. Si quis vero
 existimat Dei rerum humanarum curam, quæ
 multum habeant confusionis, multum perturbati-
 onum atque tumultuum, negotium facessere Deo,
 eumque a sua beatitudine abstrahere: eum apparet hu-

Deus absque negotio confusis rebus humanis.

manis curatoribus similes putare Deos, & rationem
 curationis ignorare, qui necesse esse existimet, sicuti
 nos, ita Deum etiam, si quid curet, seorsim illi adesse,
 & persequi singulas suas actiones, nec vili rei al-
 teri vacare interim posse. Neque cogitat is qui ita
 sentit, vel legislatorem, constitutum in republica
 legibus, defuisse, quæ cuique factio pœna, quæ pro
 iniuria satisfactio debeatur: easque curatrices ad
 minutissima quæque statuisse, cum ipse interim a
 mote & consuetudine sua non recedat, & quandiu
 leges durarint, tandiu per eas urbi consulat. Neque

Similitudo Legislatorum.

etiam considerat, Deum multo prius & magis con-
 dito vniuerso, animales esse nostras actiones, mul-
 tumque habere & virtutis & vitii, perspexisse: &
 rationem excogitasse, qua ius cuique suum tribue-
 retur, vt & in loca deteriora detruderetur: & qua i
 fortuna vteretur, vt animus qui male se gesserit, ad-
 uersam, qui melius, bonam experiatur: & quid cuiq;
 perferendum aut faciendum sit pro dignitate inter
 sese, & a sese inuicem. Cæterum causas, vt tales aliue
 euadamus, & ab alia dignitate ad aliam peruenia-
 mus, id voluntati cuiusque nostrum reliquit. Qua-
 les enim fieri volumus, tales euadimus, ob animi
 libertatem, & quia penes nos est tam virtus quam
 vitia, omnibusque Deus præfecit potestates, quæ
 cuique destinant id quo dignus est, vsque ad minu-
 tissimas actiones. Neq; cum hæc initio semel com-
 mentatus esset, tempore quodam a prouidentia re-
 cessit: sicut homo leges tulisse contentus est. Neque
 enim initium temporis habet diuina bonitas, per
 quam, quia ipsa est omnia bona fiunt: neque Deus
 alias adest, alias abest, corporum enim ista sunt. Sed
 & ipse semper omnibus adest, eximitur ab omni-
 bus: & eius prouidentia, quia ipse semper vbique
 est, & bonus est, ad omnes res porrigitur pro conue-
 nienti cuique dignitatis distributione, & vt a lumi-
 ne Solis illustratur omnia, & alia vident, alia viden-
 tur, alia virent, alia generantur, atq; etiam alia can-
 descunt, alia nigrescunt, alia densantur, alia liquefi-
 unt, & prout cuiusque captus est, ita vnus & magnæ
 bonitatis eius absque negotio fit particeps, nihil in
 horum vilo sole faciente, neque a sua beatitate ab-
 stracto: Sic multo magis diuina bonitate, quæ &
 Solem mundo donauit, omnia fruuntur absque ne-
 gotio, & bona fiunt, pro ratione sui captus, nihil ad
 hæc Deo faciente, neque distracto. Neque enim
 cum agit, vicissim patitur, vt res naturales: neque
 aduentitiam habet bonitatem, quæ aliquando ex-
 hausta deficiat: neque ea natura est, vt alias alia
 agat, sicut noster animus, ac interdum procurando
 mundo

*Animi li-
 bersa.*

*Δωδέμους
 ἰφρογυ.*

*Deus sem-
 per adest o-
 peri suo.*

*Similitudo
 solis.*

*Animi simi-
 litudo.*

mundo desit, aut contentioni illi ad bonum, quod a mundo prorsus exemptum est. Nam si humanus animus perfectus, & ad Deum reductus, in sublimi versari & totum administrare mundum dicitur: quanto magis Deus, auctor animi, citra sollicitudinem & occupationem, consulat rebus a se conditis? Ac ne illa quidem, quæ iis accidunt, qui boni aut improbi habentur, eam vim habent, ut loco moueant prouidentiam curationem. Neque enim verum id est quod putamus, bonos aliquando calamitosos esse, atque affligi, malos vero fortunatos & beatos: si modo illa vera sunt, quæ supra diximus: neque nos canoris nugis occupati fuimus, cum demonstremus cum esse bonum hominem, qui malum & bonum humanum in rebus nostræ potestati subiectis collocaret: ac talis qui sit, cum nunquam frustrari appetendo, neque vnquam in id incidere quod declinaret. Quod si ita esset: nunquam ei quicquam accidere mali? Nam & ii qui controuersiam mouent, malum esse dicunt frustrari desideris, & in ea quæ declines incidere. Quare nunquam infortunatus est homo bonus, neque malecum eo agitur: & vicissim malos homines esse infelices, qui vitam naturæ humanæ contrariam agant, omnes fateantur. Hi vero suæ libertatis & facultatis obliui, quæ natura humana a cæteris distinguitur, in rebus externis bonum humanum & malum collocant, in valetudine corporis prospera, in diuitiis, potentia, nobilitate, deliciis, & similibus: mala vero in contrariis. Itaque ea quæ in his bona videntur, appetunt: alia, ut mala declinant. Necessè porro est in externis rebus, cum in nostra potestate sitæ non sint, & iis quæ appetuntur frustrari, & in ea quæ declinantur incidere. Quæ vtraque ne aduersariorum quidem iudicio bona sunt, sed mala. Quare mali cum plerunque in mala incidant, si paulisper respiciunt, intelligunt se neque fortunatos, neque beatos esse, sed contra miseros & infelices. Quod si quis fingat eos in rebus externis aut plerunque, aut etiã

Casibus humanis non tolli prouidentiam.

Quis vir & bonus, & beatus.

Vir malus idem & infelix.

*Quæ & qua
senu bona
aut mala?*

Diuitia.

semper secunda fortuna vti: magis etiam infelices erunt. Quum enim iis rebus potiuntur, gliscunt in eis affectus & cupiditates naturæ humanæ repugnantes. Cuilibet autem id quod est ipsius naturæ contrarium, & malum est, & calamitosum. Quæ vero non tantum necessitate demonstrationum cogendi sunt auditores, sed paulatim etiam in nostram sententiam adducendi, si eos amplecti velis ea quæ de rebus externis, bonis, ut habentur, & malis dicuntur: eorum illos, commonefacio, quæ ante dicta sunt: nec ea quæ mala dicantur, esse mala, tametsi cum laboribus & difficultatibus coniuncta: neque bona propria bona, sed & mala quæ putantur, tum ægrotantium medicinas esse, tum valentium exercitationes. Bona vero & ipsa pro necessitate & dignitate tam accipiendum quam eorum quibus adimuntur, dari atque auferri. Nam diuitiæ quidem ei qui recte iis uti potest contingunt, ut & ipse facilius agitet, & aliis habeat benefaciendi facultatem: & ad beneficia voluntatis incrementum. Improbis vero in pœnam & castigationem. Etenim avari per omnem ætatem in congerendis opibus solícite occupati, semper impendente metu, nullum ex pecunia fructum capiunt. Qua pœna quæ iustior & facilius esse possit? Luxuriosi autem homines mendicis sunt egentiores: & præ delitiis quidam intereunt, propterque diuitias in maxima pericula devocantur, neque sui ipsorum pro dignitate curam gerunt: ob diuitias neque boni quicquam discerentes, neque vitam naturæ humanæ consentaneam exquirentes & amplectentes. Sic valetudo, sic potentia nocent, maxime improbis: ac partim castigandi, partim vlciscendi causa tribuuntur, ut afflictione perturbationum obsaturati, tandem euomant affectionum commotionem, & iam ad castigationem & purgationem idonei reddantur. Nam curatorum animorum id curæ est, non ut animæ actiones secundum affectus, siue metu, siue propter alios affectus, cohibeantur: sed ut ipse malus habitus & prava consuetudo

consuetudo destruat. Atq; hæc supra dicta sunt copiosius: vnde, si cui sit opus, ea repeti poterunt. Ac aduersus eos, qui suis disputationibus Dei providentiam tollere conantur, satis multa diximus. At tertium Seruatori, veteri consuetudine. Ad tertiam igitur disputationem, Seruatore propitio, accedamus, quæ & esse numina, & consulere fatetur rebus humanis: sed eadem muneribus & donariis & stipulis distributione a sententia deduci statuit, vt nostræ ætatis homines sentiunt, vt iniusti, auari, rapaces, sint indemnes, si partem exiguam in hæc impendunt, & in eos erogarint qui ob hæc vota se facere profitentur, quiq; exorari Deum perhibent, permittiq; facinora eadem, nec dandas esse peccati pœnas. E quibus sunt, qui id bonitate Dei dignū esse dicāt, coniuere & dare veniam delictis: in quo non satis explicite, mihi quidem, & sentire videntur, & dicere. *Qui* ergo isti rationi respondebimus? sed cum duplex ea sit, diuidenda est in eum, qui facit iniuriam, & qui accipit: & consideranda ista quæ iactatur indulgentia & venia, quid & iniustus faciat, & quo modo affectos iniuriis tractet? Nam si bonum atq; vile est iniustus permitti iniurias, neque pœnas eos dare: fortassis a Deo proficiscetur ista indulgentia. Bona enim omnia inde ad omnia perueniunt. Sin id maximo eis malo est, & adiuuari ad iniuriam, & non dare pœnas delictorum: quo pacto istorum auctor erit Deus, vt omnium bonorum auctor, ita mali nullius, vt multis verbis est demonstratum? Iniuria porro, avaricia, luxuria, contumelia, cum affectiones sint, animi naturæ contrariæ, siquidem horum contraria naturæ sunt consentanea: morbi nimirum & probra & vitia sunt animorum. Quæ qui sua indulgentia fouet atque alit, nec medicinam adhibet: malitiam auget scilicet. Idq; si muneribus etiam delinitus facit: an non mediocribus etiam hominibus deterior habeatur? *Quis* enim est qui suscepta rei alicuius curatione, ob largitiones eam corrumpi sinat? Nunquid ergo germanus medi-

III. *Quæstio: Deum esse immutabilem.*

Impunitas scelerum expeditur nominis.

Corruptela munerum vel hominum indigna.

cus, eum qui cibis & potionibus aliquibus læditur, pretio aut precibus adductus, rebus noxiis audacter frui patietur, & ad earum usum adiutabit? Num ea quæ sectionē vltionemue desiderant, acceptis muneribus incurata relinquet? Quod si medicina quædam improbitatis est vindicta diuina: humana medicina quo pacto deterior erit? lam cum eorum

*Iniuriis affe-
cti non ne-
gligendi.*

etiam qui iniuriis afficiuntur, rationem habere dicatur, curamque suscipere: videamus & hos quomodo tractet, cum iniurios quodam modo & incitet & adiuuet ob largitiones? Age vero quis vel mediocris imperator hostibus ob largitiones prodat exercitum? Quis oues lupis opilio? Quid opilionem dico? Num pastorales canes accepta laceratarum ouium parte, diripiendum reliquum gregem lupis concedent? Et qui non erit impia ratio, quæ Deo id tribuat, quod & canibus sit indignum? Denique ab iniustus Deum seduci, quid habet rationis? Nam a

*Munera im-
piorū Deus
repudiat.*

religiosis quidem hominibus sæpe munera Deus acceptat, nō quod his egeat scilicet sed quia ii a quibus acceptantur, vt animis, ita etiam externis rebus ad eum se conuertunt. Quod si munera & improbi offerrent, orantes pœnam sibi irrogari, & adhiberi medicinam: fortassis ne ipsorum quidem munera Deus repudiaret. Sin vt deteriores fiant: quæ ratio esse possit? Nam si nihil aliud peccarent, illud satis

*Nos vel ad
Deum con-
uerti, vel a
Deo
non contra.*

esset, quod sperant se Deum muneribus corrupturos, quo magis etiam ab eius familiaritate remoueantur. Quæ est igitur ista ratio peruulgata illa quidem, & vnde ortum suum habet, quæ muneribus & donariis & precibus & beneficiis & supplicationibus ait a sententia deduci Deum, & veniam dare peccantibus? Fortassis enim non temere fides ei adhibetur. Videndum igitur, ne si hoc ita simpliciter dicatur, & dictu nefas sit, nec sine scelere probari possit. Nam cum eos qui peccarunt, ex animo delictorum pœnitent: ista conducunt ad reuersionem ad Deum, cum sint argumenta pœnitentiæ: quippe non animo tantum iurmissio, sed etiam corpore inflexo

inflexo & prostrato, & rebus externis consecrandis, & in ea quæ Deo probantur impendendis. Neque enim nobis delinquentibus Deus aut auertitur, aut irascitur, aut recedit a nobis: neque poenitentibus aobis, ipse reuertitur, aut accedit nos placatus. Humana enim ista sunt, & a diuina beatitate, ab omni parte immutabili, remotissima. Sed nos deprauati, & contra naturā prolapsi, diuinæq; bonitatis dissimiles facti per iniustitiam, impietatem atq; amentiam: nos inde auellimus. Neq; enim vquam ad omnia pertinentem eius prouidentiam effugere possumus: sed tum velut ægroti per illas res improbitatis medicinæ, vindictæ aditum in nobis ipsis præbemus: nos ad eam prouidentiam & curationem Dei attemperantes atq; accommodantes: recuperataque natura nostra, & ad Dei similitudinem contententes (ea vero Dei similitudo est, sapientia duce fieri iustum & sanctum) Deum accedimus, & cum Deo coniungimur. De hac autem nostra ad eum conuersione perinde loquimur, ac si Deus ad nos conuerneretur: non secus atque ii qui sine marinæ petra iniecto, quia per illum & seiplos & nauiculam ad rupem accrahunt, ob imperitiam eius rei non se putēt ad rupem accedere, sed rupem paulatim ad ipsos appropinquare. Nam poenitentia, supplicationes, vota, & similia funis rationem habent. Per eas enim res auulsis reditus datur: qui fit non dictis, sed factis, cum læsos a nobis iniuria, aut contumelia ludibrioue quouis modo affectos placamus, vel ipsos vel eorum posteros: cum odimus iniuriam: cum iniustos auersati, eorum consuetudinem qui iustitiam venerantur, expetendo, nosmetipsos castigamus, donec plane repurgemur. Hac ratione continenter est vtendum, nullis interuallis interrompenda, vt ipsi in nos vindicemus. Euidens autem argumentum atque affectus est veræ poenitentia, rursus nec eadem committere, nec minora illis. Debemus enim inæquali inclinatione, tanquam nauigantes, in contrariam transire par-

Dei similitudo.

Similitudo nauicula.

Poenitentia non verborum, sed factorum.

Nec eadem, nec minora committenda.

tem. Veram autem pœnitentiam satis ad perfectam purgationem esse, constat ex eo, quod & Deus hunc purgationis finem spectat. Omnis enim castigatio & ultio tam hic, quam apud inferos, eo fine adhibetur, ut animam suarum calamitatum pigret, utque improbitatem & vitam naturæ repugnantem oderit, utque vltro amplectatur & diligat virtutem. Suntque certissimæ rationes, & mentis perfectiones, cum quis ipse sibi sit vindicta. Atque hic fortassis citius rem bene gerit, quod vltro & sua sponte castigatur. Cruciatum enim & dolore animi postulant, qui delitiis & voluptatum illecebris inelicati peccauerunt. Quos enim vere delictorum & peccatorum pœnitet, hi acerbissimis conscientiæ cruciatibus seipfos mulctant: qui magis dolorifici mordacioresque sunt quam corporis cruciatus, & consolationem minus admittunt. Hæc contra tertiam impietatem, trium illorum pessimam, dicta sunt. Optabilius enim est, potius non esse, neque providere: quam si sis, & providere videaris, iis insidari quibus provideas. Hoc enim est male esse.

Non esse, quam male esse, præstat.

Vera de Deo sententia, virtutis omnium fundamentum.

Summum & unicum animi bonum in Deo situm.

Malum autem non esse, quam male esse. In causa est, quod bonum altius est, quam id quod est, & quàm ipsum esse: & quia bonum, eius quod est, principium est. Quare finis etiam omnium, hoc est, eiusque causa fiunt omnia. Nam & ipsum esse, tanquam bonum amplectimur. Quare cum male nobis est, non esse malum. Longius fortasse quam hoc institutum postulat, explicandis hisce quæstionibus sum prouectus, eo quod omnis honestæ vitæ & perfectionis animi principium & finis est ad Deum conuersio, cum & vere de eo sentimus, esse Deum, & consulere rebus humanis, & bene iusteque omnia gubernare: & cum paremus atque vltro cedimus iis, quæ ab ipso geruntur, tanquam ab optimo consilio profectis. Etsi enim & per sese mobilis est anima, & sui iuris, & in sese principia habet bonorum & malorum: tamen a Deo ita condita est, ut se ipsa moueret. Quapropter dum suæ causæ tanquam radici

dici in hæret, & conseruatur, & suam habet perfectionem, cū qua Deus eam condidit. Si vero sese inde auellerit, & suam quasi radicē (quantum in ipsa est) deseruerit: marcescit & contabescit, turpis & infirma facta, donec de integro reuersa, & suæ causæ coniuncta, perfectionem suam recuperarit. Neque uero fieri potest, ut uere conuertatur, nisi tribus his quaestionibus & mente perceptis, & ipsa uiuendi ratione comprobatis. Quis enim aut ad id quod non sit, conuertatur? aut quod cum sit, nil nos curet: aut quod cum & sit & curet, illam curam malo fine ac nocendi studio susceperit?

EPICTETVS.

AD uatem accessurus, memento te negotii euentum ignorare: sed ea de causa adesse, ut eum a uate cognoscas. Quale autē id esset, utiq; cum uires sciuisti, siquidem Philosophus fueris. Nam si ex eorū numero fueris, qua in nostra potestate non sunt: nec bonum esse, neq; malum, omnino est necesse. Noli igitur ad uatem assere uel appetitionem, uel auersationem, alioqui tremens eum accedes. Sed illud constitutum esse oportet, nihil inter quoruuis euentum interesse: neq; ad te attinere eum, cuiuscunq; modi sit. Licere enim eo recte uti, neq; in eo tibi fore quemquam impedimento. Magno igitur animo deos ut consiliarios accedito. Deinde, si quid consilii datum fuerit, memento quos in consilium adhibueris: & quorum, nisi parueris, auctoritatem sis neglecturus. Sic autē ad oraculum accipiendum accedito, quem admodū Sacra si placebat: sis uidelicet de rebus, quarum tota consideratio refertur ad euentū: & in quibus nec ex ratione, nec ex arte alia suppetūt occasiones ad id quod propositum est, considerandum. Cū igitur uel amicus, uel patria cum periculo defendēda erit: noli consulere uatē, sint ne defendēdi. Nā si tibi uates prädixerit, extra infausta esse: mori significari cōstat, aut alicuius membri truncationē, aut exilium. Sed ratio tamen subest,

*Et cum hic illud etiam coniungitur: una cum amico
 Et patria periculum esse adeundum. Quamobrem ad
 maiorem venito vatem Pythium: qui templo eiecit
 eum, qui amico in vita periculo non succurrisset.*

S I M P L I C I V S.

Post officia aduersus homines & Deum, decuiusq; officiis erga seipsum dicturus: medium quoddam genus esse vidit, quod officium & erga Deum & erga semetipsum postularet, diuinationem. Triperita est autem oratio. Nam & quibus de rebus sint consulendi vates dicit, & quo animo adeundi, & quo pacto responsis eorum sit vtendum? Auspicatus autem est a medio, quod ipse primum fortasse statuit, quo animo sit adeundus vates, & appetitione & declinatione seposita. Nam alioqui timentes accedemus, si appetimus timentes ne id fieri posse neget vates. Sin declinamus: ne id fore prædicat. Quo pacto autem & appetitionem & declinationem vitabimus? Si cogites, inquit, externa esse ea, de quibus vatem consulimus. Nam in iis quæ nostræ potestati parent, vate non est opus. Quis enim illum roget, an res naturæ consentaneæ sint expetendæ, eidemque contrariæ declinandæ? Si igitur ea de quibus percontamur, penes nos non sunt: vt, An sit nauigandum? An contrahendum matrimonium? An ager emendus? Ea vero quæ penes nos non sunt, nec appetenda, nec declinandæ sunt: ad vatem nec appetitionem, nec declinationem afferendam esse constat. Quid enim euenturum sit, ignoramus. Id ipsum certe quidem e vate quærimus. Sed cuiusmodi id sit, nosti, inquit, siquidem es philosophus: eorum quæ nostri arbitrii non sunt, neque bonum esse quicquam, neque malum, coque nec appetendum, nec declinandum. Nam harum rerum periti, signa etiam dicunt, consultorum auiditate confundi. Atq; hoc tibi vatem consulenti ad animi constantiam conferet, quod scis, quicquid eueniat, te fructum ex eo capere posse: coque

I.

*Quo animo
 sit adeūdus
 vates.*

eoque maiorem, quo res asperiores fuerint, recte illas gerendo. Fidenti igitur (inquit) animo, & nihil istorum metuens, diuinum expete consilium. Sequitur officium aduersus Deum, vt omnino datum consilium sequaris. Qui enim Deo suadenti non obtemperarit, cuiam obtemperabit? Nam quod aruspicum responsis aliquando non obtemperatur, illud vnum in causa est, quod nostras appetitiones & declinationes non coercesmus. Quare nec appetentem nec declinantem accedere, non illud modo confert, vt fidenter & absque trepidatione accedas: sed & hoc, vt diuino consilio pareas. His expositis, subiicit, quibus de rebus sint consulendi vates? iis nimirum, quarum exitus sit nobis incertus ante rem petactam: cum ex ingenio & arte, ad illas res pertinente, atque experientia, finem animo complecti & prospicere non possumus. Nemo enim vatem consulit, an homini cibo & somno sit vtendum. omnino enim his eget animal. Nec an philosophandum sit, aut naturæ congruenter viuendum? cordato enim homini constat hæc esse vtilia. Neque domus quæ ædificatur, qualis sit futura. Ars enim formam eius antea delineauit. Nec agricola, sit ne plantandum aut ferendum? hæc enim agricolæ sunt necessaria. Quando vero, aut vbi, aut qualia semina, quales plantæ, si hæc ante vstitata non fuerunt, aut primum incoantur, fortasse rogabitur vates. Item an nauigandum sit, alieno præsertim & periculoso tempore. Non tamen rogandus vates, an prodeundum sit in forum, aut exeundū in agrum. Quamuis enim & hæc euentus aliquando incommodus sequatur, plerunq; tamen ex sententia succedant: id quod frequentius accidit, haruspicina egere non videtur. Licet enim ex ratione aliqua aut arte occasiones suppetant, ad perspicendum id quod propositum est: non tamen euentus erit omnino necessarius. Neque enim natura, neque ars, neque consilium & voluntas in rebus externis necessarium habent euentum: sed id quod plerunq;

273

II.

*Haruspiciū
responsis p̄a-
rendum.*

III.

*Quibus de
rebus sint
consulendi
vates.*

*Ob leuiculas
res non
petendum
oraculum.*

fit, fatis causæ est cur vate non egeamus. Nam diuinationo de rebus omnibus, timidos reddit & ignauios, & vt parua magni fiant facit. Illud vero consideratione dignum est: si de rebus nostræ potestati subiectis vates omnino cõsulendi non sunt, quo modo sentiendum sit de anima, sit nec ea mortalis an immortalis? & an hoc præceptore sit vtendum? Constat enim, multos veterum de rerum natura consuluisse vates: quamuis hoc aut illo modo sentire de rebus, nostrum opus esse dicamus, & in nostra potestate esse. Videntur autem ea quæ ratione percipi ac demonstrari possunt, ex demonstratione cognoscenda esse. Sic enim scientifica parabitur cognitio, si per causam demonstratio facta fuerit. Audisse autem ex Deo, immortalem esse animam, fidem quidem firmam parit, vti par est, non tamen rei scientiam. Si quem vero causas etiam edocere dignatur Deus, & scientem reddere: aliud hoc diuinæ bonitatis genus est, non diuinatricis, cuius est, exitus actionum humanis ingeniis obscuros prædicere. Quamobrem etsi quidam de rerum natura oracula consuluerunt: tamen hi & rari fuere, nec ex principibus philosophorū, sed ij qui certo credere ac persuasum aliquid habere, quam scientia rem comprehendere maluerunt: cum probabile sit, velle Deum vt anima per se mobilis, per sese etiã verum cernat. Atq; adeo Epictetus quoq; & Socrates illa seiscitari vetare videtur, quæ anima per se cognoscere potest. Eum certe non probant, qui roget, an periculi societas pro patria aut amico sit coeunda. Recta enim ratio præscribit, discriminẽ illud non esse recusandum. Quamuis igitur difficilia quædam prædicta fuerint: nihilominus defendendi sunt. Quorsum igitur attingit de iis interrogare, de quibus constat quid sit agendum? Illud etiam patet, Apollinem ijs qui rogarunt, an supplex dedendus esset, grauiter successisse. Quæ .n. recta ratio fieri iubet: ea facienda sunt absq; interrogatione, licet cum molestiis atq; periculis corporum & fortunarum coniuncta, cum &

hæc ad

*De rerum
natura non
vates, sed ra-
tio consulta-
tur.*

*De officio
non percon-
tandum.*

hæc ad nos referantur. Postquam vero demonstra-
uit, de huiusmodi rebus non consulédos esse vates,
eo quod cuiuscunque modi victimæ fuerint, omni-
no vna periculum sit ad eundem: idem etiam A-
pollinis auctoritate confirmat, qui cum qui amico
cum interficeretur opem non tulisset, fano eiecerit.
Nam duo Delphos petaturi, in latrones inciderunt,
a quib⁹ cum alter interficeretur, alter aut fuga elap-
sus, aut alioqui non opitulatus, ad oraculum venit,
e quo eum eiecit Apollo, his verbis:

*Historia
Delphica.*

Cede meis adytis cadis reus, intereuntem

Qui socium non iuueris, et si proximus esses.

Quamquam autem constat eum, quamuis volu-
isset, utique amicum periculo mortis non ereptu-
rum fuisse: tamen periculi societas non fuit dese-
renda, sed ferendum auxilium, licet vna pereun-
dum fuisset. Ob eam igitur voluntatem Deus eum
pollutum iudicauit, ut qui ex nimio corporis amo-
re amicum deseruisset, sicut in alio voluntatē pro-
bavit, quamuis aduerso euentu. Cum enim iterum
duo quidam in latrones incidissent, alter coniecto
in latrones iaculo, eo frustratus, amicum percussit
& interemit. Profectus igitur ad oraculum, ædem,
ut cæde amici pollutus, ingredi non fuit ausus. De-
us autem hos versus edidit:

Te cruor haud maculat: nunc purior, atq; fuisti.

Est occisus enim tibi, dum defendis, amicus.

Si igitur cæde amici non modo non pollutus est,
sed purior etiam factus quam fuerat, ob bonam
voluntatem: recte facta non in casu atque euentu,
sed in consilio & voluntate posita esse constat. Con-
siderandum autem est, & hæc quo modo dicta sunt,
& quo ordine dicentur omnia, referri ad medium
habitum eius qui non nullos progressus habet, & in
philosophia versatur. Etenim hæc verba (Siquidem
es philosophus) in ijs etiam quæ sequuntur,
tale aliquid multis locis signi-
ficant.

E P I C T E T V S.

Praescribe iam tibi formam quandam & legem, quam custodias quamq; & ipse tecum, & in c. r. gressibus hominum obserues. Ac maiori quidem ex parte silentium praestetur, aut necessaria dicantur, eaq; paucis. Raro autem, cum se obtulerit occasio, ad dicendum veniemus: sed non quiduis dicemus, non de gladiatoribus, non de ludis Circensibus, non de pugilibus, non de cibis aut potionibus, quae passim inculcantur. In primis autem de hominibus cum verba fiunt, ne eos vel laudemus, vel cõparemus, cavetur. Quod si potes, familiarium tuorum sermones tuis sermonibus eo, quo decet, traducito. Sin a peregrinis circumventus fueris, taceto.

S I M P L I C I V S.

Officiis eius qui aliquantum profecit, & iam philosophatur, traditis: constituenda iam (inquit) atque definienda est certa quaedam ætatis degendę ratio, isti vitæ generi consentanea: ad quam singulæ actiones sunt dirigendæ, quibus ipse auctor speciatim recensendis, formam & normam totius vitæ præscribit, siue solus sis, siue inter alios verferis, tenendam: illud scilicet indicans, in eodem statu & habitu, quoad fieri possit, perseverandam esse, & suam cuique vitæ rationem seruandam, nec externorum calium varietate, Euripi instar, mutandam. Socrates certè fertur, eodem semper vultu & habitu fuisse, a quo nec lætis nec tristibus rebus dimoueretur, quod vnã eandemque vitæ rationem, suam utique perpetuo sequeretur. Est autem ea fortasse vitæ norma constituenda & definienda, quam compendio perstrinxit, cum diceret: Eam seruandam esse, siue tecum quid agas, siue cum altero contrahas. Eius autem formæ primum & maxime proprium est frequens silentium. Omnis enim institutionis ratio eo refertur, vt & a rebus externis, & a biu-

Silentium.

tis suis

tis suis affectionibus, & a corpore ad seipsum reuocetur animus, vt suo more eodemque perpetuo tenore viuat. Quam ad rem silentium plurimum conferre. Quæ causa Pythagoreis fuit efficacissimum disciplinæ suæ iaciendi fundamentum, quinquennii silentium. Vt enim sensus animus ipsis operam nauantem ad externa trahunt (quod ii declarant, qui cum sese colligere volunt, & in sese descendere, & animi attentionem excitare, claudunt oculos:)

ἡμεῖς
πυθαγορείων
πρωτοῦτος.

sic animum etiam oratione non operam nauantem sensibus, sed per sese agentem, magis ad externa effundit, cuius effusionis remedium est silentium. Quod tamen non perpetuum indicit, neque ad Pythagoricum illud genus, flagrans & diuinum ad hortatur: sed ad ciuile, & hominibus accommodatius. Aut igitur tacendum est, inquit, aut necessaria dicenda, & paucis interroganti respondendum. Ac formam eorum de quibus sit dicendum compendiose descripsit: ea esse necessaria oportere, cum ad vitam degendam naturæ animi consentaneam, tum ad vsum animantis. Nam talia cum & pauca sint, & res subiectas habeant, nec inania & indefinita: non æque turbant & abstrahunt cogitationem ad res infinitas. Descripsit & formam orationis, eam oportere succinctâ esse, & breuem. Nam si vagari, & in superficie hætere earum rerum de quibus sermo habetur, nec earum naturam habere perceptam, loquacitatem gignit: e contrario, si mens eas directe intueatur, & naturam earum velut in fascem collectam & vim ac præcipua capita perspexerit: sermo etiam qui de eis habebitur, ad præcipua capita reuocatus, erit breuis. Si quando autem, inquit, pluribus etiam verbis erit opus (hoc enim sibi volunt respondendo tantum, aut interrogando: sed per te tuam orationem habendo:)

Qua dicenda sint?

Forma orationis.

Cicero: Habens ut plerumque sermones aut de domesticis aut de Reipublicæ aut de artium studiis & doctrina.

Si igitur, inquit, orationis aliquando necessario mutata forma fuerit, & breuitatis loco prolixitas vsurpata: rerum tamen de quibus verba fiunt genus idem cum priore ma-

neat, vt de rebus necessariis sermo habeatur, siue ad virtutem adhortando, siue docendo, siue consulendo, siue consolando, siue de veritate naturaque rerum inquirendo & disputando, siue Dei excellentiam & prouidentiam celebrando, & auxilium a deo degen-
 dam vitam naturæ congruentem votis exposcendo. Non autem de rebus vulgaribus, de quibus verba fieri plerun-
 que solent. Neque igitur de compositionibus gladiatorum, neque de ludis Circensibus, aut aliis: neque de cupediis & poculis quibus ille vel ille vtatur. Nam qui sermones huiusmodi de rebus habentur, cogitationem etiam illis affigunt. Est & cum appetitum attrahunt, & vitam sibi conformem faciunt. In primis vero vetat, ne de hominibus verba faciamus siue vituperando, siue laudando, siue comparando, illum hoc esse honestiorem aut deteriore, in his aliisue rebus. Nam hoc quoque sermonum genus facere, vt animus ad externa porrigatur, a semetipso auersus, alienaque curet, & frustra laboret, perspicuum est. Cur vero maxime vetat, ne de hominibus loquamur, vituperando, laudando aut comparando? Quid enim hoc habet peius cæteris? An illud primum, quod is cum quo agitur, initio susceptæ philosophiæ, illis studiis gladiatorum & pugilum & similibus relictis, de hominibus potius loquatur? Ad quæ igitur propensus est, ab iis eum maxime retrahit, eaq; cauere iubet. Deinde quod iidem affectus æque vtrisque sermonibus mouentur. Nam & studia & odia tam in his quam in illis concitantur, cum verba de iis fiunt: & peculiaris affectus eos comitatur, qui sibi censuram de hominibus sumunt, vt despicentia & superbia. Nam qui vitas hominū iudicat, sic iudicium fert, quasi illis esset superior. Atque etiam grauius peccatum est in diiudicanda hominum vita errare, quam in rebus ludicris. Neque vero dicendis solum istis, sed audiendis etiam est abstinendū. Nam & per auditum cogitationes excitantur, & appetitiones brutæ audientium. Ad hæc, ii qui talia dicunt,

*Vt de sese,
 ira nec de
 aliis temere
 loquendum.*

*Etiam aures
 occludenda
 improbis &
 stultis ser-
 monibus.*

dicunt, nisi auctoritate grauis alicuius viri deterreantur, fiunt impudentiores, & audaciã inuerecundam nihilque reformidantem alunt. Quamobrem ait, siquidem potes, traduc tales familiarium sermões ad res grauiores. Si vero circumuentus fueris ab hominibus, qui aliud vitæ institutum sequuntur, praua institutione & consuetudine corrupti, taceo (inquit) ipse te silentio repurgans, & conuersione ad te metipsum.

EPICTETVS.

RISVS non fit multus, nec ob multa, nec effusus.

SIMPLICIVS.

Post commune præceptum philosophanti datũ, vt in iisdem morib' permaneat, quam ad rem plurimum conferat silentium: maximum vitium exultantis lætitiæ restringit, quæ risu declaratur, eademque ratione contrariũ huic vitium, mœsticiam fortassis, improbat. Nam lætantis animi ebullitio quædam est risus, fitq; spiritu intumescente, & sonitum edit ebullitioni non dissimilem. Evertit igitur constantem & placidam animi corporisq; habitudinem, vt & ploratus & eiulatus e conerario moderationis stabilitati obstat. Ob hæc itaque frequens risus est vitandus: & si quando risum res postulet, ne sine vilo risu moribus asperioribus euadamus, & familiaribus stupidi & gratiæ omnis expertes videamur, pauca certe risu digna sunt. Vnde qui crebro ridet, cum apparet facile efferrĩ lætitiã. Quamobrem id non sæpe admittẽdum est, nec diu durare debet risus (hic enim est quem multũ dicit) nec effusus esse, neq; cõfusus, sed labiis leuiter diductis fieri, vt non magna vultus appareat mutatio.

Risus.

Macror.

EPICTETVS.

Ivisumandum recusa, si fieri potest, omnino. Sin minus: quantum potes.

In hac enumeratione officiorum erga semetipsum, post repressas magnas & vehementes constantis animi & morum sui similibus euerfiones a *Iusurandū.* veneratione Dei orditur. Iusurandum enim Deum citat testem, & sequestrum ac sponforem facit eorum quæ dicuntur. Ob res humanas autem (quod perinde est ac si paruas & viles dicas) Deum producere: contemptum eius quendam innuit. Recusandum igitur est iusurandum, siquidem fieri potest, omnino: & labor ac multa quæuis quam possis luere, toleranda potius, quam iurandum. Sin id aliquando necesse fuerit, vt vel amicum e periculo eripias, vel pro parentibus aut patria spondeas: quiduis perpeti præstabilius fuerit, quam pactiorem religione numinis sancitam violare.

EPICTETVS.

Conuiuia externa & popularia deuota. Sed si quādo se tulerit occasio, animaduerso excitetur, ne foris in vulgarem consuetudinem prolabaris. Scito enim, si sodalis pollutus fuerit eum etiam quem attigerit, necessario pollui, et si purus ipse fueris.

SIMPLICIVS.

Repressa leuitate aduersus Deum, multicipitem quoque reprimat cupiditatem, eique modum adhibet, a maxime necessaria cibi & potionis cupiditate auspicatus: & per alias corpori seruitutes, ad conjunctionis appetitum procreandi causa progreditur. Nam eruditorum virorum conuiuia, fercula quidem & pocula, cæterasque suauitates computationum non præcipue spectant: sed reuera sunt sermonum communicationes & disputationes, vt iudicant Platonis, Xenophontis, Plutarchi & aliorum conuiuia. Vulgaria vero quæ ad voluptatem referuntur, & corporum oblectationes, passioni brutarum

ἡσπείσις λό-
ζων μέλιτος
ἢ σιτήνης.

rum mutarumque pecudum non fere sunt dissimilia. Vnde recte dictum est, inter mensam absque sermonibus, & præsepe nihil interesse. Decet igitur virum bonum plebeia conuiuia suo instituto non congruentia recusare. Si vero vt iis intersit, tempus aliquando tulerit: seu festo aliquo postulante, seu patre cogente, aut etiã obsequii gratia, aliaue quam grauiore de causa: excitetur (inquit) animaduersio, & vigilet animus, seq; intra semetipsum contineat: ne se ipso relicto, & popularibus cupiditatibus æstuans, ad populi quasi tribum deficiat, & vna cum vulgo brutis appetitionibus inquinetur. Nam qui se inquinatis dedit, eorumque cupiditates sequitur: is quamuis antea purus, puras haberet cupiditates: per illos contaminatur. Polluitur enim id quod purum est, impuro commissum.

*Mensa
sa, præsepe.*

EPICTETVS.

Quæ corpori seruiunt, eatenus adhibeantur, quantum animo sunt vsui: veluti, cibi, potus, amictus, ades, seruitium. Quicquid autem ad ostentationem aut delicias attinet, repudiato.

SIMPLICIUS.

Quæ causa tuendi corporis adhibentur, in primis paratæ necesse est: ac tum demum iis vtendum. Auctor vero nunc de vsu eorũ loquitur, post etiam de iis comparandis dicturus. Ac fortasse præclarum esset, nulla re egere hominem, qui sit animus rationis particeps. Sed quia mortalis corporis instrumento vtitur: satis est ei offerri necessaria, nec ad luxuriam delabi. Sicut enim fabro satis est in curanda bipeani, efficere vt ista sit magnitudine, figura & acie prædita: nec eam auro bracteari cupit, aut gemmis exornare, quod & sumtibus exhauriretur, & contra rationem artis curaret instrumentum, atque arti inutile redderet: ita & nos aduersus nostrum instrumentum affecti esse debemus, nec illi

Corpus, homini instrumentum, ita curandum sapienti, vt fabro bipennis.

nisi ea quæ vsus & necessitas postulat offerre: e cibis & potionibus, ea quæ secundum naturam corpus humanum alunt, parabilia & naturæ conuenientiora deligendo. Hæc enim etiam puriora deprehenduntur, & tenuiora, & salubriora. Victu enim opus est animanti: sed non tali aut tali victu, ciborumque varietate. Neque enim Theorionibus & Paxamionibus natura nos conciliauit, & culinarius imposturis: sed victui, quo id quod decesserit instauretur. Atque hoc ita se habere, ii declarant, qui ob inopiam vti naturali victu coguntur: multo delicatis & luxuriosis saniores, ut agricolæ ciuibus, serui dominis, pauperes diuitibus. Nam superuacanea & arte conquisita naturam onerant, ut dolosa & aliena, & ex genere venenorum quodammodo. Quare flatūs & fluxiones inde generantur perniciose. Est igitur & multitudo & qualitas ciborum ac potionum naturali vsu instrumenti metienda, ne & parandi sumtu superuacaneo vexemur: & secus ac recta ratio præscribit, instrumentum curemus, idque ad vsum ineptius reddamus. Magnæ autem felicitatis est, ab ineunte ætate enutritum esse, & assuesctum. Sic enim corpori tolerabilis & accommodata & suauius erit, naturalis illa & tenuis & simplex diæta. Eadem & in vestitu ratione vti bonum est. Socrates certe vestibus iisdem & hyeme & ætate vsus perhibetur. Iis vero qui Socrati collari delicate viuunt, satis erit aduersus caloris & frigoris intemperiem, lino e terra nato, & vsitatorum nobis animalium lana & velleribus vti. At vero flumina Occidentis perscrutari, & quæ in iis sunt animalia excoriare, & Serum orientalium egere opera, & fila vermium pretiosissimis & firmissimis apud nos rebus auro atque argento redimere: magni fuerit & luxus, & incon-

*Theorion.
Paxamon.*

*Quo tenui-
or victus, eo
salubrius
corpus.*

*Tenuiter e
ducatum ef-
se, utilissi-
mum.*

*Vestit^o mun-
dus, non lu-
xuriosus.*

*Cicero: Ad
vsus ac-
commodan-
da est adi-
ficandi de-
scriptio.*

siderantiæ. Eadem & domiciliorum ratio esse debet. Nam Crateri quidem domum idoneam præbuit dolium, quamuis pulchram Hipparchiam uxorem habenti. Nobis autem sit sane domus, sed ad vsus accommodata, tam magnitudine quam ornatu,

quæ & virorum & mulierum distincta habeat conclauia: quamuis & hæc fortassis superuacanea fuerint, ea quidem esse magnitudine vt triginta lectulos capiat, aut parietibus & pauimento marmoreo & tessellato & picturato sit, aut singulis mensibus diuersoria distincta habeat, nihil est necesse. Neque enim vel vsus ista postulat: & miserum est, huiusmodi affluetum, cæteras habitationes omnes improbare. Neq; iam dico, qui his impense delectetur, cum felicitatem etiam in hisce collocare, suimet ipsius profus oblitum. Qui si his exciderit, (quod quidē multis de causis accidere potest) plorare necesse erit, & lamentari, seque infelicem tum iudicare. Enimvero tum infeliciores eramus, cum hisce delitiis circumfluerimus. Consimili ratione seruorum etiam eo numero est vtendum, qui sit ad vsum & rei familiaris copias accommodat^o, vt & necessaria eis præbeantur, & operæ exigantur tum diligentes, tum tolerabiles. Qui enim multos circumducunt anteambulones & pedissequos, quorum id vnum munus est: hi non animaduertūt, se molestos sui custodes & obseruatores circumducere, vt neque suo arbitratu quoquam abire, neque priuatim & clanculum cum vilo colloqui, nec ea quæ visa fuerint, agere clam famulis possint. Sunt iidem & aliis hominibus molesti, res in foro venales partim furando, partim rapiendo, atque impune verberando & insultando, conseruorum subsidio freti. His igitur rebus & ignauo otio profus corrupti, plerique profecto sunt inimici & hostes dominorum, qui quo istorum delitias & elegantias & luxuriam alant, quas labores, quas vigilias tolerare? quam multis item adulari & seruire necesse habent? & quod malorum caput est, a vita naturæ humanæ conueniente desciscere? Cæterū ista plurimum ab Epicæti institutione abhorrēs, meritas luat pœnas. Homo autem philosophus, etiam seruitiis ad necessarium vsum accommodatis vtetur. Hic vero exiguus est, tum ob rei familiaris angustias, tum quod

Serui necessarii satum alendi.

Quot serui, tot hostes.

*Epictetus
magnam a-
tatis partē
solus exegit.*

*Duo super-
uacanea, de
litiis & po-
pularis opi-
nio.*

*Diogeni vo-
la pro scy-
pho.*

suis ipse manibus pleraque administrat, vt ei famulo sit opus aut ægrotanti, aut cum res adiutorem desiderat, aut ob rerum meliorum occupationem. sicut & admirandus hic Epictetus, cum magnam ætatis partem solus exegisset, sero tandem muliericulam nutricem asciuit puero, quem ab amico quodam suo, propter inopiam exponendum, ipse susceptum educavit. Nunc singulis rebus necessariis nominatis, in genere subiungit, superuacanea vbique esse repudianda. Duo autem superuacaneorum genera constituit, delitias & popularem opinionem. Hæc enim duo sunt in omnibus iis quæ dixit, ob quæ necessarium vsum transiliamus, nec aliud quicquam. Tanto autem diuini illi viri studio superuacanea omnia repudiarunt, vt Diogenem dicant ligneum scyphum semper circumferentem in pera, e quo haustam aquam potaret, quum per flumen transiens, quendam manibus haurientem bibentemque vidisset, scyphum in flumen proiecisse: quod eo sibi nihil esset opus, vola eundem vsum præbente.

E P I C T E T V S.

A Re venera, quantum fieri potest, ante nuptias purus esto. Sin attigeris ea legitime vtendū Ne samen iniquus sis iis, qui illa vtuntur, neq; eos arguas, neq; passim iactes te ea non vti.

S I M P L I C I V S.

*Victoria li-
bidinum iu-
cunda &
utilis.*

Cum omnis corporæ voluptatis continentia, rationis capacē animum corroborat, & facit vt experimēto fretus, coerceri posse brutam partem confidat: tum belluinas appetitiones cōtrahit, duobus modis marcescentes, tū ipso otio, tum assuetudine succumbendi. Continentia vero libidinum, quanto ea voluptas maior est cæteris, tanto est vtior animo, ac pretiosior. Non autem rationem solum bo-
na do-

na doctrina & legibus optimis erudiri, sed brutarū etiam appetitionum vehementiam, non tam vi refrenari quam sponte etiam remitti solere: ex eo constat, quod & cibi appetitus & coitus, quanquam naturalis & violentus, si recte assuefiat, sine vi acquiescit. Nam & ieiuniis assuefacti, non vexantur ab appetitu: sed molestiis afficiuntur, cum præter ieiunii consuetudinem comedunt, & appetentia coitus in pugilibus, quamuis & carnibus impleantur, & ob ætatem luxurient, tamen quiescit: quod continere assueuerunt, ob oleagini germinis in Olympia corollam. Iam cum lex & consuetudo sororis & fratris consuetudine interdicit: appetitiones non secus ac ab ipsius naturæ imperio, suppressæ, ita profus sunt immobiles: nisi forte aliquos furoris intemperix, & diræ scelerum vltices agitant. Ante nuptias autem caste viuere, præter alias utilitates, etiam iustum est, vt castitatis fides quam maritus ab vxore stipulatur, etiam vxori vicissim a marito seruetur. Sin ante nuptias necesse fuerit: parandum est in eo legib⁹. Quod enim legi repugnat, idem est & impium. neque enim lex frustra illud descripsisset. Est idem & magnæ incontinentiæ signum. Deinde assuefacit & ipsum, & imitatores eius, ad alias quoque leges contemnendas. Cæterum si talibus abstines, ne sis iis qui vtuntur molestus, neue eos arguas, nec te abstinere passim iactato. Audientibus enim acerbæ sunt istæ criminatioes atque opprobria. Neque enim vel præceptorum obiurgationes æquis animis ferimus. Molestiæ causa est scilicet, quod errata & peccata nostra latere putamus, donec arguamur: eoque ne peccasse quidem nos putamus. Iam huius ipsius rei causa est, quod opinionem aliorum ad nos ipsos diiudicandos adhibemus, & non nosmetipsos, & Deum: hoc est, veritatem. Quod si is qui arguit, non peccatum modo reteggit, sed & se peccati expertem facit, & velut in certamine suam de nobis victoriam proclamat: tum & per collationem vinci nos magis etiam

*Assuefactio
& gulam,
& inguina
coercere
potest.*

*Fratrum &
sororum cō-
tinentia.*

*Castitas,
quā a spon-
sa flagites,
ad sponsam
asserenda.*

*Instantia est
reprehensio
odiosa &
noxia.*

ægre ferimus, eo qui se ipse laudat, ægritudinem augente. Est enim ideo grauius, quod aduersarius se iudicem facit. Atque is etiam qui alium arguit, & suum exemplum profert, sibi ipse nocet, animo ad res externas extendendo, vt qui nec absteineat talibus, nec arguat alios studio virtutis, sed vt aliis arguendis gloriam ipse consequatur. Qui autem sic tractat eum quem arguit, præterquam quod oburgationem grauiorem facit, defensionem etiam compatione faciliorem reddit. In promptu enim est vt dicat, Atqui ego non sum philolophus: statimque sibi ignoscat.

E P I C T E T V S.

*S*I quis nuntiarit, quendam tibi maledicere: ne refuta qua dicta sunt, sed responde: eum nescisse cetera tua vitia, nam aliqui non illa sola fuisse dicturum.

S I M P L I C I V S.

*Defensio in
dicio est, te
hominum
applausus
quærere.*

Hoc ad iracundiam reprimendam pertinere videtur. Nam huiusmodi nuntiis commouetur animus & ambitio, vanaque gloria coarguitur, quæ & ipsæ sunt iracundiæ commotiones. Cur vero defensionem vèrat? Cur & aliorum criminum se reum fateri iubet? An non immoderata videri debet ista moderatio? aut potius, & hæc auctoris instituto est consentanea, quo a rebus externis abstrahitur animus, & ad semetipsum reuocatur, vt sibi, non aliis viuat? Qui verò se defendit, sua conscientia non contentus, & iudicio scientis omnia Dei: hunc satis apparet hominibus placere velle. Quamobrem si illis falso etiam persuaserit, se non peccare: acquiescit, quasi nihil peccans, contentus ijs hoc, quos sibi iudices delegit, persuasisse. Sin cæteros aspernatus, incorruptus ipse sui iudex extiterit: peccatum eius ipse testimonio conuincitur. Iam vero sese accusare, vt & aliis peccatis constri-

constrictum: id vero si ipsas gloriæ cupiditatis radices excidere. Venemens enim is affectus est, & ipsi inhærens animo, atque affixus, & a seipso euerri solitus. Putamus enim nos non appetere gloriam, cum eam hoc affectu appetamus: nec animaduertimus turpem esse morbum animi, ob res bonas velle florere gloria. Nec enim consideramus eo affectu inquinari bonum, nec bonum manere posse, aut in primis expetendum, si non per sese id, sed ob consequentem gloriolam amplectamur.

Nam bono etiam nostro finis gloriola proponitur, ad quam consequendam necessario fortassis adhibetur si ita ceciderit, iustitia. Hic tamen ad alios affectus reprimendos est utilis. Multos enim & vehementes affectus gloriæ cupiditate superamus, & eius causa grauissimos labores capimus, acerbis supplicis nihilo interdum leuiores. Quare etiam extrema tunica reliquorum affectuum dicitur gloriæ cupiditas, propterea quod alios sæpe extuens, ipsa magis animo adhærescat. Reuera autem, nec illis affectibus liberat gloriæ cupiditas: sed eorum actiones, quo minus in apertum erumpant, tantum coercet. Qui enim propter eam re ipsa non scortantur: a scædis cogitationibus tamen nunquam sunt otiosi. Ita fit, ut neque cæteros affectus reprimat, & ipsa magis augeatur ob repressam aliorum affectuum actionem. Videtur igitur adolescenti quidem esse utilis initio, ad eius ætatis affectus coercendos. Sin progressu ætatis remanserit, magna est eius pernicietas. Neque enim ad sese conuerti patitur animum externæ gloriolæ inhærentem, neque bonum quicquam præcipue expeti vnquam, sed ob consequentem gloriam: hoc est, nunquam bonum, ut bonum amplecti. Iam quid aliud risu dignum hisce moribus accedit? Nam cum omnino contemnamus & despuamus vulgus hominum, nec vilius esse pretii iudicemus: tamē quasi magni vixi sint, ab eorum opinione tanquam a filio pendemus. Cum autem huiusmodi sit gloriæ cupi-

210

Ambitio fallit imprudētes, & vitiātes contaminat.

Vulgi, quod spernas, expetere laudem, ridiculum.

*Virtus la-
sens, nota
vitia.*

ditas, nihil eam æque extirpare potest, ac animi moderatio, suorumq; malorum confessio. Cauendum tamen, ne id quoque vanitate quadam faciamus. Nam siquidem ex animo fiat, ne spes quidem vlla gloriæ relinquatur. Quod si necessitas nobis imponi posset, ne virtutes nostræ vlli mortalium innotescerent, vitia vero vniuersis: excisa iam esset gloriæ cupiditas, quam sperare desissemus, nec quicquam per ostentationem faceremus.

E P I C T E T V S.

T*heatra frequentare non est necesse. Sed si quando tempus tulerit, se nulli nisi tibi ipsi studere appareat: hoc est, ea duntaxat fieri velis qua fiunt, & eum solum vincere qui vincit. Sic enim non impediris. Clamore autem, aut arrisione, aut longiore commotione penitus abstineto. Ac post discussum, ne multum de iis qua acciderunt disputa, cum nihil ad tui correctionem faciant. Alioqui ex eo apparebit, te spectaculum esse admiratum.*

S I M P L I C I V S.

Non epularum tantum atque libidinum sunt brutæ cupiditates, sed & spectaculorum & recitationum. Quo pacto igitur erga hæc affecti esse debeamus, docet. Crebro, inquit, in theatra venire non est opus: sed illud potius est opus, ne crebro in ea venias. Theatrica enim eorum vita est, qui theatris vacant. Si quando autem tempus tulerit, aut ob ritum festiuitatis, cui & ludorum habetur honos, aut popularis obsequii causa: (inuisi enim populo esse solent, qui consuetam vitæ rationem negligere videntur) aut experimenti periculiq; faciendi causa, quomodo superiori anno erga talia affecti fuerimus, quomodo in præsentia, aut ob aliam probabilem rationem tempestiuum fuerit prodire in theatrum: intento animo esse oportebit, & excitare animaduersionem, vt apud nos simus, nec iis quæ ibi sunt

fiunt nos addicamus, sed eum vincere velimus qui vincit, & ea quæ fiunt, ita fieri vt fiunt: hoc est, vt nec appetitionem nec declinationem ad illa afferamus, vt quæ res externæ sint. Itaque vultus ea constantia esse debet, quæ nec odiosa sit, & grauitatem habeat suauitate temperatam, vt neque acclames, neque assurgas victoribus, nec effule ridcas obridicula dicta, sed alios cum iudicio laudes, alios leniter arridendo probes. Cum autem a spectaculo discessum fuerit, ne multa, inquit, de his quæ acciderunt, verba facito, cum ad emendationem tui nihil faciant. Neque enim ita erudiunt ea quæ ibi fiunt, vt aliquo numero esse debeant. Aut igitur sic accipienda verba sunt, *QUAE NON FACIUNT AD TVI CORRECTIONEM*: quali ad omnia ea pertineant, quæ de spectaculi euentu dicimus, aut si certam aliquam eorum quæ dicuntur partem intelligit, fortasse suadet, ea solum dicenda, quæ ad nostram emendationem faciant. Cuiusmodi fuerint ea, quæ nostros motus parum decoros in spectaculo coarquant. Multa vero verba de spectaculi euentis, argumentum euidentis fuerint, te spectaculum illud, magnificum & admirabile quiddam iudicare: id quod sine plebeio affectu fieri non potest.

EPICTETVS.

Ad recitationes ne veni, neque facile accede: sine accesseris, grauitatem & constantiam tuam: & id una caue, ne cui sis molestus.

SIMPLICIUS.

Post spectacula de recitationibus disserit, quas homines eloquentiæ & poeticiæ studiosi, ostentandæ facundiæ ergo suscipiunt, alias potentes aliquos laudando, alias vrbium instituta narrando, aut loca describendo, aut forenses quæstiones tractando, aut simile quippiam. Negat igitur ad has, vt ostentationi comparatas, & res externas spectantes, facile ac-

cedendum, & sine ratione accessum permittente, siue id fiat ob amicitiam declamatis, siue ob potentiam eius qui laudatur, siue obsequii alicuius & receptæ consuetudinis causa, cuius sæpe magnus usus est ad eos mitigandos, qui iis inuident, qui a populari consuetudine recedere volunt. Sin autem, inquit, ad recitationem accesseris, grauitatem, constantiam & facilitatem conserua: grauitatem, vt tempestiue & modice laudes: constantiam, ne perturbate mouearis, neque acclames, aut quicquam importune interloquaris, sed eodem habitu modestiam corporis & morum conserues. Facilitatem, ne tetrico sis vultu, quasi aliis curis intentus: neque ultra quam satis est taceas, sed modice laudes orationem: nec acerbe iudices, aut redarguas, vt aut falsam, aut inconcinnam, aut infantem. Illud autem plane facilitatis est & benignitatis, si & oratori recte dicenti, & ei qui vere meritoque laudatur, gratulari vidcaris.

E P I C T E T V S.

Cum aliquid negotii tibi futurum est cum aliquo, ex proceribus præsertim: ipse tibi proponito, quid in eare facturum fuisset Socrates, aut Zenon. Ita fiet, vt se ratio non deficiat, qua id quod obiectum fuerit, recto administras.

S I M P L I C I V S.

Qui ad semetipsos conuertuntur, & sibi viuere volunt, haud fere magnates accedere consueuerunt. Quare Socratis exemplum nobis proponit, & Zenonis: in quos intuentes, rationem visuri sumus, qua illi nobis sint aduendi. Cogitandum igitur, quo pacto Socrates & Zeno cum talibus congressi essent, non fiste, non simulare: sed pro suæ vitæ ratione cordatam magnitudinem animi præ se ferentes, ab omni despicentia & arrogancia puram: non humiles & abiecti ob fastidium dignitatis,

neque

*Quomodo
magnates
aduendi.*

210

neque superbe illos contemnerent. Eiusdem moris est, nec adulari ijs, nec contumeliose illos arguere: sed & ob recte facta modice collaudare, & inde ducere exordium, sicut medici acerba medicamina melle saepe praelinunt, ac tum demum eorum quae perperam sunt, non acerbum inlectatorem se praebere: sed correctorem sollicitum, & argere ferentem, praelaras actiones paucis interdum delictis quasi contaminari. Ac mea quidem sententia Socrates, Zeno, & similes, omnino demonstrarunt, quam multa habeant, nequaquam expetenda principatus & fastigia rerum humanarum: & vnum in ijs expetendum esse, benefaciendi facultatem: quam qui negligant, eos & mala illius rei experiri, & bono fraudari. Constat autem Socratis & Zenonis exemplum esse deligendum: sed suae cuique vitae modum esse conseruandum, eique consentanea vltro & sponte naturae adhibenda. Cuiusmodi enim est, cum qui ita viuat, vt proficiat, & adhuc Epicteti puerili institutione indigeat, Socratis aut Zenonis vti sermonibus? Quo pacto is deorsum vitabit? Nam Antigonus, qui post Alexandrum in Syria regnauit, dixisse fertur: Nunquam se angere & aestuare solitum, quod sciret, nisi quando cum Zenone congrederetur. Atqui multos ille alios philosophos adierat. Ab hoc loco Epictetus officia in congressibus seruanda tradit, ab ijs auspiciatus, quae ad principes & potentes pertinent.

In potestate nihil inesse quod expetias, praeter vnam benefaciendi facultatem.

ἡμετέρας ἀλλοτρίων ὀφείδων.

Antigonus de Zenone.

EPICTETVS.

Cum ad magnatum aliquem iturus es proponito tibi, fore vsu eum domi non inuenias, vt inclusus sis, vt ocludantur tibi fores, vt ille te negligat. Quod si hoc statum venire decuerit, ea feras quae sunt: neque ipse vnquam tecum dicas, non fuisse tanti. Id enim plebes est, & eius qui res externas calumniatur.

SIMPLICIUS.

Idem fere dicit quod supra: Rem aliquam aggressus

furus, commonefac teipsum, & reliqua. Sed illic quidem ad lauationem oratio deducitur: hic vero maius exemplum proponitur, congressus magnatum. Illic orationis exitus fuit, contemnenda ea esse quæ fiant, & suum institutum naturæ consentaneum tuendum: hic vero, maturo consilio providendum, nec oscitanter, sed proxime veritatem proponendas esse impendentes molestias. Suscepta enim profectio ad principem, secutis iis quæ dicta sunt, valde nos facti pœnitet, & ea nobis accidisse indignamur, vel quia principio non recte consulimus, vel quia supra quam decet, euentis illis sumus perturbati. Vtrunq; autem plebeium est, & eorum qui rebus externis non recte vruntur, neque ita vt eorum naturâ fert, sed eas magnificientium. Locutus autem prius de accessu magnatum faciliore, quo pacto cum eis agendum sit, more Socratico & Zenonio scilicet: nunc de iis qui asperius respondent, dicere instituit, quo pacto & ad eorum congressum paratus esse debeas: primum, nisi necessitas aliqua coegerit, esse prætermittendum. Sin & necessarium & consultum esse videatur, etiam molestiis illis propositis accedere: ferenda esse quæ acciderint, sine pœnitentia.

E P I C T E T V S.

IN familiaribus congressibus absit facinorum, aut periculorum tuorum proluxa & immodica commemoratio. Nec enim, vt tibi iucundum est tuorum certaminum meminisse: sic & aliis suauis est, ea qua tibi acciderunt, audire. Absit illud etiam, ne risum moueas. Nam is eiusmodi locus est, e quo procliuus sit in plebeium morem lapsus: eamq; vim habet, vt tui obseruantiam facile apud familiares diminuat. Periculosum est etiam, ad orationis obscœnitatem progredi. Cum igitur tale quippiam inciderit, aut (si feret oportunitas) obiurgabis eum, qui sermonem illum in iacerit.

erit: aut taciturnitate saltē, & rubore vultus
stendas, eam orationem tibi displicuisse.

213

SIMPLICIVS.

Post congressum cum magnatibus, de congressu
plebeiorum agit: quo modo & in eo gerere te debe-
s, vt iis quibus cum viuas, neque molestus, neque
contemptus sis: sed potius pro virili commodus.
Nam sua facinora aut pericula non prolixè atque
immodice commemorare, fastidium tollit. (Mole-
ste enim ferunt homines, eos qui sese laudant, quasi
ipsi verbis iisdem accusentur, & per collationem
probris afficiantur) simul etiam ea res foras pro-
minentem animum & gloriæ cupidum contrahit,
& generosum quiddam præ se fert. Cum autem
prius dixerit, non esse cinquam ob multa iudicandū,
neque risum multum esse oportere, neque effusum:
nunc aliis risum mouere vetat, causa adiecta: eum
locum esse lubricum, vt facile ad plebeios mores
delebaris. Nam si ea dicas, quæ plebeculæ risum mo-
ueant. indicio est, ea grata illi esse, & apta plebeis
moribus. Æque igitur, aut magis etiam: eum qui
risum mouet, idiotam iudicant: vt si prius eum re-
ueriti fuerint: satis hoc ad obseruantiam eius ex-
tenuandam virium habeat. Sunt tamen & ex iis
qui prudentes habentur, qui risum moueant, vt fa-
eti ac lepidi habeantur. Iam eum qui vtcunq; pro-
ceperit, ab obscœnis verbis sibi temperaturum. in-
promptu est: ac ne alios quidem ferendos, si vitare
possis, monet: sed ita, si tempus ferat: hoc est, si ado-
lescens eo prouectus fuerit, non inuerecundus neq;
diuitiis & dignitate inflatus. Quem & increpabis,
inquit. Neque enim vel ipsi turpiloquo, vel iis qui
derunt, videberis arrogans. Sin natus grandior &
insolens fuerit, & ob diuitias elatus, aut dignita-
tem: increpare quidem graue fuerit, & præter ina-
nem operam & odium ac simultatem: ridicula etiã
libertas illa videbitur. Quid tum ergo faciendum?
Silentio, inquit, molestiam præ te ferto. Ac obserua,

πειρασολο-
για molestia.

χαλτηπιος
ραγην ha-
bent αυτην
τιτασι.

Obscœnias
cauenda.

vt modum conuenientem, adhibito discrimine, obseruarit Nam de gladiatoriiis aut Circensibus ludis, itemque de epulis & potionibus cum verba fiunt, aut cum homines laudantur, aut vituperantur, si fieri potest, inquit, alio traduc sermones eorum. Hic vero, si tempestiuum fuerit, etiam obiurgare iubet. Atque illic si traduci non possint sermones, taceto, inquit: hic molestiam præ te ferto.

E P I C T E T V S.

*S*I voluptatis alicuius imaginem animo conceperis, moderare tibi, ne ab ea mouearis: sed & rem examina, & tibi ipse deliberandi prabe spatium. Deinde utriusque temporis memento, tum eius quo voluptate perfrueris, tum eius quo percepta iam voluptate dolebis, teq; ipse obiurgabis, atq; his illa confer: Si abstinueris, fore vt gaudeas, teque ipse collaudes. Quod si tibi suscipienda rei videbitur esse tempus, caue ne te vincant eius blanditia, & suauitates, & illecebra: sed illud oppone, quanto praestantior sit talis virtutis conscientia.

S I M P L I C I V S.

*Voluptatē,
quia pernicio-
sa est, hanc
nem Deus
fecit.*

Voluptas corporis nocentissima est animo. Quælibet eorum, quali clavis aliquibus affligit animum: eaque de causa Deus eam fecit breuem. Nam & in cibis & potionibus tamdiu voluptas durat, quamdiu in ore eas senserimus: cum vero deglutiuerimus, profus interit, & in coitu ipso tantum actionis tempore sentitur voluptas: quæ cum præterit, perinde est ac si nulla fuisset. Ac in sensu esse voluptatē constat. Quod enim non sentit, etiam voluptate caret omnino. Sed & externarum rerum oblectationes, vti vestium, ornamentorum, pecuniæ, instrumenti domestici, parum & ipse durant. Harum enim adceptione exhilarati, vbi eis assueuerimus, voluptatem porro nullam sentimus. Sin ea nobis eripiantur, dolor vehemens succedit, voluptate multo dura-

o durabilior Ita voluptas vbi per exiguum tempus
 durauit, maximeque corporis, ab ita noxa sua modis
 omnibus animo relicta, interdum vero etiam
 corpori si suauitas illa excelsit modum. At continen-
 tia voluptatum, durabile affectu & corpori & animo
 utilitatem, & aliud voluptatis genus parit cum ipsa
 natura coniunctum, & innoxium & perpetuum.
 Nunc his ita expositis, videamus quid dicat Epictetus:
 Cum voluptatis, inquit, alicuius imaginem
 animo conceperis, vt in aliis, veluti diuitiis, principatu,
 aut similibus rebus externis, ita & in hac, ac
 magis etiam, statim ipse te custodi, ne visum illud
 atque imago ad rem ipsam te impellat, sed ea qui-
 dem paulisper expectet: tu vero spatio impetrato
 te ipso, & animaduersione excitata, tempus con-
 siderato, tum suauitatis illud breuissimum, tum se-
 cuturum noxæ diuturnum & pœnitentiæ plenum,
 in quo ipse te victum accusabis. His etiam illud
 tempus confer, quo, si te continueris, & diuturnam
 utilitatem, & sinceram voluptatem percipies, te ip-
 sum & laudaturus & approbaturus. Nam si eius ini-
 merium represseris: facile conquiescet appetitus,
 etiam luculentæ victoriæ verecundia. Quod si iterum
 atque iterum feceris: ita deprimetur, vt molestus
 esse desinat. Quamobrem si voluptas statim post
 opus desinit, ac tunc nihil inter eum interest qui eam
 percepit, & eum qui non percepit, excepta cogita-
 tione suauitatis, nihil habet voluptas magni æsti-
 mandum: idque declarat eorum memoria, quibus
 non somnis fruimur, quæ obscurum habet volupta-
 tis vestigium. Sed quia interdum voluptatibus
 nonnullis recte frui possumus, cuiusmodi est con-
 iunctionis appetitus procreandi causa, aut balnei
 post febrem: cum, inquit, occasio fuerit huiuscemo-
 di alicuius operis attingendi, vide ne te suauitas il-
 lius atque illecebriæ decipiant, vt tui oblitus torum
 te voluptati tradas, sed eo tempore contentionem
 accito, quanto pulcrius sit vincere voluptatem,
 quam ab ea vinci. Tanto nimirum, quanto pulcrius

*Continētia
 voluptas du-
 rabilis,*

*Modus fru-
 endæ volup-
 tatis.*

est imperare brutis affectibus quam seruire, & hominem esse quam bestiam.

E P I C T E T V S.

Cum facis aliquid, quod faciendum esse statuisti, nunquam recuses inter id agendum conspici: tametsi futurum est, ut vulgus de eo secus iudicet. Nam si perperam facis, rem ipsam fuge. Sin recte, quid eos vereris, qui non recte reprehendunt?

S I M P L I C I V S.

Bona res propter sese, non ob adiunctam gloriam reputanda.

Vehementer in eo elaborat, ut bonum, ob id ipsum quod bonum sit, amplectamur, non autem propter popularem opinionem. Nam qui propter hanc aliquid expetit: in ea ipsa bonum collocat, non in illo. Quamobrem si quis recte perspexit, aliquid non esse faciendum: ipsa res eo fugienda est, quia non bona. Sin aliquid bono consilio fecit: recusare non debet propter eos, qui factum id perperam reprehendunt, quo minus palam id agat. Fit enim, ut vero bono (id enim est, quod recte bonum iudicatur) non bonum, sed malum, ut est mendacium, præferatur. Talis enim est vulgi non recta de eo quod sit opinio. Præterea fit, ut quod recta ratio bonum iudicauit, malum putetur & fugiatur. Quod enim fugiendum, malum. Fit & illud ut qui a se ipso & a rebus discedit, ad vulgi opiniones defertur, atque ibi bonum & malum quærat, itemque verum & mendacium.

E P I C T E T V S.

Vt hoc pronuntiatum, Dies est: & Nox est: magnam habet in se inuentione vim: in coniuentione vero prorsus nihil valet. Sic maxima quæ, ex iis qua apposta sunt, arripere, ut respectu corporis, magni est momenti: ita si communitas coniuuii spectetur, magnum habebit, nisi caueris, dedecus. Cum igitur conuiuia es alienius: memento, eorum qua apposta sunt

nt pretium, quod ad corpus attinet, considerandum
se: sed & eam qua conuiuatori debetur, reuerentiam
se conseruandam.

S I M P L I C I V S.

Syllogismi hypothetici, in quibus enucleandis
oici laborarūt, partim sunt disiuncti, partim con-
iuncti, siue complexi. Disiuncti, in quibus cum est
alterum, nullo modo alterum esse potest: & cum al-
terum non est, utique est alterum. vt cum dico: Aut
dies est, aut nox est. Atqui nox est. Dies ergo non
est. Sic cum alterum statuitur, alterum utique tol-
litur. Alterius vero negatione, alterum affirmatur,
vt cum dico: Atqui dies non est, Nox igitur est. At-
qui nox non est, Dies ergo est. Actale quidem est
disiunctum, in quo hæc verba, Aut dies est, aut nox
est: axiomatis loco, hoc est, tanquam euidens & se-
cundum communes notiones verum adhibetur.
Nam enim axiomata vocabant Stoici. Copulatum
vero est, cum duobus inter sese ita complexis, vt al-
terum antecedat, alterum consequatur: affirmatio-
nem antecedentis sequitur consequens, negatione
vero consequentis vna tollitur antecedens. veluti
vere hæc copulantur: Si dies est, nox non est. nam
si dies est, vere antecedit: illud sequitur, Si dies sit,
nox non esse. In copulato igitur affirmatione
antecedentis affirmatur consequens: Atqui dies
est, Nox igitur non est. Negatione vero consequen-
tis, vna tollitur etiam antecedens: Atqui non nox
non est, sed est scilicet, Dies igitur est (nam duæ ne-
gationes, vnam constituunt affirmationem) Dies
igitur non est. Actale quidem est complexum, siue
copulatum. Iam autem Epicteti verba videamus:
Aut dies est, aut nox est, in syllogismo disiuncto, vt
pronuntiatum certum adhibetur: in copulato non
certum. Nam quod ibi adhibetur pronuntiatū, com-
plexum est, si dies est, nox non est. Sicut igitur in-
quit, Aut dies aut nox est: in seiunctione magnam
certitudinem habet, in coniunctione vero plane nullam (di-

ἀξιωματικῶν
Στοιχῶν.

uellit enim complexionem quæ ait, Si dies sit, nõctem non esse) sic etiam in conuiuio maiorem eligere partem, corpori quidem utile est & conducibile & eximium: ad seruandam autem communitatẽ in conuiuio, nihil valet. nam & hoc dirimit communitatem, vt complexum illud. Quare cum aliis edens, non solum appetitum tuum in iis quæ appositæ sunt, considera, vt ex iis delectum agas: sed & eam communitatem respice, quæ irreprehensa tuenda est. Quamuis autem de conuiuio verba faciat: tamen ad omnem societatem vitæque consuetudinem in genere hæc esse transferenda, perspicuum est. Auaritia enim omnes dirimit necessitudines: sicuti æquabilitas, cum suum cuique tribuitur, eadem continet, auget, conseruat. Nam & latronum communitas, quamuis ex talibus conflata viris, tantisper durat, dum præceptum hoc seruatur, ne alii plus æquo sibi appetant. Ob hoc enim iustitiæ vestigium, etiam iniustitia illa permanet. Cum autem prius multis locis auditorem hortatus fuerit ad libertatem, & in aliis ad fortitudinem, ad magnitudinem animi, ad prudentiam & temperantiam: in hoc eum ad iustitiam vocat, & eius impedimenti auaritiæ fugiendæ auctor est.

*Auaritia.
Æquabili-
tas.*

E P I C T E T V S.

Si quam personam, qua vires tuas superat, indueris: tum eam indecore geres: tum eam quam sustinere posses, negliges.

S I M P L I C I V S.

Cicero:
Non id modo spectandum, quam honesta sit res: sed illud etiã, vt sit efficiendi facultas. Non ei studendum, quod per sese optimum est: sed ei quod est ex iis quæ nobis accommodata sunt, optimum. Nullum enim ea quæ extra modum suscipiuntur, fructus consequitur. Quare non temere personæ maiores induendæ sunt, vt doctoris aut philosophi, aut in naue gubernatoris, aut in vrbe magistratus. Præstat enim personam inferiorẽ cum laude

laude sustinere, vt non par modo sis, sed etiam ea superior: quam indecore gerere superiorem, nec illius dignitati respondere. Honestius est optimum esse pædagogum, quam doctorem imperfectum: & bonum patremfamilias, quam improbum magistratum. Nam maiorem personam indecore gerere (hoc autem indecorum non ad opinionem, sed ad ipsius rei naturam referatur) illud etiam habet mali, quod eam perdimus, quam nostris rebus aptam belle sustinere possemus. Melior enim histrio & in Comœdia est, & in Tragedia, qui seruum bene representat, quam is qui domini aut regis personam male agit. Et hoc ego caput ad iustitiã refero, quod quemque personam se dignam iubet eligere, & non aspirare ad altiora.

EPICTETVS.

Quemadmodum in ambulando caues, ne clauum calces, pedemue distorquens: sic in degenda vita caue, ne gubernatricem actionum, mentem tuam, laedas. Quod si in re vnaquaue obseruabimus, omnia cautius aggrediemur.

SIMPLICIUS.

Bisariam humanus animus læditur. Aut cum brutis affectibus affixus, per eisdem corpori agglutinatur, reclamans ille quidem non nihil, atque ægre ferens, sed superatus ab affectibus, qui corroborati tyrannidem in eum exercent: aut cum suoapte iudicio corrupto, seipsum non discernit vt diuersum a brutis affectibus. Monet igitur pædagogus horum vtrunq; in degenda vita cauendum esse, quam similem ambulationi facit, ne quis brutis affectibus succumbat: qui cum sint corporei, clauorum instar agglutinatum sibi animum corpori affigunt. Quis vero clauus sic affigit, vt bruti isti affectus? qui efficiunt, vt putet animus, & seipsum & illos & corpus esse vnum? Peruerstatem autem opinationis, & eius par-

Peccata vel ex corrupto iudicio, vel a prauis affectibus oriuntur.

tis animi quæ quasi pedestris cum corpore aliquid, & cum bruta vita commune habet, distortioni pedis apte comparat, & hortatur, vt quemadmodum in ambulando corpori cauemus: sic in vitæ negotiationum tractatione cauendum esse, animo capæi naturæ instituto principatum humanæ vitæ obtinet, qua hoc animala cæteris distinguitur, ne vel affectibus inflammetur ob auiditatem, vel iudicium atque opinatio eius peruertatur ex focordia. Nam si qualibet in re nos ipsos obserauerimus, vt ii qui ambulant: tutius quamque rem suscipiemus. Nam in ea animaduersione, etsi modicus aliquis lapsus contigerit: cum tamē facile corrigemus. Etsi enim paulum coniuentes clauum calcauerimus, aut inconcinne pedem promouerimus: propter obseruationem & a clauo pedem facile auellimus non affixum, & gressum pedis leui opera aliter dirigimus.

E P I C T E T V S.

Modus pecunia corpus est vnicusque, vt calcei pes. Si igitur in eo institeris, modū seruabis: sin praeterieris, iam veluti per praecepto se ferri necesse erit. Vt & in calceo, si vltra pedem progressus fueris, fit auratus calceus, deinde purpureus, deinde interpunctus. Eius enim, quod semel transferit modum, nullus est terminus.

S I M P L I C I V S.

In rebus corporis, vt vestibus, victu, possessionibus, pecuniis, duo hæc sunt: eorum acquisitio, & vsus. Prius igitur de vsu locutus, eatenus iis vtendum esse, quatenus ad nudam corporis curationem faciant, omne superuacuum quod ad gloriam aut delicias pertineat, remouendo: nunc de acquisitione eorum docet, & huius quoq; modum dicit esse corpus. Nam & acquisitionis modus est vsus (eo enim acquirimus, vt vtamur) & ipsius vsus modus est corpus, cuiusque necessitates. Perspicuum igitur, etiam

etiam acquisitionis modum esse corpus, eiusque necessitates. Quare si quis ad eas necessitates respexerit, pellibus simplicib. erit contentus: quarum superiores foueant pedem & muniant, solæ vero id præstent ne pede nudo calcetur noxia. Sin quis id quod pes exigit excesserit, & ad ornatum delicias deflexerit, auratus fit calceus, inquit: deinde purpureus, post interpunctus. Tanta autem fuisse videtur apud Romanos in conficiendis calceis purpureis & interpunctis curiositas, ut auratis etiam præferrentur. Eadem est & rei familiaris ratio ac rerum corpori necessariorum. Si quis enim mensuram necessitatis transierit, eiusque terminum: iam sine termino vagabitur, alia aliis adiiciendo, donec ad extremas delicias & vanitatem præceps feratur. Per hæc enim fit quoddam quasi diuortium a regula: & quæ id sequitur, inexplebilis egestas, & eius comes afflictatio. Nam si decem parauimus, volumus habere viginti: si hæc, quadraginta, & sic deinceps, nec ullus finis est prolabendi in vastum illud atque immensum pelagus insatiabilis cupiditatis. Constat enim, in singulis iis, quæ ad usum corporis adhibentur, possessionem quæ limites excedit, recidere in infinitum, ut iam & scopi & vsus obliuiscatur ad quem pertinet, qui corporis est curatio. Quare sæpe ipsum corpus amittimus, dum ista sine modo cumulamus. Quid vero si calcei exemplum eo adhibuit, quod is, nisi magnitudini pedis responderit, quamuis ornatum modum non excesserit, sæpe nos allidet, prosternet, denique in præcipitium aget? Ex iis porro quæ de vsu dicta sunt, ea quoque distinguenda sunt quæ ad acquisitionem pertinent. Docent autem & hæc capita conuenientem modum in acquirendis & vtendis rebus externis, nosque ad iustitiam deducunt.

Horatius:
Crescit amor numerum,
mi, quantum
ipsa pecunia
crescit.

Lucanus:
Semper in-
ops, quicum-
que cupis.

EPICTETVS.

Mulieres statim ab anno decimo quarto a viris dominae vocantur. Proinde cum videns, se nihil

aliud habere muneris, nisi ut cum viris concumbant: comere se incipiunt, atque in ornatu spem collocant omnem. Quare opera pretium est, dare operam ut sentiant, sibi non ob aliud honorem haberi, nisi quod & modestas se praebeant, & verecundas ac temperantes.

S I M P L I C I V S.

*Ipsi mariti
corrumpunt
uxores.*

Etiam matrimonio iis qui vitam naturae consentaneam sequuntur concessio, qua ratione his curandae sint uxores, paucis ostendit: cum eaque id confert, quod vulgus hominum facere solet, eorumque delicta corrigit, & ad normam hanc reuocat. Plerique mortales, inquit, vxoribus a prima aetate adulantur, & honorem habent, easque dominas vocant, solius concubitus causa. Quare non immerito illae ad hoc sese parantes, comuntur, & in ornatu spem suam omnem collocant. Nec tam illae reprehendendae sunt quam mariti, qui eas propterea colunt. Quare ab initio statim sic informandae consuefaciendaeque sunt, ut intelligant, se non alia vlla de causa a nobis honoratum iri, nisi quod sint ornatis modestisque moribus, & marito verecunde parent & obsequuntur. Quibus dotibus si qua mulier praedita fuerit, iam & ad tuendam rem familiarem, & ad educationem liberum, & ad mariti curationem, & ad vitae frugalitatem facile assuecet: quae officia honestas matronas decent.

E P I C T E T V S.

Tardi ingenii signum est, in rebus corporis immerari: velut, exerceri diu, edere diu, potare diu, cacare diu, coire diu. Nam haec quidem facienda sunt obiter: cura autem omnis ad animum est transferenda.

S I M P L I C I V S.

Quemadmodum ingeniosi homines in summis, perfectis & exquisitis naturae suae rebus elaborant, & immo-

& immorantur: ita stupidi & hebetes in imperfectis, extremis, generalibus, & vulgo tritis versantur. Itaque si homo, cuius ab animo rationis compote natura pendet, qui corpore ut instrumento utitur, omissis naturalibus animi actionibus corpori immoretur: hebetis id ingenii signum est, ut & huius rei causa est obtusior acies animi. Quis enim artifex alicuius pretii, in curandis instrumentis terit tempus, arte quæ his vsura est neglecta? Neque vero obtusi tantum ingenii signum est, occupari circa corpus: sed immodici etiam eius amoris. Quibus enim gaudemus atque afficimur, iis immoramur. Est igitur, inquit, occupatio corporis, accessio quædam iudicanda: præcipua vero cura ei impendenda, quod corpore utitur. Hæc enim iusta est nostri aduersus illud officii distributio.

EPICTETVS.

*CV*M tibi quispiam vel malefecerit, vel male dixerit: memento eum opinatum esse, id ex officio sibi fuisse faciendum & dicendum. Neque vero fieri potest, ut id sequatur ille quod tibi videtur, sed id quod sibi. Qui si male iudicat, damnum ipse facit qui decipitur. Nam veram connexionem si quis mendacium iudicat: non ipsum connexionem ladetur, sed ille qui deceptus fuerit. Sic igitur instructus, a quo fores animo conuiciatorem. Nam ad singula dicas, ita visum esse illi.

SIMPLICIUS.

Et hoc præceptum ad patientiam & mansuetudinem adhortatur, duplici argumento: vno, quemuis suam opinionem & iudicium sequi. Non igitur ægre ferendum, id cum sequi, quod ipsi rectum videatur. Nam & tu & omnes homines idem faciunt. Quis ergo sanus naturæ communi succenseat? Si vero quia id quod neque honestum neque rectum est, recte se habere putauit, eo succenses: ea quoque

Simplices homines fortassis, & non plane mali faciunt istud. Sed homines callidi, & tyrannici,

contra iudicium & conscientiam suam in facinorosum scelus ruit. indignatio absurda est, nam ille, non tu, damnum facit. Qui enim honestum putat quod est inhonestum, deceptus est. Deceptus vero damnum facit. Qui ergo tibi male dicit aut facit, ipse est cui nocetur, quamuis neque tu neque potentissimus quisquam ei nocere posset.

Sed interim patitur & perit aliquando iustus, si non sit Stoicus adamantinus. Externa enim incommoda quæ habentur, corpori aut rebus externis incommodant. quare nec ipsi proprie incommodant. Opinionis autem error, animi deceptio, in quo natura eius sita est, hæc est quæ ei noceat. Ei vero damnum esse datum qui deceptus sit, & non ei de quo sit deceptus: euidenter exemplo connexi demonstrat: veluti Si dies est, sol supra terram versatur. hoc si quis falsum putet, non ipsum connexum damnum facit, cui sua constat veritas: sed is qui falsum de eo sentit. Sic etiam qui secus ac decet, tibi conuiciatur aut malefacit, ipse est cui noceatur. Tibi vero ne nocitum quidem est, neque mali quicquam datum, præsertim si in rebus quarum potestas in nobis sita est, vis & natura boni atque mali collocata est. Quare cogitans necesse esse, quenque id sequi quod ipsi videatur, & ipsum esse qui faciat damnum, non te: lenem te & magnanimum præbebis aduersus conuiciatorem, si te assuefeceris ut in quolibet horum adiciias. Ita ei visum esse: ac id eum necessario sequi, quod ipsi videatur.

Imo non error: sed diabolica improbitas plerisque nocet.

E P I C T E T V S.

VNaquaque res duas habet ansas: unam tolerabilem, alteram intolerabilem. Si frater iniuriam fecerit, non ea prehendes, qua facit iniuriam: ea enim eius ansa non est tolerabilis. Sed illa posita, esse fratrem, esse una educatum. Sic prehendes eum, qua est tolerabilis.

S I M P L I C I V S.

Pugna & concordia rerum inter se.

Omnes res quæ sub ortum cadunt, quia constant e contrariis, aliqua ex parte inter sese consentiunt, & conueniunt.

& conueniunt, actolerabiles sunt, aliqua ex parte
 dissentiunt, & sunt intolerabiles. Velut, ignis qui
 est siccus & calidus, ratione caloris cum aere con-
 sentit, estque ei tolerabilis: quatenus vero siccus,
 eidem opponitur & repugnat. sic etiam frater, si
 læserit iniuria. Et hic duas habet ansas, alteram to-
 lerabilem, qua est frater: alteram intolerabilem,
 qua est iniurius. Notum autem est, nos ea quæ to-
 lerabilia sunt, leniter, facile, placideque ferre: into-
 lerabilia vero auersari, grauiterque & iniquis ani-
 mis pati. Quamobrem si semper bono & mansueto
 esse animo, si acquiescere volumus (quando res om-
 nes duas illas habent ansas, tolerabilem vnam,
 alteram intolerabilem) eaprehendemus eas, qua
 sunt tolerabiles. Nam omnia plane sunt talia, diui-
 tiarum, paupertas, sanitas, morbus, coniugium, vita cæ-
 lebs, liberi, orbitas: cætera denique vniuersa quæ in
 vita versantur. Nam diuitiarum tolerabilis est abun-
 dantia, intolerabilis vero occupatio & sollicitudo.
 Paupertatis tolerabilis est tranquillitas & otium,
 sed intolerabilis egestas. Sanitatis tolerabilis est
 vacuitas doloris, & expeditus membrorum vsus:
 intolerabilis contumacia & confidentia. Morbi to-
 lerabilis est moderatio animorum, sed intolerabilis
 ærumna. In coniugio tolerabilis est procreatio li-
 berum, & obseruantia: intolerabilia vero multarum
 rerum indigentia, & rationis expertis dilectio. Orbi-
 tas expedita est, vacare sinit rebus pulcrioribus, nec
 de copiis post obitum relinquendis curare cogit: &
 quod meo iudicio maximum est, non necesse habet
 liberos interdum malos amare. Tum enim fit, vt
 improbitas ametur. Iam contumelia & conuicium
 tolerabilia ista habent, interdum quidem, quod ea
 de rebus nostris cognoscimus quæ prius ignoraba-
 mus: semper vero, quod nostra patientia prouoca-
 tur. Et quam maxime fugimus, afflictio corporis,
 tolerabilem habet animi exercitationem & purga-
 tionem. In quibus omnibus magnum inest bo-
 num, vt fortiter tolerantur. Nam in ea incidisse, ani-

*Diuitias.**Paupertas.**Sanitas.**Morbus.**Coniugium.**Orbitas.**Conuicium.**Dolor cor-
poris.*

* *Verū hoc optabilius. Ea enim vir- tus est PATIENTIA, cuius laude qui carent, beatiores sibi quidē certe videntur, quā qui fruuntur in mīci.* miq; constantiam retinuisse, præclarior est * quam non incidisse. Nam in ea non incidere, corporis & rerum externarum: sed ea pulcre tulisse, animi bonum est. Quin & inimici duas habent ansas, & fructum ex eis capere licet, in affectus & perturbationes nostras acrius inquiringentibus, atque efficientibus ut simus cautiores. Qua de re Plutarchus Chæroneus integrum volumen scripsit.

EPICTETVS.

Oratio non coherens: Ego sum te locupletior, ergo sum te melior: Ego sum te eloquentior, ergo sum te melior. At illa magis coherens: ego sum te ditior, mea ergo pecunia tua praestat. Ego sum te eloquentior, mea ergo dictio tua praestat. Tu vero nec pecunia es, nec dictio.

SIMPLICIUS.

Philosophū non eloquentia facit, sed honesta vita. Homines studiosi plerique faciendæ & poliendæ orationi, librisque conscribendis student, ut iis dignum est: nisi forte aliquis a puero in liberalibus artibus accurate institutus, eam dicendi facultatem, quasi naturalem, & non studio quæsitam sibi compararit. Quod ut contingat, id hominem philosophum laudi sibi ducere non vult: ut qui hunc finem sibi propositum nō habeat, nec inde pendeat. Nam dictio quidem elegans si fuerit, suum habet bonum: & is cui proposita est dictionis elegantia poeta est, aut historicus. Is vero cuius virtus sita est in vita rationi consentanea, quique finem illi conuenientem propositum habet: quamuis alio disertior, eo se tamen esse meliorem, nullo iure dicet. Neque enim ipse dictio est, neque finis eius est dictio, ut ex ea formam suam consequatur, sicut ex arte sua quis artifex. Sed dicendum: Mea dictio est elegantior quam tua. Etsi autem id præcipue spectat, ut hominem studiosum ab admiratione dictionis & styli reuocet: tamen increpationis moderandæ causa, locupletioris vitur exemplo.

EPICTETVS.

L Auat quispiã cito? no dicas lauiffe male, fed cito.
 Bibis quispiã multũ vini? no dicas bibiffe ma-
 le, fed multum. Priusquam enim id decretum diuidi-
 caris: vnde sciu, an male? Sic vsu tibi veniet, vt alia
 visa certo comprehensa teneas, aliis assentiaris.

SIMPLICIVS.

Iudicio nos de rebus solidiore esse vult, vt neque
 vituperemus, neque laudemus facta cuiusquam ni-
 si scopo eius cognito, ad quem illa referuntur. Ex eo
 enim iudicium est ferendum, quod & qui verberat
 prodest, & qui alit nocet: & qui furatur, interdum
 recte facit: & qui præbet, iniuste. Sunt igitur, in-
 quit, facta ipsa per se iudicanda, & si quis cito lauat,
 dicendum, cito eum lauare: nec tamen adicienda
 qualitas, quasi recte aut secus faciat, donec eius con-
 silium cognouerimus. Quid enim, si ob morbum,
 aut lubricationes, curatione lauationis eguit? Cõ-
 silium autem & finis in causa est, vt recte secus sit
 factum. Et hic expectandus est, priusquam celeris
 lauatio, bona malaue dicatur. Nam & multum vini
 bibere licet, ob corporis temperiem, & qualitatẽ
 aeris, vt ante caniculam, & sub caniculam: & ob lo-
 cum pestilentem. Nisi autem ita fecerimus, vt ipsa
 facta, vti sunt, iudicemus: & dicamus celere ali-
 quid, aut multum: qualitatem vero non adiciam⁹,
 ante consilium cognitum: fit, vt alia intelligamus
 (hoc enim significat φαινοίαις καταληπτικῶς λαμβάνομεν) & comprehendamus id quod apparet, cu-
 iusmodi est celere & multum, & aliis assentiamur:
 hoc est, iudicium iis nostrum interponamus, id q̃
 visum est laudando aut vituperando. Absurdum
 autem est, cum aliud videris, de alio ferre iudicium.
 Ac vult ille, nisi fallor, ne temere laudemus aut vi-
 tuperemus: ac potius, vt iniuste vituperare recuse-
 mus: eoq; de hoc loquitur. Pertinet autem & hoc
 ad iustitiam.

*Facta ipsa
 per se, &
 ex se iudi-
 canda.*

ui

E P I C T E T V S.

Nisquam te philosophum profitearis, nec apud imperitos multum disputes de preceptis: velut in conuiuio, ne dic quo pacto sit edendum, sed edere decet: ac memento, etiam Socratem sic undecumque sustulisse ostentationem. Conueniebatur ab iis qui se ab eo commendari uellent philosophis, atque ipse abducebat eos, adeo leniter ferebat neglectum sui. Itaque si apud imperitos de precepto aliquo sermo inciderit maxima ex parte taceo. Magni enim periculi est, statim enomera quod non concoxeris. Quod si quis dixerit, te nihil scire, tuque commotus non fueris: tum scito, rem esse incoctam. Nam & oues non saxum afferunt opilionibus, ac demonstrans, quantum comederint: sed postu intra se concocto, extra ferunt lanam & lac. Et tu igitur ne uerba celeriter ostendas imparitis: sed opera, qua uerborum concoctionem sequuntur.

S I M P L I C I V S.

Gloriola cupiditas refrenanda.
 Cum eo qui adhuc proficit loquens (neque enim cum perfecto philosopho, qui his admonitionibus non eget: cui non diceret, periculum esse ne statim euomeret, quod non concoxisset) quod iis qui adhuc proficiunt, gloriæ cupiditas & ostentatio molesta est, eos affectus multis argumentis repurgare studet, ut & hoc ipso. Quemadmodum falsum est, æs quod constat adhuc, statuat dicere: & scærum in utero conceptum, hominem: sic eum etiam qui adhuc proficit, dicere philosophum, est falsum. Quod si quis consideret, quanta res sit uita ueri philosophi, & quantum is cæteris mortalibus antecellat: non modo falso id, sed & impie dici uideatur. Qui se uero philosophum esse negat: num is, nec in ordine philosophi sese collocans, cuius docere munus est, docere instituet? At quo pacto, inquires, se is exercebit, qui proficit? si eum cum idiotis loqui uetat, apud quos non exercitationis, sed ostentationis ergo uerba fiunt?

Incocta res, nondum perfecta.
Magna res est, esse philosophum.
Exercitatio philosophia non tam in dictis quam in factis consistit.

221

ba fiunt? Quomodo ergo se illis accommodabit? Si re ipsa ea præstiterit, quæ verbis docet, nec inania verba efflarit. Finis enim est, non oratio, sed actio eorum quæ dicuntur. Cum igitur in conuiuio fueris, noli dicere quomodo sit edendum, sed ede uti deet. Sic enim, si docendi se dederit occasio, vires & neruus tua habebit oratio. Cuiusmodi enim est docere, quomodo sit edendum? aut quomodo ferendæ sint res aduersæ, si legibus te latis ipse non parueris? Non solum autem, inquit, ipse cauet ne tales sermones ordiaris: sed & si qui alii indocti de his disseruerint, ne velis inter ineruditos haberi doctor. Periculum enim erit, ne ea euomas, quæ non concoxeris. Ut enim tibi concocti habitudinem corporis alunt: sic & concocti sermones, animi habitum nutriunt: e quo postea, ut e stabili radice, frugiferi sermones efflorescunt. Si quis vero habitu nondum confirmato, sermones quos audiuit, prætulit: reuera periculum est, ne euomat ea quæ nondum concoxerit. Est enim vomitui ciborum simile, ea verba proferre, quæ audieris: sed non ex animo protuleris, ea doctrina confirmato. Quia vero foras prominens animus bonis exemplis iuuatur: Socratem producit, quamuis perfectum philosophum, adeo ut ab Apolline omnium sapientissimus pronuntiaretur, qui ostentationem a vita sua usque adeo remouit, ut cum a vecordibus quibusdam contemneretur, qui ab eo se aliis præceptoribus commendari volebant, eos abduceret, ac sophistis commendaret: sicut Hippocratē Apollodori F. rogatus Protagoræ commendauit: & in Theæteto idem dicit, se multos iam Prodicō tradidisse, multos alios sapientibus & diuinis viris. Neque vero in eo solum, inquit, ostentationem remouebis, ne apud imperitos præcepta recites, illisue loquentibus taceas: sed etiam, si quis te nihil scire dixerit, ne mordearis. Hoc enim certius argumentum est externæ gloriæ contemtionis, quam si præcepta non recitaris. Nam ex hoc nondum constat, te indoctum videri aliis.

Cicero:
Omnis laus virtutis in actione consistit.

Qui cruda venimus, non nutriuntur.

Sophista Socratis prælati.

Sui contemptum aquo animo ferre, prælatum est rarum.

Sin quamuis id audieris , non moleste tuleris , ante moleste ferre solitus: tum vero eam te rem auspica-
tum esse scito , ob quam multi illi sermones habiti fuerunt: & ipsum philosophiæ studium susceptū, vt præstes ea, quæ natura postulat, non dicas & audias. Nam si his audiris non mordebere: non verba iam erunt, sed res: quippe popularis famæ atq; infamiæ contemptus. Quod si quando magistro quantum profeceris requirenti ostendendum fuerit: facta illi ostendes , a concoctis orationibus & habitu confirmato profecta , non autem verba. Neque enim oues gramen reuomentes pastori ostendunt, quantum comederint : sed pascuis concoctis lanam ferunt, & lac.

E P I C T E T V S.

*Vt in bru-
ma faciebat
Diogenes.*

*S*ic corpus frugaliter curare didicisti, ne ob id tibi placeas: nec si aquam potas, ad quamuis occasionē te potare aquam dictita. Quod si quando ad laborem te vis exercere, in tuum, non in exterorum usum, ne statuas amplectere: sed si quando vehementer sitieris, frigidam haustam exspuito, ac nemini dicito.

S I M P L I C I V S.

*Gloriola va-
riis rationi-
bus ambi-
sur.*

Multæ sunt causæ, cur ab hominibus laudari nos cupiamus. Nam alii facinorib. suis commemorandis gloriam venantur, alii ob eloquentiam, alii vt doctores officiorū, alii propter frugalitatem & tolerantiam celebrari volunt. Prioribus igitur illis medicina iam adhibita, cum his nunc sermonē habet, monens, ne & ipsi frugalitate sua gloriētur, & exercitatione. Communis est .n. hæc oratio, ne quis insoleseat, neue magnum quiddam se consecutum arbitretur: sed cogitet primum, quanto sint mendici nobis frugaliiores, quantoq; tolerantiores? Et vt hoc habeamus aliqua laude dignum: quot alia bona nō habemus, quibus alii sint præditi? Præterea ob prærogatiuam aliquam superbire, ob hoc ipsum nocere, quod id quod iam magnum putes, non repurges,

*Mendici ne-
cessario fru-
gi & tole-
rantes sunt.
Vt vna atq;
alia virtute
suis præditus:
plures tamē
tibi desunt.*

nec alia desideres, illo contentus. Atque etiam caue, inquit, per ostentationem illa facias: vt si aquam bibas, quouis modo in colloquiis sermonem eo deducas, vt per occasionem te dicas aquam bibere, & cum te ad laborem, ad continentiam, ad tolerantiam exerces, solus id facito: nec spectari velis ab aliis, aut conspici a multis, vt ii quibus multi potentiores vim faciunt, qui, vt opem populi implorent, statuis conscensis quiritantur, & multitudinem circa se congregant. Non igitur per ostentationem, sed solus exercere: vt vehemēter sitiens, frigidam haustam exspuas, ac ne post quidem cuiquā dicas quid feceris. Nam qui ostentationis ergo ista facit: primum totus foras prominet, & a seipso ad externa est effusus. Deinde bona frugalitatis & tolerantiae perdit, ad opinionem populariē illas referendo. Exercitationes vero istae & tolerantiae profunt, quod consuefaciunt corpus & brutas eius affectiones, ne contra rationem insurgant, sed & duriora imperanti pareant. Itaque, tempore postulante vir tolerans, ob laborem assuetudinem, non cogitur amittere libertatem.

नं विसृज्यते
 तस्यैव
 इत्युक्तम्.

EPICTETVS.

Plebei status & nota est, nunquam a se ipso vel damnum exspectare, vel utilitatem: sed a rebus externis. Philosophi status & expressa imago est. omnē utilitatem & damnum a semetipso exspectare. Signa proficiēis sunt, neminem reprehendere, neminem laudare, neminem culpare, neminem accusare: nihil de seipso predicare, quasi aliquid sit, aut aliquid sciat. Cum in aliqua re impeditus fueris, aut prohibitus, se ipsum accusas. Si ab aliquo laudatur secū ipse derides laudatorem. Si reprehenditur, non defendit se, sed risu infirmorum circuit, metuens ne statum illum conuelat. priusquam is confirmatur. Omne desiderium a se dependens habes: auersionē ad ea sola, qua natura eorum repugnant, qua nobis parent, transulit: appetitione ad omnia remissa vititur: siue stolidus, siue

*indoctus habeatur, non curat. Denique, ut inimicum
& insidiatorem seipsum obseruat.*

S I M P L I C I V S.

Posteaquam tandem ad finem admonitionum peruenit, conclusionem additurus, non esse in iis quæ dicta sunt, resistendum, sed vita & moribus doctrinam exprimendam: neque ipsum dicere atque audire, finem statuendum, sed actionem & opus: primum nobis tres habitus tradit, quibus omnes homines comprehenduntur, quorum alii sunt indocti, alii his oppositi philosophi: alii, qui & ab indoctis recedunt, & ad philosophos accedunt, quos Proficientes siue Tirones vocat, & quibus superiora etiam dicta fuerunt. Sed hos in his sermonibus diuisit in eos, qui incipiunt erudiri, & in eos qui iam non nihil profecerunt. Vnumquemque igitur horum trium habituum describit, cum dicit: Indocti statum & notam esse, nunquam bonum aut malum a semetipso expectare: sed ab aliis. Nam cum in nostra potestate sit ratio, a qua natura nostra pendet, & brutæ affectiones, quibus brutis animantibus societate coniungimur: ratio quidem, ut pro uerbo dicitur, communis omnibus est Mercurius. Et si enim numero differunt rationes quæ in nobis sunt: ac sic species sunt vnum quiddam, ut & ad eadem bona contendant, eademque mala declinet, eademque vera ducant omnes homines ratione duce, ac vicissim falsa omnia. Itaque in quolibet homine ratio instrumentum est & regula diiudicandi boni & mali, veri & falsi: formarumque; incorporearum &

*Indocti si-
gna.*

ὁ λόγος κοινὸς
τοῖς ἀνθρώποις
ἰσχυρῶς.

** Bruti affe-
ctus & mo-
tus a ratio-
ne auers, ni-
hil habent
consensiens,
nihil certū,
nihil com-
municabile.*

indiuisibilem: & semper eodem modo consimiliterque sese habentium sunt appetentes rationes, veluti modestiæ, iustitiæ, sapientiæ, quarum totarum quælibet est particeps, illa non imminuta participatione. Quæ quod recta ratione iudicantur, non pugnant, sed in omnibus consentiunt, cum sint eadem. * Bruti autem affectus, velut ira, cupiditas, eorumque species: quanquam specie iidem & in me
sunt,

sint, & in te: at meus animus alia desiderat, alia tuus. Sunt & cupiditates diuersæ, earumque obiecta: diuersæ quoque declinationes, & propriæ cuiusque. Et vt eadem numeri apperant: sunt tamen illa corporea, & singularia, & diuisibilia, & vnius participatione possunt minui: veluti pecuniæ, corpora, aut prædia. Et vt honorem dicas, aut magistratum, coquod & hæc singularia sunt: non potest quisquam omnino cuiusquam totius esse particeps. minuuntur enim participatione. Quare diuersa de his iudicia sunt, & cuiusque peculiaris: pugnae item, seditiones & bella. Indoctus igitur est, qui relicta communi regula & bono communi, ipse sibi peculiare iudicium, & bonum proprium atque indiuiduum & corporeum circumseripsit: quod genus in rebus externis est. Vbi autem appetitio & declinatio versatur, siue contra, siue secundum naturam: ibi bonum esse constat, & malum. Bonum enim habetur quod appetitur, malum vero quod fugitur. Philosophus autem relictis externarum rerum & concretarum cupiditatibus, easque profus alienas iudicans, vt iam a simulacris repurgatus, & ab vmbra rerum ad semetipsum, & ad id quod vere est conuersus, communes rationis formas, quæ in ipso insunt, amplectitur, & bonum in sese deprehendit. Malum enim in eo locum non habet. Sic igitur iis quæ ex diametro pugnant, diffinitis: deinceps ea subiungit, quæ sunt eius qui proficit, ad quæ omnis disputatio superior pertinebat. Neque enim ad philosophum (eius enim ea dignitas est, vt iam non instituat & erudiat: sed ipse instituat atque erudiat. Ac ne philosophi quidem proprium est vituperare neminem, laudare neminem: sed id pro tempore magistrum & correctorem decet) Neque etiam in erudito conueniunt ii sermones, nisi relicta in scitia se instituentium philosophiæ tradiderit, & principium perfectius admissit. Compendio nos igitur supra dictorum commonesciunt ea, quæ nunc dicuntur, iisdemque pleraque verbis, vt illa nobis in

*Philosophi
signa.*

*Tironis suo
proficiens
signa.*

*Hostis es ipse
tibi, propria
sola caue.*

memoriam reuocata, ob breuitatem nunquam excidant. Esse autem cuiq; seipsum vt hostē obseruandum, propterea dictū est, vt suspectum habeat suum nondum confirmatum habitum, & vt in mot^o suos acerbius inquirere studeat: sicut in inimicorum delicta inquitimus, nihil illis ex amore concedentes: id quod pleriq; erga nos ipsos facere solemus, & erga amicos, in quibus castigandis & arguendis remissiores & leniores sumus.

EPICTETVS.

SI quis intelligentia & explicandi facultate librorum Chryssippi gloriatur, ipse tibi dic: Nisi obscure scripsisset Chryssippus, nihil haberet ille quo gloriaretur. Ego vero quid cognoscere studeo? Naturam, & hanc sequi. Quaro igitur, quis sit eius interpretas? Cum audiero Chryssippum esse: eum conuenio. At scripta non intelligo. Quaro igitur enarratorem. Ac hactenus quidem nihil praclarū. Cum autem enarratorem inuenero, reliquum est uti praeceptis: id quod solum praclarum est. Sin ipsam enarrationem admiratus fuero: quid aliud nisi Grammatici philosophi loco enasi? eoduntaxat excepto, quod pro Homero Chryssippū enarro. Magis igitur, cum quis a me petierit praelegi sibi Chryssippum, erubescō: cum facta nequeo similia verbis & consentanea praestare.

SIMPLICIVS.

Tribus habitibus qui existere in homine solent, distinctis, indocti, philosophi, & proficientis: & iis quae proficienti dicta fuere, cōpendio repetitis: iam conclusionem addit, & hoc & iis quae sequuntur capitibus: actiones eas, quae verbis expolitae sint, esse suscipiendas. Finis enim orationis est actio, cuius etiam causa usurpata fuit oratio. In his enim verissima est summi oratoris sententia: Omnem orationem, si facta desint, vanum atque inane aliquid videri. Est igitur, & quit, denuo considerandum, quid

*Demosthe-
nis: Verba
sine factis
inania.*

quidam velit homo, suum bonum quærens? Vult autem suum bonum inuenire, & quærit quæ sua natura sit, & quid sibi sit faciendum aut patiendum? Cuiusmodi est: qui vitam rationis capacem agit, corpore utitur vt instrumêto, ac debet eius virgæ perfectioni suam appetitionem & declinationem accommodare. Cum igitur hoc quæro, Chryssippû de his scripsisse audio. Librum acceptum per me intelligere non possum. Quæsito interprete intellexi quid dicat Chryssippus. Nec dum quicquam præclarum est vel interpretis vel auditoris. Neq; .n. Chryssippus ea de re scripsit, vt esset qui interpretaretur, quiq; intelligeret: sed vt in vita scripta illa sequeremur. Si ergo scriptis illis vsus fuero: bono eorum fruor. Sin admiror interpretem ob egregiam interpretationem: si intelligere, atq; ipse etiam interpretari possum: deniq; si cetera omnia fuero consecutus, eo excepto quod scriptis non vtor: quid aliud nisi grammaticus sum factus pro philosopho? Vna enim Grammaticæ pars est, scriptorum enarratio. Illud autem in ter me & grammaticum interest, quod ego pro Homero Chryssippum enarro. Atq; etiam simpliciter legentem Chryssippum, aut alteri petenti enarrantem, nõ parere præceptis illius, reprehendum est. Ægrotans enim, & remedia morbi scripta inueniens, merito profecto erubescat, si ea perspicue distincteq; legat, atq; aliis etiam, si opus sit, declaret, ipse autem morbi sui remediis non vtatur.

Medicus ægrotans, nec suis medicamentis vtatur.

EPICTETVS.

Quæcunq; proponuntur, ea tanquam leges obserua, citra piaculum non violandas. Quicquid autem de te dictum fuerit, id ne curato. Id enim non iam tui est arbitrii.

SIMPLICIVS.

Vna hirundo, vt prouerbio dicitur, non facit ver. Ita si semel atq; iterum Chryssippi præceptis pau-

*Constantia
& honesta-
rum adso-
nū frequen-
tatione est
opum.*

*Qui manū
aratro ad-
mouit, ne
respiciat.*

ris, habitum non confirmabis. Sed est, inquit, in eo quod propositum fuerit, tanquā bono & utili constantiter permanendum: & religioni habendum, id violare. Nam si vilium rerum pactio nibus non stare, indecorum & nefas habetur, quasi veritate & fide, quibus omnia transiguntur, rataque permanent (quantum quidem in nobis sit) abrogata: an non multo magis erit impium, pacta & conuenta cum philosophia & honesta vita facta violare? Violat autem ea, qui cum dictis & scriptis assentiat, ut honestis & veris, utque uti coeperit: non tamen in iis perseueret. Perseuerare igitur iubet. Quid vero aliunde te loquantur, cuiare noli, ut supra dictum est. Innuit enim, fore multos qui dicant, subito te sapientem rediisse: quique rogent, unde istud supercilium, & id genus alia. Non enim quid illi dicant, aut non dicant, nostri est arbitrii. Videtur autem alludere ad id quod Pythagorei per ambages dicunt. Si ædem sis ingressus, non debere te conuerti: quo significant, qui ad Deum se contulerit, non esse debere ancipiti animo, neque res humanas curare.

E P I C T E T V S.

Quo usque tandem differes præstantissima quæque tibi vindicare, & nullatenus distinctionem rationis violare? Accepisti præcepta quæ amplectenda tibi fuerunt, ea quæ, amplexus es. Qualem igitur adhuc doctorem expectas? cuius in aduentum tui correctorem differas. Non iam adolescens es, sed matura atate vir. Itaque, si neglexeris & cessaris, ac subinde moram propositum propositum adiunxeris, & dies alios post alios constitueris: non animaduertes nihil te profecisse, sed hominem plebeium fore tam viuentem quam morientem? Nunc igitur viri perfecti & proficientis vitam tibi sume, ac quicquid tibi visum fuerit optimum, ea lex sit inuiolabilis. Ac si quid laboriosum, aut suauis, aut gloriosum, aut ignominiosum ingruerit: memento tum adesse discrimen, tum instare Olympiam,

Olympia. nae licere differre: ac profectum una clade ac remissione vel perire, vel retineri, Ita Socrates in eum evasit qui fuit, cum in omnibus se ipse promoveret: cum nemini auscultaret, nisi rationi. Tu vero nisi nondum es Socrates, sic tamen ut qui Socrates esse velis, debes vivere.

S I M P L I C I V S.

Illud quoque decebat, qui præcepta perfecte audisset, ne cunctaretur & differret diutius. Re-
 Æt Hæliodorus:

Differ opus, nunquam non consistit abere damnis.

Ignaviae prætextus mora est. In quod igitur, inquit, tempus prorogas, quo minus dignum ipse te iudices, qui singulis iis quæ dicta sunt, utaris? Ea enim sunt optima & perfectissima, & finis ac meta disputationum, ut nusquam a recta ratione recedas, sed ut ea iubet administrare omnia tam appetendo quàm declinando. Ac alius quidem dixerit: expecto dum
 artis differendi præcepta, & doctrinæ quæ est de
 moribus, audiero. Tu vero qui iam nonnullos in
 doctrina morum progressus habeas, præceptaque
 perceperis, quibus in primis assentiendum est, ut
 veris & bonis, ac tum parendum ut notis & fami-
 liaribus: quem adhuc magistrum expectas, in cuius
 adventum correctionem tui ipsius differas? Alii
 sunt adolescentuli. Tu vero non iam es adolescens,
 sed vir perfecta prudentia, ac ne decrepitis quidem
 senex. Quod si cessas, aut per incuriam aliud atque
 aliud tempus, aliam atque aliam diem tibi præfinis,
 qua te ipsum sis curaturus: spe inani lactaris, diem
 hodiernum & crastinum cogitando: itaque impru-
 dens paulatim regrediere magis, quam progredieris
 assuetudine socordiae, & rudis atque indoctus per-
 manebis & vivens & mortuus. Ut enim illa horum
 principia sunt, & vaguum adiumentum est nature
 atque ingenii præparatio, quam inde habemus: sic
 eaquæ hic fiunt, illorum sunt principium & præ-
 paratio. Vna enim est tota vita ratioque vivendi,
 post obitum.

*Cunctato-
 res.*

*Vna quædam
 vita est ho-
 mini & an-
 te natiuita-
 tem, & in
 terra, &
 post obitum.*

*Semper a-
mor laudis,
semper vi-
gloria cura.*

*Parua ne-
glec̄ta ma-
gnam secum
ruinam tra-
hunt.*

*Socrates ex-
ploratio-
nis iussa ca-
pess̄e.*

quæ hic & illic mutatur. Iam igitur, inquit, viuen-
dum tibi esse statue tanquam perfecto, non quod
perfectionem sis assecutus (id enim sermones hu-
iusmodi non desiderat) sed quasi ratione progressu-
um perfectus, qui nunquam progredi desistas, nun-
quam cesses aut remollescas. Sed quicquid tibi re-
ctum videbitur, id legem putato, quæ idem exsequi
iubeat. Omnibus autem iis quæ inciderint, recte uti
licebit, atque etiam rebus inter sese contrariis, si eas
recta ratione modereris: siue res laboriosæ, siue sua-
ues obiciantur, siue gloria, siue ignominia. Nam
siue paruum fuerit illud quod offertur, non con-
temnes: siue magnum, non reformidabis: neque
illud præterfluere sines, sed in vno quolibet tibi cer-
tamen esse propositum statuito, in quo aut corona-
ri sit necesse, aut repudiari. Nec enim aliud est reli-
quum instante certamine. Nec vero vllus dies est
negligendus, nec vlla res, quod ex eius contemptu
nihil ad te damni rediturum existimes.⁹ Ob vnum
enim diem & vnâ rem, tua, inquit, progressio &
conseruatur, & perit. Quomodo istud? An quod is
qui vno die & in vna re cessarit, segnior fit atque re-
missior, vt alia re incidente minus habeat virium
quam prius, & magis ei succumbat quam prius:
idquæ indies magis ac magis, dum aucta paulatim
sordida funditus perierit rectæ rationis progressio?
quæ ratione contraria conseruatur atque augetur.
Nam ab vno die & vna re, nota quædam imprimi-
tur, & qualiscunque fit accessio, vt quicquid postri-
die inciderit, eo minus offendaris, & minus etiam
die tertio. Sic & Socrates, inquit, omnium vitorum
sapientissimus euasit, cum se consuefecisset, ne vlla
in re sui correctionem procrastinaret: sed in casu
quolibet alii nemini pareret, nisi ei rationi quæ ipsi
cogitanti optima videretur. Tu vero si nondum es
Socrates, at sic vt qui Socrates esse velis, viuere de-
bes. Qui vero exemplum aliquod intuetur, & ad
eius similitudinem contendit: nõ committit, quin
semper in eo imitando elaboret.

EPICTETVS.

Primus & maxime necessarius in philosophia locus est is, qui agit de usu decreporum: veluti de non mentiundo. Alter, qui demonstrationes tractat: veluti, cur non sit mentiendum. Tertius, is qui has ipsas confirmat & distinguit: veluti, qui fiat ut ista sit demonstratio: quid sit demonstratio: quid consequentia? quid pugna? quid verum? quid falsum? Quare tertius locus necessarius est propter secundum, secundum propter primum. Maxime autem necessarius est, & in quo conquesendum sit, primus. Nos vero diuersum facimus. nam in tertio loco immoramur, in eoq; omnia studium nostrum consumimus: primum autem prorsus negligimus. Proinde mentimur quidem: quomodo autem demonstretur non esse mentiendum, in promptu habemus:

SIMPLICIJS.

Philosophanti, ut qui naturalem suam perfectionem tum viuendi tum cognoscendi recuperare cupiat, quidnam sit verum, scientia comprehendere necesse est: ne, si opinione tantum fretus, magistris absque ratione ac rebus inexploratis crediderit, simul & a scopo aberret, simul etiam alias ad aliud transire cogatur. Scientiæ porro cognitio demonstratione comparatur. Demonstrationem vero esse ratiocinationem, quæ ex euentibus propositionibus rite collocatis concludatur, & quæ propositiones firmamenta rationum non desiderent, quotq; modis inter sese componantur: id docere artis discerendi munus est. Quod cum ita sit, tres sunt in philosophia loci maxime necessarii. primus, in usu positus præceptorum: modestiam in factis, veritatem in dictis esse colendam. Alter demonstrationis, qui rationibus cõiunct, hæc esse faciendâ. Tertius, qui disserendi præceptis confirmat, dilucidq; declarat, eam esse demonstrationem, & non deceptos esse nos, ac docet quid sit demonstratio, quid cõsecutio,

Scientia constantem generis assensionem.

Scientia demonstratione comparatur.

Tres loci philosophici.

quid pugna? Consequentia esse angustioribus ea quæ latius pateat: vt si homo sit, esse animal. Contraria inter sese pugnare: Aliquis, nemo: Omnis, non omnis. Neque posse fieri vt ea simul vera sint aut falsa. Ostendit etiam quæ vera sit ratiocinatio, e quibus conflata propositionibus, qua compositione? quæ falsa? Perspicuum autem est, hunc quidem tertium locum necessarium esse propter secundum, vt certa scientia comprehendamus quæ nostra bona sint, & quomodo paranda? acquiri ea ipsis actionibus. Et hic quidem maxime est necessarius, & omnis institutionis finis. Ob hunc enim, & huius gratia cæteri adhibentur. Nos vero contra facimus. nam in tertio loco immoramur potissimum, alterum leuiter attingimus: primum vero, cui seruiunt cæteri, negligimus. Proinde mentimur: quomodo autem demonstretur, non esse mentiendum, & quibus dialecticis viis: id in promptu habemus. Enimvero decebat, cum didicissemus quomodo esset demonstrandum, Mentiri non oportere: mox demonstratione certa que scientia cognoscere, non esse mentiendum, idque vbi cognoscemus, in eo perpetuo elaborare, quod ea gratia & secundus & tertius locus esset traditus. Optimo igitur ordine, & acerrime etiam in hoc capite nos ad præstanda ea quæ præcipiuntur, veluti manu duxit.

E P I C T E T V S.

In quouis incepto hæc optanda sunt:

*Me Iupiter duc, & Fati necessitas,
Quocumq; vestro destinatus numine
Sum, nam volens sequar. Quod si minus velim,
Sequar coactus, improbusq; & impius.*

Item:

*Necessitati qui probe se accommodas,
Sapit, estq; rerum diuinarum conscius:*

S I M P L I C I V S.

Quia præceptiones fuscæ traditas veterum quidam
in com-

224

in compendium redegerunt: eas in promptu semper habendas esse monet, vt & memoratu faciles, & vt ob testimonium præstantium virorum, ipsorumq; dictorum leporem, fiduciam nostram de hisce admonitionibus confirmet. Prima est Cleanthis, Stoici philosophi, Asso nati, qui fuit Zenonis discipulus, Chryssippi magister. Huius itatuam admirabilem, magnificentiæ Romani Senatus specimen, in ipsa Asso vidi, in virtutis honorem dedicatam. Precatur autem in iis iambis, vt a Deo ducatur, & quæ ab eo per omnia ordine transit, causâ effectrice & motrice, quam Fatum appellabat: pollicens se strenue atque vltro secuturum. Nam si repugnato, inquit, non modo malus ero, sed & plorans & gemens sequar. Necesse enim est, imbecilliora sequi ea quæ fortiora sunt, & causas ea quæ orta sunt de causis. Quæ ipse etiam Epictetus innuit in eo capite, quo ait: Noli velle, vt ea quæ fiunt, ita fiant vt tu vis: sed ita velis ea fieri quæ fiunt, vt fiunt. Sic facillime agitabis. Hoc enim disciplinam morû omnem continet, se cõiungere cum vniuerso, & totum cum eo esse velle: non autem ab vniuerso sese auellentem, & in angustias, ac poti⁹ ad nihilum redactum, vniuerso repugnare, & velle vt vniuersum partem tam vile sequatur. Alterum dictû Euripidis est Tragicæ, eandemq; sententiã continet. Necessitas enim est, quæ ad superna diuinamq; causam ieducat, omnia, tam inuita quam voluntaria. Cui qui assentitur & comitatur, nec renititur, sed strenue sequitur, vere sapiens est: rerumque naturam, & partium ac totius discrimen satis intelligit, & honorem habet eum qui decet diuinæ potentæ.

*Cleanthis
Assi
stata.
Voti enar-
ratio.*

EPICTETVS.

Ed & tertium illud: O Criso, si Diis ita visum fuerit, ita fiat. Ma autem Anytus & Malissus occidere sanepossunt, ledere vero non possunt.

Platonis.

SIMPLICIVS.

Dictû Socratis est, Critone Platonis, eandemq;

*Conuersio
ad Deū hu-
mani animi
perfectio.*

sententiam maiore compendio complectitur. Qui enim non tantum ita loquitur, sed ita etiam uiuit: separationi sui ab vniuerso, & fugæ a Deo medetur, & a deterioribus omnibus. recedit, vniuersitati & Deo mancipatus. Ac videtur mihi hic vir per hosce testes in sine citatos innuere: omnem humani animi perfectionem conuersione ad Deum, eiusque coniunctione absolui & consummari. Quod autem extremū adiectum est, Me vero Anytus & Melitus occidere sane possunt, lædere autē non possunt: sumtum est ex Apologia Platonica, & Socratis accusatoribus Anyto & Melito dictum. Finem autem principio connectit, dum initio dicta in memoriam reuocat, eum qui bonum & malum in rebus in nostra potestate sitis colloquet, non autem in rebus externis, neque coactum iri vnquam, neque læsum iri ab vlllo.

Hæc habui quæ Epicteti studiosis, ad dicta illius declaranda, pro mea virili conferrem: gaudēs & ipse datam mihi occasionem de huiusmodi sermonibus commentādi, quæ quidē in tyrannicas grassationes peropportune incidit. Peculiari autem voto his adiecto, concludam hunc Commentariolum.

*Simplicii
votum.*

- Supplico tibi Domine, pater & dux rationis nostræ, vt nostræ nobilitatis recordemur, qua tu nos ornaſti: & vt tu nobis præsto sis, vt iis qui per sese mouētur: vt & a corporis cōtagio, brutioriūque affectuum repurgemur, eosque superemus & regamus, & sicut decet, pro instrumentis iis vtamur. Deinde vt nobis adiumento sis ad accuratam rationis nostræ correctionem, & coniunctionē cum iis, quæ vere sunt, per lucem veritatis. Et, tertium Seruatori, supplex oro, vt ab oculis animorum nostrorum caliginem profus abstergas, vt quod apud Homerum est,
- Norimus bene qui Deus aut mortalis habendus,*

FINIS COMMENTARIORVM SIMPLICII IN
Epicteti Enchiridion-Hieronymo Vuoltio
Oetingensi interprete.

CLARVS POST NVBLI-
la Phæbus.

EPICTETI SENTENTIAE ALIQVOT, E

IOANNIS STOBÆI COLLECTANEIS, EX IIS (VT CONIICIMUS) ARRIANI COMMENTARIIS RELIQUÆ, QUIBUS ILLE (VT AUCTOR EST SIMPLICIUS) VITAM & OBITUM EPICTETI COPIOSE DESCRIPSIT:

HIERONYMO VVOL-

fio interprete.

DE FORTVNA.

VIta quæ a Fortuna pendet, torrenti flumini similis est: quippe turbulenta, coenosa, imperuia, tyrannica, tumultuosa, non diuturna.

De virtute.

Animus virtuti familiaris, perenni fonti est similis, qui puram, placidam, potabilem, salubrem, sociabilem, innoxiam, incorruptam aquam suppeditat.

De profectu.

Si bonus esse volueris, primum credito te malum esse. Castigato affectus, ne illi te puniant. Opinionem non tam verere, quam ipsius rei veritatem. Bene audire si cupis, discere bene loqui: bene loqui edoctus, bene facere conare. Ita id consequeris, vt & bene audias.

De diuitiis & felicitate.

Inquire in teipsum, diues ne malis esse, an beatus? Quod si diues: scito id neque bonum esse, neque omnino penes te. Si beatus: id & bonum esse, & penes te. Nam opulencia quidem vsura est ad breue tempus, a Fortuna concessa. Beatitudo vero ab animo & voluntate pendet.

De improbitate in diuitiis.

Vt viperam aut aspidem scorpiumue in eburnea vel aurea cista visum, non ob materiae pretium magnificis & diligis, sed ob pestiferam naturam

odisti & auersaris: ita cum in diuitiis & fortunæ splendore improbitatem conspexeris, noli percelli diuitiarum magnificentia, sed peruersitatem morum aspernare.

Modestia non temere cum opulentia coniungitur.

Diuitiæ non sunt in bonis: luxus in malis est modestia in bonis. Modestia vocat ad frugalitatem & paranda bona: opulentia ad luxum, & abstrahit a modestia. Difficile igitur est vel in diuitiis modestiam colere, vel in modestia parare diuitias.

Præterea aquo ferenda animo.

Quemadmodum si in nauis conceptus aut natus esses, eius esse gubernator non studeris: ita neq; in terris diuitiæ tibi expetendæ sunt. Neq; enim illic natura tecum cohæret nauis, neque hic opulentia: sed ubiq; RATIO. Quæ ut tibi cognata & a natura tributa est: ita eam tuam esse ducito atq; excolito. Si in Persia natus esses, habitare in Græcia non cuperes, sed ibi degens beatus esse. Cum autem in paupertate natus sis, quid ditescere cupis, ac non potius in ea esse felix? Ut in paruo lectulo coarctatum valere præstat, quam in amplo thalamo voluptatum ægrotare: sic in paruis copiis anguste viuere præstat, quam in magnis opibus affligari. Non paupertas dolorem parit, sed cupiditas: neq; diuitiæ metu liberant, sed ratio. Ratione igitur exulta, nec diuitias oprabis, nec paupertatem reprehendes. Neq; equus ob præfæpe, phaleras & tapetes, neque auis ob cristâ & nidum insoleuit, sed uterq; ob celeritatem, alter pedum, altera alarum? Neq; tu igitur ob victum & amictum aut villas externas copias effertaris, sed ob humanitatem & beneficentiam.

Discrimen beata & luxuriosa vita.

Beata vita differt a luxuriosa. Nam illa quidem modestia, animo sua forte contento, bona consuetudine, temperantia, frugalitate paratur: hæc intemperantia, delitiis, perturbatione ordinis, immodestia, ac finis illius laudatio vera est, huius vitæ per-

ratio.

ratio Si ergo beate viuere cupis, ne captato laudem
 e luxu. Modus tibi omnis cibi & pot^o esto, prima ex-
 pletio appetitus: condimentum & voluptas, ipse
 sit appetitus. Sic neque plusquam oportet ingeres,
 neq; coquis egebis, & quouis potu contentus eris.
 Prandia & cœnæ sint neq; perulantes, neq; seueræ,
 sed hilares & frugales: vt neque propter corpora
 mentes perturbentur inescatæ voluptatibus, neque
 se ipsas negligant, opum delitiis & morbis corporis
 afflictæ.

Animus curandus potius quam corpus.

Curato vt non ea tantum quæ ventri ingesseris,
 te laudent: sed & animi hilaritas, nam illa quidem
 in sterco redacta, torrentis instar effluunt: hæc ve-
 ro etiam separato animo, perpetuo incoluntis ma-
 net. In conuiujs meditare, quemadmodum duo
 hæc, corpus & animum, tractes. Quicquid autem
 corpori dedetis, statim effunditur: quod animo,
 perpetuo conseruatur.

Ira luxui non miscenda.

Noli mista iræ luxuria frui. Luxuria enim intra
 corpus recepta, non multo post perit: ira vero diu-
 titissime permanet. Quamobrem vide, ne ira impul-
 sus, conuiuas laute simul & contumeliose tractes,
 sed vt eos potius placabilitate & frugalitate exhila-
 res. Apum enim muneribus cibos quidem & po-
 tiones delinire, dono vero deorum oratione vitia
 tanquam aculeo acerbe insectari, turpe est. In fer-
 culis curæ tibi sit, ne ministri locupletiores sint ijs
 quibus ministratur. Absurdum enim est, multos
 homines paucis seruire lectulis.

Æqualitas seruanda in conuiujs.

Optimum sane fuerit, tum apparandis rebus ne-
 cessariis manum admouere, tum in conuiuio mi-
 nistris impetiri de ijs quæ adsunt. Quod si per
 tempus præstari commode nequiverit: memento
 tibi otioso ministrare negotiosos, edenti esurien-
 tes, bibenti sitientes, loquenti tacentes, exhilarato
 mœstos. Sic nec ipse inflammatus quicquam ip-

epi in te admittes, neq; in alium abs te irritatum committes.

Contentio aliena conuiuis.

Contentio cum omni loco aliena est, tum conuiuiorum sodalitatibus indignissima. Neque enim ebrius aliquis sobrium quicquam docebit, neq; sobrius ebrius quicquam persuadebit. Vbi autem sobrietas abest, inanis & irritus est contentionis labor. Cicadæ canoræ sunt, cochleæ siccæ: ac hæc quidem humectatione, illæ apricatione gaudent: alteras vt testis emergant, ros prouocat: alteras Solis ardor excitat, quo feruente cantillant. Quare si homo elegans & vrbanius esse voles, cum animus in conuiuis irroratus vino fuerit, tum noli committere, vt prominens inquinetur. Sed cum in conciliis oratione inflammatus fuerit: tum respondere iube, & iustitiæ canere oracula.

Disputatio, eius qui cum differas, moribus accommodanda.

Eum cum quo differis, trifariam considera, vel vt præstantiorem, vel vt inferiorem, vel vt parem. Qui si te sit melior, audiendus est, eiq; parendum: inferiori persuadendum, pari assentiendum. Sic nunquam in crimen contentionis incidet.

Veritati cedendum.

Præstat veritati cedendo vincere opinionem, quam opinioni cedendo vinci a veritate. Quam dum inquiris, non id dabis operam, vt quouis modo vineas. Nam ea inuenta, id consequeris, vt ne vinearis. Veritas ipsa penes sese vincit, opinio apud alios.

Virtus libertatis, seruitutis vitium est nomen.

Duo nomina sunt Libertas & Seruitus: illud virtutis, hoc vitii: vtrunq; voluntatis opus, quæ quibus tributa non est, ea neutrum horum attingit. Animus vero dominari solet corpori, & iis quæ corpori adiuncta sunt, voluntatis expertia. Nemo enim studio & voluntate seruus, liber est. Malū vinculum est, vt

est, vt fortuna corporis, sic animi vitium. Nam corpore solutus, vinctus animo: seruus est. Contra, solutus animo, vinctus corpore: liber. Ac vinculum quidem corporis & natura morte, & vitium pecunia dissoluit: animi vero vinculum virtus magnitudine animi, doctrina exercitatione.

Tranquilla vita ratio.

Si tranquille placideque viuere cupis: operam dato, vt contubernales tui omnes sint boni. Erunt autem boni, si eos institueris, alios volentes, alios inuitos, ac postea subactos dimiseris. Nam cum iis qui fugerint, vna & improbitas fugiet, & vitium: cum iis autem qui apud te manserint, vna remanebit & bonitas, & libertas. Præstat cum vno libero degentem, securum esse, & liberum, quam cum multis seruire.

*Qua tibi fieri nolueris, ea ne feceris
altri.*

Quod perpeti recusas, id ne cui feceris. Recusas autem seruitutem: caue ergo ne tibi seruiatur. Nam si serui tibi passus fueris, te ante seruum esse probabile est. Neque enim virtus cum vitio, neque cum seruitute libertas quicquam commune habet. Vt enim is qui valet, neque se curari ab ægorantibus, neque contubernales suos ægrotare vult: sic homo liber neque a seruis sibi ministrari, neque conuictotes seruire sibi vult.

Libertatis recuperanda ratio.

Qui absque seruis esse cupis, ipse seruitute liberator. Liberaberis autem, si cupiditate solutus fueris. Neque enim Aristides, neque Epaminondas, neque Lycurgus, quod diuites essent, & seruos haberent, alius iustus, alius deus, alius seruator est appellatus: sed quod, quamuis pauperes, Græciam seruitute liberassent.

Rei familiaris tuenda ratio.

Si rem familiarem probe administrare cupis. Spartiatam Lycurgum imitare. Vt enim is non vt-

bem mœnibus cinxit, sed ciues virtute munit, vrbisque libertatem perpetuo defendit: sic tu ne magnam domum complectere, neque altis turribus adornare, sed habitatores beneuolentia, fide, amicitia confirma. Sic nihil eam mali ingreditur, etiam si vniuersæ improbitatis turmæ impetum in eam fecerint.

Ædium ornamenta.

Noli tabulis & picturis ædes tuas occupare: sed modestia, sobrietate, temperantia depingito. Quod enim aliunde accedit, impostura quadã ad patendos oculos adhibetur. Modestia vero est innatum & indelebile & perenne domus ornamentum.

Amicitia armentis potior.

Dato operam, vt multi amici potius, quam multi boues in tua domo sint.

Assentatores cauendi.

Vt lupus similis est cani: sic & adulator, & adulter, & parasitus similis est amico. Caue ergo, ne deceptus, canum custodum loco pestilentes lupos admittas.

Benignitatis splendor.

Elaborare vt gypcio candelacta domus in admiratione sit, luxuriosi est: animum vero benignitate liberalitatis illustrare, est & splendidum, & humanum.

Parua contemnenda, magna amplectenda.

Si initio parua admiratus fueris, magnis indignum præbebis. Sin parua contemseris, in magna eris admiratione. Nihil minutius est studio voluptatis, avaritia, atrogantia: nihil præstantius magnitudine animi, clementia, humanitate.

Spes moderanda.

Nec nauem vna ancora, nec vitam vna spe niti decet. Et pedibus & votis ea perambulanda sunt, quæ fieri possunt.

Magistratus non temere inuadendus.

Vt nauim gubernaturus, omnino gubernandi artem

artem perdisceres: sic rem publicam administraturus, urbis regendæ rationem discito. Nam ut ibi quamuis nauim: ita hic quamuis urbem, arte vtriusque rei cognita, regere poteris.

Ornamenta urbium.

Si tibi propositum est urbem donariis ornare: te ipsum in primis illi dedicato pulcherrimū mansuetudinis, iustitiæ, beneficentiæ monumentum.

Amplitudo urbium.

Optime de Repub. mereberis, non si tecta ædium in altum eduxeris: sed si ciuium animos eueheris. Præstat enim in paruis domibus magnos habitare animos, quam in magnis ædibus humilia delutescere mancipia.

Mænia urbium.

Non Euboicis & Spartanis lapidibus structura mœnium interpolanda est, sed Græca disciplina ciuium & magistratuum pectora adornanda. Florentes enim & tranquillas faciunt respub. virorum animi, non ligna & saxa.

Fortitudo ciuium, luxu potior.

Quemadmodum si leones alere velles, non tam pretium vinculorum quam ipsius animantis naturam curares: ita si ciuibus præesse studes, non tam pretium donariorum curato, quam virtutem incolarum.

Ciues pro varietate ingeniorum tractandi.

Sicut bonus equis, non quidem bonos pullos alit, effrenas vero esurire sinit, sed ex æquo alit utroque: sed alteros acrius castigat, & alteris æquare studet. ita etiam is cui respub. curæ est, quique regendæ ciuitatis rationem tenet, moderatos ciues beneficiis afficere studet, improbos vero neq; subito occidit neque victum illis eundem inuidet: sed vehementius castigat & vrget eum, qui rationi & legi aduersatur.

Vulgu non timendum.

Sicut nec strepitu anser, nec balatu ouis percelli-

tur: ita neque te vœcordis multitudinis vox terreat. Ut multitudo temere aliquid suum postulans, te non perterritat: sic tu neque populum inique obturbantem tibi reformidato.

Vltro præstandum quod debetur.

Quod Reipublicæ debetur, id vltro confer, priusquam postuletur: sic nunquam abs te postulabitur, quod non debetur.

Vltro & alacriter largiendum.

Quemadmodum Sol non expectat preces aut præstigias, ut oriatur: sed statim splendet, & ab omnibus salutatur: sic neque tu applausus & strepitus & laudationes expectato, ut benefacias: sed vltro bene merere, & æque ac sol amaberis.

*Corpus sordidissimum & molestissimum
natura instinctu ama-
mus.*

Mederi animo est magis necessarium, quam corpori. Nam mors improbæ vitæ præstat. Pyrrhon dicebat, nihil inter vitam & mortem interesse. Sed rogatus a quodam, Cur ergo ipse non moreretur? Ob istuc ipsum, inquit, quod nihil interest. Mira quædam res est Natura, & ut ait Xenophon, vitæ amans. Corpus enim omnium molestissimum & sordidissimum diligimus & curamus. Quod si quinque tantum diebus vicini corpus curandum esset: eam ferre molestiam non possemus. Quam esset graue, mane, cum surrexisses, alienos fricare dentes: & illas purgare corporis partes, quæ ad naturæ necessitatem datæ sunt? Omnino mirum quiddam est, eam nos rem diligere, cui toties singulis diebus inferuimus. Impleo sacrum hunc, deinde exonero. Quid hoc molestius? Sed Deo me parere oportet: eaque de causa non recuso manere in vita, & miserum hoc corpusculum lauare, pascere, tegere. Cum vero iunior essem, etiam aliud quiddam mihi imperabat, egoque nihilo minus id ferebam. Cur igitur repugnatis, cum Natura corpus, quod dederat, vobis attulert? Amo id, aiunt. Ergo id quod modo dicebam, istum

istum ipsum amorem Natura vobis dedit. Eadem vero ait: Amitte ipsum iam, neque sis amplius occupatus. Si adolescens mortem obit, acculat Deos, quasi ante diem fato abreptus. Si senex curis & negotiis implicatur: quæritur se tum esse occupatum, cum requiescendum esset, & nihilo minus ingruente morte viuere vult: accersit medicum, orat ne vlli labori & diligentia parcat. Mirabiles profecto homines, qui neque viuere velint, neque mori. Longiori vitæ & deteriori, breuior & melior omnibus vtique modis est præferenda.

Virtus diuitiis potior.

Diuitiis vtendum est, vt materia quadam non in omni re eodem modo. Virtutem igitur omnibus optare præstat, quam diuitias insipientibus periculosas. Pecuniis enim augetur improbitas: & quo quisque stultior est, eo magis insolescit, cum voluptatum suarum rabiem explere potest. Nemo avarus, nemo voluptarius, nemo ambitiosus est, idemque humanus: sed solus honestatis studiosus.

Honestas paupertas luxuriosis opibus potior.

Quemadmodum in naui magna, eleganti & aurata nauigans, mergi nolles: sic ne velis in ædibus ingentibus & sumtuosis sedens iactari tempestate. In paupertate quispiam felix ætatem exegit, rarissime vero in diuitiis & magistratibus. Tantum excellit paupertatis bonum, vt nemo vir bonus paupertatem cum turpibus diuitiis commutatam velit: nisi forte olim Atheniensium ditissimus Themistocles, Neoclis F. in egestate virtutis melior fuit Aristide & Socrate. Opulentia vero eius & ipsa euauit, celebrarique desinit. Nam cum improbo viro in morte vna pereunt omnia: honestas vero est æterna.

Deorum muneribus acquiescendum.

Inuitati ad conuiuium, eo quod adest fruimur. Si quis vero postulet a conuiuatore vt sibi pisces aut placentas apponat: ineptus habeatur. In mundo autem multa flagitamus a Diis immortalibus,

quæ illi negant: idque, cum multa sint quæ nobis dederunt.

Quis alio præstantior?

Lepidi homines sunt, qui rebus nostræ potestati non subiectis gloriantur. Ego te, inquit, sum melior. Agros enim multos habeo, tu vero fame confictaris. Alius ait: Ego sum consularis, ego procurator: alius, ego sum erispus. Equus vero equo non dicit, ego sum te melior, quia multum pabuli habeo, multum hordei: freni mihi sunt aurei, & varia ephippia: sed, quia sum te celerior, atq; adeo quodnis animal suapte virtute aut vitio, vel melius est, vel peius. Hominis ergo solius nulla est virtus? sed capilli nobis spectandi sunt.

Philosophi munus, & vestes, & aui.

Vt medici est, ægrotos: ita philosophi, homines vitiosos monere. Medico quidem nihil consulenti succensent egrotantes, eumq; de sua desperasse salute aut mant. Cur vero erga philosophū eodem modo affecti non sunt, ut exstiment, eum de emendatione ipsorum desperasse, si nihil vtile præceperit?

Tolerantia & corporis & animi sanitatem arguit.

Qui corpore valent, & æstus & frigora tolerant. Sic qui animo bene constituti sunt, & iram & dolorem, & lætitiā & cæteros affectus ferunt.

Lycurgi patientia & prudentia.

Lycurgi, Lacedæmonii facinus quis nostrum nō miratur? qui a ciue quodā, altero mulctatus oculo: cum a populo sibi traditum, ut suo arbitratu mulctaret, nulla quidē pœna affecit, sed instituit. Cumq; iam virum bonum effecisset, in theatrum produxit. Admirantibus autem Lacedæmoniiis: Hunc, inquit, cum a vobis superbum & iniustum accepissem, vobis æquum & popularem restituo.

Pittaci clementia.

Pittacus quendam a quo læsus fuerat, cum mulctare posset, dimisit: & veniā vitioni præstare dixit, quod illa mansuetæ, hæc ferinæ esset naturæ.

Parcere humanitati est.

Si quem cum vehementia & minis inuadis: memento tibi dicere, te mansuetum esse. Ita cum nihil ferociter egeris, nullius facti te poenitebit, neque vnquam accusaberis,

Labor utilis.

Diogenes vllum laborem bonum esse negauit, cuius finis non esset fiducia, & animi potius quam corporis robur.

Raro delinquendum.

Præstat raro delinquere, profitentem te sæpius modestum esse: quam raro peccare, si te sæpe dicas delinquere.

Voluptas an sit secundum naturam?

Morosos dicunt eos esse philosophos, qui voluptatem esse naturæ consentaneam non putant: sed consequi ea quæ secundum naturam sint, iustitiã, modestiam, libertatem. Cur ergo animus commodis corporis, quæ minora sunt, gaudet: maximis vero bonis suis non lætatur? Atqui. Natura mihi dedit verecundiam: & sæpe erubescio, si quid mihi videor turpe dicere. Is motus mihi obstat, quo minus voluptatem bonum & vitæ finem statuam.

Iudex verus.

Vt vera libra nec a vera libra regitur, neque a falsa iudicatur: sic etiam iustus iudex, neque a iustis accusatur, neque apud iniustos causam dicit.

Vt rectum recto non eget, sic neque iustum iusto.

Ne prius in alio prætorio ius dicas, quam ab ipsa iustitia tibi ius redditum fuerit.

Si recte iudicare voles, neminem neque accusatorum neque reorum cognoscito: sed ipsum IUS.

In iudicando minime errabis, si ipse in vita nihil vnquam deliqueris.

Præstat a condemnato immerito accusari, si recte: quam a Natura iure reprehendi, si iniuste iudicaris.

Vt lapis quo aurum exploratur, non & ipse ab

auo vicissim exploratur: sic neque is qui facultate iudicandi est præditus.

Turpe est iudicem ab alio iudicari. Vt recto nihil rectius, ita iusto nihil iustius.

Illustris viri frugalitas publice vilis.

Vt in portubus pyræ paucis sarmentis magnam edentes flammam, errantib. in mari nauibus multum adferunt adiumenti: sic vir illustis in vrbe afflictus, si ipse paucis sit contentus, magna beneficia confert in ciues suos.

Agrippini virtus.

Agrippinus ob hoc laude dignus est, quod cum vir esset præstantissimus, nunquam ipse sese laudauit: sed & cum ab alio laudabatur, erubescerebat. Is vir talis erat, vt semper aduersæ rei, quæ ipsi accidisset, laudationem conseriberet. Si febris citabat, febris: si male audiebat, infamiæ: si exulabat, exilii: cum vero aliquando pransuro interuenisset, qui nuntiaret, iubere Neronem vt exulatum iret: Ergo, inquit, Ariciæ prandebo.

Delictorum defensiones quarimus.

Romanæ mulieres Platonis de Republica libros in manibus habent, quod communes oportere mulieres esse censet. Verba enim viri illius amplectuntur, non sensum. Is quippe non contrahere matrimonium, & vnum vnus vti consuetudine iubet, & postea communes vult esse mulieres: sed talibus nuptiis repudiatis, aliud coniugii genus instituit. Omnino enim homines delictis suis parare defensiones gaudet, cum philosophia neget vel digitum temere esse extendendum.

Voluptates commendat rarior usus.

Rarissimæ quæque voluptates maxime delectant. Sed si quis excofferit modum, suauissima quæque sunt molestissima.

F I N I S.

HIERONYMVVS WOLFI-
us Lectori S.

VTinam epistolas Epicteti, qua cū Simplicii Com-
mentariis in Florentina Bibliotheca exstare di-
cuntur, habere potuissent: ut ne quicquam tam præ-
stantis philosophi desideraretur. Sed eas, uti spero, aliud
tempus e suis & tenebris in lucem proferet. Nunc vero
hanc altercationem quamvis quædam præcipua, ut opinor,
corollariis vice adicere visum est, ob exiguam tan-
silla charta iacturam, quam vel una sententia
pensare potest. Vale.

ALTERCATIO HADRIANI
AVG. ET EPICETI PHI-
LOSOPHI.

HADRIANVS. Quid erit nobis, si cinctum sol-
uas, neq; nudaberis ipse? Respice corpus, quo
& doceri possis. EPIC. Epistola est. HAD. Quid
est epistola? EPIC. Tacitus nuntius. HAD. Quid est *Epistola.*
pictura? EPIC. Veritas falsa. HAD. Quare hoc dixisti? *Pictura.*
EPIC. Videmus enim poma picta, flores, animalia,
aurum, argentum, & non est verum. HAD. Quid est *Metalla.*
aurum? EPIC. Mancipium mortis. HAD. Quid est
argentum? EPIC. Inuidiæ locus. HAD. Quid est fer-
rum? EPIC. Omnis artis instrumentum. HAD. Quid
est gladius? EPIC. Regimen castrorū. HAD. Quid est *Gladius.*
gladiator? EPIC. Sine crimine homicida. HAD. Qui
sunt qui sanī ægrotant? EPIC. Qui aliena negotia *Curios.*
curant. HAD. Qua ratione homo lassus non fit?
EPIC. Lucrum faciendo. HAD. Quid est amicitia? *Lucrum.*
EPIC. Concordia. HAD. Quid est longissimi- *Amicitia.*
mum? EPIC. Spes. HAD. Quid est spes? EPIC. *Spes.*
Vigilanti somnus, expectanti dubius euentus. HAD.
Quid est, quod homo videre non potest? EPIC. *Animus.*
Alterius animum. HAD. Qua re peccant homines? *Cupiditas.*
EPIC. Cupiditate. HAD. Quid est libertas? EPIC. *Libertas.*
Innocentia. HAD. Quid regi & misero commune *Commune.*

*Sermo.**Vita.**Mors.**† sese sciat.**Tuba.**Tumba.**Paupertas.**Homo.**Uidetur esse desichon, sic legendum:**Poma ut in arboribus pendēt, sic corpora nostra Aut matura cadunt, aut cito acerba ruunt.**Fortuna.*

est? EPIC. Nasci & mori. HAD. Quid est optimum ac pessimum? EPIC. Verbum. HAD. Quid est quod alii placet, alii displicet? EPIC. Vita. HAD. Quid est optima vita? EPIC. Breuissima. HAD. Quid est certissimum? EPIC. Mors. HAD. Quid est mors? EPIC. Perpetua securitas. HAD. Quid est mors? EPIC. Timenda nulli, si sapiens degat: Inimica vitæ, Numē amantium, Metus parentum, Liberos præda, Testamenti gratia, Post obitum sermo, Supremæ lacrymæ, Post memoriam obliuio, Fax rogi, Onus sepulcri, Titulus monumenti: Mors omnium malorum finis est. HAD. Quare mortuus coronatur? EPIC. Agonem se vitæ transegisse testatur. HAD. Quare mortuo pollices ligantur? EPIC. Ut parem post obitum esse † se nesciat. HAD. Quid est vespillo? EPIC. Quem multi deuitant, & nemo effugit. HAD. Quid est rogi? EPIC. Contentio crediti, persolutio debiti. HAD. Quid est tuba EPIC. Belli incitamen, Castri signum, Arenæ admonitio. Scenæ commissio. Funeris deploratio. HAD. Quid est monumentum? EPIC. Saxa stigmata, Otiosi viatoris spectatio. HAD. Quid est homo pauper? EPIC. Quem ut puteum desertum omnes aspiciunt, & suo loco illum relinquunt. HAD. Quid est homo? EPIC. Balneo similis. Prima cella tepidaria vinctuaria, infans natus perungitur. Secunda cella sudatoria, pueritia est. Tertia cella assa, perferētaria iuuentus. Quarta cella frigidaria, senectus, omnibus æquat sententiam. HAD. Quid est homo? EPIC. Pomo similis. * Poma ut in arboribus pendent, sic sunt & corpora nostra: aut matura cadunt, aut, si cito, acerba ruunt. HAD. Quid est homo? EPIC. Sicut lucerna in vento posita. HAD. Quid est homo? EPIC. Loci hospes, Legis imago, Calamitatis fabula. Mancipium mortis, Vitæ mora: quo fortuna sæpe suos ludos facit. HAD. Quid est fortuna? EPIC. Ut matrona nobilis, quæ in seruos se impingit. HAD. Quid est fortuna? EPIC. Sine iudicio proxima meta. Alienorum bonorum casus: Ad quem venit, splendorem

rem ostendit: a quo recedit, umbram facit. HAD.
 Quot sunt autem fortunæ? EPIC. Tres. Vna cæca,
 quæ vbilibet se impingit: & alia insana, quæ conce-
 dit, cito aufert: tertia turda, quæ miserorum preces
 non exaudit. HAD. Quid sunt dii? EPIC. Oculorum *Dii.*
 signa, Mentis numina. Si metuis, timor est: si con-
 times, religio est. HAD. Quid est sol? EPIC. Splendor ☉
 orbis, qui tollit & ponit diem, per quem scire nobis
 cursum horarum datur. HAD. Quid est luna? EPIC. ☾
 Diei adiutrix, Noctis oculus, Fax tenebrarum. HAD.
 Quid est cælum? EPIC. Culmen immensum.
 HAD. Quid est cælum? EPIC. Aer mundus. HAD. *Cælum.*
 Quid sunt stellæ? EPIC. Littora gubernatorum ✕
 HAD. Quid est terra? EPIC. Horreum Cereris. HAD.
 Quid est terra? EPIC. Cellarium vitæ. HAD. Quid *Terra.*
 est mare? EPIC. Iter incertum. HAD. Quid est na- *Mare.*
 uis? EPIC. Domus erratica. HAD. Quid est nauis? *Nauis.*
 EPIC. Vbilibet hospitium. HAD. Quid est nauis?
 EPIC. Numina Neptuni, Anni cursuum tabellari-
 um. HAD. Quid est Nauta? EPIC. Amator pelagi,
 Firmi defector, Contemptor vitæ mortisque, Vndæ
 cliens. HAD. Quid est fornus? EPIC. Mortis ima- *Somnus.*
 go. HAD. Quid est nox? EPIC. Laboranti requies. *Nox.*
 Grassanti lucrum. HAD. Quid est culcitra? EPIC. *Culcitra.*
 Insomnis volutatorium. HAD. Quare Venus nu-
 da pingitur? EPIC.

Nuda Venus picta est: nudi pinguntur amores. ♀

Quis hac nuda places, nudos dimittat oportet.

HAD. Quare Venus Vulcano nupta est? EPIC. Osten-
 dit, amorem ardore incendi. HAD. Quare Venus
 straba est? EPIC. Quia prauus est amor. HAD. Quid
 est amor? EPIC. Otiosi pectoris molestia, in puero *Amor.*
 pudor, in virgine rubor, in fœmina furor, in iuvene
 ardor, in senere risus, in derisore delicti nequities est.
 HAD. Quid est Deus? EPIC. Qui omnia tenet. HAD. *Deus.*
 Quid est sacrificium? EPIC. Delibatio. HAD. Quid *Sacrificiū.*
 est sine societate? EPIC. Regnum. HAD. Quid est re- *Regnum.*
 gnum? EPIC. Pars deorum. HAD. Quid est Cæsar? *Cæsar.*
 EPIC. Publicæ lucis caput. HAD. Quid est Senatus? *Senatus.*

<i>Miles.</i>	EPIC. Ornamentum vrbis, Splendor ciuulum. HAD. Quid est miles? EPIC. Murus imperii, Defensor patriæ, Gloriosa seruitus, Potestatis iudicium. HAD.
<i>Roma.</i>	Quid est Roma? EPIC. Fons imperii orbis terrarum, Mater gentium, Rei possessor, Romanorum contuberniū, Pacis æternæ consecratio. HAD. Quid est victoria? EPIC. Belli discordia, Pacis amor.
<i>Victoria.</i>	HAD. Quid est pax? EPIC. Tranquilla libertas. HAD.
<i>Pax.</i>	Quid est forum? EPIC. Templum libertatis, Arena litigantium. HAD. Quid sunt amici? EPIC.
<i>Forum.</i>	Statuæ aureæ sunt. HAD. Quid est amicus? EPIC.
<i>Amici.</i>	Pomo citreo similis, foris beatus: nam intra pectus * acidum occultat * malo. HAD. Quid sunt parasiti? EPIC. Qui tanquam pisces adescantur.
<i>acinum</i>	
<i>Parasiti.</i>	

*HVIC DIALOGO PROPTER
ET SIMILITVDINEM ET ELE-
gantiam, Problemata Thaletis & aliorum
adscribere visum est.*

PHILOSOPHORVM.

Quid est omnium antiquissimum? **DEVS.**
ortu enim caret.

Quid pulcerrimum? **MVNDVS,** quippe
opus Dei.

Quid maximum **LOCVS.** Capit enim omnia.

Quid velocissimum? **MENS.** Nam percussit omnia.

Quid potentissimum? **NECESSITAS.** Omnibus enim dominatur.

Quid sapientissimum? **TEMPVS.** Inuenit enim omnia.

Diesne prior fuit, an nox? Nox vno die prior exsteit.

Quid est difficile? **SESE NOSSI.**

Quid facile? **ALIVM MONERE.**

Quid suauius est? **VOTI FIERI COM-
POTEM.**

Quid

Quid raro, vel (nam & sic intelligi potest τὸ δύσκολον θιάσιστος) cum molestia spectatur? **SENECA**
TYRANNVS.

Quo pacto calamitatem facillime feras? Si cum inimicis tuis peius agi videas.

Quo pacto optime iustissimeque viuemus? Si ea ipsi non fecerimus, quæ in aliis reprehendimus.

Quis est **BEATVS**? Qui & corpore sano est, & animo bene instituto.

Beatitudo est, Mens sana in corpore sano.

Cum inter vitam & mortem nihil interesse dicat, cur non moreris? Quia nihil interest.

Latent ne Deum iniuriæ hominum? Imo ne cogitationes quidem.

Quisnam sapientiæ primas tenet? **DEVS.** Tribuitur & Soloni.

Quid est numen? Quod neque principium, neque finem habet.

Quis pulcher? Non qui faciem exornat, sed qui est bonis moribus præditus.

Estne adolescenti vxor ducenda? Nondum venit tempus.

An vero ingrauescente ætate? Iam præterit tempus.

Musai.

Vnde oriuntur omnia? Ex vno, & in idem resoluntur.

Anaxagora.

Res omnes simul fuerunt: sed Mentis interuentu in ordinem redacta sunt omnia.

Pythagora.

Quis est sapiens? Nullus homo, sed solus Deus.

Apollinis.

τίς σοφὴν πάντα πρῶτος; τί τε περίποσ' αὐδῆ.

Illius esto tripos, cuius sapientia vincit.

Thaletis, aut Socratis.

Ob hæc tria Fortunæ gratiam habeo: quod homo sum, non bestia: quod vir, non mulier: quod Græcus, non Barbarus.

Anicula Thaleti prolapsa in foueam.

Cum ea quæ ante pedes sunt, videre ne queas: putasne te cœlestia cogniturum?

Thaletis.

Non deterius est adulterio periurium.

Solonis.

Quo pacto maxime deterri possunt homines ab iniuriis? Si ij qui læsi non sunt, æque iniquis animis tulerint, atque ij qui læsi sunt.

Cur deploras filium, cum lacrymis nihil proficias? Ob hoc ipsum, quod nihil proficior.

Æsopi, a Chilone interrogati.

Quid agit Iupiter? Alta deprimat, extollit humilia.

Chilonis.

Eruditi qua re præstant indoctis? Spe bona.

Quid est difficile? Arcana tacere, otium recte collocare, iniuriam posse ferre.

Cur aliis non maledicendum? Ne audias quæ velis.

Quid agendum potenti? Adhibenda clementia, ut homines eum magis reuerentur quam formident.

Pittaci.

Quid est optimum? Ea quæ adsunt, boni consulere.

Quod imperium est optimum? Depicti ligni: hoc est, legum.

Biantis.

Quis est infelix? Infelicitatem ferre non posse.

Ea quæ fieri nequeunt oppetere, & aliena mala non recordari, quid est? Morbus animi.

Quid est difficile? Res mutatas in peius pulcre ferre.

Quid agendo homo delectatur? Lucrando.

Adolescentia quod viaticum ad senectutem parare sibi debet? Sapientiam & eruditionem, quarum possessio constantior est rebus cæteris.

Quid suaue est hominibus? Spes.

Cleobuli.

Cleobuli.

Vnus pater habet 12. filios, quorum singulis sunt 30 filia, forma dissimili, alia alba, alia nigra. Quae quamuis immortales, tamen omnes intereunt. Quid hoc est? Annus.

Periandri.

Quae custodia principis optima? Si benevolentia, non armis muniatur.

Anacharsidis.

Vitis quot uvas gignit? Tres: primam voluptatis, alteram ebrietatis, tertiam molestiae.

Qua ratione vitabis ebrietatem? Si ebriorum deformitatem ob oculos tibi posueris.

Quantum a morte absunt nauigantes? Quatuor digitos.

Quae naues sunt tutissimae? In nauilia reducantur.

Nauigantes quo numero habendi? Neque inter viuos, neque inter mortuos.

Quid apud homines idem & bonum est, & malum? Lingua.

Quid est forum? Certus locus, in quo alius alium fallat & circumueniat.

Mysonis Chenei.

Vnde petenda est oratio? E rebus & factis: non res & facta e verbis. Neque enim verborum causa res geruntur, sed propter res verba fiunt.

F I N I S.

*PLVTARCHI LI-
BELLVS, QVO DERIDET
STOICOS, VT ADMIRABILIORA
locutos quam Poetas: Hieronymo Wol-
fio interprete.*

*Iustus Stoi-
corū sapien-
tem, quam
Pindari Cæ-
neum deri-
deri.*

*Epicætetus a-
nsmi robur
huiusmodi
casibus op-
ponit.*

*Ἐπιχαιρέτιος
καὶ Ἐπιχαιρέτιος
καὶ Ἐπιχαιρέτιος
καὶ Ἐπιχαιρέτιος*

*Subita mu-
tationes Sto-
ici stulti &
sapientia.*

*Animi pul-
critudo con-
sideratur, nō
corporis.*

PINDARI Cæneus reprehensus fuit, quod sine vlla veri specie fetto imperuius, & inuolabili corpore fingeretur: ac demum recto pede terram a se diffillam inuulneratus subierit. At Stoicus Lapitha, velut ex adamantina materia, indolentia illa, fabrefactus: non ille quidem est inuulnerabilis, neque morborum & doloris expers, sed manet securus, hilaris, inuictus, liber quamuis vulneretur, doleat, torqueatur, in excidio patriæ, in huiusmodi cladibus. Pindari Cæneus ictus non vulneratur: Stoicorum vero sapiens, inclusus non prohibetur: præcipitatus, non cogitur: extortus, non cruciatur: ambustus non læditur, in lucta prostratus non vincitur: vallo circumdatus, non obsidetur: venundatus ab hoste, non est captiuus: nauigiorum non dissimilis, quæ cum inscriptionem habeant secundæ nauigationis, & prouidentia curæque seruatricis, tempestate iactantur, allisæ scopulis franguntur & euertuntur. Euripidis Iolauus subito ex infirmo & effæto adolescens & robustus ad pugnam voto quodam exstitit. Stoicorum vero sapiens, heri fuit odiosissimus simul & pessimus, hodie subito ad virtutem transmigravit: & e rugoso pallido, morbofo, afflicto & ærumnoso sene, decorus, Deo similis, formosus euasit. Vlyssi Minerua rugas, caluitium & deformitatem abstulit, vt pulcer appareret. Istorum autem sapiens, non recedente senio a corpore, sed augete, & eum circumuallante, quamuis forte gibbosus, edentulus, luscus: neq; turpis, neq; deformis, neque tetro aspectu est. Nam vt scarabeus, relictis vnguentis, oletum persequi dicitur: ita Stoicus amor turpissimorū & deformosissimorum consue-

*ALIVS PLVTAR-
CHI LIBELLVS, EODEM IN-
TERPRETE: QVI GRULLVS A GRVN-
nitu porcorum (qui Græcis πευκιστος est) inscribitur,
lectu non minus iucundus quam vitilis: quo declarat
(quod quidem & deplorandum & detestandum est)
plerasq; bestias natura congruentius vivere, & pauci-
oribus vitiis contaminatas esse, quam vulgus homi-
num. Consideremus, Lector, qualis simus, &
quid Dearesponsuri si-
mus.*

PERSONÆ DIALOGI.

Vlyssos. Circe. Gryllus.

V L Y S S.

*Vlyssis am-
bisio & va-
cordia per-
stringitur.*

ISTA quidem intellexi, Circe, ac memini. Ad-
modum autem ex te audire cupio, nunquid inter
istos, quos in lupos atque leones mutaſti, Græ-
cos aliquos habes? C. Multos, suavissime Vlyſ-
ſes. Cur autem interrogas? V. Quod omnino
perſuaſum habeo, mihi perquam honorificum fore
apud Græcos, ſi iſtos tuo beneficio priſtinæ formæ
reſtitutos acciperem, ac homines deuo redderem,
ne ſcilicet præter naturam in beluarum corporibus
ſeneſcentes, adeo miſerabiliter atque ignominoſe
viuerent. C. Tanta eſt iſtius hominis iſcitia, ve
ambitionem ſuam non ſibi tantum & ſociis, ſed ali-
enis etiam calamitoſam eſſe oportere putet. V. Ite-
rumne, Circe, me abſurda iſta oratione, quemad-
modum alios, Cyceone tuo propinato, beluam
reddere ſtudes? Quid enim? Non ero belua, ſi per-
ſuaderi mihi patiar, calamitoſum eſſe, hominem e
belua fieri? C. Quasi vero tu non longe abſurdius
de te ipſo conſulueris, qui vitam immortalem & ſe-
nectutis expertem agere mecum tecuſans, ad mu-
lierem mortalem, vel anum potius iam eſſoetam, ſi

vera sateri libet, per infinita adhuc pericula prope-
res, ambitione videlicet amplificandi nominis va-
næque gloriolæ studio incitatus, vmbra inane
ac simulacrum vero bono præferens? V. Sint ista
sane ita vt dicis, Circe. Quid enim necesse est nos
de eadem re contendere toties? Viros vero istos di-
mitte liberos, mihi que dona. C. Minime vero istne
ita facile fiet, vt tu putas. Nec enim sunt vulgares
quidam, ac plebei. Sed tu prius eos interroga, vtrū
velint, nec ne? Quod si negarint, persuade illis, si
qua tua est eloquentia. At si ipsi disputando te vi-
cerint, satis tibi sit, tam male te & tibi ipsi, & tuis
sociis consuluisse. V. Quas mihi delicias facis, o be-
ata? Qui enim isti vel audient, vel respondebunt,
dum asini, sues & leones fuerint? C. Bono animo
es, homo hominum ambitiosissime. Ego efficiam,
vt & intelligere & disputare queant, vel vnus potius
omnium munere fungetur. En cum hoc discess. V.
Quo cum nomine appellabo? Ecquis hominum
hic est? C. Quid istud ad rem? verum, si placet, Gryl-
lum appella. Ego autem interim cedam, ne dissi-
mulata sententia sua, ad gratiam loqui ac disputare
videatur. G. Salue Vlysses. V. Et tu Grylle. G. Qua-
de re interrogare vis? V. Intelligo vos homines
fuisse. Miseret me igitur sortis istius cum vestrum
omnium, tum (vti par est eorum clade in primis
afficior, si qui Græci sunt inter vos. Quare modo
a Circe petii, vt quicumque vestrum id vellet, eum
solutum, pristinaeque figuræ redditum, abire no-
biscum pateretur. G. Desine Vlysses, neque quic-
quam vltra dicas. Omnes enim valde te despici-
mus, cum intelligamus falso prædicatam esse tuam
eloquentiam, & eximiam quandam præter cæteros
sapientiam, vt qui incircumspecte prorsus mutatio-
nem e deterioribus in meliora metuendam ducas.
Nam quemadmodum pueri a medicorum phar-
macis abhorrent, & illas modestias fugiunt, quæ &
corporis & mentis pariter statum immutant, ac vir-
tutisque & sanitati & integritati consulunt: sic tu

*Gryllus ma-
nuit esse per
eius quam
homo.*

valde caues, ne alius ex alio sis. Et tu ipse horres & expauescis cum Circe degete, mireris ne te per insidias aut suem aut lupum faciat, ita nobis persuadere studes, qui copios omnibus rebus inuendissimarum circumfluiuis, vt & his, & ea quæ horum auctor est, relictis, vna tecum soluanus, deo uo facti homines: quibus nullum aliud animal est miserius, adeo vt miseria sua quasi delectari videantur. V. Tu mihi Grylle videris illa potione non formam tantum, sed mentem etiam penitus amisisse: qui sis referis tam absurdis & peruersis atque præposteris cogitationibus. N. si forte consuetudinis quædam in isto corpore voluptas præstigijs tibi fecerit. G. Neutrum istorum in causa est, Rex Cephalenum: quod si disputare nobiscum, quam nos criminari malueris, mox tibi aliud persuadebimus, verumque vitæ genus experti: ac ostendemus, hæc a nobis non iniuria illis præferri. V. Enimvero vos audiam, ac lubens. G. Et nos parati sumus ad dicendum.

Quanto per Est autem a virtutibus, tanquam ab ipso capite, arse fecundus cessenda disputatio: quæ, vt apparet, maximos vo-
ager præstā- bis animos faciunt: quasi & iustitia & prudentia &
rior sit labo- fortitudine, & si qua sunt alia huius generis, longe
riose culto: præstetis reliquis animantibus. Responde mihi igitur, vit sapiētissime. Audiui enim te Circe aliquan-
tando potio- do commemorantem de Cyclopium terra, quæ, cum
rem esse vir- neque arari neque plantari quicquam in ea soleat,
entem belu- adeo tamē bona & fecunda esse diceretur, vt omnis
arum hu- generis fructus vltro ferret. Vtrum igitur hanc lau-
mana. dandam magis censes, an tuam illam Ithacæ, ca-
 pratum altricem, asperam atque sterilem, adeo vt
 magnis multisq; cura laboribus, & parua & tenuia
 & vilia gignat agricolis? Neque vero velim te graui-
 ter hoc, atq; iniquo animo ferentem, a more patriæ
 impulsus, aliud quam sentias respondere. V. A mō
 quidem (sciendum est enim) magis & pluris facio
 meam patriam, laudo vero & admittor illam. G. Fa-
 tebimur igitur iam id, quod sapientissimus homi-
 num affirmat: alia quidem laudanda ac probanda,

Absurdū a-
lia laudare,
alia sequi.

alia vero sequenda esse, & amplectenda. Sicut enim prius illud accipio, quasi idem de animo quoque respondisses. Nam eadem est illius quæ præstantis solæ ratio, ut præferendus videatur, qui virtutem ex sese quasi fructum sponte natum proferat absque negotio ac labore. V. Non repugno. G. Iam igitur illud etiam largiris, beluarum animum aptiorem esse, & perfectiorem ad gignendam virtutem, quam sine imperio, sine doctrina, tanquam ager neque subactus neque constitus, vnicuique in suo genere conuenientem proferat, & ipsius naturæ perficiat. V. Et quæ tandem virtus est, o Grylle, cuius etiam beluæ sint participes. G. Et quæ tandem, qua non longe vincant, mortalium omnium sapientissimum? In tuere primum, si placet, fortitudinē, quæ tibi tollit animos. Magnificum enim, quiddam & præclarum esse censes, si audacis atque virbium eursoris titulo celebrere: cum tamen, vir nocentissime, dolis & fraudibus, homines ad simplicem & generosum belli modum assuefactos, ignaros imposturæ & mendaciorum, calliditate circumuentos viceris, improbitatemque honesto vocabulo velaris, cum virtus improbitatem nullo modo admittat. At vero beluarum certamina cum inter ipsas, tum contra vos, vides quam sine expertia fraudis, quamque simplicia: utque sese propugnent, ac defendant, maxime fretæ suis viribus ac robore? idque faciunt neque coactæ legibus, neque metu actionis desertæ militiæ: sed ipsa natura duce vincunt, animumque infractum atque insuperabilem ad extremum usque spiritum retinent. Nec enim eas succubuisse putandum est prostratis corporibus: neque despondent animos, sed præliis immoriuntur. Quin etiam robur & iracundia decedens e multis iam iam moribundis, seseque colligens in vna aliqua parte corporis, resistit interficiendi, palpitat, indignatur, donec tantam flamma quædam oleo deficiente prorsus extincta in tereat. Non supplicant, non commiserationem mouent, non deprecantur, non sese victas esse

*Fortitudo
Vl. his insu-
diosa.*

*Fortitudo
beluarum.*

*Magnanimi-
tas beluarum
& libertati
sui amor.*

confitentur. Neq; etiam feruit leonileo, nec equus equo propter fortitudinem: quemadmodum homo homini, feruitate ignauiæ cognata, æquo animo acquiescens: Quæcunq; autem feras, homines laqueis aut dolis subegerunt, adultas saltem: illæ nec cibo gustato, & si constantissime tolerata, necem sibi lumina cum voluntate consciscunt. Pulli earum quidem & ætuli per ætatem flexibiles adhuc & teneri, multis adhibitis delinimentis atque illecebris fallacibus, per præstigias voluptatum, quæ contra eorum naturam sunt, tandem decepti ac victi, cicurari sese patiuntur, siue id effœminari potius est. Feras igitur maximo esse robore animorum præditas, eoque naturali: hominum autem audaciã præter naturam esse, vel ex illo maxime perspicuum est. Nam in beluarum genere, eadem est maris & fœminæ fortitudo, siue quid operis faciendum, siue ea quæ procreata sunt defendenda sint.

*Fœmellarũ
inter beluas
eadem fortitudo
quæ
marium.*

*Crommyonia
sua.
Sphinx.*

*Vulpes.
Serpens.*

Equa.

*Penelopes
ignavia.*

Nonne de Crommyonia sue audis, cui sexus fœmineus minime obstitit, quo minus Theseo plurimũ negotii faceretur? & Sphinga illam non adeo sapientia iuisset, ad Phycium in edito loco sedentem, ac ænigmata & griphos necitentem, nisi robore ac fortitudine Thebanis longe præstitisset. Ibidem alibi etiam de Telmessia vulpe cuius astuta celebratur improbitas audis, & in vicinia de serpente, quæ cum Apolline de oraculo Delphico certarit. Æthen autem rex vester, optimo consilio accepit a Sicyonio illo, qui cupiebat immunis esse a militia. Quis enim non male præstantem equam, victoriæque cupidam, quam virom ignauum? Ipse potro pardales & leonas sæpe vidisti, quæ fœmellæ cum sint, nihil de impetu & ferocia & robore maribus concedunt: longe aliter quam tua vxor, quæ te foris militante, ipsa domi ad focum desidet, hirundinibus ignauior contra eos a quibus & ipsa & res familiaris per iniuriam peritur, quamuis Lacæna sit. Quorsum igitur mulieres Caricas & Mæquidas a feram in medium? Nam vel ex his perspicuum est.

viro

viros non a natura habere fortitudinem, siquidem illa mulieres destituuntur. Itaque vos coacti legibus, neque vltro neque volentes, sed seruili quadam consuetudine & probris & opinionibus aduentitiis adducti, vel impulsu potius, fortes esse meditati, laboresque & pericula suscipitis & sustinetis, non quod id sine horrore ac metu fiat: sed quod alia plusquam illa formidatis. Nam quemadmodum sociorum tuorum primus quisque leuissimum rem occupat, non quod despiciat alium grauiorem, sed quod eum fugit & auerlatur: sic qui plagam sustinet, ne vulnera accipiat, & in aciem defensionis causa descendere mauult quam ignominioso genere supplicii occidi: non is illa fortiter aggreditur, sed ab aliis trepide ignauiterque refugit. Vnde apparet, vestram fortitudinem nihil esse aliud nisi prudentem timiditatem: audaciam vero metum scientiæ sociatum, qua alia per alia defugiantur. Denique si fortitudinis laudem feris præceptam cupitis: qui sit vt poetæ vestri, si quem, vt præclare suo munere functum, in prælio celebrare volunt, comparationes de apris, lupis atque leonibus afferant, non autem virorum impetu leones atq; vrsos ornatiores reddere studeant? Inde illud nimirum est, quod quemadmodum veloces ventis, formososque Diis similes (ne quid omnino ad laudis amplitudinem possit adiici) esse prædicant, sic egregios bellatores cum præstantioribus censent esse comparandos, iis videlicet quæ per contemptum bruta vocatis animalia. In causa est autem, quod iracundia ceu color atque acies seu cos est fortitudinis, cui feræ in certaminibus habenas omnes laxant. Vester autem impetus, ratione temperatus, veluti vinum aqua infusa, sic diluitur, & euanescit in periculis, nec sat nauiter instat atque vrget. At iunt etiam e vobis, qui in pugnis omnino repudiandam censeant iracundiam, eaque reiecta sobrie vigilanterque dimicandum: quos equidem salutis habere rationem non nego, verum si audaciam de-

*Virorum
coacta fortitudo.*

*Poetarum
imagines
sumia a feris.*

*Iracundiam
cos fortitudinis.*

fensioni vindictæque necessariam spectes, quid absurdius? Nam qui conuenit vos naturam quasi in iudicium vocatam, ream agere, quod corporibus vestris neque stimulos addidit, neque vos dentibus armauit, neque ad uncis vnguibus instruxit, cum ipsi insita animis arma reprimatis atque abiiciatis? V. Papæ Grylle, quam acutus mihi sophista fuisse videris, qui nunc e rostro suo illo suggruniens, institutam quaestionem tam egregiis argumentis confirmaris? At cur non ordine de temperantia tibi dicendum esse censuisti? G. Quo expectabam fore,

*Continētia
Vb̄sis ele-
matur.*

ut tu hæc quæ dicta sunt, prius reprehenderes. Tu autem, ut video, de temperantia studes audire, tum quod pudicissimæ mulieris maritus es: tum vero, quod exemplum esse continentia te ipsum censēs, ob spretum Circes concubitum. Neque vero ista te vlli animalium, si continentia ratio habeatur, es præferendus, quæ relicto congressu præstantiorum, amatoris illecebras & voluptates in suo quaque genere confestantur. Nō igitur mirum est, si quem admodum Mendesium in Ægypto hircus cum multis & elegantibus conclusus mulierculis, abhorrete ab illarum amplexibus fertur (nam capræ sunt, quarum ille aniore magis deperit) sic & tu consuetam inusitatis præferens, sortis humanæ memor, cum

*Mendesius
caper mulie-
ribus capel-
las præfert.*

*Cornices Pe-
nelope mo-
destiores.*

Dea in eodem dormire lecto recusas. At Penelopes modestiam cornices innumerabiles glosiando ridebunt, atque despicient: quarum nulla est quin post coniugis obitum, nedum ad breuetempus, sed totas nouem ætates hominum vidua maneat. Itaque tua Penelope a singulis cornicibus nouies vincitur. Enimvero quoniam intellexisti me sophistam esse, ordine quodam in disputando progrediar, & temperantia definitione constituta, & cupiditatibus in genera distributis. Est igitur temperantia, modus atque ordo quidam cupiditarum,

*Temperan-
tia definitio.*

„ qui ut accersitas atque superuacaneas tollit: ita
„ necessarias non ultra id quod satis est, quodq; decet,
„ euagari patitur. Appetitionum autem immensum
quoddam

quoddam esse pelagus, te non præterit. Nam cibus & potus, & secundum naturam, & necessarii omnino sunt? At rei veneræ illicebat, etsi earum initia a natura proficiuntur, tamen cum etiam sine illis non incommode vivi possit, naturales ex eo quidem, non etiam necessariæ sunt appellatæ. Earum vero colluities, quæ neque naturales, neque necessariæ sunt, sed extrinsecus ab inani opinione atque neglectu & ignorantia decori honestique sese affuderunt, parum abest quin vestro in genere naturales eiecerit atque extirparit: perinde v: in rebus publicis fieri solet, cum indigenæ & ciues ab aduenarum & inquilinorum multitudine opprimuntur.

At peregrinis affectibus in animis beluarum nullus patet aditus, nulla consociatio datur: earumque vita procul ab omnibus vanis opinionibus, tanquam a tempestuoso mari, dissita atque remota est: in ne aliena prorsus a vestra illa (si Diis placet) elegantia & luxuria. Temperantiam igitur, ut quæ neque cogitatis atque insitis, neque adscititiis & peregrinis cupiditatibus violatur, constantissime retinent atque tuentur, & a naturæ præscripto ac legibus non aberrant. Me quidem non minus olim, quam te nunc, aurum ita reddebat attonitum, ut nihil cum illo ducerem comparandum: argentum & ebur in sui pelliciebat amorem ac admirationem: quarum rerum copias ut quisque maxime abundabat, ita maxime a me prædicabatur & beatus & Diis carus, siue ille Phryx esset, siue Car Dolone abiectior, aut infelicioer Priamo. In eo erant omnes cupiditates meæ sitæ: adeo ut cæterarum rerum, quæ multæ atque vberes erant, nullum in vita fructum perciperem: orbatusque mihi viderer, ac destitutus maximis in vita bonis. Itaque (nam meminimus in Creta te vidissem veste splendida, cuiusmodi ætis in festiuitatibus uti, exornatum: neque prudentiam admirabar, neque virtutem tuam, sed exquisitam ac insolitam tunicæ subtilitatem, purpureique pallii molliciem, inque sola pulcritudine mentem

*Appetitio-
nes necessa-
ria. Natu-
rales, Super-
uacua.*

*Bruta super-
uacua appo-
sitione. ca-
rent: in ne-
cessariis na-
turam opti-
mam ducem
sequuntur.*

*Auaritia
humana, &
vanitas.*

*Vestis maior
admiratio,
quam ho-
minia.*

*Sus lutum
et apertibus
præfers.*

*Bruta in
naturalibus
cupeditatibus.
modum ser-
uant.
Odores.
Sapores.*

*Vnguentari-
orum curio-
sa artes.*

& oculos cum stupore defigebam. Erat etiam in ipsa ex auro fibula, nescio quid ludicrum, summa (ni fallor) arte tornatum. Consectabar igitur te, muliercularum plane more attonitus. Nunc autem reiectis atque expurgatis inanibus illis opinionibus, aurum & argentum perinde ut cæteros lapides cum cõtemtu prætereo. Lanis autẽ tuis, mollibusq; tapetibus profecto somni capiendi causa nihilo libentius indormire velim, quam profundissimo & mollissimo cæno. Huiusmodi enim accessitæ cupiditates nullum habent in nostris animis domicilium: sed nostra vita ut plurimum necessariis & naturalibus cupiditatibus & voluptatibus acquiescit. His autem quæ non illæ quidem necessariæ, sed naturales tamen sunt, neq; sine ordine, neq; citra satietatem ingurgitamur. Et hæc quidem recensendæ primũ erunt. Propria igitur illa, & non accessita voluptas, quæ e rebus odoratis percipitur, olfactumq; halitu mouentibus, præterquam quod vilitatem & gratuitam & simplicem habet, etiam non nihil contet ad cibos discernendos. Nam lingua dulcium & acrium & austerorum index est & dicitur, quando sapes cum vi dignoscendi commixti confusique fuerint. Noster autem olfactus ante sapes, vniuscuiusq; rei vim diiudicans, multoque accuratius quam regii prægustatores discernens, conuenientia quidem & accommodata intro admittit, aliena vero repellit, & ne quidem attingi patitur, ne forte gustui molesta sint: sed desert & accusat eorum vilitatem, antequam lædatur. Cætera nobis molesta non sunt, quemadmodum vobis thymiamata, & cinnamoma, & nardi & foliata, & calani Arabici: quæ præclara scilicet vnguentariorum arte mollita, & in vnum coacta, vos multo argento emungunt, cum nihil inde consequamini præter effceminatas, puellares & profusus inutiles delicias, visoque indignas suauitates. Vnguentorum autem, tametsi hæc ratio sit, non illa tamen mulieres solum corripit omnes, sed plurimos e viris etiam:

iam: adeo ut suas uxores auerſentur, niſi unguenta & paſtillos olentes acceſſerint. At apros, ſues, & lircos capræ, & reliquæ ſcæmellæ ſui generis mares ad ſe inuitant ſuis propriis odoribus: redolentesque purum rorem & prata, & herbas, ad ſuas nuptias cõueniunt, ob communem beneuolentiam. Neque; vero ſcæmellæ faſtidio, fraudibus, impoſturis, negationibus cupiditatem prærexunt atque contaminant. Mares autem cęſtro atque cupiditate inflammati, non pretio laboris & ſeruitiũ, ad opus procreationis: ſed ſine dolo, ſine mercede, & non intempetiue accedunt. Appetitus enim rei Veneræ certo anni tempore, tanquam in plantis gemina, ſicut in animantibus excitatur, & poſt mox extinguitur. Neque enim ſcæmella concepto fœtu ſe iniripatitur, neque mas eam ſolicitat ulterius. Adeo parum apud nos voluptati tribuitur, naturæ autem omnia. Vnde non compertum eſt hætenus inter pecudes, mutatis naturæ legibus prauaque inflammante cupidine, a mare marem a ſcæmella ſcæmellam eſſe appetitam. Cuiusmodi multa inter vos, apud eos etiam qui ſingularem grauitatis & fanſtimoniæ ſpeciem præ ſe ferunt, deprehenduntur. Nam omitto nihili homines: quid Agamemnon? Nonne Bœotiam peragrauit, ut Argæum ſe fugientem venaretur, ceſſationisque cauſam in mare & ventos falſo tranſtulit? Deinde præclarus ille, præclare admodum in Copaide palude ſeſe tinxit, ut amoris videlicet ardorem reſtingueret, atque cupidine liberaretur. Neque aliter Hercules, ſocium imberbem perſequeus, non conſecutus eſt Argonautas, delectos ex omni Græcia, claſſemque deſeruit. In tholo autem Præi Apollinis veſtrum aliquis (qui haud dubie fructum aliquem Achilleæ formæ tulerat, inſcripſit, Formoſus Achilles: cum is iam filium haberet. Eam inſcriptionem adhuc exſtare audio. At ſi gallus gallum, penuria gallinarum conſcenderit: viuis exurit. Id enim augur neſcio quis, dirum omen atque portentum eſſe dixit. Atque;

*Procreatio-
nis appeti-
tus.*

*Brutorum
nulla propo-
ſtera libido.*

*Agamem-
non.
Argæum.*

*Hercules.
Hylas.*

Achilles.

*Gallus gal-
linacens.*

ita homines ipsi consententur, temperantiam pecudibus magis esse familiarem, neque illas studio voluptatum vim facere naturæ. Vestras autem effrenatas libidines, ne lege quidem adiutrice, natura intra limites cohibet, quo minus tanquam torrente quodam incitatæ cupiditates frequenter eruant atque proturbent omnia, & ius naturæ abusu rei veneræ sanctissimum violent. Etenim & vii congressi sunt cum capris, suis & equabus: & mulieres, maribus brutis insano furore se prostituerunt. Nā ex istiusmodi nuptiis Minotauri illi vestri sunt, & Aegipanes. Inde etiam, ut ego quidem opinor, & Sphinges & Centauri exstiterūt. Enimvero fame adigente, canis interdum hominem deuorat, degustat volueris. At coire cum homine nulla vnquam bestia conata est: multas quidem bestias hominum lasciuiam præter ius & fas ad talia perpetiēda coegit. Qui cum in istiusmodi rebus ita futiles & nequam sint, planeque nihil imperare sibi possint: multo magis in necessariis cupiditatibus longo interuallo superantur. Sunt autem illæ, cibi potuiq; appetitio: quorum suauitate nos nunquam, nisi cum necesse est, fruimur. Vos autem qui voluptatis ea in re quam naturalis vsus studiosiores estis iusto iudicio multis & grauibis morbis pœnas datis: qui omnes tanquam vno ex fonte ex repletionē & crapula featurientes, corpora variis & impuris humoribus inundant. Nam primum omnium vniciuique generi animantium, vnum quoddam cibi genus assignatum est, veluti tribus quædam: aliis herbæ, radices aliis, nonnullis etiam fruges. Quæ vero carniuoræ sunt, eæ ad nullum aliud passionis genus sese conuertunt, neque infirmiores eo defraudant: sed & leo ceruum, & ouem lupus non impedit, quominus, ut eorum natura fert, pascantur. Homo autem, ut est gula & studio voluptatum præceps, nihil non tentat, nihil non degustat, perinde ac si cibum sibi proprium & congruentem nondum cognouisset: solus omnium, omni ciborum genere ventrem

*Monstra ex
peruersa li-
bidine orta.*

*Hominum
in vitium lu-
xuria, mor-
bi castiga-
tur.*

*Homo ferax
omnes san-
guinaria
crudelitate
vincit.*

ventrem indomitum distendit. Nam & carnibus vitur, non quod necessitas aut penuria cogat (suppetunt enim semper pro anni temporibus, vel ex arboribus vel seminibus, quæ colligat, quæ accipiat, quæ decerpat, tantaque illarum rerum copia est, vt nullo sit labore fere opus, valetudoque curari optime possit) sed quod delitiæ rerumque necessãriarum fastidium, etiam cum scelere cibosa natura sua abhorrentes aggrediantur, & laniatu pecudum sese polluant, qua in re homo ferarum atrocitatem longe crudelitate superat. Nam sanguine, cæde, carnibus, miluii, lupi, dracones victitant, homines deliciantur. Deinde homo omni genere animãtium vitur, non vt feræ plurimis abstinet, cum paucisue, vt illæ, ob victus necessitatem bellum gerit: sed neque volucre, neque natatile (vt in vniuersum dicam) neque terrestre mites illas vestras (si diis placet) atque hospirales mentas effugere potest. Verum illud fortassis præclarum esse ducitis, quod singulari artificio cibos conditis & paratis: id quod negatũ nobis sit. Atqui, Vlysses, beluarum prudentia, inutilium & inanium artium nullum vlli relinquit locum. necessãrias autẽ, non aliunde accersitas, nõ mercede edoctas, non meditatione glutinatas, non speculationibus inter sese tenãtiter compactas, sed ipsa ex sese velut familiares & insitas ac natiuas profert. Nam Ægyptios quidem omnes audimus esse medicos: ex genere autem animantium singula non medicinæ tantum in se artem habent, sed & ad partum quærẽdum instructa sunt, & ad fortitudinem, & ad venationem, & custodiam sui, & ad musicam, quatenus vniuscuiusque natura capax est. Vnde enim nos (porcus intellige, quod hic sophista porcus est) didicim⁹ in morbis, cancrorum gratia, ad fluuios accedere? Quis testudines docuit, vt si de vipera ederint, organum atrodant? Quis Creticis capris monstrauit, si sagittis icte fuerint, vt dictamno arroso vulpes telorum euiciant? Nam si id quod verum est, consiteri volueris, doctricem harum rerum

Conditiõs.

*Prudentia
brutorum.*

*Vide huius
auctoris li-
bellũ, vtra*

animalia

prudentiora

sint: terre-

striane an

aquatilia?

*Natura an
se præstet
tior.*

& magistram naturam esse: prudentiam beluarum ad principium summæ auctoritatis & sapientiæ reuocabis. Quam si prudentiam aut mentem vocandam esse non censueris, iam dispiciendum erit, ut tanto honestiore & magnificentiore nomine appelletur, quanto eius vis reipsa maior, pulchrior & admirabilior elucet. Non illa quidem indocta aut inerudita: sed a seipsa docta, & nullius indiga, longum valere iubens, non ob infirmitatem, sed ob robur & perfectionem naturalis virtutis, emendicatum ab aliis per disciplinam sapiendi slipem. Jam quibus in rebus animalia per delicias aut ludum ab hominibus ad discendum & meditandum ducuntur, illas ipsas res, quamuis naturæ corporis repugnantes, tamen quadam vbertate ingenii perdiscunt. Non enim dico iam de catulis, qui ad feras inuestigandas assuefiunt, & pullos equinos ad saltandum: sed & corui loqui discunt, & canes per circos agitados transsiliunt. Equi autem & boues in theatris mirabilem in modum & recumbunt & saltant, & stant & mouentur: eaque discunt & meminerunt, quæ ne homines quidem sine singulari studio & labore præstare possunt. Et si autem talium rerum nulla prorsus vtilitas est: docilitatis tamen & solertiæ sunt argumentum euidentissimum. Quod si persuaderi tibi non potest, nos discere artes: audi iam ut eas etiam doceamus. Nã & perdices in profugiendo pullos docent occultare sese, & glebam obicere pro se pedibus, in tergum resupinatos. Ciconias iuniores in tectis vides, ut adultæ conantes subuolare adiuent & quasi volatus præmonstratrices sint. Luscinix pullos ad cantum instituunt, qui si minores, capti, & ab hominibus nutriti fuerint, deterius canunt, tanquam intempestiue ludum egressi. In hoc itaque corpus ingressus, miror rationes illas, quibus mihi sophistæ persuadebant, omnes animantes, vno homine excepto, stias, aliis rationis & mentis expertes esse. V. Nunc vero, alius acutioras esse. Grylle, tu aliter sentis? & cum oues, tum asinos participes

participes esse rationis asseris? G. Istis ipsis igitur, optime Vlysses, colligendum est, beluarum naturam rationis & intelligentiæ non expertem esse. Nam quemadmodum arbor vna non est magis aut minus inanimata quam alia (omnes enim pariter sensu carent) sic ne animalium qui semini alio hebetius & tardius videretur, nisi omnia simul ratione atque intelligentia prædita essent, sic tamen, vt illa in aliis illustrior, in aliis obscurior conspiciatur. Illud enim cogitandum est, quorundam simplicitatem & stoliditatem, aliorum calliditate & acrimonia deprehendi. nihilo secius, si cum vulpecula, lupo & ape, asinum & ouem conferas, quam si Polyphemum tecum, aut cum Autolyco auro tuo Corinthium illum Hómerum. Nec enim cenfeo tantum inter beluam interesse, quantum homo ab homine, ingenii, cogitationis & memoriæ vi superatur. V. Atqui vide Grylle, ne sit nefas & violenti, rationem iis tribuere, quibus notitia Dei nulla in-
sita est. G. Proinde non dicemus, o Vlysses, te cum tanta tamque immodica sapientia sis præditus, Sisyphum parentem habuisse.

*Dei notitiã
eludit por-
cum.*

*Visum est, propter argumenti similitudinem
adiicere locum Theodori Gaza, ex præsa-
sione in historiam Anima-
lium.*

AT vero in cõtemplandis animalium moribus exempla suppetunt omnium officiorum, & effigies offeruntur virtutum, summa cum auctoritate naturæ omnium parentis, non simulatæ, non commentitiæ, non inconstantes & labiles: sed vere ingenuæ atque perpetuæ. Quis enim tam peruersa natura hostis sui generis est, quin emendetur & mitigetur, cum nullum animal occidi a sui generis bestis videatur? Quis tam in parentes impius, ne cum ciconiæ auis aut merõpis pietatem erga parentes intelligat, pietior efficiatur? Quis adeo inhu-

manus, illiberalisque est, quem ossifragæ benignitas in pullos aquilæ non faciat benigniorem? Quis tam piger, iners & segnis est, quin excitetur ad vitæ munera, cum formicarum aut apum labores atque industriam intuetur? Quem non pudeat per metum peccare, cum non solum leonis animum inuictum cogitat, sed etiam reguli auiculæ, quæ cum aquila pugnat, certatque de imperio? Quis principem bonum non colat atque obseruet, cum, si rex apum in itinere aberrauerit, omnes eum inquirere, odoratuque sagaci persequi, donec inuenerint, cognitum habeat: gestari etiam regem a plebe, cum volare non potest: & si perierit, omnes discedere? Nunquid parum exempli ad boni principis siue desiderium, siue obseruantiam datur? Quis princeps non ad clemenciam facile inuitetur, cum reges apum armari quidem aculeo, sed eo nunquam uti intelligat? Quæ fides, quis amor in canibus? Quanta in elephantis mansuetudo? Quæ in anse verecundia? Quantum studiū ornatus ac polituræ in pavone? Quanta opera vocis amœnæ, suauisque in lusciniæ? Quid de iustitia apum dicam, quæ colligunt quidem ex iis, quibus aliquid dulcedinis inest, sed sine villo fructuum detrimento? Quid de castitate elephantis, qui quam impleuerit coitu, eam rursus non tangit? Aut columbæ, quæ neque coire cum pluribus patitur, neque coniugium iam inde a primo ortu ininitum deserit, nisi vidua, aut cœlebs? Disciplina autem & eruditio elephantis, quem non faciat studiosiorem? Omnino nulla pars vitæ humanæ est, quæ non suorum officiorum exempla commodissime hinc accipiat. Nam, ut omittam artes illiberales, quæ & ipsæ ingenii animalium non parum iquantur, valetudinis exempla quæso vnde commodius peti quam ex animalibus possint? Loca pro temporis conditione solent illa mutare: non plus edunt aut bibunt, quam sibi salubre sit: non diutius dormiunt, quam ratio valetudinis postulat: modum mouendi, quiescendique seruanti nouit sua quodque medicamen

medicamentar: viuit sua quodq; forte contentum,
& gaudet. Hæc latea medicis præcipiuntur. At ve-
ro exempla, in quibus vis maior quam in præceptis
est, ab animalibus certiora præbentur.

Finis II. Tomi Epicteti.

Hieronymus Wolfius Lectori S.

Quia Græci cognatarum rerum vocabulis abun-
dant & in his subtiliter distinguendis nonnunquã
elaborât: in eas interpret angustias, propter Latini ser-
monis egestatem (quam, ut Cicero ambiziose negat, sic
Horatius ingenue agnoscit) sæpe redigitur, ut quo se
vertat, ignoret. Neq; enim totidem verba suppetit, &
crebra circuitiones permolesta, neq; satis propria sunt,
& quicquã præterire nefas ducitur. Quod idem cû in
hoc Opere mihi accidisset, ea cõverti quæ potui: quæ nõ
potui, Græca reliqui. Quæ quia perpauca sunt, ut ἄπρη-
τος, ἄπρητος, quæ Cicero appetitum & appetitionẽ uno vo-
cabulo appellat: ut αἰσιμα, αἰσιμα, & verba, unde
nomina ducta sunt, ut αἰσιμα, αἰσιμα, ἄπρητος, ἄπρητος,
& id genus alia nõnulla: huius mei facti veniã
a lectore impetratã velim, præsertim cû arguta magis
illa distinctiones quam necessaria videantur. Iam quæ
αὐτοματις & alia Platonica, itemq; ἄπρητος &
ἄπρητος, & nescio quæ alia monstra vocabulorũ huic
operi inserũtur: aut obmutescendũ mihi fuit, aut licen-
tia Græcorũ verborum vel contra Latini sermonis con-
suetudinẽ imitanda. De mendis Græci codicũ hic nihil
dico, quod de iis in Annotationib. cuiusq; capituli conie-
cturæ nostræ, ut & quo pacto ea voces quæ Græce in-
ferimus, explicari queant, exposuimus, liberum cuiq;
suum iudicium relinquentes. Audendum certe sæpe
fuit, aut præclarum hoc & lectũ dignissimum opus ab-
iciendum. Quod quamuis antea Græce Latineq; sua-
rit editum: tamen vel quia distracti libri omnes sunt,
vel quod nos ter quoq; labor studiosis hominibus profu-
urus esse videbatur, neq; vlla me difficultates, neque
calumniam inuidorum (quæ multiplices & peracerbas
fore prouideo) a suuanda re literaria deservuerunt,
has recandide lector præmonituro volui.

ANNOTATIONES IN PROOEMIUM SIMPLICII.

KAI τῆς αὐτῆς πελο-
τῆς. Cum in Arri-
ani Epicteto, qui tertius
huius nostri Operis to-
mus erit, nudæ tantum
disputationes & præce-
ptiones describantur, de
vita vero & obitu Epi-
cteti fere nihil contine-
atur: illud Arriani opus
Masgaleno cuidam, aut
Mesalino fortassis dedi-
catum, cuius Simplicius
hic meminit intercidisse
existimo. Id enim Opus
quod adhuc exstat, & a
nobis olim conuersum,
nunc demum edetur,
non Mesalino, sed Lu-
cio Gelho cuidâ, ab ipso
Arriano dedicatur.

ἡ δὲ κενώματα.] Oppor-
tunissima, ea quæ ma-
xime ad rem faciunt.
Posset etiam legi κενώ-
ματα, principalia, præci-
pua.

πολύ δὲ τὸ δραστήριον.]
Multum efficacitæ & a-
erimonix habet. Lector
crebris interrogationib.
veluti stimulis quibus-
dam excitatur & vrge-
tur ad confessionem.

Frequentes sunt ὑποφω-
ραὶ & subiectiones tum
ipſius Enchiridii, tum
quatuor Arriani librorū,
quos in tertium & pro-
ſtremum tomum reieci-
mus. In quibus distin-
guendis quia negligenti-
ſſimi fuerunt Græci
librarii: lapsus in procli-
ui est, eoq; venia parati-
or interpreti esse debet.

ὑποφωραὶ.] ὑποφω-
ραῖς est reus, is cui ra-
tiones referendæ sunt.
διθωραὶ & διθωραὶς vli-
tata sunt, sed ὑποφωραὶ
me alibi legere non me-
mini. Fortassis ἀπυθωρα-
ραὶ, corrigetur. Aut si
ὑποφωραὶ rectum est,
minatur supplicium con-
tumacibus. Causam (in-
quit) dicet apud inferos.
Apparet enim Simpli-
cium fuisse Pythagori-
cum, atq; τὴν μετὰ τὴν ὑ-
χουσι, ac potius τὴν με-
τὰ τὴν ἀφ᾽ ἑσπερος, probasse: ut
qui & initio huius Ope-
ris, & sub finem, animi
æternitatem, & præteritæ
atque supplicia post obi-
tum statuerit.

ὑπομῖνον, τὴν ὁσίματον
 χειρῶν ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ.] Vno
 codice per quam deprauato
 sum vsus, Venetiis apud Sa-
 biano 1528 edito. Quare sæ-
 pe diuinare cogor, neq; scri-
 pturâ alicubi sequi possum.
 Opera autem dedi, quan-
 tū fieri potuit, ne coniecturę
 meę vel a ratione Gram-
 matica, vel a sensu auctoris
 aberrarent. Lego igitur hic,
 ὅτις ὁσίματος, vel τὴν τῶν ὁ-
 σιμῶν χειρῶν ὡς ὀργάνον, ἢ διὰ
 τῆς : cui homini propter
 hoc instrumentum, corpus
 scilicet.

τὴν λογικὴν δυνάμιν αὐ-
 τῆν ὁσίματος ἢ τῶν ἄλ-
 λων πνεύτων.] Lego τὴν λογι-
 κὴν δυνάμιν, ἀνητήτων τῶν τι
 ὁσίματων καὶ τῶν ἀλόγων πνεύ-
 τῶν.

καὶ τὴν ἐκείνων κελύξιν.] Le-
 go χεῖρας, vsūm alienarum
 rerum ad proprium bonum
 esse referendum: hoc est, cu-
 randum vt menti seruiant.
 Verba sic ordinanda sunt, καὶ
 τὴν χεῖρα ἢ τῶν ἐκείνων ἀνα-
 φέρουσιν, scilicet τὴν λογικὴν
 ψυχὴν ὡς τὸ οἰκεῖον ὄργανον.
 Animus rationis particeps
 atenus ceteris rebus vitur,
 iutenus virtuti seruiunt.
 ὅτι quis κελύξιν inuult, non
 obito. Sed illud videtur me-
 lius.

Μεμερημένος.] μερίζω δι-

citur, non μερίω, quod sciã.
 Legendum igitur aut μεμε-
 ρημένος, distincte: aut, quod
 malim, μεμετημένος, mode-
 rate, certo modo.

τὴς πνευμάτων καὶ ἑργαζο-
 μένων πνευμάτων.] Eos qui-
 bus hæc persuadentur esse
 vera, & qui præcepta exse-
 quuntur. Cum hi omnibus
 seculis paucissimi aut nulli
 (Christianos martyres di-
 uina constantia præditos
 excipio) fuerint: paucissimi
 aut nulli erunt calamitatis
 omnis expertes & beati.

δηθίνους τῶς.] Legendum
 τῶν ἐπιζήλων.

χειρῶν ἢ τῶν ὁσίμων αὐ-
 τῶν.] Malim αὐτῶν, vel αὐτῶν,
 naturam suam habet sepa-
 rabilem. Sed si αὐτῶν legis,
 sic ordinabis verba: ἢ λογικὴ
 ψυχὴ ἢ τῶν ὁσίμων χειρῶν
 αὐτῶν, scilicet ὁσίματος καὶ
 τῶν ἀλόγων πνεύτων. Mentis ea
 natura est, quæ a corpore &
 brutis affectibus separetur.
 hoc est: Aliud quiddam est
 mens, aliud corpus: aliud
 testis, aliud cochlea quam
 testa continet.

ἀπολαμβάνων, τὸ οἰκείον.]
 Lego, καὶ τὸ οἰκείον. Et paulo
 post, ἢ π.

ἢ τῶν ὡς τὴν κρηρπη-
 κῶς.] Lego, vt & sententia
 & constructio postulat, ἢ τ'
 αὐῶ. Facit quatuor vitæ ge-

nera, quarum a postrema nos, quam plane repudiat (quam recte, ipse viderit) ordiemur. Primum genus est eorum, qui se ex animo & corpore constare putant, & corpus non minimam sui partem iudicant, & eius commotis atque necessitatibus seruiunt. Excedunt illi fortasse modum in ea re, & corp^o magis quam animū, ac ne ipsum quidem corpus recte curant, atque in stirpes & pecudes degenerant. Sint hi sane viriosi, nec idonei Stoicæ doctrinæ auditores. Sed hi tamen ii sunt, qui quaecunque de causa (ideo scilicet quod e re sua id esse putant) curent, ut & Epictetus & Simplicius habeant quod edant, quod bibant, quo vestiantur, quo a tempestatum iniuriis tegantur. Imo id quoque curant, ne desit carta, calam^o, atramentum, sine quibus magnifica ista dicta literis mandari, & ad nostram ætatem propagari minime potuissent. Sic ergo hæc fex infima plebis. Sed tamen sine huius opera nec ipse Epictetus, quamuis Iro pauperior, vixit. Fictilem enim illam lucernam, de qua tertio huius operis Tomo agitur, a figulo emit. Obolum, quo illam emit,

procedit monetarius: dedit autem Epaphroditus herus, aut auditor atque amicus aliquis, aut laborie manuum ipse quasiuit Epictetus. Itaque louis ille filius, non modo compotor, sed & confors deorum immortalium, fodit agrum, irrigauit hortum, descripsit Chrysiippi libellos, aut alia fecit. Cur? Ut haberet obolum, vnde non restim; sed lucernam emeret: eamque fictilem, quo minus esset periculi a furibus, qui ianuam clausam fortasse non effregissent, sed apertam ideo esse crediderunt, ut cuiuslibet eius domunculæ opibus suo arbitratu frui liceret. Disputat alibi, pituitam boni esse consulendam, quod manus præsto sint quibus abstergatur: cur non furibus etiam fores opposuit, ne ingrederentur? Aut si candelabrum nihil fecit: cur annis fere 1500 post, nobilis ille philosophici candelabri fur, & eius quidem ferrei, nec inelegantis, celebratur? Sed hæc tamen infimo generi hominū (ὅς ἂν καὶ οἱ μὲν τῶν πτωχῶν ἀβροχίμων) utique patrocinari visum est. Et si enim hæc non ad vulgi contemptum, sed ad studiosos admonendos & docendos pertinent:

nent: tamen quia plerunq;
fit, vt adolentes falsa eru-
ditionis & virtutis opinione
inflati, homines indoctos
& contemnant, & odiose
infectentur: non inuile
duxi, hæc afferre in mediū.
Alterum genus eorum esse
dicit, qui corpore vtantur
vt instrumento. Animus
faber est. Is sua causa facit
omnia: malleū & incudem
sua causa curat, dum & qua-
ten^o eis est opus. Tertii sunt
οἱ ἠδυσπληκτοὶ ζῶντες, qui (vt
opinor) animum ab inscitie
& vitiorum sordibus repur-
gare studēt: qui, an corporis
instrumentū prorsus negli-
gant, affirmare nō possum.
Postremi sunt *οἱ ἡμεγενητοὶ*,
vni contemplationi dediti.
Sed hi an vt cicadæ rore pa-
scantur, ignoro. breui certe
perituros existimo, nisi aut
ipsi labore suo quæserint
quo alantur, aut opera infir-
mæ fecis hominum susten-
tentur. Ad hæc vitæ genera
rectius intelligenda, pauca
libet ex Angeli Politiani E-
pistæti defensione ascribere.
Triplex (inquit) apud Pla-
tonem virtutum est gradus.
Sunt enim supremæ omni-
um, quas vocant exempla-
res: quales in sapiente re-
quirimus, in Deo statum^o.
Quæ sequuntur, purgati

animi dicuntur: quales in
eo esse philosopho volu-
mus, qui se ab omni corpo-
ris labe contagioneq; auo-
carit. Vnde & in Protagora
Plato idem, cuius mihi dul-
cissimum in ore versatur
nomen, emoriendum ei
esse dicit, qui sit philoso-
phus euasurus. Tertium est
virtutum genus, quas pur-
gatorias vocant: quales in
continente esse statuimus,
negamus in temperante.
Has sibi virtutes is iure vin-
dicet, qui rationis partici-
pem animum vere homi-
nem esse sibi persuaserit,
quique neque corpus ani-
mæ esse partem iudicet,
neque ad hominem perfici-
endum concurrere ipsum
arbitretur: sed eo quasi in-
strumento vtendum, ani-
mum induxerit. Nam qui
aut paria aut superiora cor-
pori tribuat: eum non ma-
gis esse hominem putandū
est, quam bruta illa, quæ
vocemus animantia: quæ
natura (vt egregie Salustius
inquit) prona ac ventri obe-
dientia finxit. Animi
ergo (vt idem inquit) imperio
corporis seruitio magis
vtimur: vt quo vno a beluis
differamus, quoque vno
substantia constet hominis,
id nobis liberum seruemus.

Corporè autem ipso non quidem vt parte aliqua animo adiuncta, sed vt instrumento vtamur. Hunc Epictetus hominem instituentum accepit. Neq; enim vel ille sapiens his præceptis indigebat, qui se iam pridem in libertatem vindicauit,

Quis, metus omnis, & inexorabile fatum.

Subiecit pedibus strepitūq; Acherontis auari.

Neque cum eo sibi esse negotium putat, qui a sua tantopere natura degenerauit, vt sit in brutorum numerū referendus.

ὅλως εἶναι βέλι) τῶν κρείττωνων: Omnino esse vult præstantiorum.] οἰκρεΐτινος hic videntur intelligendi dii: vt sit sententia, τὸν κρημνικὸν diuinam vitam æmulari & totum pendere a numine. Malim ὅλως, hoc est, & animo & corpore.

ἰαυτῆς νομιζέσης.] Lego νομιζουσι.

ἔδῃ ὄντως.] Lego ὁ δέ.

ποσθυμύμην αὐκατήσασθαι.] Sed quomodo nobilitas illa amissa sit, non explicat. Videtur & Isocrates naturæ humanæ corruptionem intellexisse: quum extrema parentesi scribit: μόλις γὰρ αὐτὸς ἐκ ζωῆς τῆ ἐπιμηλεί-

ας ζωῆς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσεν.

συνδίδει τὴν ἰαυτῆ.] Lego κατὰ τὴν.

Ἐ ἕξ ὡς μέρη συνῆθε μέρη.] Α σωτῆριον, vna intento. Sed forte legendum σωτῆριον, coniuncto quasi in eadem acie collocato.

οἱ λόγοι στίπυσι.] Aut στίπυσι tendunt, inclinant: aut στίπυσι, impellunt.

γνώσκων τι.] Lege γνώσκων.

εἰς ὑπόθεσιν λαμβανόμεν.] Fortassis αἰς.

λαβῶν ἐκ τῆ ἐνεργείας.] Ab actione seu efficacia. Malim ἐνεργείας, ab euidencia: hoc est, iis rebus quæ sub sensu cadūt. Sed iam omissis verbis, ad rem ipsam veniamus, & quid virium habeant siue Platonice siue Socraticæ istæ rationes de artifice & instrumento, videamus. Ac Platoni quidem & Socrati, Epicteto item & Simplicio, cæterisque philosophis sua, per me quidem, constet, & constabit, vt deber, auctoritas. Nobis autem quasi quidam ingenii lusus, quamuis in te seria, concedatur: & is quidem exemplo Platonis, qui nisi lulsisset toties, nunquam tot absurdis opinionibus occasionem præbuisset. Sic igitur fere in Alcibiadē

biade priore disputat Platonis Socrates, quem sibi multa falso tribuisse, ipse aliquando lectis eius Dialogis exclamasse fertur. Diuersa sunt, quorum diuersa mu- nera sunt, atque effectus, & diuersis appellanda nomi- nibus. Nam quia ignisurit, aqua humectat, candor vi- sum diffundit, nigredo con- trahit, sanitas vires & formā tuetur, morbus destruit: eadem esse qui possunt? *Plato* vero animi & corporis quā diuersa officia, & fere con- traria reperiuntur? Animus sentit, viuuit, viget: corpus stupet, torpet, mortuum ia- cet. Animi imperium est, seruitium corporis: animus artifex est, corpus instrumē- tum: animus hospitem re- præsēntat, corpus domicili- um: animus est qui hominē faciat, ac pene dixerim De- um: corpus si non stirpem, at pecudem. Corpus perse immobile, animi arbitratu agitur: Et hæc non con- fingi pro nostra libidine, sed ab ipsa rerū natura specta- da proponi, atque adeo pal- panda manibus, quis est qui hominem viuentem & a- duosum, contraque defuncti- cadauer intuens, negare au- deat? Quod autē arthritici, mutilati, vincti, debilitati,

corpus vt volunt mouere loco non possunt, aduenti- tiam id habet causam: aut ab externa vi, aut a prauis & deficientibus humoribus, aut ob inopia natiui caloris ortam, non a natura consti- tutā. Nec id aliud est, quam si debilis faber prægrandem malleum aut clauis affixum tollere nequeat, quem solu- tū alius, & viribus præditus, facile tolleret.

Quæ quum ita sint, aliud esse corpus, aliud animum, est statuendum, & animo deberi hominis appellatio- nem, tanta præstātia ornato. *ἐν γὰρ ἑστὶν ἀνθρώπου τὸ ὄρα- ρθρον*, vt alio loco ait Plato. Nec enim ipse homo: sed hominis siue domicilium, siue sepulcrum, siue vestis & quasi concha incurrit in o- culos. Plausibiliter hæc, & magnifice, nec sine proba- bili specie dici videntur iis, qui quis dicat potius, quam quid dicatur, & quam vere, considerant. Mens fabro, corpus malleo, alteriue in- strumento comparatur. Sed quæ ista similitudo est, si propi^o intueare, nec in vno, quod consentire videtur hæreas: sed complura quæ dissentiant, ob oculos ponas? Nam malleus quidem a fabro sine dolore & muti-

lacione abiici vel in ardentem fornacem potest: manus pars instrumenti humani, nec sine mutilatione corporis, nec absque animi dolore secari & vri potest. Est enim longe arctior & interior corporis cum animo coniunctio & necessitudo quam fabri & mallei. Sed hæc est fortassis plebei hominis ratio: illa verò num philosophi est, eadem immortalitatis dignitate pecudum animas donare, qua hominum? quum & illæ motum ac vitam suis corporibus afferant: & nonnullæ hominis imperium veritæ, suos reprimant impetus & cupiditates? An vero menti & rationi tantum dominatus iste est ascribendus? Deinde si corpus ab homine separaris, homo ne erit soluta & libera mens: an genius quidam, & numen? Num mens ea quæ agit, extra corpus agit, & sine sensu & adiumento corporis? Nullæ ne sunt in ratiocinâdo cerebri partes? Nullæ cordis & sanguinis in affectibus functiones? Non ea corporis & animi copulatio est, ut incipiti sæpe victoria de imperio decertent, ut vtrumque afficiat alterum, modo

vincat, modo vincatur? Iam quo quisque melior est artifex, an non eo diligentius instrumenta sua curat? Secare cultri vsus est, sectio artificis veilitas. Qui ut acutiorem habeat cultrum, & cote opus est, & theca vbi recondatur. Sic, ut animus valeat, valere corpus est opus: ut corpus valeat, victu & cultu salubri, ad quem parandum *δει δὴ χρημάτων*. Omnino pluribus rebus fragilitati humanæ vel ad mediocrem felicitatis vmbra est opus. Quare de olim, quum in Aristotelis Ethicis disputationem de felicitate primum legerem, paucos versiculos luli, quos ascribere visum est:

*σῶμα ὕλης, βίος αὐταίρετος, φιλότητις ἀπλαστοῦ
ἢ ῥῆμα δὲ πῶδες πεθομένη τε
διὰ μέγ.
οἰρωμένη, ὡς ὄξυς, ἀκρότατον ἐν
κακότητι,
ἔμπυδος διὰ σιόλας, χεῖρα μωροῦ
σιν δὲ δόκιμοι
μή τι Αἰετοπέλις, τὸν ἕχοντά γε
ἑῷ τῷ πελίοσφι
δρῆσιμον δρῆμας ἐλπίσιν ἀμωμῶν:*

*Qui valet inter opes modice ac,
cum coniuge dulci,*

Pignoribusq; probis, in studiisq; bonis.

*Inter amicitias firmas & cō-
moda pacis,*

*Et sine flagitiis, & pietatis
amans.*

*Hic, nisi fallor, erit felix, mo-
diceq; beatus:*

*Quod probat eximius do-
ctor Aristoteles.*

Num igitur multitudo male facit, quod fundos & reditus suos curat? quod valetudini dat operam? quod suis consulit vel ad posteritatem? Non opinor. Sed in eo peccat, quod nimis magnum studium multamque operam in hoc confert, nec a malis interim artibus abhorret, neglecta fere mente, quæ ut non sola hominem absoluat (labascunt enim profecto istæ siue *ἀνυπερλαζίας*, siue hyperbolæ) at hominis præcipua pars est, & quidem talis, in qua felicitas & summum in terris bonum magna ex parte locetur. Verum esse hoc vel absque subtilibus rationibus, quotidiana exempla docere possunt. Quis enim non videt, suavius & beatius vivere non doctos modo homines, re tenui & otio literato fruente: sed etiam opifices & agricolas plerisque, sua sorte contentos, naturamque sequentes ducem: quam eos qui in sum-

ma potentia, copiis rerum omnium, & deliciis ac voluptatibus circumfluentes, nisi cælum & terra illorum, moribus & cupiditatibus inseruerint, cælum terræ (si possent) miscerent, infinita & inexplebili aviditatis siti æstuantes? quam ut restringant, vi, dolo, ferro, veneno, omni scelere grassari, & (ut poeta ait)

*Fletare si nequeunt superos,
Acheronta mouere*

non dubitant. Quid tali animo miseri? & sceleratius? Quid ea mente melius & beatius, quæ Deo & naturæ parere studet? Ad quod studium, si a nimia corporis & rei familiaris cura homines reuocare philosophi conantur, & in iis extenuandis, quæ plerique supra veram fidem exaggeramus, modum excedunt, animique viribus nimium tribuunt: probanda est eorum voluntas, & boni consulenda orationis insolentia, lectorum utilitati seruiens. *ἀναιδέων* illi postulant: ab iniquis philosophiæ licitatoribus *μνηστιαίνουσαν* ægre impetraturi: rerum externarum contemptum exigunt, vix id consequuturi, ut intra naturæ limites iis appetendis resistamus. Illud

certe constat, suo quemque malo præcepta hæc contemturum: maximo suo commodo, quoad poterit & licuerit, sequutur. Constat & illud, in eo vehementer aberrasse a scopo philosophos, quod solidam felicitatē in terris & hac caduca vita quaesierūt: quæ omnis e cælo petenda est, vt vnicū diuinæ liberalitatis munus: nec vlla hominis industria, in hac animorum caligine & infirmitate, parabilis. Sed hæc hæctenus.

ANNOTATIONES,
Ad Cap. I. Pag 7.

Eφ' ἡμῖν ἄρῃνα λέγει.] In nobis illa esse dicit, quorum domini sumus, & quorum potestatem habemus. Hæc enim in vnoquoque esse dicimus, quæ non ab alio habet, quæque ab alio impediri nequeunt. Sic verba simpliciter se habent, quæ nõ annumeranda censui, quod Græcum loquendi modum tantum declarant, quid τὸ ἐφ' ἡμῖν significet. Dicunt & Latini, Quātum in me erit: pro, quantum potero. Nolim tamen dicere, hæc res in me est: pro, in potestate mea, vel, arbitrii mei est. Cicero dicit, aliquid situm esse in aliquo, aliquid esse in po-

testate alicuius, potestatem alicuius rei in aliquo esse sitam, in alicuius potestate situm esse aliquid, &c. Aristoteles ἀρετὰς αἰρήσεων definit ἰκείσας ἀποβιβάζουσαν, καὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν πρακτικῶν: & βουλευτικῶν ἄρῃνα τῶν ἐφ' ἡμῖν, voluntarium aliquid antegressā deliberatione, de rebus agendis, quæ in nostra potestate sitæ sunt, & appetitionem rerū quæ in nobis sitæ sunt cum deliberatione.

ἔγωγε εἰπὺς αὐτῶν.] Lego, τῶν τε γδ.

εἰ γδ δυνάμειν ἔξω κινεῖσθαι τῶν αἰρήσεων.] Non potest foras moveri voluntas. Non satis assequor quid sibi velit. Nam si dicit voluntatem extra corpus non prominere ita, vt cochlea extra testam prominet: quis nescit? nam alioqui cerneretur. Propendere tamen voluntatem, & quasi cōiungi cum re extra se posita, animaduvertimus.

ἢ αἰρήσεις αὐτῶν.] Malim αὐτῶν, non hæc, sed ipsa.

ἢ ἐν πνεύματι ἔδωκεν.] Videtur prius membrum omisissum, cuiusmodi fuerit: ἢ ἐν δ' αὖτ' ἰαυτῶν ἐνοήσασθαι: Siue id ipsis in mentem venerit, siue ab aliis acceptum fuerit.

διέξασθαι δὲ.] Fortasse διέξασθαι

ξέσπαρτον γὰ ὄλωσ, emphasis est in verbo δόξαζειν, quo significat, hominem non dare sine mente sonum, sed quid loquatur intelligere. Consulior hic locus est, & mendisufusione non vacat. Quare lector interpreti veniam dabis. σὺν ἔσ' ἀπ' ἔργων μὴ κηλῶν ἔπη κηλῶ, inquit Sophocles. Sic corrupti codicis non potest elegans esse conuersio.

(ῥήσιον. ἔραθισῶ ῥήσιον.]. Lego ἔραθισῶ ὑπὸ κηλῶν καὶ λογικῆ πῆ.] Lego, ὑπὸ κηλῶν ἢ λογικῆ: vel ὑπὸ κηλῶν λογικῆ.

αὐακιστῶται πάντως ἔκκλισις ἢ ὄρεξις, ἐπιπαροῦσθ' ἢ ὄρησι.] Commouetur omnino declinatio aut desiderium, committatur appetitio. Cicero τὴ αἰρετὴν rem expetendam dicit: ὄρησι & ὄρεξι, appetitum seu appetitionem, interdum desiderium. Tria igitur hæc, αἰρεσις, ὄρεξις, ὄρησι, vni Ciceronianæ appetitioni respondent. Sicut idem σφροσύνη, ἀταξίαν καὶ ἀκαταξίαν, vno modestiæ nomine interpretatur. Sum igitur animi dubius, ὄρεξις ne an ὄρησι appetitio sit vertendum. Vtraque certe vox animi commotionem significat. Sed credam⁹ Simplicio, & ὄρεξις propensionem siue inductionem animi, & desiderium: ὄρησι

impetum, impulsione animi, seu appetitionem vertamus.

ἄταξιστον τῆς ἐκκλισις.] Videtur legendum, τῆς π' ὄρεξις καὶ τῆς ἐκκλισις. Sed ingenue fateor, me nec Stoicorum, neque Simplicii rationem satis intelligere, tam paruo discrimine lethi, vt Poetæ verbis vtar. Quod si ὄρεξις καὶ ἐκκλισις τῶν ὄρησι καὶ ἀφορησι antecedit: qui possunt ὄρησι καὶ ἀφορησι primi esse animorum motus?

πολὺ τὸ ἐπιροκίητον.] Huic contrarium est τὸ αὐταξίητον. Significat iram & cupiditatem cieri a corporis humoribus. Qua de re præclare disputat Aristoteles in Proæmio τῶν φυσιογνωμονικῶν, & Galenus cum alibi, tunc in eo libello quo probare instituit, animi affectiones corporū temperiem sequi.

καὶ ἐνέργειαν ἐνέργειῶν.] Lego ἐνέργειαν.

αὐτ' ὄρησι.] Lego ὄρησι, αὐταξίη, quæ Platonica est compositio, frequentissima in Parmenide. quantum nō tantum αὐταξίη, sed etiam αὐτὸ τὸ κηλῶν καὶ ἀκαταξίη ibi διακρίτως legitur.

αὐταξίη δὲ καὶ δύναμις.] Scilicet τῶν αὐταξίη, necesse est ipsum principium esse potentissimum.

& magistram naturam esse: prudentiam beluarum ad principium summæ auctoritatis & sapientiæ reuocabis. Quam si prudentiam aut mentem uocandam esse non censueris, iam dispiciendum erit, ut tanto honestiore & magnificentiore nomine appelletur, quanto eius vis reipsa maior, pulchrior & admirabilior elucet. Non illa quidem indocta aut inerudita: sed a seipsa docta, & nullius indiga, longum valere iubens, non ob infirmitatem, sed ob robur & perfectionem naturalis virtutis, emendicatam ab aliis per disciplinam sapiendi stipem. Iam quibus in rebus animalia per delicias aut ludum ab hominibus ad discendum & meditandum ducuntur, illas ipsas res, quamuis naturæ corporis repugnantes, tamen quadam uertate ingenii perdiscunt. Non enim dico iam de catulis, qui ad feras inuestigandas assuefiunt, & pullos equinos ad saltandum: sed & corni loqui discunt, & canes per circos agitados transiliunt. Equi autem & boues in theatris mirabilem in modum & recumbunt & saltant, & stant & mouentur: eaque discunt & meminerunt, quæ ne homines quidem sine singulari studio & labore præstare possant. Et si autem talium rerum nulla prorsus utilitas est: docilitatis tamen & solertiæ sunt argumentum euidentissimum. Quod si persuaderi tibi non potest, nos discere artes: audi iam ut eas etiam doceamus. Nã & perdices in profugiendo pullos docent occultare sese, & glebam obticere pro se pedibus, in tergum resupinatos. Ciconiæ iuniores in tectis vides, ut adultæ conantes subuolare adiuuent & quasi volatus præmonstratrices sint. Luscinix pullos ad cantum instituunt, qui si minores, capti, & ab hominibus nutriti fuerint, deterius canunt, tanquam intempetive ludum egressi. In hoc itaque corpus ingressus,

*Ut homines, miror rationes illas, quibus mihi sophistæ persuasita etiam be-
stias, aliis rationis & mentis expertes esse. V. Nunc vero, alius acutis-
aras esse.*

participes

participes esse rationis asseris? G. Istitis ipsis igitur, optime Vlyfles, colligendum est, beluarum naturam rationis & intelligentiæ non expertem esse. Nam quemadmodum arbor vna non est magis aut minus inanimata quam alta (omnes enim pariter sensu carent) sic ne animalium quidem aliud alio hebetius & tardius videretur, nisi omnia simul ratione atque intelligentia prædita essent, sic tamen, vt illa in aliis illustrior, in aliis obscurior conspiciantur. Illud enim cogitandum est, quorundam simplicitatem & stoliditatem, aliorum calliditate & acrimonia deprehendi. nihilo secius, si cum vulpecula, lupo & ape, asinum & ouem conferas, quam si Polyphemum tecum, aut cum Autolyco auo tuo Corinthium illum Homerum. *Dei notitiã eludit por-*
cus.

Nec enim cenleo tantum inter beluam interesse, quantum homo ab homine, ingenii, cogitationis & memoriæ vi superatur. V. Atqui vide Grylle, ne sit nefas & violentum, rationem iis tribuere, quibus notitia Dei nulla infusa est. G. Proinde non dicemus, o Vlyfles, te cum tanta tamque immodica sapientia sis præditus, Sisyphum parentem habuisse.

*Visum est, propter argumenti similitudinem
 adducere locum Theodori Gaza, ex præfatione in historiam Animanum.*

AT vero in contemplantis animalium moribus exempla suppetunt omnium officiorum, & effigies offeruntur virtutum, summa cum auctoritate naturæ omnium parentis, non simulatæ, non commentitiæ, non inconstantes & labiles: sed vere ingenuæ atque perpetuæ. Quis enim tam peruersa natura hostis sui generis est, quin emendetur & mitigetur, cum nullum animal occidi a sui generis bestis videatur? Quis tam in parentes impius, necum ciconiæ auis aut merdopis pietatem erga parentes intelligat, pientior efficiatur? Quis adeo inhu-

manus, illiberalisque est, quem ossifragæ benignitas in pullos aquilæ non faciat benigniorem? Quis tam piger, iners & segnis est, quin excitetur ad vitæ munera, cum formicarum aut apum labores atque industriam intuetur? Quem non pudeat per metum peccare, cum non solum leonis animum inuitum cogitat, sed etiam reguli auiculæ, quæ cum aquila pugnat, certatque de imperio? Quis principem bonum non colat atque obseruet, cum, si rex apum in itinere aberrauerit, omnes eum inquirere, odoratuque sagaci persequi, donec inuenerint, cognitum habeat: gestari etiam regem a plebe, cum volare non potest: & si perierit, omnes discedere? Nunquid parum exempli ad boni principis siue desiderium, siue obseruantiam datur? Quis princeps non ad clemētiam facile inuitetur, cum reges apum armari quidem aculeo, sed eo nunquam uti intelligat? Quæ fides, quis amor in canibus? Quanta in elephantis mansuetudo? Quæ in anserē verecundia? Quantum studiū ornatus ac polituræ in pauone? Quanta opera vocis amœnæ, suauisque in lusciniâ? Quid de iustitia apum dicam, quæ colligunt quidem ex his, quibus aliquid dulcedinis inest, sed sine villo fructuum detrimento? Quid de castitate elephantis, qui quam impleuerit coitu, eam rursus non tangit? Aut columbæ, quæ neque coire cum pluribus patitur, neque coniugium iam inde a primo ortu initum deserit, nisi vidua, aut cœlebs? Disciplina autem & eruditio elephantis, quem non faciat studiosiorem? Omnino nulla pars vitæ humanæ est, quæ non suorum officiorum exempla commodissime hinc accipiat. Nam, ut omittā artes illiberales, quæ & ipsæ ingeniis animalium non parum iuantur, valetudinis exempla, quæ so, vnde commodius peti quam ex animalibus possint? Loca pro temporis conditione solent illa mutare: non plus edunt aut bibunt, quam sibi salubre sit: non diutius dormiunt, quam ratio valetudinis postulat: modum mouendi, quiescendique seruant: nouit sua quodque medicamen

medicamenta: viuic sua quodq; sorte contentum,
& gaudet. Hæc latea medicis præcipiuntur. At ve-
ro exempla, in quibus vis maior quam in præceptis
est, ab animalibus certiora præbentur.

Finis II. Tomi Epistæti.

Hieronymus Wolfius Lectori S.

Quia Græci cognatarum rerum vocabulis abun-
dant & in iis subtiliter distinguendis nonnunquã
elaborât: in eas interpretes angustias, propter Latini ser-
monis egestatem (quam, ut Cicero ambitiose negat, sic
Horatius ingenue agnoscit) sæpe redigitur, ut quo se
vertat, ignorat. Neq; enim totidem verba suppetiunt, &
crebra circuitiones permolesta; neq; satius propria sunt,
& quicquã præterire nefas ducitur. Quod idem cû in
hoc Opere mihi accidisset, ea cõuertit qua posui: qua nõ
potui, Græca reliqui. Quia quia per pauca sunt, ut ὀπὴ
& ὀπίς, qua Cicero appetitum & appetitionẽ uno vo-
cabulo appellat: ut αἰσιός & αἰσιότης, & verba, unde
nomina ducta sunt, ut αἰσιόδης & αἰσιότηδης, ὀπίδης &
ὀπίδων, & id genus alia nõnulla: huius mei facti veniã
a lectore impetratã velim. præsertim cû arguta magis
illa distinctiones quam necessaria videantur. Iam quia
αὐτοχρηστικῆς & alia Platonica, itemq; ταυτοσημίας &
ὁμόσημίας, & nescio qua alia monstra vocabulorũ huic
operi inserũtur: aut obmutescendũ mihi fuit, aut licen-
tia Græcorũ verborum vel contra Latini sermonis con-
suetudinẽ imitanda. De mendis Græci codicũ hic nihil
dico, quod de iis in Annosationib; cuiusq; capitũ con-
stituitur nostrat, ut & quo pacto ea voces quas Græce in-
seruimus, explicari queant, exposuimus, liberum cuiq;
suum iudicium relinquentes. Audendum certe sæpe
fuit, aut præclarum hoc & lectũ dignissimum opus ab-
iciendum. Quod quamuis antea Græce Latineq; fue-
rit editum: tamen vel quia distracti libri omnes sunt,
vel quod noster quoq; labor studiosis hominibus presu-
mptus esse videbatur, neq; ulla me difficultates, neque
calumniam inuidorum (quas multiplices & peracerbas
fore prouideo) a inuanda re literaria deterruerunt,
hoc te candido lector præmonitum volui.

ANNOTATIONES IN PROOEMIUM SIMPLICII.

KAI τῆς αὐτῆς πλδ-
τῆς.] Cum in Arri-
ani Epicteto, qui tertius
huius nostri Operis to-
mus erit; nudæ tantum
disputationes & præce-
ptiones describantur, de
vita vero & obitu Epi-
cteti fere nihil contine-
atur: illud Arriani opus
Mafgaleno cuidam, aut
Messalino fortassis dedi-
catum, cuius Simplicius
hic meminit intercidisse
existimo. Id enim Opus
quod adhuc existat, & a
nobis olim conuersum,
nunc demum edetur,
non Messalino, sed Lu-
cio Gellio cuidâ, ab ipso
Arriano dedicatur.

ὁπὲρ κερὶ τῆς.] Oppor-
tunissima; ea quæ ma-
xime ad rem faciunt.
Possent etiam legi κελεύ-
ματα, principalia, præci-
pua.

πολύ & τὸ δραστήριον.]
Multum efficaciz & a-
erimoniz habet. Lector
crebris interrogationib.
veluti stimulis quibus-
dam excitatur & vrge-
tur ad confessionem.

Frequentes sunt ὑποφω-
ραὶ & subiectiones tum
ipsius Enchiridii, tum
quatuor Arriani librorū,
quos in tertium & po-
stremum tomum reieci-
mus. In quibus distin-
guendis quia negligenti-
ssimi fuerunt Græci
librarii: lapsus in procli-
ui est, eoq; venia parati-
or interpreti esse debet.

ὑποφωτοῖν.] ὑποφω-
τοῦ est reus, is cui ra-
tiones referendæ sunt.
ὁθωῖν & ὁδωῖν & ὑ-
τάτα sunt, sed ὑποφωτοῖν
me alibi legere non me-
mini. Fortassis ἀποφω-
τοῖν, corrigeretur. Aut si
ὑποφωτοῖν rectum est,
minatur supplicium con-
tumacibus. Causam (in-
quit) dicet apud inferos.
Apparet enim Simpli-
cium fuisse Pythagorici-
cum, atq; τὴν μετεμψυ-
χασιν, ac potius τὴν με-
τεμψυχασιν probasse: ut
qui & initio huius Ope-
ris, & sub finem, animi
æternitatem, & præteriti
atque supplicia post obi-
tum statuerit.

ἔσομεθον, τὴν ἑ σίμουτ.] *Legendum igitur aut me malim, me meiste me me, moderate, certo modo.*
τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

τὴν λογικῶν ἀδύνατον αὐτῶν πηθῶν.] *Legendum igitur aut me malim, me meiste me me, moderate, certo modo.*
τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

καὶ τὴν ἐκείνων κρείσσιν.] *Legendum igitur aut me malim, me meiste me me, moderate, certo modo.*
τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

Μεμερημένος.] *Legendum igitur aut me malim, me meiste me me, moderate, certo modo.*
τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

citur, non *me meiste me me, moderate, certo modo.*
τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] *Legendum igitur aut me malim, me meiste me me, moderate, certo modo.*
τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

διηγεῖσθε τὰς.] *Legendum igitur aut me malim, me meiste me me, moderate, certo modo.*
τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

ἀπολαμβάνων, τὸ οἰκείον.] *Legendum igitur aut me malim, me meiste me me, moderate, certo modo.*
τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

ἔτ' ἢν αὐτὸς τὸν κρηπικῶς.] *Legendum igitur aut me malim, me meiste me me, moderate, certo modo.*
τὴν πθημερὺς καὶ ἐραζομερὺς πὲ λισμὸν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

nera, quarum a postrema nos, quam plane repudiat (quam recte, ipse viderit) ordiuntur. Primum genus est eorum, qui se ex animo & corpore constare putant, & corpus non minimam sui partem iudicant, & eius com:edis atque necessitatibus seruiunt. Excedunt illi fortasse modum in ea re, & corp^o magis quam animū, ac ne ipsam quidem corpus recte curant, atque in stirpes & pecudes degenerant. Sint hi sane vitiosi, nec idonei Stoicæ doctrinæ auditores. Sed hi tamen ii sunt, qui quacunque de causa (ideo scilicet quod e re sua id esse putant) curent, vt & Epictetus & Simplicius habeant quod edant, quod bibant, quo vestiantur, quo a tempestatibus iniuriis tegantur. Imo id quoque curant, ne desit carta, calam^o, atramentum, sine quibus magnifica ista dicta literis mandari, & ad nostram ætatem propagari minime potuissent. Sic ergo hæc fex infima plebis. Sed tamen sine huius opera nec ipse Epictetus, quamuis Iro pauperior, vixit. Fictilem enim illam lucernam, de qua tertio huius operis Tomo agitur, a figulo emit, Obolum, quo illam emit,

procedit monetarius: dedit autem Epaphroditus herus, aut auditor atque amicus aliquis, aut labore manuum ipse quaesuit Epictetus. Itaque Iouis ille filius, non modo compotor, sed & confors deorum immortalium, fodit agrum, irrigauit hortum, descripsit Chryssippi libellos, aut alia fecit. Cur? Vt haberet obolum, vnde non restim; sed lucernam emeret: eamque fictilem, quo minus esset periculi a furibus, qui ianuam clausam fortasse non effregissent, sed apertam ideo esse crediderunt, vt cuilibet eius domunculæ opibus suo arbitratu frui liceret. Disputat alibi, pituitam boni esse consulendam, quod manus præsto sint quibus abstergantur: cur non furibus etiam fores opposuit, ne ingrederentur? Aut si candelabrum nihili fecit: cur annis fere 1500 post, nobilis ille philosophici candelabri fur, & eius quidem ferrei, nec in elegantis, celebratur? Sed hæc tenuis infimo generi hominū (ἐὶς τὸ ὅδ' ἀεὶ γὰρ εἰμὶ τὰ πτωχῶν ἀδύνατος) vterunque patrocinari visum est. Et si enim hæc non ad vulgi contemptum, sed ad studiosos admonendos & docendos per-
tinet:

nent: tamen quia plerunq;
 fit, vt adolefcentes falſa eru-
 ditionis & virtutis opinione
 inflati, homines indoctos
 & contemnant, & odioſe
 infeſtentur: non inutile
 duxi, hæc afferre in mediũ.
 Alterum genus eorum eſſe
 dicit, qui corpore vtantur
 vt instrumento. Animus
 ſaber eſt. Is ſua cauſa facit
 omnia: malleũ & incudem
 ſua cauſa curat, dum & qua-
 ten^o eis eſt opus. Tertii ſunt
oi neſtrophleas Zōvtes, qui (vt
 opinor) animum ab inſcitie
 & vitiorum ſordibus repur-
 gare ſtudēt: qui, an corporis
 instrumentũ prorfus negligant,
 affirmare nõ poſſum.
 Poſtremi ſunt *oi Zewenlogi*,
 vni contemplationi dediti.
 Sed hi an vt cicadæ rore pa-
 ſcantur, ignoro. breui certe
 perituros exiſtimo, niſi aut
 ipſi labore ſuo quaſierint
 quo alantur, aut opera infi-
 mæ fecis hominum ſuſten-
 tentur. Ad hæc vitæ genera
 rectius intelligenda, pauca
 libet ex Angeli Politiani E-
 piſteti deſenſione aſcribere.
 Triplex (inquit) apud Pla-
 tonem virtutum eſt gradus.
 Sunt enim ſupremæ omni-
 um, quas vocant exempla-
 res: quales in ſapiente re-
 quirimus, in Deo ſtatim^o.
 Quæ ſequuntur, purgati

animi dicuntur: quales in
 eo eſſe philoſopho volu-
 mus, qui ſe ab omni corpo-
 ris labe contagioneq; auo-
 carit. Vnde & in Protagora
 Plato idem, cuius mihi dul-
 ciſſimum in ore verſatur
 nomen, emoriendum ei
 eſſe dicit, qui ſit philoſo-
 phus euafurus. Tertium eſt
 virtutum genus, quas pur-
 gatorias vocant: quales in
 continente eſſe ſtatuiamus,
 negamus in temperante.
 Has ſibi virtutes is iure vin-
 dicet, qui rationis partici-
 pem animum vere homi-
 nem eſſe ſibi perſuaſerit,
 quique neque corpus ani-
 mæ eſſe partem iudicet,
 neque ad hominem perſi-
 ciendum concurrere ipſum
 arbitretur: ſed eo quaſi in-
 ſtrumento vtendum, ani-
 mum induxerit. Nam qui
 aut paria aut ſuperiora cor-
 pori tribuat: eum non ma-
 gis eſſe hominem putandũ
 eſt, quam bruta illa, quæ
 vocemus animantia: quæ
 natura (vt egregie Saluſtius
 inquit) prona ac ventri obe-
 dientia finxit. Animi
 ergo (vt idem inquit) impe-
 rio corporis ſeruitio magis
 vtimur: vt quo vno a beluis
 differamus, quoque vuo
 ſubſtantia conſtet hominis,
 id nobis liberum ſeruemus.

fenfioni vindictæque necessariam fpectes, quid absurdius? Nam qui conuenit vos naturam quasi in iudicium vocatam, ream agere, quod corporibus vestris neque stimulos addidit, neque vos dentibus armavit, neque ad uncis vnguibus instruxit, cum ipsi insita animis arma reprimatis atque abiciatis? V. Papæ Grylle, quam acutus mihi sophista fuisse videris, qui nunc e rostro suillo suggruniens, institutam quaestionem tam egregiis argumentis confirmaris? At cur non ordine de temperantia tibi dicendum esse censuisti? G. Quo exspectabam fore,

*Continentia
Vhffis elo-
natur.*

vt tu hæc quæ dicta sunt, prius reprehenderes. Tu autem, vt video, de temperantia studeas audire, tum quod pudicissimæ mulieris maritus es: tum vero, quod exemplum esse continentia te ipsum censes, ob spretum Circes concubitum. Neque veto ista re vlli animalium, si continentia ratio habeatur, es præferendus, quæ relicto congressu præstantiorum, amatorias illecebras & voluptates in suo quaque

*Mendesius
caper mulie-
ribus capel-
las præfert.*

genere consecretantur. Nō igitur mirum est, si quem admodum Mendesius in Ægypto hircus cum multis & elegantibus conclusus mulierculis, abhorrebat ab illarum amplexibus fertur (nam capræ sunt, quarum ille amore magis deperit) sic & tu consue-

*Cornices Pe-
nelope mo-
destiores.*

ta inusitatis præferens, fortis humanæ memor, cum Dea in eodem dormire læto recusas. At Penelope modestiam cornices innumerabiles gloriando ridebunt, atque despicient: quarum nulla est quin post coniugis obitum, nedum ad breue tempus, sed totas nouem ætates hominum vidua maneat. Itaque tua Penelope a singulis cornicibus nouies vincitur. Enimuero quoniam intellexisti me sophistam esse, ordine quodam in disputando progrediar, & temperantia definitione constituta, & cupiditatibus in genera distributis. Est igitur temperantia, modus atque ordo quidam cupiditatum,

*Temperan-
tia definitio.*

- » qui vt accersitas atque superuacaneas tollit: ita
- » necessarias non vltra id quod satis est, quodq; decet,
- » euagari patitur. Appetitionum autem immensura quoddam

quoddam esse pelagus, te non præterit. Nam cibus & potus, & secundum naturam, & necessarij omnino iunt? At rei venereæ illiccebræ, et si earum initia a natura proficiuntur: tamen cum etiam sine illis non incommodè viui possit, naturales ex eo quidem, non etiam necessariæ sunt appellatæ. Earum vero colluuiæ, quæ neq; naturales, neque necessariæ sunt, sed extrinsecus ab inani opinione atque neglectu & ignorantia decori honestique sese affuderunt, parum abest quin vestro in genere naturales eiecerit atq; extirparit: perinde v: in rebus publicis fieri solet, cum indigenæ & ciues ab aduenarum & inquilinorum multitudine opprimuntur.

At peregrinis affectibus in animis beluarum nullus patet aditus, nulla consociario datur: earumque vita procul ab omnibus vanis opinionibus, tanquam a tempestuoso mari, distita atque remota est: in ne aliena profusus a vestra illa (si Diis placet) elegantia & luxuria. Temperantiam igitur, vt quæ neque cognatis atque insijs, neque adscititijs & peregrinis cupiditatibus violatur, constantissime retinet atq; tueatur, & a naturæ præscripto ac legibus non aberrant. Me quidem non minus olim, quam te nunc, aurum ita reddebat attonitum, vt nihil cum illo ducerem compatandum: argentum & ebur in sui pelliciebat amorem ac admirationem: quarum rerum copijs vt quisque maxime abundabat, ita maxime a me prædicabatur & beatus & Diis carus, siue ille Phryx esset, siue Car Dolone abiectior, aut infelicior Pijamo. In eo erant omnes cupiditates meæ sitæ: adeo vt cæterarum rerum, quæ multæ atque vberes erant, nullum in vita fructum perciperem: orbatusque mihi viderer, ac destitutus maximis in vita bonis. Itaque (nam meminimus in Creta te vidissem veste splendida, cuiusmodi vestis in festiuitatibus vt, exornatum: neque prudentiam admirabar, neq; virtutem tuâ, sed exquisitam ac insolitam tunicæ subtilitatem, purpuri ei; pallii molliciem, inque sola pulcritudine mentem

*Appetitio-
nes necessa-
ria. Natu-
rales, Super-
uacua.*

*Bruta super-
uacua appa-
ritio. Ca-
rent: in ne-
cessariis na-
turam opti-
mam ducem
sequuntur.*

*Avaritia
humana, &
vanitas.*

*Vestis maior
admiratio,
quam ho-
minia.*

*Sus lutum
etapetibus
præfert.*

& oculos cum stupore defigebam. Erat etiam in ipsa ex auro fibula, nescio quid ludicrum, summa (ni fallor) arte tornatum. Consectabar igitur te, muliercularum plane more attonitus. Nunc autem reiectis atque expurgatis inanibus illis opinionibus, aurum & argentum perinde ut cæteros lapides, cum cõtemtu prætereo. Lanis autẽ tuis, mollibusq; tapetib. profecto somni capiendi causa nihilo libentius indormire velim, quam profundissimo & mollissimo cæno. Huiusmodi enim accersitæ cupiditates nullam habent in nostris animis domicilium: sed nostra vita ut plurimum necessariis & naturalibus cupiditatibus & voluptatibus acquiescit. His autem quæ non illar quidem necessariorum, sed naturales tamen sunt, neq; sine ordine, neq; citra satietatem ingurgitamur. Et hæ quidem recensendæ primitiæ erunt. Propria igitur illa, & non accersita voluptas, quæ e rebus odoratis percipitur, olfactumq; halitu mouentibus, præterquam quod vilitatem & gratuitam & simplicem habet, etiam non nihil confert ad cibos discernendos. Nam lingua dulcium & acrium & austerorum iudex est & dicitur, quando saporibus cum vi dignoscendi commixti confusique fuerint. Noster autem olfactus ante saporibus, vniuscuiusq; rei vim diiudicans, multoque accuratius quam regii prægustatores discernens, conuenientia quidem & accommodata intro admittit, aliena vero repellit, & ne quidem attingi patitur, ne forte gustui molesta sint: sed defert & accusat eorum vilitatem, antequam lædatur. Cætera nobis molesta non sunt, quemadmodum vobis thymiamata, & cinnamoma, & nardi & foliata, & calani Arabici: quæ præclara scilicet vnguentariorum arte mollita, & in vnum coacta, vos multo argento emungunt, cum nihil inde consequamini præter effœminatæ, puellares & profus inutilis delitias, viroque indignas suauitates. Vnguentorum autem, tametsi hæc ratio sit, non illa tamen mulieres solum corrumpit omnes, sed plurimos e viris etiam:

*Bruta in
naturalibus
cupiditatibus
modum ser-
uant.
Odores.
Sapores.*

*Vnguentari-
orum curio-
sa artes.*

iam:

iam: adeo ut suas uxores auerterentur, nisi unguenta & pastillos olentes accesserint. At apros, sues, & lircos capræ, & reliquæ fœmellæ sui generis inares ad se inuitant suis propriis odoribus: redolentesque purum rorem & prata, & herbas, ad suas nuptias cõueniunt, ob communem beneuolentiam. Neq; vero fœmellæ fastidio, fraudibus, imposturis, negationibus cupiditatem prætexunt atque contaminant. Mares autem cestro atque cupiditate inflammati, non pretio laboris & seruitii, ad opus procreantionis: sed sine dolo, sine mercede, & non intempetiue accedunt. Appetitus enim rei Venereæ certo anni tempore, tanquam in plantis germina, sic in animantibus excitatur, & post mox extinguitur. Neq; enim fœmella concepto foetu se iniri patitur, neque mas eam sollicitat ulterius. Adeo parum apud nos voluptati tribuitur, naturæ autem omnia. Vnde non compertum est hæcenus inter pecudes, mutatis naturæ legibus prauaque inflammante cupidine, a mare marem a fœmella fœmellam esse appetitam. Cuiusmodi multa inter vos, apud eos etiam qui singularem grauitatis & sapientimonix speciem præ se ferunt, deprehenduntur. Nam omitto nihil homines: quid Agamemnon? Nonne Bocotiam peragrauit, ut Argæum se fugientem venaretur, cessationisque causam in mare & ventos falso transtulit? Deinde præclarus ille, præclare admodum in Copaide palude sese tinxit, ut amoris videlicet ardorem restingueret, atque cupidine liberaretur. Neque aliter Hercules, socium imberbem persequens, non consecutus est Argonautas, delectos ex omni Græcia, classemque deseruit. In tholo autem Præi Apollinis vestrum aliquis (qui haud dubie fructum aliquem Achilleæ formæ tulerat, inscripsit, Formosus Achilles: cum is iam filium haberet. Eam inscriptionem adhuc existare audio. At si gallus gallum, penuria gallinarum cõscenderit: viuis exurit. Id enim augur nescio quis, dirum omen atque portentum esse dixit. Atq;

Procreantionis appetitus.

Brutorum nulla præposita libido.

Agamemnon. Argæus.

Hercules. Hylas.

Achilles.

Gallus galinacens.

ita homines ipsi confitentur, temperantiam pecudibus magis esse familiarem, neque illas studio voluptatum vim facere naturæ. Vestras autem effrenatas libidines, ne lege quidem adiutrice, natura intra limites cohibet, quo minus tanquam torpente quodam incitatur cupiditates frequenter eruant

*Monstra ex
peruersa li-
bidine orta.*

atque proturbent omnia, & ius naturæ abusu rei veneræ sanctissimum violent. Etenim & vini congressi sunt cum capris, suis & equabus: & mulieres, maribus brutis insano furore se prostituerunt. Nā ex istiusmodi nuptiis Minotauri illi vestri sunt, & Aegipanes. Inde etiam, vt ego quidem opinor, & Sphinges & Centauri exstiterūt. Enimvero fame adigente, canis interdum hominem deuorat, degustat volucris. At coire cum homine nulla vnquam bestia conata est: multas quidem bestias hominum lasciuia præter ius & fas ad talia perpetiēda coegit.

*Hominum
in victu li-
xuria, mor-
bis castiga-
tur.*

Qui cum in istiusmodi rebus ita futiles & nequam sint, planeque nihil imperare sibi possint: multo magis in necessariis cupiditatibus longo interuallo superantur. Sunt autem illæ, cibi potulq; appetitio: quorum suauitate nos nunquam, nisi cum necesse est, fruimur. Vos autem qui voluptatis ea in re quam naturalis vsus studiosiores estis iusto iudicio multis & grauibus morbis pœnas datis: qui omnes tanquam vno ex fonte ex repletionē & crapula scaturientes, corpora variis & impuris humoribus inundant. Nam primum omnium vniciūque generi animantium, vnum quoddam cibi genus assignatum est, veluti tribus quædam: aliis herbae, radices aliis, nonnullis etiam fruges. Quæ vero carniuoræ sunt, eæ ad nullum aliud pactionis genus sese conuertunt, neque infirmiores eo defraudant: sed & leo ceruum, & ouem lupo non impedit, quominus, vt eorum natura fert, pascantur. Homo autem, vt est gula & studio voluptatum præceptus, nihil non tentat, nihil non degustat, perinde ac si cibum sibi proprium & congruentem nondum cognouisset: solus omnium, omni ciborum genere ventrem

*Homo ferax
omnes san-
guinaria
crudelitate
vincit.*

ventrem

ventrem indomitum distendit. Nam & carnibus vitur, non quod necessitas aut penuria cogat (suppetunt enim semper pro anni temporibus, vel ex arboribus vel seminibus, quæ colligat, quæ accipiat, quæ decerpat, tantaque illarum rerum copia est, ut nullo sit labore fere opus, valetudoque curari optime possit) sed quod delitiæ rerumque necessariorum fastidium, etiam cum scelere cibos a natura sua abhorrentes aggrediantur, & laniatu pecudum sese polluant, qua in re homo ferarum atrocitatem longe crudelitate superat. Nam sanguine, cæde, carnibus, milui, lupi, dracones victitant, homines deliciantur. Deinde homo omni genere animantium vitur, non ut feræ plurimis abstinet, cum paucisue, ut illæ, ob victus necessitatem bellum gerit: sed neque volucres, neque natatiles (ut in vniuersum dicam) neque terrestres mites illas vestras (si diis placet) atque hospitales mensas effugere potest. Verum illud fortassis præclarum esse ducitis, quod singulari artificio cibos conditis & paratis: id quod negatū nobis sit. At qui, Vlysses, beluarum prudentia, inutilium & inanum artium nullum vlli relinquit locum. necessarias autē, non aliunde accersitas, nō mercede edoctas, non meditatione glutinatas, non speculationibus inter sese tenaciter compactas, sed ipsa ex sese velut familiares & insitas ac natiuas profert. Nam Ægyptios quidem omnes audimus esse medicos: ex genere autem animantium singula non medicinæ tantum in se artem habent, sed & ad pastum quærēdum instructa sunt, & ad fortitudinem, & ad venationem, & custodiam sui, & ad musicam, quatenus vniuscuiusque natura capax est. Vnde enim nos (porcus intellige, quod hic sophista potest) didicim⁹ in morbis, cancrorum gratia, ad fluuios accedere? Quis testudines docuit, ut si de vipera ederint, organum atrodant? Quis Creticis capris monstrauit, si sagittis ictæ fuerint, ut dictamno arroso culpides telorum eiciant? Nam si id quod verum est, consistere volueris, doctricem harum rerum

Condimēta.

*Prudentia
brutorum.*

*Vide huius
auctoris li-
bellū, vtra
animalia
prudētia
sint: terre-
stria ne an
aquatilia?*

*Natura ar-
te præsta-
tur.*

& magistram naturam esse: prudentiam beluarum ad principium summæ auctoritatis & sapientiæ reuocabis. Quam si prudentiam aut mentem vocandam esse non censueris, iam dispiciendum erit, vt tanto honestiore & magnificentiore nomine appelletur, quanto eius vis reipsa maior, pulchrior & admirabilior elucet. Non illa quidem indocta aut inerudita: sed a seipsa docta, & nullius indiga, longum valere iubens, non ob infirmitatem, sed ob robur & perfectionem naturalis virtutis, emendicatam ab aliis per disciplinam sapiendi stipem. Iam quibus in rebus animalia per delicias aut ludum ab hominibus ad discendum & meditando ducuntur, illas ipsas res, quamuis naturæ corporis repugnantes, tamen quadam vbertate ingenii perdiscunt. Non enim dico iam de catulis, qui ad feras inuestigandas assuescunt, & pullos equinos ad saltandum: sed & corni loqui discunt, & canes per circos agitados transfiliunt. Equi autem & boues in theatris mirabilem in modum & recumbunt & saltant, & stant & mouentur: eaque discunt & meminerunt, quæ ne homines quidem sine singulari studio & labore præstare possunt. Et si autem talium rerum nulla prius utilitas est: docilitatis tamen & solertiæ sunt argumentum euidentissimum. Quod si persuaderi tibi non potest, nos discere artes: audi iam vt eas etiam doceamus. Nã & perdices in profugiendo pullos docent occultare sese, & glebam obicere pro se pedibus, in tergum resupinatos. Ciconias iuniores in tectis vides, vt adultæ conantes subuolare adiuuent & quasi volatus præmonstratrices sint. Luscinix pullos ad cantum instituunt, qui si minores, capti, & ab hominibus nutriti fuerint, deterius canunt, tanquam intempestiue ludum egressi. In hoc itaque corpus ingressus,

Vt homines, miror rationes illas, quibus mihi sophistæ persuasita etiam debeant, omnes animantes, vno homine excepto, stians, aliis rationis & mentis expertes esse. V. Nunc vero, alias acuti- Grylle, tu aliter sentis? & cum oues, tum asinos participes

participes esse rationis asseris? G. Iſtis ipſis igitur, optime Vlyſſes, colligendum eſt, beluarum naturam rationis & intelligentiæ non expertem eſſe. Nam quemadmodum arbor vna non eſt magis aut minus inanimata quam alia (omnes enim pariter ſenſu carent) ſic ne animalium quidem aliud alio hebetius & tardius videretur, niſi omnia ſimul ratione atque intelligentia prædita eſſent, ſic tamen, vt illa in aliis illuſtrior, in aliis obſcurior conſpiciatur. Illud enim cogitandum eſt, quorundam ſimplicitatem & ſoliditatem, aliorum calliditate & acrimonia deprehendi. nihilo ſecius, ſi cum vulpeca, lupo & ape, aſinum & ouem conſeras, quam ſi Polyphemum tecum, aut cum Autolyco auo tuo Corinthium illum Hømerum. Nec enim cenſeo tantum inter beluam intereſſe, quantum homo ab homine, ingenii, cogitationis & memoriæ vi ſuperatur. V. Atqui vide Grylle, ne ſit nefas & violentum, rationem iis tribuere, quibus notitia Dei nulla inſita eſt. G. Proinde non dicemus, o Vlyſſes, te cum tanta tamque immodica ſapientia ſis præditus, Sifyphum parentem habuiſſe.

*Dei notitiã
eludit por-
cus.*

*Viſum eſt, propter argumenti ſimilitudinem
adiicere locum Theodori Gaſa, ex præſa-
ſione in hiftoriam Anima-
lium.*

AT vero in cõtemplandis animalium moribus exempla ſuppeditant omnium officiorum, & effigies offeruntur virtutum, ſumma cum auctoritate nature omnium parentis, non ſimulatæ, non commentitiæ, non incõſtantes & labiles: ſed vere ingenuæ atque perpetuæ. Quis enim tam peruerſa natura hoſtis ſui generis eſt, quin emendetur & mitigetur, cum nullum animal occidi a ſui generis beſtis videatur? Quis tam in parentes impius, necum ciconiæ auis aut merõpis pietatem erga parentes intelligat, pientior efficiatur? Quis adeo inhu-

manus, illiberalisque est, quem ossifragæ benignitas in pullos aquilæ non faciat benigniorem? Quis tam piger, iners & segnis est, quin excitetur ad vitæ munera, cum formicarum aut apum labores atque industriam intuetur? Quem non pudeat per metum peccare, cum non solum leonis animum inuitum cogitat, sed etiam reguli auiculæ, quæ cum aquila pugnat, certatque de imperio? Quis principem bonum non colat atque obseruet, cum, si rex apum in itinere abtraherit, omnes eum inquirere, odoratuque sagaci persequi, donec inuenerint, cognitum habeat: gestari etiam regem a plebe, cum volare non potest: & si perierit, omnes discedere? Nunquid parum exempli ad boni principis siue desiderium, siue obseruantiam datur? Quis princeps non ad clemenciam facile inuitetur, cum reges apum armari quidem aculeo, sed eo nunquam vti intelligat? Quæ fides, quisa mor in canibus? Quanta in elephantis mansuetudo? Quæ in anserè verecundia? Quantum studiū ornatus ac polituræ in pavone? Quanta opera vocis amœnæ, suavisque in lusciniâ? Quid de iustitia apum dicam, quæ colligunt quidem ex his, quibus aliquid dulcedinis inest, sed sine villo fructuum detrimento? Quid de castitate elephantis, qui quam impleuerit coitu, eam rursus non tangit? Aut columbæ, quæ neque coire cum pluribus patitur, neque coniugium iam inde a primo ortu ininitum deserit, nisi vidua, aut cœlebs? Disciplina autem & eruditio elephantis, quem non faciat studiosiorem? Omnino nulla pars vitæ humanæ est, quæ non suorum officiorum exempla commodissime hinc accipiat. Nam, vt omittam artes illiberales, quæ & ipsæ ingeniis animalium non parum iuantur, valetudinis exempla quæso vnde commodius peti quam ex animalibus possint? Loca pro temporis conditione solent illa mutare: non plus edunt aut bibunt, quam sibi salubre sit: non diutius dormiunt, quam ratio valetudinis postulat: modum mouendi, quiescendique seruant: nouit sua quodque medicamer

medicamenta: viuit sua quodq; forte contentum,
& gaudet. Hæc latea medicis præcipiuntur. At ve-
ro exempla, in quibus vis maior quam in præceptis
est, ab animalibus certiora præbentur.

Finis II. Tomi Epicteti.

Hieronymus Wolfius Lectori S.

Quia Græci cognatarum rerum vocabulis abund-
ant & in eis subtiliter distinguendis nonnunquam
elaborât: in eas interpretes angustias, propter Latini ser-
monis egestatem (quam, ut Cicero ambitiosa negat. sic
Horatius ingenue agnoscit) sæpe redigitur, ut quo se
veritat, ignoret. Neq; enim totidem verba suppetûs, &
crebra circuitiones permolesta; neq; satis propria sunt,
& quicquã præterire nefas ducitur. Quod idem cû in
hoc Opere mihi accidisset, ea cõuerti qua potui: que nõ
potui, Græca reliqui. Quæ quia perpauca sunt, ut ἄπει-
α, ἐπίεις, qua Cicero appetitum & appetitione vno vo-
cabulo appellat: ut αἰσῆσις, & αἰσῆσις, & verba, unde
nomina ducta sunt, ut αἰσῆσις, & αἰσῆσις, ἐπίειξις, &
ἐπίειξις, & id genus alia nonnulla: huius mei facti veniã
a lectore impetratã velim. præsertim cû arguta magis
illa distinctiones quam necessaria videantur. Iam quia
αὐτοῦ ἰστορίαι & alia Platonica, itemq; τὰ ἰστορία &
ἰστορία, & nescio qua alia monstra vocabulorũ huic
operi inserũtur: aut obmutescendũ mihi fuit, aut licen-
tia Græcorũ verborum vel contra Latini sermonis con-
suetudinẽ imitanda. De mendis Græci codicis hic nibil
dico, quod de eis in Annotationib. cuiusq; capituli conie-
cturæ nostras, ut & quo pacto ea voces quas Græci in-
ferimus, explicari queant, exposuimus, liberum cuiq;
suum iudicium relinquentes. Audendum certe sæpe
fuit, aut præclarum hoc & lectũ dignissimum opus ab-
iciendum. Quod quamuis antea Græce Latineq; sne-
rit edictum: tamen vel quia distracti libri omnes sunt,
vel quod nos ter quoq; labor studiosis hominibus profu-
urus esse videbasur, neq; vlla me difficultates, neque
calumnia inuidiorum (quas multiplices & peracerbas
fore prouideo) a iuuanda re literaria deterruerunt.
Eas te candido lector præmonitum volui.

ANNOTATIONES IN PROOEMIUM SIMPLICII.

KΑΙ τῆς αὐτῆ πελο-
τῆς.] Cum in Arri-
ani Episteto, qui tertius
huius nostri Operis to-
mus erit, nudæ tantum
disputationes & præce-
ptiones describantur, de
vita vero & obitu Epi-
steti fere nihil contine-
atur: illud Arriani opus
Masgaleno cuidam, aut
Messalino fortassis dedi-
catum, cuius Simplicius
hic meminit intercidisse
existimo. Id enim Opus
quod adhuc existat, & a
nobis olim conuersum,
nunc demum edetur,
non Messalino, sed Lu-
cio Gellio cuidâ, ab ipso
Arriano dedicatur.

πρὸ καριώπιατι.] Oppor-
tunissima; ea quæ ma-
xime ad rem faciunt.
Possent etiam legi κεραί-
ηται, principalia, præci-
pua.

πελὺ ζ' τὸ φραστικόν.]
Multum efficaciz & a-
erimoniz habet. Lector
crebris interrogationib.
veluti stimulis quibus-
dam excitatur & vrge-
tur ad confessionem.

Frequentes sunt ὑποφω-
ραι & subiectiones tum
ipsius Enchiridii, tum
quatuor Arriani librorū,
quos in tertium & po-
stremum tomum reieci-
mus. In quibus distin-
guendis quia negligenti-
ssimi fuerunt Græci
librarii: lapsus in procli-
ui est, eoq; venia parati-
or interpreti esse debet.

ὑποδιδωθεῖν.] ὑποδιδ-
ωθεῖν est reus, is cui ra-
tiones referendæ sunt.
διδωθεῖν & διδωθεῖν vsu-
tata sunt, sed ὑποδιδωθεῖν
me alibi legere non me-
mini. Fortassis ἀποδιδω-
θεῖν, corrigetur. Aut si
ὑποδιδωθεῖν rectum est,
minatur supplicium con-
tumacibus. Causam (in-
quit) dicet apud inferos.
Apparet enim Simpli-
cium fuisse Pythagorici-
cum, atq; τὴν μετεμψύ-
χουσαν, ac postius τὴν με-
τεμψύχουσαν probasse: ut
qui & initio huius Ope-
ris, & sub finem, animi
æternitatem, & præmiis
atque supplicia post obi-
tum statuerit.

ἔσομαι ἄνθρωπος, τὴν ἔσομαι.] Vno codice per quam deprauato sum vsus, Venetiis apud Sabinanos 1528 edito. Quare sæpe diuinare cogor, neq; scripturā alicubi sequi possum. Operam autem dedi, quantum fieri potuit, ne coniecturæ meæ vel a ratione Grammatica, vel a sensu auctoris aberrarent. Lego igitur hic, ἔσῃς ἔσομαι, vel τὸν τὴν ἔσομαι ἔσομαι ὡς ἕρπαιος, ἢ διὰ τῆς: cui homini propter hoc instrumentum, corpus scilicet.

τὴν λογικὴν αἰδιότητα αὐτῶν ἔσομαι.] Lego τὴν λογικὴν αἰδιότητα, ἢ τῶν ἀλλοτρίων παθῶν.] Lego τὴν λογικὴν αἰδιότητα, ἢ τῶν ἀλλοτρίων παθῶν.

καὶ τὴν ἐκείνων κρείσιν.] Lego κρείσιν, vsus alienarum rerum ad proprium bonum esse referendum: hoc est, curandum vt menti seruiant. Verba sic ordinanda sunt, καὶ τὴν κρείσιν ἔσομαι αἰδιότητα, scilicet τὴν λογικὴν ψυχὴν ὡς τὸ οἰκείον ἄραθον. Animus rationis particeps, quatenus ceteris rebus vtitur, quatenus virtuti seruiunt. Si quis κρείσιν inuault, non obito. Sed illud videtur melius.

Μεμερημένος.] μεμερημένος di-

citur, non μερίων, quod scia. Legendum igitur aut μεμερημένος, distincte: aut, quod malim, μεμερημένος, moderate, certo modo.

τὴν πενήτους καὶ ἕρπαιος ἔσομαι πρὸς λογικὴν.] Eos quibus hæc persuadentur esse vera, & qui præcepta exsequuntur. Cum hi omnibus seculis paucissimi aut nulli (Christianos martyres diuina constantia præditos excipio) fuerint: paucissimi aut nulli erunt calamitatis omnis expertes & beati.

διηγήσῃς τὴς.] Legendum τῆς ἰπαρῆς ἰλλοῦ.

χρεῖσιν ἔχῃ τὴν ἔσομαι αὐτῶν.] Malim αὐτῆς, vel αὐτῶν, naturam suam habet separabilem. Sed si αὐτῶν legis, sic ordinabis verba: ἢ λογικὴ ψυχὴ ἔχῃ τὴν ἔσομαι χρεῖσιν αὐτῶν, scilicet ἔσομαι καὶ τῶν ἀλλοτρίων παθῶν. Mentis ea natura est, quæ a corpore & brutis affectibus separetur. hoc est: Aliud quiddam est mens, aliud corpus: aliud testa, aliud cochlea quam testa continet.

ἀπολαμβάνων, τὸ οἰκείον.] Lego, καὶ τὸ οἰκείον. Et paulo post, ἢπ.

ἔτῳ ἢ ὡς τὸν κρηνην καὶ.] Lego, vt & sententia & constructio postulat, ἔτῳ οὐδ. Facit quatuor vitæ ge-

nera, quarum a postrema nos, quam plane repudiat (quam recte, ipse viderit) ordiemur. Primum genus est corpus, qui se ex animo & corpore constare putant, & corpus non minimam sui partem iudicant, & eius commodis atque necessitatibus seruiunt. Excedunt illi fortasse modum in ea re, & corp^o magis quam animū, ac ne ipsum quidem corpus recte curant, atque in stirpes & pecudes degenerant. Sint hi sane vitiosi, nec idonei Stoicæ doctrinæ auditores. Sed hi tamen ii sunt, qui quacunque de causa (ideo scilicet quod e re sua id esse putant) curent, vt & Epictetus & Simplicius habeant quod edant, quod bibant, quo vestiantur, quo a tempestatum iniuriis regantur. Imo id quoque curant, ne desit carta, calam^o, atramentum, sine quibus magnifica ista dicta literis mandari, & ad nostram ætatem propagari minime potuissent. Sic ergo hæc sex infima plebis. Sed tamen sine huius opera nec ipse Epictetus, quamuis Iro pauperior, vixit. Fictilem enim illam lucernam, de qua tertio huius operis Tomo agitur, a figulo emit. Obolum, quo illam emit,

procedit monetarius: dedit autem Epaphroditus heius, aut auditor atque amicus aliquis, aut laboie manuum ipse quæsiuit Epictetus. Itaque Iouis ille filius, non modo compotor, sed & confors deorum immortalium, fodit agrum, irrigauit hortum, descripsit Chryssippi libellos, aut alia fecit. Cur? Vt haberet obolum, vnde non restim; sed lucernam emeret: eamque fictilem, quo minus esset periculi a furibus, qui ianuam clausam fortasse non effregissent, sed apertam ideo esse crediderunt, vt cuiuslibet eius domunculæ opibus suo arbitratu frui liceret. Disputat alibi, pituitam boni esse consulendam, quod manus præsto sint quibus abstergatur: cur non furibus etiam fores opposuit, ne ingrederentur? Aut si candelabrum nihili fecit: cur annis fere 1500 post, nobilis ille philosophici candelabri fur, & eius quidem ferrei, nec inelegantis, celebratur? Sed hæcenus infimo generi hec minū
(ἐπεὶ γὰρ καὶ τὸ εἰμι τῶν κοινῶν ἀδελφοῦν) vecunquæ patrocinari visum est. Etū enim hæc non ad vulgi contemptum, sed ad studiosos admonendos & docendos pertinent:

nent: tamen quia plerunq; fit, vt adolefcentes falſa eruditionis & virtutis opinione inflati, homines indoctos & contempnant, & odioſe inſectentur: non inutile duxi, hæc afferre in mediũ. Alterum genus eorum eſſe dicit, qui corpore vtantur vt instrumento. Animus faber eſt. Is ſua cauſa facit omnia: malleũ & incudem ſua cauſa curat, dum & quatenus eſt opus. Tertii ſunt *ei neq; ſuplexus & ſuavis*, qui (vt opinor) animum ab inſcitie & vitiorum ſordibus repurgare ſtudet: qui, an corporis instrumentũ proſus negligant, affirmare nõ poſſum. Poſtremi ſunt *ei ſuauis & ſuavis*, vni contemplationi dediti. Sed hi an vt cicadæ rore paſcantur, ignoro. breui certe perituros exiſtimo, niſi aut ipſi labore ſuo quaſierint quo alantur, aut opera infimæ fecis hominum ſuſtententur. Ad hæc vitæ genera rectius intelligenda, pauca libet ex Angeli Politiani Epiſteti deſenſione aſcribere. Triplex (inquit) apud Platonem virtutum eſt gradus. Sunt enim ſupremæ omnium, quas vocant exempla: quales in ſapiente requirimus, in Deo ſtatui-⁹. Quæ ſequuntur, purgati

animi dicuntur: quales in eo eſſe philoſopho volumus, qui ſe ab omni corporis labe contagioneq; auocari. Vnde & in Protagora Plato idem, cuius mihi dulciſſimum in ore verſatur nomen, emoriendum ei eſſe dicit, qui ſit philoſophus euafurus. Tertium eſt virtutum genus, quas purgatorias vocant: quales in continente eſſe ſtatui-⁹mus, negamus in temperante. Has ſibi virtutes is iure vindicet, qui rationis partem animum vere hominem eſſe ſibi perſuaſerit, quique neque corpus animæ eſſe partem iudicet, neque ad hominem perſiciendum concurrere ipſum arbitretur: ſed eo quaſi instrumento vtendum, animum induxerit. Nam qui aut paria aut ſuperiora corpori tribuat: eum non magis eſſe hominem putandũ eſt, quam bruta illa, quæ vocemus animantia: quæ natura (vt egregie Saluſtius inquit) prona ac ventri obediencia finxit. Animi ergo (vt idem inquit) imperio corporis ſeruitio magis vtimur: vt quo vno a beluis differamus, quoque vno ſubſtantia conſtet hominis, id nobis liberum ſeruemus.

Corpore autem ipso non quidem vt parte aliqua animo adiuncta, sed vt instrumento vtamur. Hunc Epictetus hominem instituendum accepit. Neq; enim vel ille sapiens his præceptis indigebat, qui se iam pridem in libertatem vindicauit,

Quis, metus omnis, & inexorabile fatum.

Subiecit pedibus strepitūq; Acherontis auari.

Neque cum eo sibi esse negotium putat, qui a sua tantopere natura degenerauit, vt sit in brutorum numerū referendus.

ἄλλως εἶναι βάλει πῶν κρείττων. Omnino esse vult præstantiorum.] οἱ κρείττους hic videntur intelligendi dii: vt sit sententia, τὸν κρείττωνόν τινα diuinam vitam æmulari & totum pendere a numine. Malim ἄλλο, hoc est, & animo & corpore.

ἰαυτῆς νομιζέσης.] Lego νομιζουσι.

ἔδδ' ὄντως.] Lego ὁ δέ.

σὸν θυμὸν μέμνηται αἰσικησάσθαι.] Sed quomodo nobilitas illa amissa sit, non explicat. Videtur & Isocrates naturæ humanæ corruptionem intellexisse: quum extrema parentesi scribit: μέλις γὰρ αὐτὸς ἐκ τῆς αἰσικησῆς τῶν ἐπιμηλοῦ-

ας ἐκ τῆς φύσεως ἀμεγείρας ἐπιμαρτυροῦσιν.

αὐτὸν δὲ λέγει τὴν ἰαυτῆ.] Lego κρείττων.

ἔδδ' ὡς μίμνηται θυμῷ.] Α σωτικόν μου, vna intento. Sed forte legendum quasi τῶν θυμῶν, coniuncto quasi in eadem acie collocato.

οἱ λόγοι στίβουσι.] Aut πίπτουσι tendunt, inclinant: aut στίβουσι, impellunt.

γνώσκων τι.] Lege γινώσκων.

οἱς ἰαυτῆσιν λαμβάνει.] Fortassis ὡς.

λαβῶν ἐκ τῆς ἐπιμαρτυρίας.] Ab actione seu efficacia. Malim ἐπιμαρτυρίας, ab euidencia: hoc est, iis rebus quæ sub sensu cadūt. Sed iam ommissis verbis, ad rem ipsam veniamus, & quid virtium habeant siue Platonicæ siue Socraticæ istæ rationes de artifice & instrumento, videamus. Ac Platoni quidem & Socrati, Epicteto item & Simplicio, cæterisque philosophis sua, per me quidem, constet, & constabit, vt deber, auctoritas. Nobis autem quasi quidam ingenii lusus, quamuis in re seria, concedatur: & is quidem exemplo Platonis, qui nisi lussisset toties, nunquam tot absurdis opinionibus occasionem præbuisset. Sic igitur fere in Alcibiadæ

biade priore disputat Platonis Socrates, quem sibi multa falso tribuisse, ipse aliquando lectis eius Dialogis exclamasse fertur. Diuersa sunt, quorum diuersa mu-nera sunt, atque effectus, & diuersis appellanda nominibus. Nam quia ignis urit, aqua humectat, candor visum diffundit, nigredo contrahit, sanitas vires & formã tuetur, morbus destruit: eadem esse qui possunt iam vero animi & corporis quã diuersa officia, & fere contraria reperiuntur? Animus sentit, viuit, viget: corpus stupet, corpet, mortuum iacet. Animi imperium est, seruitium corporis: animus artifex est, corpus instrumentum: animus hospitem representat, corpus domicili-um: animus est qui hominẽ faciat, ac pene dixerim Deum: corpus si non stirpem, ac pecudem. Corpus perse immobile, animi arbitratu agitur. Et hæc non con-fingi pro nostra libidine, sed ab ipsa rerũ natura spectanda proponi, atque adeo pal-panda manibus, quis est qui hominem viuentem & a-Quosum, contraq; defuncti cadauer intuens, negare au-deat? Quod autẽ arthritici, mutilati, vincti, debilitati,

corpus vt voluit mouere loco non possunt, adarbitratam id habet causam: aut ab externa vi, aut a partu & deficientibus humoribus, aut ob inopia naturalis caloris ortam, non a natura constitu-turã. Nec id aliud est, quam si debilis faber prægrandem malleum aut clauis astrictum tollere nequeat, quem solutũ alius, & viribus præditus, facile tolleret.

Quæ quomodo ita fiat, aliud esse corpus, aliud animum, est statuendum, & animo debent hominis appellationem, tanta præfixa oratione, vt alio loco ac Platonem, ut alio loco ac Platonem. Nec enim ipse homo: sed hominis sine domicilium, sine sepulcrum, sine vestis & quasi concha mouetur sa-oculos. Plausibiliter hæc, & magnifice, nec sine probabili ipse dicitur videtur, qui quis dicat potius, quam quid dicatur, & quam vere, considerant. Mens fabro, corpus malleo, æternæ instrumento comparatur. Sed quæ ista similitudo est, si propriè intueare, nec in vno, quod consentire videtur hæreas: sed complura quæ dissentiant, ob oculos ponas? Nam malleus quidem a fabro sine dolore & motu

latione abiici vel in ardentem fornacem potest: manus pars instrumenti humani, nec sine mutilatione corporis, nec absque animi dolore secari & vri potest. Est enim longe arctior & interior corporis cum animo coniunctio & necessitudo quam fabri & mallei. Sed hæc est fortassis plebeii hominis ratio: illa vero num philosophi est, eadem immortalitatis dignitate pecudum animas donare, qua hominum? quum & illæ motum ac vitam suis corporibus afferant: & nonnullæ hominis imperium veritæ, suos reprimant impetus & cupiditates? An vero menti & rationi tantum dominatus iste est ascribendus? Deinde si corpus ab homine separatis, homo ne erit soluta & libera mens: an genius quidam, & numen? Num mens ea quæ agit, extra corpus agit, & sine sensu & adiumento corporis? Nullæ ne sunt in ratiocinâdo cerebri partes? Nullæ cordis & sanguinis in affectibus functiones? Non ea corporis & animi copulatio est, vt incipiti sæpe victoria de imperio decertent, vt vtrumque afficiat alterum, modo

vincat, modo vincatur? Iam quo quisque melior est artifex, an non eo diligentius instrumenta sua curat? Secare cultri vsus est, sectio artificis vtilitas. Qui vt acutiorem habeat cultrum, & cote opus est, & theca vbi recondatur. Sic, vt animus valeat, valere corpus est opus: vt corpus valeat, victu & cultu salubri, ad quem parandum *δὲ εἰ δὴ ζῆμαίων*. Omnino pluribus rebus fragilitati humanæ vel ad mediocrem felicitatis vmbra est opus. Qua de re olim, quum in Aristotelis Ethicis disputationem de felicitate primam legerem, paucos versiculos luli, quos ascribere visum est:

*σῶμα ὕγιες, βίος ἀντάρκης, φιλότιτος ἀπλοῦς
ἢ ἄρμῳ δὲ πῦδος πρῶταίη τε
δαίμων.
αἰρώη, γῦς ἰξῦς, ἀκῆρατῶσα
κακότητος,
ἔμπιδος ἀσπίδα, ζῆμαίων
σιν δίδωκεμῶ
μή τι Ἀερόπιδος, τὸν ἴχθυον
ζῶντι τελίοντι
δρῆστον δρῆμος ἀλλοδαμοῦ
μοῖνος:*

*Qui valet inter opes medicas,
cum coniuge dulci,
Pignoribusq; probis, in studiisq; bonis.*

*Inter Amicitias firmas & cō-
moda pacis,*

*Et sine flagitiis, & pietatis
amans.*

*Hic, nisi fallor, erit felix, mo-
diceq; beatus:*

*Quod probat eximius do-
ctor Aristoteles.*

Num igitur multitudo male facit, quod fundos & redditus suos curat? quod valetudini dat operam? quod suis consulit vel ad posteritatem? Non opinor. Sed in eo peccat, quod nimis magnam studium multamque operam in hoc confert, nec a malis interim artibus abhorret, neglecta fere mente, quæ ut non sola hominem absoluat (labascunt enim profecto istæ siue ἀνευλογίας, siue hyperbolæ) at hominis præcipua pars est, & quidem talis, in qua felicitas & summum in terris bonum magna ex parte locetur. Verum esse hoc vel absque subtilibus rationibus, quotidiana exempla docere possunt. Quis enim non videt, suavius & beatius vivere non doctos modo homines, re tenui & otio literato fruentes: sed etiam opifices & agricolas plerisque, sua sorte contentos, naturamque sequentes ducem: quam eos qui in sum-

ma potentia, copiis rerum omnium, & deliciis ac voluptatibus circumfluentes, nisi cælum & terra illorum moribus & cupiditatibus inseruerint, cælum terræ (si possent) miscerent, infinita & inexplebili aviditatis siti æstuentes? quam vere stinguant, vi, dolo, ferro, veneno, omni scelere grassari, & (ut poeta ait)

*Flectere si nequeunt superos,
Acheronta mouere*

non dubitant. Quid talis animo miseri? & sceleratius? Quid ea mente melius & beatius, quæ Deo & naturæ parere staret? Ad quod studium, si a nimia corporis & rei familiaris cura homines reuocare philosophi conantur, & in iis extenuandis, quæ plerique supra veram fidem exaggeramus, modum excedunt, animique viribus nimium tribuunt: probanda est eorum voluntas, & boni consulenda orationis insolentia, lectorum utilitati seruiens. ἀπαθήδων illi postulant: ab iniquis philosophiæ licitatoribus μισθίων ἀδων ægre impetraturi: rerum externarum contemptum exigunt, vix id consequuturi, ut intra naturæ limites iis appetendis resistamus. Illud

certe constat, suo quemque malo præcepta hæc continenturum: maximo suo commodo, quoad potuerit & licuerit, sequuntur. Constat & illud, in eo vehementer abesse a scopo philosophos, quod solidam felicitatē in terris & hac caduca vita quæsiuerūt: quæ omnis e cælo petenda est, vt vnicū diuinæ liberalitatis munus: nec vlla hominis industria, in hac animorum caligine & infirmitate, parabilis. Sed hæc hæcenus.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. I. Pag. 7.

EΦ' ἡμῖν εἰσὶτα λέγει.] In nobis illa esse dicit, quorum domini sumus, & quorum potestatem habemus. Hæc enim in vnoquoque esse dicimus, quæ non ab alio habet, quæque ab alio impediti nequeunt. Sic verba simpliciter se habent, quæ nõ annumeranda censui, quod Græcum loquendi modum tantum declarant, quid τὸ ἐφ' ἡμῖν significet. Dicunt & Latini, Quântum in me erit: pro, quantum potero. Nõlim tamen dicere, hæc res in me est: pro, in potestate mea, vel, arbitrii mei est. Cicero dicit, aliquid situm esse in aliquo, aliquid esse in po-

testate alicuius, potestatem alicuius rei in aliquo esse sitam, in alicuius potestate situm esse aliquid, &c. Aristoteles ἀποδείξαι definit ἰκύνειον ἀποβλεβὴν ἀδελφῶν, ἀδελφῶν ἐφ' ἡμῖν πρᾶκτῶν: & βελδοπικλὸν ἄρεξιν τῶν ἐφ' ἡμῖν, voluntarium aliquid antegressa deliberatione, de rebus agendis, quæ in nostra potestate sitæ sunt, & appetitionem rerū quæ in nobis sitæ sunt cum deliberatione.

Ἐπιτα & ἐπ' αὐτῶν.] Lego, ταῦτα γδ.

ἢ γδ διωκτὴν ἕξω κινεῖσθαι τῶν αἰρήσεων.] Non potest foras moveri voluntas. Non satis assequor quid sibi velit. Nam si dicit voluntatem extra corpus non prominere ita, vt cochlea extra testam prominat: quis nescit? nam alioqui cerneretur. Propendere tamen voluntatem, & quasi cõiungi cum re extra se posita, animaduertimus.

ἢ αἰρήσεις αὐτῶν.] Malim αὐτῶν, non hæc, sed ipsa.

κῆρ πρᾶ ἀλλοθεν.] Videtur prius membrum omisissum, cuiusmodi fuerit: κῆρ δ' αἰφ' ἰαντῶν ἐνοήματα: Siue id ipsis in mentem venerit, siue ab aliis acceptum fuerit.

διξάσθη δδ.] Fortasse διξάσθη

ἐπίσφιζέμεν, emphasis est in verbo ἐπίσφιζέμεν, quo significat, hominem non dare sine mente sonum, sed quid loquatur intelligere. Confusior hic locus est, & mendii suspitione non vacat. Quare lector interpreti veniam dabis. σὺν ἑστ' αἰσ' ἔργων μὴ κελῶν ἔπη κελῶ, inquit Sophocles. Sic corrupti codicis non potest elegans esse conuersio.

(μῦθον. ἔριδις μῦθον.]. Lego ἔριδις-
καταλήψεις καὶ λογικὴ πῆ.]
Lego, καταλήψεις ἢ λογικὴ: vel
καταλήψεις λογικὴ.

αὐτὸν εἴποι πᾶν τὸς ἐκκλισίς ἢ ὄρεξις, ἐπιπαροῦσθ' ἢ ὄρμη.]
Commouetur omnino declinatio aut desiderium, comitatur appetitio. Cicero τὸ αἰετὸν rem expetendam dicit: ὄρμη καὶ ὄρεξι, appetitum seu appetitionem, interdum desiderium. Tria igitur hæc, αἰετὸς, ὄρεξις, ὄρμη, vni Ciceronianæ appetitioni respondent. Sicut idem ἐπιπροσώπῃ, ἐπιπαροῦσθ' καὶ ἐπιπαροῦσθ', vno modestiæ nomine interpretatur. Sum igitur animi dubius, ὄρεξις ne an ὄρμη appetitio sit vertendum. Vtraque certe vox animi commotionem significat. Sed credam⁹ Simplicitate, & ὄρεξι in propensionem siue inductionem animi, & desiderium: ὄρμη

impetum, impulsione animi, seu appetitionem vertamus.

ὡς ἐπιπαροῦσθ' τῆς ἐκκλισίως.]
Videtur legendum, τῆς τῆ ὄρεξιως καὶ τῆς ἐκκλισίως. Sed ingenue fateor, me nec Stoicorum, neque Simplicii rationem satis intelligere, tam paruo discrimine lethi, vt Poetæ verbis vtat. Quod si ὄρεξις καὶ ἐκκλισίς πῶς ὄρμη καὶ ἀφορμὴ antecedit: qui possunt ὄρμη καὶ ἀφορμὴ primi esse animorum motus?

πολὺ τὸ ἐπιπαροῦσθ'.] Hinc contrarium est τὸ αὐτοῦ: ἐπιπαροῦσθ'. Significat iram & cupiditatem cieri a corporis humoribus. Qua de re præclare disputat Aristoteles in Proæmio τῶν φυσιογνωμικῶν, & Galenus cum alibi, tum in eo libello quo probare instituit, animi affectiones corporum temperiem sequi.

καὶ ἐπιπαροῦσθ' ἐπιπαροῦσθ'.]
Lego ἐπιπαροῦσθ'.

αὐτὸ δὲ ὄρμη.] Lego ὄρμη, αὐτοπαροῦσθ', quæ Platonica est compositio, frequentissima in Parmenide. quanquam nō tantum αὐτοπαροῦσθ', sed etiam αὐτὸ τὸ κελῶν καὶ ἀπαροῦσθ' ibi διακρίτως legitur.

αὐτοπαροῦσθ' δὲ καὶ δυνάμει.]
Scilicet πῶς αὐτοπαροῦσθ', necesse est ipsum principium esse potentissimum.

ὅτι πέν οἷς.] Lego, ὅτι πέν
καὶ οἷς.

ἑπὶ ἑῶν ἢ μέγα.] Lego ἑπὶ
ζῶν. Ad rem ipsam quod
attinet, qui Porphyrii quin-
que voces didicerit, ex indi-
uiduorum, specierum, ge-
nerum & differentiarum
ratione, ea quæ hic dicuntur,
non ignorabit.

Ἐπεὶ ὁμοίαι ἐστὶν αὐτοῖς ἰσὺν
περὶ ἑῶν.] Similia producere
ante dissimilia τὸ ὁμοίαι, sci-
licet ἑαυτοῖς: Deus sibi simi-
lia procreat prius, quam
dissimilia. De ordine creati-
onis, & rerum conditarum
dignitate loqui videtur. Be-
ati illi spiritus sunt Deo si-
miliores, quam homo, alia
res corporeæ.

ἑφωρισμένον.] Lege per m,
in secunda syllaba.

καὶ ἑῶν αὐτῆς οὐ ἀποσημα-
τικῶς, οὐδὲ πολιτικῶς.] Nullū
noui politicum motum in
Physicis. Fortasse legendum,
καὶ ἑῶν αὐτῆς κινῆται
ἢ ἀποσηματικῶς, οὐδὲ ὁπικῶς.
Mouetur ab eo principio,
non ratione interualli aut
loci, &c.

ἐν τῇ μεγάλῃ.] ἵνα καὶ μεγαλὴ
idem esse videntur. Nam
& quod vnum, solum: &
quod solum, vnum est. Sci-
pio cum solus erat: sui ipsi-
us respectu erat etiam vnus
in eo loco, in quo erat. Et si

autem in ratione loquendi
communi, vnum: & solum
nonnihil differunt: tamen
μεγάλῃ nō habeo quo pacto
vertam, nisi vnitatem. Nisi
quis forte solitarium num-
erum dicere malit, aut so-
litarium comminisci.

περὶ ἑῶν.] Lego περὶ
ζῶν, vel περὶ ζῶντων. Et
paulo post, ἐν ἐξουσίᾳ τῶν
θεῶν: & ἀποσηματικῶς καὶ ἀπο-
σηματικῶς & ἐπιδητικῶς, omnia
ἔφην.

ἱφιστάνειν.] ἱφιστάνειν, susti-
nere sese, & conseruare. Nisi
forte ὑφιστάνειν, essentiam
sibi ipsi tribuere.

ἑστῆσθαι ἐν αὐτοῖς.]
Ipsam animam dicit esse
αὐτοκίνητον, quæ vtiq; seipsa
inferior esse nequit. Legen-
dum igitur ἐν αὐτοῖς. eius
quod non mouetur, & in
eodem statu permanet.

καὶ εἰς αὐτῶν ἰδιαι.] Le-
γο αὐτῆς, scilicet τῆ ἀκρίτου
ἕστῆσθαι.

ἢ τὴν ἱφιστάνειν, καὶ ὁρεῖσθαι, καὶ ὁρ-
μῇ καὶ ἀφροσύνῃ.] Iterum hic no-
bis hæret aqua, & in arctum
nostræ coguntur copix. Sed
vt quimus, quando vt volu-
mus non licet. ἀφροσύνη (vt a
postremo ordiar) electionē
hoc loco vix ausim dicere,
licet apud Ciceronem sit:
Quorum ex electione virtus
possit existere. Ne optio
quidem

quidem placet, nec voluntas
 fati. *αἰεσις* est id quod am-
 plectimur, & in agendo se-
 quimur. Delectus vocabulū
 viderur ferri posse. Apud
 Socratem *αἰεσῶμαι παρελι-
 πῶν*, decreui prætermittere:
 prætermittam, *παρελείψω*.
μῶλον αἰεσῶμαι, potius volo,
 malo, præopto. *δύοι αἰεσις*
ἴσι, Alterutrum faciendum
 est, optio datur e duobus
 alteriusfretius. *ἔφισι* verti
 sollicitudinem. Si quis ma-
 uult, cupiditatem reponat.
 cætera, vt ante. Qui aliquid
 habet melius, eo vtatur.
 Cognata vocabula sunt, de
 quibus mouendam con-
 troversiam Galenus non
 cenfer.

*ἀλλ' αἰ μὲν πρῶται ἴσιν ψυ-
 χῶν.*] At primæ quidem ani-
 mæ. Ordo hic est. 1. *αὐτοεχθ*,
 Deus vnus, auctor omnis
 boni; 2. *αὐτοεχθότητις ἀμετα-
 βολαι*, per se bonitates im-
 mutabiles. Sic fortasse dicit
 sanctos genios, Dei mini-
 stros, qui Platoni sunt *θεοὶ*
νῆστεροι, dii iuniores, quibus
 mundi & hominis creatio-
 nem assignavit; quod a
 principe illo Deo nihil mu-
 tabile, nihil interiturum
 procreati fas esse videatur.
 3. *αἰ πρῶται τῶ ψυχῶν*, primi,
 vel principes animi. Hi qui
 sint, nec Simplicius decla-

rat, nec ego coniectura di-
 uinare possum: nisi forte
 heroas aut inferioris ordi-
 nis genios intelligat. 4. *αἰ*
αὐτοεχθῶν ψυχῶν, humani a-
 nimi facile mutabiles. Plato
 enim non hoc tantum dicit,
*ὅτι οὐκ ἔστι αὐτοεχθῶν τὸ ὀρα-
 ῖνον*, hominem non cadere
 sub aspectum oculorum:
 sed illud etiam, *ὅτι ἡ αὐτοεχθῶν*
ζῶον ἀμεταβόλον φύσιν, ho-
 minē esse animal suapte na-
 tura immutabile.

ὑπὲρ τῶ αὐτοεχθῶν.] Lego
ὑφ' ἴσιν, & mox, pro *ὑφ' ἴσιν ἡ*,
ἡφ' ἴσιν ἡ.

πρῶται οὐκ αὐ εἰν αὐτοεχθῶν
ἐκείνοις.] Hætemus & hic.
 Nam neque præelectio, ne-
 que prælatio probatur Sen-
 tentia est: *αὐτοεχθῶν*, quum
 e duobus alterum, aut e
 multis aliquid præferre si-
 gnificet: non posse hæc de
 beatis illis genis dici, qui
 non multa, sed vnum sum-
 mum bonum Deum pro-
 positum habeant, ad quem
 vnicum eorum desiderium
 feratur.

εἰ μὴ ἡς αὐτῶ αὐτοεχθῶν
σιν.] *αὐτῶν* scilicet *τῶ τῶν*
πρῶτων ψυχῶν ἀφ' ἴσιν, *ἡφ' ἴσιν*
αὐτοεχθῶν. Nisi forte quispi-
 am affectionem illam prin-
 cipum animorum appellet
αὐτοεχθῶν.

ὅτι οὐκ ἔστι ἀδυνατήσασιν αὐτῶ

manus, illiberalisque est, quem ossifragæ benignitas in pullos aquilæ non faciat benigniorem? *Quis* tam piger, iners & segnus est, quin excitetur ad vitæ munera, cum fornicarum aut apum labores atque industriam intuetur? *Quem* non pudeat per metum peccare, cum non solum leonis animum inuitum cogitat, sed etiam reguli auiculæ, quæ cum aquila pugnat, cerratque de imperio? *Quis* principem bonum non colat atque obseruet, cum, si rex apum in itinere aberrauerit, omnes cum inquirere, odoratuque sagaci persequi, donec inuenerint, cognitum habeat: gestari etiam regem a plebe, cum volare non potest: & si perierit, omnes discedere? Nunquid parum exempli ad boni principis siue desiderium, siue obseruantiam datur? *Quis* princeps non ad clemētiam facile inuitetur, cum reges apum armari quidem aculeo, sed eo nunquam uti intelligat? *Quæ* fides, quis amor in canibus? *Quanta* in elephantis mansuetudo? *Quæ* in anserē verecundia? *Quantum* studiū ornatus ac polituræ in pauone? *Quanta* opera vocis amœnæ, suauisque in lusciniæ? *Quid* de iustitia apum dicam, quæ colligunt quidem ex iis, quibus aliquid dulcedinis inest, sed sine vllō fructuum detrimento? *Quid* de castitate elephantis, qui quam impleuerit coitu, eam rursus non tangit? Aut columbæ, quæ neque coire cum pluribus patitur, neque coniugium iam inde a primo ortu initum deserit, nisi vidua, aut cœlebs? *Disciplina* autem & eruditio elephantis, quem non faciat studiosiorem? *Omnino* nulla pars vitæ humanæ est, quæ non suorum officiorum exempla commodissime hinc accipiat. Nam, ut omittā artes illiberales, quæ & ipsæ ingeniis animalium non parum iuantur, valetudinis exempla, quæso vnde commodius peti quam ex animalibus possint? *Loca* pro temporis conditione solent illa mutare: non plus edunt aut bibunt, quam sibi salubre sit: non diutius dormiunt, quam ratio valetudinis postulat: modum mouendi, quiescendique seruanti nouit sua quodque medicamen-

medicamenta: viuit sua quodq; sorte contentum,
& gaudet. Hæc late a medicis præcipiuntur. At ve-
ro exempla, in quibus vis maior quam in præceptis
est, ab animalibus certiora præbentur.

Finis II. Tomi Epicteti.

Hieronymus Wolfius Lectori S.

Q Via Græci cognatarum rerum vocabulis abun-
dant & in eis subtiliter distinguendū nonnunquã
laborat: in eas interpret angustias, propter Latini ser-
monis egestatem (quam, ut Cicero ambitiose negat, sic
Horatius ingenuè agnoscit) sape redigitur, ut quo se
versat, ignoret. Neq; enim totidem verba suppetiunt,
& crebra circuitiones permolestæ; neq; satia propria sunt,
& quicquã præterire nefas ducitur. Quod idem cū in
hoc Opere mihi accidisset, ea cõuerſi quæ potui: quæ nõ
potui, Græca reliqui. Quia quia per pauca sunt, ut ὄρεϊν
& ὄρεϊς, quæ Cicero appetitum & appetitionē uno vo-
cabulo appellat: ut αἰσῆς & αἰσῆτος, & verba, unde
nomina ducta sunt, ut αἰσῆδις & αἰσῆσις, ὄρεϊδις &
ὄρεϊσις, & id genus alia nonnulla: huius mei facti veniã
a lectore impetratã velim, præsertim cū arguta magis
illa distinctiones quam necessaria videantur. Iam quia
αἰσῆσις & alia Platonica, itemq; αἰσῆσις &
αἰσῆσις, & nescio quæ alia monstra vocabulorũ huic
operi inseruntur: aut obmutescendū mihi fuit, aut licentia
Græcorũ verborum vel contra Latini sermonis con-
suetudinē imitanda. De mendis Græci codicis hic nihil
dico, quod de iis in Annotationib. cuiusq; capituli cen-
suras nostras, ut & quo pacto ea voces quæ Græce in-
ferimus, explicari queant, exposuimus, liberum cuiq;
suum iudicium relinquentes. Audendum certe sape
fuit, aut præclarum hoc & lectũ dignissimum opus
abiciendum. Quod quamuis antea Græce Latinoq; fut-
urè editum: tamen vel quia distracti libri omnes sunt,
vel quod noster quoq; labor studiosis hominibus presu-
rurus esse videbatur, neq; vlla me difficultates, neque
calumnia inuidorum (quas multiplices & peracerbas
fore prouideo) a iuuanda re literaria deterruerunt,
has te candide lector præmonitum volui.

ANNOTATIONES IN PROOEMIUM SIMPLICII.

KAI τῆς αὐτῆς τελευ-
τῆς.] Cum in Arri-
ani Epicteto, qui tertius
huius nostri Operis to-
mus erit, nudæ tantum
disputationes & præce-
puones describantur, de
vita vero & obitu Epi-
cteti fere nihil contine-
arur: illud Arriani opus
Masgaleno cuidam, aut
Messalino fortassis dedi-
catum, cuius Simplicius
hic meminit intercidisse
existimo. Id enim Opus
quod adhuc existat, & a
nobis olim conuersum,
nunc demum edetur,
non Messalino, sed Lu-
cio Gellio cuidâ, ab ipso
Arriano dedicatur.

τῆς καριώτατης.] Oppor-
tunissima; ea quæ ma-
xime ad rem faciunt.
Posset etiam legi *κεραιώ-
τατης*, principalia, præci-
pua.

πολύ ἢ τὸ δραστήριον.]
Multum efficaciz & a-
ctiuitatis habet. Lector
erebris interrogationib.
veluti stimulis quibus-
dam excitatur & vrge-
tur ad confessionem.

Frequentes sunt ὑποφο-
ραὶ & subiectiones tum
ipsius Enchiridii, tum
quatuor Arriani librariū,
quos in tertium & po-
stremum tomum reici-
cimus. In quibus distin-
guendis quia negligenti-
ssimi fuerunt Græci
librarii: lapsus in procli-
ui est, eoq; venia parati-
or interpreti esse debet.

ὑποδιδυμοίη.] ὑποδύ-
δωϛ est reus, is cui sa-
tiones referendæ sunt.
ὑποδύωιν & ὑποδύωιδϛ vsi-
tata sunt, sed ὑποδύωιν
me alibi legere non me-
mini. Fortassis ἀπυθω-
δοίη, corrigetur. Aut si
ὑποδυμοίη rectum est,
minatur suppliciū con-
tumacibus. Causam (in-
quit) dicet apud inferos.
Apparet enim Simpli-
cium fuisse Pythagori-
cum, atq; τὴν μετὰ μυσ-
τήτων, ac potius τὴν με-
τὰ μυστήτων, probasse: ut
qui & initio huius Ope-
ris, & sub finem, animi
æternitatem, & præmiis
atque supplicia post obi-
tum statuerit.

ὑπομήνοι, τὴν δὲ σώματ' ὅ-
 ζουμένων ἢ ἀφ' τούτων.] Vno
 codice per quam deprauato
 sum vsus, Venetiis apud Sa-
 bianos 1528 edito. Quare se-
 pe diuinare cogor, neq; scri-
 pturā alicubi sequi possum.
 Operam autem dedi, quan-
 tū fieri potuit, ne coniecturę
 meę vel a ratione Gram-
 matica, vel a sensu auctoris
 aberrarent. Lego igitur hic,
 ὅτι δὲ σώματος, vel τὸν τῶ σώ-
 ματι ζοῦμένων ὡς ἐρῶσιν, ἢ διὰ
 τούτων: cui homini propter
 hoc instrumentum, corpus
 scilicet.

τὴν λογικὴν ἀδυνάστην αὐ-
 τῶν δὲ τι σώματ' ἔτι τῶν ἄλ-
 λων πηρῶν.] Lego τὴν λογι-
 κὴν δυνάμειν, ἀνητήτην τῆ τι
 σώματ' καὶ τῶν ἀλόγων πα-
 ρῶν.

καὶ τὴν ἰκείων κρείων.] Le-
 go ζῶσιν, vsum alienarum
 rerum ad proprium bonum
 esse referendum: hoc est, cu-
 randum vt menti seruiant.
 Verba sic ordinanda sunt, καὶ
 τὴν ζῶσιν ἔτι τῶν ἰκείων ἀνα-
 φέρονται, scilicet τὴν λογικὴν
 ψυχὴν ὡς τὸ οἰκείον ἀγαθόν.
 Animus rationis particeps
 atenus ceteris rebus vitur,
 quatenus virtuti seruiunt.
 Si quis κρείωνται uult, non
 obitō. Sed illud videtur me-
 lius.

Μεμερημένος.] μερίζω δι-

citur, non μερίων, quod sciā.
 Legendum igitur aut μεμε-
 ρημένος, distincte: aut, quod
 malim, μεμερημένος, mode-
 rate, certo modo.

τὴν πθημένων καὶ ἐρῶσιν
 μένων πὶ λογίμων.] Eos qui-
 bus hæc persuadentur esse
 vera, & qui præcepta exse-
 quuntur. Cum hi omnibus
 seculis paucissimi aut nulli
 (Christianos martyres di-
 uina constantia præditos
 excipio) fuerint: paucissimi
 aut nulli erunt calamitatis
 omnis expertes & beati.

διηγήσας τῆς.] Legendum
 τῆ ἱπαρχίας.

χρησὴν ἔχει τὴν ἴσασιν αὐ-
 τῶν.] Malim αὐτῶ, vel αὐτῶ,
 naturam suam habet sepa-
 rabilem. Sed si αὐτῶ legis,
 sic ordinabis verba: ἢ λογικὴ
 ψυχὴ ἔχει τὴν ἴσασιν χρησὴν
 αὐτῶν, scilicet δὲ σώματ' καὶ
 τῶν ἀλόγων πηρῶν. Mens ea
 natura est, quæ a corpore &
 brutis affectibus separetur.
 hoc est: Aliud quiddam est
 mens, aliud corpus: aliud
 testa, aliud cochlea quam
 testa continet.

ἀπολαμβάνων, τὸ οἰκείον.]
 Lego, καὶ τὸ οἰκείον. Et paulo
 post, ἢπ.

ἔτ' ἢν ὡς τὸν κρηρῶ-
 κῶς.] Lego, vt & sententia
 & constructio postulat, ἔτ'
 οὐδ'. Facit quatuor vitæ ge-

nera, quarum a postrema nos, quam plane repudiat (quam recte, ipse viderit.) ordiuntur. Primum genus est eorum, qui se ex animo & corpore constare putant, & corpus non minimam sui partem iudicant, & eius commodis atque necessitatibus seruiunt. Excedunt illi fortasse modum in ea re, & corp^o magis quam animū, ac ne ipsam quidem corpus recte curant, atque in stirpes & pecudes degenerant. Sint hi sane vitiosi, nec idonei Stoicæ doctrinæ auditores. Sed hi tamen ii sunt, qui quacunque de causa (ideo scilicet quod e re sua id esse putant) curent, ut & Epictetus & Simplicius habeant quod edant, quod bibant, quo vestiantur, quo a tempestatum iniuriis regantur. Imo id quoque curant, ne desit carta, calam^o, atramentum, sine quibus magnifica ista dicta literis mandari, & ad nostram ætatem propagari minime potuissent. Sic ergo hæc sex infima plebis. Sed tamen sine huius opera nec ipse Epictetus, quamuis Iro pauperior, vixit. Fictilem enim illam lucernam, de qua tertio huius operis Tomo agitur, a figulo emit. Obolum, quo illam emit,

procedit monetarius: dedit autem Epaphroditus herus, aut auditor atque amicus aliquis, aut labore manuum ipse quæsiuit Epictetus. Itaque Iouis ille filius, non modo compotor, sed & confors dierum immortalium, fodit agrum, irrigauit hortum, descripsit Chryssippi libellos, aut alia fecit. Cur? Ut haberet obolum, unde non restim; sed lucernam emeret: eamque fictilem, quo minus esset periculi a furibus, qui ianuam clausam fortasse non effregissent, sed apertam ideo esse crediderunt, ut cuiuslibet eius domunculæ opibus suo arbitratu frui liceret. Disputat alibi, pituitam boni esse consulendam, quod manus præsto sint quibus abstergatur: cur non furibus etiam fores opposuit, ne ingrederentur? Aut sic candelabrum nihili fecit: cur annis fere 1500 post, nobilis ille philosophici candelabri fur, & eius quidem ferrei, nec inelegantis, celebratur? Sed hæcenus infimo generi hominū (εἰς τὸ κατώτατον εἶδος τῶν ἀνθρώπων ἀβήρωτος) vtcunque patrocinari visum est. Est enim hæc non ad vulgi contemptum, sed ad studiosos admonendos & docendos pertinet:

nent: tamen quia plerunq;
fit, vt adolēcentes falsa eru-
ditionis & virtutis opinione
inflati, homines indoctos
& contemnant, & odiose
insectentur: non inutile
dixi, hæc afferre in mediū.
Alterum genus eorum esse
dicit, qui corpore vtantur
vt instrumento. Animus
faber est. Is sua causa facit
omnia: malleū & incudem
sua causa curat, dum & qua-
ten^o eis est opus. Tertii sunt
οἱ ὑπερλήκεις ζῶντες, qui (vt
opinor) animum ab inscitie
& vitiorum sordibus repur-
gare studēt: qui, an corporis
instrumentū prorsus negli-
gant, affirmare nō possum.
Postremi sunt *οἱ θεωρητικοί*,
vni contemplationi dediti.
Sed hi an vt cicadæ rore pas-
cantur, ignoro. breui certe
perituros existimo, nisi aut
ipsi labore suo quæsierint
quo alantur, aut opera infir-
mæ fecis hominum susten-
tentur. Ad hæc vitæ genera
rectius intelligenda, pauca
libet ex Angeli Politiani E-
pistæti defensione ascribere.
Triplex (inquit) apud Pla-
tonem virtutum est gradus.
Sunt enim supremæ omni-
um, quas vocant exempla-
res: quales in sapiente re-
quirimus, in Deo statuim^o.
Quæ sequuntur, purgati

animi dicuntur: quales in
eo esse philosopho volu-
mus, qui se ab omni corpo-
ris labe contagioneq; auo-
carit. Vnde & in Protagora
Plato idem, cuius mihi dul-
cissimum in ore versatur
nomen, emoriendum ei
esse dicit, qui sit philoso-
phus euasurus. Tertium est
virtutum genus, quas pur-
gatorias vocant: quales in
continente esse statuimus,
negamus in temperante.
Has sibi virtutes is iure vin-
dicet, qui rationis partici-
pem animum vere homi-
nem esse sibi persuaserit,
quique neque corpus ani-
mæ esse partem iudicet,
neque ad hominem perfici-
endum concurrere ipsum
arbitretur: sed eo quasi in-
strumento vtendum, ani-
mum induxerit. Nam qui
aut paria aut superiora cor-
pori tribuat: eum non ma-
gis esse hominem putandū
est, quam bruta illa, quæ
vocemus animantia: quæ
natura (vt egregie Salustius
inquit) prona ac ventri obe-
dientia finxit. Animi
ergo (vt idem inquit) imperio
corporis seruitio magis
vtimur: vt quo vno a beluis
differamus, quoque vno
substantia constet hominis,
id nobis liberum seruemus.

Corpore autem ipso non quidem ut parte aliqua animo adiuncta, sed ut instrumento utamur. Hunc Epicureus hominem instituendum accepit. Neque enim vel ille sapiens his præceptis indigebat, qui se iam pridem in libertatem vindicauit,

Quia, metus omnis, & inexorabile fatum.

*Subiecit pedibus strepitūq;
Acherontis auari.*

Neque cum eo sibi esse negotium putat, qui a sua tantopere natura degenerauit, ut sit in brutorum numerū referendus.

ὅλως εἶναι βέλη) τῶν κρείττωνων: Omnino esse vult præstantiorum.] οἱ κρείττους hic videntur intelligendi dii: ut sit sententia, τὸν κρεττοτέρου diuinam vitam æmulari & totum pendere a numine. Malim ὅλως, hoc est, & animo & corpore.

ἰαυτῆς νομιζέσης.] Lego νομιζέσης.

ἢ δὲ ὄντως.] Lego ὁ δὲ ἀποθνήσκουσα. Sed quomodo nobilitas illa amissa sit, non explicat. Videtur & Isocrates naturæ humanæ corruptionem intellexisse: quum extrema parenesi scribit: μέλλει γὰρ αὐτὸς ἐκ ζωῆς τῆς ἐπιμελεί-

ας τοῦ τῆς φύσεως ἀμορφίας ἐπικρετῆσιν.

ἀποθνήσκει τὴν ἰαυτῆ.] Lego κρεττοτέρου.

Ἐ ἕως μὲρ ἐπινοητέου.] Α σιωπῆ νόμου, vna intento. Sed forte legendum σιωπῆ ἐπινοητέου, coniuncto quasi in eadem acie collocato.

οἱ λόγοι ἀπίπτουσ.] Aut ῥήματα tendunt, inclinant: aut ἀπίπτουσ, impellunt.

γινώσκων τι.] Lege γινώσκων.

εἰς ἰσότησιν λαμβάνει.] Fortassis ὡς.

λαβὼν οὐκ ἔστι ἐπινοητέου.] Ab actione seu efficacia. Malim ἐπινοητέου, ab euidencia: hoc est, iis rebus quæ sub sensu cadūt. Sed iam omissis verbis, ad rem ipsam veniamus, & quid virium habeant siue Platonice siue Socraticæ istæ rationes de artifice & instrumento, videamus. Ac Platoni quidem & Socrati, Epicureo item & Simplicio, cæterisque philosophis sua, per me quidem, constet, & constabit, ut debet, auctoritas. Nobis autem quasi quidam ingenii lusus, quamuis in re serua, concedatur: & is quidem exemplo Platonis, qui nisi lussisset toties, nunquam tot absurdis opinionibus occasionem præbuisset. Sic igitur fere in Alcibiade

biade priore disputat Platonis Socrates, quem sibi multa falso tribuisse, ipse aliquando lectis eius Dialogis exclamasse fertur. Diuersa sunt, quorum diuersa mu- nera sunt, atque effectus, & diuersis appellanda nomi- nibus. Nam quia ignisurit, aqua humectat, candor vi- sum diffundit, nigredo con- trahit, sanitas vires & formā tuetur, morbus destruit: eadem esse qui possunt? lam vero animi & corporis quā diuersa officia, & fere con- traria reperiuntur? Animus sentit, viuit, viget: corpus stupet, torpet, mortuum iacet. Animi imperium est, seruitium corporis: animus artifex est, corpus instrumē- tum: animus hospitem re- præsentat, corpus domicili- um: animus est qui hominē faciat, ac pene dixerim De- um: corpus si non stirpem, at pecudem. Corpus per se immobile, animi arbitratu agitatur. Et hæc non con- fingi pro nostra libidine, sed ab ipsa rerū natura spectan- da proponi, atque adeo pal- panda manibus, quis est qui hominem viuentem & a- tuosum, contraq; defuncti cadauer intuens, negare au- deat? Quod autē arthritici, mutilati, vincti, & debilitati,

corpus vt volunt mouere loco non possunt, aduenti- tiam id habet causam: aut ab externa vi, aut a prauis & deficientibus humoribus, aut ob inopia natiui caloris ortam, non a natura consti- tutā. Nec id aliud est, quam si debilis faber prægrandem malleum aut clauis affixum tollere nequeat, quem solu- tū alius, & viribus præditus, facile tolleret.

Quæ quum ita sint, aliud esse corpus, aliud animum, est statuendum, & animo deberi hominis appellatio- nem, tanta præstātia ornato. *ὁ δὲ πῶς ἐστὶν αὐτῶν ἄλλο ἢ τὸ σῶμα*, vt alio loco ait Plato. Nec enim ipse homo: sed hominis siue domicilium, siue sepulcrum, siue vestis & quasi concha incurrit in o- culos. Plausibiliter hæc, & magnifice, nec sine proba- bili specie dici videntur iis, qui quis dicat potius, quam quid dicatur, & quam vere, considerant. Mens fabro, corpus malleo, alteriue in- strumento comparatur. Sed quæ ista similitudo est, si propi^o intueare, nec in vno, quod consentire videtur hæreas: sed complura quæ dissentiant, ob oculos po- nas? Nam malleus quidem a fabro sine dolore & muti-

latione abiici vel in ardentem fornacem potest: manus pars instrumenti humani, nec sine mutilatione corporis, nec absque animi dolore secari & vri potest. Est enim longe arctior & interior corporis cum animo coniunctio & necessitudo quam fabri & mallei. Sed hæc est fortassis plebeii hominis ratio: illa verò num philosophi est, eadem immortalitatis dignitate precudum animas donare, qua hominum? quum & illæ motum ac vitam suis corporibus afferant: & nonnullæ hominis imperium veritæ, suos reprimant impetus & cupiditates? An vero menti & rationi tantum dominatus iste est ascribendus? Deinde si corpus ab homine separaris, homo ne erit soluta & libera mens: an genius quidam, & numen? Num mens ea quæ agit, extra corpus agit, & sine sensu & adiumento corporis? Nullæ ne sunt in ratiocinãdo cerebri partes? Nullæ cordis & sanguinis in affectibus functiones? Non ea corporis & animi copulatio est, ut anticipati sæpe victoria de imperio decertent, ut vtrumque afficiat alterum, modo

vincat, modo vincatur? Iam quo quisque melior est artifex, an non eo diligentius instrumenta sua curat? Secare cultri vsus est, sectio artificis vtilitas. Qui vt acutiorem habeat cultrum, & cote opus est, & theca vbi recondatur. Sic, vt animus valeat, valere corpus est opus: vt corpus valeat, victu & cultu salubri, ad quem parandum *δει δὲ ζῆν- μύτων*. Omnino pluribus rebus fragilitati humanæ vel ad mediocrem felicitatis umbram est opus. Qua de re olim, quum in Aristotelis Ethicis disputationem de felicitate primam legerem, paucos versiculos luli, quos ascribere visum est:

*οὐμὲ ὕγεις, βίος ἀντίρκης, φι-
λότητις ἀπλασται
ἢ μῦθαι δὲ πῦθες περὶ μὲν τε
δαίμων.
εἰρωμένη, νῦς ὀξὺς, ἀπὸ γὰρ ἐν
κακότητος,
ἔμπιδος διὰ σὺνίαν, χαίμερσι-
σι δὲ δίκαιμ.
μή τι Λεσπύπιδος, τὸν ἴχθυον γὰ
ἑαυτῶν τελίος ἐν
δυσπύκτω δρῆμης ἐλπίσιν ὁμο-
μοίως:*

*Qui valet inter opes medicas,
cum coniuge dulci,
Pignoribusq; probis, in stu-
diisq; bonis.*

*Inter amicitias firmas & cō-
moda pacis,
Et sine flagitiis, & pietatis
amans.*

*Hic, nisi fallor, erit felix, mo-
diceq; beatus:
Quod probat eximius do-
ctor Aristoteles.*

Num igitur multitudo male facit, quod fundos & redditus suos curat? quod valetudini dat operam? quod suis consulit vel ad posteritatem? Non opinor. Sed in eo peccat, quod nimis magnum studium multamque operam in hoc confert, nec a malis inferis artibus abhorret, neglecta fere mente, quæ ut non sola hominem absoluat (labascunt enim profecto istæ siue ἀκρογλοζία, siue hyperbolæ) at hominis præcipua pars est, & quidem talis, in qua felicitas & summum in terris bonum magna ex parte locetur. Verum esse hoc vel absque subtilibus rationib⁹, quotidiana exempla docere possunt. Quis enim non videt, suavius & beatius vivere non doctos modo homines, re tenui & otio literato fruente: sed etiam opifices & agricolas plerisque, sua sorte contentos, naturamque sequentes ductem: quam eos qui in sum-

ma potentia, copiis rerum omnium, & deliciis ac voluptatibus circumfluentes, nisi cælum & terra illorum moribus & cupiditatibus inseruierint, cælum terræ (si possent) miscerent, infinita & inexplebili aviditatis siti æstuant? quam ut restinguant, vi, dolo, ferro, veneno, omni scelere grassari, & (ut poeta ait)

*Flectere si nequeunt superos,
Acheronta mouere*

non dubitant. Quid tali animo miseri? & sceleratius? Quid ea mente melius & beatius, quæ Deo & naturæ parere studet? Ad quod studium, si a nimia corporis & rei familiaris cura homines reuocare philosophi conantur, & in iis extenuandis, quæ plerique supra veri fidem exaggeramus, modum excedunt, animique viribus nimium tribuunt: probanda est eorum voluntas, & boni consulenda orationis insolentia, lectorum utilitati seruiens. ἀπρόθεον illi postulant: ab iniquis philosophiæ licitatoribus μετρίως ἀπρόθεον ægre impetraturi: rerum externarum contemptum exigunt, vix id consequuturi, ut intra naturæ limites iis appetendis resistamus. Illud

certe constat, suo quemque malo præcepta hæc continenturum: maximo suo commodo, quoad potuerit & licuerit, sequutur. Constat & illud, in eo vehementer abesse a scopo philosophos, quod solidam felicitatē in terris & hac caduca vita quæsiuerūt: quæ omnis e cælo petenda est, ut vnicū diuinæ liberalitatis munus: nec vlla hominis industria, in hac animorum caligine & infirmitate, parabilis. Sed hæc hastenus.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. I. Pag 7.

EΦ' ἡμῖν εἰκείνα λέγει.] In nobis illa esse dicit, quorum domini sumus, & quorum potestatem habemus. Hæc enim in vnoquoq; esse dicimus, quæ non ab alio habet, quæque ab alio impediti nequeunt. Sic verba simplicii se habent, quæ nō annumeranda censui, quod Græcum loquendi modum tantum declarant, quid τὸ ἐφ' ἡμῖν significet. Dicunt & Latini, Quantum in me erit: pro, quantum potero. Nolim tamen dicere, hæc res in me est: pro, in potestate mea, vel, arbitrii mei est. Cicero dicit, aliquid situm esse in aliquo, aliquid esse in po-

testate alicuius, potestatem alicuius rei in aliquo esse sitam, in alicuius potestate situm esse aliquid, &c. Aristoteles ἀποδείξειν definit ἰκέσιον ἀποβιβασμὸν, ἀπὸ τῶν ἐφ' ἡμῖν προσκείμεν: &c, βιβασμὸν κενὸν ὀρεξίον τῶν ἐφ' ἡμῖν, voluntarium aliquid antegressā deliberatione, de reb. agendis, quæ in nostra potestate sitæ sunt, & appetitionem rerū quæ in nobis sitæ sunt cum deliberatione.

ταῦτα εἰ ἐπ' αὐτῶν,] Lego, ταῦτα γδ.

ἢ γδ δύνασιν ἐξω κινεῖσθαι τῶν αἰρήσιν.] Non potest foras moveri voluntas. Non satis assequor quid sibi velit. Nam si dicit voluntatem extra corpus non prominere ita, ut cochlea extra testam prominere: quis nescit? nam alioqui cerneretur. Propendere tamen voluntatem, & quasi cōiungi cum re extra se posita, animaduvertimus.

ἢ αἰρήσιν αὐτῶν.] Malim αὐτῶν, non hæc, sed ipsa.

ἢ ἐν τῶν ἄλλων ἐν.] Videtur prius membrum omisissum, cuiusmodi fuerit: ἢ ἐν αὐτῶν ἢ ἐν αὐτῶν ἐν αὐτῶν: Siue id ipsis in mentem venerit, siue ab aliis acceptum fuerit.

ἢ ἐξ αὐτῶν γδ.] Fortasse δὲ ἐξ αὐτῶν.

ἐπίστροφὸς γὰρ ἄλλως, emphasis est in verbo δδξαζειν, quo significat, hominem non dare sine mente sonum, sed quid loquatur intelligere. Consulitur hic locus est, & mendisuspicione non vacat. Quare lector interpreti veniam dabis. σὺν ἑς' ἀπ' ἕργων μὴ καλῶν ἐπι καλῶ, inquit Sophocles. Sic corrupti codicis non potest elegans esse conuersio.

(ῥήσιον.

ἰριθοσῆμιον.]. Lego ἰριθοσῆμιον καὶ λογική πη.] Lego, ἰριθοσῆμιον ἢ λογική: vel ἰριθοσῆμιον λογική.

ἀντικίνηται πάντως ἔκκλισις ἢ ὄρεξις, ἐπι καλῶν ἢ ἢ ὄρεμή.] Commouetur omnino declinatio aut desiderium, committatur appetitio. Cicero τὸ αἰρετὸν rem expetendam dicit: ὄρεμὴ ἢ ὄρεξις, appetitum seu appetitionem, interdum desiderium. Tria igitur hæc, αἰρεσις, ὄρεξις, ὄρεμή, vni Ciceronianæ appetitioni respondent. Sicut idem σπουδαστήν, δειπνήσαν καὶ δειπνήσαν, vno modestiæ nomine interpretatur. Sum igitur animi dubius, ὄρεξις ne an ὄρεμή appetitio sit vertendum. Vtraque certe vox animi commotionem significat. Sed credam? Simplicio, & ὄρεξις propensionem siue inductionem animi, & desiderium: ὄρεμὴ

impetum, impulsione animi, seu appetitionem vertamus.

ἔπιπρῆσεν τῆς ἐκκλίσεως.] Videtur legendum, τῆς τε ὄρεξις καὶ τῆς ἐκκλίσεως. Sed ingenue fateor, me nec Stoicorum, neque Simplicii rationem satis intelligere, tam paruo discrimine lethi, vt Poetæ verbis vtar. Quod si ὄρεξις καὶ ἐκκλισις τὴν ὄρεμὴ καὶ ἀφορμὴν antecedit: qui possunt ὄρεμή καὶ ἀφορμὴ primi esse animorum motus?

πολὺ τὸ ἐτεροκίνητον.] Huic contrarium est τὸ αὐτοκίνητον. Significat iram & cupiditatem cieri a corporis humoribus. Qua de re præclare disputat Aristoteles in Proæmio τῶν φυσιογνωμολογικῶν, & Galenus cum alibi, tum in eo libello quo probare instituit, animi affectiones corporum temperiem sequi.

καὶ ἐνέργειαν ἐνέργειαν.] Lego ἐνέργειαν.

αὐτ' ἀρχή.] Lego ὕφεν, αὐταρχή, quæ Platonica est compositio, frequentissima in Parmenide. quamquam nō tantum αὐτῶν ἡρωτων, sed etiam αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ibi διακρίτως legitur.

ἀνάγκη δὲ καὶ δυνάμει.] Scilicet τὴν αὐτοκίνητον, necesse est ipsum principium esse potentissimum.

ὅσα τι ἐν οἷς.] Lego, ὅσα τι
καὶ ἐν οἷς.

ὅσα ἴσιν ἢ μέω.] Lego ὅσα
ζῶν. Ad rem ipsam quod
attinet, qui Porphyrii quin-
que voces didicerit, ex indi-
uiduorum, specierum, ge-
nerum & differentiarum
ratione, ea quæ hic dicuntur,
non ignorabit.

Ἐπεὶ τὸ μῦθος τῶν ἀνομιῶν
παρομοιωθῆναι.] Similia producere
ante dissimilia τὸ ὁμοίωμα, scilicet
ἰαυτῶν: Deus sibi simi-
lia procreat prius, quam
dissimilia. De ordine creati-
onis, & rerum conditarum
dignitate loqui videtur. Be-
ati illi spiritus sunt Deo si-
miliores, quam homo, aliæ
res corporeæ.

ἀφωρισμένον.] Lege per *ω*,
in secunda syllaba.

καὶ ἔσθ' αὐτῆς οὐ ἀφωρισμέ-
νωσ, οὐδὲ πολιτικῶσ] Nullū
noui politicum motum in
Physicis. Fortasse legen-
dum, καὶ ἔσθ' αὐτῆς κινηθῆναι
ἢ ἀφωρισμένωσ, οὐδὲ ὁμοιωθῆναι.
Mouetur ab eo principio,
non ratione interualli aut
loci, &c.

ἐν τῇ μὲν ἀδί.] ἴσας καὶ μὲν
idem esse videntur. Nam
& quod vnum, solum: &
quod solum, vnum est. Sci-
pio cum solus erat: sui ipsi-
us respectu erat etiam vnus
in eo loco, in quo erat. Et si

autem in ratione loquendi
communi, vnū: & solum
nonnihil differunt: tamen
μὲν ἀδί nō habeo quo pacto
vertam, nisi vnitatem. Nisi
quis forte solitarium num-
merum dicere malit, aut so-
lilitatem comminisci.

παρομοιωθῆναι.] Lego παρο-
μοιωθῆναι, vel παρομοιωθῆναι. Et
paulo post, ὅσα ἐνδὲ τῷ ἄνω-
θι: & αὐτοπαρομοιωθῆναι καὶ αὐ-
τοπαρομοιωθῆναι, omnia
ὑπὲρ.

ἰφιστάειν.] ἰφιστάειν, susti-
nere sese, & conseruare. Nisi
forte ὑφιστάειν, essentiam
sibi ipsi tribuere.

ἑστῆσθαι τῷ ἀνομιῶν.]
Ipsam animam dicit esse
αὐτοκίνητον, quæ utiq; seipsa
inferior esse nequit. Legen-
dum igitur τῷ ἀνομιῶν. eius
quod non mouetur, & in
eodem statu permanet.

καὶ εἶσι αὐτῶν ἴδιαι.] Le-
γο αὐτῆς, scilicet τῷ ἀνομιῶν
ὑπὲρ.

ἢ τῷ ἰφιστάειν καὶ ὀρεξίσει, καὶ ὀρ-
μῇ καὶ ἀίρεισι.] Iterum hic no-
bis hæret aqua, & in arcum
nostræ coguntur copix. Sed
vt quimus, quando vt volu-
mus non licet. ἀίρεισι (vt a
postremo ordiat) electionē
hoc loco vix ausim dicere,
licet apud Ciceronem sit:
Quorum ex electione virtus
possit existere. Ne optio
quidem

quidem placet, nec voluntas fatis. *αἴεσις* est id quod amplectimur, & in agendo sequimur. Defectus vocabulū viderur ferri posse. Apud Isocratem *αἴεθ' ἔμεγε παρὰ ληπείν*, decreui prætermittere: prætermittam, *παρὰ λείψω*. *μῦθον αἴρεσιν*, potius volo, malo, præopto. *δυσὶν αἴρεσιν ἔστιν*, Alterutrum faciendum est, optio datur e duobus alteriusferius. *ἔστιν* verti sollicitudinem. Si quis mavult, cupiditatem reponat. cætera, vt ante. Quialiquid habet melius, eo vtatur. Cognata vocabula sunt, de quibus mouendam controuersiam Galenus non censet.

ἀλλ' αἴρεσις πρῶται τῶν ψυχῶν.] At primæ quidem animæ. Ordo hic est. 1. *αὐτοεργῶν*, Deus vnus, auctor omnis boni; 2. *αὐτοεργῶν τῶν ἀμεταβάτων*, per se bonitates immutabiles. Sic fortasse dicit sanctos genios, Dei ministros, qui Platoni sunt *θεοὶ νεώτεροι*, dii iuniores, quibus mundi & hominis creationem assignauit: quod a principe illo Deo nihil mutabile, nihil interiturum procreari fas esse videatur. 3. *αἴρεσις τῶν ψυχῶν*, primi, vel principes animi. Hi qui sint, nec Simplicius decla-

rat, nec ego coniectura diuinare possum: nisi forte heroas aut inferioris ordinis genios intelligat. 4. *αἴρεσις τῶν ἀνθρώπων ψυχῶν*, humanissimi facile mutabiles. Plato enim non hoc tantum dicit, *ὅτι οὐκ ἔστιν αἴρεσις τῶν ἀνθρώπων*, hominem non cadere sub aspectum oculorum: sed illud etiam, *ἐστὶ δ' αἴρεσις τῶν ζῴων ἀμεταβάτων φύσιν*, hominē esse animal suapte natura immutabile.

ἔστι τῶν αὐτοεργῶν.] Lego *ἔστιν*, & mox, pro *ἔστιν* *ἔστιν*, *ἔστιν* *ἔστιν*.

τῶν δὲ αὐτοεργῶν.] *ἔστιν* *ἔστιν* *ἔστιν* *ἔστιν*.] Hæcimus & hic. Nam neque præelectio, neque prælatio probatur Sententia est: *αὐτοεργῶν*, quum e duobus alterum, aut e multis aliquid præferre significet: non possit hæc de bearis illis genis dici, qui non multa, sed vnum summum bonum Deum propositum habeant, ad quem vnicum eorum desiderium feratur.

εἰ μὴ ἔστιν αὐτῶν αὐτοεργῶν.] *αὐτῶν* scilicet *τῶν πρῶται ψυχῶν ἀμεταβάτων, καὶ τῶν αὐτοεργῶν*. Nisi forte quispiam affectionem illam principum animorum appellet *αὐτοεργῶν*.

ἔστιν δ' ἀδυνατήσασιν αὐτῶν

τὴν ἀνατροφὴν ἀφ' ἧς τὸ κῆ τὴν
 αἰσθῆς τὸ κῆ τὴν.] Et sententia
 & constructio postulat vt legatur,
 αἰσθῆς τὴν ἀνατροφὴν,
 ad supernam cōuersionem:
 δε, κῆ τὴν αἰσθῆς τὸ κῆ τὴν.

τὴν κῆ τὴν αὐτῶν.] Lego αὐτῶν.
 σὺκίη ἀνατίθηται lege. Et
 paulo post, σκιαγραφίας: &
 συζητήσεως ἢ ἀπειρηλή.

αἰσθητῶν πᾶντων.]
 Videtur addendum, ἔστω αἰσθη-
 τῶν πᾶντων, vel παρεμπόδιον,
 molestiam & antecedentem
 & sequentem.

τὴν ἐν τῷ πίνειν ἠδὲ μῆλον.]
 Legi etiam possit τὸ ἠδὲ μῆ-
 λον, pro τὴν ἠδὲ μῆλον: sicut po-
 stea, ἀναζητῶν τὸ ὄρετρον,
 pro τὴν ὄρετρον, aut certe τὸ
 ἠδὲ μῆλον. Paulo post,
 σὺκίη ἠδὲ αἰσθῆς, ἀλλὰ ἔστω σκορῆ
 φαίνεται ἔστω σκῆ. & paulo
 post λύπη.

ἢ ἀφίσις ἀλυτος ἦ.] Cum
 expedita fuerit: hoc est, non
 affixa brutis & corporeis
 cupiditatibus.

αἰσθῆς τὴν διαίρειν τὴν ἰφ'
 ἡμῶν ἔστω.] Ad diuisionem
 quæ in nobis est. Malim, τὴν
 ἰφ' ἡμῶν ὄντων, diuisionem
 eorum quæ in nostra pote-
 state sunt.

ἰπὸ δὲ ἡμῶν ἐπίστανται μὴ δὲ
 εἶναι.] Lego, ἰπὸ δὲ ἡμῶν ἐπί-
 στανται, μὴ δὲ εἶναι.

πᾶσας ἢ μὴν ἔστω.] Lego ἡ-
 μῶν.

τὰ ἠδὲ βυβλίον αἰσθῆς τ' ἰφ'
 ἡμῶν.] Lego βυβλίον Verba
 sic ordinanda sunt: αἰσθῆς τῆς
 πᾶσας ἰφ' ἡμῶν καὶ τ' αἰσθῆ-
 σως.

τ' ἀναζητῶν αὐτῶν ἰστροφῆ-
 σως.] scilicet ἰφ' ἡμῶν.

αὐτίμα τὴν κῆ τὸ ἰφ' ἡμῶν.]
 Lege, τὸ σὺκίη ἡμῶν.

ὡς ἀδὲ αὐτῶν ἢ ἰστροφῆσως.]
 Lege ἀδὲ αὐτῶν. Et paulo post
 ἀφιλήσων, pro ἀφιλήσων: &
 mox ἀφιλήσων.

ἔστω κροτοδύσας ἐν ἡμῶν λί-
 γηρον.] Lego, ἰφ' ἡμῶν εἶναι
 λίγηρον. Mox ἀμφοτερωτῶν, δε,
 ἢ ἀμφοτερωτῶν καὶ σὺκίη αὐτῶν
 εἶναι.

ἔστω αὐτῶν καὶ τὸ ψῶδδδδδδδδδδ
 αὐτῶν, καὶ εἰ πᾶν τῶν αὐτῶν.]
 Prius αὐτῶν videtur redun-
 dare: & pro καὶ εἰ, legendum
 εἰ καὶ: & pro ἰστροφῆσως, ἰστρο-
 φῆσως, vt ratio Grammatica
 postulat. nisi forte recentio-
 res scriptores veterū Gram-
 maticorum inflexiones mu-
 tarint.

ἔστω ὄρετρον.] Malim γῆν.
 Et paulo post, ἔστω ἰφ' αἰσθη-
 τῶν. & infra, αἰσθῆς τὸ ἰφ'
 ἡμῶν ἐπίστανται. Et paulo post,
 αἰσθῆς μὴ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπὶ εἰσας.

ἔστω σὺκίη ὄρετρον.] Ta-
 men non appetunt. Apud
 poetas tamen Tellus καὶ τὴν
 αἰσθητῶν orat Iouem, vt
 exoneretur improbis homi-
 nibus: & sicut herbae, &
 prouer-

prouerbio ὄμβρεα ἐπὶ ἔραβον γῆς, καὶ ὄμβροσ γαίας: Imbreim amat terra, & terram imber. Mox lege, τῶν συμμάτων ὑπερ- αὐτοῦ, vel ὑπερραυστηχῆς.

τῶν ἔνδον αὐκείνων ἡγεμε- νη.] Videtur legendum αὐκεί- νων οἰκείων ἡγεμενῆ στωροίαν] αὐκείνους ἡγεμενῆσ μῦθους.

ἴδεν αὐτῶν ζῶν.] αὐτῶν lege, scilicet τῶν λογικῶν ψυχῶν.

τῶν μὲν γὰρ ἡγεμενῶν.] Fortaf- se, ὅτι μὲν γὰρ.

αὐτῶν ὡς μείζων αὐτῶν ἴδεν ἑστῶν.] Videtur addendum, ὡς μείζων αὐτῶν ἑστῶν ἡγεμενῆ, τῶν, &c.

λίγους μὲν τοὺς ἀληθῆς.] Ma- lim μὲν π, dicunt quidem aliquid verum. Sic Plato α. πῶν τῶν: καὶ λίγους μὲν π ὡ μῆν τοὺς ὅσον οἰοῦνται.

ὡ γὰρ ὡς ἐπισημασθῆναι ἴδεν ψυ- χῶν κινεῖ εἰς ὄρεξιν, τῶν αὐτῶν πρὸς εἰς τὸν ὑπερδύχην ἐπισημασθῆναι, δι' ἧς ἀκκαλιεῖται τὸ σῶμα αὐτὸ ἐκ τῆς αἰσθῆς.] Sic legendus est hic locus: & τὸ ὄρεκτον sub-

audiendum in verbis κινεῖ, αὐτῶν ὅσον ἀκκαλιεῖται. Res ap- petenda, inquit, prouocat illam eundem appetitum, ex- ceptum conuenientia sui cum appetitu (nam potus fit, cum cibis conuenit) sed appetitus nihilominus per se se mouetur. τὸ πρῶτον αὐτῶν αὐτῶν ἀκκαλιεῖται, scilicet μείζων τῶν ψυχῶν: cum animi

partem, cuius ea natura est, ut ad rem appetendam ex- tendatur: hoc est, αὐτῶν ὄρεξιν. Res appetenda excitat suis illecebris appetitum.

βίαιος ἐπὶ τῶν.] Addendū, βίαιος οἷα ἐπὶ τῶν.

ὅταν ὡς αὐτῶν ὄρεκτον π φέ- ρει δὲ κῶμῆρ, ὄρεκτον, πῶν δὲ ἔχει.] Alterum ὄρεκτον abun- dat. nisi forte legendum. τῶ ὄρεκτον πῶν ἔχει.

αὐτῶν τῶν αὐτῶν τὸ εἰδῶλον τὸ ὄρεκτον ἀπορίαν.] Ob copiam in simulacro appetendæ rei. Lego ἀπορίαν. ob perplexi- tatem. Res, inquit, adeo ambigua, perplexa & anceps est, ut bona ne an mala sit, statui non possit.

εἰδῶλον μόνον ὄρεκτον.] Le- go ὄρεκτον, simulacrum ap- petendæ rei. Verba sic ordi- nabis: εἴτε παραμύθησιν εἰδῶλον μόνον ὄρεκτον, an fucatum sit simulacro tantum appetendæ rei.

ἐπὶ δὲ μᾶλλον.] Scilicet ἐφ' ἡμῶν ἐστ: Atque illud magis etiā in nostrā potestate est. Nisi forte legas, εἰδῶλον μᾶλλον, oportebat potius.

αὐτῶν δὲ τῶν λίγους, τῶν τῶν ὄρεξιν τῶν ὄρεξιν μὲν, καὶ τῶν ὑπερ- ληψῶν τὸ ἀκκαλιεῖται αὐτῶν. ἐπὶ τὸ οἰκείον ὄρεκτον καὶ ὑπερ- ληψῶν φέρειται καὶ φύσιν, μὲν αὐτῶν ἐπ' αὐτῶν τὸ ὡς τῶν ἡγεμε- νῶν φέρειται. ἡγεμενῶν, &c.]

Sic compleri hunc locum, & sententia & ratio syntactica postulat. Nam librarii ineuria omiffa fuerunt verba: τῶν, τῶν ἀπολιψῶν, Ἔ, & φήσαυ.

ἢ δὲ αὐτῶν πεντα] ἢ αὐτῶν ἀνάγκη, primogenia, vel diuinitus impressa necessitas, intelligi potest. Malim tamen, ἢ ἐνδοθεν interna, vt sit idem quod ἢ σπουδερῶς.

ἢ μὲν ἔτι δὲ ἔτι τῶν κρείων.] Lego ἔτι. sequitur enim, τῶν δυνάμεων.

Ἔ ἀγαθὸν αἰετῶν αὐτῶν.] Malim ἐπινοῦν αὐτῶν, suo bono semper inhaerent.

ἔτι πέσεις ἡμῶν.] Lego πέσεις.

ὅτι αὐτῶν ἰσῶν κινουμένων ἀπὸ τῶν ὑφίστασθαι λέγουσιν.] Non dici possit a mobilibus causis constitui: hoc est, animi natura & ortus non potest ad astra referri, quum animus æque careat ortu vt astra, pariq; dignitate sit. ὑφίστασθαι pro vrgeri, vel coerceri si quis intelligere mauult, non impedio. Sed Simplicius hoc verbum declarat, quum subiicit: ὅτι ἐστὶ τῶν ἀστροῦ ἀλλοτῶν ἀπὸ τῶν ἀστροῦ. Hinc fit etiam ὑπόστασις. Quare ἔτι ὑφίστασθαι, effici atque affici, conuertit.

ἔτι δὲ ἔργων οἰκείων παρὰ τῶν

τῆς ἡσυχίας ψυχῆς.] Instrumentum producitur animo cōueniens, qui eo est vsurus. Hoc physiognomonica artis fundamentum esse videtur, q̄ tamen a Pythagoræ illa siue μετεμψυχοσφ, siue μετεμψυχοσφ pender: qua illi fingunt animos in corporibus nō humanis tantū, sed & bestiarum, nescio quorum scelerum, velut in carcere, dare pœnas.

ἔτι ἐν τῇ τέχνῃ ὁρέξεις.] appetitiones in arte. Fortasse πέσεις, actiones.

ἔτι κατὰ ἀφῆν ὁσκειν.] Pro δυνάμει ἀφῆν ὁσκειν. Paulo post, οἰσθὶ ἀφῆν ἡ. & mox, ἡσυχίας.

ἐν ταῖς μηχαναῖς πολιτείαις.] In malis rebus publicis. Recentiores Græci πολιτεία etiam de vno homine vsurpant: vt quum dicunt, τῶν πολιτείαις ἔδ' Γρηγορίου. vt hoc de maia educatione possit intelligi. Sed quia hæc magna ex parte a publica disciplina pender, nihil est eur aliam quæramus interpretationem.

κίβητος κατ' οἰκίαν.] Lego κίβητος κατ' οἰκίαν.

τῆς ἀσθενείας τῶν ψυχῶν, τῆς κατ' αὐτῶν ἐπινοίας εἰς ἡσυχίαν.] τῶν ἀσθενῶν non accipio: τῶν ἐκαστῶν ἀσθενῶν ἢ ἀφῆν, voluntarium institutum,

tutum aut delectum generis vitæ, de quo Platonis fabulam Tomo superiore attulimus: sed fatalem necessitatem, qua animis in corpora redeundum sit. ut significet, qualis sit animus, qui ob culpam nescio quam corpus sit ingressurus: tale etiam corpus certo stellarû postu illi decerni.

ἔρχομαι εἰς ἡμῶν.] venient ad ortum. Quia hoc obscurius futurum erat, repositui, quia corporibus inferuntur: vel, in corpora demittuntur.

ἔπειτα τὸ κεραικόν.] Lego, καὶ τὸ κεραικόν.

καὶ φιλοσοφείν.] Lego, καὶ οἱ φιλοσοφεῖν διεκπεύπτες ἀχρημαῖον.

αὐτὰί τε αἱ ψυχὰς, καὶ τὸ πᾶν αὐταῖς.] Fortasse, τί ποτε ὁ θεὸς αὐταῖς ἀφορέσει cum ipsæ sua sponte eligunt, tum Deus eis assignat locum, ipso- rum moribus dignum. Significat, ipsos impuros animos consentire cum divina voluntate in vitæ genere deligendo. Sed delectæ vitæ rationem, ipsius animi esse peculiarem.

ἄσπερον τὸ λαμῶσι λήθη.] Fortasse addendum ἔστι.

τὸ πᾶν συμπαθεῖν τὴν τιμάνθη ἀπείθεον ἰδύον ἰδιότητα ἀσυμμετρως διχορμήων ἡμεῶν.] Mi-

rabilis est ista ratio de susceptione virium astrorum, neque video, quomodo locum habeat, nisi vitiorum pœnæ per alia vitia luendæ sint, & ita flagitiorum nullus erit finis. Nam cum in maximo imbri iter facio, non mei arbitrii est modice maderescere. imbris enim modus non a me eligitur: sed dum in eo ambulo, necessario suscipitur. Firmic⁹ & Manilius fatalem necessitatem humanorum operum atque eventuum statuere videtur, suamque sententiam historiis probare conantur, quæ quidē doctissimis quibusq; improbatur. Possunt ergo verba hæc, διχορμήων ἡμεῶν, nobis suscipientib; intelligi de libera voluntate. quasi dicat, esse penes nos, an insitæ ab astris propensioni velimus indulgere, an aduersari. Ut sit συμμετρως διχορμαί, moderati cupiditatibus pravis, & appetitum rationi obedientem præbere: contraque ἀσυμμετρως διχορμαί, indulgere pravis affectibus, & impetum corruptæ naturæ sequi. Hanc ego Simplicii sententiam esse puto, ut homo non nudo viatori in imbre ambulanti comparetur, sed ei qui & penula & tectō se ab

imbrī vindicare possit. Et si eius qui bonam siderum vim ferre non possit, paulo post imbecillitatem causatur. Vt Virgilius:

Limus ut hic duroscit, & hac ut cera liquefcit,

Vno eodemq; igni, &c.

πῶς οὖν.] Lego πῶς, aliunde. Dissimulat astrologiæ scientiam, cuius aut nō ignarus, aut certe oppugnator non fuit, hic singulari & prudentia & pietate philosophus.

εἰ ἄρα δὴ κατὰ δόξαν.]

Fortassis εἰδέναι. Etiam ea quæ sequuntur, mendī suspicione non carent. Videntur enim quædam verba omīssa. Durius certe cohæret oratio.

πῶς οὖν καὶ δὴ κατὰ δόξαν.] Omnis malitia ab imbecillitate oritur. Serpentes & diabolus a barbāris quibusdam recens inuenti Orbis incolis, coli dicuntur ob nocendi vim. Est vero ea vis imbecillitas? an vero potentia & vis in recte sentiēdo & bene faciēdo tantum cernitur?

ὅτι τὸ ἐφ' ἡμῶν ἀσπερτες, καὶ τὸ ἀσπερτες τῆς ψυχῆς. ἀσπερτες τὴν ἑστίαν τῆς ψυχῆς. Δὲ τὸ ἐφ' ἡμῶν ἀσπερτες.] Sic distinguendum & legendum huic locum existimo. Nam

τὸ ἐφ' ἡμῶν καὶ ἀσπερτες (nisi ego toto cælo erro) synonyma sunt: & pro ἑστίαν, legendum ἑστίαν, verbum ἑστίαν quod mox sequitur, ostendit. Et Δὲ τὸ ἐφ' ἡμῶν cum habet, propterea: malim tamē Δὲ τὸ ἐφ' ἡμῶν, per hoc, scilicet ἑστίαν ἀσπερτες τὸ ἐφ' ἡμῶν. Sic igitur verba ordino: εἰ ἀσπερτες τὸ ἐφ' ἡμῶν, καὶ τὸ ἀσπερτες τῆς ψυχῆς ἀσπερτες, hoc est, λατρίαν ἰαντῆς: Δὲ ἀσπερτες, hoc est, ἀσπερτες ὅτι Δὲ ἀσπερτες τὴν ἑστίαν τῆς ψυχῆς. Ignoscat mihi lector velim, puerilem in modum ordinem Grammaticum persequentem: quod scio magnos, ut habentur, interpretes, siue ex incuria, siue ex ignoratione huius ordinis, & legitima distinctione cominatum & colorum multum adiuuatur, sæpe turpiter hallucinari solere.

τὴν ζωτικὴν ἐκτίθειαν.] Vitalem extensionem vel assiduitatem verti, vim vitalem, quæ in omnia mēbra diffusiditur, atq; in omnib. actionibus cernitur.

Ἐ τῶν πηγαῶν.] Lego συναρπασίαν.

καὶ ἐκτίθειαν ἐκτίθειαν, ἀλλ' ἔξωθεν, &c. Ab ἀλλ' incipit noua periodus, qua illius opini

opinionis absurditas declaratur.

καὶ ἰππιον καὶ ψόγον.] Et laudationem & vituperationem tollunt. M. Manilius libro 4. Astronomicon negat hoc, his versibus:

Nec tamen hac ratio facinus defendere pergit,

Virtutemque suis fraudare in pramia donis.

Nā neque mortiferas quisquam minus odoris herbas.

Quod non arbitrio veniunt, sed semine certo

Gratia nec laevior tribuetur dulcibus escis,

Quod natura dedit fruges, non ulla voluntas.

Sic hominum menti tanto sit gloria maior,

Quod cælo gaudente venit, rursusque nocentes

Oderimus magis in culpam pœnasque creatos:

Nec refert scelus unde cadat, scelus esse fatendum.

Animosa & magna est oratio hæc, quæ cœlestibus decretis humana iudicia congruere iubeat. Sed Simplicius noster tantam rem & simplicius & disertius explicat, quam Firmicus & Manilius.

ὁ γὰρ αὐτὸς.] Lege ἀνδρῶν.

ἢ γὰρ παυτὸν τὸ αὐτοῦ οὐσίαν, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν.] Imo idem est τὸ ἐφ' ἡμῖν, & τὸ αὐτοῦ οὐσίαν.

sed ἐκείνου, & τὸ ἐφ' ἡμῖν differunt. Lege igitur incunctanter, ἢ γὰρ παυτὸν τὸ ἐκείνου, & τὸ ἐφ' ἡμῖν: Neque enim id quod voluntariū, & id quod in nostra potestate situm est, sunt idem.

καὶ τὸ ἐκείνου συμμειληνῶν τῷ ἀκροῦσι.] Voluntarium commiscetur cum inuito. Plato non absimiliter αἰψὸν τρυφῶν, inquit, διήσας μισομυθημασίαν ἀνάγκης. & Mionographus: Rogādo cogit, qui rogat potentior.

ὅταν καὶ τὸ αἰετὸν.] Malim, ὅταν γὰρ τὸ. & mox, ἀναιρίτου. Apud astrologos ὁ ἀφίτης, est ὁ βιοκρότης: ὁ ἀφίτης stella, radius, aut locus intersector. Sed hic τὸ ἀφίτην τῷ αἰετῷ opponitur.

παυτὸν οὐσίαν γὰρ ὄν.] scilicet ὁ λόγος.

καὶ ἡ ἀφίτης.] Lego, καὶ ἡ ἀφίτης, ἐξηγεῖται, καὶ. Et paulo post: παυτὸν αὐτοῦ οὐσίαν, & mox αἰετῶν αὐτῶν.

καταλαμβομένην & ὀρθώμενην.] ὀρθῶν, v'sitatum est, ὀρθώμενην, quod sciam, non item. Quare legendum censeo ὀρθώμενην, cum αὐτῶν τῆς ὀρθῶν subinde hic verba fiant.

καὶ ἐπὶ παντὸς.] Lego, ἢ παντὸς.

ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν.] In nobis ipsis est bonum nostrum. Sic Christus serua-

tor: Intra vos, inquit, est regnum Dei.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 2. Pag. 24.

Μέλιστα ἐν ζωῆταις ταῖς πολιτείαις.] In his præfertim rebus publicis, scilicet ubi nõ deferuntur honores, sed ambiuntur, vt olim Romæ. Haud scio an pro ζωῆταις aliquid aliud legendum sit. Nã ζωαίταις non satis placet.

αἰνά φησι.] Pro φασί lego.

ὅτι αὐ εἰς αὐτὸ βέβη.] Su-

specta lectio, sed nihil occurrit melius. Paulo post lege, τὰ πρὸν ἄλλων βιωταί.

καὶ ἀνθρωπικῆ.] Et humana.

Dubium, Christianos ne an idololatrias taxes.

ζωῆται ζωαίταις.] Hæc mutari, aspicere, comparare. Alioqui ζωαίταις] ὕτοις, his vti, cum datiuo.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 3. Pag. 25.

Ἡ ἀρεθλοῦμαι ἑαυτῶς.] Aut appetere aliquid. Obiici possit, irritum fore appetitum, nisi re desiderata potiaris: neq; posse fieri, quin ea quæ naturæ accommodata sint, desideres. Sed ad hæc partim supra in loco de necessitate respõdit, partim post respondebit, ubi docet quæ expetenda sint. Et si

profecto responsio illa de ieiunio, mihi non satisfacit. Nam vt biduũ, triduumue, vltro quacunque de causa ieiunes: tamen (nisi fame perire decreueris) fieri non potest, quin cibum & potũ tãdem animo etiã appetas: nec id vana opinione, sed vero iudicio, & naturali.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 4. Pag. 26.

Εσθίη καὶ σὺ οἰκεία.] Lege, καὶ σὺ οἰκεία & μοχ, διχως δὲ πρὸν γράσειν. & paulo post, τῶν ἐπ' ἄλλων ἐξυσία. & πρὸν γράσειν τὸ αἰρίτων, καὶ ἐκκλινοίτες.

τὸς πρὸ ὅλα δικαιῶσαι.] Hoc est, τὸς θεῶς & μοχ, πρὸ μοχρὸν δὲ πρὸ ἑαυτῶν δεινόν.

οἰκεία ἢ ὅσα καὶ ἐπὶ τῶν πρὸν γράσειν.] Nõ superuacua sunt hæc verba, vt initio putabam, sed deest aliquid: cuiusmodi sit, iam φησὶν ἐπὶ καλῶς πρὸ οἰκεία, &c.

ἕτι ἀναγκασίον ἄλλοις. οἰκείον ἢ φ' ἡμῶν.] Tria prima verba redundant.

ὡσαύτως ὁ πρὸ ἄλλων.] Sic restituendus videtur hic locus: ὡσαύτως φησὶν ὁ πρὸ ἄλλων, πρὸν ζῶν κατὰ φύσιν τῶν ἡδὲ αὐτέχεται, τὰ δὲ λυπηρὰ φύσει. τῶν δὲ ἡδὲ τὰ πρὸ τῶν ἀναγκασίον ἡμῶν καὶ ὡφελίμοις σαυροῦσι, τὰ ἢ τῶν κακῶν καὶ βλαβεροῦν.

Βίβλις. Non multo post: *μαχηθῶν εἰς σφραγίς μιστοβάδων.*

ANNOTATIONES,
Ad Cap 5. Pag. 28.

Aπικηλμῶτων.] Lege *ἰπικηλμῶτων.*
τροφαί.] Lege *τροφαί.* Vi-
 ctus est necessarius, delicta
 vero superuacanea sunt.
ὡς δ' ἠνωτὸν ἂν.] Lege, *ὡς δ'*
δ' ἠνωτὸν.

ἰπὶ οἴκῳ κτήσιν.] Lego *εἰς*
οἴκῳ.

ἐν τοῖς ἐσὶ τοῖς δημοτικῶς.]
 Sententia postulat, *ἐν τοῖς*
ἐκτὸς μὴ δημοτικῶς. Sequitur
ἀφ' ἑσφραγίστας ἰλαίψαν: ἢ βύ-
τα μὲν, οἰκὶ ἀπέναντι, ἠρώτησ' ἢ
ὄμοις τὸ δ' ἰσοπρᾶχθ' ἰλιῶται τῶν
ἢ ἀλόγων. Sic restituendus
 videtur hic locus: quem
 confusio distinctionum, &
 omissæ particulae *ἢ* & τὸ ob-
 scurarunt.

δὲ ἀπαθ' ἑστίαις.] Malim *δὲ*
ἀπαθ' ἑστίαις.

κατασκευασμένων τ'.] Obser-
 uent rudiores constructionē
 verbi compositi: pro, *ἑστω-*
καμένων κτ' τ' κρείστας.

ἀπὸ τῆς.] Lege *ἀπὸ τῆς.* &
μοχ, πεφραγμένον: sicut supra,
τῆς μέλλου π.

τῶν χρηστικῶν ἰσοπρᾶχθ' αὐτῶν
χρηστικῶν.] Malim *κτῆσιν-*
ται.

ἑστωχίας τῆς.] Sic appel-
 1002

lat opinor honestam disci-
 plinam, & vitam recte in-
 stitutam.

πάντων ἀστυχῶτων.] Lego
πάντων. & *μοχ, & τ' σφραγί-*
ῆ μιν.

ἢ π' δὲ κ' τ' ἡολῆς καὶ π' α-
ραμρῶν τ' ὡς τῆς οἰκίῳ
ἰπικηλμῶτων, &c.] Sic restituen-
 dus videtur hic locus. Dis-
 tinctionum confusio, adhi-
 bita conuersione mea, facile
 tolletur.

μηδ' αὐδ' ἰλιῶται πάντων ποίειν
καὶ πύχαιν ἰσπερ.] Sic legen-
 dum censo, pro *πάντων, &c*
ἰσπερ.

χρηστικῶν τῆς μέμνησιν.] Pro τῶν
ὡς τῶν λογικῶν ψυχῶν, τῶν
συνουσιαστικῶν ἔχουσιν αἰὶ τοῖς
τῶν ὄντων λόγους, καὶ σύμφωνον
αὐτῆ τῶν ὄντων ἀλήθειαν.]

Intelligit, opinor, prenotio-
 nes naturales, quibus duci-
 bus ac veluti lumen præse-
 rentibus, verū inuestigatur,
 vnicum mentis & desiderii
 um & pabulum.

ἢ π' τηλικῶτων ἀφίμωτον.]
 Sic lege.

ἰπὶ τ' ἑμμέτρῳ καὶ ἀσυμμέτρῳ.]
ἢ μμετρον, quod dimensionē
 habet, quod certis modis &
 mensuris constat. *ἀμμετρον,*
 immensum, immodicum,
 sine modo & mēsurā. *ἀσὶ μ-*
μετρον, quod proportionē
 caret, siue modum excedat,
 siue citra resistat. Puto le-

gendum, ἐπὶ τῷ ἀμειψῆ. Vt-
cunque sit, declarat vocabu-
lum ἰμισίως, attento le-
ctori non obscurum vel sine
commentario.

κίδω⊙ τὸ δάπτειν.]
Possunt verba sic ordinari:
εἰ τὸ δάπτειν τῶν οἰκείων ἀ-
γαθῶν, ἐν κίδω⊙. Si suis
bonis excidere, periculum
est. Alioqui genitio iungit-
tur, κίδω⊙ τῷ ἀλώσει, pec-
riculum captiuitatis aut
damnationis.

αἰαλκιν φῶτι.] Videtur
legendum ἀγῶν, vel κίδωτος
αἰαλκιν, periculosa negotia
non patiuntur ignauiam.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 6. Pag. 32.

Αἱ μὲν ὀρεκταὶ.] Lege ὀ-
ρεκτικῶν. Mox, ἕως, vel
ἀπ' αὐτῶν.

εἰς ἀκλεβῆ ἀφῆσιν τῷ φαν-
τασθέντι⊙.] Sicut supra, τὸ
ἀφῆσιν, pro ἀφῆσιν ἢ
ὑπολαμβάνειν: ita hic ἀφῆ-
σιν, pro ἀφῆσιν vel ἐπισκε-
ψῆν ponere videtur.

εἰ δὲ ἴς κινῶν.] Lego εἴη ἴ.
& paulo ante, ἀναφίρηνται.
ὁσπὶ δῆσαν δακῆ.] Lego ὀ-
πρὸ δῆσαν ἴσιν δακῆ.

Ἐ σὺν ἰφῆ μὲν διακρίσιως.]
Fortasse ἀφῆσιν.

ἀφῆσιν εἰδοποιὸν τῷ ἀφῆσιν-
της ἰσῆσιν ἀφῆσιν.] Signi-
ficat, sublata libertate vo-

luntatis, tolli etiam naturā
hominis: nec inter homi-
nem & bestiam, quæ nature
suz impetu fertur, quicquā
interesse.

αὐταίρετον ἔχῃ ἴμυδι.]
Vtjam etiam αὐταίρετος. Fac-
ile concedi potest, bonum
animi in animo esse, sed cor-
poris bonum in corpore esse
reor: & tum demum bene
habere hominē, si sit mens
sana in corpore sano, ppter
arctissimam corporis atque
animi necessitudinem. Ani-
mus cogitando & discendo
alitur: corpus cibum, potū,
exercitationem, somnum, &
alia desiderat, quibus ani-
mus per se facile careret.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 7. Pag. 33.

Καὶ ὅτι τῆς μὲν ἀρίστως.]
Lege ἐκκρίσιως, & mox
ὅ αὐτῆς, legēdum videtur,
ὅ αὐτῆς κλίση.

τὸ τῷ φούκτι.] τὸ videtur
commodius omitti.

ὅπως Σωκράτης ὁ λόγος.]
Vide vt Socratica sit oratio.
Quia Socrates συγκρατῆσαι
τῆς ἀρεσθιαλεγειμῶν, ac-
commodabat se captui eo-
rum cum quibus differebat,
& sententias eorum cum
interrogando eliciisset, con-
futabat.

μὲν τῶν ἐπὶ τὸ.] Lege, μετῆ-
γῶν

γων ἐπὶ τὸ. Et paulo post, εἰς τῷτο πῖνεται.

Ἀφ' ἑτέρων δὲ, ὅτι εἰ μὲν ἀγαθὸ αἰσῖ.] In eo autem differūt, quod boni & sapientes. Vide Isocratis orationē de Pace, ubi loc' hic exponitur. Item Parænesis epilogum.

τῶν ὄντων καὶ εἰλικρινῶς.] Lege ὄντων, aduerbialiter.

συνειδητῶν αὐτῶν.] pro ἔσθ' αὐτῶν, vel ἔφ' ὀρέξειαι αὐτῶν συνειδητῶν.

ἔφ' ὅδ' ἔσθ' ἑφ' ἡμῖν ὀρεζόμενος, lege, & paulo superius, ἀφιλοῦμαι.

αὐτὸ ἐκκλίτης ἐπὶ δὴ ἔσθ' ἔστι, &c. διότι.] Quia hæc durius cohærent, particulam ἐπὶ δὴ omisi.

ὅτι φησὶ, τῷτων ὀρίζεται καλῶν.] Lege, ὅτι φησὶ τῷτων ἑφ' ὅσον ὀρίζεται καλῶν.

ἔδεν ἔγωγε σὶ πάρεστι.] τὸ ἔδεν redundare videtur, nisi vehementius neget. Cæteri quidem codices id non habent. εὐπω σὶ πάρεστι, nondum tibi adest: hæc est, nondum assecutus es, didicisti, cognouisti, tenes. Sicut D. Paulus, τὸ μὲν ἠγέλουν μοι παρῆκαυ.

Sed quid Simplicio in mentem venerit, vt amphibolia luderet verbi παρῆκαυ, non intelligo. Sequitur enim εἰ παρῆκαυ, si adest res desiderata, & ὡς ἔπαρῆκαυ, tanquam ea res non adest.

Cum autem hic siue lusus, siue lapsus, siue etiam mendum codicis mihi non probaretur, aut (fatendum est enim) non satis a me intellexeretur: quæ in cōuersione omisi, hic reponam. Atqui si adestet: fortasse tempus appetendi iam præterisset. Nām appetitio est extensio appetitionis ad rem appetendam, quasi ea non adest. In fine huius loci, ipse interpretatur τὸ ἔγωγε σὶ πάρεστι: pro, ὅσον ἐφικτὰ τίως ἐστὶ. Hæc inconstantia me mouet, vt a Simplicio scriptum hunc Commentarium, sed non satis emendatum fuisse existimem: id quod hominibus studiosis illis quidem, sed pluribus rebus occupatis, aut immatura morte interceptis, solet accidere. Ac parum absuit, quin idem & mihi in hoc Opere accideret.

τῶν μὲν ἀσθημάτων.] Aut μὲν ἀσθημάτων καὶ ὀρέξεως, aut κατὰ ἀσθημάτων καὶ ὀρέξειν est legendum.

ἔφ' τῶν ὀρμῶν τῶν ὀρέξεως ἀσθημάτων.] ὀρμῆ Stoicis prior est, ὀρέξει posterior. Simplicio prior est ὀρέξει (vt supra monui) posterior ὀρμῆ. Sed hic Stoicos sequitur: & statim post, seipsum ἀσθημάτων γὰρ τὸ μὲν

ἄρμῆς ὀρεξίς. Quare ignoscat inhi æquus lector, cum in hac arguta distinctione ipse sibi auctor non constet.

τῆς ὀρεξίως, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπι-
κλιώσας.] Fortassis ὡς καὶ τῆς.
Ioannes Moibanus, Augus-
tanus physicus, in Græcis
litteris & in philosophia non
minus quam in re medicâ,
in qua præclare suo munere
fungitur, versatus, ὀρεξίον sap-
rius ad ἐπισημησίαν, ὀρεμιῶν
ad θυμοειδῆς referri putat: &
tamen a Galeno taxari non-
nullorum superstitionem
in distinguendis vocabulis,
qui in libro de dogmatibus
Hippocratis & Platonis eo
in loco quem e εἰ. περιτεταῖν
citet, synonymis vsum esse
scribat, ut ostenderet, de
vocabulis non esse litem
faciendam. Idem μεθ' ὑπε-
ραξίσιως, modestè, placi-
de, continenter, vertendum
censet.

ἐκκλύει.] Lege ἐκλύει. &
post, ἐπὶ τῷ εἰλικρινῶς ἀραγή.
λιγύτην.] Lege λιγύτην καὶ
ρησίαν.

ἢ καὶ δὲ μὲν εἰς τὸ φαι-
νόμενον ποιεῖται.] Lego ποι-
εῖται, aut ποιεῖται. & post,
ἀλλήως, & συμφέρον, & ὅσα αὐ-
τῷ φησ.

μετὰ πείραν.] Post ex-
perientiam. Fortasse μετὰ

πείρας, accedente experi-
entia.

ὅτι δυναθὲν κῶ. Fortasse, ὅ-
τι, ut sit articulus composi-
tus: Id quod fieri poterat.

ὑπὸ τῷ κερδιόνων ἔργων.]
Fortasse λόγων τε καὶ ἔργων,
honestiorib. dictis & factis
Post. ἀπειροῦ.

καὶ δυναθὲν καὶ ἀνάγκη.]
Legendum, καὶ ἀπυροῦ ἀ-
νάγκη. & in fine, ὡς τῷ συμ-
μίτρων.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 8. Pag. 41.

Καὶ τὸ δυναθὲν.] Lege τὸν δυ-
νάμωτον. & μοχ, ἀξιο-
ζέειν pro ἀξιοζέειν positum
videtur.

ὅτι ἐπισυμβαίνειν εἰσὶν ὅσα lege.
καὶ συμβῆ ποτε τὸ.] Lege
τῷ ἐπιζέειν, ἀπερίως αὐτὸ καὶ
ἀκινδύνως ἐκδέχεται. Paulo
post, ἀπυροῦ, & ἀραγῶν ἐλ-
πίδα. & καὶ αὐτὸς ζῶν τὰ ἐ-
πικτητῶν λίγη, πολλῶν δὲ μὴ ἐπι-
δοῦναι τῶν μίτητον, πῶς εἰπὶ
ζηνοῦσας, &c. Negatio μὴ
addenda est. Demosthenes
enim tantum præcipit,
quid faciendum sit: sed
quomodo sit faciendum,
non docet. Mox, τῶν ἀφαι-
ρίων lege. ἀφαιρία ἔστω φαιρία
hic non sterilitatem aut ferti-
lilitatem, sed τὸ ἀζηνοῦσας ἢ
ζηνοῦσας φέροι ὡς συμφορὰς
significant.

ὅτι εἰσὶν

ἢ ἐνίοτε σαώσῃ.] Potest ferri, sed rectius esse puto σαώσῃ.

ἢ ἀποφασῆς κλιμακτῆρος.] Legendum ἀποφυσῆς κλιμακτῆρος veto more astrologico appellat pericula. κλιμακτῆρος anni sunt in genere ἐβδομηκονταετησίης, septimus & nonus quisque, qui Saturno & Marti attribuantur. Hos nonnulli scansiles appellant. Deinde quæque suos genesis habet peculiariæ κλιμακτῆρας καὶ τὰς τῶν ἀφελικῶν τόπων παρόδους, καθὼς τὸς αὐαρελικὸς τόπος τε καὶ ἀστράς καὶ ἀκπίας καὶ ἕραα. Sed hæc non sunt huius loci.

ἢ τῆς πρᾶξις lege: δε, μὲν κινδύων ἐλίδος.

ἢ μὲν τῶν ὄντων ἡμῶν.] Prius ἡμῶν redundare puto. post, ἀπαικτῆρος lege.

οἱ μῦθοίς.] Fortassis ὁ μυθικός Thebanus, Creontis filius. Fabula siue historia nota est.

γυμνοτήτων.] Lege γυμνοτήτων. & mox ἐλάττωσ.

ἢ ἐπὶ τῆς ἐπὶ τὰ μέγιστα μεταβλητέας, ἢ φ' ἄ.] Aut legendū ἢ φ' οἷς: aut ἢ φ' ᾧ pro διὰ ἰπὶ ῥήματι accipiendum. Post, lege ἢ τῶν φέρων, ἢ ἄλλοις, μετρίως.

ἢ ἀποφασῆς, ἢ αὐ καὶ τὸ τῆς, &c.

ἢ ἀφ' ἀμφω κτλ.] Lege, aut ἢ κτλ, aut παρὰ φύσιν.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 9. Pag. 44.

Καὶ ἐγκρίσαστε.] Lege καὶ ἐγκρίκατες καὶ μετ' αὐτῶν.

αὐτῶν δοκίμων.] Lege αὐτῶν ἢ δοκίμων.

ἢ ἀπὸ τῶν.] Lege τὰς ἀπὸ τῶν πρᾶξεων. Μοχ, καὶ δίκτυον ὅλα πάντων τῶν θείων δοκῶν δεινότατον.

καθὼς τὸς ἰταίρους, Lege: & μοχ, ἰμφοῦν ἀλήθειαν, fortasse legendum ἰμφοῦν ἀληθασίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν, & immortalitatem & veritatem declarans. Cæterum quod de constantia Socratis dicitur: Lucianus nefcio quid suspicatur de eo molli usculum commendante iudicibus suos liberos. Et fieri potest, vt dissimularit mortis metum: & aliquo vanæ gloriolæ choragio adductus, fuga salutem querere noluerit. Fieri etiam potest, vt discipuli & amici multa de eo confinxerint. Nam quod de pictoribus scribit Ælianus, lege eos fuisse iustos, imagines civium vt formosiores veris pingent: idem a scriptoribus etiam Græcis observatum fuisse probabile est. Nec illi hac in re

mendacii crimen extimue-
runt, cum putarent, id pie-
tatis & grati animi esse mu-
nus. Et quia Stoici natura in
primis nituntur: producant
mihi aliquem qui præsens
vitæ periculum, subito præ-
fertim obiectum, natura nõ
exhorrescat? Et si autem ea
præmeditatio, quam hic
tantopere prædicat, illum
horrorem non nihil mitigat
& lenit: tamen plane cum
tollere nullo modo existi-
mo. De hominibus despe-
ratis, & numine afflatis, nõ
loquor. nam alteri a natura
desciuerunt, alteri naturæ
infirmittatem superarunt.

εἰ οὐκ ὁ θάνατος μῆτι τῶν
ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ, μῆτι τῶν σὸς ἐφ'
ἡμῖν, σὸς αὐτὸ εἶη κακόν.] Si vita
non est nostri iuris, ne mors
quidem nostri iuris erit. De-
præcatus ergo hic locus est,
sic fortasse corrigendus: εἰ
οὐκ ὁ θάνατος μῆ τῶν ἐφ' ἡμῖν
ἐστιν, ἀλλὰ τῶν σὸς ἐφ' ἡμῖν,
σὸς αὐτὸ εἶη κακόν. Si mors non
in potestate nostra est, sed
alieni iuris, non erit malum.
Quamquam ne sic quidem
mihi satisfacit. Mox enim,
mortem concedit corporis
esse malum. Fortassis autē
innuit, mortem neq; ad vi-
uentes neque ad mortuos
pertinere, quod a viuentib.
absit, mortui vero nihil sint:

quo dilemmate quidam e-
lulsi mortis metum.

καὶ ἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι καὶ
κρείττονα, Lege & supra, ἀφ-
ηρητίον.

Ἐ ὑδίποτε τυγχάνει κακὸν
τῆς αὐθροῦπῃ.] Nec vnquam
est homini malum. Idem
tamen Socrates dicit, ταῖς
μὲν ἀγαθαῖς ψυχαῖς ἀμεινον,
ταῖς δὲ κακαῖς κακίον ἔσται. Bo-
nis animis fore melius, ma-
lis peius.

Ἐν θάνατον ἰστοῦμαι καὶ ἄ-
μῃ.] Vocamus quidem: sed
si veniret, imitaremur for-
tassis senem illum Æsopi-
cum. Vix enim quisquam
sana mente sibi consciscit
necem, sed aut corporis aut
animi dolorib. victus. Paulo
post lege, χρῆσθ' ὅπερ ἰστικη-
τας.

Lege δίκειντο εἴ ἔστω πῶς
ἐκείνας ἕως ὁδωίας, ἢ οὐ σὸς
ὁδωῶντο, vel ὀδίνοντο. Non
multo post lege, ὅς τ' ἰαυτῶ ἢ
πόλοι παρεχέρισται, εἰπῶν.

καρίτης καρίτης ἔρημίστων
δάσπερῶ. & mox, ὑδὸν τῶτων
δανόν ἐστὶ. & deinde, χρῆ ἔλ-
ναι τὸν μίχοντα, & τὸ καὶ ἕως
μὴ ἐφ' ἡμῖν, ὡς ἐφ' ἡμῖν οὐσ
χρῆσθ'.

καὶ πῶς δουδίνουαυ lege: &
ἔ περισοχιάσθ' πῶς αὐτά.

ANNOTATIONES,
Ad Cap. 10. Pag. 47.

Τὸ στοιχείον, τὸ αὐτὸ αὐτῶν
 ἴσα, lege. Et, *εὐχάρων* ἢ
 ἰσότητος τοῦ αἰσθητοῦ.

καὶ τὸ πῶς πικρὸν ἀρμόζει.
 ἴσα, γδ.] lege τὸ πικρὸν ἀρ-
 μόζει.

Ἐπὶ περιπίπτεισιν.] Lego
 περιπίπτεισιν: a περιπίπτω. &
 post (ἢ γδ αὐτῶν, &c.

καὶ τυραννῶνται τὰ πάθη.]
 lege τυραννῶνται, cum domi-
 nantur, tyrannidemque in-
 uafferunt. & mox ἑταίρων
 ἢ εἰς.

ἀμαρτανῶν ἴσα ὅταν ἴσῃ.]
 Fortassis, *μὴ ἴσῃ ὅτι πῶς.*

ἢ πικρῶν.] lege ἢ πικρῶν,
 ab ἡπίων. & mox ἐν ἑταίροις.

σφίζονται.] Fortasse σφύ-
 ζονται, vnde σφυγμός, per v.
 & mox ἰκνύσαστες.

καὶ ψυχῶν ἴσῃσιν.] Fortasse
 ψυχῶν.

*οἱ δὲ φιλοζήματα ἀμαρ-
 τανῶν.]* Videtur addendū
 οἱ δὲ φιλοζήματα τὸν πλεόν-
 τωμοίους. ἀμαρτανῶν,
 &c. Et paulo post, ἀλλὰ ἀλ-
 λουσι lege.

*τεκμηρια μὲν ἢ μῖν ἐναρ-
 γῆ, lege: & mox, τῶντι πικρῶν
 ἀρμόζων. & infra τὸ μὲν ἀφί-
 λιμοῦ μὴ ὀρεῖται, αὐτὸς ἢ τὸ ἢ δὲ
 ἐν τῆσδε. Sic Terentius:
 Impense cupitis, consulitis
 parum. Non multo post,
 legendum videtur pro αὐτῶν
 οἰδοῦντες, ἀλλὰ τὸν ἐπίστροφον:
 ἔστιν οἰδοῦντες, ἀλλὰ τὸ ἀπίστρο-*

φοι, ἔτι ἰαντὸς ἀπὸ μὲν. οἱ
 δὲ ἀρμόζοντες, καὶ τὸν πικρῶν.

Hunc locum ita esse legen-
 dum, auctoris sententia con-
 siderata, quiuis Græce do-
 ctus facile intelliget, nec
 deprauationis occasionem
 ignorabit, in manuscriptis
 codicibus versatus. Nam
 dum librarii celerius quam
 diligentius scribunt, chara-
 cteres & notæ facile confun-
 duntur, quas indocti pro sua
 incitia, sæpe etiam negli-
 gentia, fortuito legendo, &
 temere imitando, mendis
 implent codices. Nectamen
 desunt, qui pro oculis haberi
 velint, quicquid in ve-
 tusto codice scriptum inue-
 nerint.

*Ἐπὶ πικρῶν ἢ δὲ κικροτηκότων
 lege. & mox, ἀλλὰ αὐτῶν: &c
 συμφωνεῖν αὐτῶν, scilicet τῶν
 πικρῶν.]*

ANNOTATIONES.
 Ad Cap. II. Par. 50.

Επὶ ὅτις ἀφίλιμοι δοκῶσι
 εὐκότες.] Paulo ante, ἐπὶ
 ὅτις ἐξῶθεν ἀφίλιμοι εὐκότες.
 Opponuntur igitur ἀφίλιμοι
 φιλικοί, & ἀφίλιμοι.

ἢ ἵππεσις ἐχθὲν κερφότησιν.]
 lego & post pro ἀδρῶντος,
 fortassis ἀδρῶντος: ab ἀδρῶν,
 vnde ἀδρῶντος.

λεημοσύνης.] λεημοσύνης
 lege.

ἀσφίρεται, ἢ δὲ παισὶ.] Videntur hic deesse quædam verba, sic fortasse complenda: ἀσφίρεται; ἀσφίρεται μὲν αὐτῷ, ἄσφισι τὸ σπείραρον εἰς τὸν τίκεθρα: ἢ γὰρ δὲ πνεῦστί κε αὐτῷ. Post, χροῖως δασοῦ ἢ lege.

τίλω ὀρθῶς ὑπέληψιν.] ἴλεγο fortassis, aut simile verbum addendum.

ἐκείθεν ὑποταῖ, lege.

καὶ μὴ παρεπλάττειν ἐν τῇ συμπίσει αὐτῶν.] Non immutare aut diuersum statuere in earum complexione: hoc est, ea non confundere atque inuertere.

ἀγαθῶν ἕρεξις καὶ κερκῶν ἑκκλισις, lege. ἀλλ' ἢ ἐὸ φανέντ' ἢ κερκῶν ἑκκλισις. Sententia postulare videtur ἀλλ' ἢ ἐὸ φανέντ' ἀγαθῶν μὲν ἕρεξις, κερκῶν δ' ἑκκλισις. Et paulo post, καὶ τὰ φύσιν καὶ ἐκκλιθέν, ἐκ ὡσπερ οἰκονομαί, vno verbo.

καὶ ἡμῖν νομίζειν] Lego, καὶ μὴ νομίζειν. Hoc enim sententia postular.

καὶ ἐκκλίνειν ἐπὶ πολλὰ ἔ τρεῖς.] Lego. ἔ κκλίνειν: ἀλλὰ καὶ. & paulo post,

ἔ τρεῖς ἢ ἀγαθῶν ἔ τρεῖς.] τὸ ἔ τρεῖς videtur redundare. Et supra καὶ τὰ τρεῖς ὡς ἴσιν.] Fortasse καὶ γὰρ ἐν τούτοις ἴσιν.

ὁ μὲν ἐν τῷ.] Præcedit, ἢ

καὶ φύσιν τῶν φασισαῖων χροῖσις. Ad quam vocem cum articulus referatur, legendum est ἢ μὲν. Multa in hoc capite diuinanda fuerunt: quare sicubi coniecturæ nostræ aberrasse a scripto videbuntur, venia danda erit. τίς γὰρ μέν τις ἐστ' αὐτῶν, ὅτι ἀλλ' ἀληθῆ, πολλὰ δὲ ψευδῆ λέγει.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 12. Pag. 53.

Ὅ γδὲν αὐτῶν ἠδὲ πειρῶν.]

Lege ἡμῶν.

κίσις.] Lege κτίσις.

τῆς ὡς ἴσιν ἰπποφῆς.]

Lege τ' ὡς ἴσιν.

ἀμπερομύλων.] Lege ἀμπερομύλων.

οἰον ἡμῶν.] Lege γυνῆ.

ἀλλ' ἢ παντὶς ὡς δὲ χροῖς.]

Adde δὲ τὸ ἢ παντὶς κυβερνήτη ὡς δὲ χροῖς. Sic postea quoque vox hæc deesse videtur, nisi forte τὸ πᾶν, hoc est vniuersitatem rerum, pro deo ponat: quod minus placet.

διδάται, τὰ μὲν αὐτῶν πρὸς τὸ ἡγύμνον.] Legendum διδάται, πικρῶν αὐτῶν πρὸς τὸ ὡσηγύμνον ἰφίτων.

ὡς δὲ ἡμῶν τὸ.] Addenda negatio, ὡς ἢ δὲ ἡμῶν τὸ.

ἀλλ' ἢ τὸ ἡμῶν ἢ κλυδαῖο μόνον.] Quæ maris grauitas aut constantia sit, non intelli-

intelligo. Quid vero si ἰμβυήτις, παρὰ τὸ εὐθὺν, legas? ob profunditatem & fluctuationem.

ἀπὸ τῆς ἁφίσεως ἀόριστον.] Aut hæc verba redundant (nihil enim ad sententiam faciūt) aut complura defunt.

μυθὸν πλάσαι.] Lego, μυθολογῆσαι. Nam πλάσσειν μύθους dici non puto, sed πλάττειν μύθους. Vnde etiā κρησπλάσαι vel κρησπλάσαι dicuntur.

ταῖς ἰαυτῶν.] Lege ἰαυτῶν. ἢ δὲ κρησπλάσαι.] A κρησπλάσαι, scribendum per i in penultima, κρησπλάσαι. Differunt enim ἑρμῆν, ἑρμῆν, ἑρμῆζεν, ut & οἰκῆν & οἰκῆζεν: quæ cum similibus, imperiti librarii sæpe confundunt, & in re Grammatica non satis exercitati non animaduertunt.

εἰς τὸν ἀσπασίαν τὸν κῆρτον.] In conuenientem locum & nationem, &c. Qui diuina prouidentia se eo in loco & ea conditione natum esse intelligit, impiis & stultis querelis abstinet: quales vulgo audiuntur eorum, qui se in locupleti & nobili familia non esse natoz indignantur.

ἑταῖροι.] Lege ἑταῖροι. Et supra πλοῖον lege, pro πλοῖον.

ὁ δὲ κρησπλάσαι κῆρτον.]

Videtur addendum, γαίματι κρησπλάσαι.

κρησπλάσαι ἀπλοῦν κρησπλάσαι.] Per tempus, tempelluc, id est, matura ætate. Sententia est: Coniugium non esse differendum vsque ad ingrauescentem ætatem, viribus iam imminutis, & morte instante.

ἀφίσεως ἀπλοῦν.] Sic discedere, ut a nemine retinearis, ut nihil te remoretur, ut ipsa fatietas talium rerum mortem tibi faciat leuiorem.

ἀλλ' ἄλλος.] Malum ἄλλος, et si parum refert.

τὸν ἐν τῷ κρησπλάσαι.] Malim ἐν τῷ κρησπλάσαι. Et si me non fugit, aduerbia loci diuersæ significationis sæpe permisceri, siue id librariorū culpa, siue scriptorum incuria fiat. Hinc ἐν τῷ κρησπλάσαι apud Isocratem sæpe legitur, & id genus alia multa.

ἢ κρησπλάσαι ἐν τῷ κρησπλάσαι.] ἢ ἐν τῷ κρησπλάσαι est bellum iam conflatum aut gestum, non imminens aut impendens. Sic ἢ ἐν τῷ κρησπλάσαι, tempus quod iam adest.

ὁ πλοῖον κρησπλάσαι.] Retro oneratus, sarcinis onustus. His enim vxorem, liberos, familiam, omnes comparat: quares sunt quietiam Compedes appellent.

τῷ κρησπλάσαι κρησπλάσαι.] Cū tau

ta vitæ sit incertitudo ac fugacitas: nulla ætas secura, aut caducæ huius vitæ rebus nimis affixa, sed ad emigrationem perpetuo parata esse debet. Optima autem præparatio ad mortem, est animus in Deum intentus, & omnis aduersus homines officii conscientia.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 13. Pag. 55.

Tὼν δὲ ἑδὲ πείρερον.] Lege ἑδὲ πείρερον, vt est in Epicteto ipso, & post in Simplicii quoque commentario.

λοιπὸν παρὰ τοῦ διδασκῆτος ἕς.] Videtur addendum, λοιπὸν κεινὸς παρὰ τοῦ διδασκῆτος, deinceps regulas tradit.

ὡς ἔστι δὲ τὸ πᾶν τὸς γενόμενοις ἀφίσις.] Lego ἀφίσις, scilicet ἡμεῖς. Vt nos acquiescamus in iis quæ a natura rerum decernuntur.

ἢ ἀφροσύνην.] Lege ἀφροσύνην.

ἢ ἀπειρίαν.] Possunt exilia aut ruinæ ciuitatum intelligi. Sed ἐκ πυρώσεως, quæ τῶς κατακλυσμοῖς opponuntur, videtur esse rectius. Mox, φησὶ πᾶν θῶν: & post, σικαίρας, & ἀσειότερας, quos Aristoteles χαλεπῶς appellat. καὶ μυρία ἐπὶ μυρία δὲ μιῆμα, si iuremus, facta-

mento contendamus, non satis placet: nec tamen occurrit aliud melius, nisi ἀπειρίαν, aut ἀφροσύνην non displiceat.

τὸ μὴ ὄν ἀλλ' ἐν ταῖς.] Fortasse τὸ μὴ ὄν ἐστὶ τῶν πρῶτων, vel, ταῖς πρῶταις ἀλλ'. Tale certe aliquid sententia postulat.

ἑστὶν ἡμεῖς ἢ καὶ ὑλικώτερον ἕτα' ἀλλήλων.] Elementa a se inuicem, vt postea ipse declarabit, afficiuntur, & animantium corpora cibis, positionibus, aere, mutuaque violentia. Hoc nisi dicit Simplicius, non satis quid sibi velit assequor. Mox lege, κυρίως ὑφίσταται. Sæpe. n. errore librarii tertia persona præsentis indicatiui pro infinitiui hic legitur.

καὶ ἢ ἄρα.] Vel, οἷς τὸ ἄρα; vel, quod magis probor, ἢ ἄρα, absque articulo.

ἢ πολιορκιῶν ἀλλήλοις ἀφίσις ἴσως.] Sanitas est temperies quædam humorum & qualitatum, morbus redundantia vel penuria. Sed hæc accuratius tractent medici. Cæterum πολιορκιῶν plerunque absolute capitur: aut cum genitiui personæ, & accusatiui aut datiuo rei iungitur. Quare pro ἀλλήλοις fortasse legendum ἀλλήλους, vt apud Hocratem in Part

nefi: εἰ δίκαιοι τῶ ἀδίκων, εἰ
 μηδὲν ἄλλο πλοιοκλίβισιν, ἀλλ'
 οὐκ ἰλιπίστρα σακιδάειαι ὑπερ-
 ἔχουσιν. & apud Platonem,
 πλοιοκλίβισιν ἡγήματα. Mox
 lege, καὶ τῶ ἐν αὐτοῖς τῶ ἐναυκῶν
 πλοιοκλίβισι ἀπαλλάττεται.

δοται τῆ αὐτῶ ὀλοτατι, Vnum-
 quodq; suo toti restituitur.
 Libet ascribere pereruditos
 Euripidis versus, declarandi
 huius loci causa:

Ὅταν δ' ἴκηται εἰς τὸ σῶμα
 ἀφικέτω

ἐσθλῶδ' ἀπῆλθε. πινυμα μὲρ
 πῶς ἀγέρεθ,
 τὸ σῶμα δ' εἰς γλυῦ. ἔδὲ γδ
 κερτήματα
 ἡμίπεροαι τὸ πλῆθ' οὐοικῶ-
 σιμ ὄλον μῆτον.

At unde corp' insruere,
 singula
 Eorecedūt. Spiritus namq;
 athera,
 Corpusq; terram tepetis.
 Haud id mancipi
 Vlli datur, sed incoletis
 usui.

ἢ αὐτοῖσι σῶσι τῶ ἐν τῶ παρ-
 τι παχέων.] Ob mutuam ad-
 equationem elementorum
 vniuersitatis, ne ignis aut
 aqua redundet.

καὶ γδ ἐπὶ τῶ μερικῶν ζώων καὶ
 ἡ φῦσις. Coniunctione tran-
 sposita, sic legendum censeo:
 καὶ γδ καὶ ἐπὶ τῶ μερικῶν ζώων ἡ
 φῦσις.

καὶ δῆσοκαίμεμτα.] Lege, ε
 ἀποσήματα.

καὶ τὴν ἀξίαν κατ' ἐπιπέδι π
 κατ' μετ' ἐκείνων, lege: non
 κατ' ἐκείνων ἕ.

κατ' ἐβρίζωρμῶνα.] Vel, κατ' ἐ
 ἐβρίζωρμῶνα: vel ὑφίν, κατ' ἐβρί-
 ζωρμῶνα, α κατ' ἐβρίζω.

πῶν τῆ ὀρίξει καὶ ὀρμῶν.] καὶ
 ὀρμῆ lego, nisi malis κατ'
 ὀρμῶν.

ἔως τῶ ἀλόγων ψυχῶς μίσησε
 οὐσης τῶ ζώων, τῶ τι κατ' ἐβρί-
 ζωρμῶν.] Lego, πῶν φῦσιν πῶν,
 &c.

κινυμα μὲρον ὄλον ὀλίον.] Ma-
 lim ὄς, vel οἶον, ὅταν ὀλίον.

πῶς τῆ καὶ τὴν εἰμορμῶν.
 Α] γ' ἴσθ.] Videtur aut subin-
 telligendum, aut deesse par-
 ticipium, cuiusmodi fuerit
 δοθέντα, vel ἀφωρμῶν, vitā
 a fato assignatam.

καὶ γδ τὰ μὲν ἡνωσ ὄντα ἰκα-
 τῆρα πῶς τῶ ἀκρον κρινοταίειν.]
 Lego, τὰ μετὰξὺ ἡνωσ ὄντα ἰ-
 κατῆρμῶν τῶ, &c.

καὶ τὴν ἀξίαν ἔχει πῶς τὴν
 πῶς αἰρίσιν.] Malim, παρὰ τὴν
 πῶς αἰρίσιν, &c.

τὸ ἀλῆειν ἐν τῶ σκίλ[μὲρ μὲν.]
 Possit etiam legi, τὸ ἀλγῶν.
 Sententia est, dolorem non
 pertingere ad animum, sed
 in corpore resistere. Sic Pos-
 sidonius apud Ciceronem
 2, Tuscul. Nihil agis dolor:
 quamuis sis molestus, nun-
 quā te confitebor esse malū.

Ἐτ' ἰπιθυμίας ὀρίξεις νομί-
ζουσα.] Lego, κῆ ἴσ' ἔ' ἰπιθυ-
μίας ὀρίξεις, ἰδίας vel οἰκείας
νομίζουσα.

κῆ γρη' τὴν δι' ἡσίουῆς ὀρι-
ξιν κῆ γλυκυθυμίας κερκυθεῖ-
σιν τῆς αἰῆς σάμψα.] Puto
legendum, κερκυθεῖσιν ψυ-
χῶν, ἀφ' ἧς τὴν πρὸς σάμψα
δσ.

ὡν ἐκίνοις ζητήσασα lege.
δσ, πρὸς τῆ βλαβερῆ κῆ λυπη-
πορῶν πρῶτῃ.

ἀπολαύσει ἑωυτῆς] Lege ἀ-
πελαύσει, per u. non β.

οὐδέ τις γ' ἤλ' οὐτ' ἰχθυό-
τερος ἴσιν.] Aut τὸ οὐτ' re-
dundat, aut alterum inci-
sum deest.

κῆ βιωτικῶν αἰσθημάτων.]
Possunt cum omnes vitæ
calamitates in genere, tum
penuria rei familiaris seor-
sîm intelligi. Post, ἑωυτῆς
αὐτῆς lege

συνήθιστον] ἢ ὁμοίως.] Malim
ὁμοίωςναq; consuehunt. Mox
τὴν ἑωυτῆς ἠδονὴν
ἑωυτῆς] Forte ἑωυτῆς
ἠδονῆς.

μὲν τὸ ἑ ἀλλο πᾶτος περισλαμ-
βάνειν τὸ πᾶτος.] Fortasse μὲν
ἑ. ἄπορ' ἑῖς ἑαυτῆς, δσ. διὰ
ἑ.] Male coherent. Ratio
Grammatica postulat, ἑαυτῆς
ἑ. ἑτα κῆ.

ἑῖς πρῶτον ἑ ἑῖς συνθεῖν
σιν ἑαυτῆς.] Malim ἑῖς πρῶτον
ταῖς ἑῖς συνθεῖν σιν ἑαυτῆς πρῶτον

κεκλυθεῖν. Mox, ἑωυτῆς μὲν
δρῶν lege.

ἵνα μὴ τῆ δρῶν τ' ἐπιθυμίας
ἑπιλαθῆμεθα.] Lego, ἵνα μὴ τῆ
δρῶν τ' ἐπιθυμίας ἑπιλαθῆμεθα
ἑπιλαθῆμεθα.

δι' ἀνομίαν ἑσθ' ἑαυτῆς.] Si
id illi ex imbecillitate con-
tigerit: Veniebat in mentē,
δι' ἀνομίαν, ob intermissum
laborem, posse legi. Sed re-
pudio coniecturam. Mox,
ἑγὼ πρὸς πάλιν, δσ τῆς πλη-
ραῖς συνθεῖν.

ἀγνοῶν.] ἑγὼ πρὸς πάλιν lege. Σε-
πε α δσ ὀσцитанτῆ & im-
peditia librariorum permu-
tantur, cum repugnantia
inter ea sit maxima. Et pau-
lo post, ἑ τὸν ἑφ' ἡμῶν Σαλῆ-
σιον. Scribunt alii Sallusti-
um, Horatium imitari: alii
Salustium, simplici L. quod
rectius opinor, siue a sale, si-
ue a salute deriuetur. Et
mox, πρῶτον ἑμῶν ἑπιλαθῆ-
μεθα τῶν μῶν.

ἑῖς λιτότητα ἀκρω] Vel ἑ-
κρω, vel ἀκρω.

τὴν πρὸς τὴν φοβερῆτα
ἀγνοῶν.] Lege ἀγνοῶν.
Reliqua leuiores errata sic
corrigere: ἑμῶν ἀκρω, κερτα-
πίμπων, ἑγὼ πρῶτον, τῆς ψυ-
χῆς, διαφάνη, φοβερῆτα, ἑ-
πίλαθῆμεθα.

τὴν ἑ τῆς φύσεως.] Lege
τὴν πρῶτον.

ἀλλ' ἑδὲ ἑῖς ἑμῶν, ὡς σὺ-
μῶν

μεσιν αὐαυδῆταις.] τὸ αὖς σῶ-
μεσι redundare viderur.

τὸς ἃ λιμοῖς.] Cū pauper
tatis ante mentionem fece-
rit, hic pro fame pestilentia
reponendam censeo. τὸς ἃ
λοιμοῖς ἢ σφοδρῶς ἢ ἐπικλύσεις:
per ὃ non per η.

Ἐ ἀγαθὸν ἀλφ' τῦτων οἴμην
τοῖς γαίνε.] τὸ οἴμην redun-
dare puto.

Ἰδὲ αὖ, καὶ φαίνε) πολλὰ χυ-
εῖναρῶς αὐτῆ.] Suspecta le-
ctio, nec tamen quid melius
in mente venit. Sicut &
paulo post, Ἐ ἐν αὐτῷ σιχη-
ει, nisi καὶ praeponatur.

καταφρονήσει αὐτῷ φησὶ τῷ
τῶ φύσει.] Pro κατὰ φύσιν,
vel τῆ φύσιν.

πὶ ἔν τὸ ἀρεῖσι τ' εἶοσι κακί-
αι.] Sic puto legendū, πὶ ἔν;
τὸ ἀρεῖσι τ' εἶοσι & κακίαι τῆ
ψυχῆ, καὶ τ' εἶοσι. &c.

αὐτὸ ἀγαθόν.] Addendus
videtur articulus, αὐτὸ πῆ-
ραθόν.

ὁμοῖ ἀλφ' τοῦτο δῶκετ' ἐλεῖ-
σαι.] Scilicet quali ἀρεῖσι, ο-
ptabilis, expetenda. Alii πα-
ρὰ τ' ἀρεῖσι, a Marte: alii quasi
δῶκετ' ἐλεῖσαι, placitam dici putāt.
Ego ne hæc verba omitte-
rem, virtutem non a viro,
sed a vi deduxi: vnde etiam
vir dictus videtur.

οἱ μοχθηροὶ πῆμιπῶ.] Lege
καταφρονήσει, a μεμφομένη.

αὖς κ' ἐλεῖσαι ἢ ὄντις Ἐ μὴ ἴ-

σαι βῆται.] Vt qui possent
non esse tales. Dubitari po-
test de iis, quorum ingenia
rudiora sunt, quique ab in-
eunte ætate inter nefarios
homines educati recta in-
stitutione caruerunt. Sed
est illud fortasse τὸ ἐλεῖσαι
τῆς δόξαις ἀγαθότητ' εἶδ',
de quo supra dictum: &
stulti a pecudibus nihil di-
stare putantur.

σοῦ αὐτῷ ἔν αὐτῇ ὑγείαι.] For-
tassis, σοῦ αὐτῷ ὑγίαιαι.

ἢ ἀκήρατοι ἀγαθὰ εἶναι λπδ.]
τὸ εἶναι redundat: vt & μοχ,
καὶ ἔν πῆμιπῶσι ἔχ ὑποση-
σαι, τὸ ἔχ delendum.

ἀλλ' ἀγαθὰ εἶναι ἐποίησεν καὶ
ἔτις νο(ῦσιν αὐτὰ.) τὸ ἀλλ' &
αὐτὰ redūdare, aut corrupta
esse videntur.

ἀλλ' ἀπερυσπῶσαι ἔτις ἔσι.]
Lege περυσπῶσαι.

Ἐ ἴδει μὴ τὰ σπῶσαι μόνον &
ἀκήρατοι.] Hæc fortasse cau-
sa fuit Aristoteli, cur diuinā
prouidentiam orbe lunæ
terminaret. Hinc & Epicu-
rei tamē Dei prouidentiam,
quam animorum immor-
talitatem sustulerunt: quod
tanta esset perturbatio, mi-
seria, imbecillitas, improbi-
tas vitæ humanæ. Sed aliud
docent sacræ literæ, quæ &
supplicium improbis mi-
nantur, & lapsum angelo-
rum etiam tradunt.

τῆς μύθης φανεύσῃς ὁπωσσοῦ
 κηκίας.] Quæ sola utcumque
 malum vita est. Ne animi
 quidem vitia prorsus esse
 mala contendit, secus quam
 Theologi.

ὡς ἀσχηκτοῦ αὐτὸ.] Scilicet
 τὸ κηκίον. nam κηκία ante-
 cedit.

συγχωρήσῃ.] συγχωρήσας &
 sententia & constructio pos-
 tulat.

ἢ κροταίνω τίς ται lege.

τῶν ἰρωμύων.] τῶν ἀγαπη-
 τῶν. Sic ea vocat quæ ad-
 damantur, non amafios aut
 amicas.

ἢ ἀπὸ τὸ πλείως κὲ ἀντιξέσ-
 μος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς κερυ-
 φίσταται.] Puto legendum, ἢ
 ἀντιξέστος κηκίον, δεκ. κερυ-
 φίσταται. Facilius concedi
 queat, id esse, quod nullo
 modo sit, quam perfectum
 & arbitrarium animi hu-
 mani malum. Sed vnde illa
 coacta siue ignorantia siue
 malitia sit, non explicat: vt
 nec D. Paulus, qui disputa-
 tione interrupta, scrutato-
 res diuinorum arcanorum
 obiurgat.

ἢ ἀποκίνητος κὲ ἀντιξέστος
 ὡστὶα τῆς ψυχῆς.] Quia vero
 pleriq; omnes hac libertate
 ad perniciem & suam & ali-
 orum abutuntur: quid dic-
 cas? Cur puero gladium, aut
 potius furioso? Sunt hæc

arcana Dei, nullo humano
 ingenio explicabilia: nisi
 quis illud forte probet.

Ludit in humanis diuinapo-
 tentia rebus.

! Sed hunc ludum risumq;
 Dei Socraticum, sacræ literę
 detestantur.

εἶναι αὐτὸ εἶλοντο ἀνθρώπων κὲ
 τῶν τῆς.] Puto legendum,
 ὅτι αὐτὸ εἶλοντο ἕως ἀνθρώπων, τῆ
 καὶ τῆς ἀνθρωπίνης. Ad rem
 ipsam quod attinet, si quis
 cruciatus inferorum con-
 cesserit, quorum testimoni-
 orum plenæ sunt sacræ lite-
 ræ, quis non malit vel saxū
 vel nihil omnino potius
 esse, quam æternas scelerū,
 casque intolerabiles, dare
 pœnas? Nemo mihi, certe
 quidem, vnquam persuade-
 bit, vt malim in cruciatu
 esse, quam nihil esse: vario-
 rum morborum carnifici-
 nas expertus, vt alias arum-
 nas & molestias taceam. &
 post ipse Simplicius confite-
 tur, ipsum esse ideo expeti
 quod bonum sit.

ἀγαθὰ λίγη μὲν εἰς πείρα ἔνδ
 τῶν ἀγαθῶν.] Bona dicimus in
 ordine quodam boni. Verba
 subobscura sunt: sed puto
 eū velle, stirpes & animan-
 tes suo loco esse bonas. Sed
 quę continenter sequuntur,
 ita vel obscura vel deprava-
 ta sunt, vt ea me non assequi
 fatear.

fatear. καὶ τῆ αὐτῆ ἀλλήλα ἐφίσει παρὰ τὸ ἀφοραζόμενον: Et desiderio sui mutuo a separatim vel destinatis. Sed si diuinare liceat, sic restituendum censent hunc locum: καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ λίγερρον, ἀλλ' ἐν πείθει ἕνι τῷ ἀγαθῷ, καὶ τῆ αὐτῆ ἀλλὰ ὑφίσταται παρὰ τῷ ἀφοραζόμενον: Et stirpes & animantia bona dicimus, sed ordine quodam boni, & remissione erga alia, diuinitus destinata. hoc est: Deus stirpes & animalia destinavit ad bonos vsus, sic tamē, vt suo loco bona essent, & inferiora bona ceteris. Hanc sententiam in conuertendo sequi melius esse duxi, quā ea scribere, quæ nec ipse nec alii intelligerent. Paulo post lege, ἅτε καλῶς ἐκ δυνάμεως τὴν αἴρεσιν.

καὶ ἀπ' αὐτῆ ἰχθὺν τὸν ἀρχαῖον.] Malim, καὶ ἀπ' ἧς. nisi hic nouam periodum incipias: quod fieri potest.

ἰπέριον.] Lege ὑπερίον. ῥοπή παρὰ τὸν ἀρχαῖον, ἰχθὺν παρὰ τὸν ἀρχαῖον δυνάμει ἐκ δυνάμεως.] ῥοπή παρὰ τὸν ἀρχαῖον, ὑφίσταται παρὰ τὸν ἀρχαῖον: δύναμει ἐκ δυνάμεως.

ἅτε καλῶς τὸ ἐπίκτητον ῥηθὲν ἐκ τῆ αὐτῆ λόγον.] Lege, ἅτε καλῶς τὸν ἐπίκτητον ῥηθὲν ἐκ τῆ αὐτῆ, &c.

καὶ τὸ τῷ θεῷ ἀποδοτέον.] Lege ὑποδοτέον. Et post,

ῥηθὲν ἀποδοτέον, & ἐκ τῆ αὐτῆ, & ἀποδοτέον τὸν ἀρχαῖον, & ὡφελήθηται, & ἀπὸ ἀποδοτέου ὅτι τὸ ζητῶν ἀποδοτέον τῷ ἀποδοτέου ὀφείλει.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 14. Pag. 69.

ΟΤΙ ΔΥΟΡΘΩΣ ΔΕ ΦΕΡΕΙΝ ΛΕΓΕΤΑΙ. Et, ἐκ καλῶς ἐκ δυνάμεως εἶπαι, &, αὐτοῦ ὅτι, &, ὑφίσταται ἕνι τῷ ἀγαθῷ.] Lege παρὰ φύσιν. Et mox προηέλεγε, καὶ ἀποδοτέον. & προηέλεγε, ἐκ δυνάμεως, cum & cætera verba pluralia sint.

καὶ τὸ τῷ ἀποδοτέου.] Lege, ἀποδοτέον ἢ ἀποδοτέον, ἕως ἄρα τῷ ἀποδοτέου.

ἀπὸ ζωῆς ἀποδοτέον τὸν ἀρχαῖον.] A vita proferens sermones: hoc est, oratio est καὶ ἀποδοτέον.

ἅτε καλῶς ἐκ δυνάμεως.] Lege ὅτι καλῶς, id est, τῷ ἀρχαῖον ἐκ δυνάμεως, ostendunt generosos animos. Aut ἀρχαῖον, ἀρχαῖον, mordet generosos animos: hoc est, τὸ ἀρχαῖον ἰχθὺν ἀρχαῖον. ἀρχαῖον non video quæ sensum habeat, si conuertentis recipiunt, admittunt.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 15. Pag. 70.

EXTREMO VERSU LEGE, ὑφίσταται ἕνι τῷ ἀγαθῷ.

ἐπὶ τῆς ψυχῆς πηλοῦς τῶν.] Sensus & constructio postulare videtur, ἐπὶ τῶν ψυχῶν ἀποίησιν ὁ θεὸς τῶν ἀγγέλων πηλοῦς.

2. καὶ ἐκείνη αὐτὸς αἰδωθήσεται.] Suspicio legendum, καὶ ἐκείνη παρ' αὐτοῦ: vel, διὰ τὴν αἰδωθήσεται. Et pro ἀγγέλων, malim ἀγγέλων. nisi forte placeat, ἀγγελοῦς τῶν ἀγγέλων, transire generationem, & incolumis ad suam originem reverti.

ὅψ' ἂν κινῆται ἄλλοι.] Lego ἰψ' ἂν. sicut post: ἰπὶ δὲ τῶν λαϊκῶν παρὰ δολοῦν.

τὸ παρὸν ὁσφ' ἐν ἡμῖν περικλυτὸν κρησίου τέλειος καὶ ἀεμφισβητήτως ὑποκίελαται τῶν λόγων. Sic corrigatur hic locus.

μὴ ἐκίετα γδ τῶν.] Videtur deesse, γαυατῶται γδ καὶ μετέκίετα, Occiditur enim & dividitur. Sequitur enim, ζῶν δὲ μένει καὶ ἐλόκληρον, vivum manet & integrum. Quid vero si μετέκίετα, ut apud Homerum, ἀλλὰ ἀφ' ἐμετέκίετα πομένων, membratim dissecatur.

αὐτὸς ἀμυνθήσεται.] Lege αὐτὸς. & mox, ἕτε θλίψιν, addendum φέρει, vel simile verbum. Et post, αὐτὸς δ' εἶ. Deinde, ἀφιλοῦσ' παύτως ἐστὶ, ἀσφραδῶς. Cætera errata, ut καὶ παρὰ δολοῦν ἡμῖν παρὰ δολοῦν.

τις, & αὐτὸς αὐτοῦ ἐν, & ἀσφραδῶς, & κρησίου τέλειος, facile a quouis hoc modo corrigi potuissent.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 16. Pag. 73.

Τὴν πᾶν ἰπὸς.] Lege, ἡν καὶ ἰπὸς.

ἰσὶ δ' ἀσφραδῶν.] Malim ἰσας. Et mox, ἀσφραδῶν, subiunctivo: ut ἀσφραδῶν optatio modo.

ἰπ' ἰδῶν.] Lego, ἡν ἰπ' ἰδῶν. &, καὶ ἀσφραδῶν ἰπ' αὐτῆς. Et post, καὶ ἡν αὐτὸς ὡς ἀλλοτρίους.

διδόσθ'.] Malim, διδοῦσ' τῶν ἀσφραδῶν.

ἰδῶν.] Lege ἰδῶν.

ὅτι ἀμυνθῶν ἡν ἰπὸς τῶν ἰσας ἀσφραδῶν.] Quod nō modo cogitatio suam affectionem, &c. Obscura videntur hæc minus attentis. Sed hæc sententia est: Ut oratio ad animi affectionibus proficiscitur: sic animi affectiones oratione excitantur.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 18. Pag. 74.

Κούα.] Malim ἀκούα. ἰσὶ δ' ὁ λόγος αὐτὸς τῶν ἰπὸς παρὰ δολοῦς.] Lege, ἰπὸς μὲν παρὰ δολοῦς, ἕτε παρὰ καὶ ἰσας.] Fortassis ὁσφ' τῶν ἰσας.] Malim τῶν σι εἶ.

παρσύρωσι.] Lege παρ-
συρῶσι, vt sit αἰε. ῥ. passiuus.
Et mox εἰς διέξωσται.

σφίζεις.] σφύζει per v. vnde
σφυμῶς apud medicos, pul-
sus.

ἀπὸ εἰσῶς συγινῶς.] Adde
ὅτι συγινῶς.

ἰπυλατορῶν.] Lege ἰπυ-
λατορῶν, scilicet τῶν λόγων.
Nec enim ad ὁρῖεις referen-
dum est.

τὸ πικρὸν δὲ μῦθον μὴ δάσκει-
σθαι.] Lego, τὸ πικρὸν δὲ μῦθον
μὴ δάσκεισθαι.

ζῴωνος ἔ.] Lego, ζῴωνος,
καὶ τὸ πικρὸν ὅς ἐστι μαλισταίως: ἢ δὲ
ἰσθῶν ἢ κῆρῶν.

Ἐ τὸ πικρὸν ἀνάκη ἀπειροῦν.]
Et seruum necesse est negli-
gi: Potest hoc vtcunque fer-
ri. Sed τὸ ἀνάκη redundare
videtur.

ἐν αὐτῇ τῇ κρείσσ.] In ipso
iudicio. Non placet, ac ne
συνκρίσσει quidem. Quid vero
σιν κρείσσ?

καὶ δ' ἀνωμαλίας.] Annota-
uit Varinus, τὸ καὶ sæpe re-
dundare apud auctores. Re-
ste ille quidem. Sed videtur
sæpe etiam prius membrū
orationis ante καὶ deesse: vt
hic fortassis omissum est, τὸ
τι φύσις ἔ. ἀνωμαλίας καὶ τὸ
ἀνωμαλίας.

τὸ ἐν τῇ ἑλαίῳ.] Fortassis
ἔπι ἐν τῇ ἑλαίῳ.

ἔπι δ' ἐκείνων ἰπυλατορῶν.]

Fortassis, οὐτ' ἐπ' ἐκείνων,
scilicet τῶν συμμέτρων. Post, τὸ
ἀπὸ τῶν μικρῶν ἀνωμαλίας lege.

ἀπὸ τῶν μικρῶν.] μικρῶν
lege.

ἢ χυλατορῶν.] Verbū hoc
vsurpatur de iis qui alienas
fores pulsantibus respon-
dent. Hic, obaudire aut non
parere significat.

Ἐ ἰμὶ ἀνωμαλίας.] Malim
ἰμὶ ἰμὶ.

ἀπὸ πίστεως ἀπειροῦν.]
Addendum videtur, ἀπειροῦ-
ται πύφου τῶν ψυχῶν.

ἰπυλατορῶν.] Fortasse, τῶν
συνκρίσσει: quanquam ne hoc
quidem satis placet.

καὶ τὸ ἀνωμαλίας.] scilicet τῶν
μεισθῶν.

ὅτι κρείσσ.] Malim κρεί-
σσει.

ἢ κρείσσ.] Malim, ἢ
ἢ πῶς ἢ χυλατορῶν, ἢ ἰπυ-
λατορῶν ἢ ποιῶν τὸ ἀνωμαλίας.
καὶ ἔστι ἰπυλατορῶν τὸ πῶς
ἀνωμαλίας μῦθον ἀνωμαλίας. Καὶ
αὐτὸν ἰπυλατορῶν ponat,
μηδὲν ἢ ἰπυλατορῶν: per inco-
gitantiam puto Simplici-
um τὸ ἀνωμαλίας μῦθον incul-
casse: vt est interdum curio-
sior, & vt Asianus, verbosior,
nimisq; lectorum ingenii
diffidens.

ἢ κρείσσ.] Malim ἀνωμαλίας.

πῶς ἢ ἰπυλατορῶν.] Fortassis
ἰπυλατορῶν.

Ἐὰν [ἄφορος.] Malim εὐδὶ ἀφορος.

ANNOTATIONES, Ad Cap. 18. Pag. 78.

Οἷτος.] Lege, αὐθότου ὄτως ἀπολειφθῆναι, vcl amentem relinqui, vcl perinanere.

τὴ κρη' ἰαυτῶν.] Lege, κρη' ἰαυτῶν.

ANNOTATIONES, Ad Cap. 19. Pag. 79.

Ἐχει τὴν ψυχὴν.] Lege ἔλκει. & mox, κενὴ δόξου. & χρονοί.

ἡμῶν γὰρ δόκησις.] Lege, ἡμῶν γὰρ δόκησις.

τίτι γὰρ φησὶ.] τὸ γὰρ redundat.

ἀπειροτέρην παρ' ἀφροσύνης ἀρετῆν.] Insignem apud homines honorē. Malim παρ' ἀφροσύνης, honoratiorem esse humanā conditione, diuino honore meruisse.

Ἐπιπέδου.] Particula, Aliquis: Latini fere neutro genere, vt Satyricus: Aude aliquid breuib. Gyaris & carcere dignum.

Si vis esse aliquid. Probitas laudatur, & alget.

Ἐπίπεδον γὰρ.] Fortasse, ἀφροσύνη γὰρ ἐστὶ τὴν ἐφ' ἡμῶν, κατεφροσύνησι ἢ τὸν ἐφ' ἡμῶν ἐπίπεδοι τὴν πικρὰν δολοφύνην.]

Lege, τὴν πικρὰν δολοφύνην. & mox οὐκ εἶπεν.

ANNOTATIONES, Ad Cap. 20. Pag. 80.

Περί τὴν αὐθότου.] Lege ἀδωάτου, vcl αὐθότου. αὐθότου hic locum habere non videtur.

τὸ ἀπόκριον πολυπραγμοσύνην lege.

ἀποδοῦς ἀξίαν τὸ λόγον ἡνὸς ἀξία εἶναι.] Lege, ἀποδοῦς τὸν λόγον ἡνὸς ἀξία εἶναι.

Ἐστὴν.] Ἐστὴν λέγο. καὶ ἄπεν οἰκίτην.] Lege, καὶ τὸν οἰκίτην.

Ἐστὴν ἐστὶ.] Malim ἐστὴν ἐστὶ. κακία ψυχῆς πλημελιῶς ἐνεργεῖν.] μὴ καὶ ἐστὶ.

καὶ ἀποπύργων.] Lege ἀποπύργων.

ANNOTATIONES, Ad Cap. 21. Pag. 81.

Καὶ ἀνδρίζομαι.] ἰορίζω. καὶ ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ ἐπ' αὐτοῖς.] τὸ ἐπ' redundat.

Ἐἰς ἀρχαίτων.] ἀρχαίτωνε lege, ἀποπύργων.] ἀποπύργων.

ANNOTATIONES, Ad Cap. 22. Pag. 83.

Οὐλως γίνου.] Malim ὀλως. τὴν ἀφροσύνην ἀφροσύνην.] τὴν ἀφροσύνην.

τῶν αὐτῶν.] τῶν αὐτῶν ἐπ' αὐτῶν φερμενόμενος.] Fortassis ὑπὸ αὐτῶν.

καὶ τὸν διοχλίω θύσασα.] Alii referūt: Nisi Alexander esset, Diogenes esse vellē. οἱ ὑπερδιδίπες τῆτον.] Fortasse ὑύτων, vel ὑύτω.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 23. Pag. 84.

Επιδικάζει.] Lege ἐπιδικάζει, ab ἐπιδίκασμα, non ab ἐπιδοίκουμι.

οἷα πρᾶγματι στυαμῦ ἀξίω νομίζεις.] Lego νομίζεις, aut στυάζονται, καὶ τῷ ὑμῶν πρᾶγματι στυαμῦ ἀξίω νομίζεις.

Ἔτις ἐνός.] Malim ἐπὶ πῶς οἷός.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 24. Pag. 86.

Καὶ συμποσιάζει lege. Et ποθὸς τι τὸ περιεργῶ.

καὶ τῶν ἐκ τῶν.] Lege, ἰουτῶ ἀίρεσις ἰκασθῶ ἐ ἀπίχεται καὶ μετὰ λαμβάνει. Alia sunt Laphtharum nostrorum τῶ κυπετομάχων conuiuia, in quibus id præclarum habetur, si neque pes neq; caput officium faciat. Edere quidem nemo cogit: sed nisi biberis ex alièna libidine, non raro periculū, odium certe quidem paratum est semper.

Nec alia ratio melior, ea quæ velis vel resciscendi vel conficiendi (vt audio) in conuentibus Imperii, quam strenue certandi poculis. A

quibus statim in senatum itur, & de republica, de religione, de incolumitate patriæ præclaras sententias dicunt ii, qui neque mentem neque linguam incolumem habent. Et miramur res nostras indies ruere in deterius, ac periculum esse ne vel externa vi, vel intestinis dissidiis oppressi concidamus?

ἰφ' ἡμῖν ἰπὸν ἐκκλίνας.] Lego πινίαν ἐκκλίνας. quæ vox, vt & supra καὶ ἀπίχεται, libracii oscitantia videtur omissa.

τὸ ἀζαθὸν ἡμῶν, ἢ τὸ κρηθὸν ἐν τῶν τοῖς σὺν ἐν τῶν ὀρεχθῆται ἡμῶν. Deprauatus haud dubie locus, sic fortasse restituendus: καὶ τὸ ἀζαθὸν, καὶ τὸ κρηθὸν ἐν ὑύτοις ἡμῶν, σὺν ἐν τῶν λαθῶν, ἢ μὴ λαθῶν. ὡς περιεργῶ ἐλάγεται, ἀλλ' ἐν τῶν ὀρεχθῆται ἐ τῶν ἰσθῶς δε. Videtur enim verba transposita esse, Sententia certe quidem tale aliquid postulat.

διαπυθῶν.] Videtur omisum ἰπὶ τῶν τοῖς.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 25. Pag. 89.

Εγκλίνομε.] Inclinantē. Lege ἐκκλίνουσα, etiam in us quæ sequuntur.

ἢ ζηλοῖσι ποτὲ] Fortasse ζυλοποιῶ.

Ἐ ἰπὶ τῶν φθόνος.] Legen-

dum aut ἐ ἐν ἔτο, aut ἐ ἐπὶ
 ἴστω φθίνῃ, vt subintelligas
 γίνῃ), hæc est inuidia, vel in-
 uidia inde existit.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 26. Pag. 91.

Ατιλαίς.] Lege ὑπὸ πλάϊς.
 Et mox ὑπερχύπτωι,
 pro ὑπερχύπτωι. & paulo
 post ἀφαιρωῦνται.

νομίζοντες.] νομίζοντας.

ἀλλὰ μὴ ἄμα ᾗ.] Lacuna
 hæc fortassis explebitur: ἀλλὰ
 ἄμα μὴ ἡσυχάσῃς ἐν τῷ μίμω-
 ξῷ, ἄμα ᾗ, &c.

ἰξῆς συμπόλικειν.] Lego
 δεῖ συμπόλικειν. Et mox ἀθ-
 στυνοῖν, λίγνιτα, γίνεσθαι ᾗ
 καὶ φυγῆ.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 27. Pag. 93.

Αὐτὴ χεῖρας.] Malim
 αὐτοῖ.

ἄλλο συμπαθείας.] Lego,
 ἄλλο συμπαθείας.

καὶ τὴν ἐν τῷ.] Locū hunc
 sic restituendum censeo: καὶ τῶν
 ἐν τῷ δόξασι μέτροι, ἃ ὑμῶν τοῦ
 μισθίου (scilicet τῆς ψυ-
 χῆς) ἄσπερ ἐπὶ τῷ σώματι,
 τῆ κατὰ φύσιν ἀφ᾽ ἑαυτῶν τῶν
 αὐτῶν ἰσομῶν, καὶ δι' ἑαυτῶν
 ἰσομῶν ἰσομῶν, καὶ σαυτῶν
 τῶν κατὰ φύσιν τῶν ἐν τῷ
 ἐκ τῶν ἀφ᾽ ἑαυτῶν, παρεγ-
 γάμει.

ἢ ἐπιελαδύαξ.] Suspectum
 mihi hoc verbum est, nec
 tamen occurrit melius.

αἰρέσις.] αἰρίσθι lege.
 ἴντοιαν φιλοσοφίας.] For-
 tasse ἐπὶ φιλοσοφίας.

ἡμεῖς οὖν καὶ αὐτὸ τὸ φιλο-
 σοφίας καὶ ἄλλο, καὶ μίμωξο ἐν
 τῷ ἀσπύρῳ κατωματωμῶν
 ἐρῶντες.] Incertum est, an
 τὸ καὶ ἄλλο καὶ μίμωξο ad parti-
 cipium ἐρῶντες referatur.
 Mihi placet ἡμεῖς οὖν ἀβσο-
 lute poni. & pro καὶ, legi αὐ-
 τὸ γὰρ τὸ φιλοσοφίας, &c. Mira-
 buntur, quippe qui in eo
 ipso, &c.

ἐπὶ κρητῶν ῥήματα ἐπιχερή-
 σαι.] Alludit opinor ad Ba-
 chum Aristophanis in Ra-
 nis, qui Herculis habitu de-
 scendit ad inferos.

καὶ ἐπιστομερῶν.] Si ipsi-
 us auctoris interpretationem
 sequimur, sordida vitæ
 ratio intelligenda erit, quæ
 omnem elegantiam asper-
 natur.

καὶ αἰσῶν ἡτιθεῖς.] Sen-
 tentia postulare videtur, τῶν
 γέλωτε τῶν αἰσῶν ἡτιθεῖς.

διόσθι τῶν.] Lege διόσθι
 ἢ τῶν.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 28. Pag. 95.

Διόσθι τῶν ἢ τυχίτῳ.]
 Addenda negatio.

είπαι κῆ ἀφ' αὐτοῖς.] *Lego*
είπαι, εἰ. Et post, pro ἀφ' αὐτοῖς
λέγει ἀφ' αὐτοῖς.

σταυρῶ φάινε.] *Lego*, σταυ-
ρῶ φάινε, φησὶ κῆ ἰκαμέν εἶσι μὴ
ποτι δέ.

ὅταν εἴπη τὸ παρακρούειν.]
Malim, ὅταν εἴπη ἢ τὸ παρακ-
ρούειν.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 19. Pag 98.

Ὅπως ἀχρηστοί.] *Legen-*
dum, ὅπως ἀχρηστοί, πρὸς
τὸ πῶς εἶναι ἴσθαι, ὡς οὐχ ὑπὸ
λίμῳ.

ἀπὸ τῶν φέρονται.] *Videtur*
addenda coniunctio, ἀπὸ ἰσ-
τῶν οὐδ', vel ἰστῶν φέρονται ὡς
ἐστὶ σφῆς, ἄς ἀφ' αὐτοῦ.

κῆ λῆν δ' ἀναμείψασθαι.] τὸ δ' ἀναμεί-
ψασθαι, pro δ' ἀναμείψασθαι.
Quid pro eo *legen-*
dum sit, non occurrit.

ὅταν παρῆ.] *Fortassis*, ὅταν
παρῆ.

εἰ γὰρ τῶ ἐναυτοῦ τὸ ἐναυτοῦ
ὑπὸ ἀρχῆ.] *Fortassis* σιμωνπαρ-
χαι, ἔ' ἰσ' ἐναυτοῦ τὸ ἐναυτοῦ
σιμωνπαρχειθῆσται.

τὸ μὲν τυχεῖν.] *Lego* τὸ μὴ
τυχεῖν.

ἴσκει γὰρ τὸ μὴ δυνάσθαι.] *Loc*^o
suspectus obscurior certe,
quam ut a me satis intelli-
gatur, ob nescio quam σύγ-
χρησι καὶ ἀνακρουθῆσαι, καὶ
ἄλλοι τιλογίαι.
σιμῶ.] *Lego* σιμωνπῶ.

κῆ μὲν ἰκαμέν.] τὸ μὲν *re-*
dundat.

-καμῶς τῶ.] καμῶ, vel καμῶ
τῶ ἰστῶ.

-ἐκεῖνο μὲν.] ἐκεῖνος μὲν,
αὐτῶ τῶ τῶ.] *Lego* αὐτῶ τῶ
ἰκαμέν.] ἰκαμέν.] *Sent-*
entia postulat, δ' ἀναμείψασθαι
οὐδ' ἀφ'.

μὲν παρῆς ἐναυτοῦ.] *For-*
tassis ἐναυτοῦ.

χρησιμώτερον τι παρῆσιν.]
Legendum, χρησιμώτερον τι
παρῆσιν.

εἰ γὰρ κῆ πόλιμον.] *Lego* εἰ γὰρ,
ἐπὶ δ' ἄλλω.] ἐπὶ δηλὸν μέγιστον.
Delium autem oppidulum
Bæotia.

ἔ' ὄλυμπιον ἐξικηρύχθη.]
Cuius iniquitatis esset, dec-
cies mille civium conserva-
torem proferbere, & arcere
celebritate *Olympiorum*?
Puto igitur *legendum*, καὶ
ἐν ὄλυμπιοις ἐκηρύχθη, vel
ἐν ἀνακρουθῆσιν: *In Olympiis*
proclamatus est, *praetorio*
Olympico ornatus.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 30. Pag. 104.

Τὰς λοιπὰς ἐστὶ σφῆς *lege*.
Et παρῆσιν.

ἄλλω ἢ ἰδίῳ μέγιστον *lege*. Et
paulo post ἔ' τ' καλλίονα βίον
ἀναμείψασθαι.

χαίρειν σὲ δὲ φησὶν.] *Lego*
δὲ φησὶν.

την ἐπισημειωσάντων.] Nō affequor quid hæc verba sibi velint, nec occurrit vt emendanda sint. Μοχ βουλομένη & συγχαιρήσῃ, & ἐξίφηται, & δὴ αὐτὴν ἔχον, & κῆρύσσας δὴ αὐτὴν, & λειπομένη, & δὴ ἔσται.

καὶ τὸ αὐτὸ βούλῃται, & ὅσα βούλῃται.] Aut redundat hoc ineisum, aut legendum καὶ ἔσται βούλῃται.

ἐπὶ τῷ αὐτῷ μὴ τυχεῖν lege. Et δὴ τὸ μὴ τυχεῖν, & τὸ φοιτᾷ, & τὰ ὑπὸ αὐτοῦ ληθῆναι, & αὐτὸ ὡς πωλεῖ.

ἐπισημειωσάντων.] Quid si ἐπισημειωσάντων :

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 31. Pag. 102.

HN εἰδὲ βούλημα.] Lege ἢ ἢ εἴπι. Et αἰς κρινοπέρου κνός.

μὴ τὸ πρῶτον ἑσθῆται ἐκείνοι, φουσιχοῖσι.

ἀλλ' οὐ τὸ ζῆλον.] Fortassis ἐπὶ τῷ ζῆλον αἰς σπουδαίου, scilicet ἐπὶ σῶμα & τῆ λογικῆ ψυχῆ, vt coherent hæc συμπάθειά τι ἄλλο & κῆ τὸ ἔπὶ ζῆλον.

Ἀφῆρητος.] Ἀφῆρητος.

ἕως αὐτῶν ἀφῆρητος.] Sententia postulat ἀφῆρητος, aut λυπητός.

κῆ τὸ σιωθεῖας κῆ τῶτον ἑσθῆται τὸ πολὺ παρατηρούσι.] Fortassis κῆ τῶτον σιωθεῖας κῆ τῶτον ἑσθῆται, τὸ πολὺ παρα-

αὐτῶν. vt alludatur ad illud, πλεονεχὴ ἀπὸ τῶν.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 32. Pag. 109.

Περί τῆ.] Lege ὁ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς. διορθώσις.] Malim ἀφῆρητος.

ἀφῆρητος.] Lege ἀφῆρητος, vt & μοχ δαυδαίος.

εἴπι ἀφῆρητος.] Apparet alterum membrum a librario prætermissum, cuiusmodifuerit, εἴπι ὑπὸ τῆς ἀποστολῆς.

εἰ ὑπὸ μιᾷ ἀφῆρητος ἀφῆρητος οὐσης.] Videtur addendum verbum ἀφῆρητος aut simile.

τῶν μίλων κνός ἔχοντα.] Lege ἔχοντα.

κνός ἔχοντα.] Malim κνός ἔχοντα.

ἀφῆρητος ἰδιότητος.] Spectum nihi hoc nomen est. Nec tamen aliud diuinare audeo.

εἰα δὲ ὅσα.] Lege κῆ ὅσα, cū interrogatione post ἀφῆρητος: Et post, ἑσθῆται.

κῆ ὅσα.] Lege ζῆλον.

κῆ τῶν δὴ ἔσται.] Lege δευτέρως.

εἰα γὰρ αὐτῶν.] Lege εἰ. Et μοχ ἀφῆρητος, & ὅποιος, & ἐξίφηται ἐκ κρηταιμῶν λίθου.

αὐτῶν.] Superne sculpto vel cœlato. Fortassis ἀφῆρητος, rudi & impolito.

ὄπως εἴ' αὐ' ἔχει τὸ ὄν.] Videtur locus esse mutilus: mihi certe obscurus est & dubius, vtrum ὄντος ad κερκὸν referatur, an vero ad τὸ ὑπὲρ αἴμφω ὄν.

ἤλυθα ὡς εὖ γῆ.] Fortasse addendum, καὶ ὅτι ὡς εὖ γῆ. πῶς δὲ δῶμα τὸν ἦν τὸ εὐαντίον.] Si subintelligitur εἰσελθεῖν, malum bono contrarium intelligo: aut quid τὸ εὐαντίον vocet, non intelligo, nisi forte aliquid desit.

τῶν μιλύων δὲ πρὸς τὸν.] Scilicet τῶν ψυχῶν praescire misum a bono iri ad se animas irruptionis metu.

πῶς δὲ ἦν κέρδιον.] Scilicet τῶν ἀγαθῶν. Quanto praestitisset vt bonum pateretur conteri malum? Pro ἰαυθῆ lege αὐθῆ, cum bonum non possit vincere malum.

εὐδὲ εἰκνυται.] Lege plurali numero. Et mox συγκινήσει παραπισματι πνα. Et ὡς ὑπὸ τοῖς παραπισμασι.

ὡς ὡς ἔστιν ἐπίοντα.] Fortassis ἐπίον αὐτῶ. Et mox ἀσέβεια. & αὐτοπλάστω, & ἰσῆμυ αὐτῶ.

εὐ πῶς τοῖς ἰαυθῆ ἐπιχρημῶσι.] Fortassis ἐγχρημῶσι. Et paulo post, ἐκείσῳς ἰαυτῶ.

φῶς ἔστιν τὸ πῦρ.] Verba transposita sunt. Lege φῶς

ἔστιν τὸ κερκὸν εἰς τὸ πῦρ ἰαυθῆ ἰαυθῆ.

σφάτῳσι τῶν λιγυρῶν.]

Lego τῶν τῶν λιγ.

ἢ ἰαυθῆσι αὐτοπλάστω.]

Aut addenda negatio οὐκ αὐτοπλάστω, aut ἢ ἐκείσῳς ἀμφοτεροῖς vel ἀμφοτεροῖς.

καὶ σὺν ἐστὶν ἔστιν ἐστὶν.] Fortassis ἔστιν ἐστὶν, Sic & inferius.

βιαζομένης.] βιαζομένης.

κερκὸν οὐδὲν ἔστιν.] Lege

κερκὸν οὐδὲν ἔστιν.

ὁ παρῶν τὸ ἰφ' ἰαυθῆ.] ἰφ'

ἰαυθῆ.

ἐνὸς ἢ ἑπτα.] Malim

ἐνὸς ἢ ἑπτα ἀμφοτεροῖς ἔστιν ἔστιν ἔστιν.

οὐσίαν ἀμφοτεροῖς τῆ ἰαυθῆ.]

Videtur omissum participium, ἢ οὐσίαν ἀμφοτεροῖς ἔστιν τῆ

ἰαυθῆ φῶς.

εἰ γὰρ οὐκ ἀμφοτεροῖς.] Le-

go εἰ γὰρ ἦν.

καὶ κερκὸν ἰαυθῆ ἢ ὑφίστα-

ται.] πῶς legendum. Et mox

ὡς τῶν ἀγαθῶν.

ἀλλὰ παραφίσηται τῶ ἀγα-

θῶ.] τὸ ὑφίσταται de rebus bonis, & certo fine a Deo con-

ditis. τὸ παραφίσηται, quae praeter finem auctoris vltro

existenterunt, nec vtilia & nec-

cessaria, sed suprauacanea &

noxia sunt. Difficile est ver-

bo vno hunc sensum exprime-

re: sed quia melius non

occurrit, accessionem verbi

τὸ παραφίσηται.

Ὁ δὲ σκιάσται.] Lego σκιάσται, ἀ σκιάζω.

Ἐπεὶ Ὁ ἀσπικείμενοι αὐτὸ.] αὐτὸ lege.

Ἄξιον γὰρ τὴν σωτηρίαν καὶ ὑγίαιαν.] Fortassis Ἄξιον γὰρ τὴν σωτηρίαν ἢ ὑγίαιαν ἔξω μ.

καὶ ἄλλως Ὁ δὲ ὁ γίνεται ἢ εὐεργετα.] Nisi repetatur τίλλοι ἐπὶ, non intelligo quid sibi velit.

ἰπλάμωσται δὲ.] Lego ἰπισυμωσται δὲ.

ἢ σκιάσται ἰδὲ ἀραθόν. Fortasse τὶ ἀραθόν.

ἠδουῆς γὰρ ἕς ἰφιδίμρος καὶ ἐπιθυμῶν.] Legendum puto, ἰφιδίμρος μοι γίνεαι. Et μοι ἔφαινομέναι αὐτῷ.

Ἄξιον τὸ κερκόν.] Lege τῷ. Et ἴστυσόν αὐτῷ κερκόν.

ἢ αὐ εἶη τὸ αἶπον.] Puto legendum, ἢ αὐ εἶη τὸ αἶπον, τὸ αἶπον γὰρ ζητεῖ ὁ λόγος. Μοι ἔφασκε, &c.

ἀγαθὸν ὄντος ἢ δὲ τῷ μείσαι μόνον καὶ τῷ τῶν.] Fortasse, μόνον ἴστυν. Et si hec verba profus omitti possent abique detrimentum sententiæ.

καὶ ἀδρανῆ καὶ μηκίπ.] Fortasse legendum, καὶ ἀδρανῆ καὶ ἰχθυῶν μηκίπ. Et si ne sic quidē satis intelligo. Id quidem dicere videtur, nisi aliqua extrema essent eorum quæ nunc prima & media sint, eamfore conditionem, quæ sit extremorum.

πιφυκῆα δὲ ἐκ τῶν.] Lego ἐκ τῶν τῷ ἔπαυσι χριστι, habitudinequadam seu affectione: vt conuenientia quædam sit inter animam & hunc terrenum locum, cuiusmodi est inter marem & scæminam.

ἀπαλλάττω.] ἀπαλλάττω. μύχης.] μύχης.

οὐδὲν ἴχθ.] οὐδὲν ἴχθ.

καὶ γὰρ τῷ μὲν ἄλλα τῶν ὑπὸ σιλυλίω συμφύτων οὐδὲν ἴχθ κερκόν.] Puto legendum, ὡς μὲν ἀπὸ τῶν ὑπὸ σιλυλίω. Simplicia corpora, id est elementa.

Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔφαινον ἀραθόν.] Fortassis Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔφαινον ἀραθόν.

ἢ ἰχθυῶν.] Lego ἢ ἰχθυῶν ἀδιάρθρωτον Ἐπεὶ ὅθ κερκόν. Et μοι, μηδὲν αἶρετόν.

καὶ δούτιρος.] δούτιρος. καὶ εἰκτός στυ.] Fortasse εἰκτός, ὡς καὶ αὐτῷ.

ὄντος ἰθίλη τῶν τῶν δόχλει ἴχθ.] Legendum, ὅταν ἰθίλη τῶν τῶν δόχλει ἴχθ.

φύσιν μὲν ἴχθ.] ἴχθ lege. συμπληρωθῆν.] συμπληρωθῆν lege.

ἔφασκε μὲν τῶν.] τῶν.

καὶ δόστω δὲ τ.] Lege ἀππατῶν per τ. ὡς ἄλλοις ἴχθ.

κίνημα τηλικῶν.] Motū tantum. Sic τῶν ἀφροδισιῶν vocat. Nam si κίνημα legas, ad mulieres

mulieres tantum pertinere-
bit. Μοx παρρησια.

πληκλήρον ἡδονῆς.] Lego διὰ
τὸ πληκλήρον τὴν ἡδονῆς.

οὐτι τῶν κρείττων.] I. ego ὕπ-
εἰ τῶν κρείττων. καὶ αὐτὸ ὄνεια,
χέρων ἴσον, οὐτ' ἐν τῶν χείρων
ἐφ' ἑαυτῶν μόνον.] Sententia
est, malum esse coniunctum
quiddam, non simplex,
Nam τὸ καὶ αὐτὸ εἶναι, &
ἐφ' ἑαυτῶν μόνον idem val-
ent, vt opinor, quod τὸ μόνον
ἢ ἀπλῶς εἶναι: idque ar-
guit verbum συμπλοκῆς,
quod sequitur.

ἀλλ' ὁμοίως κρείττων, &c. ἀνα-
διξήται. Ἔδοτο δὲ πείχει.] Diu
me torfit hic locus, donec
animaduerti, τὸ ἀναδιξήται
finire εὐχόμενοι, & ἔδοτο δὲ
legendum in apothefi. Verti
autem totam periodū pro-
ter obscuritatem ἀπεφρον-
κῶς, quo ab omnibus intel-
ligētur.

αἴρουμένη τὸ αὐτιξούσιος αὐ-
πῆς.] Lege ἀφ' ἑ.

καὶ ἐπ' οὐδένα ἴσθηται.]
Sententia postulat ἕξωθην,
sicut supra sæpe scriptum
est. Et mox ἢ ψυχὴ ποτε μὲν
τὸ κρείττων ἐκλίεταί, ποτε
δὲ τὸ χείρων αὐτῶν κρείττο-
νος. Post, καὶ ἀποδείξει ἐπιδεί-
ξω.

ἀλλ' ὡς φαρομένη μὲν.] Con-
structio postulat ἀλλ' ὡς φα-
ρομένη μὲν ἀγαθόν, κέρυαθον δὲ.

Quia præcedit, non ἐρίτω].
sed αἰρεῖται.

ὁ θεὸς αἰτίας ἀνάπτος.] Sen-
tentia postulat κενίας, aut
ἀμερτίας.

αὐτῆ.] αὐτῆ ἀν' αἰτίας.
αἰρίσις ἐφ' ἡμετέρου πιφυ-
κῆα.] Lego ἔργον ἡμετέρου, vel
certe ἐφ' ἡμῶν πιφυκῆα.

ἀπὸ τοῦ κῆσμου, ἢ ὡς μείζω.]
Apparet prius membrum
incuria librarii omisissum. Le-
go igitur ἀπὸ τοῦ κῆσμου ἢ ὡς
μὴ ἀγαθόν, ἢ ὡς μείζω τὸ κενόν
οὐσαν.

καὶ ἄδεις ἀν' ἑλκῶ φυτόν.]
Nemo stirps esse malit. Pen-
det hæc sententia ab illo di-
cto, Præstare male esse quā
non esse. Ego vero haud scio
an aliqui non malint non
modo sensus omnis exper-
tes, sed & proisus nihil esse,
quā aut hic perpetuis mor-
borum doloribus excarnifi-
cari, aut post obitum æter-
nas improbitatis dare pœ-
nas, cum verisq; malis
infiniti sint obnoxii.

ἀσθητομένης.] ἀσθητο-
μένης. Reliqua quiuis facile
corriget, vt ἐκδείξασθαι, ἀσ-
τησι.

Ἐλυφθὲν ἑσθῆτον.] Fortassis
τὸ ληφθὲν ἑσθῆτους, vel ἑσθῆ-
τον εἶ.

Πολλὴ δόξιαυ.] Corruptus hic locus est, sic utique restituendus, πολλὴ αὐτῶν ἡ σὺνθεσις ἀπὸ ἐπιπέδου ποταμοῦ, ὡς ἐμὲ ἐπιπέδου καὶ τῆς σὺμμετρίας, &c.
 ἰσχυρῶς συγκρίσιμος.] efficacis. Malim ἐπαρῶς, illustris: Et in fine, τὸ πᾶν κατ' ἀξίαν.

ANNOTATIO, AD Cap. 34. Pag. 128.

Nihil in hæc Capita extat simplicii, siue ipse perspicua esse putarit, siue oscitans librarius prætermiserit, siue codex iniuria temporis mutilatus sit: quod quidem est verisimilimum.

ANNOTATIONES, AD Cap. 35. Pag. 129.

Καὶ αὐτῆ ἴ τῆς.] καὶ αὐτῆ τῶν τῶ πόλιος μέρων ἰσχυρῶ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπεδιδύσται. ἄλλοι ἴ ἐν τοῖς κελεύουσιν.] Fortassis ἄλλοι τῶν ἐν τοῖς κελεύουσιν, de interiore pulcritudine, de animi formositate: aut certe aliquid deest.

ὡς κατόλου μέρη.] Malim εἰς μέρη διελθεῖν.
 καὶ οὐ καὶ αὐτῆ.] Lego καὶ ὅτι οὐ καὶ αὐτῆ.
 καὶ θεὸν καὶ ὀλοότητα.] Fortasse καὶ θεὸν τὸ ὀλοότητος ἡμῶν.
 Συναρῶν γῆς.] συναρῶν γῆς.
 ὡς αὐτῆ καὶ ὡς ὀμοίως ὄντας.]

Fortassis ἀόμοιοι. Nisi in eo dicat illos esse similes, quod uterque alterum perditum cupit.

ἀγροφάσιστος.] Lego ἀγροφάσιστος.

συντελεθῆναι μὲν καὶ συναρῶν πελώ.] τὸ συναρῶν μὲν intelligi potest, quia neuter sine altero esse potest. Illa vero coniunctio habet dissimilitudinem & discrimen, quod fugiens antecedit, fugans sequitur. hic corripere, ille effugere conatur, ut apud Homerum Hector & Achilles, de quibus ait: ὡς ἄρα μὲν ἰδὼς ἔφραζ', ἰδὼν δὲ παλῶ ἀμείνων.

ἡσὶν ἀομοίως ἀομοίον.] lego: ut & supra, pro ἀφύσιστος ὡς τὸ πέρουσι, legendum ἀφύσιστος ὡς τὸ πέρουσι.

ἡτὸ δόξιαυ μόνον.] Lego καὶ τὸ σὺν ἐπι φίλον.] Malim σὺν ἐπι φίλον εἶνευ βουλομην.

καὶ θεὸν τὸ εἶναυ.] Potest intelligi, voluntate Dei. Sed malim καὶ θεὸν, post Deum primam causam. Mox lege ἰσχυρῶ μὲν, & δανεισάμενοι.

ἰσχυρῶ μὲν.] Legendum videtur ἀπαιρῶσιν.

Ὀλοότητῆς δὲ πᾶν θεῶν.] θεὸς pater, θεὸς πατριος. Voce τὸ θεῶν, nisi fallor, ostendere vult, patres olim θεῶς fuisse dictos: ac θεῶν nomen abolitum ob religionem,

gionem, θεῖον tamen remanisse.

Φανόθεν.] Φανόθεν. ὅτι ποιούσης αἰσας.] Lego ὅτι θεούτους εἰσες.

καὶ συζητεῖς ἰλθεῖν πρὸς αἴρη σίμω.] Fortasse αἰθεροσταμῆμα. Et mox ἰο μὲρ κλείον.

οὐ γὰρ κύρα.] Lego οὐ γὰρ κλείου κύρα. εἰ, ἔπειτα δὲ αὐτοῦ δάξω κελῆς, vel κτ' λόγος τὸ σπῖ.

ὡς θεοῦ αἰσαστῆσαν.] lego. Et post, ἐν ἡμέα ἐξομῶδη.

τὴ γὰρ Διὶ ταθηρῆσαν καὶ ταθηρῆσαν.] Fortasse legendum, τὴ γὰρ δὴ αὐστηρῆσαν καὶ ταθηρῆσαν τῶν ἡγῶν, πρὸς τὰ δίκηνια καὶ παρασηρῆμα. nisi forte pro διὰ ταθηρῆσαν, placeat, Διὶ ψυρῆσα aut δραπικῆσαν, etli id τῶ παρασηρῆμα nō opponitur.

καὶ ἰλατῶν.] Sententia postulat, καὶ ἰλατῶν πόπρον ὑπὸ πῶν ἀλόγων ἀρχεται πῶν ἢ ὀπιπῶν. Et paulo post, πόπρον πρὸς τὰ κελῆα.

ἐπιπῆσαι.] ἐπιπῆσαι, ἀλλὰ καὶ αἰτὸ ἀρῶν. Paulo post, ἐμείρατα.

Συκαρῆρη.] Fortasse στυγῆριται, Et mox, καὶ μελαθῆδῶμα πηλασαστῆριται, καὶ ἴσαστε δὲ πύρῶν.

Ἐ δὲ ἀφίλιμα.] Lego τῆσι. Et mox, ἰνοῦα.

Ἰο ὄρδον ἡξεί.] Lego ἡξεί.

ἄπυ κίρῆα.] Fortassis ἔπυ δὲ ἡξεί.

ἰφ' ἡμῶν.] Lego ἀφ' vel ὑφ' ἡμῶν. Post lege πρῶταιων τε παρασηρῆν ἡδίας, ὡς ἰαῶτες παρασηρῶντων.

ἔξην πρὸς αὐτὸν τομῆαν ἢ πρὸς τ' ἰαῶτων, ἀπῶτες δὲ ἰλεγε. δε mox, ἰα δὲ στωπῆμα. Post, ἐ σῶμα πῆσις αἰσῶς ἐντι οὐμῶ τῆ τ' ὄντων ζητήσῃ.

Et mox, ἀπὸ τ' κῆθ' ἰκῆσσο τῆσιονεπῆματων. (ὄρεση.)

Et mox, μία ἴσις ὀλοπῆσης Post, πῆριση αἰσῶς. Et, τ' ἰα' αὐτὸ σῆσατομῶν.

Ἐ τῶ ἀημερίας δε.] lego, καὶ ἴσις λοιπῆς φροπῆσῶς.]

Fortasse ἴσις δὲ ἰλύπας καὶ φροπῆσῶς.

καὶ τὸ αὐτὸ αἰσῶσῆσαν.] Eadem officii ratione seruata: Fortassis αὐτῶ, vt rum decet: vel, quatenus id ei conuenit.

ἀλλ' ὄσκη ἐπιπῆριται.] ἐπιπῆριται est exacuo, incito, τὸ παρρημῶ. ἐπιπῆριται, tango. Fortassis est heterosis generis, pro ἐπιπῆριταίμοι.

τ' ψυρῆς οὐσίμας.] Malim τ' ψυρῆς ἀδῶσῶν τ' πρὸς. Fortassis ἀδῶσῶν πρὸς τ' πρὸς.

ὄς ἡ] Lego ὄση δῶσῶμας. τὸ ἡμῶν ἔνικῆσιον.] τὸ ἡμῶν ἰο ἰαῶτῶ lego. Nota est Aristophanis fabula de binorum corporum sedione, vt mutuo amore frui possent, e Platonis conuiuio.

τῆ κῆρ ἐν ἰλίθῃς.] Vel in paucis. Quid si κῆρ ἐν λόγῃς: vel in verbis, & oratione amicitiam cernere: quia sequitur, e vita sublatam esse.

ἴσθ' ἢ κῆρ ἡμαῶν.] Malim λιθῶ.

τῆς τι τῶν ἀραγῶν διαγωγίαις αὐτῶν.] Verba τῶν ἀραγῶν videntur redundare: nisi forte legendum sit, τῆς τι τῶν κείδων διαγωγίαις, αὐτῶν κῆρῳ.

παροφρασίαις] παρὶ φρασίαις legendum.

ἢ δὲ ἀφ' ἑκατέρου.] Malim ἢ δὲ ἀφ' ἑκατέρου.

ὁ δὲ γείτων, ἰανὴ κῆρ πολίτης ἦ.] At vicinus si cuius etiam fuerit. Ferri potest hæc lectio, quod & hospites & inquilini vicini esse possunt. Sed quid si (vt supra etiam factum esse ostendi) inuersus ordo verborum sit, & sic legendum: ὁ δὲ πολίτης ἰανὴ κῆρ γείτων ἦ. At cuius si etiam vicinus fuerit.

τυγχάνομεν, οὕτω.] Puto legendum, τυγχάνομεν ἕξοτες, οὕτω.

ἐπὶ ἄνω ἐπιτάλῃς.] Lego μετὰ ἑνὶ.

καὶ μετὰ λαμβάνοντα.] Lego ὑφ' ἑνὸς καὶ μετὰ λαμβάνοντα, nisi cætera etiam verba in participia mutatis, vt legas φυλάττοντα, μετὰ δίδόντα,

μετὰ λαμβάνοντα: quia sequitur, συνηθμῆναι κῆρ συνηθμῆναι ζῶντα.

ἐν τῆς πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν ἰμιλίαις.] τὸ αὐτῶν redundare videtur: & pro, βοηθήσασθε, malim βοηθήσονται.

ἀπὸ τῶν κῆρ ἢ φραγῶν.] Malim ἀπὸ.

οὐ μόνον παύροισιν, ἀλλὰ κῆρ ἰεργῶν.] ἰεργῶν obsequii, ἰεργῶν nauare operam, & capere laborem, interpretor: quanquam ἰεργῶν pro πείθειν poni videtur.

πρῶτον γὰρ.] Lego πρῶτον ἢ πρῶτον. Post, παρὰ τῶν: & δὲ αὐτῶν τῶν παρ' ἡμῶν.

ANNOTATIONES, Ad Cap. 36. Pag. 141.

L. Euicula quædam extracta sic corriges. ἡμῶν ἐν αὐτοῖς, & εἰκὼν αὐτοῖς, & καὶ ἀραγῆς ἀρῆς γενεῆς, & καὶ δικαίως κῆρ δῶναι.

Ἐτ' ἔμην γνώσεως.] Prolixa peritodus: cuius alterum membrum est τῆς δὲ ζῶντος, quam de industria incidi.

ἰεργῶν κῆρ πείθειται.] Lego ἰεργῶν: & mox, γνώσεως, & μετὰ ἰεργῶν.

τ' δὲ ζῶντος ἀρῆς τῶν: ἢ.] Fortassis δὲ κῆρ οὐκ ἔστι.

ζῶντα.] Malim ζῶντα. Post, ἐργῶν κῆρ, & ἀπὸ

το γένους, καὶ ἀεπίπλο-
 ρος.

καὶ οἱ ἔμπεροι. Et periti. Le-
 ge ἔμπεροι, mercatores.

καὶ τοὺς μὴ ὄλα.] Fortasse
 καὶ τοὺς πᾶσι ὄλα. Sin τὸ μὴ non
 redundat: cuiusmodi fuit,
 ὅσα ἐπιούσι δὲ, ὅτι ἀδυνατῶν
 ἐφίονται. Accusant illi qui-
 dem deos, sed nō cogitant,
 ea se desiderare, quæ fieri
 non possint.

τῆν ἑκκλισιν.] ἑκκλισιν lege.
 ἐξίτητον ἀνάγκη.] For-
 tassis ἐξίτητον ἰαυτὸν, ἀνάγκη-
 κή. Mox, πολλοῖς δὲ ἐκ-
 κλισίω.

διὰ τὴν ἐπιούσιαν.] For-
 tassis ὡς ἐπιούσιον, vt supra. Et
 post, ἐξ ἧς ἀποστήσει.] Malim
 ἀποστήσει.

ὡς τὸ νομίμως καὶ ἐπίσημος
 ὁ θεὸς πάντως τοῖς ἀνθρώποις
 ἐξίτητον.] De ceremoniis &
 sacrificiis ludæorum loqui-
 tur, vt opinor. Nam Numæ
 Pompilii & Lycurgi, alio-
 rumque legislatorum com-
 mentis hoc tribuere alie-
 num videtur a Simplicii
 prudentia.

ἐξῶθεν δὲ ἀπὸ τοῦ.] Corrup-
 tus locus, sic fortasse resti-
 tuendus: ἐξῶθεν, ὡς τὴν φωνή-
 ναν ἐ ἀφανείας κληῖδας ἀπο-
 ρύπτου.

τιλὸν τῶν αὐτῶν.] Lego, ἐ τῶν
 αὐτῶν.

ἐπιπλοῦσι γινόμενον.] Le-
 go ἐπιπλοῦσι γινόμενον.

καὶ αὐτὸ τῶν εἰσ.] καὶ αὐτὸ
 legendum.

ἀπὸ ἀρχῆς καὶ ἀπὸ.] καὶ re-
 dundat.

ἵππουσι τῶν ἐπιούσιων πελάκις
 ὁσίω καὶ οἱ.] Puto legendum
 ἵππουσι διὰ τῶν ἐπιούσιων πελάκις,
 καὶ οἱ ἀποσφίγγοντες.

ἀφωρεῖται μὲν τὸ ἀνθρώπινον
 εἶδος.] Posterius εἶδος redun-
 dare videtur.

ἀπὸ τῆν.] Malim ἐπιούσιον.
 Mox, ἐκ ἀφωρεῖται ἐνὸς ἀποπτε-
 ρίου. Et, καὶ τῶν ἐπιούσιων ἀφω-
 ρεῖται.

διὰ τῶν ἀφωρεῖται.] Lege πείρας.
 ἐ τῆν ἑπιούσιον.] Fortasse
 γινόμενον.

ἐ ὅτι τὰ μὴ θεῶν.] Corrup-
 tus locus. Sententia postu-
 lare videtur, καὶ ὅτι κατ' ἀξί-
 ων, vel τῶν ἐπιούσιων τὰ ἀφω-
 ρεῖται ὀργίζεται, ἀλλὰ γίνονται
 ἢ ἐπιούσιων ἀφωρεῖταις ἡμί-
 ρων. Post, lege τῶν συμφο-
 ρῶν.

πάντα δὲ φασ.] Lege φησι,
 scilicet Epictetus.

ὑπὸ λαοῦ.] ὑπὸ λαοῦ,
 ab ὑπὸ λαοῦ.

ὡς ἀπὸ κυριῶν εἰς συμπλη-
 ρωσιν.] Fortassis ὡς ἀπὸ κυριῶν,
 vt in fine legatur τῶν ποιῶντων,
 omisso verbo ὡς: aut eo re-
 tento, legendum κυριῶν, &c.
 τῶν ποιῶντων ὡς.

ἀλλ' ἐπὶ ἀσπίδων.] Hoc alii
 codices non habent.

ἰσχυρῶς κτ' ὁμιλῶ.] Scilicet τῷ
9τῷ. fortassis ἐπιτηνόμενον, cū
sequatur, κτ' ἀθροίμενον.

οἱ τὸ θεῖον ἀπολαύσας.] Lego

οἱ εἰς τὸ θεῖον.
κτ' τὸ παρὸν.] Lego, ἔ τὸ
παρὸν.

καταδύουσι.] Lego κατ-
θύουσι.

ἀνθρωποι δὲ παρὸς ἴστω.] Le-
go παρὸς τὴν.

ποτὶ μὲν ἀγαθὸς δοκῶντας,
ποτὶ δὲ.] Pro δοκῶντας, aut
ἐπιτηνόμενους legendum, aut
δοκῶντας ἀτυχεῖν.

ποτὶ δὲ κακὸς ἐν ἰαυτοῖς δὲ-
σθῆντας.] Aut τὸ ἐν ἰαυτοῖς re-
dundate, aut deprauatum
esse videtur.

ἐπιπλήθιστοι μὲ.] Lego
ἐκπλήθιστοι μὲ.

Ἐχθρὸς ἀερισμὸς ἐστὶ τοῖς.
κτ' ἔδ.] Lego, sententia sic po-
stulante, ἐστὶ ἔδ. ἐδὲν ἔδ.

ὑφίστατο ἄπειν καὶ Ἐχθρὸν
ποιεῖ.] Fortassis, ὑφίστατο ἢ
ἄπειν κτ' σκοπὸν ποιεῖ. ἀλλ' ἔτι
ταῖς, ἔτι ἀερισμὸς τῶν αὐ-
τῶν ἢ τῶν θεῶν αἰετῶν
φυλάττει.

τὸ καταπέσσω.] Lego τὸ κτ'
πέσσω κινήσειν, ἀκίνητον ἴσῃσι
μέγεθος: quod omnis moti-
onis est expers, sistit potius.
Sed hac ratione duo statu-
entur principia, nisi fallor:
Deus immobilis, & cælum
per se mobile, a quo cætera
omnia ciantur. Ipse appel-

lat τὸ αὐτοκίνητος καὶ αὐτοπέ-
σων.

ἰφ' ἰαυτῷ γένεσθ'] ὑφ' ἰαυτῷ
lego.

Ἐταῖη τῶν πάντων.] Lego
τὰ πάντα, & μοχ. ἀεξαστο.

ἔδωκέν τι ἀλλοῦν ἀρεξαστο
αὐτὸ αὐτοκίνητος, εἰ μὴ λάτ' ἔ
αὐτοκινήτω.] Fortassis τὸ κινή-
των, vel κινήθων, vel ἰπερβό-
λητον. Ego, mobile vertere
non dubitavi. Quod si cui
displicet, libraris ἰσχυροῦς
reponat: Non aliunde orietur
per se mobile, nisi a per
se mobili.

ἔξ ὑποκειμένου ἕως ἕως.]
ὄντα lego.

ἀερισμὸς ἐστὶ.] Formæ
primum efficaes, quæ pri-
mam & principem efficien-
di vim habent. Post, ἐν ὑπο-
κειμένῳ ἕως ἕως.

τὸ ἀερισμὸς κινουῦ.] Lego
ἀερισμὸς aut ἀερισμὸν.

καὶ λόγους ἔχουσα ἰαυτῇ.]
Fortassis ἰν ἰαυτῇ.
παρὸς ἐκείνοτε μετὰ ἀλλοῦς.]
Malim ἐκείνοτε, nisi alterum
participium desit.

ἄλλ' τὰ σώματα κινεῖται.] Le-
go τὰ ἰδία σώματα.

ἄπο ποτὶ ἔδ τὸ μὲν.] Malim τὸ
τὰ μὲν.

κτ' ὑφίστατο κτ' ὑφίστατο.]
Puto legendum ἰαετιue, καὶ
ὑφίστατο κτ' ὑφίστατο. Sen-
tentia certe quidem id po-
stulat.

τὸ τέλος

τὸ πῖλ. ἀριπέδληται.]
 Lego πῖλως.

τὸ πρῶτης κινύσης.] Fortasse
 πρῶτως.

μὴ μὲν ἔωται αὐτῆ.] For-
 tasse τὸ ἔωται, vel τῶτα ἔ-
 ἔωται.

ὁσπυλὴ ἐστὶ ἰππευποῖς.]
 Fortasse ἀσπυλὴ καὶ ἰππευ-
 ποῖς. δηλοῖται ὅτι

ἔσθ' ποτὶ μὲν ταῦτα ἰουῦτος.]
 Quia sequitur ποτὶ δὲ χρῶσι-
 κας, fortasse legēdum ἔσθ' ποτὶ
 μὲν ἔχθως, vel ἔχθους.

Ἐ μὲ ἤσται.] Fortasse καὶ μὴ
 ἔσθ' ἔσται. Cetera deprava-
 uata sic corrige, ὁ ἔσθ' τῶτα.
 Et, καὶ χρῆτ' ἔστι. Et, ζητεῖν, &
 ἐπὶ αὐτῶν ἐνοῦντες. Et, εἰδύ-
 καυ βιβάσις.

ἐν τῇ ἔσθ' ταυδὲ ψυχῇ.] In
 pueri anima. Sententia pos-
 tulat, ἐν τῇ ἔσθ' πῦν τὸς ψυχῇ.
 In anima vniuersi, seu
 mundi.

ἀσύνειτος.] ἀσύνειτος.

αὐτῆ καὶ τῶν πελάων.]
 Legendum fortassis ἐπὶ τῶν
 πελάων εἰ εἶναι τὸ ἄπει, διὸ καὶ
 τὸ πελάων ἔχεται εἰς εἶναι.

οὐδὲ πῶτα ἰφίτται.] Lege
 οὐδ'.

ὁμοφυῖς ὡς ὅλοι.] Aut
 ὁμοφυῖς, aut mox αὐτῶν ὁμο-
 etiam legendum.

δυναμίται καὶ πρῶτα γνοῦν.]
 Lege τῶν πρῶτα γνοῦν. & mox ὕφ'
 αὐτῶν.

καὶ τὸ φουσκῶ.] Lege ψυχῶν.

εἰς γὰρ ἕως εἶναι.] Fortaf-
 sis οἰόνται γὰρ πῦς, vel εἰς γὰρ
 ἕως οἱ νομίζοντες εἶναι τὰ θεῖα,
 ἔωται.

ἀγνοῦνται ὅτι ἡ χρῆτ'.] Lego
 ὅτι χρῆτ'.

ἀσπυλὴ καὶ ἀσπυλὴ
 αὐτῶν, εἰ δὲ αὐτῶν μὲν, ἢ βάλεται
 δὲ.] Verba his inclusa lineis
 redundant.

ζῶντα ἀρχῆ.] Lego ζῶν-
 τῶν ἀρχῆ.

καὶ ὡς ἀρχῆ lege & χρῆ-
 τῶν ἐκείνων.

αὐτῶν καὶ τῶν μερῶν.] Fortassis
 αὐτῶν καὶ τῶν μερῶν, &c. ὡς οἰοῦ-
 Infra lege ἰπιμελαῶνται. Et,
 εἰδύκαυ βιβάσις. Et, ἡδὲ
 μὲν, & ἕως αὐτοῖς νόμοι.

πῶτα συντάτταται ψυχῆς.]
 Lego τῶν καὶ ἔσθ' ἰψυ-
 χῆ εἶναι.

τῶν εἶναι ἐκείνων.] Aut ali-
 quid deest, aut hæc verba re-
 dundant.

ἰφίτται.] ἰφίτται. Et
 mox, καὶ τὸ ἡλιακῶν.

ἀπὸ τῶν καὶ πῶτα ὁμοφυῖ-
 ος.] Fortassis ἀπὸ τῶν καὶ πῶτα
 ὁμοφυῖς, οὐτὶ ἀπὸ τῶν οἰο-
 κλίτων.

αὐτῶν ὡς αὐτῶν.]
 Non video quorsum τὸ ὡς
 αὐτῶν pertineat. Neque
 enim homo vel Deus est,
 vel bestia. sed hoc fortasse
 dicit, quatenus a natura sua
 non recedat homo. Quod

sequitur ἰδὲ παρὰ φύσιν ὡς
 αὐτῶν πρὸς τὴν φύσιν· πρὸ τῆς
 παρὰ φύσιν τῶν ἀνθρώπων.
 ἀποκρίνεται ἀποκρίνεται.

ἢ τρεφάσ.] Fortasse τρυ-
 φάσ. (γο ἢ αἰεί.

ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλὴν ἢ αἰ.] Le.
 κῆρ τῶν χείρας.] χεῖρας
 αἰ μὲν κλαστικῶς, αἰ δὲ κατὰ
 ἡμεῖς.] τὸ κλαστικὸν refero
 ad castigationem vitandi
 mali causa in posterum:
 τῶν ἡμεῖς vero, pœnam
 ob admissum facinus ino-
 gatam.

ἰπποκράτους, ὅτι lege.
 ἀλλὰ δὲ ἴππο.] Lege ἀλλὰ δὲ ἴπ-
 ποκράτους τῶν Σωκράτων. Proucr-
 bium satis notum est.

ἢ ὡς ἐπὶ τῶν ἰπποκράτους.] Puto le-
 gendum καὶ τῶν ἰπποκράτους
 ἰπποκράτους ἀποκρίνεται.

ὅτι δὲ αἰπὸν ὡς.] Lego αἰ-
 πὸν ὡς.

ἴππο ἀδικῶσι σπουδῶν.] Lege
 καὶ σπουδῶν.

καὶ ἴππο ἀδικῶσι σπουδῶν ὡς ἴ-
 ππο ἀδικῶσι σπουδῶν πολυ-
 μῶν ἀδικῶσι ἀδικῶσι.] Plane
 corruptus locus, ita fortasse
 restituentus. καὶ ἴππο ἀδικῶσι
 σπουδῶν ὡς σπουδῶν ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι ἀδικῶσι ἀδικῶσι.
 δεικνύει, &c.

ὅτι δὲ ἀδικῶσι.] καὶ ἴππο lege. Et
 μοχλοῦ αὐτῶν ἀδικῶσι.

καὶ εἰ μὲν ἀδικῶσι.] καὶ ἴππο
 ἀδικῶσι lege, ἀδικῶσι. Et post,
 ἰππο ἀδικῶσι.

ἰππο ἀδικῶσι.] ἰππο ἀδικῶσι.
 Videtur legendum αὐτῶν ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι, οὐτὲ ἀδικῶσι ἀδικῶσι,
 &c.

ὡς τοῦ ἀδικῶσι πῶς δὲ αὐτῶς.]
 τὸ δὲ αὐτῶς et si intelligi po-
 test, eos vel sua culpa aggro-
 tare, vel sponte se erandos
 tradere, tamen non satis
 placet.

ἰππο ἀδικῶσι.] ἰππο ἀδικῶσι-
 ἴππο lege.

καὶ ἀδικῶσι.] Lego ἴππο
 ἀδικῶσι καὶ ἀδικῶσι καὶ ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι.

ἢ ὡς τῶν ἀδικῶσι.] Con-
 structio & tenentia postu-
 lat, καὶ αὐτῶν ἀδικῶσι ἀδικῶσι.
 Sicut apud Xenophontem,
 ἀδικῶσι αὐτῶν ἀδικῶσι ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι. Post, ἀδικῶσι ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι. Et, & εἰ ἀδικῶσι καὶ εἰ ἀδικῶσι,
 ἀδικῶσι ἴππο τὸ μεταβληθῶσι
 τῶν ἀδικῶσι, ἰππο ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι.

ἴππο ἀδικῶσι.] Malum ἴππο
 ἀδικῶσι.

καὶ ἀδικῶσι.] Legen-
 dum aut τὸ ἀδικῶσι, ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι: vel ἀδικῶσι ἀδικῶσι, ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι, acrius pungunt aut
 mordent. Paulo post, ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι lege.

ἢ ὡς τῶν ἀδικῶσι.] Lego
 ἀδικῶσι καὶ ἀδικῶσι. μοχλοῦ ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι ἢ ἀδικῶσι.

καὶ ἀδικῶσι καλῶς.] καὶ ἀδικῶσι
 καὶ ἀδικῶσι καὶ ἀδικῶσι ἀδικῶσι
 ἀδικῶσι.

ANNOTATIONES.

Ad Cap 37. Pag 167.

MΗ ΘΩ ΚΗΡΔΙΑΣ ΑΥΤΟ.]
Fortassis μη θω κηρ-
ρδία, ιστασ αυτο.

ης ηδ κηρδίασ.] Lego,
κηρδίασ.

ηδ ει μη.] Constructio po-
stulat, ει ηδ η μη.

ω λησδ αλδω.] τι λησδ αλ-
δω. lege.

ηδ τιδ συμβουλδωνη.] Lego
θιω, vel τιδ θιω συμβουλδωνη.

& mox, pro τη ιδη συμβουλη, ο-
μνινο legendum τη θειε
βουλη, vel potius συμβουλη.

και ει πλαισιον.] πλαισιον
lege.

κατα νυν εκφραση.] Lego
εκφρασει,

σηλως ποιει.] δηλως lege.
ηλοισως ηνωσις.] ηλοισωται
ηνωσις.

παιον μηδ ου ποιει.] Lego
παιον ηδη ιμποιει. Sic enim
sententia postulat, vt Te-
rentius: Non Apollinis mag-
gis verum, atq; hoc respon-
sum est. Et Hermogenes, η
αδωατων censet το ψδδιδασ
τον πυθιον.

αλλα η τε ειδης.] αλλο lege.

διδ κη ηρωτησων.] Fortassis,
διδ ει κη ηρωτησων ληνσ.

ηδ θω κηρδίασ.] Malim
ηχ οι ηρωτησωνσ. De ani-
morum immortalitate con-
sultum Apollinem respon-
dissē Lactantius narrat, οη

ουχ οσοι ηναιατι ψυχης κηπα-
γηται: Nefas esse quasi ca-
pitis damnare animam, hoc
est, mortalem statuere. Ex-
stat & oraculum verbis
expolitum, quod & Græcū,
& a me conuersum, subiun-
gere visum est:

αηνατος ψυχη κ' ε χερημοδ
σων, αλλα θω κηρδίασ,
η μη σωμο κηρδίασ. ατ' οη
δωσ μωη ηωσ ιπποσ.

ρηιδίωσ θω κηρδίασ, κηρδίασ
αίρε κηρδίασ,
δηλω κη πολυτλητον λησδ
εστω λησδίασ.

σσι δει η ηδ οη, εφιλωσ; οπποτ' εδ'
ηδ θω κηρδίασ.

η η μη ζωιστον ιων αθη η μω-
σδίασ;

Morte carens animus, non res
sua numini est res,

Corpore qui perente leuis
miscetur in auribus.

Sicut fors is equus, quem dura
lupata coercent,

Effugiens celeri pede, seruisi-
umq; perosus

Triste, laboriferumq; Sed hæc
tibi cura quid affert.

Utilitatis homo? Quid viuēs
talia quaris?

Ipsamet experire, ubi nō eris
amplius idem.

Hic humanam curiosita-
tem obiurgat Apollo, quasi
vero non plurimum nostra
interfit ea cognitio. Iis autē
verbis, quibus Polyte cui-

dam respondit Apollo Milesius, æque immortalitas animorum asseritur, sed eorum discrimē tolli videtur. Sunt autem hi:

Ψυχὴ μὲν μίξις οὐ δεσμοῖς
πρὸς σώματι κροταίται,
Φθαρτὴ τοῦ σώματος πάθη θνητῆς
ἀληθοῦσιν εἰπέ.
ἦν ἴκαθ' ἀνάλοισιν ἑσθλίω, κῆ
σώματι μετρωθῆν,
ἀκρίτως δὲ ἴσ' ἰς ἀθήρα πάσασιν
φορεῖται,
αἰὲν ἀγήρατα ἔσται, μὲν δ' εἰς
πύμπαν ἀπέχεσθαι.
πρωτόθεν ἡδὲ τὸ θεῶν διέταξε
αἰσίοισι.

*Vincla tenent animam dum
corporis, obruta curis*

*Mortales alis affectus, cedit-
que dolori.*

*At simul interiit stratum
lacrymabile corpus,*

*Mox resoluta volat super ar-
dua culmina cœli,*

*Atq; expers senii, perq; omnia
secla superstes*

*Illabescit a manet. Deus hoc
fanciuit ab auro,*

*Consilio nutuq; suo qui eun-
ta gubernat.*

ἢ ἀδῶς μὴ ἰπταμῶσ.] Fortassis ἢ ἄλλως. Nam quæ securitas esse possit inter latrones, non video.

αἰσθθῆναι.] αἰσθθῆναι lege.] ἡδὲ εὐνοῦται.] Lego κῆ ἡδὲ εὐνοῦται. Et mox, τὸ θεῶν οὐκ ἰπταμῶσ.

ANNOTATIONES.

Ad Cap 38. Pag 172.

K αὶ κῆ μίξις.] Fortasse τα κῆ μίξις.] κῆ μίξις ἑστὶ ἐξωθεν.] Sententia postulat ἔ μὴ.

ἔλεγον οὐκ ἐστὶ Σωκράτης.] Xantippe vxor hoc de Socrate suo prædicasse fertur, se nunquam eum vel hilariorem vel tristiore vidisse domum redeuntem. Quid ergo si pro ἔλεγον, legas ἔλεγοντο ἡμῶσ. Videtur enim gloriosulum, si ipse constantiam suam prædicet.

Ἄξ τὸ μίαιον τῶν αὐτῶν.] Malim μίαιον κῆ τῶν αὐτῶν.

τῆσ κῆ εὐνοῦται.] εὐνοῦται lege. & mox, σωῖται τῶν, & σωμαζα, εἶν.

τὸ πλείωσ, ἀνημῶσ.] Ab ἀνέπλω fieri puto, incensum, inflammatum, flagrans. Nā ἀνέμῶσ hic minus quadrate videtur, ab ἀνέμῶσ, nec ἀνημῶσ placet.

ἰρωῦται.] ἰρωῦται ἔλεγο.

τὸ ἀξθῶσ.] Fortassis τῶν αὐτῶν τὸ ἀξθῶσ αἰσίοισι.

σωῖται φιλκῶσται δὲ ἔ σωῖται.] Fortasse σωῖται φιλκῶσται τε κῆ σωῖται πῶσται.

δῆλόν ἐστι ἀξθῶσ ἑστὶ δὲ μίξις.]

Corruptus locus, nec in mente venit quomodo restitendus, nisi forte sit legendum, ἀξθῶσ ἑστὶ δὲ, scilicet ἑστὶ, μίξις.

μη ἀπὸ αὐτῶν, ψήφισται ἢ
ἐπινοήσασθαι ἢ σφραγίσαι;

ἢ ἀπὸ δόχλων ἢ φιλοσοφείν.]
Fortassis ἐπινοήσασθαι ἢ σφραγίσαι, vel
δρᾶξάμεθα.

αὐ ποιεῖται.] Fortassis αὐ
ποιεῖται, modo optandi. Nec
enim τὸ αὐ imperatiuo, ἢ
sciam, vñgitur: & ποιεῖσθαι
λόγους vñgius est, quam
ποιεῖν.

ἐπιπροσώπῳ.] ἐπιπροσώπῳ. &
mox, ἀναχαιτίζῃ. ἐπεὶ ἐλγῆ
σὺ μέλιται. et si malim ἀνα-
χαιτίζῃ ἢ ἐλγῆ δὴ μέλιται.

λόγους, ἰδιόπῃ.] Lege λόγους,
ἢ ἰδιόπῃ. & mox, ἢ μέγιστος ἐ-
φῆσι ἢ ἐλγῆ. & in fine, εἰ δὲ
ἀπολαφθῆς, ab ἀπολαφθῆσθαι,
non ab ἀπολείπειν.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 39. Pag. 175.

X Ανύμνος, χαυνύμνος.
καὶ συγκεχαρημένον.]
Fortasse συγκεχαρημένον con-
fusum, quamquam nec hoc
placet.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 40. Pag. 176.

H ἰσῆρ ἢ ἢ παρῆιδ.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 41. Pag. 176.

A Ἰ μὲν ἢ λουπῶν.] Corru-
ptus locus, sic fortasse
restituendus ex sensu: αἰ

μὲν ἢ ἢ τὸ σφῶν αἰσθῶν ἐπινοήσας
ὅτι περὶ σφῶν ἢ πόσης, ἢ τὰ ἐν
συμπλοκαῖς τερπνὰ, πύριστα
ποιεῖται, λόγους δὲ, &c.

ἢ ἐπινοήσασθαι.] Lego ἢ ἐπι-
νοήσασθαι ἢ ἐξῶ, &c.

καταπέφρασης.] καταπέφρασης:
ἐν τῷ ἔργῳ.

ἀρρηγορείας τῆς.] Fortasse,
τῆς ἐπὶ ἀρρηγορείᾳ τὸ ἀποθε-
κῆναι.

ἰαυτὸν ὁδῶς.] Lego ὁδῶς ἰαυτῶν.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 42. Pag. 177.

L Euicula errata sic cor-
rige: καλὸν ἢ, & ὀλιγαί-
νοι. Et, ἢ πύριστα ἢ ἢ φύσις
περὶ ὀλίγων τὸ ἀνθρώπινον σῶμα,
ἢ ὀλιγαίται. Et, τὸ ἔργον.

σὺς ἢ καλῶν ἢ παρῆιδ.
Insignes fuisse coquos
apparet. Paulo post lege
περὶ φύσις.

ἐπιφίλης.] ἐπιφίλης καὶ
ἢ ὀλιγαίται & διατα.

τὸ δὲ τὰς ἐν τῇ δύσει ποτι-
μῶς.] Cordubenses pelles &
coria nostra ætate in precio
sunt. Sed ex vltimo Septen-
trione merces huius generis
longe pulciores afferuntur.
De quibus igitur occidenta-
lium fluminum animalibus
loquatur, me non intel-
ligere fateor.

ἢ ἢ μνημονεύτων παρῆιδ ἢ
μῶν. Materias maxime dura-
biles: non male conuenit.

Nam sericū facile atteritur,
aurum nec igni cōsumitur.
Quid vero si πριμοτίτων;
pretiosissima metalla.

ἄπο ποικίλων.] Videtur de-
esse λίθων.

ἄφ' ἄφ' ἔχων καὶ ἀζωγὰς.]
Diurcia cōclauia, tempersta-
tib. scilicet accommodata.
Vnde Luculla iocus, se pru-
dentia non vinci a ciconiis,
quæ pro anni tempore mu-
taucent locum.

ἄτα γδ.] Lege ἄτα γδ.
τῶ οικίαν.] Lego, τῶ οικίαν
ἔστιν.

αὐτῆς αἰ.] αὐτῆς αἰ
ἔργα αἰ.] αὐτῆς αἰ

ἄμα μὲν ἀβλίπταις.] Abq;
afflictione: hoc est, ne labo-
ribus arterantur. Rectius
hoc videtur, quam quod in
mentem veniebat ἀγρύπταις,
abq;ue deliciis.

ἰδίᾳ λογιόμεθα.] Senten-
tia postulat, ἰδίᾳ λακῆσαι
ἔστιν.

ἰχθῆαι πάντες.] πάντες lege:
ἔστιν ἰχθῆαι πάντες ἔστιν ἰχθῆαι
πῶσδ' ἔστιν.

συμμετρημένη.] Legendum
aut συμμετρημένη, aut συμμε-
μετρημένη.

ἢ ποσὺντος.] ποσὺντος. ἔστιν
ἀρχαίου, ἔστιν ἔστιν ἀρχαίου, ἔστιν
ἔστιν ἀρχαίου.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 43. Pag. 180.

Ἡ πῶσδ' τῶ λόγῳ.] Malim
ἔστιν λόγῳ.

ἔστιν ἀρχαίου δῆλον.] Puto le-
gendum, ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 44. Pag. 182.

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου
ἔστιν ἀρχαίου πῶσδ' ἔστιν ἀρχαίου.] ἔστιν ἀρχαίου

δι' αὐτῶν.] Malim δι' αὐτῶν
 εὐεξῶν. Et mox μεταξὺ τε
 εἶ. Et αὐτῶν ὡς ἔστιν.

ANNOTATIONES,
Ad Cap. 45. Pag. 184.

Τημερίοις.] Lege ἡμε-
 ρίοις. Refertur enim
 ad ἡμέρας.

ὡς τῶν ὀκτὼ πάλιν, πάλιν ὄ-
 ντα.] Lege ὡς πάλιν ὀκτὼ ὄντα.
 Nam cætera verba redun-
 dante videntur.

μη' σιμὸν ῥῆν ὅπως ὡς ἑ-
 ρῆν.] Videtur, πεισμένον ῥιоба-
 re: hoc est gravitatem, sed
 sine scuetitate immodica.

ὡς ἐπὶ πάλιν ἑρημῶν τῶν
 λόγων.] Hæc verba vel de-
 pravata esse, vel aliunde huc
 irrepisse videntur. Nec e-
 nim video quid ad institu-
 tum faciant. Et mox eadem
 repetuntur, si non ex super-
 uacaneo, tamen obscure, ut
 mihi videtur.

ὡς τῆ ἡμέρας τῶν.] Fortassis
 τῆς, pro τῶν.

ἢ οἱ τῶ ὄντα.] Fortassis ἢ τῶ-
 ντα ὄντα.

ANNOTATIONES,
Ad Cap. 46. Pag. 187.

Πὸν δὲ πάλιν πόλιων.]
 Instituta vrbū. Quid
 si πόλιων, de vrbibus?
 quod est generalius.

μεγάλως εἶς.] μέγα εἶς.
 ὡς εἶς.] ὡς εἶς καὶ ὡς εἶς.

τῶν ἡμερίοις.] ὡς τῶν ἡ-
 μερίοις.

καὶ ἡμερίοις.] ἡμερίοις. & supra
 παλαιῶν. post πάλιν εἶς.

ANNOTATIONES.
Ad Cap. 47. Pag. 186.

Μεγαλοφροσύνης lege. &
 κρητιστικῶν διελίχθαι.

ὡς λόγους εἰσὶν.] Fortassis
 ὡς ἐλίχθαι, vel ἄλλοις. Ad
 rem quod attinet; docet
 Simplicius, quemadmodū
 catuli leonum tractādi sint,
 ut & ipsos emendes, & ab
 eis non lacereris. Quis enim
 fructus est eius orationis,
 quæ & auctori perniciem
 affert, & aliorum animos
 non emēdat, sed irritat atq;
 exasperat?

πάλιν δ' οἱ ἡμερίοις τῶν.]
 Fortassis τῶν ἡμερίοις.

τῶν ῥῆν καὶ τῶν ἡμερίοις.]
 Videtur addendum πάλιν,
 aut simile aliquod verbum.
 Paulo post ὡς ἐλίχθαι, &
 καὶ τῶν πόλιων.

ANNOTATIONES,
Ad Cap. 48. Pag. 187.

Τὰ συμβεβηκέναι διακριτῶν.]
 ἡμερίοις, lege. Et pau-
 lo post μεγαλοφροσύνη
 καὶ ῥῆν.] Lege ἡμερίοις. Et post, καὶ
 ἡμερίοις καὶ ῥῆν. & μεγαλο-
 φροσύνην.

ἀνακρίσει δ' εἶ.] Fortassis
 ἀνακρίσει δ' εἶ. Nam ἀνα-

λυττίπερον, minus placet. Fortassis etiam σύνταγμα μόνον legendum.

εὐταξίῃ.] ἰστυξίῃ.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 49. Pag. 188.

TΟΥΣ ΕὐΠΙΣΧΗ.] Vel ἤ, vel ὡς τῶς εὐπίσχυ.]

ὀλιδοπῆρης γὰρ ὁ πῶπος.] Quidam codices habent ὁ τόπος, quod ad ὀλιδοπῆρης magis conuenit. Deinde lege συμ-βελόσι, δευαρόης, δεκισχυ-μαρμῆς, δεῖπιτωλῆξεις, δεφαιήση.

ἰπικυόσιαν.] Lege ἰπικυόντων ἢ ψικυόντων, εὐὸ οἶοντι ἢ, φησι, μετῆρα ἕως σπῆς λόγους ἴδς ἤ στωσίαν ἐπὶ τὸ σπῆσιχρον. εὐὸ τῶν δὲ, ἰὰν δὲ κηρον ἢ, δεῖπιτωλῆξαι κελόσι. καὶ σκεῖ μὲν εἰ μὴ δὲ αὐτὸν μετῆρα εἶν, σίωπα φησι, εὐταξίαν δὲ καὶ δῆλος γίνεσθαι δυχεραίνων.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 50. Pag. 190.

KΑΤ' Αὐτὸν εὐκείνους τ' μό-νοι τῆς.] Fortasse κατ' αὐτὸν μόνοι τ' κηρον ἢ εὐχε-ραίας.

εὐ τῶ ἀϊδοπῆ εἶναι.] Fortasse εὐ τῶ ἀϊδοπῆ μόνον.

ἀβλαστῆ τε καὶ ἀπληκῆ.] Innoxiam & tranquillam: hoc est, neque corpus neque animum percillentē. Quid vero si ἀληκῆ; durabilem,

constantem, perpetuam. Paulo post ἐπὶ τῶ ἀπλων, δεπε-ραμῆσιν, δε τῶ πικυόσιαν.

εὐὸ γὰρ τῶ πῶπος δὲ κηρον πῆρης τῶν σῆσιαν.] Suspecta lectio, nec tamen quid venit in mentem. Me quidem nō satis, quid sibi velint hæc verba intelligere fateor: nisi forte legas σῆσιαν impetum, concitationem, ἄστυ. Hanc ego lectionem retineo, donec se melior offerat. εὐχεραίας τῆς ἡπίης licet veritas, vim & efficaciam victoriæ de se partæ. Sed & εὐαχεραίας legi potest, ut proclius est literarum α & ι permutatio.

πῶλῶ τῆ φανῆσιαν δὲ πῶ-λαυκίαν.] Fortassis ἢ δὲ πῶ-λαυκίαν σπῆ ἔχῃ τὸ λέγειν ἀξίον ἡδονῆ. δηλοῖ ἢ μὲν μῆ, δε. vide- tur enim ineptum dicere ἡδονῆ σπῆ ἔχῃ ἡδονῶν.

οἶον ἀξί.] Legendum οἶον ἢ ἀφροδισίων ἀξί πικυόσιαν. καὶ ἀζαρόν.] καὶ ἀζαρόν, aut potius ἰπικυαρόν.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 51. Pag. 192.

TΟΥΤὸ ἀζαρόν δὲ αὐτὸ λε-γε. δε τῶ πῶλος εἶναι πῆρη. δε φουγίαν δὲ εἶ πῶλος ἀξί. δε ἢ ὄντως ἀζαρόν. δε ὡς δὲ ἰάτην, δε δὲ πῶ φῆσιαν.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 52. Pag. 193.

Tὸς ἰτέρῳ μὴ ὄντι, πά-
νω τὸ ἰτίον ἴσῃ, lege. Et
infra ὡς ὄντι ἴσῃ, & ὡς ἐναρ-
χίς κῆ, & συμπεπληρῶν.

ἰπὶ γῶν τέττα συμπεπληρ-
ρῶν.] Malim ἰπὶ γῶν τὸ
συμμ. Et mox, pro ἀναρῶ-
ται malim συναναρῶται.
Post ἀπαξίαν. Δ] ἀπαξίαν. Et,
ἐν ἰσότητι.

ἀναρῶται.] Fortassis ὄρε-
ξιν. Nam ἀναρῶται non ma-
xima, sed lautissima quæque
deligit.

ὡς τὸ κρινωτικὸν τὸ ψυχῆς.]
Addendum fortasse, ἅλιπτι
τὸ ψυχῆς.

ἰπὶ πείσης.] Malim πείσης.
ἀλλήλους.] ἀλλήλους.

τῶν παλαιῶν, εἰσηγῶν-
τος.] Fortasse φέρων, vel ὁ-
λαβῶν εἰσηγῶν.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 53. Pag. 194.

Tὸ τὸ ἡμῖν σύμμετρον ἄ-
ρῃσι.] Fortassis συμμί-
τρων. aut τῶν delendum, &
subiungendum ἴσῃ.

ὑποδοχῆς ἰπὶ γῶν.] Videtur
interponendum ὄφιλ.]
ἰπὶ γῶν, & ὡς τῶν ἀναρῶ-
ται. Et, πᾶσι τοῖς.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 54. Pag. 195.

Kαὶ ὅτι ἀλλήλους.] Legο ἡ
ἴσῃ. Sequitur enim ἡ
κῆ τῶν ἰαυτῆς.

ὅτι ἡδὲ.] Fortassis ὅτι ἡδὲ

διηρηθῆ ἰαυτῶν. ὡς ἀλλήλους ἴσῃ
τὸ ἀλλήλους παρῶν.

καὶ τῶν ἐν βίῳ.] καὶ τῶν ἐν
βίῳ.

ὡς μίτι τοῖς.] Aut legen-
dum μὴ τῶς, aut alterum
membrum deest. 'ὄστ lege,
τῶν δὲ ἀναρῶται.

ἐν τῶν ἀναρῶται.] Mal-
lim ἐν τῶν ἀναρῶται. Post
lege, ἰὰν γδ ἰφ' ἰκίς τε παραφυ-
λάτῳ μὲν ἰαυτῶν ὡς ἀναρῶται ἰσῃ-
δίοντες. & post, ἰπὶ ναορῶν μὲν.
καὶ γδ μικρὸν ὑφίοντες. & πα-
ραρῶται.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 55. Pag. 196.

Kαὶ τῶν ψυχῶν.] ψυχῶν
videtur sensus postu-
lare.

δὲ ὡς δόξαν.] τὸ πρὸς δό-
ξαν ἢ τρυφῶν.

τὸ δὲ κτήσιος μίτρον τὸ σῶ-
μα.] Sententia postulat, τὸ δὲ
κῆσιος.

τὸ τῶν χροῖαν.] Lege τῶν
εἴτε φησὶ.] εἴτε φησὶ περ-
φύρῃ, εἴτε κεινητῶν. ἰαυτῶν
δὲ ἴσῃ.

αὐτῶν ἡμῶν.] Legο ὡς ἡ-
μῶν.

χροῖας κῆ.] Legο, χροῖας
καὶ τὸν.

ὡς τὸ βαρῦτατον.] Quid si
βαρῦτατον, et si & illud nihil
habet incommodi.

ἡ ἀναρῶται κῆ.] Aut no-
men aliquod deest (quod

tamen cuiusmodi sit, nō occurrit) aut hi genitui mutandi in nominatiuos, hoc modo: ἡ ἐπίροπη, καὶ ἡ ἀναγλυφῆσαι τῆ ἐπίροπη πολυδύτης ἑσθίας, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῆ θλίψις. Appellat autem ἐπίροπῶ, deflexionem & aberrationem a præscripto naturæ. Ptolemæo in Apotelesmaticis ἐπίροπη est, cum infans ex utero materno in lucem editur, duo hominis initia constituenti, τὴν τι σπορῶν & τὴν ἐπίροπῶ.

ἡ ἔν ὄργῃ ἐκὼσεν φύσις.] Fortasse κτήσις.

δι' ἀπλήσ τ' τέτων.] Fortasse ἀπὸ τῆς ἀπλήσ τ' τέτων κτήσις, vel ἀπὸ τῆς ἀπλήσ τ' ἑνύτων κτήσις, &c.

καρπιδειγμῶ ἐαυ' καὶ τὸ μέγαθ' ὄ.] Mutilus locus & deprauatus, sic forrasse restituendus: καρπιδειγμῶ παρσίληφεν, ὅτι ἐαυ' καὶ τὸ ἔπ' πασίλοσ μέγαθ'ος ληφθῆν. καὶ μὴ κατὰ τὸν καρπιδειγμῶν, &c. Declarant hoc quod dicit Simplicius, Hispanicæ mulierculæ: quæ quo grandiores apparent, iis vtuntur cothurnis, vt nisi sustententur ab aliis, incedere non possint.

διιδάσκοντι.] διιδάσκοντι φυλάττειν, καὶ ἑσθίωσιν ἀναγλυφῆσαι. Nota: εἴη διιδάσκοντι καὶ ἀ-

πιδάσκοντι, pro διιδάσκοντι αὐ καὶ ἀναγλυφῆσαι. Sicut λέω λίγην, pro ἰλίγη, noto Græcisimo.

ANNOTATIONES,
Ad Cap. 56. Pag. 197.

Legem αἰετῶν, & βίον, & περιγυμῆσας. ἐκείναι περιβύτον.] Malim ἑσθίωσ τῆσ, & ἐσθίωσ τῆσ πύσις ἔχουσι βίω ἰλιπίδας.

ANNOTATIONES,
Ad Cap. 57. Pag. 198.

ὅπως οἱ ἀφουῖς lege. & deinde σημείον ἀφουῖας. Et, πῆρ γ' ἰκρίτης. Et, ἡ ἄρρησ αὐτῆσ.

ANNOTATIONES,
Ad Cap. 58. Pag. 199.

Ἐγὼ καὶ αὐτῶ ὀργίως φαίνονται.] Aut aliquid decise, aut hæc verba redundante, aut pro αὐτῶ legendum esse ἄλλω videtur. Post lege, ἔν ἔχου.

ἡ δὲ ἀπάτη τ' ψυχῆσ καὶ ἡ.] Videtur legendum, τῆσ ψυχῆσ βλάττει ἐπὶ καὶ ἡ. Post, βίω λαψαυ lege.

ἀνάγκη δὲ τῶ δονημῶν ἐσθίωσ.] Quasi vero motus animorum a ratione aucti, reprimi non possint? Nimis hic arguantur nostri philosophi, si dicere fas est, hisq; argutiis omnem suam doctrinam euertunt. Si .n.

id quod

id quod mihi videtur, sequendum est: hoc utiq; mihi videtur, conuitio conuitiū, vulnus vulnere pensandum esse, nec tolerandam iniuriam, contra quam ipsi præcipiunt. Si enim hoc in alio valet, in me cur non valeat? Sed recta institutio scilicet hominem eruditum a plebeo distinguit. Philosophi enim est rationem sequi, non appetitum. Valere igitur hæc debent ad moderandam vindictæ cupiditatem, non ad impunitatem improborum.

τὸ ἀληθῶς συμπεπλεγμένον.] Alii codices omnes habent τὸ ἀληθῆς συμπεπλεγμένον. itaq; legit Politianus, qui vertit, verum coniugatum: & Naogeorgus, qui verum complicatum. Eandem & ipse lectionem in primi Tomi editione secutus, verteram, Inuoluta veritas: id est, res vera illa quidem, sed ignota, cuiusmodi superioribus sæculis fuit nouus orbis. Sed nunc libenter assentior Simplicio, qui ἀξίωμα συμπεπλεγμένον, declarandi causa protulit, cum auctor supra etiam τὸ συμπεπλεγμένον καὶ διελκυσμένον mentionem fecerit.

ANNO TATIONES,

Ad Cap. 59. Pag. 200.

Τὴν Ἐὐδίκην lege. Et post, εἰ θύονι ἰόθη μῆν, aut ad-dita negatione μὴ ἀθυμῆν, & αὐτὸς ἀπαντᾷ βουλόμην. & ἀγαμία. & ἐνζήσια. ἢ ψυχῆν πύθων.] Lege ψυχῶν.

τὸ τε πολυδίδης.] Multifor-mes occupationes. Vnde vulgo dicitur, cui nihil sit negotii, ducendam esse vxorem, aut ædificandam nauē, aut laceffendam aniculam. Sed rectius videtur τὸ πολυδίδης, qua voce & supra est vsus, vt necessaria esse multa intelligas marito, cum τὸ μῦθος ὄντα καὶ κακὰ τὴν τρέφει. Mox, καὶ ἡ ἀπεκρία δὲ. nam ἰὸ δὲ α (vt supra quoq; monui) scriptorum vitio sæpe permutantur, cum tantum intersit.

συμπάθει] Significat hic amare, & carum habere potius, quam vicem alicuius dolere. Vnde συμπάθεια & ἀντιπάθεια.

ἄλοι τῶ.] ἄλοι παθεῖ τῶ.

ANNO TATIONES,

Ad Cap. 60. Pag. 202.

Εἰς πῶν παθεῖ μίσην.] Vtinā hoc falsum esset. Sunt enim plerique adolescentes in Academiis, quarum cor-

rutilissima est disciplina, vel nulla potius, peni magis dediti, quam dictioni. Sed sententia postulat, *ἄξι λίξις.*

ἄξι δὲ κεραιῶντις.] Fortassis *εἰς φέρουσι.*

εἰ μὴ ἄξι.] *εἰ μὴ ἄξι τῆς ἱπιμυλῶς ἀχθῆς ἐν πωλῶς* *ἄξι τῆς ἐγκυκλίων λόγων, αὐτοφύη καὶ μὴ ἱπιπτηδὸν μύθων,* &c. Post lege *ἑστιαρχῶν,* & *λίξις.*

ἀλλὰ τὸ.] Lego, *ἀλλὰ δὲ δὲ ἱπιπτηδὸν εἰπείν, ἢ ἱμὴ λίξις,* &c. Post *αὐτῶς εἰλαί.* *εἰς παρὰ δὲ εἰμῶ δὲ.* & *πλὴν ἱπιπτηδὸν.*

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 61. Pag. 203.

Mή τι ἱπιμυλῶν, lego. *καὶ κλίπων ἐν ὅτι δὲ κεραιῶντις.]* Vt si furenti gladium, febricitanti vinum surripias.

αὐτῶς τῆ κεραιῶν.] Fortassis, *ἴως τῆ σκοπῆν.*

ἢ γὰρ εἰ κεραιῶν.] τὸ *ἑστιαρχῶν,* Simplicium retulisse non ad breuitatem lauactionis: sed ad præptoperum balnei ingressum, ex hisce exemplis morbi & lucubrationū colligo. Quam recte, ipse videt.

αὐτῶν ἐστὶ σκοπῶν καὶ ἐστὶ σκοπῶν.] Ex Hippocrate legendū, *ἐστὶ σκοπῶν ἐν τῶ κέραιῶν.*

ἢ τὸ φανῆν ἢ κεραιῶν ἢ κεραιῶν

λίξις.] Ferri potest, vt *κέραιῶς λίξις.* Malim tamen *ἢ κεραιῶν ἢ κεραιῶν.*

ἄλλως μὲν φασὶν αὐτῶν κεραιῶν κεραιῶν κεραιῶν κεραιῶν, ἀλλοις δὲ συγγραφεῖσι.] Fortasse

κεραιῶν κεραιῶν κεραιῶν, vt Simplicius legit, vel κεραιῶν κεραιῶν κεραιῶν, pro κεραιῶν κεραιῶν. Tu vide Lector, vt sententiam auctoris recte accipias: quæ est, ne incognita pro cognitis habeas, & certo concludas incertum. Cuiusmodi fuerit hoc: Vuolſi^o

post Angelum Politianum, post Angelum Caninium, post Thomam Naogeorgum, post Iacobum Scheg-

gium, clarissimos & doctissimos viros, Epictetum conuertit. Hæc est *φασὶν αὐτῶν κεραιῶν κεραιῶν.* constat enim eum hoc fecisse: conuersio in sensus atque in oculos incurrit, ipse fatetur, publicauit, exstat opus, in manib.

est. Sed si atreueris: Est ergo vel intolerabili arrogancia, qui se illis doctiorem putet: vel maleuolentia insigni, qui lucubrations tantorum hominum abolere cupiat: vel maxima impudẽtia, qui alienis plumis sese ornare vel Coræbo stultior, qui actū peioraq; melioribus substituat. hæc si dicas, inique censor, & maligne

ligne

maligne lucubrationū me-
 arum æstimator, ἐπίχρῃ iu-
 bebo te. καὶ ἀποσιπυῖαι, καὶ μὴ
 συζητῆσαι. Nec enim istæ φασί-
 σιαι καὶ ἄλλαι περὶ αὐτῶν sunt, sed εἰ-
 κησικαὶ. μὴ δὲ εἰκασιμαίτη καὶ
 ψευδοεῖς. Neque enim se con-
 fert doctissimis viris Vuolfs-
 us, quos magnificat & colit,
 nedum anteposit. Sed Epi-
 cteti enchiridiō puer adhuc
 legit, amavit, edidicit. Mul-
 tis annis ante Scheggium
 & Naogeorgum conuertit
 Enchiridion, Arrianum in-
 choavit. Idq; fecit erudiendi
 sui ipsius causa potissimum,
 ut maior esset inier scriben-
 dum animi attentio. Dein-
 de ceteris codicib. distractis,
 noua editione lectores allie-
 cere voluit: graui animi
 memoriam erga viros præ-
 stantes & præclare de se me-
 ritos, testari voluit. Et quia
 Græci codices erant corrup-
 tissimi: eis & inter sese
 collatis, & sagacibus conie-
 cturis adhibitis, multa loca
 deprauata correxit. Ut autē
 integrum quasi corpus Epi-
 ctetæ doctrinæ conficere-
 tur, Simplicii etiam adiecit.
 Qui si quid forte vidit, quod
 cæteros interpretes, grauioribus
 studiis occupatos, se-
 fellerat: cone doctiorem
 illis haberi sese, illorumuc

lucubrationes abolere po-
 stulet? Absit. Prodesse cupit
 studiosiorū cœcui Vuolfsus,
 non præstantium virorum
 gloriam obscurare: quod
 neque vellet, si posset: neq;
 posset, si vellet. Et eo fortas-
 se magis prodesse potuit,
 quod hī tāti viri ante ipsius
 editionem, iisdem in operi-
 bus elaborarunt. Hæc de
 me scribenda cœnsui etiam
 contra Epicteti præceptum,
 ἢ παρὰ μικρὸν ἢ γὰρ μὲν, καὶ
 ἢ καλὸν ἴσπερ γέτω, τὸ παρὰ
 τοῖς πεπενημένοις ἀποκρίσειν.
 μὴ δὲ δὲ, τὸ μὴ ἀδύνατον πα-
 ρεῖν τῆς.

ANNOTATIONES.

Ad Cap. 62. Pag. 204.

KΑθαίρετον.] Purgare. Pos-
 sit & καθαίρειν legi de-
 struere, euehere,
 ἄσπερ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ψυχοῦ
 ἔν.] Fortasse ἄσπερ καὶ ἀφ'
 τῆς ψυχῆς οὐδ'.
 φαίνεις.] Lego, φαίνεις, ὁ
 ἀποσιπυῖαι, εἰ τὸ. Post ἀποσι-
 πυῖαι lege, & μὴ μόνον δὲ φη-
 σιν. & ἀποσιπυῖαι.
 ἢ ἀποσιπυῖαι.] Puto le-
 gendum, ἄσπερ ἴσπερ γέτω ἢ
 ἀποσιπυῖαι ἀποσιπυῖαι, τῆς
 ἀποσιπυῖαι συνήθησιν.
 ἔτι γδ.] Sic locum hunc
 legendum cenfeo: ἔτι γδ ἰξ
 εἰς αὐτὸν δῆλον ἦν, ὅτι νομίζηται
 ἐπὶ τοῖς ἐκείνους μὴ δὲ ἰδύναται.

εἴηται θύμια μὲν ἐ αὐτός. Et, ἰζητελιδῶλω.

ANNOTATIONES, Ad Cap. 66. Pag. 211.

Ως ἀσβῆς.] Malim ἐ ἀσβῆς.

πὲρ πινύου ἰπίσεται] Fortassis ὑφίσεται, aut σωίσεται. Mox ἀκουσθῆμι; & τ' ἄλλοι αὐτῶν.

μη ἰπιγράψω πῶ.] Lego κητά πῶ.

ANNOTATIONES. Ad Cap. 67. Pag. 213.

Κύσεται τ' τυχόντα.] Fortasse τ' ἀκυσεται τυχόντα. Mox, ἄρξαις ἀσφαισῆς. & πῶ βιλύσεται & πηλαίτω. Et, κητῆλος.

ἐπὶ φιλοσοφίαν ἀσφαισῆς.] Fortassis ἐπὶ φιλοσοφίᾳ κητῆ ἀσφαισῆς.

ἀπ' οἷς.] Lego ἀπὸ οἷς Et ἰπιπῆτα μὲν κενύ.

ἔνυπιν ἄρξαι.] ἄρξαι lego. Initio monui, Pythagorice de anima sentire Simplicium. Quare dicit, vitam quam in terris degimus, pendere a descensu animæ in corpus: & ascensum ad cælos, a vita in terris acta. Mox, πῶ ὀκῆ

ἄρξαι & ἀσφαισῆς πηλαίτω. Et μοχ, ἄρξαι.

ὀκῆτο γδ.] Fortassis ὀκῆτορος γδ, scilicet ὁ ἀπέληφῆς τὸ τίλος.

κῆ ἰπίπτοι.] κῆ ἰπίπτοι μὲν οὐ τί, κῆ ἰδὲ ὠσφαισῆ, vel ἀσφαισῆ. Et κῆ μικρόν, μὴ κῆ φρεσῶν. Et, κητῆ ἄρξαι αὐτό. & ἡ ἀπικρῆ ἰδῶτα. ἔδ' ἐν γὰρ ἰσι λυπὸν, ἐν ἰσησῆς τῆ ἀρξῶν.

ἡ πῶ αὐτῶ.] ἡ πῶ αὐτῶ μῶλλον ἢ πῶ τὸ ἀσφαισῆ, ἐ ἰπ μῶλλον ἄλλου, κητῆ οὐτω κητῆ ἰλιγγῆ ἀξαινομήρης τῆ ἀσφαισῆς, &c.

Σημείον ὀπίση.] Fortasse ἐ ὀπίση. & ἀσφαισῆ πῶ τῆ. κητῆ φαισῆται.] κητῆ φαισῆται.

ANNOTATIONES. Ad Cap. 68. Pag. 215.

Τῆ τι ζωπικῶν lege. & τὸ δὴ τὸ ἀληθῆς. & ἀλλοτε ἐπ' ἀλλο μὲν ὀπίση ἀίκα κητῆται. & ὅπ σιλογομὸς δι ἀσφαισῆ ἀσφαισῆται τυχόντῶ σιωπῆ ἡμῶν σιωπῆ μὲν, & ἡ ἴση ἀί ἀσφαισῆ ἀσφαισῆς. Nisi forte αἰσῆ τῆ ἀσφαισῆ dixerit, cuius nulla ratio postulanda sit.

αὐτῆ ἰσῆται.] Lego ἰσῆται. τὸ μὲν ψεύδιον.] Fortassis addendum ὀκῆτα.

ἀσφαισῆ, δι.] Lego ὅπ δι αὐτῶ.

ἐ τὸ τίλος ὀπυ Non placet, nec occurrit aliud melius. Post ἰφαισῆς ἀσφαισῆ lege.

κῆ τ' ἀσφαισῆ τῶ πηλαίτω.] κητῆ τῶ δεινῆς

κὴ τὸ τρίτον παραδίδίτην sententia postulat.

κὴ ἀμφοτέρως.] ἰμμερόδως sententia postulat.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 69. Pag. 216.

Παῖδ δὲ κενὸς λόγος lege. & συμφωνήσῃ.

Ἐξ δὲ τῆ ἀϊαζῆ.] Diogenes Laertius, κλεισθῆναι φωνὴν ἀσσοῦ. Est autem Assus urbs Troadis, Sarcophage lapide nobilis.

διίμενοι τῆ φωνῆς συνελήθη πρὸς.] Lego διίμενοι & ante αὐτῶν videtur deesse μεγαλοσπειρίας aut simile nomen.

αἰαζῆ.] ἀνωπυγῆ, & ἐν βίβλῃ φοιτήσης.

φασὶ μόνον ἔπ.] Lege φη.

οἶ, ὃ μόνον κενὸς ἴσθηται, ἀλλὰ & οἰμαίζων. Et post, δασπασῆσαι. Et, καὶ τὰ ἄλλα ἕως διπλιῖ μίροι.

καὶ ἕνα ἕμιλῶ. In codice lacunula est, quam nunc quidem diuinatione explere non possumus.

ANNOTATIONES,

Ad Cap. 70. Pag. 217.

Ἀλλὰ καὶ ζῶσι αὐτὸ τὸ.] Lego ἀλλὰ καὶ ζῶν ἕως, τὸ δασ. Et καὶ τῆ χηρῆων. Et αὐτῶν τῆ τῶν. Et, ὅτι ὁ τὸ ἀγαθόν. & ἀχλὺ δὲ ἐπὶ τίλει. & ἐπὶ αὐτῆς.

καὶ τὸ τρίτον καὶ σωτηρίας.] Fortasse καὶ τὸ τρίτον τῆ σωτηρίας, ut supra etiam. Et τίλει. & ὁ μόνον.

F I N I S.

